

RENDÉSZETI ALAP- ÉS SZAKVIZSGA BIZOTTSÁG

RENDÉSZETI SZAKVIZSGA TANANYAG

**KATASZTRÓFAVÉDELMI
IGAZGATÁSI ISMERETEK**

Szerző: Barta Vámos László ny. pv. alezredes

Szakmai lektor: Dr. habil. (Phd.) Endrődi István

Pedagógiai lektor: Bányik Anita

Szerkesztő: Koós Eszter

Készült: 2020. DECEMBER

TARTALOMJEGYZÉK

I.	9
KATASZTRÓFA ELLENI VÉDELEM	9
1. A katasztrófák elleni védekezés jogi alapja, integrált rendszerének értelmezése	9
1.1. A katasztrófavédelmi feladatok időszakonkénti csoportosítása.....	12
1.1.1. A védekezésre való felkészülés, a megelőzés időszaka	14
1.1.2. A veszélyhelyzet-kezelés: a reagálás, a beavatkozás, a védekezés időszaka.	14
1.1.3. A következmények felszámolása, a helyreállítás és az újjáépítés időszaka... ..	15
2. Különleges jogrend és védelmi igazgatás	16
2.1. Különleges jogrendi időszakot megelőző helyzet: a katasztrófaveszély	16
2.2. Különleges jogrendi ("minősített") időszakok: a rendkívüli állapot.....	17
2.2.1. A Honvédelmi Tanács	17
2.3. Különleges jogrendi ("minősített") időszakok: a szükségállapot.....	18
2.3.1. A köztársasági elnök	18
2.4. Különleges jogrendi ("minősített") időszakok: a megelőző védelmi helyzet	18
2.5. Különleges jogrendi ("minősített") időszakok: a váratlan támadás	19
2.6. Különleges jogrendi („minősített”) időszakok: a terrorveszélyhelyzet.....	19
2.6.1. A Kormány	19
2.7. Különleges jogrendi ("minősített") időszakok: a veszélyhelyzet.....	20
2.7.1. Veszélyhelyzetben a Kormány rendeletével bevezethető rendkívüli szabályok	21
2.7.2. A Kormány rendkívüli intézkedései veszélyhelyzet esetén	22
2.7.3. A veszélyhelyzetre vonatkozó sajátos irányítási szabályok	22
2.7.4. A veszélyhelyzetben alkalmazható rendkívüli intézkedések	22
3. A katasztrófák elleni védekezés szervezeti és irányítási rendszere.....	23
3.1. A katasztrófa elleni védekezésben érintett szervek fő feladatai.....	25
3.2. A Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság (KKB)	25
3.2.1. A KKB Nemzeti Veszélyhelyzet-kezelési Központ.....	27
3.2.2. A KKB Tudományos Tanácsa.....	28
3.2.3. KKB NVK Védekezési munkabizottság	28
3.2.4. A Helyreállítási és Újjáépítési Tárcaközi Bizottság.....	29
3.3. A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter: a belügyminiszter.....	30
3.4. A katasztrófák elleni védekezésben érintett miniszter	30
3.5. A központi államigazgatási szerv vezetője	31
3.6. A katasztrófavédelemben részt vevő állami szerv vezetője	31
3.7. A hatósági határozat alapján kijelölt gazdálkodó szervezet vezetője	32
3.8. Az önként jelentkező társadalmi és karitatív szervezetek	32
4. A megyei (fővárosi) védelmi bizottság	32
4.1. A megyei (fővárosi) védelmi bizottság elnöke	35
5. A helyi védelmi bizottság	35
6. A megyei (fővárosi) közgyűlés elnöke.....	36
7. A polgármester (fővárosban a főpolgármester).....	36
7.1. A közbiztonsági referens	37
7.2. A közbiztonsági referens feladatai	38
7.2.1. A megelőzés és felkészülés időszaka	38
7.2.2. A védekezés időszaka.....	38
7.2.3. A helyreállítás és újjáépítés időszaka.....	39

8. Hivatásos katasztrófavédelmi szervek.....	39
8.1. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve: a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (BM OKF).....	39
8.2. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve: megyei, fővárosi katasztrófavédelmi igazgatóság, katasztrófavédelmi oktatási központ, gazdasági ellátó központ.....	41
8.3. A hivatásos katasztrófavédelem helyi szervei, a katasztrófavédelmi kirendeltség, tűzoltó-parancsnokság, katasztrófavédelmi őrs és a katasztrófavédelmi megbízott	42
8.4. A katasztrófavédelem ügyeleti és műveletirányítási rendszere.....	42
8.4.1. A Katasztrófavédelmi Műveleti Szolgálat (KMSZ) működése	44
8.4.2. A KMSZ feladatai	44
8.4.3. A KMSZ felépítése, irányítása	45
8.4.4. A KMSZ alkalmazása	46
8.5. Katasztrófavédelmi Mobil Laboratórium szervezete és működése.....	46
8.5.1. A Katasztrófavédelmi Mobil Laboratórium (KML) feladatai.....	47
8.5.2. A KML működési és irányítási rendje	48
8.5.3. A KML alkalmazása.....	48
8.5.4 A KML alkalmazási területe, helyettesítése.....	49
8.6. A Katasztrófavédelmi Sugárfelderítő Egység	49
9. A Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek	50
10. Magyarország veszélyeztetettsége.....	50
10.1. Magyarország biztonságát veszélyeztető tényezők, kihívások	50
10.2. Magyarország katasztrófaveszélyeztetettsége	51
11. A települések katasztrófavédelmi osztályba sorolása, védelmi szint meghatározása	52
11.1. Veszélyelemzés, kockázatértékelés, hatásvizsgálat	53
11.2. A települések katasztrófavédelmi osztályba sorolása	54
11.3. Az osztályba sorolt települések védelmi szintjének meghatározása	55
12. Veszélyelhárítási tervezés	56
12.1. Munkahelyi veszélyelhárítási terv.....	57
12.2. Települési veszélyelhárítási terv	57
12.2.1. Települési veszélyelhárítási terv tartalma	57
12.3. Járási hivatal veszélyelhárítási terve	58
12.4. Katasztrófavédelmi kirendeltség összesített terve.....	58
12.5. Területi (fővárosi) veszélyelhárítási terv.....	58
12.6. Központi veszélyelhárítási terv	58
12.7. A rendvédelmi szervek veszélyelhárítási feladatterve	59
II.....	61
POLGÁRI VÉDELEM	61
1. A polgári védelem lényege	61
1.1. A polgári védelem katasztrófavédelmi feladatai	61
1.2. A polgári védelmi feladatok fegyveres összeütközés esetén	62
1.2.1. A rendvédelmi szervek honvédelmi intézkedési terve	62
1.3. A polgári védelmi kötelezettség.....	63
1.3.1. A polgári védelmi kötelezettség alóli mentesség	64
1.3.2. A polgári védelmi kötelezettség teljesítése munkakör ellátásával, közmegbízatás gyakorlásával.....	65
1.3.3. A polgári védelmi kötelezettség alóli mentesítés	65
1.4. A polgári védelmi szervezetek létrehozása és megalakítása	65
1.4.1. Központi polgári védelmi szervezet.....	66

1.4.2. Területi polgári védelmi szervezet	67
1.4.3. Települési polgári védelmi szervezet	68
1.4.4. Munkahelyi polgári védelmi szervezet	68
1.4.5. A polgári védelmi szervezetek megalakítása	68
1.4.6. A polgári védelmi szervezetek alkalmazása.....	69
1.4.7. Polgári védelmi szolgálat	70
1.4.8. Önkéntes mentő- és karitatív szervek, szervezetek	71
1.4.9. A polgári védelmi szervezetek ellátása	71
2. Katasztrófavédelmi felkészítés	72
2.1. A polgári védelmi szervezetek felkészítése	73
2.2. A közigazgatási vezetők felkészítése	74
2.2.1. A megyei védelmi bizottság elnökének és tagjainak felkészítése.....	74
2.2.2. A helyi védelmi bizottság elnökének felkészítése.....	75
2.2.3. A főpolgármester, a polgármester és a jegyző felkészítése.....	75
2.2.4. A katasztrófavédelmi feladatok ellátásában, a védelmi igazgatásban közreműködők felkészítése	75
2.3. A pedagógusok felkészítése	76
2.4. Az óvodai nevelés, az alap- és a középfokú nevelés-oktatás tanulói felkészítése	76
2.5. A lakosság katasztrófavédelmi felkészítése	76
2.5.1. Aktív tájékoztatás	77
2.5.2. Passzív tájékoztatás	77
3. A lakosságvédelem.....	78
3.1. A lakosság egyéni védelme	78
3.2. A veszélyhelyzeti riasztás rendszere	78
3.3. Védőlétesítmények alkalmazása	79
3.3.1. A védőlétesítmények csoportosítása	79
3.3.2. Magyarország védőlétesítménnyel való ellátottsága.....	80
3.3.3. A lakosság elzárkóztatása, mint az életvédelem lehetséges módja.....	80
3.4. A távolsági védelem	80
3.4.1. A kitelepítés, kimenekítés feladatai	81
3.4.2. A befogadással-elhelyezéssel, visszatelepítéssel kapcsolatos feladatok.....	81
4. Nemzetközi együttműködés.....	82
4.1. Európai Unió	82
4.2. A Közösségi Polgári Védelmi Mechanizmus.....	85
4.2.1. Magyarország részvétele a Mechanizmusban	85
4.2.2. Integrált Európai Stratégia	86
4.2.3. Európai Szolidaritási Alap	86
4.3. Együttműködés a polgári védelmi kiképzés területén.....	87
5. A NATO Polgári Veszélyhelyzeti Tervezés főbb tartalma és prioritásai.....	87
5.1. A Polgári Veszélyhelyzeti Tervezés (CEP)	88
5.2. A Felsőszintű Polgári Veszélyhelyzet Tervezési Bizottság (SCEPC) szerepe	88
5.3. Euro-atlanti Katasztrófa Válaszreagálást Koordináló Központ (EADRC)	89
6. A nemzetközi katasztrófavédelmi segítségnyújtás formái és módja, a nemzetközi szervezetek szerepe.....	90
6.1. Az ENSZ katasztrófavédelemmel összefüggő tevékenysége.....	90
6.1.1. Katasztrófa Csökkentés Nemzetközi Stratégiája (ISDR).....	90
6.2. A regionális és bilaterális együttműködés szerepe a katasztrófák elleni védekezésben.....	92
III.	93
IPARBIZTONSÁG.....	93

1. A BM OKF	94
1.1. Hatósági főigazgató-helyettesi szervezet	95
1.2. Országos Iparbiztonsági Főfelügyelőség	96
2. A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezés	96
2.1. Értelmezés	96
2.2. Általános elvek	97
2.3. Engedélyezési, felügyeleti tevékenység	100
2.4. Veszélyes tevékenység azonosítása	101
2.5. Biztonsági elemzés és biztonsági jelentés	101
2.5.1. Belső és külső védelmi terv	102
2.5.2. Súlyos káresemény elhárítási terv	103
2.5.3. A biztonsági jelentés és biztonsági elemzés felülvizsgálata	103
2.6. Hatósági ellenőrzés	104
2.7. Felmentési lehetőség	105
2.8. Településrendezési tervezés	105
2.9. Jelentési rendszer, hatósági adatok kezelése	106
2.9.1. Az üzemeltető	106
2.9.2. A hatóság	107
2.9.3. Hatósági adatok kezelése	107
2.10. Veszélyes Üzemek Főosztály	108
3. A létfontosságú rendszerek és létesítmények (kritikus infrastruktúra) azonosítása, kijelölése és védelme	110
3.1. Értelmezés	110
3.2. A lehetséges létfontosságú rendszerelemek azonosítása	111
3.3. A nemzeti létfontosságú rendszerelemek kijelölése	112
3.4. Az európai létfontosságú rendszerelemek kijelölése	113
3.5. Kijelölési vagy kijelölés visszavonási eljárás közös előírásai	114
3.5.1. A biztonsági összekötő személy képesítési követelményei és foglalkoztatásának feltételei	116
3.5.2. Ellenőrzés	116
3.5.3. Az üzemeltetővel szemben kiszabható közigazgatási bírság összege, a bírság kiszabásának szabályai	117
3.6. Nyilvántartási és adatbiztonsági előírások	117
3.7. Együttműködés	118
3.8. Komplex gyakorlat	118
3.9. Ágazati és alágazati felelősségbe tartozó elemek	119
3.10. A kritikus infrastruktúra védelmének lehetőségei	120
3.10.1. Hálózati és információs rendszerek biztonsága	121
3.10.2. Kritikus Infrastruktúra Koordinációs Főosztály	122
4. Nukleárisbaleset-elhárítás	124
4.1. Az Országos Nukleárisbaleset-elhárítási Rendszer	125
4.1.1. Sugárfigyelő, Jelző és Ellenőrző Rendszer (Sugárfigyelő Rendszer)	126
4.1.2. Ágazati feladatok	127
4.1.3. A területi szervek feladatai	128
4.1.4. Az atomenergia alkalmazóinak feladatai és kötelezettségei	128
4.2. Radiológiai események kezelése	129
4.2.1. A lakosság és a beavatkozásban részt vevő állomány védelme	129
4.3. Veszélyes Üzemek Főosztály nukleárisbaleset-elhárítási tevékenysége	130
5. Veszélyes anyagok szállításának ellenőrzése	131
5.1. Általános rendelkezések	132

5.2. A közúti, vasúti, vízi, légi szállítás ellenőrzése.....	133
5.2.1. Az országos, a területi és a helyi szervek.....	133
5.2.2. Szabálytalan szállítás.....	135
5.3. Bírságotlasi eljárás, intézkedések, szankciók.....	136
5.4. A veszélyesáru- szállítás során bekövetkezett baleset, rendkívüli esemény	139
5.4.1. Az ellenőrzés során vizsgálandó területek	139
5.5. Veszélyes Szállítmányok Főosztály	140
6. Vízügy, vízvéddelem.....	142
6.1. A vízügyi irányítás rendszere	144
6.1.1. Az Országos Vízügyi Főigazgatóság (továbbiakban: OVF)	144
6.1.2. A területi vízügyi igazgatóságok.....	146
6.2. A vízügyi, vízvédelmi hatósági rendszer szervezete, elemei	149
7. Kommunális hulladék kezelésével kapcsolatos feladatok.....	150
IV.....	152
TÜZVÉDELME.....	152
1. A tűz elleni védekezés fogalma és szabályozása.....	152
1.1. Az állami szervek, az önkormányzatok, a gazdálkodó szervek és a magánszemélyek tűzvédelmi feladatai	152
1.1.1. A tűz elleni védekezésre kötelezettek köre	152
1.1.2. Az önkormányzatok tűzvédelmi feladatai.....	152
1.1.3. A magánszemélyek tűzvédelmi feladatai	153
1.1.4. A gazdálkodó szervek tűzvédelmi feladatai	153
1.1.5. A tűzvédelmi szabályzat.....	154
1.1.6. A Tűzriadó Terv	154
1.1.7. A tűzvédelmi szakember foglalkoztatása	155
1.2. A tűzoltóság szervezete, működése és irányítási rendszere	156
1.2.1. A tűzoltóság szervezeti és irányítási rendszere	156
1.2.2. A hivatásos tűzoltóság és szerveinek jogállása	156
1.2.3. Az önkormányzati tűzoltóság jogállása.....	157
1.2.4. A létesítményi tűzoltóság jogállása.....	158
1.2.5. Az önkéntes tűzoltó egyesületek kategóriái és szaktevékenységük szabályai	159
1.3. A tűzvédelmi hatósági és szakhatósági tevékenység szabályai	160
1.3.1. A tűzvédelmi hatósági tevékenység általános és különös szabályai	160
1.3.2. A tűzvédelmi hatóságok hatásköre és illetékessége	161
1.3.3. Az első- és másodfokú tűzvédelmi hatósági jogkörök.....	161
1.3.4. A jogorvoslati fórum szabályozása	164
1.3.5. A tűzvédelmi hatósági ellenőrzés rendje.....	164
1.3.6. A tűzvizsgálat fogalma, célja és eljárási rendje	165
1.3.7. A szakhatósági jogállás jellemzése, a tűzvédelmi szakhatósági hatáskörök	168
1.3.8. A tűzvéddelem szankciórendszere, a tűzvédelmi bírság alkalmazása	170
1.3.9. A tűzvédelmi piacfelügyeleti tevékenység szabályai.....	173
2. Az Országos Tűzvédelmi Szabályzat előírásai és követelményei.....	177
2.1. Általános tűzvédelmi műszaki követelmények	177
2.1.1. A tűzvéddelemmel kapcsolatos műszaki követelmények és azok alkalmazása	177
2.1.2. A tűzvéddelemmel kapcsolatos védelmi célok rendszere és a tűzvédelmi tervezés kiindulási feltételei	179
2.1.3. A tűzveszélyességi osztályba sorolás szabályai	180
2.1.4. A kockázati osztályok és a kockázati osztályba sorolás szabályai.....	183

2.2. A létesítés általános követelményei	185
2.2.1. Az építőanyagokkal és építményszerkezetekkel szemben támasztott tűzvédelmi követelmények.....	185
2.2.3. A tűzterjedés elleni védelem megoldásai	189
2.2.4. A kiürítés, menekülés, menekítés követelményei	193
2.2.5. A tűzoltó egységek beavatkozását biztosító követelmények	195
2.2.6. A hő és füst elleni védelem	202
2.2.7. A robbanás elleni védelem	203
2.2.8. A villamos és villámvédelmi berendezések általános tűzvédelmi követelményei	203
2.2.9. A beépített tűzjelző és tűzoltó berendezések létesítési szabályai.....	206
2.2.10. Az éghető folyadékok és gázok tárolására, kimérésére vonatkozó létesítési követelmények	208
2.3. A használat tűzvédelmi szabályai	209
2.3.1. A használat általános követelményei	209
2.3.2. A szabadtéri rendezvények tűzvédelmi követelményei	216
2.3.3. Az éghető folyadékok és gázok használati szabályai.....	216
3. A tűzoltás és a műszaki mentés	220
3.1. A hivatásos tűzoltó-parancsnokságok és szerveik szolgálat szervezése	220
3.2. A tűzoltás, műszaki mentés szervezete és vezetése	221
3.2.1. A tűzoltási feladat és a műszaki mentés fogalma.....	221
3.2.2. A tűzoltásra és műszaki mentésre jogosultak.....	221
3.2.3. A tűzoltás, műszaki mentés irányítási módjai.....	222
3.2.4. A tűzoltás, műszaki mentés vezetésére jogosultak köre	222
3.3. A tűzoltás, műszaki mentés szakmai szabályai	223
3.3.1. A kivonulás rendje	223
3.3.2. A tűzoltás vezetését végzők jogai és kötelességei	223
3.3.3. A tűzoltás és műszaki mentés irányításának átadás-átvétel szabályai	225
3.3.4. A tűzoltás és a műszaki mentés folyamata és általános szabályai	227
3.3.5. A műszaki mentés során végrehajtandó feladatok	232
3.4. A tűzoltást és műszaki mentést segítő tervek.....	234
3.4.1. A tűzoltási és műszaki mentési terv fogalma, főbb tartalmi követelményei	234
3.4.2. A tűzoltóságok országos műveletirányító tervének készítése és alkalmazása	236
3.5. A hivatásos tűzoltóságok részére tartandó szakterületi gyakorlatok rendszere, szervezése.....	237
3.5.1. A tűzoltósági szakterület által tartandó gyakorlatok rendszere.....	237
3.5.2. A gyakorlatok fajtái.....	238
4. A kéményseprőipari szolgáltatási tevékenység.....	240
4.1. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv kéményseprőipari tevékenységének jogi alapja	240
4.2. A kéményseprőipari szolgáltatás rendszere és felügyelete	241
ÁBRÁK ÉS TÁBLÁZATOK	244

I.

KATASZTRÓFA ELLENI VÉDELEM

1. A katasztrófák elleni védekezés jogi alapja, integrált rendszerének értelmezése

A katasztrófa elleni védelem (a továbbiakban: katasztrófavédelem) nem csak napjaink feladata, egyidős az élet, az emberiség létrejöttével. Egységessé válása, rendszerszemléletű, integrált megközelítése Magyarországon a rendszerváltás időszakára tehető. E folyamatban meghatározó jelentőségű az európai fejlődés menete, az ország Euro-atlanti szövetséghez való csatlakozása. Ez magával hozta a nemzetközi jog hazai jogrendbe való integrálását, harmonizációját is, amely kihatással volt és van az egységes katasztrófavédelmi rendszer alkotmányjogi, alaptörvényi, önálló törvényi szabályainak, követelményeinek megjelenésére.

Az alapjait meghatározó kereteket Magyarország Alaptörvénye (korábban: Alkotmányai) biztosítja (biztosították). A katasztrófavédelem szemszögéből több tényező emelhető ki, amelyek meghatározóak az állampolgárok, az emberek biztonsága, biztonságának állami szavatolása szempontjából, és alapul szolgálnak a sarkalatos törvények megalkotásához, azok módosításához.

- 1) Rögzíti az **alapvető emberi és állampolgári jogokat**, egyúttal rögzíti azt is, hogy bizonyos körülmények, veszélyek fellépése esetén **ezek a jogok** (a “Genfi Humanitárius Minimum” kivételével) **korlátozhatók**.
- 2) Minden állampolgárnak és személynek joga van ahhoz, hogy megismerje a környezetében lévő veszélyforrásokat, elsajátítsa az irányadó védekezési és magatartási szabályokat, ugyanakkor joga és kötelessége, hogy közreműködjön a veszélyek elleni védelemben, közöttük a katasztrófa elleni védelemben is.
- 3) Rögzíti a **veszélyek tényállásaihoz rendelt különleges jogrendi időszakokat** (rendkívüli állapot, szükségállapot, váratlan támadás, megelőző védelmi helyzet, terrorveszély, veszélyhelyzet), kihirdetésének jogi és szervezeti, személyi feltételeit. Ezek között a **veszélyhelyzet különleges jogrendi időszak** a lehetséges **katasztrófákhoz** kapcsolódó kereteket tartalmazza.
- 4) **Különleges jogrendi időszak**: az állam életének kivételes időszaka, amelyben – az Alaptörvényben meghatározott feltételek megléte esetén – kivételes hatalom, – úgynevezett rendeleti kormányzás – érvényesül, rendkívüli jogszabályok és intézkedések vezethetők be.
- 5) Rögzíti a kivételes jogrendi időszakokhoz kapcsolódó **kötelezettségek rendszerét**: személyi szolgáltatási kötelezettségek, gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségek. A személyi szolgáltatási kötelezettségek: hadkötelezettség, **polgári védelmi kötelezettség**, honvédelmi munkakötelezettség.
- 6) Ezzel megteremti a **polgári védelem** alaptörvényi alapjait, hiszen a katasztrófa elleni védelem feladatait minden magyar állampolgár a **polgári védelmi kötelezettsége** alapján teljesíti.

- 7) Rögzíti, hogy a **biztonság szavatolása az állam elsőrendű kötelezettsége**. Így érthetővé válik (a szomorú gyakorlati tapasztalatok alapján) a korábbi **“szubszidiaritás és önkormányzatiság”** váltása a **“szubszidiaritás és állami irányítás”** rendszerére.

Az Alaptörvény kereteire épülve alkotta meg az Országgyűlés a biztonság szavatolását szolgáló ún. sarkalatos törvényeket, amelyek meghatározóak a katasztrófavédelem szempontjából is.

A **honvédelmi törvény** (és a végrehajtásáról szóló jogszabályok) alapján épül fel a **védelmi igazgatás** központi, területi és helyi rendszere, szervezete, működési és eljárási rendje. Rögzíti a **polgári védelem lényegét**, a fegyveres cselekményekkel kapcsolatos általános polgári védelmi feladatokat. Hatálya kiterjed a fegyveres cselekményekhez kapcsolódó különleges jogrendi időszakok szervezeti, irányítási, eljárásrendi kérdéskörére, a rendkívüli intézkedések rendszerére.

A **katasztrófavédelmi törvény** (és a végrehajtásáról szóló jogszabályok) az alapja a katasztrófa elleni védelem integrált rendszerének. Meghatározza a katasztrófavédelem általános polgári védelmi feladatait, a **veszélyhelyzet** különleges jogrendi időszak szervezeti, irányítási és eljárási rendjét, a rendkívüli jogszabályok és intézkedések lehetséges körét. Összehangolja az egyes alrendszerek (polgári védelem, tűzvédelem, iparbiztonság) működését. Meghatározza a védelmi igazgatás katasztrófavédelmi működésének, szervezetének és tevékenységének központi, területi és helyi rendjét. Újként bevezeti a **katasztrófaveszély** jogintézményét, lehetővé téve a rendkívüli intézkedések megtételét, különleges jogrendi időszak kihirdetés nélkül.

A katasztrófavédelem Magyarország biztonsági rendszerének részét képezi, annak fontos eleme. Megvalósítása, a biztonság szavatolása két pillérre építve valósítható meg: a **nemzeti önerőn** alapulva, a **szövetség és a nemzetközi együttműködés** lehetőségeinek felhasználásával.

A katasztrófák hatásai elleni védekezés célja, feladatai az ország biztonság- és védelempolitikai alapelveiből levezethetők, konkrétumai megfogalmazódnak a Nemzeti Biztonsági Stratégiában. Magyarország 2012-es Nemzeti Biztonsági Stratégiájának kiadása óta a globális biztonsági környezet alapvető változásokon ment keresztül. Ezek a folyamatok különösen felértékelik a biztonsághoz kapcsolódó gondolkodás és az új kihívásokra adott válaszok azonosításának szükségességét. Az új kihívások alapja a formálódó, többpólusú világrend, a nemzetközi szereplők kapcsolatait befolyásoló szabályok átalakítására való törekvés, a biztonsági kihívások változó arculata, továbbá az olyan globális kihívások, mint a klíma- és a demográfiai változások felgyorsulása, az ezzel szorosan összefüggő illegális és tömeges migráció, a természeti erőforrások kimerítése, végül pedig a technológiai forradalom társadalomformáló hatásai.

Magyarország biztonságát veszélyeztető kihívások, tényezők:

- 1) illegális migránsok tömeges érkezése, idegen népesség Magyarországra telepítése;
- 2) váratlan fegyveres támadás;
- 3) összehangolt és széleskörű diplomáciai, információs és titkosszolgálati műveletek, pénzügyi-gazdasági nyomásgyakorlással, pénzügyi spekulációs támadásokkal vagy katonai fenyegetéssel párosulva (hibrid) Magyarország destabilizálása, kormányzati cselekvőképességének, politikai stabilitásának és társadalmi egységének gyengítése, továbbá nemzetközi érdekérvényesítő képességének korlátozása céljából;
- 4) jelentős károkat okozó kibertámadások;

- 5) terrorcselekmény elkövetése;
- 6) a nemzeti szuverenitást sértő, a nemzeti döntési jogköröket nyíltan vagy leplezetten elvonó törekvések;
- 7) a tartós népességfogyás és kritikus demográfiai helyzet kialakulása;
- 8) a nemzetközi gazdasági válság kiújulása vagy a globális kereskedelmi konjunktúra tartós leállása;
- 9) az energiaimportban bekövetkezett fennakadásból fakadó ellátási válsághelyzet létrejötte;
- 10) súlyos és tartós instabilitás kialakulása régiókban;
- 11) a forradalmi technológiai fejlesztések illetéktelen kezekbe kerülése, a nemzet biztonságát veszélyeztető támadások vagy terrorcselekmények megjelenése;
- 12) bűnszervezetek, szervezett bűnözői csoportok magyarországi térnyerése és befolyásának erősödése;
- 13) tömegpusztító fegyverekkel, illetve nukleáris, radiológiai, biológiai vagy vegyi szennyezőanyagokkal Magyarország vagy a környező országok ellen végrehajtott támadás vagy terrorcselekmény;
- 14) Magyarország vagy szomszédos országok területén bekövetkezett ipari balesetek és katasztrófák;
- 15) a lakosság tömeges és súlyos megbetegedésének kockázatát hordozó járványos betegség megjelenése és gyors terjedése;
- 16) nagyobb ár- és kiterjedt belvizek kialakulása, valamint más természeti katasztrófák rendszeres bekövetkezése;
- 17) a globális felmelegedés következtében tartósan vízhiányos időszakok rendszeres előfordulása, a talaj fokozatos kiszáradása és eróziója, valamint a vegetáció pusztulása egyes erősen sérülékeny hazai térségekben.

A fenyegető tényezők veszélyei elleni hatékony védelem alapvetően meghatározza egy ország stabilitását és működőképességét, jelentősen befolyásolja társadalmi és gazdasági helyzetét, az állampolgárok életfeltételeit és életminőségét.

A katasztrófavédelem komplex, összetett feladat, mert:

- 1) állami feladat, ugyanakkor abban a közigazgatási, az önkormányzati, a polgári szervezeteknek és szervezeteknek, valamint az állampolgároknak egyaránt feladata, felelőssége van;
- 2) a különböző veszélyeztető tényezőktől függetlenül általános tervezési, szervezési, koordinálási, irányítási és végrehajtási rendszert foglal magába;
- 3) célkitűzéseinek, feladatainak megoldása meghatározó módon a polgári védelmi, a tűzvédelmi és az iparbiztonsági alrendszerek működtetése útján valósul meg;
- 4) átfogja a megelőzés és felkészülés, a reagálás, beavatkozás és kárelhárítás (a védekezés), valamint a helyreállítás és újjáépítés valamennyi feladatát;
- 5) ezzel egy folyamatosan ismétlődő ciklust képez.

A katasztrófavédelmi feladatok megoldását az erre a célra létrehozott szervek, a különböző védelmi rendszerek működésének összehangolásával, a létrehozott védelmi szervezetek, a hivatásos katasztrófavédelmi szervek, az állami szervek és az önkormányzatok, a gazdálkodó és társadalmi szervezetek, önkéntes és karitatív szervek, valamint az állampolgárok közreműködésével kell biztosítani. A résztvevők a feladataikat az állami katasztrófavédelem

irányítása és koordinációja mellett, polgári védelmi feladatok megoldásával, munkaköri, illetve szolgálati feladatként, a polgári védelmi kötelezettség keretében, illetve önkéntesen látják el.

A katasztrófavédelem levonható következtetéseként fogalmazható meg a cél: az ország biztonsági és védelmi rendszerébe integrálódva, az erőforrások racionalizált, hatékony felhasználásával, az élet-, a környezet-, a szociális biztonság és az anyagi javak védelme, a veszélyek hatékony megelőzése, gyors reagálás, kárminimalizálás, a következmények felszámolása, helyreállítás és újjáépítés.

Ugyancsak következtetésként emelhetők ki a következő alapelemek:

- 1) valamennyi veszélyt és a társadalom egészét átfogó komplexitás;
- 2) megelőzés, reagálás, beavatkozás, védekezés, helyreállítás integrált egysége;
- 3) reális kockázatokkal arányos feltételek biztosítása;
- 4) célirányos tervezés és felkészítés;
- 5) szubszidiaritás és állami irányítás.

Szintén kiemelendők a fő követelmények, amelyek a szemléletváltást tükrözik:

- 1) a megelőzési kultúra fejlesztése;
- 2) a reakcióképesség és a felkészültség fejlesztése;
- 3) a nemzetközi együttműködés minőségi fejlesztése;
- 4) a tapasztalatok elemzése, folyamatos fejlesztése;
- 5) a polgári védelem közelítése a napi élet veszélyeihez;
- 6) a társadalmi változásokhoz igazított ösztönzési, finanszírozási, hatósági, tervezési, kommunikációs, együttműködési rendszerek kialakítása;
- 7) a védelmi (közte a polgári védelmi, a tűzvédelmi, az iparbiztonsági) rendszer fejlesztése.

1.1. A katasztrófavédelmi feladatok időszakonkénti csoportosítása

A 2000. január 1-jével elkezdődött folyamat újabb fordulatot vett: az Országgyűlés megalkotta a 2011. évi CXXVIII. törvényt (a továbbiakban: Kat.), így 2012. január 1-jével megalakult az egységes állami katasztrófavédelem. A törvény szemléletváltást tükröz: a katasztrófák megelőzése és az ellenük való védekezés nemzeti ügy, a védekezés egységes irányítása állami feladat.

A Kat. a szervezeti, irányítási, koordinációs, eljárási rendet különböző csoportokba sorolja, amelyek az események folyamatának időrendiségét, időszakait jelentik és az egyes időszakokhoz rendeli a feladatokat, illetve a különböző irányítási szintek felelősségeit. A feladatok áttekintése előtt célszerű értelmezni néhány alapfogalmat, mint például: katasztrófa, katasztrófaveszély, katasztrófavédelem stb.

A Kat. értelmező rendelkezései szerint:

Katasztrófa: a veszélyhelyzet kihirdetésére alkalmas, illetve e helyzet kihirdetését el nem érő mértékű olyan állapot vagy helyzet, amely emberek életét, egészségét, anyagi értékeit, a lakosság alapvető ellátását, a természeti környezetet, a természeti értékeket olyan módon vagy mértékben veszélyezteti, károsítja, hogy a kár megelőzése, elhárítása vagy a következmények felszámolása meghaladja az erre rendelt szervezetek előírt együttműködési rendben történő védekezési lehetőségeit, és különleges intézkedések bevezetését, valamint az önkormányzatok és az állami szervek folyamatos és szigorúan összehangolt együttműködését, illetve nemzetközi segítség igénybevételét igényli.

Katasztrófaveszély: olyan folyamat vagy állapot, amelynek következményeként okszerűen lehet számolni a katasztrófa bekövetkezésének valószínűségével, és amely ezáltal veszélyezteti az emberi egészséget, környezetet, az élet- és vagyonbiztonságot.

Katasztrófa elleni védelem: a különböző katasztrófák elleni védekezésben azon tervezési, szervezési, összehangolási, végrehajtási, irányítási, létesítési, működtetési, tájékoztatási, riasztási, adatközlési és ellenőrzési tevékenységek összessége, amelyek a katasztrófa kialakulásának megelőzését, közvetlen veszélyek elhárítását, az előidéző okok megszüntetését, a károsító hatásuk csökkentését, a lakosság élet- és anyagi javainak védelmét, az alapvető életfeltételek biztosítását, valamint a mentés végrehajtását, továbbá a helyreállítás feltételeinek megteremtését szolgálják.

Nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtás: külföldi államoknak az EU-hoz, az ENSZ-hez, a NATO-hoz vagy közvetlenül a Kormányhoz intézett, illetve regionális vagy határ menti egyezmények alapján kibocsátott nemzetközi segítségkérése nyomán a mentéshez és a katasztrófa következményeinek a felszámolásához szükséges anyagok és információk átadása, illetve kiküldött eszközök és mentő csapatok biztosítása.

Nemzetközi katasztrófa-segítségkérés: a magyar Kormánynak az EU-hoz, az ENSZ-hez, a NATO-hoz, illetve regionális vagy határ menti egyezmények alapján kibocsátott nemzetközi segítségkérése, amelyben a hazai veszélyhelyzet vagy katasztrófa következményeinek a felszámolásához anyagokat, információkat, eszközöket vagy mentőcsapatokat kér és fogad.

A katasztrófavédelem célja: az ország és intézményrendszere működtetésével, a rendelkezésre álló erőforrások hatékony felhasználásával megteremteni a feltételeket az állampolgárok élet- és vagyonbiztonságának szavatolásához, katasztrófák kialakulása, bekövetkezése esetén is.

Általános feladatai:

- 1) a vezető/irányító rendszer megszervezése és működtetése;
- 2) veszélyelemzésen, kockázatbecslésen alapuló prognózisok készítése;
- 3) előrejelző és értékelő, értesítő, riasztó és tájékoztató rendszer megszervezése és működtetése;
- 4) megelőző (preventív) intézkedő rendszer megszervezése és működtetése;
- 5) eseménykövető (adatpontosító) rendszer megszervezése és működtetése;
- 6) elsődleges beavatkozó rendszer megszervezése és működtetése;
- 7) életvédelmi rendszer megszervezése és működtetése;
- 8) logisztikai rendszer megszervezése és működtetése (pénzügyi, anyagi, technikai, egészségügyi, állategészségügyi, növényvédelmi, élelmiszer, ivó- és ipari víz, takarmány, energiaellátó és védelmi, közlekedési és szállítási, infokommunikációs, dokumentációs);
- 9) következményeket felszámoló rendszer megszervezése és működtetése (vezetést/irányítást helyreállító, összeköttetést biztosító, helyzettisztázó és pontosító, műszaki mentő, műszaki kárfelszámoló, mentesítő-fertőtlenítő, egészség- és járványügyi, terület és forgalom biztosító, rendfenntartó, közrend és közbiztonsági, vagyonvédelmi, rendkívüli közigazgatási, ellátó, szállító, felszámolást biztosító és kiszolgáló, valamint egyéb, úgynevezett „ad-hoc” szervek és szervezetek, a sajátosságoknak megfelelően);
- 10) ki- és továbbképző rendszer megszervezése és működtetése;
- 11) helyreállító és újjáépítő rendszer megszervezése és működtetése.

A katasztrófavédelem területi felosztása szintén a törvény végrehajtási jogszabályaiból következtethető. Ez alapján a **katasztrófavédelemnek három területe** különböztethető meg, amelyek – a feladatok időbeli jelentkezésének sorrendje alapján – tovább bonthatók:

- 1) **a megelőzés:**
 - veszélyhelyzet elemzés, kockázatértékelés, tervezés,
 - felkészülés, kiképzés;
- 2) **a veszélykezelés:**
 - reagálás (azonnali intézkedések kiadása);
 - beavatkozás;
 - védekezés,
- 3) **a helyreállítás:**
 - következmény felszámolás;
 - kárenyhítés;
 - helyreállítás;
 - újjáépítés.

A katasztrófavédelem feladatrendszerét a megelőzés, a veszélykezelés és a helyreállítás egymáshoz képest eltérő súlyú, de egymással komplex egységet alkotó szemléletmódja jellemzi. Az elsődlegességet a megelőzés (a prevenció) élvezi.

1.1.1. A védekezésre való felkészülés, a megelőzés időszaka

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a veszélyhelyzetek megelőzése költséges, ugyanakkor lényegesen olcsóbb, mint a következmények kezelésére és a helyreállításra fordított összegek.

Megelőzés: minden olyan tevékenység vagy előírás alkalmazása, amely a katasztrófát előidéző okokat megszünteti vagy minimálisra csökkenti, a károsító hatás valószínűségét a lehető legkisebbre korlátozza. A megelőzési időszak tehát egy rendkívül fontos időszak, összetett folyamat, amelynek fő feladatai a következők:

- 1) integrált veszélyelemzés, kockázatértékelés és hatásvizsgálat;
- 2) az elemzések alapján a katasztrófa elleni védelem modellezése;
- 3) a katasztrófa elleni védelem cél-, feladat- és szervezetrendszerének meghatározása;
- 4) a jogszabályok, szabályozók megalkotása vagy a már meglévők módosítása;
- 5) a kapcsolódó projektek elkészítése, beindítása és megvalósítása;
- 6) a katasztrófavédelmi (veszélyelhárítási) tervek kidolgozása, naprakészen tartása;
- 7) a katasztrófavédelmi hatósági, szakhatósági tevékenység feltételeinek megteremtése, a tevékenység beindítása, végzése;
- 8) a katasztrófavédelmi oktatás, képzés, kiképzés, felkészítés és felkészülés feltételeinek megteremtése, beindítása, folyamatos végzése;
- 9) a nyilvánosság biztosítása, a katasztrófavédelmi (veszélyhelyzeti) kommunikáció rendszerének kialakítása, feltételeinek megteremtése;
- 10) a tudományos tevékenység, a kutatás-fejlesztés irányainak meghatározása, feltételeinek megteremtése, folyamatos végzése;
- 11) a nemzetközi tájékoztatás, koordináció és együttműködés megszervezése és folyamatos végzése.

1.1.2. A veszélyhelyzet-kezelés: a reagálás, a beavatkozás, a védekezés időszaka

A veszélyhelyzetek kezelése, a katasztrófa helyzetek, a bekövetkezett események következményeinek elhárítása alulról felfelé építkezik a helyi felelőségekből kiindulva, azaz: azon a területen (településen) kezdődik meg, ahol az bekövetkezett. Abban az esetben, amikor az adott területen (településen) a rendelkezésre álló erők és eszközök nem elégségesek, vagy több települést érintő területi kiterjedésről van szó, akkor fokozatosan eggyel magasabb védelmi igazgatási szintre emelkedik a koordináció, az irányítás. Ily módon tehát a

katasztrófák hatásai elleni védekezés során a cselekvési folyamat a „település – körzet (járás) – megye (régió) – országos” sorrendiséget mutat. A védekezés időszakának főbb feladatai a következők:

- 1) esemény észlelése, értesítés és bejelentés az eseményről;
- 2) az értesítés és bejelentés fogadása, reagálás az eseményre;
- 3) az elsődleges beavatkozásra kijelölt (alkalmas) erők és eszközök értesítése, riasztása, azonnali élet- és műszaki mentés;
- 4) az esemény figyelemmel kísérése, a kialakult helyzet elemzése, értékelése, a további feladatok meghatározása érdekében prognózis elkészítése;
- 5) az operatív vezetés/irányítás szervezeti aktivizálása és működtetése;
- 6) a helyzet minősítése, a tényállás megállapítása, kihirdetése, a szükséges rendkívüli intézkedések bevezetése;
- 7) az integrált védelmi rendszer aktivizálása, működtetése;
- 8) a lakosság riasztása és tájékoztatása;
- 9) veszélyhelyzeti lakosság- és környezetvédelmi intézkedések foganatosítása;
- 10) veszélyhelyzeti közigazgatás, közszolgálat és közszolgáltatási kötelezettség bevezetése;
- 11) veszélyhelyzeti gazdálkodási (költségvetési) intézkedések bevezetése;
- 12) veszélyhelyzeti közrend és közbiztonsági vagyónvédelmi, egészségügyi, szociális és járványügyi, igazságszolgáltatási stb. intézkedések foganatosítása;
- 13) nemzetközi segítségnyújtás kérése, elfogadása, a segítségnyújtó erők alkalmazása.

Tehát, a helyzet minősítése, a veszélyhelyzeti tényállás megállapítása és kihirdetése után az érintett területen a feladat: a kivételes hatalom gyakorlása feltételeinek megteremtése, a kivételes hatalom gyakorlása a katasztrófa következményeinek minimálisra csökkentése vagy kiküszöbölése, a lakosság élet- és vagyónbiztonságának szavatolása, a katasztrófavédelmi szervezeti rendszer aktivizálása és működtetése útján.

1.1.3. A következmények felszámolása, a helyreállítás és az újjáépítés időszaka

A védekezés időszakát követően – illetve már az alatt is – egy harmadik, meghatározó feladatsor a következmények felszámolása és a helyreállítás. Azzal együtt is, hogy a Kat. és végrehajtási rendeletei szinte kizárólag a helyreállításról szólnak, ebben az időszakban több olyan feladat is megjelenik, amely a polgári védelmi feladatokból erre az időszakra levezetett.

Főbb feladatok:

- 1) a különleges jogrendi időszak (veszélyhelyzet) fenntartásának vagy megszüntetésének mérlegelése, a döntésnek megfelelően a szükséges intézkedések foganatosítása;
- 2) további élet- és vagyonmentés;
- 3) kárfelszámolás (műszaki, környezeti stb.) végrehajtása;
- 4) közegészségügyi és járványügyi, állategészségügyi és növényvédelmi rendszabályok foganatosítása;
- 5) a kimenekített, kitelepített intézményrendszer és a lakosság visszatelepítése;
- 6) a közigazgatási rendszer normalizálása;
- 7) a közszolgálat, a közszolgáltatás és a közellátás normalizálása;
- 8) a kárenyhítést, a helyreállítást és az újjáépítést szolgáló rendkívüli intézkedések fenntartása;
- 9) a szükséges hatósági és szakhatósági tevékenységek végzése;
- 10) kegyeleti eljárás és lelki gondozás végzése;

- 11) ingyenes jogsegélyszolgálat működtetése;
- 12) felelősségvizsgálat lefolytatása és megállapítása;
- 13) kártérítési kötelezettség és jogosultság megállapítása;
- 14) különleges szociális ellátás, anyagi és dologi segélyezés végzése;
- 15) folyamatos lakossági tájékoztatás és kontroll biztosítása;
- 16) kárenyhítés;
- 17) helyreállítás;
- 18) újjáépítés;
- 19) a tapasztalatok gyűjtése és összegzése;
- 20) a nemzetközi tájékoztatási, adatszolgáltatási és ellenőrzési kötelezettségek teljesítése.

2. Különleges jogrend és védelmi igazgatás

A különböző veszélyek elleni védekezés gyakran a normál körülményektől eltérő munkafolyamatok megoldását igényli, amely esetenként jogkorlátozással járhat: a demokratikus jogállami vezetési elvek irányából (annak egyes elemei megtartása mellett) az egyszemélyi vezetés és felelősség irányába mehet át.

Az **ember** sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége. *Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.* A jogszabály (törvény) alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak.

Minden magyar állampolgár köteles a haza védelmére. Ennek biztosítása érdekében személyi kötelezettségként minden magyarországi lakóhellyel rendelkező felnőtt magyar állampolgárt: **hadkötelezettség, polgári védelmi kötelezettség és honvédelmi munkakötelezettség** terhel. Honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok ellátása érdekében mindenki gazdasági és **anyagi szolgáltatás** teljesítésére kötelezhető.¹

Különleges jogrendi időszakban az Alaptörvény alkalmazása nem függeszthető fel, az Alkotmánybíróság működése nem korlátozható. A különleges jogrendet a különleges jogrend bevezetésére jogosult szerv megszünteti, ha kihirdetésének feltételei már nem állnak fenn.²

2.1. Különleges jogrendi időszakot megelőző helyzet: a katasztrófaveszély³

A katasztrófaveszély: olyan folyamat vagy állapot, amelynek következményeként okszerűen lehet számolni a katasztrófa bekövetkezésének valószínűségével, és amely ezáltal veszélyezteti az emberi egészséget, környezetet, az élet- és vagyonbiztonságot. Tehát nem különleges jogrendi ("minősített") időszak, azonban a helyzet kezelése rendkívüli intézkedések bevezetését teszi szükségessé: nem éri el azt a szintet, amely indokolná a Kormány kompetenciájába tartozó tényállás megállapítását és a veszélyhelyzet különleges jogrendi időszak rendeleti kihirdetését.

Ebben a helyzetben a Kat. a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban: BM OKF) főigazgatóját feljogosítja, hogy a belügyminiszter által jóváhagyott

1 Alaptörvény 31. cikk

2 Alaptörvény 54. cikk

3 Kat. V. fejezet 43. §

Központi Veszélyelhárítási Terv alapján, a katasztrófavédelmi feladatok ellátása keretében, azonnal intézkedjen:

- 1) az emberi élet;
- 2) a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak;
- 3) a létfontosságú rendszerek (kritikus infrastruktúra) védelme;
- 4) a lakosság alapvető ellátásának biztosítása;
- 5) a bekövetkező katasztrófa következményeinek lehető legkisebbre csökkentése

érdekében.

A honvédségi erők igénybevétele a szükséges létszámnak megfelelően a Honvéd Vezérkar főnöke, a honvédelemért felelős miniszter, illetve a Kormány döntése alapján történik. A BM OKF főigazgatója a megtett intézkedésekről haladéktalanul tájékoztatja a katasztrófák elleni védekezésért felelős minisztert.

2.2. Különleges jogrendi ("minősített") időszakok: a rendkívüli állapot⁴

Az Országgyűlés, akadályoztatása esetén (alkotmányjogi nyilatkozat szükséges) a köztársasági elnök megállapítja a tényállást:

- hadiállapot kinyilvánítása vagy
- idegen hatalom fegyveres támadásának közvetlen veszélye (háborús veszély) esetén

az ország területére kihirdeti a rendkívüli állapotot, és Honvédelmi Tanácsot hoz létre.

2.2.1. A Honvédelmi Tanács

A Honvédelmi Tanács elnöke a köztársasági elnök, tagjai az Országgyűlés elnöke, az országgyűlési képviselőcsoportok vezetői, a miniszterelnök, a miniszterek és – tanácskozási joggal – a Honvéd Vezérkar főnöke.

A Honvédelmi Tanács gyakorolja:

- az Országgyűlés által rá átruházott jogokat,
- a köztársasági elnök jogait,
- a Kormány jogait.

A Honvédelmi Tanács dönt:

- a Magyar Honvédség külföldi vagy magyarországi alkalmazásáról, békefenntartásban való részvételéről, külföldi hadműveleti területen végzett humanitárius tevékenységéről, valamint külföldi állomásozásáról;
- a külföldi fegyveres erők magyarországi vagy Magyarország területéről kiinduló alkalmazásáról, valamint magyarországi állomásozásáról;
- a rendkívüli intézkedések bevezetéséről.

A Honvédelmi Tanács rendeletet alkothat, amellyel egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat. A Honvédelmi Tanács rendelete a rendkívüli állapot megszűnésével hatályát veszti, kivéve, ha az Országgyűlés a rendelet hatályát meghosszabbítja.

4 Alaptörvény 48-49. cikk

2.3. Különleges jogrendi ("minősített") időszakok: a szükségállapot⁵

Az Országgyűlés, akadályoztatása esetén a köztársasági elnök:

a törvényes rend megdöntésére vagy a hatalom kizárólagos megszerzésére irányuló fegyveres cselekmények, továbbá az élet- és vagyonbiztonságot tömeges méretekben veszélyeztető, fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett súlyos, erőszakos cselekmények esetén szükségállapotot hirdet ki.

A Magyar Honvédséget szükségállapot idején akkor lehet felhasználni, ha a rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok alkalmazása nem elegendő.

2.3.1. A köztársasági elnök

Az Országgyűlés akadályoztatása esetén a köztársasági elnök dönt a Magyar Honvédség felhasználásáról.

- 1) A rendkívüli intézkedéseket rendeleti úton a köztársasági elnök vezeti be.
- 2) A köztársasági elnök rendeletével egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat.
- 3) A köztársasági elnök a bevezetett rendkívüli intézkedésekről haladéktalanul tájékoztatja az Országgyűlés elnökét.
- 4) Az Országgyűlés – akadályoztatása esetén az Országgyűlés honvédelmi ügyekkel foglalkozó bizottsága – folyamatosan ülésezik.
- 5) Az Országgyűlés – akadályoztatása esetén az Országgyűlés honvédelmi ügyekkel foglalkozó bizottsága – a köztársasági elnök által bevezetett rendkívüli intézkedések alkalmazását felfüggesztheti.
- 6) A rendeleti úton bevezetett rendkívüli intézkedések harminc napig maradnak hatályban, kivéve, ha hatályukat az Országgyűlés – akadályoztatása esetén az Országgyűlés honvédelmi ügyekkel foglalkozó bizottsága – meghosszabbítja.

A köztársasági elnök rendelete a szükségállapot megszűnésével hatályát veszti.

2.4. Különleges jogrendi ("minősített") időszakok: a megelőző védelmi helyzet⁶

Az Országgyűlés külső fegyveres támadás veszélye esetén vagy szövetségi kötelezettség teljesítése érdekében meghatározott időre kihirdeti a megelőző védelmi helyzetet, ezzel egyidejűleg felhatalmazza a Kormányt rendkívüli intézkedések bevezetésére. A megelőző védelmi helyzet időtartama meghosszabbítható.

A Kormány a megelőző védelmi helyzet idején rendeletet alkothat, amellyel egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat.

A Kormány rendeletben

- a közigazgatás,
- a Magyar Honvédség és
- a rendvédelmi szervek

működését érintő törvényektől eltérő intézkedéseket vezethet be, amelyekről a köztársasági elnököt és az Országgyűlés tárgykör szerint feladat- és hatáskörrel rendelkező állandó bizottságait folyamatosan tájékoztatja. Az így bevezetett intézkedések hatálya az

5 Alaptörvény 48., 50. cikk

6 Alaptörvény 51. cikk

Országgyűlés megelőző védelmi helyzet kihirdetésére vonatkozó döntéséig, de legfeljebb hatvan napig tart. A Kormány rendelete a megelőző védelmi helyzet megszűnésével hatályát veszti.

2.5. Különleges jogrendi ("minősített") időszakok: a váratlan támadás⁷

A Kormány külső fegyveres csoportoknak Magyarország területére történő váratlan betörése esetén – szükség esetén a köztársasági elnök által jóváhagyott fegyveres védelmi terv szerint – a szükségállapot vagy a rendkívüli állapot kihirdetésére vonatkozó döntésig:

- 1) a támadás elhárítására,
- 2) Magyarország területének, a honi és a szövetséges légvédelmi és repülő készségi erőkkel való oltalmazására,
- 3) a törvényes rend,
- 4) az élet- és vagyonbiztonság,
- 5) a közrend és a közbiztonság védelme érdekében

a támadással arányos és arra felkészített erőkkel azonnal intézkedni köteles.

A Kormány a megtett intézkedéséről haladéktalanul tájékoztatja az Országgyűlést és a köztársasági elnököt.

A Kormány váratlan támadás esetén rendkívüli intézkedéseket vezethet be, valamint rendeletet alkothat, amellyel egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat. A Kormány rendelete a váratlan támadás megszűnésével hatályát veszti.

2.6. Különleges jogrendi („minősített”) időszakok: a terrorveszélyhelyzet⁸

Az Országgyűlés – a Kormány kezdeményezésére – terrortámadás jelentős és közvetlen veszélye vagy terrortámadás esetén meghatározott időre kihirdeti a terrorveszélyhelyzetet, ezzel egyidejűleg felhatalmazza a Kormányt sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedések bevezetésére. A terrorveszélyhelyzet időtartama meghosszabbítható. A különleges jogrend kihirdetéséhez, meghosszabbításához a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges.

2.6.1. A Kormány

A Kormány rendeletben a terrorveszélyhelyzet kihirdetésének kezdeményezését követően a közigazgatás, a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek és a nemzetbiztonsági szolgálatok szervezetét, működését és tevékenysége ellátását érintő törvényektől eltérő, valamint sarkalatos törvényben meghatározott intézkedéseket vezethet be, amelyekről a köztársasági elnököt és az Országgyűlés tárgykör szerint feladat- és hatáskörrel rendelkező állandó bizottságait folyamatosan tájékoztatja. Az így bevezetett intézkedések hatálya az Országgyűlés terrorveszélyhelyzet kihirdetésére vonatkozó döntéséig, de legfeljebb tizenöt napig tart.

A Kormány a terrorveszélyhelyzet idején rendeletet alkothat, amellyel – sarkalatos törvényben meghatározottak szerint – egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat. A Magyar Honvédséget az intézkedések hatályossága és a terrorveszélyhelyzet idején akkor lehet

7 Alaptörvény 52. cikk

8 Alaptörvény 51/A. cikk

felhasználni, ha a rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok alkalmazása nem elegendő. A Kormány rendelete a terrorveszélyhelyzet megszűnésével hatályát veszti.

2.7. Különleges jogrendi ("minősített") időszakok: a veszélyhelyzet⁹

A Kormány az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség esetén, valamint ezek következményeinek az elhárítása érdekében veszélyhelyzetet hirdet ki, és rendkívüli intézkedéseket vezethet be.

A Kormány rendeletet alkothat, amellyel egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat. A Kormány rendelete tizenöt napig marad hatályban, kivéve, ha a Kormány – az Országgyűlés felhatalmazása alapján – a rendelet hatályát meghosszabbítja. A Kormány rendelete a veszélyhelyzet megszűnésével hatályát veszti.

Veszélyhelyzetet különösen a következő események válthatnak ki:

- 1) elemi csapások, természeti eredetű veszélyek, különösen:
 - árvízvédekezés során, ha az előrejelzések szerint az áradó víz az addig észlelt legmagasabb vízállást megközelíti, és további jelentős áradás várható, vagy elháríthatatlan jégtorlasz keletkezett, vagy töltésszakadás veszélye fenyeget;
 - belvízvédekezés során, ha a belvíz lakott területeket, ipartelepeket, fő közlekedési utakat, vasutakat veszélyeztet, és a veszélyeztetés olyan mértékű, hogy a kár megelőzése, az újabb elöntések elhárítása meghaladja az erre rendelt szervezetek védekezési lehetőségeit;
 - több napon keresztül tartó kiterjedő, folyamatos, intenzív, megmaradó hóesés vagy hófúvás;
 - más szélsőséges időjárás következtében az emberek életét, anyagi javait, a lakosság alapvető ellátását veszélyeztető helyzet következik be;
 - földtani veszélyforrások.
- 2) ipari szerencsétlenség, civilizációs eredetű veszélyek, különösen:
 - a veszélyes anyagokkal és hulladékokkal történő tevékenység során a szabadba kerülő anyag az emberi életet, egészséget, továbbá a környezetet tömeges méretekben és súlyosan veszélyezteti;
 - nem tervezett radioaktív kiszóródás és egyéb sugárterhelés, amely a biztonságot kedvezőtlenül befolyásolja, és a lakosság nem tervezett sugárterhelését idézi elő.
- 3) egyéb eredetű veszélyek, különösen:
 - tömeges megbetegedést okozó humánjárvány vagy járványveszély, valamint állatjárvány;
 - ivóvíz célú vízkivétellel érintett felszíni és felszín alatti vizek haváriaszerű szennyezése;
 - bármely okból létrejövő olyan mértékű légszennyezettség, amely a külön jogszabályban meghatározott riasztási küszöbértéket meghaladja;
 - a létfontosságú rendszerelemek (kritikus infrastruktúrák) olyan mértékű működési zavara, amelynek következtében a lakosság alapvető ellátása több napon keresztül, vagy több megyét érintően akadályozott.

Veszélyhelyzet tényének megállapítása esetén a Kormány kihirdeti a veszélyhelyzetet, és dönt az ország érintett részének vagy egész területének katasztrófa sújtotta területté nyilvánításáról.

2.7.1. Veszélyhelyzetben a Kormány rendeletével bevezethető rendkívüli szabályok¹⁰

Veszélyhelyzetben rendeletben az államháztartásra vonatkozó szabályoktól eltérő rendelkezések állapíthatók meg. A polgármester és a jegyző hatáskörébe tartozó államigazgatási feladatot rendelet is megállapíthat. A közigazgatási hatósági eljárásra vonatkozó törvény rendelkezései közül rendelettel eltérő rendelkezések vezethetők be, amelyek érinthetik:

- 1) a bírósági felülvizsgálat alá nem tartozó eljárások körét,
- 2) a hatáskör és illetékesség megállapítását,
- 3) az eljáró közigazgatási hatóság kijelölésének rendjét,
- 4) a belföldi jogsegély szabályát,
- 5) az ügyintézési és egyéb határidőt,
- 6) a képviselői rendjét,
- 7) az elővezetés szabályát,
- 8) az eljárás felfüggesztését,
- 9) a jogorvoslat rendjét,
- 10) a végrehajtás szabályait.

Rendelettel előírható, hogy a termelési, ellátási és szolgáltatási kötelezettségek biztosítása érdekében a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter a gazdasági tevékenységet folytató szolgáltatásra kötelezettek részére szerződéskötési kötelezettséget írhat elő. A szerződéskötési kötelezettség hatálya alá tartozó termékek és szolgáltatások körét a rendelet határozza meg.

A veszélyhelyzet súlyosbodásának közvetlen veszélye esetén, annak megelőzése céljából gazdálkodó szervezet működése a Magyar Állam felügyelete alá vonható. A Magyar Állam nevében az államháztartásért felelős miniszter vagy kormánybiztos jár el, aki:

- 1) áttekinti a gazdálkodó szervezet vagyoni helyzetét;
- 2) jóváhagyja, ellenjegyzzi a gazdálkodó szervezet vagyoni jellegű kötelezettségvállalásait;
- 3) a rendkívüli intézkedés bevezetését előidéző helyzet közvetlen elhárításával, illetve következményeinek enyhítésével összefüggésben dönt a gazdálkodó szervezet legfőbb döntéshozó szerve hatáskörébe tartozó ügyekben;
- 4) a gazdálkodó szervezet legfőbb döntéshozó szerve hatáskörébe tartozó ügyekben hozott döntéseiről haladéktalanul írásban tájékoztatja a gazdálkodó szervezet vezető tisztségviselőit és felügyelőbizottsága tagjait.

A döntéshozatali jog nem érinti a gazdálkodó szervezet legfőbb döntéshozó szervének a hatásköreit. A Magyar Állam a gazdálkodó szervezet vagy tulajdonosa ténylegesen felmerült kárával megegyező kártalanítással tartozik a döntést hozó személy által, a feladatkörébe tartozó döntéssel okozott kárért arra az időtartamra, amikor olyan rendelet volt hatályban, amit az Alkotmánybíróság utóbb megsemmisített.

10 Kat. 47.§, 48. §

2.7.2. A Kormány rendkívüli intézkedései veszélyhelyzet esetén¹¹

Veszélyhelyzetben, a katasztrófa elhárításához szükséges mértékben és területen a Kormány rendeleti úton rendkívüli intézkedéseket vezethet be, illetve rendkívüli intézkedések bevezetésével ezek végrehajtására adhat felhatalmazást. A katasztrófa károsító hatása által érintett területen a következmények elhárítása érdekében a Kat. 47. § (1), (3) és (4) bekezdésében, a 49. § (1) bekezdésében, a (6) bekezdés *a)* és *b)* pontjaiban meghatározott rendkívüli intézkedések vezethetők be. A következmények elhárítása érdekében kihirdetett veszélyhelyzetben a veszélyhelyzetre vonatkozó sajátos irányítási szabályok nem érvényesülnek.

A Kormány rendeleteinek kihirdetésére veszélyhelyzetben is a jogalkotásról szóló törvény rendelkezéseit kell alkalmazni. Halasztást nem tűrő esetben a Kormány rendeletei a közszolgálati (országos, területi és helyi) műsorszórók útján is kihirdethetők (a továbbiakban: rendkívüli kihirdetés), és a nap meghatározott időpontjától hatályba léptethetők. Az így kihirdetett rendeletet a Magyar Közlöny legközelebbi számában meg kell jelentetni. A rendkívüli kihirdetéssel kihirdetett rendeletet a kihirdetés napján vagy az azt követő napon megjelenő országos és helyi napilapokban meg kell jelentetni.

2.7.3. A veszélyhelyzetre vonatkozó sajátos irányítási szabályok¹²

Amennyiben a veszélyhelyzet több megyét érint, vagy ha a katasztrófa elhárítása érdekében ez szükséges, a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter – legfeljebb a veszélyhelyzet fennállásáig – miniszteri biztost nevezhet ki. A miniszteri biztos feladata az érintett területen a védekezési feladatok összehangolása. A miniszteri biztos a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnökét utasíthatja.

A településen a polgármestertől a helyi katasztrófavédelmi tevékenység irányítását a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve vezetője (az igazgató) által kijelölt személy, a helyszínre érkezésekor átveszi. A települési önkormányzat képviselő-testületének, a fővárosi, megyei közgyűlésnek feladat- és hatáskörét a polgármester, illetve a megyei közgyűlés elnöke gyakorolja. Ennek keretében nem foglalhat állást az önkormányzati intézmények átszervezéséről, megszüntetéséről, ellátási, szolgáltatási körzeteiről, ha a szolgáltatás a települést is érinti.

Veszélyhelyzetben az önkéntes mentőszervezetek védekezésbe történő bevonását a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetője rendeli el.

2.7.4. A veszélyhelyzetben alkalmazható rendkívüli intézkedések¹³

Veszélyhelyzetben:

- 1) a közúti, vasúti, vízi és légi járművek forgalma a nap meghatározott tartamára vagy meghatározott területére (útvonalra) korlátozható, illetve az ország egész területén vagy meghatározott részén ideiglenesen megtiltható;
- 2) korlátozni lehet a lakosság utcán vagy más nyilvános helyen való tartózkodását (a korlátozást és időtartamát a rádió, a televízió, a sajtó és hirdetmény útján, valamint a helyben szokásos módon a lakosság tudomására kell hozni);
- 3) elrendelhető, hogy közterületen rendezvény, nyilvános gyűlés megtartását a rendőrség a védelmi érdekek sérelme esetén megtiltsa;

11 Kat. 45. §

12 Kat. 46. §

13 Kat. 49-50. §

- 4) elrendelhető, hogy az ország meghatározott területét a lakosságnak a szükséges időtartamra el kell hagynia (a továbbiakban: kitelepítés), egyben kijelölhető a lakosság új tartózkodási helye. (A lakosság elszállításáról a polgármester a hivatásos katasztrófavédelmi szerv közreműködésével gondoskodik. A kitelepítés és kimenekítés során a kötelezés ellenére lakóhelyén maradó személlyel szemben az intézkedés foganatosítására jogosult rendvédelmi szerv jár el.);
- 5) elrendelhető: az ország meghatározott területére történő belépés, az ott-tartózkodás korlátozása, illetve engedélyhez kötése, hogy
- 6) az ország meghatározott területére utazni, azon átutazni vagy onnan kiutazni csak engedéllyel szabad;
- 7) az ország meghatározott területéről történő kilépés csak a mentesítést követően engedélyezhető;
- 8) elrendelhető a vasúti, közúti, vízi, légi szállítások biztosítása érdekében a javítókapacitások, valamint az állomások, kikötők, repülőterek, raktárak igénybevétele vagy használatának korlátozása;
- 9) elrendelhető az ideiglenes polgári védelmi szolgálat ellátása;
- 10) elrendelhető az élet- és vagyonmentés érdekében a mentésre alkalmas bármely jármű, műszaki eszköz és földmunkagép igénybevétele;
- 11) a veszélyhelyzet elhárításához szükséges mértékben – kártalanítás mellett – elrendelhető az ingatlan igénybevétele, illetve az építmény részleges vagy teljes bontása (amennyiben az a veszély elhárítása vagy további veszély megelőzése érdekében feltétlenül szükséges).

A veszélyeztetett területekről a nemzetgazdasági és más szempontból fontos vagyontárgyak elszállítását biztonságba helyezésük érdekében el lehet rendelni (kiürítés). A vagyontárgyak elszállítását:

- katasztrófavédelmi indokból a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter;
- a központi irányító szervekkel való összeköttetés megszakadása esetén a fővárosi, megyei védelmi bizottság elnökének jogköreit gyakorló személy rendelheti el.

A befogadási területeket és az elszállítási irányokat (útvonalakat) az elrendelő határozza meg.

3. A katasztrófák elleni védekezés szervezeti és irányítási rendszere

A katasztrófavédelmi alapelvek kifejezik az ország természeti, civilizációs és egyéb veszélyek elleni biztonsága és védelme szavatolásának, szervezésének állami keretét. Kiindulási alapul szolgálnak a katasztrófavédelmet és az erőforrások, valamint azok feltételeit szabályozó irányelvek és követelmények meghatározásához, amelyek a következők:

- 1) A nemzeti katasztrófavédelem Magyarország természeti és civilizációs ártalmak káros hatása elleni biztonságát, védelmi céljait és érdekeit szolgálja. Figyelembe veszi a szövetséges tagállamok, a szomszédos és más országok katasztrófa elleni biztonsági és védelmi érdekeit. Nemzeti érdekeit követve elősegíti az euro-atlanti térség, Európa és szűkebb régiója, valamint a globális katasztrófák elleni biztonság fenntartását, a veszélyforrások felszámolását, a veszélyek megelőzését és elhárítását, a következmények felszámolását, az élet alapvető feltételeinek megteremtését.
- 2) A nemzeti katasztrófavédelmi stratégia az ország, a szövetség, a nemzetközi együttműködés és védelem elvének egységén, egymásra épültségén alapul. Magyarország katasztrófák elleni biztonságának és védelmének szavatolása

alapvetően a nemzeti képességekre és a szövetség katasztrófavédelmi lehetőségeire épül. A NATO és az Európai Unió keretei között támogatja a nemzetközi szerepvállalást a katasztrófavédelmi megelőzésében és megoldásában.

- 3) Magyarország a katasztrófavédelem rendszerét az ország katasztrófák elleni védelme állami stratégiai feltételeinek szavatolása céljából tartja fenn, fejleszti és alkalmazza. Egyes elemeit a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek vagy más, veszélyhelyzeti szintet el nem érő helyzetek során is felhasználja.
A katasztrófavédelmi rendszer képességeit, felkészítését és aktivizálását, a stratégiai célú tartalékokat a katasztrófa elleni védelem szükségleteiből kiindulva, a „minimálisan elégséges védelem” alapelveinek megfelelően szavatolja.
- 4) A katasztrófavédelmi rendszert úgy működteti, hogy képes legyen időben felismerni, folyamatosan és megbízhatóan értékelni az ország katasztrófa elleni biztonságát veszélyeztető tényezőket, és időben meghozni a veszélyek megelőzéséhez, elhárításához és a helyreállításhoz (vagy újjáépítéshez) szükséges állami intézkedéseket.
- 5) Magyarország a katasztrófavédelemben résztvevők képességeit és alkalmazhatóságát a katasztrófavédelem biztonságstratégiai céljainak megfelelően tartja fenn és fejleszti. Biztosítja a katasztrófavédelmi feladatok, erők és azok működésére, fejlesztésére szolgáló források közötti összhangot.
- 6) A polgári védelem a természeti és civilizációs katasztrófák esetén védi a lakosság életét és vagyonát. Magyarország szavatolja a polgári védelem munkájának feltételeit és a képességei fejlesztésének lehetőségeit.
- 7) A fegyveres erők és rendvédelmi szervek speciális felkészültsége és eszközei kiegészítik a polgári szervezetek képességeit a természeti és civilizációs katasztrófák megelőzése, illetve következményeinek elhárítása és a különleges feladatok elvégzése terén.

A katasztrófavédelmi szervezeti és irányítási rendszer működtetésének célja, hogy az érdekelt szervek egységes elveken alapuló, szakszerű tevékenysége egymást kiegészítve, egymásra épülve szolgálja a gyors és hatékony veszélykezelést.

A katasztrófavédelem központi szervei:

- 1) Kormány;
- 2) Kormányzati Koordinációs Szerv (KKB);
- 3) katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter;
- 4) érintett miniszterek;
- 5) BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság.

Területi szervek:

- 1) Megyei (Fővárosi) Védelmi Bizottság;
- 2) Megyei (Fővárosi) Védelmi Bizottság elnöke;
- 3) Megyei (Fővárosi) Katasztrófavédelmi Igazgatóság;
- 4) Helyi Védelmi Bizottság;
- 5) Katasztrófavédelmi Kirendeltség.

Helyi (települési) szerv:

- a polgármester.

3.1. A katasztrófa elleni védekezésben érintett szervek fő feladatai

A Kormány

A katasztrófavédelem megszervezése és irányítása körében:

- 1) meghatározza a Kormány tagjainak és a védekezésben érintett állami szerveknek a katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatait;
- 2) megköti a katasztrófákkal kapcsolatos kölcsönös tájékoztatásra és segítségnyújtásra, valamint a megelőzés területén történő együttműködésre irányuló nemzetközi egyezményeket;
- 3) összehangolja a katasztrófavédelemmel összefüggő oktatási, képzési, tudományos kutatási és műszaki fejlesztési tevékenységet;
- 4) létrehozza az országos katasztrófavédelmi információs rendszert;
- 5) kihirdetésre előkészíti a veszélyhelyzet idején bevezetésre kerülő rendeletek tervezeteit, és megküldi azokat a végrehajtásért felelős személyeknek és szervezeteknek;
- 6) az éves költségvetésben tervezi a hazai és a nemzetközi segítségnyújtásra fordítható előirányzat mértékét;
- 7) gondoskodik a központi költségvetési tervezés keretében a katasztrófavédelem működésének és fejlesztésének pénzügyi feltételeiről;
- 8) meghatározza a nemzeti kockázatelemzési, értékelési és feltérképezési követelményeket;
- 9) a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszternek a honvédelemért felelős miniszter véleményének kikérését követően kialakított javaslatára meghatározza a polgári védelmi szervezetek összlétszámát;
- 10) közvetlenül vagy a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter útján irányítja a megyei védelmi bizottságok katasztrófavédelmi feladatainak végrehajtását.

A Kormány megszervezi:

- 1) a katasztrófák elleni védekezés irányítását és a végrehajtás összehangolását;
- 2) a tervezés kormány szintű feladatainak végrehajtását;
- 3) a katasztrófák következményeinek felszámolására való felkészülés, a megelőzés, a végrehajtás és a helyreállítás feladatainak tárcák közötti koordinációját;
- 4) a Kormány a katasztrófavédelem irányítása során dönt: a védekezéshez szükséges külföldi (nemzetközi) segítség igénybevételeiről, a külföldi állam részére történő segítségnyújtásról.

3.2. A Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság (KKB) ¹⁴

A Kormány a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló 2010. évi XLIII. törvény 30. § (1) bekezdése alapján, a Kormány javaslattevő, véleményező, tanácsadói tevékenységet végző szerveként létrehozta a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottságot (a továbbiakban: KKB). A KKB a katasztrófák elleni felkészüléssel, védekezéssel és helyreállítással kapcsolatos feladatait a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet 8. §-ában meghatározottak szerint látja el.

14 1150/2012. (V.15.) Kormányhatározat a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról

A Kormány katasztrófavédelemmel összefüggő döntéseinek előkészítését, valamint a védekezéssel kapcsolatos feladatok ágazati összehangolását és irányítását a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter által vezetett **kormányzati koordinációs szerv** látja el. A több megyét érintő veszélyhelyzet vagy a katasztrófa elhárítása érdekében **kinevezett miniszteri biztos** egyben a **KKB vezetőjének helyettese**. A KKB vezetője (elnöke) a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke által a katasztrófavédelmi feladatok ellátása során hozott határozatokat, döntéseket jogszabálysértés esetén megváltoztathatja vagy megsemmisítheti.

A KKB döntés-előkészítésének támogatását **tudományos munkaszerv** (Tudományos Tanács), a területi **szintű műveletek országos vezetését**, a kritikus folyamatok során folytatandó **beavatkozások egybehangolását és szükségyszerű újrendezését operatív munkaszerv** (a Nemzeti Veszélyhelyzet-kezelési Központ: a továbbiakban: NVK) **végzi**. A kormányzati koordinációs szerv operatív munkaszervének (NVK) **alárendeltségében** a megyei, fővárosi védelmi bizottság **területi operatív munkaszervet** működtet, amelynek ügyrendjét a kormányzati koordinációs szerv (KKB) elnöke hagyja jóvá. A megyei, fővárosi védelmi bizottság **területi operatív munkaszervének** alárendeltségében **helyi munkaszerv** működik.

A **kormányzati koordinációs szerv (KKB) operatív munkaszervének (NVK) működéséhez** a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter által vezetett minisztérium és a BM OKF a megyei, fővárosi védelmi bizottság **területi operatív munkaszervének működtetéséhez** a megyei, fővárosi védelmi bizottság tart fent a célnak megfelelően kialakított és felszerelt, folyamatosan üzemképes állapotban tartott **vezetési pontot**.

A KKB szervezeti és működési rendjét, valamint eljárási szabályait közjogi szervezetszabályozó eszköz (a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról szóló 1150/2012. /V. 15./ Kormányhatározat) határozza meg.

A KKB elnöke a belügyminiszter. A KKB elnök-helyettese az elnök által kijelölt tag. A KKB tagjai: a honvédelmi miniszter, az igazságügyi miniszter, a külgazdasági és külügyminiszter, a pénzügyminiszter, az emberi erőforrás miniszter, az innovációs és technológiai miniszter és az agrárminiszter által kijelölt állami vezető.

A KKB ülésén állandó jelleggel tanácskozási joggal részt vesz:

- 1) a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság főigazgatója,
- 2) az országos rendőrfőkapitány;
- 3) a Honvéd Vezérkar főnöke;
- 4) a KKB Tudományos Tanácsának elnöke;
- 5) a KKB Nemzeti Veszélyhelyzet-kezelési Központjának (a továbbiakban: KKB NVK) vezetője, valamint
- 6) a KKB adminisztratív feladatait ellátó szervezeti egység vezetője.

A KKB ülésén a KKB elnökének döntése és meghívása alapján tanácskozási joggal vesz részt:

- 1) az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság főigazgatója;
- 2) a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka;
- 3) a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok főigazgatói;
- 4) a KKB NVK-vezető szakmai helyettese;
- 5) a Nemzeti Közlekedési Hatóság elnöke;
- 6) az Országos Atomenergia Hivatal (a továbbiakban: OAH) főigazgatója;
- 7) az országos főállatorvos;
- 8) az Országos Meteorológiai Szolgálat elnöke;
- 9) az Országos Mentőszolgálat főigazgatója;

- 10) az országos tiszti főorvos;
- 11) a Nemzeti Adó- és Vámhivatal elnöke;
- 12) a Nemzeti Környezetügyi Intézet főigazgatója;
- 13) az Országos Vízügyi Főigazgatóság főigazgatója;
- 14) az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőség főigazgatója, valamint
- 15) azon megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke, akit a KKB napirendjén szereplő kérdés érint.

A KKB elnöke a KKB ülésére más személyt is meghívhat. A meghívásra a napirend által érintett KKB tag kezdeményezése alapján is sor kerülhet. A KKB tagját akadályoztatása esetén a képviselt tárca Szervezeti és Működési Szabályzatában kijelölt helyettese helyettesíti. A tanácskozási joggal rendelkező személyeket szervezetszerű helyettesük képviseli.

A KKB évente legalább két alkalommal ülésezik. A KKB ülését a KKB elnöke – a KKB adminisztratív feladatait ellátó szervezeti egység útján – hívja össze. A KKB elnöke, amennyiben úgy ítéli meg, a fentiekől eltérő rendszerességgel is összehívhatja a KKB ülését. A KKB rendkívüli ülésének összehívását bármely KKB tag, az indok egyidejű megjelölésével kezdeményezheti a KKB elnökénél. A kezdeményezésről a KKB elnöke haladéktalanul dönt.

A KKB adminisztratív feladatainak ellátásáról a BM OKF főigazgatója gondoskodik. A KKB üléseiről emlékeztető készül. Az emlékeztető elkészítéséről és a bizottsági tagok részére – az ülést követő 5 munkanapon belül – történő megküldéséről a KKB adminisztratív feladatait ellátó szervezeti egység gondoskodik. A KKB működésének részletes szabályait a KKB az ügyrendjében állapítja meg.

A Kormány – a veszély típusának, jellegének megfelelően – az irányítás mechanizmusát, szervezetét határozattal módosíthatja.

3.2.1. A KKB Nemzeti Veszélyhelyzet-kezelési Központ

A KKB, a katasztrófák elleni védekezéssel kapcsolatos feladatok összehangolt végrehajtásának támogatása érdekében operatív munkaszervként **KKB NVK**-t működtet. A KKB NVK ügyrendjét a BM OKF főigazgatójának javaslatára a KKB hagyja jóvá. A KKB NVK a katasztrófák elleni védekezésben részt vevő központi államigazgatási szervek állományából a KKB elnöke, illetve a KKB tagjai által kijelölt szakemberekkel, valamint meghívott szakértőkkel látja el feladatát.

A KKB NVK a vezetőjéből, az *általános munkacsoportból* és *szakmai feladatokat ellátó védekezési munkabizottságokból* áll. A KKB NVK az általános munkacsoport részeként Lakossági Tájékoztatási Munkacsoportot működtet. A KKB NVK a BM OKF állományából a főigazgató által kijelölt szakemberekből álló részleges állománnyal, a BM OKF bázisán, a BM OKF hivatali munkarendje szerint, illetve elrendelés esetén a Belügyminisztérium bázisán, 24 órás folyamatos munkarendben működik. A KKB NVK folyamatos működését a KKB elnöke, vagy halaszthatatlan esetben a KKB NVK vezetője, a KKB elnökének előzetes egyetértésével rendeli el. A KKB elnöke a folyamatos működés elrendeléséről haladéktalanul tájékoztatja a KKB-t.

A KKB NVK folyamatos működésének megkezdését követően, a KKB szakmai javaslattevő, valamint a feladatok végrehajtásának összehangolásában részt vevő szerveként működik, ennek során:

- 1) végzi a szükséges operatív döntések előkészítését, javaslatot tesz a döntések végrehajtására, figyelemmel kíséri a döntések végrehajtását;

- 2) a KKB döntése alapján részt vesz a védekezésbe, illetve a katasztrófa következményeinek felszámolásába bevont erők és a közreműködő szervezetek tevékenységének összehangolásában;
- 3) tájékoztatja a KKB elnöke útján a KKB-t a kialakult helyzetről, a megtett intézkedésekről, a bevont erőkről és eszközökről, valamint a katasztrófa elhárításával, a védekezéssel és a következmények felszámolásával kapcsolatos további javaslatokról;
- 4) elemzi és értékeli a kialakult helyzetet, a központi, területi szintű megelőző intézkedések bevezetésével kapcsolatos információkat.

A KKB NVK vezetőjét a KKB elnöke nevezi ki. A KKB NVK vezetőjének tevékenységét általános és szakmai helyettese támogatja. A KKB NVK vezetőjének általános helyettese a BM OKF állományából a BM OKF főigazgatója által kijelölt vezető beosztású személy, aki a helyettesítés során általános helyettesítési jogkörrel jár el. A KKB NVK vezetőjének általános helyettese vezeti azt az általános munkacsoportot, amelyik a valamennyi katasztrófatípus során egyaránt ellátandó feladatokat az érintett központi államigazgatási szervek állományából kijelölt szakemberekkel látja el.

A KKB NVK a folyamatos működésének elrendelését követően, a Belügyminisztérium bázisán erre a célra kialakított és felszerelt, folyamatosan működőképes állapotban tartott létesítményben működik. A KKB NVK félévente gyakorlatot tart a folyamatos működési rendre történő áttérés begyakorlása érdekében, amennyiben a tárgyidőszakban veszélyhelyzet kihirdetésére nem került sor.

3.2.2. A KKB Tudományos Tanácsa

A KKB a tevékenységének tudományos támogatása érdekében Tudományos Tanácsot (a továbbiakban: KKB TT) működtet. Ügyrendjét a BM OKF főigazgatójának javaslatára a KKB hagyja jóvá. A KKB TT tagjai a KKB elnöke által felkért személyek. A tagok a tagságból eredő feladataik ellátása során a tudomány eredményei alapján képviselik álláspontjukat, tevékenységükért díjazásban nem részesülnek. A KKB TT a természeti és civilizációs katasztrófák elleni védekezéssel kapcsolatban tudományos és tudományszervezési tevékenységet folytat. A nukleáris veszélyhelyzetek jelentőségére tekintettel a KKB TT nukleárisbaleset-elhárítási műszaki tudományos szekciót működtet.

3.2.3. KKB NVK Védekezési munkabizottság

Az a központi államigazgatási szerv, amelynek az adott katasztrófatípus kezelése, elhárítása a jogszabályban meghatározott alapvető feladatait, felelősségi körét elsődlegesen érinti, a székhelyén – a központi államigazgatási szerv állományából a katasztrófatípus szerinti – védekezési munkabizottságot működtet. A védekezési munkabizottság feladatainak ellátására kijelölhető arra alkalmas, már működő olyan munkaszervezet is, amely más jogszabály alapján hasonló tevékenységet végez. A védekezési munkabizottság ügyrendjét az érintett központi államigazgatási szervet képviselő KKB tag a KKB elnökének egyetértésével hagyja jóvá. A nukleáris védekezési munkabizottság támogatására az OAH szakértői részleget működtet. A szakértői részleg a tevékenysége során az OAH és a BM OKF által biztosított elemzési eredményeket használja fel. A Kat. 3. § 28. pontja szerinti veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem működése során keletkezett katasztrófa következményei felszámolása során a szakmai tevékenységet az általános munkacsoport látja el.

A KKB NVK folyamatos működésének elrendelése esetén a védekezési munkabizottság a KKB NVK részeként működik.

A **KKB NVK vezetőjének szakmai helyettese** minden esetben annak a központi államigazgatási szervnek az állományába tartozó, a szakmai feladatok ellátásáért **felelős vezető beosztású személy**, amelynek az **adott katasztrófatípus** kezelése, elhárítása a jogszabályban meghatározott **alapvető feladatait, felelősségi körét elsődlegesen érinti**.

Ennek megfelelően a KKB NVK vezetőjének szakmai helyettese, egyúttal a **védekezési munkabizottság vezetője a katasztrófa típusa szerint:**

- 1) az **ár- és belvizek** elleni védekezés irányítására, a vízügyi infrastruktúrát ért károk a vízügyi igazgatási szervek irányításáért;
- 2) felszámolására a **rendkívüli időjárási** helyzetben történő védekezés irányítására a közlekedésért;
- 3) a veszélyhelyzeti szintet elérő **környezetkárosodás** felszámolásának irányítására a környezetvédelemért;
- 4) a **földtani veszélyforrások** következményeinek felszámolására a településfejlesztésért és településrendezésért;
- 5) a **nukleárisbaleset-elhárításra** a katasztrófák elleni védekezésért;
- 6) a Kat. 3. § 28. **pontja hatálya alá nem tartozó ipari létesítményekben** veszélyes anyag tárolása és szállítása közben bekövetkező, veszélyhelyzeti szintet elérő esemény következményei felszámolásának irányítására az iparügyekért;
- 7) a Kat. 3. § 28. pontja hatálya alá nem tartozó ipari üzemekkel kapcsolatos, **szénhidrogén-kitermelés során bekövetkező**, veszélyhelyzeti szintet elérő esemény következményei felszámolásának irányítására a bányászati ügyekért;
- 8) a **humán járványok** megelőzésének és felszámolásának irányítására az egészségügyért;
- 9) a veszélyhelyzeti szintű **hőhullám** időszakára az egészségügyért;
- 10) az **állati eredetű járványok**, valamint az élelmiszerbiztonsággal kapcsolatos események megelőzésének és felszámolásának irányítására az élelmiszerlánc-felügyeletért;
- 11) a veszélyhelyzeti szintet **elérő légi, közúti, vasúti, vízi közlekedési balesetek**, valamint a katasztrófák kezelése és a nemzetközi segítségnyújtás során szükséges szárazföldi, vízi és légi szállítási feladatok, kapacitások biztosítására és a közlekedési infrastruktúrát ért károk felszámolására a közlekedésért;
- 12) a kormányzati, közigazgatási és lakosságellátási **informatikai rendszerek zavarai, leállása vagy összeomlása** miatt bekövetkező események kezelésére, valamint következményei felszámolásának irányítására a közigazgatási informatika infrastrukturális megvalósíthatóságának biztosításáért;
- 13) az **elektronikus hírközlési infrastruktúrát** ért károk felszámolására az elektronikus hírközlésért, valamint
- 14) a külföldi állampolgárok **tömeges méretű migrációja** miatt bekövetkező események kezelésére az idegenrendészetért és menekültügyért felelős központi államigazgatási szervet képviselő KKB tag által kijelölt személy.

3.2.4. A Helyreállítási és Újjáépítési Tárcaközi Bizottság

A KKB a helyreállítással és újjáépítéssel kapcsolatos feladatokat a Kormány határozata alapján, ideiglenesen létrehozott Helyreállítási és Újjáépítési Tárcaközi Bizottság (HÚTB) végzi.

3.3. A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter: a belügyminiszter

A belügyminiszter felelős az irányítása alá tartozó hivatásos katasztrófavédelmi szerv működtetéséért.

A miniszter többek között:

- 1) kinevezi, illetve felmenti a közvetlen irányítása alá tartozó hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetőjét, gyakorolja felette a munkáltatói jogokat, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetőjének javaslatára kinevezi, illetve felmenti a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetőjének helyettesét vagy helyetteseit;
- 2) elrendeli a Kormány egyidejű tájékoztatása mellett a polgári védelmi szervezetek részleges alkalmazását;
- 3) dönt az Országgyűlés által az éves költségvetésben a nemzetközi segítségnyújtásra hatáskörébe utalt előirányzat felhasználásáról;
- 4) háromévente jelentést készít az Országgyűlésnek és a Kormánynak a főbb természeti csapásokra és az ember okozta katasztrófákra kiterjedő kockázatelemzésekről, a katasztrófák elleni védekezésre történő felkészülés helyzetéről, illetve a védekezésről;
- 5) gondoskodik a polgári veszélyhelyzeti tervezés (a továbbiakban: NATO CEP) katasztrófavédelmi feladatainak hazai koordinálásáról és végrehajtásáról, amelynek érdekében biztosítja a képviselőket a NATO Polgári Veszélyhelyzeti Tervezési Bizottságban (a továbbiakban: NATO CEPC), ellátja a NATO CEPC katasztrófavédelmi szerveivel való kapcsolattartást;
- 6) gondoskodik az Európai Unió polgári védelmi tevékenységének hazai koordinálásáról és végrehajtásáról, ennek keretében biztosítja a kapcsolattartást és a képviselőket az EU intézményeiben;
- 7) a külpolitikáért felelős miniszterrel együttműködve részt vesz a nemzetközi segítségnyújtásban;
- 8) felelős a kritikus infrastruktúrák védelméért a katasztrófák elleni védekezés területén;
- 9) jóváhagyja a központi veszélyelhárítási tervet.

3.4. A katasztrófák elleni védekezésben érintett miniszter

A katasztrófák elleni védekezésben érintett miniszter felelős a tárca feladatkörébe tartozó terület katasztrófavédelmével kapcsolatos tervező, szervező, irányító tevékenységéért. Ennek keretében:

- 1) rendszeresen tájékoztatja a KKB elnökét a feladatok végrehajtásának helyzetéről, figyelemmel kíséri a szakterületén jelentkező, katasztrófaveszélyt jelentő jelenségeket, folyamatokat, intézkedik a veszély elhárítására, illetőleg megteszi a szükséges intézkedéseket a megelőzéshez szükséges pénzügyi források biztosítására, a feladatok végrehajtására;
- 2) gondoskodik a veszélyhelyzetet okozó emberi tevékenységek és a természeti erők körében a kockázat csökkentéséhez, a károk bekövetkezésének megelőzéséhez szükséges katasztrófavédelmi tervezési, kivitelezési, működtetési, ellenőrzési és biztonsági szabályok megállapításáról;
- 3) gondoskodik az ágazat figyelő- és ellenőrzőrendszerének az egységes irányítási rendszerbe illeszkedő kiépítéséről és működtetéséről, valamint az ágazati adatszolgáltatási kapcsolat kialakításáról;

- 4) gondoskodik a felügyelete alá tartozó szervek védekezésre való felkészítéséről és működési feltételeinek biztosításáról, jóváhagyja a feladatok végrehajtását szolgáló terveket, gondoskodik a minisztérium és a felügyelete alatt álló szervek alkalmazottainak katasztrófavédelmi felkészítéséről, ellenőrzi a megelőzéssel és a felkészüléssel kapcsolatos ágazati feladatok végrehajtását;
- 5) védelmi programokat dolgoz ki az ágazatot érintő kritikus infrastruktúrákra vonatkozóan, és koordinálja azok végrehajtását, kidolgozza az ágazati kritériumrendszert, a kockázatkezelési és elemzési programokat, módszereket és eljárásokat, végrehajtja az ágazati kockázatelemzéseket;
- 6) azonosítja az ágazatot érintő kritikus infrastruktúrákat, és az azonosítás alapján javaslatot tesz a BM OKF-nek a nemzeti kritikus infrastruktúraként vagy európai kritikus infrastruktúraként történő kijelölésére, a biztonsági elemzések eredményei alapján javaslatot tesz az ágazat biztonsági célkitűzéseire és biztonságpolitikájára;
- 7) részt vesz a nemzeti és nemzetközi gyakorlatok tervezésében, szervezésében és végrehajtásában.

3.5. A központi államigazgatási szerv vezetője

A központi államigazgatási szerv vezetője felelős az ágazati feladatkörébe tartozó terület katasztrófavédelmével kapcsolatos tervező, szervező, irányító tevékenységéért. Ennek keretében:

- 1) megállapítja az ágazati tevékenységgel összefüggő adatközlési, bejelentési, hatósági engedélyezési kötelezettségeket, és végzi az érvényesítésükhöz szükséges szabályozási és jogalkalmazói feladatokat;
- 2) irányítja a megelőző védelmi feladatok ágazati végrehajtását;
- 3) az állami költségvetési tervezés rendszerében az államháztartásért felelős miniszter egyetértésével meghatározza az ágazati katasztrófavédelmi rendszer és szervek működéséhez szükséges pénzügyi feltételeket;
- 4) a közigazgatási informatika infrastrukturális megvalósíthatóságának biztosításáért felelős miniszterrel egyeztetve végrehajtja a katasztrófavédelmi célú távközlési, informatikai, valamint ágazati mérő- és ellenőrző rendszerek egységes irányítási rendszerbe illeszkedő kialakítását és működtetését;
- 5) kijelöli az ágazat katasztrófavédelemben részt vevő szerveit és a katasztrófavédelemben bevonható gazdálkodó, valamint az önkéntesen jelentkező civil szervezetek közül az állandó együttműködésre alkalmas és a helyi részvételnél átfogóbb tevékenységre is képes szervezeteket, meghatározza a katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladataikat, jogszabály alapján intézkedik felkészítésükre és a működési feltételeik megteremtésére.

3.6. A katasztrófavédelemben részt vevő állami szerv vezetője

A katasztrófavédelemben részt vevő állami szerv vezetője felelős az állami szerv katasztrófavédelmi feladatok teljesítéséért:

- meghatározza szakterületén, illetve az alárendeltségébe tartozó szerv vonatkozásában a megelőzéssel kapcsolatos feladatokat, kialakítja a saját szervezetére vonatkozóan a védekezéssel kapcsolatos, a normál működési rendtől eltérő szabályokat, és meghatározza a bevezetés rendjét;

- meghatározza a felügyelete alatt álló szervezet védekezés idejére szükséges működési rendjét, szervezetét és az ehhez kapcsolódó feltételrendszert, meghatározza más, a védekezésben részt vevő állami szervekkel az együttműködést és a kapcsolattartást;
- kidolgozza a szakterületén a lakosság és az anyagi javak műszaki-technikai és radiológiai, biológiai és vegyi védelmének fejlesztési irányait.

A katasztrófák elleni védekezésben részt vevő állami szervek vezetőinek a tevékenységet úgy kell megszervezni, hogy a szervek munkaidőn belül a váratlan helyzetekben haladéktalanul, munkaidőn kívül két órán belül legalább az azonnal foganatosítható rendszabályok bevezetésére, hat órán belül a teljes működésre legyenek képesek. Munkaszüneti napon, illetve heti pihenőnapon ez az idő két órával növekedhet.

3.7. A hatósági határozat alapján kijelölt gazdálkodó szervezet vezetője

A hatósági határozat alapján kijelölt gazdálkodó szervezet vezetője felelős a szervezet védekezési feladatainak ellátásáért, ennek keretében:

- 1) hatósági határozatban megjelölt, polgári védelmi kötelezettségen alapuló települési és munkahelyi polgári védelmi szervezetet hoz létre, kijelöli a munkahelyi polgári védelmi szervezet tagjait, és beosztásuk esetén gondoskodik a felkészítésükről, valamint a szervezet működtetéséről, szervezi és irányítja az alkalmazottak katasztrófavédelmi felkészítését;
- 2) gondoskodik a létfenntartáshoz nélkülözhetetlen anyagi javak (különösen élelmiszer-, víz-, gyógyszer-, takarmánykészletek, állatállomány) műszaki-technikai, valamint radiológiai, biológiai és vegyi megelőző védelméről;
- 3) működési területén kívül közreműködik a károk csökkentésében, valamint a mentéshez szükséges halaszthatatlan munkák végzésében;
- 4) gondoskodik az alkalmazottak védelmét szolgáló védőlétesítmények létrehozásáról, fenntartásáról, az egyéni védőeszközök biztosításáról;
- 5) a hivatásos katasztrófavédelmi szervnek a gazdálkodó szervezet székhelye, telephelye szerint illetékes helyi szervének előzetes egyetértésével jóváhagyja a gazdálkodó szervezet veszélyelhárítási tervét.

3.8. Az önként jelentkező társadalmi és karitatív szervezetek

A katasztrófák elleni védekezéssel összefüggő feladatok ellátásában a hivatásos katasztrófavédelmi szervekkel kötött megállapodás alapján vesznek részt. Amennyiben különleges szakképzettség és speciális szakfelszerelések igénybevétele szükséges, az önkéntes mentőszervezetek védekezésbe történő bevonását a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve vezetője rendeli el.

Az önkéntes mentőszervezetek a hivatásos katasztrófavédelmi szervek irányítása mellett vesznek részt a katasztrófák hatásai elleni védekezésben és a kárelhárításban. Az önkéntesen segítséget nyújtó személyek az adott feladat végrehajtásáért felelős személy irányításával látják el a számukra meghatározott feladatot.

4. A megyei (fővárosi) védelmi bizottság

A Kormány irányítása alatt működő közigazgatási szerv, amely az illetékességi területén ellátja a törvényben és kormányrendeletben számára megállapított honvédelmi felkészítéssel és katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatokat. A Kormány a honvédelemért felelős

miniszter útján irányítja a megyei védelmi bizottságok honvédelmi, a katasztrófák elleni védelemért felelős miniszter útján irányítja a megyei védelmi bizottságok katasztrófavédelmi feladatainak végrehajtását. A megyei védelmi bizottság testületi szerv. Szervezeti és működési rendjét a honvédelemért felelős miniszter, valamint a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter előzetes hozzájárulásával maga állapítja meg.

A katasztrófavédelmi feladatok végrehajtásakor katasztrófaveszély és veszélyhelyzet idején a megyei (fővárosi) védelmi bizottság (a továbbiakban: MVB) teljes jogkörét annak elnöke a katasztrófavédelmi elnökhelyettesével egyetértésben gyakorolja. A honvédelmi feladatok végrehajtásakor a rendkívüli állapot, megelőző védelmi helyzet, szükségállapot és váratlan támadás idején az MVB teljes jogkörét annak elnöke a honvédelmi helyettesével egyetértésben gyakorolja.

A megyei védelmi bizottság **elnöke** a honvédelmi és a katasztrófavédelmi igazgatási feladatok vonatkozásában hatósági jogkört gyakorol.

Az MVB elnöke a **kormány megbízott, elnökhelyettesei** a honvédelmi feladatok tekintetében a Honvédség állományába tartozó **tényleges állományú katona**, a katasztrófák elleni védekezés tekintetében a **hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője**.

Tagjai:

- 1) a megyei közgyűlés elnöke, a fővárosban a főpolgármester,
- 2) a megyei jogú város polgármestere,
- 3) a katonai igazgatás területi szervének vezetője, képviselője,
- 4) a megyei, fővárosi rendőrfőkapitány,
- 5) az egészségügyi államigazgatási szerv képviselője,
- 6) a vízügyi igazgatási szerv képviselője,
- 7) a megyei védelmi bizottság titkára.

Az MVB állandó meghívottja tanácskozási joggal az Országos Mentőszolgálat képviselője. Az MVB elnöke az ülésre más személyeket is meghívhat tanácskozási joggal. A helyi védelmi bizottság feladatkörét érintő döntésben részt vesz a helyi védelmi bizottság elnöke is.

Az MVB ülésein állandó meghívottként, tanácskozási joggal vesz részt:

- 1) a honvédelemért felelős miniszter által kijelölt minisztériumi szervezeti egység vezetője,
- 2) a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter által kijelölt védelmi igazgatási feladatokat ellátó minisztériumi szervezeti egység vezetője vagy a BM OKF szervezeti egységének vezetője,
- 3) az MVB illetékességi területén működő rendvédelmi szervek megyei vezetői, kivéve, ha tagjai az MVB-nek,
- 4) a fővárosi és megyei kormányhivatal főigazgatója,
- 5) az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság területileg illetékes vezetője,
- 6) a Honvéd Vezérkar főnöke által az MVB-vel együttműködésre kijelölt katonai szervezet parancsnoka és katonai igazgatási szervezet vezetője,
- 7) az Országos Mentőszolgálat területileg illetékes szervének vezetője,
- 8) vagy a megjelölt személyek által a képviseletükre kijelölt személy, valamint
- 9) az MVB elnöke által meghívott más személy.

A megyei, a fővárosi, illetve a helyi védelmi bizottság az illetékességi területén összehangolja a katasztrófák elleni védekezésben közreműködő szervek katasztrófavédelemmel kapcsolatos feladatainak ellátását és az arra való felkészülést. Az MVB az illetékességi területén irányítja és összehangolja a helyi védelmi bizottságok, a polgármesterek katasztrófavédelmi feladatait.

Az MVB elnöke a katasztrófavédelmi feladatok ellátásával kapcsolatos határozatokat, előterjesztéseket a BM OKF főigazgatója útján felterjeszti a KKB elnökének. Az MVB katasztrófák elleni védekezéssel összefüggő feladatainak végrehajtása során a BM OKF költségvetésében megjelenő források területi és helyi felhasználása a megyei, fővárosi katasztrófavédelmi igazgatóságok útján történik.

Amennyiben a területi, illetve a helyi szintű védekezésben egyidejűleg több szerv együttműködése szükséges, a védekezés közvetlen irányításáért felelős vezetőt illetékességi területén a megyei, fővárosi vagy helyi védelmi bizottság elnöke, illetve a polgármester, több megye területét illetően a Kormány vagy bizottsága jelöli, a kijelölésig az események következményeinek felszámolásában elsődlegesen érintett szerv vezetője végzi a védekezés irányítását.

Az MVB a honvédelmi és katasztrófavédelmi operatív tevékenységének támogatása érdekében operatív munkacsoportokat működtethet, így például:

- 1) általános munkacsoport;
- 2) tájékoztatási és kommunikációs munkacsoport;
- 3) jogi-igazgatási munkacsoport;
- 4) ügyeleti-riasztási munkacsoport;
- 5) összekötő-koordinációs munkacsoport;
- 6) gazdaságmozgósítási és lakosságvédelmi munkacsoport;
- 7) logisztikai munkacsoport;
- 8) katonai igazgatási munkacsoport.

A fenti munkacsoportokon túl az MVB más munkacsoportokat is működtethet. Az MVB operatív munkacsoportjainak működését azok ügyrendje határozza meg, amelyet az operatív munkacsoport vezetője ír alá, és amelyet a feladatkörében érintett elnökhelyettes előzetes egyetértésével az MVB elnöke hagy jóvá. Az MVB operatív munkacsoportjainak ügyrendjében egyértelműen el kell határolni a testület honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatainak ellátása során irányadó működési rendet.

Az MVB operatív munkacsoportjai az elnök által kijelölt MVB és MVB titkársági tagokból, valamint a kormányhivatal által foglalkoztatott személyekből áll. Szükség esetén az operatív munkacsoport az adott szakfeladat ellátására alkalmas, az MVB – feladatkör szerint illetékes – elnökhelyettese által kijelölt más személyekkel kiegészíthető. Az MVB munkacsoportjait az MVB elnöke, valamint – feladattól függően – a feladatkörében érintett honvédelmi, illetve katasztrófavédelmi elnökhelyettese jogosult aktivizálni. Az MVB munkacsoportjainak tervezett gyakoroltatása és ellenőrzése az MVB éves munkaterve alapján történik.

Az MVB a feladat- és hatáskörébe tartozó ügyekben történő, késedelem nélküli, szakszerű és összehangolt intézkedések megtétele, valamint a szükséges döntések meghozatala érdekében intézkedési terveket készít. Az MVB intézkedési terveit az MVB titkára – az érintett szakterületek kijelölt képviselőinek bevonásával – készíti elő, és terjeszti az MVB elé. Az MVB intézkedési terveit az MVB határozattal hagyja jóvá.

Az MVB és az MVB titkárságának gazdasági ügyeit a kormányhivatal intézi. Az MVB működési költségeinek fedezetét a kormányhivatal költségvetésében kell tervezni, és a kormányhivatal részére az egyes honvédelmi feladatokra biztosított költségvetési összegből, céltámogatásból, az illetékességi területhez tartozó településekre háruló honvédelmi feladatok, és a lakosság létszámának arányában meghatározott normatív állami támogatásból kell biztosítani.

Az MVB katasztrófavédelmi felkészülésének, illetve katasztrófa elleni védekezésének költségeit az állam viseli. A felkészülés költségeit az MVB az éves költségvetésében tervezi.

A katasztrófavédelmi védekezés során felmerült anyag-, eszköz-, illetve szolgáltatás költségeket igazoló számlák, bizonylatok elkülönített nyilvántartására és megőrzésére az MVB elnöke intézkedik.

4.1. A megyei (fővárosi) védelmi bizottság elnöke

A katasztrófavédelmi feladatok végrehajtásakor katasztrófaveszély és veszélyhelyzet idején az MVB teljes jogkörét annak elnöke a katasztrófavédelmi elnökhelyettesével egyetértésben gyakorolja. A honvédelmi feladatok végrehajtásakor a rendkívüli állapot, megelőző védelmi helyzet, szükségállapot és váratlan támadás idején az MVB teljes jogkörét annak elnöke a honvédelmi helyettesével egyetértésben gyakorolja.

Az MVB **elnöke** a honvédelmi és a katasztrófavédelmi igazgatási feladatok vonatkozásában hatósági jogkört gyakorol.

Az MVB elnöke a **kormány megbízott, elnökhelyettesei** a honvédelmi feladatok tekintetében a Honvédség állományába tartozó **tényleges állományú katona**, a katasztrófák elleni védekezés tekintetében a **hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője**.

5. A helyi védelmi bizottság

A járásokban és a fővárosi kerületekben helyi védelmi bizottság működik. A helyi védelmi bizottságok illetékességi területe a járásokhoz, illetve a fővárosi kerületekhez igazodik. A helyi védelmi bizottság testületi szerv. A helyi védelmi bizottság elnöke a fővárosi és megyei kormányhivatal járási (fővárosi kerületi) hivatal (a továbbiakban: járási hivatal) vezetője, elnökhelyettesei a katasztrófák elleni védekezés tekintetében a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője által kijelölt személy, a honvédelmi feladatok tekintetében a Honvédség állományából szükség esetén vezényelt tényleges állományú katona.

Tagjai az elnökön és az elnökhelyettese/ke/n kívül:

- 1) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv kivételével a rendvédelmi szerveknek a helyi védelmi bizottság illetékességi területe szerinti vezetője;
- 2) a helyi védelmi bizottság illetékességi területén működő, a helyi védelmi bizottság feladatrendszerében érintett szakigazgatási szerv vezetője;
- 3) a fővárosi és megyei kormányhivatal képviselője;
- 4) különleges jogrend bevezetése esetén a katonai igazgatási szerv képviselője.

A helyi védelmi bizottság a megyei védelmi bizottság irányítása alatt működő közigazgatási szerv, amely az illetékességi területén irányítja és összehangolja a honvédelmi felkészítés helyi feladatainak végrehajtását.

A helyi védelmi bizottság

- 1) irányítja és összehangolja a Honvédség hadkiegészítésével összefüggő közigazgatási feladatok előkészítését, végrehajtását;
- 2) közreműködik az illetékességi területén működő szervek honvédelmi, katasztrófavédelmi feladatainak irányításában;
- 3) összehangolja az illetékességi területére háruló gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettségek teljesítését;

- 4) irányítja az illetékességi területe honvédelmi, katasztrófavédelmi feladataihoz szükséges tájékoztatási rendszer kialakítását és működését;
- 5) közreműködik a különleges jogrendben hozott rendkívüli intézkedésekből adódó feladatok végrehajtásában;
- 6) béke, rendkívüli állapot, szükségállapot, megelőző védelmi helyzet és váratlan támadás idején szervezi és összehangolja a lakosság polgári védelmével és ellátásával kapcsolatos feladatokat.

A helyi védelmi bizottság kiadásainak és működési költségeinek fedezetét a járási hivatal részére az egyes honvédelmi feladatokra biztosított költségvetési összegből és céltámogatásból, továbbá a helyi védelmi bizottság illetékességi területéhez tartozó településekre háruló honvédelmi feladatok és a lakosság létszámának arányában meghatározott normatív állami támogatásból kell biztosítani. A helyi védelmi bizottság a szervezeti és működési rendjét maga állapítja meg, amelyhez az MVB előzetes hozzájárulása szükséges.

6. A megyei (fővárosi) közgyűlés elnöke

A megyei (fővárosi) közgyűlés elnöke tevékenysége során:

- 1) ellátja a megyei (fővárosi) önkormányzat által fenntartott intézmények katasztrófavédelmi feladatainak koordinálását;
- 2) a területfejlesztési feladatok ellátása során érvényesíti a katasztrófák csökkentésére vonatkozó irányelveket;
- 3) az MVB elnökének döntése alapján részt vesz a megyei katasztrófavédelmi megelőzési és felkészülési feladatok ellátásában;
- 4) közreműködik az állami és magántulajdonú ingatlanokban keletkezett károkkal kapcsolatos kárenyhítésben.

7. A polgármester (fővárosban a főpolgármester)

A polgármester illetékességi területén ellátja a felkészítéssel kapcsolatos, törvényben vagy kormányrendeletben számára megállapított feladatokat, irányítja és összehangolja azok végrehajtását.

A polgármester a védelmi feladatok végrehajtása céljából

- 1) összehangolja a védelemben közreműködő települési szervek tevékenységét;
- 2) elrendeli a hatáskörébe utalt gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség teljesítését;
- 3) részt vesz az illetékességi területe védelmi feladataihoz szükséges tájékoztatási rendszer működtetésében;
- 4) irányítja a rendkívüli intézkedésekből eredő feladatok végrehajtását;
- 5) béke, rendkívüli állapot, szükségállapot, megelőző védelmi helyzet, valamint váratlan támadás idején irányítja a hatáskörébe utalt, a fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladatok ellátását, és az azokra történő felkészülést;
- 6) közreműködik a gazdaságfelkészítés és mozgósítás helyi feladatainak szervezésében és ellátásában.

A polgármester a meghatározott feladatok teljesítése érdekében a helyi védelmi bizottság rendelkezései szerint együttműködik más települések polgármestereivel. Védelmi igazgatási

feladatait a járási hivatal közreműködésével látja el. A védelmi feladatok ellátása érdekében, a szükséges mértékben, munkaidő-korlátozás nélkül, a járási hivatal minden kormánytisztviselője és munkavállalója rendkívüli túlmunkára kötelezhető. A meghatározott feladatának végrehajtásához szükséges költségek és kiadások fedezetére állami támogatás biztosítható.

Az illetékességi területén irányítja és szervezi a felkészülés és a védekezés feladatait. E feladatok végrehajtására – a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve egyetértésével – közfoglalkoztatási támogatást igényelhet az erre a célra létrehozott költségvetési előirányzat terhére, a külön jogszabályban meghatározottak szerint.

A polgármester:

- 1) kijelöli a katasztrófák elleni védekezéssel összefüggő feladataiban közreműködő közbiztonsági referenst;
- 2) gondoskodik a település katasztrófavédelmi besorolásának elkészítéséről, a települési veszélyelhárítási terv elkészítéséről és jóváhagyásra felterjeszti a helyi védelmi bizottság elnökének;
- 3) a katasztrófavédelmi kirendeltség bevonásával ellenőrzi és értékeli a települési és munkahelyi polgári védelmi szervezetek felkészültségét, és erről tájékoztatja a helyi védelmi bizottság elnökét;
- 4) gondoskodik a védekezésben részt vevő erők váltásáról, pihentetéséről és ellátásáról;
- 5) hatósági határozattal dönt a gazdasági és anyagi szolgáltatások kijelöléséről, igénybeveteléről;
- 6) adatokat szolgáltat a helyi védelmi bizottság részére;
- 7) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv és a védelmi bizottság irányításával illetékességi területén végzi a katasztrófa által okozott károk felmérését;
- 8) irányítja a részére meghatározott helyreállítási feladatok végrehajtását;
- 9) szervezi és irányítja a helyi erők által végzett helyreállítási tevékenységet;
- 10) közreműködik a humanitárius segélyek elosztásában.

7.1. A közbiztonsági referens

A közbiztonsági referens a polgármester katasztrófák elleni védekezésre való felkészülési, a védekezési, a helyreállítás szakmai, valamint a rendvédelmi és honvédelmi feladataiban működik közre. A közbiztonsági referenst a katasztrófavédelmi szempontból I. és II. osztályba sorolt településeken, a katasztrófavédelemről szóló törvény és annak végrehajtási jogszabályai alapján a polgármester jelöli ki. A közbiztonsági referens rendvédelmi igazgatási alkalmazotti jogviszonyban álló személy, aki legalább középfokú iskolai végzettséggel rendelkezik, és legkésőbb a kijelölését követő 90 napon belül eredményesen elvégzi a közbiztonsági referensi tanfolyamot és vizsgabizonyítványt szerez. A kijelölés során fontos szempont a helyismeret és a személyes kompetenciák közül a szervezési, koordinációs és együttműködési képesség. A körjegyzőséghez tartozó települések polgármesterei közösen jelölik ki a referenst a körjegyzőségekben, megállapodásuk hiányában ezt a jogkört a körjegyzőség székhelye szerinti település polgármestere gyakorolja. A közbiztonsági referensek kijelölése kizárólag a települések katasztrófavédelmi osztályba sorolásához kapcsolódik, és nem tesz különbséget a települések között nagyságuk, lakosságszámuk tekintetében. A nagyobb településeken indokolt több közbiztonsági referens kijelölése is.

A közbiztonsági referens mindennapi munkáját a település polgármestere mellett, annak hivatalában végzi, így elhelyezéséről és a munkakörülmények, egyéb feltételek biztosításáról a polgármester gondoskodik. Működési területe a település közigazgatási területe. Napi

feladatainak meghatározását részben a polgármester, de elsődlegesen, szakmai iránymutatásként a katasztrófavédelmi kirendeltség (megbízott) vezetője végzi. A közbiztonsági referens feladatairól rendszeresen és szükség szerint beszámolni köteles a polgármester, illetve a kirendeltség (megbízott) vezetője felé. A közbiztonsági referens katasztrófavédelmi felkészítését és munkáját területi szinten a megyei katasztrófavédelmi igazgatóság koordinálja.

7.2. A közbiztonsági referens feladatai

Alapfeladata a helyi szintű katasztrófavédelmi feladatok szakszerű ellátásának elősegítése a polgármester közvetlen munkakörnyezetében. A közbiztonsági referens a felkészülési időszakban tervezési és szervezési, a védekezés időszakában döntés-előkészítési és koordinációs, valamint a helyreállítás időszakában kárfelmérési és ellenőrzési feladatokat lát el.

7.2.1. A megelőzés és felkészülés időszaka

A közbiztonsági referens ellátja többek között:

- 1) a települési veszélyelhárítási, tervezési feladatokat;
- 2) a katasztrófavédelmi felkészítéssel (állampolgárok, közigazgatási vezetők, polgári védelmi szervezetekbe beosztottak) kapcsolatos feladatokat;
- 3) a lakosság megelőző időszaki tájékoztatásával kapcsolatos feladatokat;
- 4) közreműködik a lakossági riasztó, riasztó-tájékoztató végpontok működőképességének és karbantartottságának ellenőrzésében;
- 5) a polgári védelmi kötelezettségen alapuló települési polgári védelmi szervezet létrehozása és megalakítása során szakmai javaslatokkal segíti a polgármester döntéseit;
- 6) részt vesz a polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárok polgári védelmi szervezetbe történő beosztásában, a szervezetek kiképzéseinek és gyakorlatainak előkészítésében és lebonyolításában;
- 7) rendszeresen tájékoztatja a polgármestert a felkészülés időszakában végrehajtott feladatokról;
- 8) kapcsolatot tart a hivatásos katasztrófavédelmi szervekkel, valamint a katasztrófák elleni védekezésben közreműködő más szervekkel és szervezetekkel.

7.2.2. A védekezés időszaka

A közbiztonsági referens:

- 1) előkészíti a polgármester védekezéssel kapcsolatos szakmai döntéseit a lakosság és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelme érdekében;
- 2) kapcsolatot tart a védekezést irányító és a védekezésben közreműködő szervekkel, és erről tájékoztatja a polgármestert;
- 3) előkészíti a polgári védelmi kötelezettség alatt álló állampolgárok polgári védelmi szolgálatra kötelező határozatát és a települési polgári védelmi szervezetek alkalmazásának elrendelésével kapcsolatos feladatokat;
- 4) részt vesz a lakosságvédelmi feladatokban.

7.2.3. A helyreállítás és újjáépítés időszaka

A közbiztonsági referens

- közreműködik a vis maior eljárásban;
- részt vesz a károk felmérésében és szakmailag előkészíti a polgármester helyreállítással kapcsolatos döntéseit;
- folyamatosan figyelemmel kíséri a helyreállítási és újjáépítési munkálatok helyzetét, amelyről rendszeresen tájékoztatja a polgármestert.

8. Hivatásos katasztrófavédelmi szervek¹⁵

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv államigazgatási feladatot is ellátó rendvédelmi szerv, amelynek tagjai hivatásos állományúak, rendvédelmi igazgatási alkalmazottak és munkavállalók. A katasztrófavédelem megvalósításában részt vevő hivatásos katasztrófavédelmi szervek:

- az országos illetékességgel működő **központi szerv**;
- a megyei, fővárosi illetékességgel működő **területi szervek**;
- **helyi szervek** a katasztrófavédelmi kirendeltségek és a hivatásos tűzoltóságok.

8.1. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve: a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (BM OKF)

A BM OKF önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szerv. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének vezetője (a főigazgató) vezeti a központi szervet, irányítja a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi és helyi szervei működését, szakmai tevékenységét. Központi irányítási és felügyeleti jogkörében a központi államigazgatási szervekről, valamint a Kormány tagjai és az államtitkárok jogállásáról szóló törvényben meghatározott irányítási jogosítványokon túl:

- javaslatot tesz a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve vezetője helyettesének vagy helyetteseinek kinevezésére és felmentésére;
- gyakorolja a munkáltatói jogokat a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve állományába tartozó személyek felett.

A védekezésre való felkészülés és a megelőzés során a főigazgató többek között:

- meghatározza a hivatásos állományra vonatkozó képzés és továbbképzés, valamint az e területekhez kapcsolódó tudományos kutatótevékenység tartalmát és a végrehajtás kereteit, jóváhagyja a képzés tartalmát;
- kidolgozza az ország katasztrófaveszélyeztetettségére, a katasztrófák hatásai elleni védekezésre vonatkozó nemzeti stratégiát, valamint a megelőzés és felkészülés éves nemzeti tervét;
- kapcsolatot tart a kiemelt informatikai és távközlési szolgáltatókkal, a kritikus infrastruktúra elemek üzemeltetőivel, valamint az országos médiaszolgáltatókkal.

A katasztrófa elleni védekezés irányításával és koordinálásával kapcsolatos jogkörében:

- 1) biztosítja a hivatásos katasztrófavédelmi szervezetek működési feltételeit, tervezi és felügyeli a katasztrófák elleni védekezéssel összefüggő jóváhagyott fejlesztéseket;

15 Szervezeti felépítésüket, működési rendjüket jóváhagyott Szervezeti és Működési Szabályzat határozza meg.

- 2) javaslatot tesz a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter részére a katasztrófavédelem működését, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv feladatkörét érintő jogszabályoknak és a közjogi szervezetszabályozó eszközöknek megalkotására;
- 3) kidolgozza a katasztrófavédelemmel összefüggő tervezési, szervezési, felkészítési szakmai elveket és követelményeket, végzi a lakosság mentésével kapcsolatos tervező, szervező feladatokat, irányítja az alárendelt szervezetek a bekövetkezett események következményeinek felszámolására irányuló tevékenységét;
- 4) a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter irányításával közreműködik a katasztrófák várható következményeinek megelőzésére és elhárítására vonatkozó tervezésben;
- 5) felelős a polgári védelmi kötelezettségen alapuló központi polgári védelmi szervezet létrehozásáért és a központi veszélyelhárítási terv elkészítéséért;
- 6) meghatározza a tűzvédelmi és műszaki mentési, a katasztrófavédelmi feladatok végrehajtásának szakmai követelményeit, irányítja és ellenőrzi az alárendelt szervezetek szakmai munkáját és tevékenységét;
- 7) ellátja a polgári védelmi szervezetek létrehozásával és felkészítésével, ellátásával és alkalmazásával, valamint a lakosság és az anyagi javak mentésével összefüggő tervezési és szervezési feladatokat;
- 8) biztosítja a védelmi igazgatás szerveinek működéséhez szükséges szakértőket, és részt vesz a védelmi igazgatás tervezési feladataiban;
- 9) együttműködik az országos illetékességgel eljáró szervezet ágazati katasztrófa-elhárítási szervezeteivel;
- 10) feladatai ellátásához az ingatlanügyi hatóságtól a számítógépes ingatlannyilvántartási rendszerből, a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartását kezelő központi szervtől adatot, a földmérési és térképészeti állami alapadatok kezelésére jogosult szervtől földmérési és térképészeti állami alapadatokat, termékeket kér;
- 11) gondoskodik a közfoglalkoztatás feltételeinek rendelkezésre állásáról a katasztrófák elleni védekezésre való felkészüléssel, a védekezéssel és a helyreállítással összefüggő katasztrófavédelmi feladatok hatékonyabb ellátása érdekében.

A nemzetközi együttműködéssel kapcsolatos jogkörében:

- 1) közreműködik a katasztrófavédelemmel kapcsolatos nemzetközi szerződések szakmai előkészítésében, részt vesz a nemzetközi együttműködésben, ennek keretében folyamatos kapcsolatot tart fenn a nemzetközi katasztrófavédelmi szervezetekkel;
- 2) jelöli a NATO CEPC munkájában az állandó képviselőt ellátó összekötő személyét, a NATO CEPC alá tartozó polgári védelmi bizottság (CPG) munkájában a nemzeti szakmai képviselőt ellátó személyt;
- 3) biztosítja a nemzetközi szervezetekkel, így különösen az EU és a NATO polgári védelmi gyorsriasztó és információs rendszereivel való kapcsolattartást, előkészíti, koordinálja és biztosítja a nemzetközi szervezetekben és azok szakmai testületeiben való érdekképviselőt;
- 4) ellátja az EU Lisszaboni Szerződésből eredő polgári védelmi tevékenységek koordinálásával kapcsolatos feladatokat, és szoros kapcsolatot tart fenn a külpolitikáért felelős miniszterrel a humanitárius segítségnyújtással való összhang megteremtése érdekében;
- 5) biztosítja a hazai és nemzetközi katasztrófavédelmi gyakorlatok tervezését, szervezését és az azokon való részvételt, a Kormány által kötött katasztrófavédelmi egyezményekben foglaltak maradéktalan végrehajtását, a regionális és határ menti

együttműködéssel összefüggő feladatok folyamatos végrehajtását, részt vesz a katasztrófák megelőzésére és felszámolására irányuló nemzetközi együttműködésben;

- 6) szükség esetén – a külpolitikáért felelős miniszterrel együttműködve – biztosítja a nemzetközi segítségnyújtásra kijelölt szervek rendelkezésre állását, illetve a külföldi állam katasztrófa sújtotta területeire történő kijuttatását, szervezi a nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtás gyakorlati végrehajtását, a szállítmányok továbbítását, és folyamatos kapcsolatot tart a nemzetközi katasztrófavédelmi szervezetekkel, e tevékenységbe bevonja a különböző karitatív szervezeteket, a Magyar Vöröskeresztet és azokat a nemzetközi karitatív szervezeteket vagy azok magyar tagozatait, amelyek erre előzetesen a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervével megállapodást kötöttek;
- 7) szükség esetén – a külpolitikáért felelős miniszterrel együttműködve – biztosítja a nemzetközi segítség fogadását, elősegíti kapacitásai függvényében a nemzetközi segítségnek a veszélyhelyzet vagy a katasztrófa károsító hatása által érintett területre való eljuttatását és szétosztását;
- 8) végzi az Európai Unió kötelező jogi aktusából vagy nemzetközi szerződésből eredő katasztrófavédelmi feladatokat.

8.2. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve: megyei, fővárosi katasztrófavédelmi igazgatóság, katasztrófavédelmi oktatási központ, gazdasági ellátó központ

Önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szerv, amely jogszabályban meghatározott ügyekben hatóságként és szakhatóságként jár el, ellátja a részére meghatározott feladatokat, irányítja a katasztrófavédelmi kirendeltségeket és azok alárendelt szervezeteit. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve ellátja az önkormányzati tűzoltóságok felügyeletét, ellenőrzi a létesítményi tűzoltóságok és az önkéntes tűzoltó egyesületek tevékenységét.

Jogszabályi felhatalmazás alapján első- és másodfokú hatósági, szakhatósági jogkörben jár el.

Az igazgatóság vezetője (az igazgató) többek között:

- 1) kijelöli a megyei védelmi bizottságok operatív munkaszervének vezetőjét;
- 2) szervezi a lakosság és az anyagi javak védelme érdekében a társadalmi és karitatív szervezetekkel történő együttműködést;
- 3) szervezi az együttműködést a kölcsönös segítségnyújtás érdekében a szomszédos megyék, valamint – a nemzetközi szerződések alapján – a határ menti területek katasztrófa elhárítási szerveivel;
- 4) a polgári védelmi erők alkalmazása esetén koordinálja a védekezési tevékenységet;
- 5) illetékességi területén irányítja az alapvető és létfontosságú felhasználók kijelölésével kapcsolatos elsőfokú eljárást;
- 6) gondoskodik a kijelölt alapvető és létfontosságú fogyasztók naprakész nyilvántartásáról;
- 7) ellátja a katasztrófák elleni védekezés feladatkörében a kritikus infrastruktúra védelemmel kapcsolatos feladatokat;
- 8) közreműködik a kritikus infrastruktúra védelem horizontális kritériumrendszerének kialakításában, a kritikus infrastruktúra elemek beazonosítási folyamatában;
- 9) irányítja az illetékességi területén található európai vagy nemzeti kritikus infrastruktúra elemek védelmének erősítését célzó területi katasztrófavédelmi gyakorlatok tervezését és végrehajtását;

- 10) követi, összesíti, a tervezés során felhasználja az illetékességi területén található európai vagy nemzeti kritikus infrastruktúra elemek védelmét ellátó szervezetek, valamint az érintett hálózat üzemeltetőjének tapasztalatait és igényeit;
- 11) kapcsolatot tart a kiemelt területi informatikai és távközlési szolgáltatókkal, valamint a közösségi és a helyi médiaszolgáltatókkal;
- 12) kapcsolatot tart az illetékességi területén található európai vagy nemzeti kritikus infrastruktúra elemek tulajdonosaival, üzemeltetőivel, az azok védelmét ellátó szervezetekkel, valamint az érintett hálózat üzemeltetőivel;
- 13) gondoskodik a lakosságfelkészítési feladatok éves ütemtervének elkészítéséről.

8.3. A hivatásos katasztrófavédelem helyi szervei, a katasztrófavédelmi kirendeltség, tűzoltó-parancsnokság, katasztrófavédelmi őrs és a katasztrófavédelmi megbízott

A katasztrófavédelmi kirendeltségek a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervei szervezeti egységeiként működnek.

Felügyelik a hivatásos tűzoltó-parancsnokságok, a katasztrófavédelmi őrsök és a katasztrófavédelmi megbízottak működését és tevékenységét.

Jogszabályi felhatalmazás alapján elsőfokú hatósági és szakhatósági jogkörben járnak el.

8.4. A katasztrófavédelem ügyeleti és műveletirányítási rendszere

A katasztrófavédelem ügyeleti és műveletirányítási rendszere harmonizál az Európai Unió, a NATO és a Belügyminisztérium ügyeleti és műveleti irányítási rendszerével. Általános rendszerét az integrált tananyag tartalmazza. A nemzeti katasztrófavédelmi irányítási rendszer ezen jegyzetben az állami katasztrófavédelem irányítási és koordinálási részeiben követhető, a szervezetvezetési, irányítási rendszer – szinte – valamennyi elméleti lehetősége megtalálható benne.

A katasztrófavédelmi műveletirányítási rendszer nem választható el a kialakított vagy kialakítandó szervezetrendszerétől. A szervezeti tagozódást alapvetően az dönti el, hogy mekkora egy adott munkafolyamat nagyságrendje, időben hogyan kapcsolódik a vele egyidejűleg végbemenő többi munkafolyamathoz, mennyire térnek el egymástól az egyes munkafolyamatok technológiai és eszközrendszerük. Ez alapján a szervezet tagozódását a következő munkamegosztási módok határozzák meg:

- mennyiségi, minőségi (befolyásolás a szervezeti struktúrára);
- időbeni (befolyásolás a működésre) és
- vezetői-végrehajtói (befolyásolás a szervezet és működésének összehangolására) munkamegosztás.

A szervezetnek a munkamegosztási elvek alapján kialakított egységeit a vezetők által érvényesített, rendszerint Szervezeti és Működési Szabályzatban lefektetett, szervezeti kapcsolatok kötik össze és teszik egységes szerkezetű és működésű egészszé. Ezek a kapcsolatok megjelenésük szerint lehetnek: **függelmi** (irányítási, felügyeleti, ellenőrzési, felülvizsgálati), **együttműködési**, **funkcionális** (szakirányítási, véleményezési, adatszolgáltatási) és **képviselési** kapcsolatok, amelyek egyúttal a szervezeten belüli információáramlás pályáit is jelentik. Az egyes szervezeti formák között alapvetően a függelmi (felügyeleti) és a funkcionális (szakirányítási) kapcsolatok kialakítása alapján lehet különbséget tenni.

A katasztrófavédelmi műveleteket megoldó, végrehajtó szervezetek többségében rendszerint a következő szervezeti forma valamelyike alakítható ki:

- 1) a soros vagy lineáris szervezeti forma;
- 2) a funkcionális szervezeti forma;
- 3) a törzskari szervezeti forma;
- 4) mátrix szervezeti forma;
- 5) team szervezeti forma;
- 6) programorientált szervezeti forma.

Megjegyzendő, hogy a gyakorlatban nincs olyan szervezeti forma, amely minden esetben ideális keretet tudna biztosítani egy adott szervezet működéséhez. A szervezeti forma megválasztásánál figyelembe kell venni, hogy mindig legyen összhangban a feladattal, a technológiával (az eljárásrenddel), a vezetők és a vezetettek igényei által meghatározott követelményekkel és lehetőségekkel.

A katasztrófavédelmi művelet vezetése, irányítása elsősorban a team vagy programorientált szervezetrendszer stílushoz kapcsolható, amely követi, követheti a "katasztrófa életciklusát", a megelőzéstől egészen a helyreállítás-újjaépítés és az alaphelyzet visszaállásáig. A demokratikus (csoportos) vezetési, irányítási stílusról az áttérés (bizonyos demokratikus jegyek meghagyásával) az egyszemélyi vezetés-irányítási rendszerre, amelyet jellemez/het/ a különleges jogrendi időszakra történő áttérés időszaka.

A vezetési folyamatmegoldások más és más vezetési módot, stílust követelnek meg, amelynek megvalósulását befolyásolja a vezető, a törzs és az alárendeltek felkészültsége, a feladat, a feltételrendszer, a rendelkezésre álló idő, az esemény (a veszély), a környezet és még sok más tényező.

A katasztrófavédelmi szervezetek tevékenységében a vezető (a parancsnok) a következő vezetői folyamatmegoldási lehetőségek közül választhat, illetve a helyzettől függően alkalmazhatja azokat, akár kombináltan is:

- **a vezetői problémamegoldási folyamat:** problémafeltárás, célmeghatározás, problémaelemzés, megoldási alternatívák felvázolása, optimális problémamegoldás kiválasztása, a döntés, a végrehajtás megszervezése a feltételek megteremtésével, a problémamegoldás, a megoldás ellenőrzése. Bármely időszakban ajánlott alkalmazása, de legcélszerűbb akkor követni, amikor a vezetőnek kevés idő áll rendelkezésre a döntéshez.
- **a munkamegosztás vagy vezetői funkciók alapján történő folyamat:** a vezetők elsősorban a békeidőszaki feladatok, a békétámogatói feladatok, illetve különleges jogrendi („minősített”) időszakban a nemzetközi, az országos és területi műveleti szintű feladatok során alkalmazhatják;
- **a parancsnoki munka rendszere:** meghatározó módon különleges jogrendi („minősített”) időszakban, a műveleti feladatok teljesítése, a veszélyhelyzetek kezelése során kerül alkalmazásra.

Ebben a rendszerben az egyik területi szintű alapelem a Katasztrófavédelmi Műveleti Szolgálat (a továbbiakban: KMSZ) tevékenysége, hiszen az esemény helyszíne meghatározó a tényállás megállapítása és a helyzet Kormány általi minősítése, a veszélyhelyzet kihirdetése és a rendkívüli intézkedések bevezetése szempontjából.

8.4.1. A Katasztrófavédelmi Művelti Szolgálat (KMSZ) működése

A hivatásos katasztrófavédelmi területi szerv készenléti jellegű szolgálatot, KMSZ-t működtet, amely a megyei/fővárosi főügyeleti osztály szervezeti egysége. A KMSZ 24/48-as váltásos munkarendben, állandó készenléti helyzetben, a szolgálatteljesítés helyén látja el feladatait. A KMSZ működési területe a katasztrófavédelmi igazgatóság illetékességi területével megegyező terület. A KMSZ működési területét a BM OKF Központi Főügyelet utasítására, illetve a katasztrófavédelmi igazgató engedélyével hagyhatja el. Szervezetét, működését és tevékenységét Működési Szabályzat határozza meg.

A KMSZ a feladatait a tűzoltóság tűzoltási és műszaki mentési tevékenységének általános szabályairól szóló 39/2011. (XI. 15.) BM rendelet, a Tűzoltás-taktikai Szabályzat és a Műszaki Mentési Szabályzat kiadásáról szóló BM OKF főigazgatói utasítás, valamint a katasztrófavédelem központi, területi és helyi szerveit érintő iparbiztonsági, polgári védelmi és tűzmegelőzési hatósági és szakhatósági tevékenység végzéséről szóló BM OKF főigazgatói intézkedés alapján végzi.

A KMSZ két percen belül köteles elindulni a helyszínre a Működési Szabályzatban meghatározott felszerelésekkel. Riasztástól eltérő alkalmazás esetén a megkülönböztető jelzés használata tilos. A KMSZ riasztását saját működési területére a megyei főügyelet, működési területén kívülre a BM OKF Központi Főügyelete rendelheti el. A KMSZ szakirányítását a szakterületnek megfelelő megyei főfelügyelő (polgári védelmi, tűzoltósági, iparbiztonsági) a megyei főügyeleti osztályvezetőn keresztül látja el.

8.4.2. A KMSZ feladatai

A KMSZ a káresemény helyszínén a beavatkozó állomány minél biztonságosabb beavatkozását felügyeli és ellenőrzi. A beavatkozás biztonságával kapcsolatban tapasztalt hiányosság esetén azonnal intézkedik annak elhárítására. A KMSZ káreseti tevékenységén keresztül valós idejű kapcsolatot tart a hivatali munkarendben dolgozó irányítói és koordinatív feladatokat ellátók és a készenléti jellegű szolgálatban operatív feladatokat végzők között.

A káresemény során a KMSZ elsődleges feladata a tűzoltás-vezetésre jogosultak irányítással összefüggő önálló tevékenységének segítése, szükség esetén a tűzoltói beavatkozás irányításának átvétele. A KMSZ folyamatosan figyelemmel kíséri az illetékességi területén történt tűzoltói beavatkozásokat.

A KMSZ gyűjti a jogszabályokban, közjogi szervezetszabályozó eszközökben, belső szabályozókban foglaltak végrehajthatóságával kapcsolatos tapasztalatokat. A KMSZ beavatkozásokról és ellenőrzésről készült jelentését a megyei/fővárosi főügyeleti osztályvezető havonta összefoglaló jelentés formájában a megyei/fővárosi igazgatóhelyettesnek felterjeszti, aki gondoskodik arról, hogy a hasznosítható tapasztalatokat a továbbképzéseken az állomány megismerhesse. Tevékenységéről a beérkezést követő két órán belül elvégzi az adatok rögzítését a megfelelő elektronikus adatlapok kitöltésével.

A KMSZ folyamatosan figyelemmel kíséri a biztonságos beavatkozáshoz szükséges személyi, tárgyi feltételek meglétét, különös figyelmet fordít a veszélyes vegyi anyagok jelenlétében, valamint a mélyből vagy magasból történő mentéssel kapcsolatos beavatkozásokra. Adatokat gyűjt az egyéni védőeszközök használatával, beválásukkal, esetleges hiányosságaikkal, sérülésükkel kapcsolatban. A beavatkozást végző súlyos, életveszélyes sérülése esetén a körülményeket és a tapasztalatait jelentésben rögzíti.

A KMSZ a lakosság, valamint az anyagi javak veszélyeztetettsége esetén a kialakult helyzet és a mérési eredmények alapján dönt a lakosságvédelmi intézkedések bevezetéséről, gondoskodik annak végrehajtásáról. Nagy kiterjedésű, bonyolult, nagy erőket igénylő káresetek során részt vesz a vezetési törzs megszervezésében és irányításában. A szolgálati út betartásával kezdeményezheti az önkéntes mentőcsoportok alkalmazását, irányítja kárterületen belüli tevékenységüket.

A KMSZ szervezi a tűzoltási, műszaki-mentési szituációs gyakorlatokat, ellenőrzi a nem általa szervezett és nem a részvételével zajló gyakorlatok végrehajtását. Közreműködik a vezetési törzsgyakorlatok, tűzoltási gyakorlatok, katasztrófa-felszámolási együttműködési gyakorlatok megszervezésében, végrehajtása ellenőrzésében, értékelésében.

A KMSZ működési területén működő hivatásos tűzoltóságok mindhárom szolgálati csoportjánál félévente legalább egy alkalommal gyakorlatot, illetve kiképzési foglalkozást ellenőriz (alaki, elméleti, szerelési, tűzoltótechnika kezelői, sportfoglalkozás stb.) és értékeli. Hétvégén és munkaszüneti napon ellenőrizheti a készenléti szolgálat ellátását és a váltást. Amennyiben káresethez vonult, de az irányítást nem vette át, ellenőrzi a beavatkozást és megállapításait saját ellenőrzési naplójában rögzíti.

A KMSZ végzi a hivatásos katasztrófavédelmi szervek iparbiztonsági, polgári védelmi és tűzmegelezési hatósági és szakhatósági tevékenységével kapcsolatos főigazgatói intézkedésekben részére meghatározott hatósági eljárási cselekményeket. Szükség esetén hivatalból köteles megtenni azt az ideiglenes intézkedést, amelynek hiányában a késedelem elháríthatatlan kárral, a személyiségi jogok elháríthatatlan sérelmével vagy elháríthatatlan veszéllyel járna. Az ideiglenes intézkedéséről szóló végzését haladéktalanul közli az ügyféllel, valamint az illetékes hatósággal.

A KMSZ információt gyűjt a káreset helyszínére vonatkozólag abban a tekintetben, hogy az szerepel-e az iparbiztonság nyilvántartásában, illetve rendelkezésre állnak-e védelmi tervek. Amennyiben szükséges, a területi szerv iparbiztonsági főfelügyelőjét tájékoztatja.

A KMSZ végzi a szakmai anyagok véleményezését, készítését, oktatását. Közreműködik a készenléti állomány napi képzésében, továbbképzéseken, ifjúság- és lakosságfelkészítéseken, valamint előadásokat tart. Részt vesz a katasztrófavédelmi műveletek elemzésében, értékelést készít a KMSZ tevékenységéről, valamint azzal összefüggésben fejlesztési javaslatokat tesz.

A KMSZ részére a főigazgatói osztályvezető a megyei főfelügyelők, a hatósági osztályvezető szakterületükre vonatkozó javaslataik figyelembevételével és a megyei/ fővárosi igazgatóhelyettes jóváhagyásával havi munkatervet készít, amelyet a BM OKF Központi Főigazgatói Főosztályára felterjeszt.

8.4.3. A KMSZ felépítése, irányítása

A KMSZ létszáma a meghatározott katasztrófavédelmi igazgatóságokon 9 fő, amelyből 3 fő kiemelt főreferens, 3 fő kiemelt főelőadó és 3 fő főelőadó. A Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóságon ezen túlmenően 5 fő gépjárművezető.

A megyei KMSZ napi készenléti szolgálati létszáma minimum 2 fő. A fővárosi KMSZ napi készenléti létszáma minimum 3 fő (2 fő + 1 fő gépjárművezető). A készenléti szolgálatot a vezénylési terv alapján a KMSZ vezető és a KMSZ vezető helyettese közösen látja el. A KMSZ tagjainak helyettesítését a katasztrófavédelmi igazgatóság előírt feltételekkel rendelkező állománya végzi.

A KMSZ szakirányítását a szakterületnek megfelelő megyei főfelügyelő (polgári védelmi, tűzoltósági, iparbiztonsági) a megyei főigazgatói osztályvezetőn keresztül látja el.

A KMSZ szolgálati előjárói:

- igazgató;
- igazgatóhelyettes;
- megyei főigazgatói osztályvezető.

A KMSZ ellenőrzésére jogosultak:

- 1) belügyminiszter;
- 2) a Belügyminisztérium államtitkárai;
- 3) BM OKF főigazgató és helyettese;
- 4) megyei igazgató és helyettese;
- 5) a fentiek által írásban megbízott személyek;
- 6) megyei főfelügyelők, az ellenőrzési osztály, illetve a műszaki osztály (a saját szakterületük vonatkozásában) a megyei főigazgatói osztályvezetővel közösen;
- 7) megyei főigazgatói osztályvezető.

8.4.4. A KMSZ alkalmazása

A KMSZ riasztására és alkalmazására az alábbi esetekben kerülhet sor:

- 1) minden II-es vagy annál magasabb riasztási fokozat elrendelésekor;
- 2) ha a kárhelyszínen tűzoltó súlyosan, életveszélyesen megsérült, elhunyt;
- 3) amennyiben a megyei/fővárosi fő- és műveletirányító ügyelet a visszajelzések alapján úgy dönt;
- 4) amennyiben a kárhelyszínen lévő tűzoltásvezető konzultációra kéri összetett, bonyolult eseteknél (műszaki mentés, daruzás, magasból, mélyből mentés, fakidőlés stb.);
- 5) amennyiben a KMSZ-en málházott speciális felszerelésekre a helyszínen szükség van;
- 6) tűzoltó gépjármű balesetéhez, ha a baleset személyi sérüléssel járt;
- 7) az igazgató vagy igazgatóhelyettes utasítására;
- 8) a tűzoltósági főfelügyelő utasítására;
- 9) a KMSZ vezető döntése alapján, amennyiben az adott káreset felszámolását ellenőrizni kívánja, vagy a visszajelzések alapján indokoltnak tartja és a megyei fő- és műveletirányítási ügyelettel a vonulás megkezdése előtt konzultált.

A KMSZ riasztástól eltérő alkalmazására az alábbi esetekben kerülhet sor:

- 1) amennyiben káreseti helyszíni szemle vagy helyszíni ellenőrzés lefolytatása szükséges;
- 2) ideiglenes intézkedésről szóló végzést kell a helyszínen kiadni;
- 3) az igazgató vagy igazgatóhelyettes utasítására;
- 4) a tűzoltósági főfelügyelő utasítására;
- 5) a polgári védelmi főfelügyelő utasítására, amennyiben a kárhelyszínen lakosságvédelmi intézkedés lefolytatása szükséges.

8.5. Katasztrófavédelmi Mobil Laboratórium szervezete és működése

A Katasztrófavédelmi Mobil Laboratórium (a továbbiakban: KML) állománya az iparbiztonsági főfelügyelő irányításával végzi szolgálati feladatait. A KML napi feladatainak koordinálásáért (szolgálatsszervezés, kiképzés, eszközállomány meglétének, állapotának figyelemmel kísérése, hatósági tevékenység stb.) az iparbiztonsági főfelügyelő a felelős. A területi szerv közvetlen alárendeltségében működő KML káreseti tevékenysége a veszélyes

anyagok jelenlétével, kiszabadulásával, környezetbe kerülésével járó balesetek, természeti és civilizációs katasztrófák esetén a beavatkozási állomány, a lakosság és az anyagi javak védelme. Tevékenységét Műveleti Szabályzat és havi munkaterv alapján végzi.

8.5.1. A Katasztrófavédelmi Mobil Laboratórium (KML) feladatai

A KML az alábbi feladatokat látja el, illetve működik közre azok végrehajtásában:

- 1) felderíti a veszélyeztetett terület nagyságát, kiterjedését;
- 2) felméri a beavatkozási állomány, a lakosság, valamint az anyagi javak veszélyeztetettségét, figyelemmel kíséri a változásokat, gyűjti és továbbítja az arról szóló adatokat, információkat;
- 3) a kárhelyparancsnok döntéseinek előkészítéséhez javaslatot tesz a beavatkozás biztonságának, hatékonyságának elősegítése érdekében;
- 4) a kialakult helyzet és a mérési eredmények alapján javaslatot tesz lakosságvédelmi intézkedésekre, elősegíti a lakosság gyors helyszíni riasztását, illetve szükség esetén közreműködik a feladat végrehajtásában;
- 5) tervezi, szervezi és közreműködik a mentesítési feladatok végrehajtásában;
- 6) veszélyes anyagok kiszabadulásával, környezetbe kerülésével járó balesetek, katasztrófák esetén, valamint vegyi-, sugár- és biológiai anyagokkal szennyezett területen történő munkavégzés során együttműködik a tűzoltóságokkal és az egyéb beavatkozó szervekkel;
- 7) szakmai segítséget nyújt a társ- és együttműködő szervezetek részére;
- 8) közreműködik a kiemelt delegációk védelmének biztosításában;
- 9) közreműködik a veszélyeztetettség felmérésében, és adatot szolgáltat a polgármesterek és a védelmi bizottságok számára.

A területi szerv közvetlen alárendeltségében működő KML hatósági feladatai:

- 1) végzi, illetve közreműködik a helyi szerv által végzett, a veszélyes áru közúti (ADR), vasúti (RID), vízi (ADN) és légi (ICAO) szállításának, valamint e szállítások kapcsán érintett telephelyek ellenőrzését, a vonatkozó jogszabályokban és főigazgatói intézkedésekben (pl. kényszerítő eszközök alkalmazásának részletes szabályairól; a katasztrófavédelem központi, területi és helyi szerveit érintő hatósági és szakhatósági tevékenység végzéséről stb.) foglaltak betartásával;
- 2) végzi az ADR, RID, ADN és ICAO szállításokkal kapcsolatos balesetek és rendkívüli események kivizsgálását;
- 3) végzi a felső és alsó küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek, valamint a küszöbérték alatti üzemek időszakos hatósági ellenőrzését;
- 4) végzi a felső és alsó küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek belső védelmi terv gyakorlatainak helyszíni ellenőrzését és minősítését;
- 5) végzi a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek, valamint küszöbérték alatti üzemekben bekövetkező balesetek, üzemzavarok körülményeinek kivizsgálását.

Káreseteknél kapcsolatot tart és együttműködik más, veszélyhelyzeti felderítéssel, kárelhárítással, környezetvédelemmel foglalkozó szervezetekkel. A KML szükség esetén hivatalból köteles megtenni azt az ideiglenes intézkedést, amelynek hiányában a késedelem elháríthatatlan kárral, a személyiségi jogok elháríthatatlan sérelmével vagy elháríthatatlan veszéllyel járna. Az ideiglenes intézkedéséről szóló végzését haladéktalanul közli az ügyféllel, valamint – az illetékes katasztrófavédelmi kirendeltség hatósági osztálya útján – az illetékes hatósággal.

8.5.2. A KML működési és irányítási rendje

A KML állománya a megyei (fővárosi) iparbiztonsági főfelügyelő szakmai irányításával végzi szolgálati feladatait. A megyei és fővárosi KML-ek napi feladatainak koordinálásáért (szolgálatsszervezés, kiképzés, eszközállomány meglétének, állapotának figyelemmel kísérése, hatósági tevékenység stb.) a megyei (fővárosi) iparbiztonsági főfelügyelő a felelős. A KML-ek országos szintű szakmai felügyeletét a BM OKF Országos Iparbiztonsági Főfelügyelőség látja el.

A KML ellenőrzésére jogosultak:

- 1) belügyminiszter;
- 2) a Belügyminisztérium államtitkárai;
- 3) BM OKF főigazgató és helyettesei;
- 4) megyei/fővárosi igazgató és helyettese;
- 5) a fentiek által írásban megbízott személyek;
- 6) megyei főfelügyelők, az ellenőrzési osztály, illetve a műszaki osztály (a saját szakterületük vonatkozásában).

8.5.3. A KML alkalmazása

A KML állományának riasztása az igazgatóságok műveletirányító ügyelete útján történik, amelyről az igazgatóság főügyelete értesíti a megyei/fővárosi iparbiztonsági főfelügyelőt. A KML riasztására akkor kerülhet sor, ha a jelzés értékelése során a káresemény helyszínén veszélyes anyag vagy annak jelenlétére, illetve veszélyére utaló körülmény található, illetve ismeretlen anyag beazonosítása vagy lakosságvédelmi intézkedés megtétele válik szükségessé, továbbá amennyiben a KML-en málházott speciális felszerelésekre a helyszínen szükség van.

A riasztást és a megkülönböztető jelzés használatát a megyei/fővárosi főügyeleti szolgálatokon keresztül elrendelheti:

- 1) BM OKF főigazgató;
- 2) BM OKF főigazgató-helyettesei;
- 3) BM OKF országos iparbiztonsági főfelügyelő;
- 4) BM OKF Központi Főügyelete;
- 5) megyei/fővárosi igazgató és igazgatóhelyettes;
- 6) megyei/fővárosi főügyelet.

A fővárosi KML állománya – amennyiben állomáshelyükön tartózkodnak – a riasztást követő 2 percen belül köteles a vonulást megkezdeni a káreset helyszínére a Működési Szabályzatban meghatározott felszerelésekkel. A megyei KML-ek (kivéve fővárosi KML) a riasztást követően hivatali munkaidőben legfeljebb 20 percen belül, hivatali munkaidőn túl legfeljebb 60 percen belül kötelesek megkezdeni a vonulást a helyszínre.

Riasztás különösen az alábbi esetekben rendelhető el:

- 1) tűzoltás-, illetve mentésvezető kérésére;
- 2) rendőrség központi és területi szervei kérésére;
- 3) Magyar Honvédség kérésére;
- 4) Nemzeti Adó- és Vámhivatal központi és területi szervei kérésére;
- 5) Országos Mentőszolgálat központi és területi szervei kérésére;
- 6) MÁV Vasúti Vegyi Elhárító Szolgálat kérésére;
- 7) Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat OTH kérésére;
- 8) Fővárosi, illetve a Megyei Kormányhivatalok kérésére;

- 9) Nemzeti Közlekedési Hatóság kérésére;
- 10) Vízügyi Igazgatóságok kérésére;
- 11) lakossági bejelentésre.

8.5.4 A KML alkalmazási területe, helyettesítése

Helyi alkalmazás:

- A KML elsődleges működési területe az adott megye (főváros) illetékességi területe. Amennyiben valamely megyében huzamosabb ideig nem áll rendelkezésre KML jármű, úgy annak helyettesítéséről a BM OKF hatósági főigazgató-helyettese rendelkezik. Amennyiben az illetékességgel rendelkező KML szolgálat ellátása nem biztosított, úgy a legközelebbi vonulóképes KML szolgálat kerül leriasztásra. A megyei/fővárosi katasztrófavédelmi igazgatóságok az intézkedés hatálybalépését követően intézkednek a Műveletirányítási Tervek módosítására, figyelembe véve, hogy abban a területileg illetékes KML-en túlmenően a további két legközelebbi KML-t is szerepeltetni kell.

Több megyét érintő alkalmazás:

- A KML riasztását saját illetékességi területére a megyei (fővárosi) főügyelet, illetékességi területén kívülre a BM OKF Központi Főügyelete, továbbá a KML-ek országos szakmai irányítását végző szervezeti egység vezetője rendelheti el. Utóbbi esetben a riasztásról a KML parancsnok értesíti a megyei (fővárosi) főügyeletet, amely jelenti a BM OKF Központi Főügyeletnek.
- A kisegítő KML működéséhez szükséges feltételeket (pl. élelmezés, szállítás, elhasznált anyagok pótlása stb.) az igénybevétel szerint helyileg illetékes katasztrófavédelmi igazgatóságnak kell biztosítani.

Országos szintű alkalmazás:

- Országos szintű alkalmazás esetén a helyileg illetékes katasztrófavédelmi igazgatóság és társszervek, illetve szervezetek információval történő ellátása mellett a BM OKF Központi Főügyelet azonnali informálása is kötelező. A KML a területileg illetékes igazgatóság főügyeletén keresztül tartja a kapcsolatot a BM OKF Központi Főügyeletével.
- A helyi szervek és szervezetek közötti együttműködési renden felül, az országos szintű együttműködés igénybevétele a BM OKF-en keresztül történik. A helyileg tevékenykedő KML-ek közül az elsőnek helyszínre érkező látja el automatikusan a vezető, irányítói szerepet, majd azt átadja a kárhelyre érkező helyileg illetékes (helyismerettel bíró) KML-nek.

8.6. A Katasztrófavédelmi Sugárfelderítő Egység

A Katasztrófavédelmi Sugárfelderítő Egység (a továbbiakban: KSE) gépjárművek alaprendeltetése a Magyarországon átmenő főbb tranzit útvonalakon a radioaktív és nukleáris anyagok szállításának ellenőrzése, valamint a KML radiológiai és nukleáris anyagokkal kapcsolatos vonulásainak támogatása. Amennyiben a káresemény jellege és kiterjedése indokolja, a KSE gépjármű mobil vezetési pontként működik.

A területi szervek közvetlen alárendeltségében működő KSE feladatai:

- 1) végzi a radioaktív és nukleáris anyag felderítését, a tranzitútvonalak monitorozását;

- 2) sugárfelderítő tevékenységével szükség esetén támogatja az ADR, RID, ADN és ICAO telephelyi ellenőrzéseket, valamint az iparbiztonsági és supervisor ellenőrzéseket;
- 3) szükség esetén mobil vezetési pontként működik, gyűjti és továbbítja a káreseménnyel kapcsolatos adatokat, információkat a szakmai vezetés számára;
- 4) a kialakult helyzet és a mérési eredmények alapján javaslatot tesz lakosságvédelmi intézkedésekre, amellyel biztosítja a lakosság gyors helyszíni riasztását, illetve szükség esetén közreműködik a feladat végrehajtásában;
- 5) közreműködik a veszélyeztetettség felmérésében és adatszolgáltatásban a polgármesterek és a védelmi bizottságok számára;
- 6) közreműködik a kiemelt delegációk védelmének biztosításában.

A KSE szükség esetén hivatalból köteles megtenni azt az ideiglenes intézkedést, amelynek hiányában a késedelem elháríthatatlan kárral, a személyiségi jogok elháríthatatlan sérelmével vagy elháríthatatlan veszéllyel járna. Az ideiglenes intézkedéséről szóló végzését haladéktalanul közli az ügyféllel, valamint – az illetékes katasztrófavédelmi kirendeltség hatósági osztálya útján – az illetékes hatósággal.

9. A Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek

Katasztrófavédelmi feladataikat és a tevékenység rendjét miniszteri rendelet szabályozza. A Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek az alaprendeltetésükből adódó feladataik ellátása mellett kötelesek részt venni a katasztrófavédelemben is, mivel sajátos felépítésük, felkészültségük, szervezett alkalmazhatóságuk és felszereltségük a polgári szférában nem található meg és nem pótolható.

10. Magyarország veszélyeztetettsége

10.1. Magyarország biztonságát veszélyeztető tényezők, kihívások

A változékony globális környezetben számos kihívás, kockázat és fenyegetés irányulhat hazánk vagy szövetségi rendszereink ellen. Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájában meghatározott értékeink és adottságaink alapján, a következő kihívások, veszélyeztető tényezők hatása a leginkább jelentős:

- 1) **illegális migránsok tömeges érkezése** a nyugat-balkáni vagy más, hazánkat érintő útvonalon, idegen népesség Magyarországra telepítése;
- 2) **váratlan fegyveres támadás;**
- 3) **összehangolt** és széleskörű diplomáciai, információs és titkosszolgálati **műveletek**, pénzügyi-gazdasági nyomásgyakorlással, pénzügyi spekulációs támadásokkal vagy **katonai fenyegetéssel párosulva** (hibrid);
- 4) jelentős károkat okozó **kibertámadások** a kormányzati informatikai rendszerek, az E-közigazgatás, a közműszolgáltatók, a stratégiai vállalatok, a létfontosságú infrastruktúra egyéb elemei és más, a társadalom működésében fontos szervezetek számítógépes hálózatai ellen;
- 5) **terrorcselekmény** elkövetése Magyarországon, illetve magyar állampolgárok vagy magyar érdekeltségek ellen külföldön;

- 6) a **nemzeti szuverenitást sértő**, a nemzeti döntési jogköröket nyíltan vagy leplezetten elvonó törekvések, továbbá a határon túli magyar közösségek helyzetének jelentős romlása vagy ellehetetlenülése;
- 7) a **tartós népességfogyás** és a lakosság átlagéletkorának folyamatos emelkedése miatt kritikus demográfiai helyzet kialakulása;
- 8) a **nemzetközi gazdasági válság** kiújulása vagy a globális kereskedelmi konjunktúra tartós leállása, ennek következtében pedig a globális és regionális értékláncok leromlása;
- 9) az **energiaimportban** bekövetkezett fennakadásból fakadó **ellátási válsághelyzet** létrejötte;
- 10) **súlyos és tartós instabilitás** kialakulása, illetve „bukott állam” létrejötte hazánk közvetlen szomszédságában vagy régiókban;
- 11) a forradalmi technológiai **fejlesztések illetéktelen kezekbe kerülésével** a nemzet biztonságát veszélyeztető támadások vagy terrorcselekmények megjelenése;
- 12) **bűnszervezetek, szervezett bűnözői csoportok** magyarországi térnyerése és befolyásának erősödése;
- 13) **tömegpusztító fegyverekkel**, illetve nukleáris, radiológiai, biológiai vagy vegyi szennyezőanyagokkal Magyarország vagy a környező országok ellen végrehajtott támadás vagy terrorcselekmény;
- 14) Magyarország vagy szomszédos országok területén bekövetkezett **ipari balesetek és katasztrófák**;
- 15) a lakosság **tömeges és súlyos megbetegedésének** kockázatát hordozó **járványos betegség** magyarországi megjelenése és gyors terjedése;
- 16) nagyobb **ár- és kiterjedt belvizek** kialakulása, valamint más természeti katasztrófák – hosszan tartó aszályos időszakok, hő- és hideghullámok, heves viharok, pusztító erdő- vagy vegetációtüzek – rendszeres bekövetkezése;
- 17) a **globális felmelegedés** következtében tartósan **vízhiányos időszakok** rendszeres előfordulása, a talaj fokozatos kiszáradása és eróziója, valamint a vegetáció pusztulása.

10.2. Magyarország katasztrófaveszélyeztetettsége

Magyarország földrajzi elhelyezkedése, geográfiai és hidrológiai adottságai, valamint településszerkezeti és infrastrukturális szempontból történő elemzése alapján egyértelmű, hogy a különböző veszélyeztető hatások az egyes környezeti tényezőktől, a helyi sajátosságoktól jelentős mértékben függ. Annak érdekében, hogy az ország teljes területén a megfelelő szintű védelmi szint kialakítható legyen, veszélyelemzésre, kockázatbecslésre, hatásvizsgálatra van szükség.

1. Elemi csapások, természeti eredetű veszélyek:

- 1) árvíz;
- 2) belvíz;
- 3) rendkívüli időjárás;

- 4) földtani veszélyforrások:
 - földrengés,
 - földcsuszamlás,
 - beszakadás,
 - talajsüllyedés,
 - partfalomlás.

2. Ipari szerencsétlenség, civilizációs eredetű veszélyek:

- 1) a Kat. IV. fejezetének hatálya alá tartozó létesítmény;
- 2) más létesítmény (ipari, mezőgazdasági) általi veszélyeztető hatás, veszélyes anyag szabadba kerülésének kockázata;
- 3) nukleáris létesítmény:
 - atomerőmű,
 - kutatóreaktor,
 - egyéb,
- 4) közlekedési, szállítási útvonalak és csomópontok:
 - veszélyes anyag szállítása,
 - forgalom nagysága,
- 5) a Kat. IV. fejezetének hatálya alá nem tartozó, katonai célból üzemeltetett veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek, veszélyes anyagokkal foglalkozó létesítmények.

3. Egyéb eredetű veszélyek:

- 1) felszíni és felszín alatti vizek (elsősorban az ivóvízbázisok) sérülékenysége;
- 2) humán járvány vagy járványveszély, valamint állatjárvány;
- 3) a riasztási küszöböt elérő mértékű légszennyezettség;
- 4) globális ökológiai problémák:
 - túlnépesedés,
 - élelmezési gondok,
 - népesedési és urbanizációs válság,
 - hulladék,
 - globális klímaváltozás,
 - ózonlyuk,
 - erdőirtás,
 - diverzitás csökkenés,
 - savas eső,
 - génmanipuláció.

4. Kritikus infrastruktúrákkal kapcsolatos kockázatok:

- a lakosság alapvető ellátását biztosító infrastruktúrák sérülékenysége
- a közlekedés sérülékenysége
- a közigazgatás és a lakosság ellátását közvetve biztosító infrastruktúrák sérülékenysége.

11. A települések katasztrófavédelmi osztályba sorolása, védelmi szint meghatározása

Az ország településeit az adott település vonatkozásában lefolytatott kockázatazonosítási, kockázatelemzési és kockázatértékelési eljárás eredményeként, meghatározott veszélyeztetettség mértékének megfelelően, katasztrófavédelmi osztályokba kell sorolni.

A megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke – a megyei, fővárosi katasztrófavédelmi igazgatóság közreműködésével – a besorolási javaslatot felülvizsgálja, és a BM OKF útján a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszterhez jóváhagyásra felterjeszti. A besorolási osztályokra vonatkozó szabályokat és az egyes osztályokhoz tartozó elégséges védelmi szint követelményeit a Kat. végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI.10.) Kormányrendelet rögzíti. A települések besorolásához igazodó védelmi követelmények teljesítéséhez szükséges pénzeszközök központi költségvetésben történő tervezéséről a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter gondoskodik.

11.1. Veszélyelemzés, kockázatértékelés, hatásvizsgálat¹⁶

Kockázatazonosítás: az az eljárás, amely meghatározza az adott területen lehetséges kockázatokat és azok hatásait, valamint magában foglalja a veszélyeztető hatások forrásának azonosítását. Az eljárás elvégzése során figyelembe kell venni a vizsgált területre vonatkozó statisztikai adatokat, történeti adatokat, tapasztalati tényeket, valamint a rendelkezésre álló kockázatelemzések eredményeit.

Kockázatelemzés: olyan eljárás, amely az adott területre vonatkozó azonosított lehetséges kockázatok csoportosítását és értékelését foglalja magában.

Kockázatértékelés: az az eljárás, amely a kockázatelemzés eredményeit felhasználva meghatározza az adott veszélyeztető hatás adott településre gyakorolt kockázati szintjét.

Kockázati mátrix: olyan kétdimenziós diagram, amelynek függőleges tengelyén a veszélyeztető hatás következménye, vízszintes tengelyén a veszélyeztető hatás bekövetkezési valószínűsége (gyakorisága) található, és amelynek eredményeként megállapítható, hogy egy adott veszélyeztető hatás mekkora kockázatot jelent az adott településre.

Következmények: az egyes veszélyeztető hatások által okozott, az emberi életet, a létfenntartáshoz szükséges anyagi javakat és a környezetet érintő káros hatások.

Korrektíós tényező: az az adminisztratív vagy fizikai jellegű kockázatsökkentő intézkedés, amely a vizsgált település vonatkozásában a katasztrófavédelmi osztály besorolásának mértékét megváltoztathatja.

Veszélyeztetettség szintje: az adott települést érintő veszélyeztető hatások bekövetkezésének valószínűsége (gyakorisága) és következményei alapulvételével megállapítható érték.

A veszélyelemzés, a kockázatbecslés, a hatás- és biztonságvizsgálat alapvetően determinisztikus vagy valószínűségi megközelítésű lehet.

- A **determinisztikus megközelítés** nem veszi közvetlenül figyelembe a lehetséges baleseti eseményláncok eltérő valószínűségeit, hanem a lehetséges veszélyekkel szemben biztonsági intézkedéseket követel meg, ún. „nulla kockázatra” törekszik. A megkövetelt vizsgálatok ebben az esetben a veszélyek feltárásán kívül bizonyos biztonsági intézkedések, védelmi rendszerek és feltételek meglétét ellenőrzik, illetve a referencia eseményláncokat és következményeket elemzik, azok valószínűségeinek számítása nélkül.
- A **valószínűségi megközelítés** ezzel szemben abból indul ki, hogy a kockázat nem csökkenthető nullára, és a számítások alapján kell eldönteni, hogy a vizsgált létesítmény működéséből származó kockázat meghaladja-e a még elfogadható szintet, amelyet jogszabályok rögzítenek. Ebben az esetben az elemzés eszköze a mennyiségi kockázatbecslés, vagy más néven a valószínűségi hatás- és biztonságelemzés.

16 Nemzeti kockázatértékelés Magyarország, BM OKF 2011.

A konkrét elemzési módszerek sorában a legismertebbek:

- 1) a hibafa-elemzés,
- 2) az eseményfa-elemzés,
- 3) a veszély- és működőképesség-vizsgálat (HAZOP vizsgálat),
- 4) és a mennyiségi kockázatbecslés különféle módszerei.

Az előzőek mellett elterjedt eljárás mód *az összetett (integrált) veszélyelemzés és kockázatbecslés*. Különböző formájú lehet, alapvetően három területet ölel fel:

- mátrixok felállítása,
- a kockázat és érzékenység feltérképezés, és
- a várható veszteség (gazdasági) összetett becslése.

11.2. A települések katasztrófavédelmi osztályba sorolása¹⁷

A település az azonosított veszélyeztető hatások és a bekövetkezési gyakoriság, valamint a korrekciós tényező alapján, az alábbi táblázatban történő elhelyezéssel kapott értékeknek megfelelően katasztrófavédelmi osztályba kerül besorolásra:

Hatás	Bekövetkezési gyakoriság			
	Ritka	Nem gyakori	Gyakori	Nagyon gyakori
Nagyon súlyos	II. osztály	II. osztály	I. osztály	I. osztály
Súlyos	III. osztály	II. osztály	II. osztály	I. osztály
Nem súlyos	III. osztály	III. osztály	II. osztály	II. osztály
Alacsony mértékű	III. osztály	III. osztály	III. osztály	III. osztály

A bekövetkezési gyakoriság besorolási elve statisztikai és történeti adatok alapján az alábbi:

- 1) ritka: az elkövetkező néhány évben (3 év) nem valószínű, hogy bekövetkezik;
- 2) nem gyakori: bekövetkezhetsz, de nem valószínű, hogy néhány (3) éven belül;
- 3) gyakori: valószínű, hogy bekövetkezik néhány (3) éven belül;
- 4) nagyon gyakori: nagyon valószínű, hogy bekövetkezik, egy éven belül minimum egy alkalommal vagy többször.

A veszélyeztető hatások szintje:

- 1) nagyon súlyos: halálos áldozatokkal járó vagy visszafordíthatatlan környezeti károkat előidéző, illetve súlyos anyagi következményeket okozó esemény;
- 2) súlyos: súlyos sérüléseket okozó vagy visszafordítható környezeti károkat előidéző, illetve anyagi károkkal is járó esemény;
- 3) nem súlyos: enyhébb sérüléseket okozó, a környezetben kárt nem előidéző, illetve nem jelentős anyagi károkkal járó esemény;

¹⁷ 234/2011. (XI.10.) Kormányrendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról, 2. számú melléklet

- 4) alacsony mértékű: nem jár orvosi segítséget igénylő sérüléssel, illetve nincs anyagi következménye.

I. osztályba kell sorolni azokat a településeket, amelyek:

- 1) közvetlenül veszélyeztetettek az atomerőmű 3 km-es és a kutatóreaktor 1 km-es körzetében,
- 2) a Kat. IV. fejezetének hatálya alá tartozó üzem által veszélyeztetettek, és külső védelmi terv készítésére kötelezettek,
- 3) területén az egyes veszélyeztető hatások a kockázatbecslés alapján az 1. táblázat szerinti I. besorolást kapják, illetve
- 4) területén az egyes veszélyeztető hatások egymásra gyakorolt és együttes hatására tekintettel indokolt fokozottabb védelemben részesíteni.

II. osztályba kell sorolni azokat a településeket, amelyek:

- az atomerőmű által közvetetten veszélyeztetettek (3-30 km közötti területen lévő),
- a Kat. IV. fejezetének hatálya alá tartozó üzem által veszélyeztetettek, és külső védelmi terv készítésére nem kötelezettek, illetve
- területén az egyes veszélyeztető hatások a kockázatbecslés alapján az 1. táblázat szerinti II. besorolást kapják.

III. osztályba kell sorolni azokat a településeket, amelyek

- az I-es és II-es csoportokba sorolt települések területén lévő, a Kat. IV. fejezetének hatálya alá nem tartozó üzem által a veszélyes anyagok környezetbe kerülése esetén a másodlagos hatások által veszélyeztetettek,
- területén az egyes veszélyeztető hatások a kockázatbecslés alapján a táblázat szerinti III. besorolást kapják.

11.3. Az osztályba sorolt települések védelmi szintjének meghatározása¹⁸

A katasztrófavédelmi osztályba sorolt települések védelmi szintjét az elégséges védelmi szint elvének megfelelően, besorolási osztályonként kell meghatározni. (*Elégséges védelmi szint:* azon tervezési, szervezési, irányítási és beavatkozási tevékenység eredménye, amellyel – a veszélyeztetettség mértékének függvényében – az élet- és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelme biztosítható.)

Magába foglalja a lakosságriasztás és tájékoztatás feltételeinek megteremtését, a lakosságvédelmi módszerek meghatározását, a lakosságfelkészítés rendszerének kialakítását, a védekezés szervezeti struktúrájának követelményeit, valamint a védekezéshez szükséges induló készletek meglétének vagy tervezési feladatainak meghatározását. (*Induló katasztrófavédelmi készlet:* a védelmi célokra felhasználható anyagok és eszközök összessége, amely a szükséges központi készletek megérkezéséig megfelelő mennyiségben és minőségben biztosítja a védekezést.)

18 234/2011. (XI.10.) Kormányrendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról, 2. számú melléklet

Elégséges védelmi szint

	I. osztály	II. osztály	III. osztály
Riasztás	A Lakosság központi riasztása; Veszélyh. tájékoztatás feltételeinek biztosítása	A lakosság riasztása; Vesz. tájékoztatás feltételeinek biztosítása	Riasztás; Vesz. tájékoztatás tervezése
Lakosságvédelmi módszer	Kockázatbecslésben megállapítottaknak megfelelően (elzárkózás, kitelepítés)	Kockázatbecslésben megállapítottaknak megfelelően (elzárkózás)	Kockázatbecslésben megállapítottaknak megfelelően
Felkészítés	Évente aktív tájékoztatás; Passzív tájékoztatás; Felkészítés (riasztás, magatartási sz.)	3 évente aktív tájékoztatás; Passzív tájékoztatás; Felkészítés (riasztás, magatartási sz.)	Passzív tájékoztatás
Védekezés	ö. mentőszervezetek terv.; pv. szervezetek megalak.; karitatív, önkéntes és humanitárius szervek begy..	ö. mentőszervezetek terv; pv. szakalegys megalakít; karitatív, önkéntes és humanitárius szervek terv.	pv. szakalegység megalakít; önkéntes segítők, karitatív szervek tervezése.
Induló katasztrófavédelmi készlet	Teljes induló készlet megléte	Teljes induló készlet megléte	Induló készlet tervezése

12. Veszélyelhárítási tervezés¹⁹

Rendszerét, követelményeit a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet határozza meg. A veszélyelhárítási tervezés célja, hogy a természeti, civilizációs és egyéb eredetű veszélyekre a kockázatok azonosítása, elemzése és értelmezése alapján egységes okmányrendszerbe foglalja a katasztrófavédelmi feladatok és intézkedések rendjét, végrehajtását, valamint az azt biztosító személyi, anyagi és technikai eszközök hozzárendelését.

A veszélyelhárítási tervezés szintjei:

- 1) munkahelyi veszélyelhárítási terv,
- 2) települési (a fővárosban kerületi) veszélyelhárítási terv (a továbbiakban együtt: települési veszélyelhárítási terv),
- 3) Járási Hivatal veszélyelhárítási terv kivonat,
- 4) a katasztrófavédelmi kirendeltség összesített terve,
- 5) területi (fővárosi) veszélyelhárítási terv,
- 6) központi veszélyelhárítási terv,
- 7) veszélyelhárítási feladatterv.

¹⁹ 234/2011. (XI.10.) Kormányrendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról, 2. számú melléklet

A tervekészítésre kötelezettek veszélyelhárítási terveiket folyamatosan naprakészen tartják.

12.1. Munkahelyi veszélyelhárítási terv

A hatósági határozattal kijelölt gazdálkodó szerv **munkahelyi veszélyelhárítási tervet** készít a gazdálkodó szerv területén munkát végzők és az egyéb okból ott tartózkodók védelmére. Mentesül a munkahelyi veszélyelhárítási terv készítése alól a belső védelmi tervet, súlyos káresemény-elhárítási tervet készítő gazdálkodó szerv. A hatósági határozattal kijelölt gazdálkodó szervek a telephely környezetét veszélyeztető hatásokról adatokat szolgáltatnak a települési veszélyelhárítási terv készítéséhez a polgármester számára. A munkahelyi veszélyelhárítási tervet a gazdálkodó szerv vezetője hagyja jóvá a katasztrófavédelmi kirendeltség egyetértésével.

12.2. Települési veszélyelhárítási terv

Települési veszélyelhárítási tervet készít a polgármester a katasztrófavédelmi szempontból osztályba sorolt településeken a katasztrófavédelmi kirendeltség közreműködésével. A települési veszélyelhárítási terv alapidokumentumból és kapcsolódó mellékletekből áll (adattárak, térképek, nyilvántartások). A települési veszélyelhárítási terv elkészítése során a polgármester bevonja az adott elem tekintetében a feladat- és hatáskörrel rendelkező illetékes szervet. A polgármester a települési veszélyelhárítási tervben foglaltak végrehajtásának biztosítására legalább háromévente (gyakorlatot tart. A települési veszélyelhárítási tervet a helyi védelmi bizottság hagyja jóvá a katasztrófavédelmi kirendeltség egyetértésével. A települési veszélyelhárítási terv mellékletét képezi a külső védelmi terv és a helyi vízkárelhárítási terv. A polgármester a jóváhagyott veszélyelhárítási terv egy példányát megküldi a katasztrófavédelmi kirendeltségnek.

A terv alapidokumentum, kapcsolódó mellékleteket tartalmaz. Kockázatelemzés és értékelés alapján, a kimutatott veszélyeztető hatásokra, azok következményeinek elhárítása érdekében készül. Mellékletként tartalmazza többek között: a külső védelmi tervet, illetve a helyi vízkárelhárítási tervet is.

12.2.1. Települési veszélyelhárítási terv tartalma

A települési veszélyelhárítási terv I. fejezete:

A védekezés résztvevőire vonatkozó tervezési feladatok:

- 1) az irányítás, vezetés, együttműködés rendje,
- 2) a kapcsolattartás és jelentések rendje,
- 3) a készenlétbe helyezés riasztás feladatai,
- 4) egyéni védőeszközökkel való ellátás feladatai,
- 5) a köteles polgári védelmi szervezetek készenlétbe helyezése,
- 6) a szervezeti működéshez szükséges eszközök biztosítása,
- 7) a védekezésben részt vevő egyéb szervezetek készenlétbe helyezésének és alkalmazásának feladatai,
- 8) a logisztikai biztosítás feladatai,
- 9) a kárterületre való belépéssel kapcsolatos feladatok.

A települési veszélyelhárítási terv II. fejezete:

A lakosság védelmével kapcsolatos feladatok:

- 1) riasztás, figyelmeztetés, veszélyhelyzeti tájékoztatás,
- 2) kitelepítés, kimenekítés, befogadás-elhelyezés, visszatelepítés,
- 3) elzárkóztatás
- 4) egyéni védőeszközökkel való ellátás,
- 5) mentesítés,
- 6) elsősegélynyújtás, sérültszállítás,
- 7) halálos áldozatokkal kapcsolatos halaszthatatlan intézkedések.

III. fejezete: Kritikus infrastruktúra elemek, létfontosságú anyagi javak védelme,

IV. fejezete: Hátrahagyott anyagi javak védelme,

V. fejezete: Vizek kártételei elleni védekezésben való közreműködés,

VI. fejezete: Menekültek ideiglenes elhelyezésében, ellátásában való közreműködés,

VII. fejezete: Nemzetközi szerződésből adódó tájékoztatás, kölcsönös segítségnyújtás

VIII. fejezete: Ideiglenes helyreállítás, ingatlanok, ingóságok mentesítése (fertőtlenítése).

12.3. Járási hivatal veszélyelhárítási terve

A katasztrófavédelmi kirendeltség összesített tervéből a járási hivatal illetékességi területére készített kivonat.

12.4. Katasztrófavédelmi kirendeltség összesített terve

Illetékességi területére vonatkozóan a katasztrófavédelmi kirendeltség – a települési szintet meghaladó beavatkozást igénylő katasztrófavédelmi feladatok ellátása érdekében – a **települési veszélyelhárítási** tervek alapján **összesített tervet** készít.

12.5. Területi (fővárosi) veszélyelhárítási terv

Területi (fővárosi) veszélyelhárítási tervet készít a megyei, fővárosi védelmi bizottság az illetékességi területén jelentkező veszélyelhárítási feladatok összehangolására a megyei közgyűlés elnöke (a fővárosban a főpolgármester), a megyei, fővárosi katasztrófavédelmi igazgatóság közreműködésével. A területi veszélyelhárítási terv alapidokumentumból és kapcsolódó mellékletekből áll (adattárak, térképek, nyilvántartások). A területi veszélyelhárítási tervet a megyei, fővárosi védelmi bizottság hagyja jóvá a BM OKF főigazgatójának egyetértésével.

12.6. Központi veszélyelhárítási terv

Központi veszélyelhárítási tervet készít a BM OKF főigazgatója a katasztrófaveszély elhárítására és a katasztrófa következményeinek lehető legkisebbre csökkentésére. A központi veszélyelhárítási terv különösen az alábbiakat tartalmazza:

- az emberi élet, a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelme,
- a kritikus infrastruktúrák védelme,
- a lakosság alapvető ellátásának biztosítása.

A központi veszélyelhárítási tervet a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter hagyja jóvá. Katasztrófaveszély esetén a BM OKF főigazgató ezen terv alapján az élet és anyagi javak védelme, súlyos károk megelőzése érdekében intézkedések bevezetésére jogosult.

12.7. A rendvédelmi szervek veszélyelhárítási feladatterve

Veszélyelhárítási feladatterv: a hivatásos katasztrófavédelmi szervek kivételével, a 62/2011.(XII.29.) BM rendelet hatálya alá tartozó szervek katasztrófavédelmi feladatairól és azok végrehajtásáról szóló okmány. A veszélyelhárítási feladattervet a belügyi irányítású szerv vezetője készíti el, és a BM OKF főigazgatója útján jóváhagyásra felterjeszti a belügyminiszternek.

A veszélyelhárítási feladatterv tartalmazza a 62/2011.(XII. 29.) BM rendelet 2. § e) pontjában meghatározott szerv katasztrófaveszély és veszélyhelyzet idejére vonatkozó, a feladatellátást rendkívüli körülmények között is biztosító, a személyi és anyagi erőforrásokra is kiterjedő működési szabályait. A veszélyelhárítási feladatterv az adott szerv sajátosságainak megfelelő szöveges rendelkező részből, valamint mellékletekből áll. A veszélyelhárítási feladatterv felülvizsgálatáról és szükség szerinti módosításáról az érintett szerv vezetője gondoskodik:

- 1) rendes felülvizsgálat keretében legalább évente,
- 2) rendkívüli felülvizsgálat keretében:
 - kihirdetett veszélyhelyzetben történt alkalmazást követően,
 - az adott szervet érintő jelentősebb változást követően.

A veszélyelhárítási feladatterv végrehajthatósága érdekében a szerv vezetője gondoskodik arról, hogy:

- a veszélyelhárítási feladatterv végrehajtásában részt vevő állomány a feladattervet megismerje, begyakorolja;
- a veszélyelhárítási feladattervben megjelölt erők és eszközök – működőképes állapotban – rendelkezésre álljanak.

A veszélyelhárítási tervek rendszere:

Tervezési szint	Készíti	Felülvizsgálati ciklus	Gyakoroltatás	Jóváhagyja	Egyetértési jogkör
Összesített terv	illetékességi területére a katasztrófavédelmi kirendeltség – a települési veszélyelhárítási tervek alapján – összesített tervet készít				
Települési veszélyelhárítási terv	polgármester	évente	3 évente	helyi védelmi bizottság elnöke	katasztrófavédelmi kirendeltség
Munkahelyi veszélyelhárítási terv	gazdálkodó szerv	évente	szükség szerint	gazdálkodó szerv vezetője	katasztrófavédelmi kirendeltség
Területi veszélyelhárítási terv	megyei (fővárosi) védelmi bizottság	évente	3 évente	megyei (fővárosi) védelmi bizottság elnöke	BM OKF
Központi veszélyelhárítási terv	BM OKF	évente	szükség szerint	belügyminiszter	-

Rendvédelmi szervek:
VESZÉLYELHÁRÍTÁSI FELADATTERV

Fő követelmény:
naprakészség,
megvalósíthatóság

Fegyveres összeütközések időszakára a polgári védelmi tervezés, felkészítés rendszerét és követelményeit külön jogszabály határozza meg.²⁰

II.

POLGÁRI VÉDELEM

1. A polgári védelem lényege

A **polgári védelem** olyan **össztársadalmi feladat-, eszköz- és intézkedési rendszer**, amelynek **célja katasztrófa**, illetve **fegyveres összeütközés esetén** a lakosság életének megóvása, az életben maradás feltételeinek biztosítása, valamint a lakosság felkészítése azok hatásainak leküzdése és a túlélés feltételeinek megteremtése érdekében. A polgári védelemmel kapcsolatos részletes szabályokat a **2011. évi CXXVIII. törvény (Kat.)** rögzíti.

A polgári védelem a közigazgatás társadalmi közszolgáltatási része, megszervezése és irányítása közigazgatási feladat, amelyet a közigazgatási, az önkormányzati szervek és a hivatásos katasztrófavédelmi szervek látnak el. A polgári védelmet országos szinten a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter, területi szinten a megyei (fővárosi) védelmi bizottság elnöke, településen (fővárosi kerületben) pedig a polgármester irányítja. A polgári védelem szakmai irányítását és felügyeletét a BM OKF főigazgatója a BM OKF Országos Polgári Védelmi Főfelügyelőség útján látja el.

A polgári védelem feladata, hogy megvédje a lakosság életét és anyagi javait természeti és civilizációs katasztrófák, valamint különleges jogrendi időszakok esetén. A polgári védelem más-más jellegű feladatot old meg a **katasztrófák (Kat.)**, illetve a **fegyveres összeütközések (Hvt.)** esetén.

1.1. A polgári védelem katasztrófavédelmi feladatai

A Kat. a katasztrófa elleni védelem megoldását a polgári védelmi feladatok végrehajtásán keresztül határozza meg. Ezek az általános polgári védelmi feladatok:

- 1) a lakosság felkészítése a védekezés során irányadó magatartási szabályokra;
- 2) a polgári védelmi szervezetek létrehozása és felkészítése, valamint a működéshez szükséges anyagi készletek biztosítása;
- 3) a tájékoztatás, figyelmeztetés, riasztás;
- 4) az egyéni védőeszközökkel történő ellátás;
- 5) védelmi célú építmények fenntartása;
- 6) a lakosság kimenekítése, kitelepítése és befogadása;
- 7) gondoskodás a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak (különösen víz-, élelmiszer-, takarmány- és gyógyszerkészletek, állatállomány) és a kritikus infrastruktúrák védelméről;
- 8) a kárterület felderítése, a mentés, az elsősegélynyújtás, a mentésítés és a fertőtlenítés, az ezekkel összefüggő ideiglenes helyreállítás, továbbá a halálos áldozatokkal kapcsolatos halaszthatatlan intézkedések;
- 9) a települések kockázatértékelésen alapuló veszélyeztetettségének felmérése;
- 10) a veszélyelhárítási tervezés, szervezés;
- 11) közreműködés a kulturális örökség védett elemeinek védelmében, a vizek kártételei elleni védekezés külön jogszabályban meghatározott feladatainak ellátásában, a menekültek elhelyezésében és ellátásában, továbbá a tűzoltásban, és a nemzetközi szerződésekből adódó tájékoztatás és kölcsönös segítségnyújtás feladatainak ellátásában.

1.2. A polgári védelmi feladatok fegyveres összeütközés esetén

A fegyveres összeütközés polgári védelmi feladatai ellátásának célja a lakosság életének megóvása, az életben maradás feltételeinek biztosítása, valamint az állampolgárok felkészítése azok hatásának leküzdésére és a túlélés feltételeinek megteremtésére. A fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladatok:

- 1) riasztás;
- 2) kiürítés és befogadás;
- 3) óvóhelyek létesítése, fenntartása, működtetése;
- 4) elsötétítési rendszabályok kidolgozása, alkalmazása;
- 5) a lakosság és a lakosság ellátásához szükséges nemzetgazdasági javak mentése;
- 6) elsősegélynyújtás, lelki gondozás;
- 7) tűzoltás;
- 8) a veszélyes területek felderítése és megjelölése;
- 9) vegyi- és sugármentesítés, fertőtlenítés és hasonló óvintézkedések;
- 10) szükségelszállás és ellátás;
- 11) szükségintézkedések a hadműveletek által sújtott területek rendjének helyreállítására és fenntartására;
- 12) a létfontosságú közművek működési feltételeinek gyors helyreállítása;
- 13) a halottakkal kapcsolatos halaszthatatlan járvány- és közegészségügyi, továbbá kegyeleti és egyéb adminisztrációs feladatok ellátása;
- 14) közreműködés a lakosság túléléséhez szükséges nélkülözhetetlen létesítmények működőképességének fenntartásában;
- 15) a fenti feladatok végrehajtásához szükséges további kiegészítő tevékenységek, ideértve többek között a tervezést és szervezést.

Fegyveres összeütközések idején a Hvt.-ben meghatározott polgári védelmi feladatok elsődlegességet élveznek minden más polgári védelmi feladattal szemben. A törvényben meghatározott hivatásos katasztrófavédelmi szerveket, valamint polgári védelmi szervezeteket ki kell képezni, illetve fel kell készíteni a fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladatok ellátására. Ennek felelőse a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság. A fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladatokkal összefüggő felkészítésre, végrehajtásra, valamint készletképzésre vonatkozó részletes követelményeket az ország fegyveres védelmi terve tartalmazza.

1.2.1. A rendvédelmi szervek honvédelmi intézkedési terve

A Belügyminisztérium a honvédelmi feladatok végrehajtásának koordinálására kijelölt hivatali egysége

- 1) felügyeli az ágazat részére megállapított honvédelmi feladatok teljesítését, a belügyminiszter által irányított rendvédelmi szervek honvédelmi feladatairól szóló okmányok (a továbbiakban: honvédelmi intézkedési terv) összeállítását, felülvizsgálatát, módosítását, a belügyminiszter által irányított szervek NATO válságkezelési gyakorlatokon, valamint az egyéb honvédelmi gyakorlatokon való részvételét;
- 2) közreműködik az ágazati védelmi tervezés rendszerének kialakításában, működtetésében, a gazdaságfelkészítés rendszerében, a védelmi igazgatási szervek felügyeletének, a megyei, fővárosi védelmi bizottságok és munkaszervezeteik ellenőrzésének végrehajtásában, valamint a meghagyással kapcsolatos feladatokban;

- 3) összehangolja a belügyminiszter által irányított szervek és a védelmi igazgatási szervek együttműködését, a NATO képességsomag összeállításával és a befogadó nemzeti támogatással kapcsolatos belügyi ágazati feladatokat, továbbá
- 4) gondoskodik a honvédelmi felkészítés kormányzati feladattervében meghatározott feladatok végrehajtásáról és az e célra jóváhagyott költségvetési források felhasználásáról szóló beszámoló tervezetének, valamint a honvédelmi felkészítés következő évi feladattervéhez szükséges javaslatok, és a szükséges költségvetési igények tervezetének összeállításáról.

A belügyminiszter által irányított rendvédelmi szerv (a továbbiakban: rendvédelmi feladatokat ellátó szerv), felkészül a NATO Válságreaktív Rendszerével összhangban álló Nemzeti Intézkedések Gyűjteményében meghatározott honvédelmi feladatok teljesítésére.

A rendvédelmi feladatokat ellátó szerv:

- 1) támogatja a Magyar Honvédséget és a szövetséges fegyveres erőket egyes feladatok végrehajtásában;
- 2) végrehajtja a befogadó nemzeti támogatással kapcsolatos feladatait;
- 3) részt vesz a fegyveres összeütközések időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladatok ellátásában;
- 4) együttműködik a védelmi igazgatás szerveivel a honvédelmi feladatok ellátásában, továbbá
- 5) honvédelmi intézkedési tervet készít.

A honvédelmi intézkedési terv

A rendvédelmi szerv vezetője által felterjesztett honvédelmi intézkedési tervet a belügyminiszter hagyja jóvá. A honvédelmi intézkedési terv tartalmazza a rendvédelmi szerv különleges jogrend bevezetésének időszakára vonatkozó, a honvédelmi feladatok ellátását rendkívüli körülmények között is biztosító, a személyi és anyagi erőforrásokra is kiterjedő működési szabályait. A honvédelmi intézkedési terv a rendvédelmi szerv sajátosságainak megfelelő – a működési szabályokról rendelkező – szöveges részből, valamint a személyi és anyagi erőforrásokat bemutató – mellékletekből áll. A honvédelmi intézkedési terv rendszeres felülvizsgálatáról és szükség szerinti módosításáról, a módosítás jóváhagyásra történő felterjesztéséről a rendvédelmi feladatokat ellátó szerv vezetője gondoskodik arról, hogy

- a honvédelmi intézkedési terv végrehajtásában részt vevő személyi állomány a tervet megismerje, valamint begyakorolja, továbbá
- a honvédelmi intézkedési terv végrehajtását biztosító erők és eszközök rendelkezésre álljanak.

A belügyi irányítású rendvédelmi feladatokat ellátó szervek sajátos honvédelmi (közte a hivatásos katasztrófavédelmi szervek) feladatait a 16/2013. (V. 9.) BM rendelet a belügyminiszter feladatkörét érintő ágazati honvédelmi feladatokról tartalmazza.

1.3. A polgári védelmi kötelezettség

Magyarország Alaptörvénye minden magyar állampolgár részére személyes szolgáltatási kötelezettséget (hadkötelezettség, polgári védelmi kötelezettség, honvédelmi munkakötelezettség), valamint gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettséget rögzít. A polgári védelmi kötelezettség **személyes szolgáltatási kötelezettség**, az emberi élet és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelme érdekében.

A polgári védelmi kötelezettséggel kapcsolatos ügyekben hatósági jogkörében első fokon a polgármester, másodfokon a megyei védelmi bizottság elnöke jár el. A polgári védelmi

kötelezettség a magyarországi állandó lakóhellyel rendelkező magyar állampolgárok esetében 18 éves kortól a nyugdíj felső korhatáráig terjed. A polgári védelmi kötelezettség:

- 1) az adatszolgáltatási,
- 2) a bejelentési,
- 3) a megjelenési kötelezettséget és
- 4) a polgári védelmi szolgálatot (amely lehet ideiglenes vagy folyamatos)

foglalja magába.

A polgári védelmi szervezetbe beosztott állampolgár köteles a szakképzettség megszerzését, a foglalkozás gyakorlásának megkezdését, munkahelye és lakcíme megváltozását a polgármesternél bejelenteni. A bejelentést a kötelezettség alapjául szolgáló esemény vagy változás napjától számított 15 napon belül kell teljesíteni. A polgári védelmi kötelezettségek teljesítése csak akkor tagadható meg, ha a kötelezettség teljesítésével a kötelezett önmaga vagy mások életét, testi épségét vagy egészségét közvetlen és súlyos veszélynek tenné ki.

A polgári védelmi megjelenési és szolgálatadási kötelezettség teljesítését, valamint a település azonnali beavatkozást igénylő mentési munkálataira történő beosztást a kötelezett lakóhelye szerint illetékes polgármester határozatban rendeli el. A határozatot a köziratok kezelésének szabályai szerint tárolja a kötelezettség megszűnését követő öt évig.

A polgári védelmi szervezet tagját polgári védelmi szolgálatra lehet kötelezni. A kötelezett a polgári védelmi szolgálat folyamatos ellátására időbeli korlátozás nélkül vehető igénybe rendkívüli állapot és szükségállapot idején a külön törvényben meghatározottak szerint. Katasztrófa megelőzése érdekében szükséges beavatkozás céljából, valamint veszélyhelyzetben a polgári védelmi szervezetbe beosztott kötelezett részére ideiglenes polgári védelmi szolgálat rendelhető el, amelynek időtartama alkalmanként a 15 naptári napot nem haladhatja meg.

1.3.1. A polgári védelmi kötelezettség alóli mentesség

Mentes a polgári védelmi kötelezettség alól:

- 1) a 18 éven aluli és a mindenkori öregségi nyugdíjkorhatárt elért személy;
- 2) a terhes nő, terhességének megállapításától kezdve;
- 3) a gyermekét saját háztartásában nevelő anya, a gyermek 6 éves koráig;
- 4) a gyermekét saját háztartásában egyedül nevelő szülő, a gyermek 14 éves koráig;
- 5) a szülő, ha 3 vagy ennél több 14 éven aluli gyermekét gondozza;
- 6) aki a vele közös háztartásban élő, állandó ápolásra vagy gondozásra szoruló egyenes ági rokonát vagy házastársát egyedül látja el;
- 7) aki munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette, vagy aki egészségi állapota folytán a kötelezettség teljesítésére alkalmatlan.

A polgári védelmi kötelezettség teljesítése alóli mentesség igazolható:

- terhesség esetén a terhesgondozási könyvvel,
- a Kat. 54. §-a (1) bekezdés c)-f) pontjában meghatározott ok a kötelezett lakóhelye szerint illetékes települési önkormányzat jegyzőjének – környezettanulmány alapján kiállított – igazolásával,
- a munkaképesség 67%-os elvesztésének az azt megállapító határozattal, a betegség három hónapnál nem régebbi, szakrendelő intézet vagy kórház szakorvosa által kiállított igazolással.

Amennyiben az érintett a környezettanulmány elkészítéséhez nem járul hozzá, a jegyző az igazolás kiadását megtagadja.

1.3.2. A polgári védelmi kötelezettség teljesítése munkakör ellátásával, közmegbízatás gyakorlásával

A polgári védelmi kötelezettségét munkaköre ellátásával, közmegbízatása gyakorlásával teljesíti:

- 1) az országgyűlési képviselő;
- 2) az európai parlamenti képviselő;
- 3) az állami vezető, a vezetői megbízású, valamint feladatköre szerint katasztrófavédelmi feladatot ellátó rendészeti igazgatási alkalmazott;
- 4) a jegyző;
- 5) a bíró, az ügyész, a közjegyző, a bírósági végrehajtó;
- 6) a Magyar Honvédség tényleges és tartalékos állományú, a rendvédelmi szervek, a Nemzeti Adó- és Vámhivatal hivatásos állományú tagja, e szervek alkalmazottja;
- 7) az egészségügyi államigazgatási szerv kormánytisztviselője;
- 8) a kórházi, a járóbeteg- és alapellátást végző orvos és szakképzett szakdolgozó;
- 9) az állami mentőszolgálat dolgozója, betegszállító szervezet dolgozója;
- 10) a készenléti szolgálatot ellátó önkéntes és létesítményi tűzoltó, az önkéntes tűzoltó egyesület szaktevékenységet végző tagja;
- 11) a közfeladatot ellátó ágazati védekezési szervezet tagja;
- 12) a közüzemi feladatot ellátó létesítmények üzemeltető személyzete;
- 13) a szakirányú felsőfokú végzettséggel rendelkező, hivatását gyakorló pap, lelkész, rabbi.

A polgári védelmi kötelezettség munkakör vagy közmegbízatás ellátásával történő teljesítése igazolható:

- 1) országgyűlési képviselő az erről kiállított megbízólevéllel, illetve képviselői igazolványával;
- 2) a munkaviszony fennállása a munkáltató által kiállított igazolással;
- 3) készenléti szolgálat a készenléti elrendelő okmánnyal;
- 4) közfeladatot ellátó ágazati védekezési szervezet tagja a munkáltató által kiállított igazolással.

1.3.3. A polgári védelmi kötelezettség alóli mentesítés

Aki polgári védelmi kötelezettség alatt áll, köteles a polgármester határozata alapján részt venni annak a településnek az azonnali beavatkozást igénylő mentési munkálataiban, amelynek területén tartózkodik. A mentési munkák alól **mentesíteni kell**, aki igazolja, hogy hivatásbeli vagy szolgálati feladatának ellátása, vagy honvédelmi kötelezettségének teljesítése céljából a helyszínt haladéktalanul el kell hagynia, illetve a munkavégzésre egészségi állapota miatt alkalmatlan.

A polgármester – jogszabályban rögzített feltételek megléte esetén – meghatározott időtartamra mentesítheti az állampolgárt polgári védelmi kötelezettsége teljesítése alól.

1.4. A polgári védelmi szervezetek létrehozása és megalakítása²¹

A polgári védelmi kötelezettség alapján létrehozott polgári védelmi szervezetek humanitárius feladatokat látnak el, fegyveres vagy súlyos erőszakos cselekmények elhárítására nem használhatók fel.

21 62/2011. BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól

A köteles polgári védelmi szervezetek a **központi, területi, települési és munkahelyi** polgári védelmi szervezetek, amelyek állományát a polgári védelmi feladatok ellátása érdekében az önként jelentkezett személyekkel lehet kiegészíteni. A polgári védelmi szervezetbe a polgári védelmi kötelezettség alatt álló személyt az állandó lakóhelye szerint illetékes polgármester osztja be. A polgári védelmi szervezetek alkalmazásának idejére a polgári védelmi parancsnoksághoz a polgári védelmi kötelezettség alatt álló és megfelelő szakmai felkészültséggel rendelkező személyeket lehet beosztani.

A polgári védelmi szervezetek létrehozásának főbb szempontjai:

- a települések kockázatértékelésének eredményeként kimutatott veszélyeztető hatások,
- a települések katasztrófavédelmi osztályba sorolása, lélekszáma és népsűrűsége,
- a veszélyelhárítási tervekben szereplő feladatok.

Az **I. és II. katasztrófavédelmi osztályba** sorolt településeken a település lakosságszámának függvényében a polgári védelmi szervezetek létszáma:

- 1) 100 000 lakos felett legalább 750 fő,
- 2) 50 000-100 000 lakos esetén legalább 500 fő,
- 3) 10 000-50 000 lakos esetén legalább 300 fő,
- 4) 5000-10 000 lakos esetén legalább 150 fő,
- 5) 1000-5000 lakos esetén legalább 50 fő,
- 6) 300-1000 lakos esetén legalább 20 fő,
- 7) 300 lakos alatt legalább 6 fő.

A **III. katasztrófavédelmi osztályba sorolt** településeken a polgári védelmi szervezetek létszáma az I. és II. katasztrófavédelmi osztályba sorolt településeken meghatározott létszám fele.

A területi, valamint települési rendeltetésű polgári védelmi szervezetbe csak a település, fővárosban a fővárosi kerület területén lakó vagy ezek területén munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álló személyt lehet beosztani. A polgári védelmi kötelezettség teljesítése szempontjából a központi és területi polgári védelmi szervezetbe való beosztás a települési és a munkahelyi szervezetbe való beosztást, a lakóhely szerinti beosztás a munkahelyi beosztást megelőzi.

1.4.1. Központi polgári védelmi szervezet

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének vezetője központi polgári védelmi szervezetet hoz létre olyan szakfeladat ellátására, amely különleges szakértelmet és technikai eszközöket igényel. A központi polgári védelmi szervezet felépítéséről és létszámáról a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének vezetője dönt. A központi polgári védelmi szervezet tagját a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője jelöli ki.

A központi polgári védelmi szervezet személyi állományát a szervezet létrehozásáról szóló főigazgatói döntést követő 30 napon belül az igazgató jelöli ki a Kat. 71. § szerint gyűjtött adatok alapján. A polgári védelmi kötelezettség alatt álló személyt a lakóhely szerint illetékes polgármester hatósági határozattal osztja be. A központi polgári védelmi szervezet személyi és anyagi-technikai felépítéséről a szervezet létrehozásának helye szerint illetékes igazgatóság kimutatást készít, és tárolja a központi szervezetek megalakítási tervét. A megalakítási terv egy példányát a BM OKF-nél is el kell helyezni. A főigazgató a központi polgári védelmi

szervezetek felépítésének és létszámának indokoltságát legalább háromévente felülvizsgálja és intézkedik a szükséges módosítások átvezetésére.

1.4.2. Területi polgári védelmi szervezet

Területi polgári védelmi szervezetet kell létrehozni annak a polgári védelmi feladatnak a végrehajtására, amelyet a települési polgári védelmi szervezetek nem képesek ellátni. A területi polgári védelmi szervezetek felépítéséről, létszámáról a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervének vezetője határoz, a hivatásos katasztrófavédelmi területi szerv vezetőjének javaslata alapján. A területi polgári védelmi szervezet tagját a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője jelöli ki.

A területi polgári védelmi szervezetek felépítésére, létszámára az igazgató részletes szakmai indokolás mellett tesz javaslatot a főigazgató részére. A területi polgári védelmi szervezet személyi állományát a szervezet létrehozásáról szóló döntést követő 30 napon belül az igazgató jelöli ki a megyei védelmi bizottság elnökének egyetértésével, a Kat. 71. § alapján gyűjtött adatokra tekintettel. A polgári védelmi kötelezettség alatt álló személyt a lakóhely szerint illetékes polgármester hatósági határozattal osztja be. A területi polgári védelmi szervezet személyi állományának felépítéséről a szervezet létrehozásának helye szerint illetékes igazgatóság kimutatást készít, és tárolja a területi szervezetek megalakítási tervét, valamint a beosztó határozatok egy példányát. Az igazgató a területi polgári védelmi szervezetek felépítésének és létszámának indokoltságát legalább háromévente felülvizsgálja, és intézkedik a szükséges módosítások átvezetésére.

Járási hivatal mentőszervezete

A járásra vagy a fővárosi kerületre jellemző veszélyekre történő gyors reagálás érdekében illetékességi területnek megfelelően hozzák létre a járási (kerületi) mentőcsoportokat. A mentőcsoportok a bekövetkező veszélyekre történő azonnali reagálásra, a beavatkozó hivatásos erők megerősítésére, katasztrófaveszély, veszélyhelyzeti szintet el nem érő esetre, valamint különleges jogrend időszakában a polgári védelmi feladatok ellátására hozzák létre. A fővárosban egy mentőcsoport illetékességi területe több kerületre is kiterjedhet.

A megalakított mentőcsoportok területi polgári védelmi szervezetnek minősülnek, tagjai önként jelentkező állampolgárok, illetőleg civil és gazdálkodó szervezetek. Minimális megalakítási létszáma 20 fő, létrehozása a területi polgári védelmi szervezetekre vonatkozó szabályok szerint történik. Az önkéntes tűzoltó egyesületek tagjai – önkéntes vállalásuk alapján – tagjai lehetnek a mentőcsoportnak.

A mentőcsoportok megalakítási terveit a katasztrófavédelmi igazgató – a fővárosi, megyei védelmi bizottság elnökének egyetértése után – az országos polgári védelmi főfelügyelő útján jóváhagyásra felterjeszti a BM OKF főigazgatójának.

A mentőcsoportokat az igazgatóság költségvetési és logisztikai biztosítással, a gazdálkodási szabályzattal összhangban támogathatja. A honvédelmi feladatokra történő felkészítéskor – együttműködve a védelmi bizottságokkal – a védelmi költségvetés forrásait fel kell használni. A mentőcsoportok tagjai felkészítésen vesznek részt, majd részükre rendszerbeállító és minősítő gyakorlatot kell tartani, amelyet az igazgató az országos polgári védelmi főfelügyelő által jóváhagyott terv alapján szervez, és költségeit az éves költségvetésben tervezi. A mentőcsoportnak csapatszázló adományozható, amelyet – eskütétel, rendszerbeállító gyakorlat, próbaminősítés, minősítő gyakorlat után – az igazgató kezdeményez a BM OKF főigazgatónál.

1.4.3. Települési polgári védelmi szervezet

Községben, városban, megyei jogú városban, fővárosi kerületben – ha a település katasztrófavédelmi besorolása azt indokolja – polgári védelmi kötelezettségen alapuló települési polgári védelmi szervezetet kell létrehozni. A települési polgári védelmi szervezeteket úgy kell létrehozni, hogy azok alkalmasak legyenek a helyi veszélyeztető tényezők hatásainak csökkentésére és az elsődleges mentési tevékenységgel összefüggő védelmi feladatok elvégzésére. A 2000 lakos alatti településeken nem szükséges a létrehozott települési polgári védelmi szervezetet egységekre bontani.

A veszélyeztetettség mértékének és jellegének megfelelő települési polgári védelmi szervezet létszámát, a lakosságvédelmi és mentésszervezési feladatok irányítására alkalmas települési polgári védelmi parancsnokság szakmai összetételét és létszámát, a település katasztrófavédelmi besorolásának megfelelően, a katasztrófavédelmi kirendeltségvezető javaslata alapján a polgármester állapítja meg. A települési polgári védelmi szervezet tagját a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője jelöli ki, az állandó lakóhely szerint illetékes polgármester hatósági határozattal osztja be.

A katasztrófavédelmi osztályba sorolt településeken a települési polgári védelmi szervezet megalakítási tervét a jegyző, körjegyző a kirendeltségvezető közreműködésével dolgozza ki, és a település polgármestere hagyja jóvá. A megalakítási tervet a kirendeltségvezető háromévente felülvizsgálja, és intézkedik a szükséges módosítások átvezetésére. A települési polgári védelmi szervezet gazdálkodó szervnél történő létrehozására kiadott hatósági határozatban – a kirendeltségvezető egyetértésével – a település polgármestere meghatározza a szervezet felépítését, létszámát. A gazdálkodó szervnél létrehozott települési polgári védelmi szervezet megalakítási tervét a gazdálkodó szerv vezetőjének javaslata alapján a jegyző, a körjegyző dolgozza ki, és a település polgármestere hagyja jóvá a kirendeltségvezető egyetértésével. A települési polgári védelmi szervezet megalakítási tervének egy-egy példányát a szervezet megalakítási helye szerint illetékes település polgármesteri hivatalának jegyzőjénél, valamint a kirendeltségnél kell elhelyezni.

1.4.4. Munkahelyi polgári védelmi szervezet

A munkahelyi polgári védelmi szervezetet a gazdálkodó szervezet polgári védelmi feladatainak végrehajtása érdekében, hatósági határozat alapján kell létrehozni. A munkahelyi polgári védelmi szervezet tagját a gazdálkodó szervezet vezetője jelöli ki, az állandó lakóhely szerint illetékes polgármester hatósági határozattal osztja be. A munkahelyi polgári védelmi szervezet létrehozására és feladataira a gazdálkodó szervezet telephelye szerint illetékes kirendeltségvezető tesz javaslatot a polgármesternek, aki határozatban rendeli el a szervezet létrehozását.

A munkahelyi polgári védelmi szervezet megalakítási tervét a gazdálkodó szervezet vezetője a kirendeltségvezetővel együttműködve dolgozza ki, és a gazdálkodó szerv vezetője hagyja jóvá. A jóváhagyás előtt a megalakítási tervről a szervezet létrehozását elrendelő polgármester véleményt nyilvánít. A jóváhagyott megalakítási terv egy-egy példányának őrzéséről a gazdálkodó szervezet vezetője, a megalakítási hely szerint illetékes települési önkormányzat jegyzője és a kirendeltségvezető gondoskodik.

1.4.5. A polgári védelmi szervezetek megalakítása

Polgári védelmi szervezet megalakítási helye: az a földrajzilag körülhatárolható hely, ahol a polgári védelmi szolgálat elrendelése esetén a polgári védelmi szervezet tagjainak meg kell jelenniük a feladat végrehajtását megelőző felkészítés érdekében.

Polgári védelmi szervezet megalakítási terve: a polgári védelmi szervezet személyi és anyagi-technikai felépítését tartalmazó dokumentum.

Polgári védelmi egység: a területi, a települési és a munkahelyi polgári védelmi szervezet eleme.

A polgári védelmi szervezetek lehetnek:

- vezető-irányító parancsnokságok (munkahelyi, települési, területi);
- végrehajtó szakterületi egységek, különböző szervezeti elemekkel.

Készenléti idejük alapján lehetnek: gyors és rövid készenlétű polgári védelmi szervezetek.

1.4.6. A polgári védelmi szervezetek alkalmazása

Polgári védelmi szervezet alkalmazása: az elrendelt polgári védelmi szolgálat során a polgári védelmi szervezet mozgósítása és védekezési, mentési, mentesítési (fertőtlenítési) tevékenység végrehajtása. Alkalmazási fő szabály: a polgári védelmi szervezet abban a közigazgatási egységben alkalmazható, amelyben létrehozták.

A **területi** polgári védelmi szervezet működési területe a megalakításának alapjául szolgáló közigazgatási egység. A területi polgári védelmi szervezet működési területén kívül történő alkalmazása során a mentésben való részvételére akkor kerülhet sor, ha:

- az adott mentési feladat végrehajtásához szükséges polgári védelmi szervezet a mentéssel érintett megyében nem jött létre, vagy a feladatok a rendelkezésre álló szervezetek erejét és technikai lehetőségeit meghaladják;
- a feladatok elhúzódó jellege az adott területen működő polgári védelmi szervezetek váltását teszi szükségessé vagy
- a mentési munkálatok elvégzésére más erők nem állnak rendelkezésre, és a késedelem életveszéllyel vagy jelentős anyagi kárral járhat.

Amennyiben a területi polgári védelmi szervezet alkalmazására a szervezése alapjául szolgáló közigazgatási egység határán kívül kerül sor, irányításáért és a mentési tevékenység feltételeinek biztosításáért azon megye megyei védelmi bizottságának elnöke felelős, ahol a polgári védelmi szervezet a tevékenységet kifejti.

A **települési** polgári védelmi szervezetet az illetékes megyei védelmi bizottság elnökének döntése alapján lehet más településen alkalmazni. Amennyiben a települési polgári védelmi szervezet alkalmazására a településen kívül kerül sor, irányításáért és a mentési tevékenység feltételeinek biztosításáért annak a településnek a polgármestere felelős, amelynek érdekében a polgári védelmi szervezet a tevékenységet kifejti. A **munkahelyi** polgári védelmi szervezet működési területén kívüli alkalmazására a mentés irányításáért felelős személy döntése alapján kerülhet sor.

A polgári védelmi szervezetek veszélyhelyzeten kívüli alkalmazására a polgári védelmi szolgálat elrendelésére jogosult személy döntése alapján akkor kerülhet sor, ha az arra rendelt szervek erőforrásai nem elegendőek a veszély kezeléséhez, illetve a lakosság, a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelme indokoltá teszi. A veszélyeztetett település polgármestere a megyei védelmi bizottság elnökénél – amennyiben erőforrásai nem elegendőek – kezdeményezheti a területi vagy más települések megerősítő vagy támogató polgári védelmi szervezeteinek alkalmazását. A megyei védelmi bizottság elnökének döntése alapján a területi polgári védelmi szervezet a védekezés időszakára települési polgári védelmi szervezetekkel kiegészíthető.

A polgári védelmi szolgálatra kötelezett és a védekezésben részt vevő erők váltásáról, pihentetéséről és ellátásáról annak a településnek a polgármestere gondoskodik, amely településen a védekezés folyik.

1.4.7. Polgári védelmi szolgálat

A mozgósítás a polgári védelmi kötelezettség alapján létrehozott polgári védelmi szervezeteknek olyan állapota, készenlétbe helyezése, amely biztosítja a jelentkező katasztrófavédelmi feladatok azonnali, tervszerű megkezdését és végrehajtását. A polgári védelmi szervezetek mozgósítása lehet részleges vagy egyidejű, elrendelhető a fokozatok sorrendjében vagy a közbenső fokozatok elhagyásával (ilyen esetben az előző fokozatok feladatait is végre kell hajtani). A feladat végrehajtására való jelentkezés általános normaideje 8 óra.

Az elrendelés történhet: szóban vagy írásban. Az elrendelés jogosságát minden esetben ellenőrizni kell. Magasabb készenléti fokozatból alacsonyabb fokozatba helyezésre az elrendelő személy jogosult.

A polgári védelmi szervezetbe beosztott folyamatos vagy ideiglenes polgári védelmi szolgálatra kötelezhető. A polgári védelmi szolgálatot elrendelheti:

- 1) a Kormány,
- 2) a belügyminiszter,
- 3) a megyei (fővárosi) védelmi bizottság elnöke,
- 4) a főpolgármester, polgármester.

A polgári védelmi szervezetek egymásnak mellérendeltek, tevékenységüket a védekezés irányításáért felelős személy irányítja. A polgári védelmi szervezetek technikai eszközökkel és anyagokkal való felszerelése központi ellátás, gazdasági és anyagi szolgáltatási kötelezettség teljesítése keretében történik.

A polgári védelmi szervezetbe beosztott személy esküt tesz. Az eskü szövege a következő:

„Én, esküszöm, hogy Magyarország természeti és civilizációs katasztrófák elleni védekezésében legjobb tudásom szerint részt veszek. Magyarország polgárai és a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelme érdekében szolgálati kötelezettségeimet teljesítem. Az emberi életet és méltóságot mindenkor tiszteletben tartom. Esküszöm, hogy minden erőmmel, törekvésemmel, tudásommal Magyarország javát szolgálom.” (Az esküt tevő egyéni meggyőződése szerint) „Isten engem úgy segítjen!”

A polgári védelmi beosztott személy jogosult:

- 1) a szolgálat teljesítéséhez szükséges ellátásra;
- 2) norma szerinti ruházattal és felszereléssel való ellátásra;
- 3) egyenruha viselésére;
- 4) feladatának ellátásához szükséges felkészítésre;
- 5) feladatának ellátásához szükséges védőfelszereléssel, munkaeszközökkel történő ellátásra;
- 6) a munka-, tűz- és balesetvédelmi szabályok megismerésére;
- 7) távolléti díjra, utazási költség térítésre, az ellátása igazolt költségeinek megtérítésére.

A polgári védelmi szervezetbe beosztott mentesíthető részben vagy teljesen a helyi adó megfizetése alól.

Veszélyhelyzetben az ideiglenes polgári védelmi szolgálat elrendelése írásban vagy – halasztást nem tűrő esetben – szóbeli közléssel (hangosbemondó, kiértesítő, telefon, rádió-

vagy televízióközlemény útján) történhet. Amennyiben a polgári védelmi szolgálatra kötelezés szóbeli közléssel történik, az érintettnek a határozatot az elrendeléstől számított 72 órán belül át kell adni.

A polgári védelmi szervezetek alkalmazása és gyakoroltatása során a feladat ellátására csak az arra felkészített, megfelelő egyéni védőeszközökkel és munkaeszközökkel ellátott személy kötelezhető. A polgári védelmi kötelezettség alapján létrehozott polgári védelmi szervezet tagja csak beleegyezésével vehető igénybe a nemzetközi szerződésen alapuló, az országhatáron túli mentési feladatok ellátására.

A polgári védelmi beosztottak szolgálatukat függelmi rendben teljesítik. A polgári védelmi szervezet egységében az előjáró az adott egység vezetője, akinek joga és kötelessége a beosztott személyek tevékenységének irányítása. Az előjáró az irányítási jogosítványát a védekezés irányítására jogosult személy által meghatározott feladatoknak megfelelően gyakorolja. Az előjáró a hatáskörén belül önállóan intézkedik, megköveteli beosztottaitól, hogy pontosan és időben teljesítsék a rájuk bízott feladatokat, szervezi, irányítja és ellenőrzi beosztottai munkáját. A polgári védelmi szervezet tagját a beosztás helye szerinti igazgatóság a kirendeltség útján látja el igazolvánnyal.

A polgári védelmi egység vezetője az egység állománya tekintetében, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv vezetéssel megbízott tagja, a polgári védelmi szervezet teljes állománya tekintetében gyakorolja az utasításadás jogát. Az utasításadás jogát az egység vezetője a beosztó határozattal, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv vezetéssel megbízott tagja megbízólevéllel igazolja.

1.4.8. Önkéntes mentő- és karitatív szervek, szervezetek²²

Önkéntes központi, területi, települési, valamint speciális mentőszervezetek és a karitatív szervek, szervezetek megállapodás alapján vesznek részt polgári védelmi feladatok teljesítésében.

Polgári védelmi feladat ellátására **önkéntesen jelentkező személy** nyilatkozatot tesz, amelyben kinyilvánítja a rendelkezésre állás tartalmát és az alkalmazás feltételeit. A nyilatkozat alapján az önkéntesen jelentkező személyt a polgármester polgári védelmi szervezetbe osztja be. A polgári védelmi feladatot önkéntes jelentkezés alapján teljesítő személy jogai és kötelezettségei a polgári védelmi kötelezettség alatt álló személy jogaival és kötelezettségeivel azonosak.

1.4.9. A polgári védelmi szervezetek ellátása

1) Egyéni védőeszközzel való ellátás:

- a központi, a területi és a települési polgári védelmi szervezetek egyéni védőeszközökkel való ellátása központi készletekből történik, a központi készletek beszerzéséről és elosztásáról a főigazgató gondoskodik;
- a Kat. 73. § (1) bekezdés b) pontja alapján a központi készletekből biztosított egyéni védőeszközök állagának megóvásáról és biztonságos tárolásáról a polgári védelmi szervezetek megalakítási helye szerint illetékes polgármester gondoskodik;
- a polgári védelmi szervezetek alkalmazását követően 30 napon belül gondoskodni kell a központi készletből átadott egyéni védőeszközök karbantartásáról és az elhasznált, megsemmisült anyagok, eszközök pótlásáról, amelynek költségeit a polgári védelmi szervezet alkalmazásának elrendelője viseli;

²² 234/2011. Kormányrendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról

- a BM OKF összesített tervet készít a központi készletekből biztosított egyéni védőeszközökkel történő ellátás megvalósítására.
- 2) Az igazgatóság a polgármesterrel együttműködve:
- végzi a működési területén megalakított polgári védelmi szervezetek központi készletekből átadott egyéni védőeszközökkel való ellátását;
 - vezeti az egyéni védőeszközök elosztásáról, felhasználásáról szóló nyilvántartást és felterjeszti a BM OKF számára, valamint
 - jelentést készít a keletkező igényekről, és azt felterjeszti a BM OKF számára.
- 3) A kirendeltség a polgármesterrel együttműködve:
- végzi a működési területén megalakított polgári védelmi szervezetek központi készletekből átadott egyéni védőeszközökkel való ellátását;
 - az egyéni védőeszközök elosztásáról, felhasználásáról nyilvántartást vezet, és az igazgatósághoz felterjeszti, valamint
 - a keletkező igényekről jelentést készít, és az igazgatósághoz felterjeszti.
- 4) Technikai eszközökkel való ellátás:
- az igazgatóság és a kirendeltség igénybevételi javaslatot készít, amelynek során figyelembe veszi a Kat. 71. §-a alapján bekért és a katonai igazgatás területileg illetékes szervével egyeztetett adatokat;
 - a hivatásos katasztrófavédelmi szerv a polgári védelmi feladatok ellátásához szükséges technikai eszközökre vonatkozó adatokat a katonai igazgatás területileg illetékes szervével évente egyezteti;
 - a központi készletben lévő és tárolt technikai eszközök karbantartását és nyilvántartását a BM OKF, a területi szervnek kiadott technikai eszközök karbantartását és nyilvántartását az igazgatóság, a helyi szerv részére kiadott technikai eszközök karbantartását a kirendeltség, a nyilvántartását pedig az igazgatóság és a kirendeltség is végzi.

2. Katasztrófavédelmi felkészítés²³

A katasztrófavédelmi felkészítés és tájékoztatás a védelmi felkészítés rendszerében megvalósuló folyamat, amelynek célja a természeti, a civilizációs és egyéb eredetű katasztrófák, veszélyhelyzetek megelőzése, az elhárításra és a helyreállítás során jelentkező, a Kat. 52. §-ában meghatározott feladatok végrehajtására való felkészülés, továbbá bekövetkezés esetén a káros következmények lehető legkisebbre csökkentése.

A felkészítés és tájékoztatás időszakai és feladatai – a katasztrófavédelmi feladatok végrehajtásának időszakaihoz kapcsolódóan – a következők:

A megelőzési időszak (normál körülmények) feladatai:

- 1) a veszély tulajdonságainak megismerése (megelőzhetőség, következmények csökkenthetősége),
- 2) a tudati (pszichikai) felkészítés,
- 3) a riasztás és tájékoztatás rendszerének,
- 4) az egyéni, a helyi és a távolsági védelem lehetőségeinek a megismertetése.

23 62/2011. BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól

A veszélyt közvetlenül megelőző időszak feladatai:

- 1) a lehetséges veszélyekre vonatkozó célirányos és konkrét ismeretek biztosítására,
- 2) a veszélyek felismerésére,
- 3) a védekezés lehetőségeire,
- 4) a veszélyhelyzetben tanúsítandó magatartási szabályok és
- 5) a riasztás – értesítés – eszközeinek, jeleinek, jelzéseinek megismertetésére irányulnak.

A veszély időszakának feladatai:

- 1) folyamatos ismeretek biztosítása a veszély bekövetkezéséről,
- 2) a célcsoportok megfelelő és differenciált tájékoztatása:
 - a követendő magatartási szabályokról,
 - a védekezés módszereiről,
 - a lakosság egyéni, helyi és távolsági védelméről, a mentéséről.

A katasztrófavédelmi felkészítés célcsoportjai:

- 1) a polgári védelmi szervezetek,
- 2) a közigazgatási vezetők,
- 3) a katasztrófavédelmi feladatok ellátásában és a védelmi igazgatásban közreműködők,
- 4) a pedagógusok,
- 5) az óvodai nevelés, az alapfokú és a középfokú nevelés-oktatás tanulói, (a hivatásos katasztrófavédelmi szerv kezdeményezi a felsőoktatási intézmények vezetőinél a hallgatók felkészítését és a katasztrófavédelmi ismeretek oktatását),
- 6) a lakosság.

2.1. A polgári védelmi szervezetek felkészítése

A polgári védelmi szervezet tagjának kiképzése elméleti és gyakorlati formában történik. Az elméleti képzés az évi 40, a gyakorlati kiképzés az évi 72 órát nem haladhatja meg. A polgári védelmi elméleti kiképzés típusai és időtartama:

- 1) alapképzés: 6 óra,
- 2) szakkiképzés: 8 óra, ebből ugyanazon a napon legfeljebb 6 óra tartható meg,
- 3) továbbképzés, valamint
- 4) vezetői képzés.

Az elméleti kiképzésre a BM OKF évenként, a kockázatbecsléseknek és a veszélyelhárítási tervekben meghatározott feladatoknak megfelelően képzési programot készít, amelyet a főigazgató hagy jóvá.

A polgári védelmi gyakorlati kiképzés célja:

- 1) a felkészítés során elsajátított ismeretek elmélyítése és a gyakorlatban történő alkalmazás begyakorlása;
- 2) a polgári védelmi szervezetek egymás közötti, valamint a mentésben részt vevő más szervezetekkel való együttműködésének gyakorlása;
- 3) a mozgósítás időben történő elérése, valamint
- 4) az előbbiek ellenőrzése.

A polgári védelmi gyakorlati kiképzésre a BM OKF évenként az elméleti kiképzéshez igazodó gyakorlati kiképzési programot készít, amelyet a főigazgató hagy jóvá. A polgári védelmi gyakorlat elrendelésére jogosult:

- központi szinten a főigazgató,
- területi szinten a megyei védelmi bizottság elnöke, illetve az igazgató,
- helyi szinten a polgármester, illetve a kirendeltségvezető.

A munkahelyi polgári védelmi szervezet gyakorlatait a gazdálkodó szerv vezetője által meghatározott időpontban, a munkahelyi polgári védelmi parancsnokság az általa kidolgozott tervek szerint vezeti le. A munkahelyi polgári védelmi szervezet gyakorlatát a hivatásos katasztrófavédelmi szerv képviselője ellenőrzi a következő szempontok alapján:

- 1) a munkahelyi polgári védelmi szervezet működési képességének elérése, a személyi és tárgyi feltételek alkalmassága;
- 2) a szervezet irányítási rendszere, az információáramlás és a jelentési rendszer alkalmassága;
- 3) a beosztott állomány feladatismerete és a biztonságos beavatkozás feltételeinek megléte;
- 4) a szervezet folyamatos működéséhez kapcsolódó feltételek biztosíthatósága, valamint
- 5) a szervezet megalakításával, gyakoroltatásával kapcsolatos okmányrendszer.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv képviselője az ellenőrzésről jegyzőkönyvet készít, amelyben rögzíti a megfelelőségeket, a hibákat és hiányosságokat, és amely alapján a hivatásos katasztrófavédelmi szerv vezetője határidő tűzésével felhívja a gazdálkodó szerv vezetőjét a hiánypótlásra és a hibák kijavítására.

2.2. A közigazgatási vezetők felkészítése

A BM OKF évente legalább egy alkalommal katasztrófavédelmi felkészítést szervez a központi államigazgatási szerv vezetője által kijelölt személyek részére. A felkészítés fő tartalma:

- a központi államigazgatási szerv ágazati tevékenységével összefüggő katasztrófavédelmi feladatok, valamint
- a megelőzés, védekezés, helyreállítás során gyakorolt ágazati tervező, szervező, irányító tevékenység.

2.2.1. A megyei védelmi bizottság elnökének és tagjainak felkészítése

A BM OKF a megyei védelmi bizottság elnökét, az igazgatóság a megyei védelmi bizottság tagjait évente legalább egyszer felkészítésben részesíti. A felkészítés főbb tartalmi elemei:

- 1) a közigazgatási és a rendvédelmi szervek, valamint a társadalmi szervezetek területi szintű együttes tevékenysége,
- 2) a lakosság és a védekezésben érintett szervezetek riasztása,
- 3) a területi polgári védelmi szervezetek létrehozása,
- 4) a megelőzés, védekezés, helyreállítás során ellátandó feladatok,
- 5) a lakosság alapvető ellátása, valamint
- 6) a távolsági védelem ismeretei.

2.2.2. A helyi védelmi bizottság elnökének felkészítése

Az igazgatóság önkormányzati választási ciklusonként legalább egyszer felkészítésben részesíti a helyi védelmi bizottság elnökét. A felkészítés főbb tartalmi elemei:

- 1) a védekezésben résztvevők irányítása,
- 2) a települési polgári védelmi szervezetek alkalmazásának szabályai,
- 3) a lakosság alapvető ellátása,
- 4) a lakosság tájékoztatása és riasztása, valamint
- 5) a távolsági védelem ismeretei.

2.2.3. A főpolgármester, a polgármester és a jegyző felkészítése

A Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság két évente legalább egy alkalommal gondoskodik a főpolgármester felkészítéséről, amelynek főbb tartalmi eleme: a főváros katasztrófa-veszélyeztetettsége, a veszélyelhárítási tervezés, a felkészülés és megelőzés, valamint a katasztrófák elleni védekezés szervezeti rendszere.

Az igazgatóság:

- évente legalább egyszer felkészítésben részesíti az I. katasztrófavédelmi osztályba sorolt települések polgármestereit és jegyzőit,
- két évente legalább egyszer felkészítésben részesíti a II. katasztrófavédelmi osztályba sorolt települések polgármestereit és jegyzőit,
- önkormányzati választási ciklusonként legalább egyszer felkészítésben részesíti a III. katasztrófavédelmi osztályba sorolt települések polgármestereit és jegyzőit.

A felkészítés főbb tartalmi elemei:

- 1) a helyi kockázati tényezők,
- 2) a település katasztrófavédelmi osztályba sorolása,
- 3) a veszélyelhárítási tervezés,
- 4) a katasztrófavédelmi irányítási rendszer,
- 5) a települési polgári védelmi szervezetek alkalmazásának szabályai,
- 6) az elsőfokú polgári védelmi hatósági hatáskör,
- 7) a lakosság tájékoztatása és riasztása, valamint
- 8) a távolsági védelem ismeretei.

2.2.4. A katasztrófavédelmi feladatok ellátásában, a védelmi igazgatásban közreműködők felkészítése

A katasztrófavédelmi feladatok ellátásában és a védelmi igazgatásban közreműködők részére évente legalább egy alkalommal, országos szinten a BM OKF, területi szinten az igazgatóság, helyi szinten az igazgatóság szervezésében a kirendeltség tart elméleti és gyakorlati felkészítést.

Főbb tartalmi elemei:

- 1) a katasztrófavédelem szervezet- és feladatrendszere,
- 2) a védelmi igazgatás rendszere és a különleges jogrend,
- 3) rendkívüli intézkedések a különleges jogrend idején,
- 4) a katasztrófák elleni védekezés irányítása,
- 5) a közreműködő személyek és szervezetek, az ágazatok sajátos feladatai,
- 6) a riasztási és értesítési, kapcsolattartási és jelentési rend, valamint
- 7) a döntéshozatali eljárások.

2.3. A pedagógusok felkészítése

Az igazgatóság szervezésében a kirendeltség évente legalább egyszer elméleti felkészítésben részesíti a nevelési-oktatási intézmény vezetője által kijelölt katasztrófavédelmi felkészítésért felelős pedagógust. Külön-külön célcsoportként tervezik az óvodai, az általános iskolai és a középiskolai pedagógusok felkészítését. Tartalmánál az óvodai nevelés, az alapfokú nevelés-oktatás és a középfokú nevelés-oktatás szakaszaira jellemző életkori sajátosságokat kell figyelembe venni.

A BM OKF által biztosított központi oktatócsomag alapján a kirendeltségvezető a települési jellemzőknek és az életkori sajátosságoknak megfelelően a pedagógus részére szakmai támogatást nyújt. A kirendeltségvezető éves tervet készít a pedagógusok katasztrófavédelmi felkészítésére. Az igazgatóság, valamint a kirendeltségvezető a pedagógusok és az oktatási intézmények tanulóinak részvételét biztosítja az éves terv alapján megszervezett nyilvános katasztrófavédelmi gyakorlatokon.

2.4. Az óvodai nevelés, az alap- és a középfokú nevelés-oktatás tanulói felkészítése

Az óvodai szintű katasztrófavédelmi felkészítéseknél kiemelt figyelemmel kell lenni a gyermekek életkori sajátosságaira és az alkalmazható módszerekre. A központi oktatócsomagot – az óvodai nevelés országos alapprogramját figyelembe véve – a BM OKF határozza meg, a felkészítések tartalmát a pedagógussal történő egyeztetés alapján a kirendeltségvezető állítja össze. Az igazgatóság a központi oktatócsomag alapján területi és helyi oktatási segédleteket, módszertani útmutatókat dolgoz ki és tesz hozzáférhetővé az intézmények számára.

A tanulók katasztrófavédelmi felkészítéséhez, az alapfokú és a középfokú nevelés-oktatás szakaszára figyelemmel, a BM OKF – a mindenkori Nemzeti Alaptanterv követelményeinek megfelelően – központi oktatócsomagot dolgoz ki és tesz közzé. Az igazgatóság a központi oktatócsomag alapján területi oktatási segédleteket, módszertani útmutatókat dolgoz ki és tesz hozzáférhetővé a nevelési-oktatási intézmények számára.

A hivatásos katasztrófavédelmi szervek segítséget nyújtanak és részt vesznek a nevelési-oktatási intézmények számára a felkészítések – mind tanórák keretében, mind a tanórán kívüli formáinak – tervezésében és végrehajtásában. Az igazgatóságok és kirendeltségek felelősek a területi és helyi szintű katasztrófavédelmi ifjúsági versenyek szervezéséért és végrehajtásáért, továbbá részt vesznek az országos döntő előkészítésében és lebonyolításában.

Az igazgatóság és a kirendeltségvezető külön tervezi a gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézményben kiemelt figyelmet igénylő gyermekek, tanulók, valamint a felnőttoktatásban résztvevők katasztrófavédelmi felkészítését. A felkészítést a kirendeltségvezető a gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai nevelési-oktatási intézmény, illetve a felnőttoktatást végző intézmény vezetőjével történő egyeztetés alapján, a sajátos nevelési-oktatási igényeknek megfelelően hajtja végre.

2.5. A lakosság katasztrófavédelmi felkészítése

A lakosság katasztrófavédelmi felkészítésének fő célja: a helyben jelentkező veszélyeztető hatások és a veszély esetén, illetve riasztáskor követendő magatartási szabályok megismertetése. Alapvető formája az aktív és a passzív tájékoztatás.

2.5.1. Aktív tájékoztatás

Az igazgatóság szervezésében a kirendeltség lakosságtájékoztatási program keretében készíti fel a lakosságot:

- az I. katasztrófavédelmi osztályba sorolt településeken évente legalább egyszer,
- a II. katasztrófavédelmi osztályba sorolt településeken háromévente legalább egyszer.

Az aktív lakosságtájékoztatás megvalósítható:

- 1) tájékoztató kiadványok kibocsátásával;
- 2) a helyi sajtóban, az önkormányzat lapjában, a megyei lapokban, helyi és regionális televíziókban, kábeltelevíziókban, helyi rádiókban megjelenő tájékoztató közlemények megjelentetésével, internetes tájékoztató felületek megjelentetésével;
- 3) lakossági fórumok szervezésével;
- 4) településen rendezett egyéb nyilvános rendezvényen (város- és falunap).

Az aktív lakosságtájékoztatás főbb tartalmi elemei:

- 1) a riasztási módszerek és jelek, jelzések felismerése;
- 2) a követendő magatartási szabályok;
- 3) a segítségnyújtás formái;
- 4) az adott területet fenyegető természeti és civilizációs veszélyek;
- 5) a veszélyek elhárításának lehetséges módjai.

2.5.2. Passzív tájékoztatás

Az igazgatóság a kirendeltséggel közösen gondoskodik a lakosság legszélesebb körének tájékoztatásáról. A passzív lakosságtájékoztatás megvalósítható:

- az érdeklődők számára nyomtatott és elektronikusan hozzáférhető információs kiadványok elérhetővé tételével;
- kirendeltségi nyílt nap biztosításával.

A passzív lakosságtájékoztatási formában elérhető tájékoztató főbb tartalmi elemei megegyeznek az aktív tájékoztatás elemeivel.

A kirendeltség legalább évente egy alkalommal, előre meghirdetett nyílt napot tart. A nyílt napon a lakosság számára tájékoztatást nyújt:

- a katasztrófavédelmi rendszerről;
- a kirendeltség feladatairól, felszereléséről;
- a település veszélyeztető tényezőiről, a felkészülési-megelőzési lehetőségekről, valamint a veszély esetén követendő magatartási és védelmi szabályokról.

Azokon a településeken, ahol a nemzeti, etnikai kisebbség lélekszáma az összlakosság 5%-át eléri, vagy amely település idegenforgalmi központ, az aktív lakosságtájékoztatási formában kiadott vagy megjelentetett tájékoztató kiadvány riasztási jeleket, jelzéseket és a követendő magatartási szabályokat tartalmazó részét a kisebbség nyelvén és az idegenforgalomra jellemző világnyelven is meg kell jelentetni. A hátrányos helyzetűek, fogyatékkal élők felkészítését a számukra alkalmas segédletek kidolgozásával és kiadásával kell biztosítani.

3. A lakosságvédelem

A lakosság védelmének szervezésénél alapvető elv, hogy az ország egyes területein, veszélyeztetettség mértékétől függően, azonos szintű, a veszéllyel arányos védelmet kell biztosítani. A lakosság védelmének módszerei alapvetően nem különböznek egymástól normál, illetve különleges jogrendi időszakokban, így például a rendkívüli állapot viszonyai között sem. Különbőség a végrehajtás feltételeiben és körülményeiben jelentkezik, amelynek tárgyalása nem feladata a tansegédletnek.

A lakosságvédelem alapvető módjai:

- az egyéni védelem;
- a helyi védelem és
- a távolsági védelem.

Az **egyéni védelem** a személyek egyéni védekezési módszere. A **helyi és a távolsági védelem** a károsító hatások elleni tömegmértetű védekezési módszer, amely igényli a lakosság közreműködését is.

3.1. A lakosság egyéni védelme

Az egyéni védelem alatt azon lehetőségek, eszközök használatát és alkalmazását, rendszabályok betartását értjük, amelyekkel védjük a személyeket a veszélyek káros hatásaitól, a mérgező anyagok, a nukleáris szennyeződés és a biológiai kórokozók károsító hatásai veszélyeitől. Ennek során az egyéni védelemnek ki kell terjednie:

- 1) a légzésvédelemre;
- 2) a bőrvédelemre;
- 3) az egyéni sugárdózis mérésre;
- 4) egyéni készítmények, gyógyszerek alkalmazására;
- 5) az egyéni mentesítésre;
- 6) a veszélyhelyzeti magatartási rendszabályokra.

Az egyéni védelem eszközeivel való ellátás követelményeit jogszabály írja elő. Ennek megfelelően a lakosság részére egyéni védőeszközt, felszerelést vagy menekülő eszközt kell biztosítani a fellépő veszélyek esetén. Az egyéni védőeszközzel való ellátás a központi készletből történik.

A polgári szerv vezetője felelős a munkahelyi polgári védelmi szervezetbe beosztottak egyéni légzés- és bőrvédő eszközökkel történő ellátásáért. Veszélyes anyagot gyártó, tároló, felhasználó létesítmény üzemeltetője, valamint ezek közvetlen hatásterületén működő, hatósági határozattal kijelölt polgári szerv vezetője felelős az ott dolgozó személyek menekülő felszereléssel történő ellátásáért.

3.2. A veszélyhelyzeti riasztás rendszere

A lakosság riasztására a hatályos jogszabályok két esetet határoznak meg: a **katasztrófariasztást**²⁴ és a **légi riasztást**²⁵.

24 234/2011. Kormányrendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról

25 290/2011. Kormányrendelet a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról

A **katasztrófariasztást** országos vagy több megyét érintő veszélyeztetettség esetén, a belügyminiszter – a Kormány utólagos tájékoztatásával – a BM OKF útján, megyei (fővárosi) szintű veszélyeztetettség esetén a megyei (fővárosi) védelmi bizottság elnöke – a belügyminiszter utólagos tájékoztatásával – a megyei (fővárosi) igazgatóság útján, a település veszélyeztetettsége esetén a polgármester – a helyi védelmi bizottság elnökének tájékoztatásával –, polgári szervnél bekövetkezett veszélyhelyzetben a polgári szerv vezetője – a polgármester egyidejű tájékoztatása mellett – rendelheti el. A korszerű riasztórendszerek a riasztáson túl alkalmasak közlemények ismertetésére is.

A katasztrófavédelmi rendszer készenlétben tartásáért, működtetéséért, fejlesztéséért és a működtetésben résztvevők tevékenységének felügyeletéért – az érintett miniszterekkel együttműködésben – a belügyminiszter felelős. Állandó működő elemei: a katasztrófavédelem riasztó-, jelző- és tájékoztató rendszere, a közszolgálati média, továbbá a jogszabályban kijelölt országos, körzeti és helyi rádiós és televíziós műsorszolgáltatók, valamint ezek működtetését biztosító szervezetek, infokommunikációs társaságok.

A **légi riasztás** az országot ért váratlan légitámadás vagy annak közvetlen veszélye esetén a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek és a szervezett védekezésben részt vevő más szervezetek, valamint az állampolgárok megelőző védekezése és a személyi veszteségek, az anyagi károk megelőzése, csökkentése érdekében alkalmazott jelző, riasztó tevékenység.

A légiriasztó-rendszer készenlétben tartásáért, működtetéséért, fejlesztéséért és a működtetésben résztvevők tevékenységének felügyeletéért – az érintett miniszterekkel együttműködésben – a honvédelmi miniszter felelős. Állandó működő elemei: a Magyar Honvédségnek a légi riasztás elrendeléséért és feloldásáért felelős szerve, a katasztrófavédelem riasztó-, jelző- és tájékoztató rendszere, a közszolgálati média, továbbá a jogszabályban kijelölt országos, körzeti és helyi rádiós és televíziós műsorszolgáltatók, valamint ezek működtetését biztosító szervezetek, infokommunikációs társaságok.

3.3. Védőlétesítmények alkalmazása

A védőlétesítmény rendeltetési céljának megfelelően kiépített vagy átalakítható műszaki létesítmény, amely határoló szerkezete, berendezése, felszerelése és műtárgyai révén meghatározott szintű védelmet nyújt a veszélyek káros hatásai ellen. Az emberi élet védőlétesítményben történő védelmének módszere katasztrófák és fegyveres összeütközés egyes eseteiben.

3.3.1. A védőlétesítmények csoportosítása

Védőképesség alapján:

- 1) osztályba sorolt létesítmény: a támadó fegyverek komplex hatásai ellen nyújt védelmet, és a túlélés feltételeit tartósan tudja biztosítani (I. és II. osztályba soroltak rendszerint felsőszintű vezetési pontok, a III., IV., V. osztályú létesítmények épület alatt és épületen kívül létesíthetők, ezek alapvetően lakosságvédelmi célokra alkalmazhatók);
- 2) osztályba nem sorolt ún. régi házi (RH) óvóhely: amely az épületek rombolódása esetén a romteher elviselésére minden megerősítés nélkül alkalmas;
- 3) szükség-védőlétesítmény: a lakosság elhelyezésére alkalmas, korlátozott védelmet nyújtó, adott időszakban elsősorban statikailag megerősítendő pincék, tárok vagy egyéb más műtárgyak;

- 4) a lakosság elrejtése szempontjából fontos építmény a kettős rendeltetésű létesítmény: elsősorban békeidőszaki polgári felhasználásra szolgál, fegyveres összeütközés és katasztrófa esetén életvédelmi létesítményként használható (például: metróvonal alagút, mélygarázs stb.).

Elhelyezkedése alapján:

- 1) föld alatti;
- 2) földfelszíni;
- 3) épület alatti;
- 4) épületen kívüli;

önállóan meglévő, természetes vagy mesterségesen kialakított táro védőlétesítmény.

3.3.2. Magyarország védőlétesítménnyel való ellátottsága

Az ország jelenlegi óvóhely állománya az 1940-es évektől 1985-ig több ütemben és több tervezési irányelv alapján alakult ki. Az ország jelenlegi ellátottsága:

- a települések 92,1 %-án egyáltalán nincs életvédelmi létesítmény;
- a települések 0,9 %-án található osztályba sorolt védőlétesítmények, amelyek a budapesti metróval együtt a megvédendő lakosság 2,3 %-ának befogadására alkalmasak;
- az osztályba nem sorolt létesítményeket is figyelembe véve, összességében a lakosság 7,9 %-a helyezhető el védőlétesítményben, jelentős építési (megerősítési) feladatok végrehajtásával.

A nemzetközi tapasztalat és gyakorlat azt bizonyítja, hogy a lakosság megvédésére nem csak a speciálisan védőlétesítményi célra épített létesítmények számának növelése az egyedüli megoldás. A világ számos országában úgy oldották meg a lakosság helyi védelmét, hogy az építmények egyes részeit úgy alakították ki, hogy az épület befogadóképességének megfelelő védelmet biztosítson, így néhány százalékos többletköltséggel életvédelemre alkalmas létesítményekhez jutottak. A védőlétesítmények építéséről, fenntartásáról, karbantartásáról, illetve e létesítmények technikai felszerelésének pénzügyi fedezetéről állami és önkormányzati szinten szükséges gondoskodni.

3.3.3. A lakosság elzárkóztatása, mint az életvédelem lehetséges módja

A lakosság helyi védelmének biztosítására sok esetben elégséges védekezési módszer lehet a lakásokon belül kialakítható, elzárkózásra alkalmas ún. biztonsági helyiségek igénybevétele. Az elzárkózás rövid idejű, néhány órás, ideiglenes jellegű lakosságvédelmi módszer. Elzárkózásnál a lakás ablakait be kell zárni, el kell érni, hogy az minél gáztömörebb legyen. A lakás legvédelettebb helyére kell menni, és ott tartózkodni addig, amíg a riasztás el nem múlik, illetve fel nem oldják. A lakás legvédelettebb helyiségének kell tekinteni azt, amelyen nincs külső nyílászáró. Lehetőség szerint olyan helyiséget kell elzárkózásra alkalmassá tenni, ahol folyóvíz vételére van lehetőség. Figyelemmel kell kísérni a folyamatos lakossági tájékoztatásokat. A lakást csak abban az esetben lehet elhagyni, ha a veszély elmúlt, vagy a kárelhárításban résztvevők erre utasítást adnak.

3. 4. A távolsági védelem

A távolsági védelem ideiglenes lakóhelyelhagyást jelent, magában foglalja:

- 1) a kitelepítést;
- 2) a kimenekítést;

- 3) a kiürítést és
- 4) az ezekből adódó befogadási-elhelyezési;
- 5) majd visszatelepítési feladatok végrehajtását, valamint
- 6) az ezek során jelentkező biztosítási feladatokat.

Kitelepítés: a veszélyeztető esemény által sújtott vagy azzal fenyegetett területen élő személyeknek és az ott lévő létfenntartáshoz szükséges anyagi javaknak a tervezett és szervezett kivonása.

Kimenekítés: a tervszerű kitelepítésre nem áll rendelkezésre elegendő idő, de a veszélyeztetett területről szükséges a lakosság gyors kivonása.

Kiürítés: a várható műveleti területen élő lakosságnak és az ott lévő anyagi javaknak, termelési kapacitásnak a tervezett és szervezett kivonása.

Befogadás (elhelyezés): a kitelepített/kimenekített lakosságnak (valamint az anyagi javaknak) tervezett, az arra jogosult döntésén alapuló, a veszélyeztetett területen kívüli ideiglenes elhelyezése és ellátása, ideértve a migrációból adódó befogadási és elhelyezési feladatokat is.

Visszatelepítés: a lakosságnak a lakóhelyére, a létfenntartáshoz szükséges anyagi javaknak az eredeti helyére történő szervezett visszajuttatása.

3.4.1. A kitelepítés, kimenekítés feladatai

A kitelepítés, kimenekítés ideiglenes jellegű védelmi intézkedések, a veszélyeztető esemény elmúltával, illetve a következmények felszámolása után haladéktalanul intézkedni kell a visszatelepítésre. A kitelepítés végrehajtását a polgármester rendeli el, a megyei védelmi bizottság elnökének értesítésével vagy utólagos tájékoztatásával.

A kitelepítésre vonatkozó „felhívást” a helyben szokásos módon vagy a tömegtájékoztató eszközökön kell közzétenni. Amennyiben a szervezett végrehajtást nem akadályozza, biztosítani kell a lakosság azon szándékát, hogy az általa megválasztott helyre (veszélyes területen kívülre) távozhasson, vagy lakóhelyét saját közlekedési eszközével hagyhassa el (polgármesteri engedély alapján). A fekvőbeteg-ellátást végző egészségügyi intézmények, bentlakásos szociális intézmények kitelepítésének végrehajtásáért az intézmény vezetője felel.

A terület és a visszamaradó anyagi javak őrzéséről a rendőrség (esetenként a Magyar Honvédség alakulataival és más szervekkel együttműködve) gondoskodik (polgári szerv esetében a szerv vezetője gondoskodik az őrzésvédelemről, ennek hiányában a rendőrség).

Közegészségügyi és közbiztonsági okokból gondoskodni kell az érintett területre való be- és kilépés szabályozásáról. Elrendelhető a kilépő személyek egészségügyi, radiológiai, vegyi ellenőrzése, továbbá az esetleges mentesítési (fertőtlenítési) feladatok végrehajtása. A lakossággal együtt elszállítható személyes javakra vonatkozóan a kitelepítés elrendelője mennyiségi korlátozásokat vezethet be.

3.4.2. A befogadással-elhelyezéssel, visszatelepítéssel kapcsolatos feladatok

A megyei védelmi bizottság elnöke által befogadásra kijelölt település polgármestere gondoskodik:

- 1) a lakosság elhelyezéséről;
- 2) a nyilvántartási feladatok elvégzéséről;
- 3) az egészségügyi és élelmiszerellátás biztosításáról;
- 4) a kitelepített közigazgatási szervek működési feltételeinek megteremtéséről.

A kitelepített intézmény csak intézményben, a lakosság elsősorban intézményben vagy személyek elhelyezésére szolgáló épületben, illetve sürgősségi táborban helyezhető el. Abban az esetben, ha e lehetőségek nem állnak rendelkezésre, a kitelepítettek a lakosoknál is elhelyezhetők. Fontos a családok lehetőség szerinti „együtt-tartása, elhelyezése”, ami azt jelenti, hogy a kitelepítés és befogadás során a családtagokat lehetőleg ugyanazon településen, azonos intézményben (épületben) kell elhelyezni.

4. Nemzetközi együttműködés

A katasztrófák és más veszélyek nem ismerik az államhatárokat, így hazánkban is elengedhetetlen szüksége van a katasztrófavédelem területén működő nemzetközi szervezetek munkájába való céltudatos bekapcsolódásra, tevékenységre. A nemzetközi együttműködés szakmai területei összetettek és rendkívül széleskörűek, amelyek minden esetben Magyarország kül- és biztonságpolitikájából levezethetők, illetve levezetettek. Az együttműködés a nemzetközi szervezetektől (EU, NATO, ENSZ) kezdve, a regionális és kétoldalú együttműködéssel bezárólag rendkívül széles területen teremt lehetőséget a katasztrófák hatásainak kölcsönös segítségnyújtás formájában történő kezelésére.

4.1. Európai Unió²⁶

Az Unió nemzetközi szintű fellépése azon elvekre épül, amelyek létrehozását, fejlődését és bővítését vezérelték, és arra irányul, hogy ezek érvényesülését a világ többi részén is előbbre vigye. Ezek az alapelvek a demokrácia, a jogállamiság, az emberi jogok és alapvető szabadságok egyetemes és oszthatatlan volta, az emberi méltóság tiszteletben tartása, az egyenlőség és a szolidaritás elvei, valamint az Egyesült Nemzetek Alapokmányában foglalt elvek és a nemzetközi jog tiszteletben tartása.

Az Unió arra törekszik, hogy kapcsolatokat alakítson ki és partnersége lépjen azokkal a harmadik országokkal, valamint nemzetközi, regionális vagy univerzális szervezetekkel, amelyek osztoznak vele az első albekezdésben a fent említett elvekben. Az Unió, különösen az ENSZ keretében elősegíti a közös problémák többoldalú megoldását.

Az Unió közös kül- és biztonságpolitikára vonatkozó hatásköre a külpolitika minden területére és az Unió biztonságát érintő valamennyi kérdésre kiterjed, ideértve egy közös védelempolitika fokozatos kialakítását, amely közös védelemhez vezethet.

Az Unió a külső tevékenységeire irányadó elvek és célkitűzések keretében közös kül- és biztonságpolitikát folytat, határoz meg és hajt végre, amely a tagállamok közötti kölcsönös politikai szolidaritás továbbfejlesztésén, az általános érdekű ügyek azonosításán és a tagállamok fellépései között egyre növekvő fokú összhang megvalósításán alapul.

Az Unió közös politikát és tevékenységeket határoz meg és hajt végre, valamint a nemzetközi kapcsolatokat minden területén magas szintű együttműködés kialakításán munkálkodik annak érdekében, hogy:

- 1) **megvédje értékeit, alapvető érdekeit, biztonságát, függetlenségét és integritását;**
- 2) **megszilárdítsa és erősítse a demokráciát, a jogállamiságot, az emberi jogokat és a nemzetközi jog elveit;**

26 EU Alapcharta (Lisszaboni Szerződés)

- 3) összhangban az Egyesült Nemzetek Alapokmányának céljaival és elveivel, valamint a Helsinki Záróokmány elveivel és a Párizsi Charta céljaival – beleértve a külső határokhoz kapcsolódókat is – megőrizze a békét, megelőzze a konfliktusok kialakulását, és erősítse a nemzetközi biztonságot;
- 4) elősegítse a fejlődő országok fenntartható gazdasági, társadalmi és környezeti fejlődését, elsődlegesen a szegénység felszámolása céljából;
- 5) előmozdítsa valamennyi ország bekapcsolódását a világgazdaságba, egyebek mellett a nemzetközi kereskedelemben érvényesülő korlátozások fokozatos megszüntetése révén;
- 6) hozzájáruljon olyan nemzetközi intézkedések kidolgozásához, amelyek a fenntartható fejlődés biztosítása érdekében a környezet minőségének és a világ természeti erőforrásaival való fenntartható gazdálkodásnak a megőrzésére és javítására irányulnak;
- 7) **segítséget nyújtson a természeti vagy ember által okozott katasztrófákkal sújtott embercsoportoknak, országoknak vagy régióknak, és**
- 8) előmozdítsa egy erősebb többoldalú együttműködésen és a világ felelős kormányzásán alapuló nemzetközi rendszer létrejöttét.

Az Unió ösztönzi a tagállamok közötti együttműködést a természeti vagy ember okozta katasztrófák megelőzését és az azokkal szembeni védekezést szolgáló rendszerek hatékonyságának javítása érdekében.

Az Unió tevékenységének célja:

- az Unión belül a tagállamok nemzeti, regionális vagy helyi szintű intézkedésének támogatása és kiegészítése, a kockázatok megelőzése, a tagállamokban a polgári védelemben résztvevők felkészítése és a természeti vagy ember által okozott katasztrófák kezelése terén;
- a nemzeti polgári védelmi szolgálatok gyors és eredményes operatív együttműködésének előmozdítása az Unión belül;
- a nemzetközi szintű polgári védelmi intézkedések koherenciájának előmozdítása.

A célkitűzések megvalósításának elősegítéséhez szükséges intézkedéseket rendes jogalkotási eljárás keretében az Európai Parlament és a Tanács állapítja meg, kizárva azonban a tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek bármilyen harmonizációját.

Az Unió humanitárius segítségnyújtási intézkedéseit az Unió külső tevékenységének elvei és célkitűzései által meghatározott keretek között kell végrehajtani. Ezen intézkedések arra irányulnak, hogy a harmadik országok lakosainak, akik természeti vagy ember okozta katasztrófák áldozataivá váltak, eseti támogatást, segítséget és védelmet nyújtsanak a rendkívüli helyzetből eredő emberi szükségleteik kielégítésében. Az Unió és a tagállamok intézkedései kiegészítik és erősítik egymást.

A humanitárius segítségnyújtási intézkedések során tiszteletben kell tartani a nemzetközi jog elveit a pártatlanság és a semlegesség követelményét, valamint a hátrányos megkülönböztetés tilalmát. Az Unió humanitárius segítségnyújtási intézkedései végrehajtásának kereteit meghatározó intézkedéseket rendes jogalkotási eljárás keretében az Európai Parlament és a Tanács határozza meg.

Az európai fiataloknak az Unió humanitárius segítségnyújtási intézkedéseiben való közös részvételéhez szükséges keretek biztosítása céljából létrejön az Európai Önkéntes Humanitárius Segítségnyújtási Hadtest. A hadtest jogállását és működésének szabályait

rendes jogalkotási eljárás keretében elfogadott rendeletekben az Európai Parlament és a Tanács határozza meg.

Az uniós és a nemzeti humanitárius segítségnyújtási intézkedések hatásosságának és egymást kiegészítő jellegének erősítése érdekében a Bizottság minden hasznos kezdeményezést megtehet az Unió és a tagállamok intézkedéseinek összehangolására. Az Unió gondoskodik arról, hogy humanitárius intézkedései összhangban legyenek a nemzetközi szervezetek és intézmények, így különösen az Egyesült Nemzetek Szervezetéhez kapcsolódó rendszerben működő szervezetek és intézmények által végzett ilyen műveletekkel, és azokhoz koherens módon illeszkedjenek.

Az EU szervezetében a katasztrófák elleni védekezés a polgári védelmi tevékenységen belül kerül megvalósításra, mint annak meghatározó eleme. Az Európai Bizottság XI. Főigazgatóság, amely a környezetvédelem, nukleáris biztonság és a polgári védelem kérdéseivel foglalkozik, több osztályból áll. Így a XI./C/4 osztály, amely általános felelősséggel tartozik a közösségi együttműködésért, a polgári védelem területét koordinálja. A XI./C/1 osztály a sugárzásvédelemért, a XI./E/1 osztály az ipari balesetek elleni védekezésért felel, míg az EU más főigazgatóságai, így a VI. (mezőgazdasági) az erdőtüzek megelőzéséért, a VII. a közlekedési balesetek kezeléséért, a VIII. a kutatásokért, valamint az Európai Közösség Humanitárius Irodája (ECHO) a segítségnyújtásért felelős.

Az EU polgári védelmi, katasztrófavédelmi követelményrendszere 1996. óta ismert az Európai Bizottság XI. Főigazgatósága által kiadott irányelvekből, amely a „Közösségi együttműködés a polgári védelem területén” címet viseli. A Főigazgatóság felelősséggel tartozik a közösségi együttműködésért a polgári védelem területén, koordinálja más EU-szervek együttműködését a katasztrófák elleni védekezés, sugárzásvédelem, erdőtüzek megelőzése, közlekedési balesetek és a nemzetközi segítségnyújtás területén.

A fenti dokumentum főbb célkitűzései:

- 1) a nemzeti, regionális és helyi szintű törekvések támogatása és kiegészítése a polgári védelemért felelős személyek (szervezetek) katasztrófa-megelőzése és készsége, valamint katasztrófa esetén történő beavatkozás vonatkozásában;
- 2) a lakosság tájékoztatásához való hozzájárulás az európai polgárok önvédelmi felelősségi szintjének növelése érdekében;
- 3) keret biztosítása a nemzeti polgári védelmi szolgálatok közötti hatékony és gyors együttműködéshez, amikor kölcsönös segítségnyújtásra van szükség;
- 4) polgári védelem területén nemzetközi szinten végrehajtott akciók koherenciájának előmozdítása, különös tekintettel a jelölt közép- és kelet-európai országokkal való együttműködésére a bővítéssel kapcsolatban, valamint a mediterrán régióban lévő partnerekkel való együttműködésre.

A Közösségi Akcióprogram alapján a közösségi együttműködés hatásterülete a polgári védelem terén kiszélesítésre került, hogy átfogja a katasztrófák megelőzésének területét, és nagyobb hangsúly helyeződjön a nagyközönség tájékoztatására. A program olyan intézkedések, nevezetesen a kiképzési munkaműhelyek és szimulációs gyakorlatok folytatását is lehetővé teszi, amelyek különösen hatásosnak bizonyultak a múltban. A főbb projekteken kívül egyéb specifikus projektek is támogatásra kerültek.

Főbb projektek:

- 1) szakértők cseréje;
- 2) katasztrófák megelőzése;
- 3) válságkezelés;

- 4) katasztrófa orvos-egészségügyi együttműködés,
- 5) a nagyközönség tájékoztatása egy globális információs rendszer létrehozásával.

Egyéb specifikus projektek:

- 1) véletlen vízszennyeződés;
- 2) az árvizekkel kapcsolatos korai figyelmeztetés;
- 3) polgári védelem a városi területeken;
- 4) az utasszállító kompokkal kapcsolatos balesetek;
- 5) pszichológiai támogatás.

4.2. A Közösségi Polgári Védelmi Mechanizmus

Az előzőek tükrében további konkrét követelmények fogalmazódtak meg a göteborgi Európa Tanács 2001. június 15-16-i elnökségi ülés zárónyilatkozat V. fejezetében, amely az „Együttműködésért és biztonságért” címet viseli. Ennek 48. pontja új, konkrét célok kitűzését javasolja a válságkezelés polgári szempontjai számára, továbbá a 49. pontban a NATO-EU szorosabb együttműködését tartja szükségesnek.

A 2001. szeptember 11-i terrortámadás után 2001. október 23-án döntés született a *Közösségi Polgári Védelmi Mechanizmus* létrehozásáról a polgári védelmi segítségnyújtás terén a fokozott együttműködés előmozdítása érdekében. Magyarország az Egyetértési Nyilatkozatot 2002-ben írta alá, célszerű tehát a hazai joganyagokban is markánsabban megjeleníteni. Biztosítani kell tehát a végrehajtás jogi, intézményi és pénzügyi feltételeit.

Főbb elemei:

- 1) monitoring információs központ létrehozása;
- 2) felmérő és koordináló, beavatkozási szakértők adatbázisainak létrehozása;
- 3) veszélyhelyzeti kommunikációs és információs rendszer létrehozása;
- 4) szakértők képzése, gyakorlatok tervezése;
- 5) adatbázisok létesítése;
- 6) szállítás koordinációja;
- 7) új technológiák használata;
- 8) közös eljárási szabályok kidolgozása.

A Mechanizmus alapján az a tagállam, amelyben a katasztrófa történt, haladéktalanul értesíteni köteles azon tagállamokat, amelyeket a katasztrófa érinthet, illetve – amennyiben segítségkérés várható, a Megfigyelő- és Információs Központon (MIC) keresztül – a Bizottságot annak érdekében, hogy az tájékoztathassa a többi tagállamot és aktivizálja az illetékes szolgálatokat. Veszélyhelyzet esetén bármely ország – hatósága által kibocsátott hivatalos értesítésen keresztül – a szükséges erőforrások meghatározása mellett segítséget kérhet akár közvetlenül, akár a MIC-on keresztül a tagállamoktól.

A katasztrófahelyzetben történő együttműködést támogató, a határozatban megjelölt *elemek és akciók* (pl. MIC működtetése, Veszélyhelyzeti Kommunikációs és Információs Rendszer létrehozása, szakértői listák összeállítása, kiképzési- és oktatási programok kidolgozása stb.) megvalósítását a Határozat ún. *Közös Szabályok* kialakításával irányozza elő, amelyek a segítségnyújtási együttműködések és beavatkozások idejére vonatkozó jogi és feladatrendszer hivatottak részletesen szabályozni.

4.2.1. Magyarország részvétele a Mechanizmusban

A megállapodás alapján Magyarország 2003. január 1-jétől részt vesz a Bizottság mindazon tevékenységében, amely az EU Polgári Védelmi Mechanizmust érinti, szavazati joggal

azonban csak az Európai Unióba való belépésről szóló csatlakozási szerződés aláírása óta rendelkezik.

A Bizottság Mechanizmust érintő munkájában történő részvétel lehetőséget ad az ország számára, hogy az EU válságkezelési rendszerét közvetlenül és részletesen megismerje, illetve javaslataival és véleményével formálja a kialakítandó álláspontokat. Így az Unió által támasztott – a teljes csatlakozás után hazánkra nézve is kötelező érvényű – követelményeknek vélhetőleg mihamarabb képes lesz eleget tenni.

4.2.2. Integrált Európai Stratégia

A polgári védelem területén folyó tevékenységek három fő részre oszthatók: megelőzés, felkészültség (beavatkozás és reagálás), helyreállítás. A szeptember 11-i eseményekre reagálásként az EU polgári védelmi tevékenységei főként a beavatkozásokra (védekezésre) koncentrálnak, elsődlegesen a Közösség Polgári Védelmi Mechanizmusa gyors megvalósításán keresztül.

Új kezdeményezésekre is szükség van a megelőzés és helyreállítás területén. A javasolt stratégia általános célja az állampolgárok és a környezet védelme a következők révén:

- 1) a kockázatok feltárása,
- 2) a lakosság tudatosságának (lakosságtájékoztatás) fokozása;
- 3) a megelőző intézkedések elfogadása;
- 4) az akciók meghatározása a beavatkozás és helyreállítás terén.

Az Integrált EU Stratégia a veszélyhelyzet három fázisával foglalkozik, azonban a megelőzés lesz a fő területe. Ennek okai:

- a megelőzés költsége rendszerint sokkal alacsonyabb, mint a beavatkozás és a helyreállítás költsége;
- a megelőzéssel kapcsolatos bármilyen végrehajtott akció elő fogja segíteni a beavatkozást egy későbbi szakaszban;
- az európai polgári védelmi tevékenységek a beavatkozásra koncentrálnak, és a megelőzéssel nem foglalkoznak.

A fentiek összhangban vannak az ENSZ Nemzetközi Katasztrófavédelmi Stratégiájának azon kinyilatkoztatásával, miszerint „a beavatkozás kultúrájáról a megelőzés kultúrájára tér át a nemzetközi szervezet”.

4.2.3. Európai Szolidaritási Alap

Az Alap a katasztrófa sújtotta térségek lakosságának, régióinak és államainak azonnali, hatékony és rugalmas megsegítésére koncentrál. Célja, hogy biztosítsa a sürgős szükségletek ellátását és a normális életfeltételek mihamarabbi visszaállítását. Egyfajta, a katasztrófa következményeivel arányos kiegészítést kíván nyújtani az azonnal szükséges intézkedések vonatkozásában, segítve ezáltal az érintett országok helyreállításra irányuló erőfeszítéseit.

A Rendelet alapján a tagállamok és a csatlakozási tárgyalásokat folytató tagjelöltek (az ún. kedvezményezett államok) területüket, lakosságukat és anyagi javaikat érintő súlyos következményekkel járó katasztrófa helyzet esetén kérhetik az Uniót, hogy az Alapból pénzügyi segítséget nyújtson számukra.

Erre a kedvezményezetteknek bármely típusú katasztrófa bekövetkezése esetén lehetősége nyílik, feltéve, hogy a következmények, illetve károk összege meghaladja a 3 milliárd eurót vagy az érintett ország nemzeti jövedelmének 0,6%-át.

4.3. Együttműködés a polgári védelmi kiképzés területén

A Tanács határozatában hangsúlyozta, hogy:

„... a Tagállamokban a polgári védelem területén aktív kiképzési központok hálózatának létrehozása a közösség szintjén – ami lefekteti az alapokat például egy ezeket a kiképzési intézményeket magában foglaló európai polgári védelmi főiskola létrehozásához – felgyorsítaná a kívánt együttműködés bevezetését, ...”

A fentiek megvalósítása érdekében a Tanács az alábbiakat határozta meg a Bizottság számára:

- 1) vizsgálják meg a tagállamokban az iskolák és a polgári védelem területén aktív kiképzési központok hálózatának létrehozását támogató kezdeményezéseket, egy kezdeti hároméves kísérleti szakaszban;
- 2) mérleget készítenek a kezdeményezés pénzügyi támogatásának lehetőségét azon – az oktatási tevékenységek számára biztosított – pénzügyi intervenciók alapján, amelyeket a Tanács 1999. december 9-i, a 2000. január 1-jétől 2004. december 31-ig terjedő, egy közösségi polgári védelmi akcióprogramot létrehozó határozata, vagy az említett tanácsi határozat tesz lehetővé;
- 3) vonják be a tagjelölt országokat ebbe a munkába;
- 4) mérleget készítenek – a kísérleti szakasz lejártaival és a kapott eredmények tükrében – a polgári védelmi kiképzéssel kapcsolatos hosszú távú együttműködés bevezetésére irányuló kezdeményezéseket, például az európai polgári védelmi főiskola létrehozásával, amely intézményesítené a fent említett hálózatot.

5. A NATO Polgári Veszélyhelyzeti Tervezés főbb tartalma és prioritásai

Az 1949. április 4-én Washingtonban aláírt Észak-atlanti Szerződés, összhangban az Egyesült Nemzetek Alapokmányának 51. cikkelyével, kollektív védelmi szövetséget hozott létre. A Magyar Köztársaságnak az Észak-atlanti Szerződéshez történő csatlakozásáról az 1999. évi I. törvény rendelkezik.

A NATO nem rendelkezik pontosan körülhatárolt definícióval, de létezik egyfajta nem általános érvényű meghatározás, amely szerint a veszélyhelyzet (válság) egy olyan nemzeti vagy nemzetközi helyzet, amelyben a prioritással rendelkező értékek és célok veszélybe kerülnek. A NATO veszélyhelyzet-kezelési tevékenységének sikere múlik egyrészt a potenciális veszélyhelyzetek előrejelzésén; másrészt elemzésén, értékelésén; harmadrészt azon tevékenységek tervezésén, amelyekkel ezekre a helyzetekre reagálni lehet.

A polgári védelmi tervezés, oly módon alakult át polgári veszélyhelyzeti tervezéssé a NATO felfogás szerint, hogy a lakosságvédelmi és katasztrófa-elhárítási feladatokon túl kiterjed mindazokra az egyéb intézkedésekre is, amelyeket a polgári hatóságoknak meg kell tennie egy esetleges válsághelyzetre való felkészülés és kezelés érdekében. Ezt támasztják alá a polgári veszélyhelyzeti tervezés célkitűzéseinek és a fő tevékenységének, területeinek meghatározására vonatkozó dokumentumok, függetlenül attól, hogy katasztrófáról, fegyveres összeütközésről, polgárháborúról vagy békefenntartási tevékenységben való részvételtől van szó.

5.1. A Polgári Veszélyhelyzeti Tervezés (CEP)

Az 1991. évi stratégiai koncepció alapján a polgári veszélyhelyzeti tervezés a stratégiai koncepció végrehajtása során négy fő tevékenységre irányult:

- 1) lakosságvédelem;
- 2) a kormányzás folyamatosságának biztosítása;
- 3) a gazdaság működőképességének biztosítása;
- 4) polgári támogatás a fegyveres erők részére.

A NATO a polgári veszélyhelyzeti tervezés átfogó vizsgálatát befejezte (1999-2000), és a következő alapvető szerepeket határozta meg:

- 1) folyamatos polgári támogatás nyújtása a Szövetség katonai műveleteihez vagy műveletei részére a washingtoni szerződés 5. cikkelyének megfelelően;
- 2) a megváltozott biztonsági környezet alapján a nem az 5. cikkely hatálya alá tartozó támogatás nyújtása válságreakálási műveletekhez;
- 3) a nemzeti hatóságok támogatása a polgári veszélyhelyzetek esetén;
- 4) a nemzeti hatóságok támogatása a polgári lakosság tömegpusztító fegyverek hatásai ellen való védelmében,
- 5) együttműködés a partnerekkel.

5.2. A Felsőszintű Polgári Veszélyhelyzet Tervezési Bizottság (SCEPC) szerepe

A SCEPC szerepe az, hogy stratégiai irányítást adjon a NATO polgári veszélyhelyzet tervezési és felkészülési tevékenység számára a meghatározott politikai kereten belül. A szerepe magában foglalja:

- 1) megállapítani a prioritásokat a NATO CEP tevékenység számára, és ez tükröződjön vissza a Miniszteri Irányelvekben, és biztosítani, hogy a rendelkezésre álló erőforrások aszerint legyenek elosztva;
- 2) kialakítani és gyakorolni a szükséges tervezési és adminisztratív struktúrákat a feladatok megvalósítására. Ezt a tervezési és beszámolási időszak keretében és szoros együttműködésben kell megvalósítani a katonai hatóságokkal, a testületekkel és bizottságokkal, a fővárosokkal, valamint a releváns nemzetközi szervezetekkel;
- 3) irányítani a polgári veszélyhelyzeti tervező testületek és bizottságok munkáját, különös tekintettel arra, hogy biztosítva legyenek a CEP prioritásai és tükrözze a politikai irányvonalat;
- 4) a Tanács tudomására kell hozni bármely olyan CEP témát, amely kihat a Szövetség politikájának más fontos aspektusaira és fordítva, végrehajtani a Tanács által jelzett CEP tevékenységeket.

A SCEPC kilenc alárendelt tervező tanács és bizottság munkáját hangolja össze, és irányelveket ad ki számukra. Ezek a következők:

- 1) Európai Szárazföldi Szállítás Tervezési Tanácsa (PBEIST),
- 2) Tengeri Hajózás Tervezési Bizottsága (PBOS),
- 3) Polgári Légiközlekedés Tervezési Bizottsága (CAPC),
- 4) Köoolaj Tervezési Bizottság (PPC),
- 5) Élelmiszer és Mezőgazdasági Tervezési Bizottság (FAPC),
- 6) Ipari Tervezési Bizottság (IPC),
- 7) Polgári Távközlés Tervezési Bizottsága (CCPC),
- 8) Polgári Védelmi Bizottság (CPC),
- 9) Közös Egészségügyi Bizottság (JMC).

5.3. Euro-atlanti Katasztrófa Válaszreagálást Koordináló Központ (EADRC)

1998. május 29-én, a NATO központban hozták létre az Euro-atlanti Katasztrófa Válaszreagálást Koordináló Központot, amelyet a Polgári Veszélyhelyzet Tervezési Igazgatóság igazgatója vezet. A központ törzsét az érdekelt NATO- és partnerországok korlátozott számú állománya, valamint a NATO katonai szerveinek képviselői alkotják. A központ nyitott az ENSZ- képviselők részére is. Az ENSZ Humanitárius Ügyeket Koordináló Hivatalával (UNOCHA) szoros együttműködésben, összehangolja az Euro-atlanti Partnerségi Tanács földrajzi körzetéhez tartozó országok területén bekövetkezett katasztrófa-elhárítási műveleteket.

A polgári veszélyhelyzeti tervezési intézkedéseket a NATO szintjén hozzák meg, de ezeket nem ők fejlesztik tovább, hanem a 46-ok, azaz a teljes Észak-atlanti Partnerségi Tanács (EAPC). További feladat szoros koordinációval együttműködni az ENSZ OCHA-val, azaz a Humanitárius Ügyek Koordinációs Hivatalával, a Nemzetközi Atomenergiái Ügynökséggel és a világszervezet más szervezeteivel.

A Szövetség meghatározta a helyét a nemzetközi terrorizmus elleni fellépés területén, továbbá azokat az eszközöket és területet is, amelyre az új képességeit koncentrálni fogja. Az **egyik** ilyen terület az információk cseréjének fokozása, a hírszerzési együttműködés erősítése, a **másik** a polgári veszélyhelyzeti tervezési tevékenység összehangolása és erősítése, a *Polgári Veszélyhelyzeti Tervezési Akcióterv* létrehozása.

Az Akcióterv a 46-ok szintjén valósul meg. Ez egy dinamikus terv, élő dokumentum. 65 különböző intézkedést tartalmaz, a teljes spektrumot magában foglalja, a kiképzést, a gyakorlatok levezetését, együttműködést stb.:

- 1) Az Akciótervnek része a *Nemzeti Reagálási Képességek Jegyzéke*. A legtöbb NATO- és partnerország meghatározta azokat a képességeket, amelyeket a Szövetség rendelkezésére bocsátanak bizonyos esetben, és meghatározták az összeköttetési pontokat.
- 2) A terrorizmusra adott válasznak átfogónak kell lennie. A polgári veszélyhelyzeti tervezéssel kapcsolatban olyan szempontokat kell vizsgálni, amelyek újak, például számítógépes bűncselekmények. Ebben a vonatkozásban azt kell vizsgálni, hogy a számítógépes támadások milyen módon tudják zavarni a polgári társadalom működését.
- 3) Vizsgálni kell a kritikus infrastruktúra (CI) kérdéseit is, hiszen számos esemény mutatja, hogy ezek a fontos infrastruktúrák sebezhetőek és megzavarásuknak jelentős hatásai lehetnek az emberek életére és az országok gazdaságára.
- 4) A kritikus infrastruktúra munka meghatározását a Polgári Védelmi Bizottság (CPC) dolgozta ki, amely a következő: „*A kritikus infrastruktúra azokat a létesítményeket, szolgáltatásokat és információrendszereket jelenti, amelyek olyan létfontosságúak a nemzetek számára, hogy működésképtelenné válásuknak vagy megsemmisülésüknek gyengítő hatása lenne a nemzet biztonságára, a nemzetgazdaságra, a közegészségre és közbiztonságra és a kormány hatékony működésére.*”

6. A nemzetközi katasztrófavédelmi segítségnyújtás formái és módja, a nemzetközi szervezetek szerepe

A nemzetközi segítségnyújtás formái és módja alapvetően három szervezési rendszerben működhet:

- multilaterális kapcsolati rendszerben, amely a különböző nemzetközi szervezetek (ENSZ, EU, NATO) tevékenységében való részvétel szerint történik;
- regionális, trilaterális együttműködés keretében, együttműködési megállapodások alapján;
- bilaterális, kétoldalú együttműködési megállapodások, egyezmények alapján.

6.1. Az ENSZ katasztrófavédelemmel összefüggő tevékenysége

A II. világháború után 1949. augusztus 12-én 59 állam képviselőinek részvételével fogadtak el Genfben négy egyezményt:

- 1) A hadra kelt fegyveres erők sebesültjeinek és betegek helyzetének javítására vonatkozó egyezmény („Első Egyezmény”)
- 2) A tengeri haderők sebesültjei, betegek és hajótöröttek helyzetének javítására vonatkozó egyezmény („Második Egyezmény”)
- 3) A hadifoglyokkal való bánásmódra vonatkozó egyezmény („Harmadik Egyezmény”)
- 4) A polgári lakosság háború idején való védelmére vonatkozó egyezmény („Negyedik Egyezmény”).

További jelentős lépés volt a nemzetközi humanitárius jog fejlődésében az a két jegyzőkönyv, amelyet többéves előkészület után, 1977-ben fogadtak el Genfben a négy alapegyezmény kiegészítésére. Az I. és II. kiegészítő jegyzőkönyvet hazánk az 1989. évi 20. törvényerejű rendelettel ratifikálta.

A háború áldozatainak védelmét szolgáló egyezményeket és a kiegészítő jegyzőkönyveket átfogó értelemben a „*genfi jognak*” is nevezik, a „*hágai joggal*” összevetve, amely elsősorban a hadviselésre vonatkozó szabályokat tartalmazza. A négy egyezménynek valamennyi tagállam részese, így az ENSZ Alapokmánya mellett a Genfi Egyezményeket lehet tekinteni a legátfogóbb nemzetközi szerződés rendszernek.

6.1.1. Katasztrófa Csökkentés Nemzetközi Stratégiája (ISDR)

Az ENSZ Közgyűlés 1999. szeptember 22-én az 54/219. számú határozatával fogadta el a Katasztrófa Csökkentés Nemzetközi Stratégiáját (ISDR – International Strategy for Disaster Reduction) a társadalmak természeti és egyéb környezeti és technológiai veszélyekkel kapcsolatos sebezhetőségének csökkentése céljából.

Az ISDR a veszélyekkel szemben rugalmas közösségek kiépítésére törekszik a fenntartható fejlődés fontossága iránti fokozott tudatosság előmozdításával. 2000. januárban, az 54/219. számú határozatával az ENSZ Közgyűlés két mechanizmust hozott létre: az *Ügynökség-közi Titkárságot* (Inter-Agency Secretariat) és az *Ügynökség-közi Katasztrófacsökkentési Alkalmi Köteléket* (Inter-Agency Task Force on Disaster Reduction). Ez megerősítésre került az 56/195. számú Határozatban 2001 decemberében.

Az ISDR tehát:

- 1) részletesen kidolgozza az ENSZ vonatkozó stratégiai irányelveit;
- 2) növeli a lakosság veszélyekkel és kockázatokkal kapcsolatos ismereti szintjét;
- 3) motiválja az egyes országok intézkedéseit és közigazgatási politikáját a veszélyek csökkentése céljából;
- 4) elősegíti a tudományhoz és technológiához való hozzáférhetőséget, regionális és helyi szinten támogatva a veszélyek csökkentésére irányuló tevékenységet;
- 5) növeli a lakosság részvételét ezekben az erőfeszítésekben.

Az ISDR követelményei a nemzeti bizottságokkal való együttműködés terén az alábbiak:

- 1) A nemzetek részvétele az ISDR tevékenységében meghatározó, ezért a Titkárság a nemzeti hálózat kiterjesztésére és erősítésére törekszik.
- 2) A „nemzeti platform” alatt az ISDR azt érti, hogy egy adott országon belül az összes érintett bevonásával kell a katasztrófacsökkentéssel kapcsolatos tevékenységet megszervezni.
- 3) A nemzetek döntenek el, hogy „Nemzeti Bizottságot”, „Nemzeti ISDR Központot” vagy bármely más elnevezésű szervezetet hoznak létre. A lényeg, hogy ezt a kormány hatalmazza fel, hogy kapcsolattartó, illetve érintkező szervezetként tevékenykedjen a nemzeti és nemzetközi szintek között az ISDR-en belül. A kijelölt szervezet szabadon használhatja az ISDR logót, képviselheti annak Titkárságát felkérés alapján az ISDR szempontjából fontos nemzeti vagy nemzetközi találkozókra.
- 4) Az ISDR Titkárság szorosan együttműködik az adott országban tevékenykedő ENSZ ügynökségekkel, és erről folyamatosan tájékoztatja a nemzeti platformot.
- 5) Az ENSZ főtitkár követelménye: minden kormány hozzon létre platformot, ami együttműködik az ISDR Titkársággal.

A hathatós és hatékony együttműködés érdekében a katasztrófacsökkentést az alábbi alapvető elvek figyelembevételével kell megközelíteni: mint globális témát, a fenntartható fejlődés összefüggésében, multidiszciplináris és szektorokon átnyúló módon, a szubszidiaritás logikájával (a legmegfelelőbb szinten tevékenykedni, szem előtt tartva, hogy a nemzeti platformoknak fontos felelősségük van a katasztrófacsökkentési intézkedések megvalósítása biztosításában országos szinten), összehangolt és koordinált módon a politika, tervezés és döntéshozatal tekintetében.

Az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság a stratégiát országgyűlési határozat formájában kívánta elfogadtatni, azonban a 2002-ben hatalomra jutott új Kormány azon az állásponton volt, hogy az Európai Unióhoz való csatlakozás tükrében, az új kihívásoknak való megfelelés érdekében újra kell fogalmazni a Magyar Köztársaság biztonság- és védelempolitikájának alapelveit, amely maga után vonja a Nemzeti Katasztrófavédelmi Stratégia átdolgozásának szükségességét. Ezen okokból kifolyólag a stratégia a tervezet szintjén rekedt.

Az ISDR Titkársága több ízben rámutatott arra, hogy a Nemzeti Bizottságok tevékenységének lényege: függetlenek legyenek az államigazgatástól. Ezen „követelmény” rámutat a civil szféra, a társadalmi szervezetek tevékenységének fontosságára, és határozottan igényli a civil szervezetek védekezési tevékenységbe történő bevonását és koordinálását. A megfelelő jogi háttér ugyanakkor nem készült el.

A hiányosságok kiküszöbölése érdekében az ENSZ főtitkár által kiadott követelmények alapján elengedhetetlen az ISDR-rel kapcsolatot tartó nemzeti platform létrehozása, amely megfelelő jogi keretek között biztosítja a civil szervezetek részvételét a katasztrófa elleni védekezés feladatainak ellátásában.

6.2. A regionális és bilaterális együttműködés szerepe a katasztrófák elleni védekezésben

Mind a szomszédos országok, mind pedig a közép-európai régió országai nagy hangsúlyt helyeznek a regionális, és különösképpen a kétoldalú katasztrófa segítségnyújtási együttműködésre. Napjainkban regionális együttműködés folyik a Közép-európai Kezdeményezés (Polgári Védelmi Ad-hoc Munkacsoport) keretében és az Alpok-Adria Munkaközösségben (Katasztrófavédelmi Munkacsoport).

A kétoldalú államközi szerződések szabályozzák az ország katasztrófa-elhárítási lehetőségeit meghaladó súlyos katasztrófa esetén az esetleges segítségkérést. A kétoldalú megállapodások együttműködési területei a következők: információk adása, kölcsönös korai riasztás végrehajtásáról való megállapodás, szakértők, segélycsapatok küldése a külföldi kárhelyre, segélyszállítmányok küldése, amikor az illető ország veszélyhelyzeti tartalékai nem fedezik az adott helyzetben felmerülő tömeges igényeket.

A területi kérdések koordinálását az országos szintű katasztrófavédelmi szervek között kötendő, a határos területi katasztrófavédelmi szervek közötti határ menti együttműködési megállapodások szolgálják.

III.

IPARBIZTONSÁG

A katasztrófavédelmi törvényben és annak végrehajtási jogszabályaiban meghatározott feladatok ellátására, azzal összhangban új szervezeti-eljárási struktúra alakult. Ez három pillérre épül: **iparbiztonság**, **polgári védelem** és **tűzvédelem**. A feladatok ellátása, a kapcsolódó hatósági és szakhatósági tevékenység színvonalának, hatékonyságának növelése, a jogi és szakmai követelmények érvényre juttatása érdekében létrejött az **integrált katasztrófavédelmi hatósági feladat- és szervezetrendszer** is.

Az integrált katasztrófavédelmi hatósági tevékenység a következő fő területekre terjed ki:

- 1) a veszélyes anyagokkal kapcsolatos ipari balesetek elleni védelem,
- 2) a veszélyes áruk szállítása;
- 3) a létfontosságú rendszerelemek (kritikus infrastruktúrák) védelme;
- 4) a nukleáris biztonság;
- 5) a vízügyi és vízvédelmi hatósági feladatok teljesítése, valamint
- 6) jogszabályban meghatározott hulladékgazdálkodási szolgáltatások teljesítése és felügyelete.

Az egyes ágazatok érintett hatóságai az eljárások során társhatóságokként működnek. Az integrált katasztrófavédelmi hatóság részét képező iparbiztonsági hatóság az ágazati hatósági feladatokat ellátó szervezetek hatósági ellenőrzéseit, ennek keretében a társhatóságok részére hatósági ellenőrzés foganatosítására vonatkozó javaslatot tesz, több társhatóság bevonásával együttes ellenőrzéseket szervez. A hatóság a rendelkezésére álló adatokhoz a társhatóságok részére hozzáférést biztosít. A társhatóságok a meghatározott körben kötelesek a katasztrófavédelmi hatósággal együttműködni. A katasztrófavédelmi hatósági jogosítványok a jogszabályokban hatáskörébe utalt nemzetközi kötelezettségek teljesítésére is kiterjednek.

Iparbiztonság: az ipar felelősségi körébe tartozó dolgoknak, jelenségeknek valamilyen bántódástól mentes, zavartalan állapota.

Az iparbiztonság területén jelentkező feladatokat a BM OKF mint **iparbiztonsági hatóság** oldja meg. A BM OKF főigazgatója a szakmai irányítást és felügyeletet – a hatósági főigazgató-helyettes felügyeletével – az **Országos Iparbiztonsági Főfelügyelőség** útján gyakorolja. **Főszabályként:** elsőfokú hatósági jogkört a katasztrófavédelmi kirendeltség vezetője, a másodfokú hatósági jogkört a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének vezetője (igazgató) látja el. Természetesen vannak olyan ügyek, amelyek a főszabálytól való eltérést indokolják.

Az egyes feladatok végrehajtásában, az információszolgáltatásban, a felügyeleti és ellenőrzési feladatok megoldásában jelentős szerepet lát el a megyei igazgatóságok rendszerébe illesztett Katasztrófavédelmi Mobil Laboratóriumok (KML) és a Katasztrófavédelmi Sugárellenőrző Egység (KSE) szervezete, amelyek irányítását és felügyeletét az iparbiztonsági hatóság gyakorolja.

1. A BM OKF

A BM OKF a feladatok ellátása érdekében:

- 1) iparbiztonsági, tűzvédelmi, piacfelügyeleti, polgári védelmi, vízügyi és vízvédelmi hatósági és szakhatósági jogköröket gyakorol;
- 2) veszélyhelyzetek megelőzése érdekében összehangolja más hatóságok tevékenységét;
- 3) a Kat.-ból adódó feladat- és hatáskörét gyakorolva részt vesz a kritikus infrastruktúrák (a továbbiakban: KIV) beazonosításában, a Kat. hatálya alá tartozó üzemekre vonatkozóan koordinálja a társhatóságok hatósági ellenőrzéseit, ennek keretében a társhatóságok részére hatósági ellenőrzés foganatosítására vonatkozó javaslatot tesz, több társhatóság bevonásával együttes ellenőrzéseket szervez;
- 4) részt vesz a polgári veszélyhelyzet kezelésben, tervezésben, a védelmi igazgatásban, a nemzetgazdaság mozgósításában, valamint az állami tartalékgazdálkodásban;
- 5) ügyeleti és műveletirányítási rendszer működtetésével végzi a feladatkörébe tartozó eseményekkel kapcsolatos információk gyűjtését, és aktivizálja a felszámoláshoz szükséges erőket, eszközöket;
- 6) szabályozza, irányítja és teljeskörűen felügyeli a magyarországi tűzvédelmi rendszert;
- 7) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi és helyi szerveinek útján végzi a tűzoltást, a műszaki mentést, a lakosság védelmét, tájékoztatását és riasztását;
- 8) irányítja az önkormányzati, a létesítményi tűzoltóságok, valamint az önkéntes tűzoltó egyesületek részvételét a tűzoltásban, műszaki mentésben, megyei szinten műveletirányítási tevékenységet végez;
- 9) a létfontosságú rendszerelemek védelme érdekében informatikai biztonsági eseménykezelő központot működtet;
- 10) a KIV-vel kapcsolatos rendkívüli események kezelése, valamint a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló törvényben meghatározott rendszeres, helyszíni és koordinált-összehangolt ellenőrzések végrehajtása érdekében Kritikus Infrastruktúravédelmi Bevetési Egységet működtet;
- 11) a nem rendszeres hulladékszállítás, a kéményseprőipari közszolgáltatás, valamint a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz begyűjtésével kapcsolatos közszolgáltatás biztosítása érdekében végzi a közérdekű szolgáltató kijelölésére vonatkozó hatósági feladatokat, valamint koordinálja a szükségellátás megszervezésével és elvégzésével kapcsolatos tevékenységet;
- 12) távközlési, műveletirányítási, informatikai, valamint az egész országot lefedő mérő-, érzékelő-, lakosságriasztó-rendszereket tart fenn, végzi az ezekkel összefüggő adatkezelést;
- 13) feladatai ellátásához az ingatlanügyi hatóságtól a számítógépes ingatlan-nyilvántartási rendszerből, a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartását kezelő központi szervtől adatot, a földmérési és térképészeti állami adatok kezelésére jogosult szervtől földmérési és térképészeti állami alapadatot, termékeket kér;
- 14) szakmai irányítási jogkört gyakorol a katasztrófák elleni védekezéssel összefüggésben a polgármester által kijelölt közbiztonsági referensek működése, felkészítése, képzése, továbbá a lakosság felkészítése, riasztása és veszélyhelyzeti tájékoztatása tekintetében;

- 15) a törvény által meghatározott esetekben kötelezést, bírságot és helyszíni bírságot szab ki, ennek végrehajtása érdekében az adatfeldolgozó szervtől adatot igényel;
- 16) feladatainak ellátása során együttműködik az állami és önkormányzati szervezetekkel, a társadalmi és gazdálkodó szervezetekkel, az állampolgárokkal, civil és karitatív szervezetekkel, azok szövetségeivel, oktatási, tudományos intézményekkel, valamint a külföldi és nemzetközi katasztrófavédelmi szervezetekkel és szervezetekkel;
- 17) együttműködik a rendvédelmi szervezetekkel, a Magyar Honvédséggel és a biztonságot szolgáló más hatóságokkal;
- 18) nemzetközi szerződések alapján széles körű bilaterális és multilaterális kapcsolatokat tart fenn, képviseli Magyarországot az ENSZ, az EU, a NATO szakmai szervezeteiben, valamint a kritikus infrastruktúra-védelemmel kapcsolatos uniós szervezetekben;
- 19) nemzetközi katasztrófa-segítségnyújtás keretében a külföldi államoknak az EU-hoz, az ENSZ-hez, a NATO-hoz vagy közvetlenül a magyar Kormányhoz intézett, illetve regionális vagy határ menti egyezmények alapján kibocsátott nemzetközi segítségkérése nyomán a mentéshez és a katasztrófa következményeinek a felszámolásához a szükséges anyagokat és információkat átadja, eszközöket és mentőcsapatokat biztosít;
- 20) szükség esetén biztosítja a nemzetközi segítség fogadását, kapacitásai függvényében elősegíti a nemzetközi segítségnek a veszélyhelyzet vagy a katasztrófa károsító hatása által érintett területre való eljuttatását és szétosztását;
- 21) biztosítja a hivatásos katasztrófavédelmi szervek működési feltételeit, a szükséges felszereléseket, technikai eszközöket és anyagokat, tervezi és felügyeli a jóváhagyott fejlesztéseket;
- 22) beruházásszervezési feladatokat és ingatlangazdálkodást végez;
- 23) speciális eszközöket gyártó és javító, országos lefedettségű gazdasági társaság tekintetében megbízott tulajdonosi jogkört gyakorol;
- 24) országos, megyei, járási, helyi és üzemi önkéntes és kötelezett polgári védelmi szervezetekkel, a központi rendeltetésű és önkéntes mentőszervezetekkel, valamint jelentős eszközparkkal, kiépült logisztikai háttérrel rendelkezik, illetve működteti ezeket;
- 25) működteti a Katasztrófavédelmi Oktatási Központot (a továbbiakban: KOK) és a területi kiképző bázisokat, a Katasztrófavédelem Központi Zenekarát, Múzeumát és Kutatóintézetét, valamint támogatja a Nemzeti Közszerződési Egyetem Katasztrófavédelmi Intézet működtetését, képzését szakmai szempontból véleményezi;
- 26) rendszeresen elektronikus újságot, szakmai, tudományos folyóiratot, kiadványokat, tananyagokat jelentet meg, tudományszervezést végez, sportegyesületet működtet.

1.1. Hatósági főigazgató-helyettesi szervezet

Hatósági főigazgató-helyettesi szervezet:

- 1) részt vesz a KKB NVK, a KKB NVK nukleárisbaleset-elhárítási és veszélyes anyagokkal kapcsolatos baleset-elhárítási védekezési munkabizottságai, valamint a BM OKF Operatív Törzs működtetésében;
- 2) kiadja a hatósági feladatokra vonatkozó iránymutatásokat, állásfoglalásokat, feladatszabásokat és tájékoztatásokat;
- 3) biztosítja az országos és területi szervek közötti kapcsolattartást, adat- és információszolgáltatást;

- 4) végrehajtja a hatósági feladatellátással összefüggő tevékenységek koordinációját, felügyeletét és ellenőrzését;
- 5) felügyeli a területi és helyi szervek tűzmegelezési, piacfelügyeleti, vízügyi, vízvédelmi, iparbiztonsági hatósági és szakhatósági feladatainak végrehajtását;
- 6) ellátja a hatósági tevékenységet, valamint az egységes jogalkalmazás érdekében képzéseket és továbbképzéseket szervez.

1.2. Országos Iparbiztonsági Főfelügyelőség

Az országos iparbiztonsági főfelügyelő irányítja a Kritikus Infrastruktúra Koordinációs Főosztály, a Veszélyes Üzemek Főosztály és a Veszélyes Szállítmányok Főosztály szakmai tevékenységét, amelynek keretében:

- 1) végzi munkaszervezési, szervezési koordinációját, valamint felügyeletét;
- 2) kapcsolatot tart az Iparbiztonsági Tanácsadó Testülettel, koordinálja annak tevékenységét;
- 3) előzetesen jóváhagyja a veszélyesáru-szállítási ellenőrzési hatáskörben a hivatásos katasztrófavédelmi helyi szerv által más hivatásos katasztrófavédelmi helyi szerv illetékességi területén végzendő önálló ellenőrzési tevékenységet;
- 4) gyakorolja a jogszabályban előírt, vagy a hatósági főigazgató-helyettes által átruházott szakirányítási és felügyeleti jogköröket, valamint a főigazgató, illetve a hatósági főigazgató-helyettes közvetlen irányításával, azok utasításainak megfelelően – a Szabályzatban foglaltak alapján – vezeti az országos főfelügyelőség munkáját. (Az országos iparbiztonsági főfelügyelő egyedi közigazgatási eljárást a megyei (fővárosi) iparbiztonsági főfelügyelő hatáskörébe utalhat.);
- 5) gondoskodik a szakterületéhez kapcsolódó peres és nem peres képviselet ellátásáról;
- 6) ellátja a KKB NVK nukleárisbaleset-elhárítási és veszélyes anyagokkal kapcsolatos balesetelhárítási védekezési munkabizottság működtetésével kapcsolatos feladatokat;
- 7) a hivatásos katasztrófavédelmi szervek területi, helyi szerveire kiterjedő hatályú módszertani útmutatót ad ki;
- 8) kapcsolatot tart és együttműködik a társhatóságokkal, a Nemzeti Közszolgálati Egyetemmel és a Katasztrófavédelmi Oktatási Központtal az iparbiztonsági tevékenységet érintő kérdéskörökben, kutatásokban és képzésekben;
- 9) közreműködik a BM OKF és a területi szervek különleges jogrenddel kapcsolatos anyagi-technikai tervének kialakításában.

2. A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezés²⁷

A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezés összetett tevékenység, többek között magában foglalja a megelőzés műszaki-technikai feladatait, a balesetek károsító hatásainak csökkentését, illetőleg a lakosság védelmét szolgáló intézkedéseket.

2.1. Értelmezés

Hatóság: a hivatásos katasztrófavédelmi szerv.

Társhatóság: a veszélyes anyagokkal foglalkozó vagy küszöbérték alatti üzem tekintetében hatósági feladatkört ellátó személyek és szervezetek.

²⁷ 219/2011. Kormányrendelet a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről

Alsó küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem: ahol a jelen lévő veszélyes anyagok mennyisége (beleértve a technológia irányíthatatlanná válása miatt várhatóan keletkező veszélyes anyagokat is) a Kormányrendelet 1. melléklet alapján meghatározható alsó küszöbértéket eléri vagy meghaladja, de nem éri el a felső küszöbértéket.

Felső küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem: ahol a jelen lévő veszélyes anyagok mennyisége (beleértve a technológia irányíthatatlanná válása miatt várhatóan keletkező veszélyes anyagokat is) a Kormányrendelet 1. melléklet alapján meghatározható felső küszöbértéket eléri vagy meghaladja.

Kiemelten kezelendő létesítmény:

- a veszélyes anyagok, veszélyes hulladékok üzemén kívüli csővezetéken történő szállításának létesítményei, beleértve a szállító vezetékeket, szivattyú-, kompresszor- és elosztó állomásokat; kivéve a lakossági gázellátás elosztó vezetékeit és azok létesítményeit, valamint a szénhidrogén-bányászat gyűjtővezetékeit 400 mm névleges átmérő alatt;
- a Kormányrendelet 1. melléklet 2. táblázatában szereplő veszélyes tulajdonságok valamelyikével rendelkező veszélyes hulladékok égetéssel történő ártalmatlanítással foglalkozó létesítmény, amennyiben nem tartozik a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem körébe;
- azon üzem, amely területén klór vagy ammónia legalább 1000 kg mennyiségben van jelen, amennyiben nem tartozik a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem körébe.

Tárolás: a veszélyes anyag átmeneti vagy tartós jelenléte raktározás, készletezés vagy biztonságos felügyelet melletti elhelyezés céljából.

Veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek veszélyének azonosítása és kockázatuk elemzése: az üzemeltető által végzett módszeres elemző tevékenység, amelynek során meghatározza és bemutatja a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemben bekövetkező veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset kialakulásának lehetőségeit és azok bekövetkezésének valószínűségét.

Veszélyeztetett terület: ahol a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem, küszöbérték alatti üzem tevékenysége során bekövetkező veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek, üzemzavarok által okozott mérgező, hőszugárzási, ökotoxikus vagy túlnyomási hatások az emberi egészséget, a környezetet vagy a természeti értékeket károsíthatják.

2.2. Általános elvek

Veszélyes tevékenység kizárólag a hatóság katasztrófavédelmi engedélyével végezhető. Veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemre, veszélyes anyagokkal foglalkozó létesítményre építési engedély csak a hivatásos katasztrófavédelmi szerv katasztrófavédelmi engedélye alapján adható.

Az építési engedélyezéshez és a veszélyes tevékenység végzéséhez szükséges katasztrófavédelmi engedély iránti kérelemhez az üzemeltetőnek csatolni kell a biztonsági jelentés vagy biztonsági elemzés két példányát. Amennyiben a biztonsági jelentés vagy biztonsági elemzés védendő adatot tartalmaz, az üzemeltető egyidejűleg a nyilvánosságra hozható, védendő adatot nem tartalmazó biztonsági jelentést vagy biztonsági elemzést is köteles a hatóság részére benyújtani.

Amennyiben az üzemeltető nem vagy nem megfelelő módon tesz eleget a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemre vonatkozó biztonsági jelentéssel vagy biztonsági elemzéssel kapcsolatos hiánypótlási felhívásnak, és a biztonsági jelentésben vagy biztonsági elemzésben

a biztonságos üzemeltetést bizonyítani nem tudja, annak teljesítéséig a hatóság a veszélyes tevékenység végzését korlátozhatja vagy felfüggesztheti.

A hatóság által lefolytatott közigazgatási eljárásokért igazgatási szolgáltatási díjat kell fizetni. A hatóság a jogszabály hatálya alá tartozás megállapítása céljából bármely gazdálkodó szervezetet adatszolgáltatásra kötelezhet, és annak telephelyén hatósági ellenőrzést tarthat. A jogszabály hatálya alá tartozó hatósági ügyekben hozott határozat ellen közigazgatási úton fellebbezésnek helye nincs, az felügyeleti jogkörben nem változtatható meg, és nem semmisíthető meg.

Az üzemeltető a hatóság számára köteles haladéktalanul bejelenteni a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem, veszélyes anyagokkal foglalkozó létesítmény, küszöbérték alatti üzem bezárását. Az üzemeltető köteles külön jogszabály szerinti eljárásban bejelenteni a hatóságnak:

- a veszélyes tevékenység ismételt folytatását;
- a működő veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem, a veszélyes anyagokkal foglalkozó létesítmény, küszöbérték alatti üzem, a tároló berendezés vagy a technológiai eljárás, vagy a védekezés belső (létesítményi) rendszerének a biztonságra hátrányosan kiható jelentős változtatását;
- az alkalmazott veszélyes anyagok mennyiségének jelentős növekedését, illetve a veszélyes anyag jellegének vagy fizikai tulajdonságának jelentős változását.

Amennyiben a bejelentés alapján a biztonsági elemzés, biztonsági jelentés vagy a súlyos káresemény elhárítási terv módosítása szükséges, akkor annak hatóság általi elfogadásáig a megváltoztatott veszélyes tevékenység nem kezdhető meg, vagy a veszélyes tevékenység nem folytatható.

A hatóság a hozzá benyújtott biztonsági jelentés vagy biztonsági elemzés vizsgálata alapján állapítja meg a dominóhatásban érintett veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek körét. A hatóság a dominóhatásban érintett üzemek irányába intézkedik a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek megelőzési célkitűzéseinek, biztonsági irányítási rendszerének, belső védelmi terveinek összehangolására a biztonsági jelentés vagy biztonsági elemzés soron kívüli felülvizsgálatának kezdeményezésével. A hatóság az intézkedéseiről tájékoztatja a külső védelmi tervek és a lakossági tájékoztatók elkészítésében érintetteket.

A veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem biztonsági jelentésében vagy a hatóság döntése alapján a biztonsági elemzésében bemutatott veszélyeztető hatások elleni védekezés érdekében a veszélyeztetett településeken külső védelmi tervet kell készíteni. A külső védelmi tervet a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve a veszélyeztetett települések polgármestereinek közreműködésével készíti el. A külső védelmi tervek elkészítésének és gyakoroltatásának költségeit a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve saját költségvetése terhére biztosítja.

A hatóság az ágazati hatósági feladatokat ellátó szervezetek hatósági ellenőrzéseit, ennek keretében a társhatóságok részére hatósági ellenőrzés foganatosítására vonatkozó javaslatot tesz, több társhatóság bevonásával együttes ellenőrzéseket szervez. A hatóság a rendelkezésére álló adatokhoz a társhatóságok részére hozzáférést biztosít. A társhatóságok a meghatározott körben kötelesek a hatósággal együttműködni.

A hatóság a határozatát a veszélyeztetett települések polgármestereivel, a veszélyes anyaggal foglalkozó üzem telephelye szerint illetékes helyi, megyei védelmi bizottság elnökével, valamint a fővárosban a főpolgármesterrel közli. A hatóság a veszélyes tevékenység

végzésére vonatkozó határozatának kiadását követően a veszélyes tevékenységet végzőkről és a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleseti veszélyekről tájékoztatja a veszélyes anyaggal foglalkozó üzem telephelye szerint illetékes megyei (budapesti) rendőrfőkapitányságot, az egészségügyi államigazgatási szervet, a környezetvédelmi hatóságot, valamint az állami mentőszolgálatot.

A hatóság elrendelheti az üzemeltető költségére és veszélyére:

- 1) a rendőrség közreműködésével – külön jogszabály szerint – a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemben foglalkoztatott, vagy annak területén lévő személyeknek a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem területére történő belépésének, illetve az ott tartózkodásának megtiltását, a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem, veszélyes anyagokkal foglalkozó létesítmény helyiségeinek lezárását és ennek hatósági pecséttel történő hitelesítését;
- 2) a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem, veszélyes anyagokkal foglalkozó létesítmény biztonsági őrzését;
- 3) a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemben, veszélyes anyagokkal foglalkozó létesítményben található veszélyes anyagok, eszközök
 - elszállítását,
 - környezetvédelmi szabályok szerinti megsemmisítését,
 - veszélyeztető jellegük megszüntetését.

A hatóság katasztrófavédelmi bírság kiszabására jogosult:

- katasztrófavédelmi engedély nélkül végzett engedélyköteles tevékenység végzése esetén;
- a jogszabályokban, vagy az azok alapján meghozott hatósági döntésben foglalt előírások elmulasztása esetén;
- a veszélyes tevékenységgel kapcsolatos súlyos balesettel vagy üzemzavarral összefüggésben megelőző, elhárító és helyreállító intézkedésekre vonatkozó kötelezettség be nem tartása esetén.

A bírság összegét a jogsértésnek az emberi életre és egészségre, az anyagi javakra és a környezetre való veszélyességével arányos mértékben, igazodva a jogsértés súlyához és ismétlődéséhez kell meghatározni. A bírság egy eljárásban ugyanazon kötelezettség ismételt megszegése vagy más kötelezettségzegés esetén ismételten is kiszabható. A jogerősen kiszabott és be nem fizetett bírság adók módjára behajtandó köztartozásnak minősül. A katasztrófavédelmi bírság a katasztrófa-elhárítási célelőirányzat bevétele.

A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek következményeinek csökkentésére vonatkozó veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemben belüli feladatokat az üzemeltetőnek a **belső védelmi tervben**, míg az érintett állami és önkormányzati szervek veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemben kívüli feladatait a **külső védelmi tervben** kell meghatározni. A küszöbérték alatti üzem üzemeltetője a veszélyes anyagokkal kapcsolatos tevékenységet a jogszabályban meghatározott módon és adattartalommal a hatóságnak bejelenti. A hatóság a küszöbérték alatti üzem üzemeltetője által küldött bejelentést megvizsgálja. A vizsgálatok alapján, ha az üzemben tárolt veszélyes anyagok mennyisége és fajtája, vagy az üzem által okozott veszélyeztetés azt indokolja, a hatóság az üzemeltetőt **súlyos káresemény elhárítási terv** készítésére kötelezi.

Az üzemeltető által benyújtott súlyos káresemény elhárítási tervet a hatóság értékeli, és dönt a katasztrófavédelmi engedély kiadásáról. Amennyiben a benyújtott súlyos káresemény elhárítási terv nem felel meg a külön jogszabályban meghatározott követelményeknek, annak a hatósághoz történő beérkezésétől számított negyvenöt napon belül a hatóság hiánypótlásra

hívja fel az üzemeltetőt. Ha az üzemeltető nem vagy nem megfelelő módon tesz eleget a súlyos káresemény elhárítási tervvel kapcsolatos hiánypótlási felhívásnak, vagy a súlyos káresemény elhárítási tervben a biztonságos üzemeltetést bizonyítani nem tudja, annak teljesítéséig a hatóság szankciókat alkalmazhat.

A **hatóság döntése alapján a küszöbérték alatti üzem** veszélyeztető hatásainak figyelembevétele érdekében **külső védelmi tervet** kell készíteni. A hatóság a küszöbérték alatti üzemben a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek megelőzése, valamint a jogszabályban, illetve hatósági határozatban foglalt kötelezettségek teljesülése érdekében hatósági ellenőrzést tart.

A küszöbérték alatti üzem üzemeltetője – amennyiben a hatóság azt részére előírja – köteles

- 1) a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek megelőzését és elhárítását, az egészség és a környezet magas fokú védelmét biztosító **súlyos káresemény elhárítási tervet** a hatóság részére jóváhagyásra benyújtani;
- 2) a súlyos káresemény elhárítási terv részeként súlyos balesetek megelőzését és elhárítását biztosító irányítási rendszert működtetni;
- 3) a súlyos káresemény elhárítási tervben megjelölt feladatok végrehajtásához szükséges feltételeket biztosítani;
- 4) a súlyos káresemény elhárítási tervet a külön jogszabályban meghatározott esetekben, de legalább háromévenként felülvizsgálni, és szükség szerint módosítani;
- 5) a súlyos káresemény elhárítási terv végrehajthatóságát a külön jogszabályban meghatározott módon gyakorlattal ellenőrizni;
- 6) a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset körülményeit kivizsgálni és az arról készült jelentést a hatóság részére megküldeni.

Az üzemeltető köteles a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szerve ügyeleti szolgálata útján a hatóságot, továbbá a megyei védelmi bizottság elnökét és a veszélyeztetett települések polgármestereit haladéktalanul tájékoztatni:

- 1) a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset, üzemzavar körülményeiről;
- 2) a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetben, üzemzavarban szereplő veszélyes anyagokról;
- 3) a lakosságra, az anyagi javakra és a környezetre gyakorolt hatások értékeléséhez szükséges adatokról;
- 4) a megtett intézkedésekről.

2.3. Engedélyezési, felügyeleti tevékenység

A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek megelőzése, az ellenük való védekezés engedélyezési és felügyeleti tevékenysége a következő területek vizsgálatára terjed ki:

- 1) a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem, küszöbérték alatti üzem azonosítása és a veszélyes tevékenység végzése;
- 2) a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek veszélyének azonosítása és kockázatuk elemzése;
- 3) a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek megelőzését, hatásainak csökkentését biztosító irányítási rendszer, a biztonsági irányítási rendszer;
- 4) a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek káros hatásainak értékelése, a lehetséges dominóhatás;
- 5) a belső védelmi tervezés, a külső védelmi tervezés, a tervek végrehajtási feltételeinek megléte;

- 6) a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemekkel kapcsolatos településrendezési tervezés, valamint
- 7) a lakossági tájékoztatás és a nyilvánosság biztosítása.

A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek megelőzése és az ellenük való védekezés engedélyezési eljárásaiban hozott határozatot az illetékes környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőséggel is közölni kell.

2.4. Veszélyes tevékenység azonosítása

A veszélyes tevékenység ellenőrzése, és a veszélyes tevékenység által okozott kockázat szintjének minősítése a biztonsági jelentésben vagy biztonsági elemzésben szereplő veszélyeztetettség mutatók elemzése alapján történik.

Az üzemeltető az üzemazonosítási adatlapokat a hatóság területi szervének:

- tervezés alatt álló veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem esetében az építési engedélyezéshez kapcsolódó katasztrófavédelmi engedély iránti kérelem benyújtásával egyidejűleg;
- olyan veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem esetében, amely a veszélyes tevékenység megkezdése előtt építési engedélyezés kapcsán katasztrófavédelmi engedély megszerzésére nem kötelezett, a veszélyes tevékenység megkezdésére irányuló kérelem benyújtásával egyidejűleg

küldi meg.

2.5. Biztonsági elemzés és biztonsági jelentés

A **felső küszöbértékű** veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem üzemeltetője a Kormányrendelet 3. mellékletében (meghatározott tartalmi és formai követelményeknek megfelelő **biztonsági jelentést**; az **alsó küszöbértékű** veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem üzemeltetője a Kormányrendelet 4. mellékletében meghatározott tartalmi és formai követelményeknek megfelelő **biztonsági elemzést** készít.

- 1) Az üzemeltető bemutatja a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset megelőzésével, és annak hatásai elleni védekezéssel kapcsolatban kialakított fő célkitűzéseit, valamint azt az üzemi szervezeti és eszközrendszert, amely biztosítja az egészség és a környezet magas fokú védelmét.
- 2) A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek veszélyeinek azonosítása és kockázatuk részletes elemzése alapján az üzemeltető meghatározza a veszélyes anyagok környezetbe kerülésének lehetőségeit, esetleges módjait és károsító hatásait, azok valószínűségét; a veszélyes anyagok vagy a fizikai hatások terjedését; a személyek, valamint az anyagi javak és a környezet veszélyeztetettségének mutatóit (javaslatot tehet a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem körüli veszélyességi övezet kijelölésére).
- 3) Az üzemeltető bizonyítja, hogy a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek kialakulásának lehetőségeit a biztonsági irányítási rendszer, az irányítási rendszer kialakítása során figyelembe vette.
- 4) Az üzemeltető – a lakossági tájékoztató kiadványhoz szükséges, legalább a Kormányrendelet 10. melléklet 1.1. és 1.2. pontok szerinti adattartalommal – elkészíti a biztonsági jelentés kivonatát. (A kivonat a nyilvánosságra hozható biztonsági jelentés részét képezi, amely – amennyiben arra lehetőség van – a szakmai kifejezések helyett annak köznapi megfelelőjét tartalmazza.) A biztonsági jelentés és a biztonsági elemzés vizsgálatára vonatkozó ügyintézési határidő 90 nap.

Az üzemeltető a biztonsági jelentés vagy a biztonsági elemzés benyújtásával egyidejűleg katasztrófavédelmi engedély iránti kérelmet terjeszt elő, amelynek – az ÁKR-ben meghatározottakon túl – az alábbiakat is tartalmaznia kell:

- a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem nevét és címét, amelyre a kérelem irányul;
- a biztonsági jelentést vagy a biztonsági elemzést készítő szakértő nevét, címét, kapcsolattartóját és annak elérhetőségét,
- a kérelmet előterjesztő, képviselőre jogosult nevét és aláírását.

A katasztrófavédelmi engedély iránti kérelem mellékleteként az üzemeltető csatolja:

- a biztonsági jelentést vagy a biztonsági elemzést, valamint azok védendő adatot nem tartalmazó változatát;
- az ügyben eljáró meghatalmazott személy részére szóló meghatalmazást;
- a képviselői jogosultság igazolására alkalmas iratot,
- az igazgatási szolgáltatási díj megfizetését hitelt érdemlően bizonyító iratot.

Amennyiben az üzemeltető a védendő adatot nem tartalmazó dokumentációt nem nyújt be, akkor csatolja a nyilatkozatát arról, hogy a beküldött dokumentáció nem tartalmaz védendő adatot.

2.5.1. Belső és külső védelmi terv

A veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem üzemeltetője a biztonsági jelentésben vagy a biztonsági elemzésben szereplő veszélyek következményeinek elhárítására a Kormányrendelet 8. mellékletében meghatározott tartalmi és formai követelményeknek megfelelő belső védelmi tervet készít. Az üzemeltető megteremti a belső védelmi tervben megjelölt feladatok végrehajtásához szükséges feltételeket, önállóan vagy más üzemeltetőkkel közösen megalakítja, felkészíti és a biztonsági elemzésben, biztonsági jelentésben rögzített veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleseti eseménysorokhoz rendelkezhetően, a megfelelő eszközökkel felszereli a védekezésben érintett végrehajtó szervezeteket, létrehozza a védekezéshez szükséges üzemi infrastruktúrát.

Az üzemeltető a belső védelmi terv készítése során lehetőséget biztosít arra, hogy a tervről a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem munkavállalói, és az üzem területén folyamatos megbízással tevékenységet végző alvállalkozók véleményt nyilváníthassanak. A belső védelmi tervben foglaltakat az üzemeltető valamennyi, a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem területén dolgozó személlyel – beleértve a hosszabb távú együttműködés keretében foglalkoztatott alvállalkozókat is – megismerteti, és annak alkalmazására a munkavállalókat felkészíti. A belső védelmi terv a biztonsági jelentés vagy a biztonsági elemzés melléklete, elkészítésére ezekkel egy időben kerül sor.

Az üzemeltető a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset vagy a veszélyes anyagokkal kapcsolatos üzemzavar bekövetkezése esetén a belső védelmi tervben foglalt intézkedéseket azonnal foganatosítja.

A felső küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem üzemeltetője által a hatóságnak megküldött biztonsági jelentés elfogadását követő 6 hónapon belül a Kormányrendelet 9. mellékletében meghatározott tartalmi és formai követelményeknek megfelelő, végleges és jóváhagyott külső védelmi terv készül. A külső védelmi terv elkészítésében a mentőszolgálat, a rendőrség, az illetékes környezetvédelmi, természetvédelmi, valamint népegészségügyi hatáskörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatal, valamint vízügyi hatóság és az üzemeltető vesz részt és nyilvánít véleményt.

A polgármester a külső védelmi tervről 21 napra hirdetményt tesz közzé a 10. melléklet 7. pontjában felsoroltaknak megfelelően, amely idő alatt az érintett nyilvánosság ahhoz észrevételeket tehet. A polgármester a külső védelmi tervvel kapcsolatos észrevételeit az érintett nyilvánosságtól hozzá érkezett észrevételekkel együtt a hatóság helyi szervének a hirdetményi közzététel lezárását követő 8 napon belül megküldi. A hatóság helyi szerve az észrevételekkel kapcsolatos véleményét és a figyelembe vett észrevételek alapján átdolgozott külső védelmi tervet megküldi a hatóság területi szervének a hirdetményi közzététel lezárását követő 20 napon belül.

A hatóság területi szerve a külső védelmi tervet annak kézhezvételét követően megvizsgálja a Kormányrendelet 7. melléklet 4. pontja figyelembevételével. A hatóság területi szerve a megvizsgált külső védelmi tervre vonatkozó véleményét a hatóság helyi szervének megküldi, majd a polgármesterrel együtt a vélemény alapján elkészíti a külső védelmi tervet. Az elkészült és jóváhagyott külső védelmi tervet a hatóság megküldi az előírt szervezetek számára. Egy külső védelmi terv készül abban az esetben is, ha az adott települést több felső küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem, alsó küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem vagy küszöbérték alatti üzem veszélyeztető hatásai érhetik.

2.5.2. Súlyos káresemény elhárítási terv

A Kat. 40. § (5) bekezdése szerinti döntés meghozatalát követően, a súlyos káresemény elhárítási terv készítésére kötelezett üzem, amennyiben az adott településre külső védelmi terv készítése szükséges, tájékoztatja erről a polgármestert és a hatóság helyi szervét és egyidejűleg megküldi részükre a védendő adatokat nem tartalmazó súlyos káresemény elhárítási tervet. A külső védelmi terv a hirdetményi közzététel és a közmeghallgatás biztosítása nélkül, a meghatározott határidőben, tartalmi és formai követelményeknek megfelelően készül.

2.5.3. A biztonsági jelentés és biztonsági elemzés felülvizsgálata

A biztonsági jelentés, a biztonsági elemzés soron kívüli felülvizsgálatát mind a hatóság, mind az üzemeltető kezdeményezheti. Soron kívül felül kell vizsgálni, ha:

- a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemben olyan változások történtek, amelynek a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset kockázatát növelő vagy a védelmi rendszert érintő hatása van;
- a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek, veszélyes anyagokkal kapcsolatos üzemzavarok értékeléséből levont tanulságok, vagy a műszaki fejlődés következtében új információk állnak az üzemeltető rendelkezésére;
- a veszélyazonosításban vagy a hatások értékelésében kialakult korszerűbb módszerek erre okot adnak.

Az ötévenkénti (soros) vagy soron kívüli felülvizsgálatról készült jegyzőkönyvet az üzemeltető a hatóság területi szervének soros felülvizsgálat, vagy az általa kezdeményezett soron kívüli felülvizsgálat esetében haladéktalanul; a hatóság által kezdeményezett soron kívüli felülvizsgálat esetében a hatóság határozatában meghatározott határidőn belül megküldi. Amennyiben a felülvizsgálat eredményeképpen a hatóság döntése szerint a biztonsági jelentést, a biztonsági elemzést módosítani szükséges, akkor annak módosítással érintett részét, jelentős tartalmi módosítás esetében a módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt biztonsági jelentést, biztonsági elemzést az üzemeltető a hatóság határozatában meghatározott határidőn belül megküldi a hatóság területi szervének. A felülvizsgálatról készült jegyzőkönyv elbírálására vonatkozó ügyintézési határidő 30 nap.

A hatóság a veszélyesség megítélését – a védendő adatokat is tartalmazó – biztonsági jelentés, biztonsági elemzés alapján végzi el, de a védendő adatokat nem tartalmazó változatot hozza nyilvánosságra. A hatóság a védendő adatokat nem tartalmazó biztonsági jelentést vagy biztonsági elemzést nyilvános betekintés céljából megküldi a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem hatásai által veszélyeztetett település polgármesterének, a fővárosban a főpolgármesternek is.

2.6. Hatósági ellenőrzés

A hatóság a biztonsági jelentés vagy a biztonsági elemzés valóságtartalmát – a Kormányrendelet 7. mellékletében megfogalmazott szempontrendszer alapján – szükség szerint helyszíni vizsgálattal ellenőrzi, vagy az üzemeltetőtől kiegészítő tájékoztatást kér. Amennyiben a veszélyes tevékenység által jelentett kockázat szintje meghaladja az elfogadható szintet, vagy az üzemeltető által tervezett intézkedések nem elégségesek a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek megelőzéséhez és veszélyeztető hatásaik mérsékléséhez, akkor a hatóság az üzemeltetőt olyan kiegészítő intézkedések megtételére kötelezi, amelyek eredményeképpen a kockázat szintje elfogadható mértékűre csökken. A kiegészítő intézkedések érinthetik a biztonsági jelentés vagy biztonsági elemzés tartalmát és az ezekben szereplő feladatok végrehajtási feltételeit. Ha a kockázat szintje nem csökkenthető elfogadható szintre, akkor a hatóság az üzemeltető nyilatkozattételre történő felhívását követően – a kockázat mértékére tekintettel – dönt a veszélyes tevékenység korlátozásáról, megszüntetéséről vagy az engedélyezésre vonatkozó kérelem elutasításáról.

A hatóság helyszíni vizsgálattal ellenőrzi a Kormányrendelet 7. melléklet 1.6.2. pontjában meghatározottak teljesülését a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem által a társadalmi kockázat számításába be nem számított gazdálkodó szervezeteknél és az ipari parkok esetében.

A hatóság helyszíni vizsgálattal ellenőrzi a belső védelmi terv gyakorlatot, amelyet a gyakorlat befejeztével értékel. Amennyiben a gyakorlat nem elfogadható, abban az esetben a hatóság a belső védelmi terv gyakorlat ismételt lebonyolítására kötelezi a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem üzemeltetőjét. A hatóság a felső küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemeket legalább évente, az alsó küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemeket legalább kétfévente egyszer a biztonsági irányítási rendszerre vagy az irányítási rendszerre is kiterjedően ellenőrzi (a továbbiakban: időszakos hatósági ellenőrzés).

Az előre meghatározott ellenőrző vizsgálati program szerinti időszakos hatósági ellenőrzés esetében az (1) bekezdésben foglaltakon túl különös figyelemmel kell lenni arra, hogy:

- az üzemeltető bizonyítani tudja, hogy a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemben végzett tevékenységekkel kapcsolatban a súlyos balesetek megelőzése, valamint a súlyos balesetek következményeinek csökkentése érdekében megfelelő erőket és eszközöket biztosít, valamint megfelelő intézkedéseket tesz mind a telephelyen, mind azon kívül;
- a biztonsági jelentésben, a biztonsági elemzésben vagy a belső védelmi tervben foglalt adatok és információk megfelelnek az üzemi körülményeknek.

Az ellenőrzés során feltárt műszaki, vezetési és szervezeti hiányosságok megszüntetésére a hatóság megfelelő határidő biztosításával kötelezi az üzemeltetőt, aki a megtett intézkedéseiről írásban tájékoztatja a hatóságot.

A biztonsági jelentés vagy a biztonsági elemzés alapján a hatóság a dominóhatás veszélyének kizárására vagy bekövetkezési valószínűségének csökkentésére szolgáló műszaki

megoldások, védelmi tervek és az irányítási rendszer összehangolása érdekében az érintett üzemeket kölcsönös adatszolgáltatásra kötelezi.

A belső védelmi terv, a súlyos káresemény elhárítási terv vizsgálata során a hatóság ellenőrzi, hogy az azokban szereplő veszélyhelyzeti irányítás, a védekezéssel kapcsolatos infrastruktúra és a védekezést végrehajtó szervezetek alkalmasak-e a biztonsági jelentésben, a biztonsági elemzésben vagy a súlyos káresemény elhárítási tervben feltárt, a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetből fakadó veszélyhelyzeti feladatok ellátására, valamint a szervezetek felszerelése és felkészítése megfelel-e a biztonság követelményeinek. Amennyiben a biztonság növelése indokolja, a hatóság az üzemeltetőt a tervek kiegészítésére kötelezi, vagy a külső védelmi terv esetében kiegészítő intézkedéseket javasol a polgármesternek.

2.7. Felmentési lehetőség

Amennyiben a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem üzemeltetője – a biztonsági jelentés vagy biztonsági elemzés készítése (vagy felülvizsgálata) során – a veszélyes anyagok teljes körét, mennyiségét és a jelenlétük feltételeit figyelembe véve bizonyítani tudja, hogy a Kormányrendelet 6. mellékletében szereplő valamely felmentési feltétel közül legalább egy fennáll, akkor kérheti, hogy a hatóság a biztonsági jelentésben vagy biztonsági elemzésben megkövetelt tájékoztatást azokra a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleseti veszélyekre korlátozza, amelyek a felmentési kérelemben nem szerepelnek. A hatóság a felmentési kérelem elbírálásához az üzemeltetőtől kiegészítő információkat kérhet. A felmentésre vonatkozó kérelem elfogadása esetén, az üzemeltető a biztonsági jelentést vagy biztonsági elemzést a felmentésben szereplő korlátozott tartalommal nyújthatja be.

A hatóság által kiadott határozat tartalmazza, hogy a felmentés milyen anyagra, és a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem melyik létesítményére vonatkozik. Az előbbieken kívül tartalmazza továbbá, hogy a felmentés alkalmazása esetén mely részeiben korlátozható a biztonsági jelentés vagy biztonsági elemzés tartalma. Az üzem a felmentési szabály alkalmazása esetén továbbra is felső vagy alsó küszöbértékűnek tekintendő.

Új veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem létesítése esetén az üzemeltető a felmentésre vonatkozó kérelmét a katasztrófavédelmi engedély megszerzésére irányuló kérelemmel együtt küldi meg a hatóságnak. Minden más esetben a felmentésre vonatkozó kérelem a biztonsági jelentés vagy a biztonsági elemzés első alkalommal történő benyújtásakor vagy azok felülvizsgálatakor nyújtható be.

2.8. Településrendezési tervezés

A hatóság a biztonsági jelentés vagy a biztonsági elemzés alapján – azok elfogadásával egyidejűleg – katasztrófavédelmi engedélyben jelöli ki a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem körüli veszélyességi övezet határait.

A hatóság:

- 1) a veszélyességi övezet határaitól tájékoztatja az érintett polgármestert, és kezdeményezi a veszélyességi övezet településrendezési tervben való feltüntetését;
- 2) a veszélyességi övezet kijelöléséről tájékoztatja a megyei területfejlesztési tanács tagjaként eljáró megyei közgyűlés elnökét;
- 3) a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem veszélyességi övezete határainak kijelölését, vagy azok módosítását, törlését követően megvizsgálja a veszélyeztetett települések településrendezési tervét;

- 4) amennyiben a településrendezési tervben nem vették kellő mértékben figyelembe a veszélyességi övezetben lehetségesen fellépő károsító hatásokat, akkor erre felhívja a polgármester figyelmét, és javasolja a szükséges intézkedések megtételét.

A polgármester:

- 1) a tájékoztatást követően haladéktalanul értesíti a hatóságot a veszélyességi övezet településrendezési tervben történő feltüntetésének várható időpontjáról;
- 2) a veszélyességi övezet településrendezési tervben történő feltüntetéséig a veszélyességi övezet határán belüli területen történő esetleges fejlesztések során figyelembe veszi a veszélyességi övezet határait, és
- 3) a fejlesztésekről a fejlesztés engedélyezése előtt állásfoglalást kér a hatóságtól, és kezdeményezi a bizottság létrehozását: a megyei népegészségügyi szakigazgatási szerv, az illetékes környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség, továbbá a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem és a fejlesztéssel érintett települési önkormányzat képviselőiből;
- 4) a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem veszélyességi övezetének határán belül történő fejlesztések során biztosítani kell, hogy a bizottsági állásfoglalást követően, a tervezett fejlesztésről a lakosság 21 napig véleményt nyilváníthasson.

2.9. Jelentési rendszer, hatósági adatok kezelése

2.9.1. Az üzemeltető

A veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemben vagy a küszöbérték alatti üzemben történt veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetről, üzemzavarról, annak bekövetkezését vagy az arról való tudomásszerzést követő 24 órán belül a Kormányrendelet 12. mellékletében szereplő adattartalommal írásbeli adatszolgáltatást nyújt a hatóság területi szerve részére. A hatóság az üzemeltetőtől kapott adatszolgáltatás kézhezvételét követően a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemben vagy a küszöbérték alatti üzemben bekövetkezett veszélyes anyagokkal kapcsolatos üzemzavarról – annak egy másolati példánya megküldésével – tájékoztatja a veszélyeztetett település polgármesterét.

A veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemben vagy a küszöbérték alatti üzemben történt veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset kivizsgálásának lezárását követő 15 napon belül az üzemeltető részletes jelentést küld a hatóság részére. A részletes jelentés tartalmi követelményeit a hatóság központi szerve, az Európai Bizottság vonatkozó előírásainak figyelembevételével határozza meg (a jelentési kötelezettség független a hatóság területi vagy helyi szerveinek a védekezésben való részvételétől). Kiegészítő jelentést küld, ha a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetről új tény vagy körülmény jut tudomására. Tájékoztatást küld abban az esetben is, ha a technológia, a berendezések, a biztonsági irányítási rendszer alkalmazásakor vagy a védekezés területén szerzett saját tapasztalatok, továbbá a technikai fejlődés kapcsán tudomására jutó ismeretek, a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek megelőzése, és az ellenük való védekezés rendszerének áttekintését szükségessé teszik.

A hatóság a kézhezvételtől számított 8 napon belül a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemben vagy a küszöbérték alatti üzemben bekövetkezett veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetről – az üzemeltetőtől kapott jelentés egy másolati példányának megküldésével – tájékoztatja a veszélyeztetett település polgármesterét.

2.9.2. A hatóság

A veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemekről és a küszöbérték alatti üzemekről kapott információkról, valamint a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezéssel kapcsolatos előírások végrehajtásáról nyilvántartást vezet. A veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek esetében a nyilvántartásban foglaltakról az Európai Unió illetékes szervével történő együttműködés és információszolgáltatás céljából nemzeti jelentést készít, amelyet a hatóság központi szervének vezetője továbbít az Európai Unió illetékes szervének.

A központi szerv vezetője a kapott információkról (beleértve olyan testületek nevét és címét is, amelyek más európai uniós tagállam illetékes hatóságai számára tudnak lényeges tájékoztatást adni a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetről) haladéktalanul tájékoztatja az Európai Unió illetékes szervét. Amennyiben a tájékoztatás tartalmát érintően hatósági eljárás folyik, a tájékoztatást az eljárás jogerős befejezését követően kell megküldeni.

A központi szerv által készített hároméves nemzeti jelentést az Európai Unió döntéshozatali tevékenységében történő magyar részvétel szabályainak megfelelően kell megküldeni az Európai Bizottság részére.

2.9.3. Hatósági adatok kezelése

A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek megelőzése céljából – a katasztrófavédelmi hatóság engedélyezési, felügyeleti és ellenőrzési feladatainak keretében – a veszélyes tevékenységek katasztrófa-, tűz- és polgári védelmi felügyeletének hatékony tétele érdekében, iparfelügyeleti adatbázist hoz létre és működtet.

Feladata: a Kormányrendelet hatálya alá tartozó üzemekkel kapcsolatos – a társhatóságok által a feladat- és hatáskörük szerint elvégzett – engedélyezési, felügyeleti és ellenőrzési tevékenység során keletkezett engedélyek, ellenőrzési jegyzőkönyvek, védelmi tervek gyűjtése, valamint a társhatóságok részére történő elérhetőségének biztosítása, a hatóságok közötti hatékony információcsere céljából. A társhatóságok a hatósági engedélyeket, jegyzőkönyveket, védelmi terveket a kiadásukat követően haladéktalanul elektronikus formátumban (PDF) az iparfelügyeleti adatbázisba feltöltik.

Amennyiben a társhatóság engedélyezési, felügyeleti, ellenőrzési tevékenysége során felmerül, hogy valamely gazdálkodó szervezet e rendelet hatálya alá tartozhat, azonban az a hatóság iparfelügyeleti adatbázisában nem szerepel, felhívja a hatóság figyelmét az üzemazonosítási eljárás lefolytatására. A társhatóság a felhíváshoz mellékeli az üzemazonosítási eljárást megalapozó dokumentumokat, különös tekintettel az adatszolgáltatási adatlapokra, ellenőrzési jegyzőkönyvekre, nyilvántartásokra, bevallásokra. A hatóság a bejelentés alapján lefolytatott üzemazonosítási eljárás lezárását követően a bejelentő részére tájékoztatást ad, és szükség esetén az iparfelügyeleti adatbázis tartalmát kiegészíti.

A hatóság a társhatóságok részére az iparfelügyeleti adatbázishoz hozzáférést biztosít, és lehetővé teszi az abban szereplő információk és dokumentumok elérhetőségét. Az iparfelügyeleti adatbázis alapján félévente elektronikus úton tájékoztatást küld a társhatóságok részére. A társhatóságok által hozzáférhető iparfelügyeleti adatbázis az alábbi főbb adatokat tartalmazza:

- 1) üzem neve,
- 2) üzem székhelye,
- 3) telephelyének címe és GPS koordinátája,
- 4) besorolása,

- 5) hatósági engedélyek társhatóságokként rendszerezve,
- 6) ellenőrzési jegyzőkönyvek társhatóságokként rendszerezve,
- 7) lakossági tájékoztatást szolgáló dokumentumok,
- 8) védelmi tervek vagy azok adatai,
- 9) védelmi gyakorlatok időpontjai, jegyzőkönyvei, eredményei, és a
- 10) hatósági, társhatósági ellenőrzések tervezett időpontjai.

A társhatóságok a feladat- és hatáskörük alapján tervezett ellenőrzéseikről előzetesen tájékoztatják a hatóságot. A tervezett ellenőrzések időpontjait a hatóság az iparfelügyeleti adatbázison keresztül közzéteszi. A hatóság a társhatóságok részére javaslatot tehet hatósági ellenőrzés lefolytatása céljából, és több hatóság bevonásával közös, összehangolt ellenőrzés szervezésére jogosult. Közös ellenőrzések lefolytatására a társhatóságok is tehetnek javaslatot.

A hatóság a rendelkezésére álló információk alapján a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező társhatóságokat bevonja azon védelmi tervek elkészítésébe és begyakoroltatásába, amelyek célja a lakosságot, környezetet és az anyagi javakat érintő veszélyeztető hatások megelőzése és mérséklése. A hatóság az üzemeknél tartandó belső védelmi terv és súlyos káresemény elhárítási terv gyakorlatokra meghívhatja a társhatóságok területileg illetékes szerveit.

A hatóság honlapján keresztül a lakosság részére az alábbiakhoz biztosít hozzáférést:

- 1) üzem neve,
- 2) székhelye,
- 3) telephelyének címe,
- 4) besorolása,
- 5) hatósági engedélyek listája és azok hozzáférhetősége hatóságokként rendszerezve,
- 6) lakossági tájékoztató kiadványok.

2.10. Veszélyes Üzemek Főosztály

A Veszélyes Üzemek Főosztály:

- 1) végzi a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek, létesítmények és küszöbérték alatti üzemek katasztrófavédelmi engedélyezési, és a biztonsági jelentések, elemzések és súlyos káresemény elhárítási tervek elfogadásával, időszakos felülvizsgálatával kapcsolatos másodfokú hatósági feladatokat, valamint a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások megvalósításával kapcsolatos ügyek esetén az elsőfokú hatósági feladatokat;
- 2) figyelemmel kíséri a veszélyes üzemekben bekövetkező üzemzavarokkal, súlyos balesetekkel kapcsolatos tendenciákat, amelyek alapján javaslatot tesz a hatósági engedélyezési, felügyeleti, ellenőrzési és bírságolási módszertan, illetve gyakorlat javítására;
- 3) figyelemmel kíséri a veszélyes üzemek szakterülettel kapcsolatos jogalkalmazási gyakorlatot, és szükség esetén javaslatot tesz annak fejlesztésére, segíti az alárendelt szervek egységes jogalkalmazását;
- 4) ellátja a területi szervek veszélyes anyagokkal foglalkozó és küszöbérték alatti üzemekkel kapcsolatos elsőfokú hatósági tevékenységének szakirányítását;
- 5) ellátja a területi és helyi szervek gáz csatlakozóvezetékek és felhasználói berendezések műszaki-biztonsági felülvizsgálatával kapcsolatos első- és másodfokú hatósági tevékenységének szakmai irányítását és felügyeletét, eleget tesz a hatósági jogkörében jogszabályban rögzített nyilvántartási és tájékoztatási kötelezettségeinek;

- 6) irányítja és felügyeli a területi szervek által – a társhatóságokkal és az önkormányzatokkal közösen végzett – iparbiztonsági hatósági ellenőrzések előkészítését, lebonyolítását és az eredmények értékelését;
- 7) végzi a Kat. IV. fejezete hatálya alá tartozó üzemek területén bekövetkezett veszélyes anyaggal, súlyos balesetekkel és üzemzavarokkal kapcsolatos vizsgálatok koordinálását, és feldolgozza az azokról a területi szervek által készített, illetve az üzemeltető által megküldött jelentéseket;
- 8) iparbiztonsági vonatkozásban közreműködik a települések katasztrófa-veszélyeztetettségének felmérésében, pontosításában, javaslatot tesz a települések katasztrófavédelmi osztályba sorolásának szükség szerinti módosítására;
- 9) közreműködik a veszélyes anyagok előállításával, felhasználásával és tárolásával, illetve a veszélyes hulladékokat érintő veszélyeztető hatásokkal kapcsolatos veszélyelhárítási és az általános polgári védelmi tervrendszerek felülvizsgálatára vonatkozó központi szintű feladatok végrehajtásában, felügyeli a területi szervek ez irányú tevékenységét;
- 10) szervezi és irányítja a BM OKF súlyos balesetek elleni védekezéshez kapcsolódó szakértői és tudományos tevékenységét, valamint koordinálja az Iparbiztonsági Tanácsadó Testület veszélyes üzemekkel kapcsolatos tevékenységét;
- 11) a Kat. IV. fejezete hatálya alá tartozó üzemek tekintetében gyűjti és értékeli a súlyos balesetek elleni védekezéssel kapcsolatos műszaki, szervezeti és vezetési információkat, működteti az Iparbiztonsági Információs Rendszert (IBIR), ezen belül az uniós követelményeknek megfelelően naprakészen tartja a Seveso Üzemek Nyilvántartási Rendszerét (SPIRS);
- 12) közreműködik a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek területén bekövetkezett súlyos balesetek és üzemzavarok kivizsgálásában és az azokról készített üzemeltetői jelentések feldolgozásában, valamint működteti az uniós követelményeknek megfelelően a Súlyos Baleseti Jelentési Rendszert (MARS);
- 13) ellátja a KML Kat. IV. fejezetének hatálya alá tartozó üzemekhez kapcsolódó feladatainak szakmai felügyeletét, részt vesz a technikai korszerűsítésre irányuló javaslatok kidolgozásában, továbbképzésük végrehajtásában, szükség esetén ellenőrzéseik, veszélyes anyagok jelenlétében történő beavatkozásaik végrehajtásához szakmai támogatást nyújt;
- 14) szakmai információ és adat szolgáltatásával közreműködik az ipari balesetmegelőzési igazságügyi szakértői tevékenységhez kapcsolódó véleményezési eljárásban;
- 15) ellátja a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek körzetében épülő meteorológiai és vegyi monitoring, valamint lakossági riasztó rendszer (MoLaRi rendszer) meteorológiai és vegyi monitoring rendszerelemének megvalósításával és működtetésével összefüggő feladatokat;
- 16) folyamatos kapcsolatot tart a veszélyes anyagokkal kapcsolatos balesetek megelőzésében, elhárításában érdekelt ágazati minisztériumokkal, állami szervekkel, szakmai és gazdálkodó szervezetekkel, önkormányzatokkal, figyelemmel kíséri a védekezésben érintettek együttműködésének helyzetét, közreműködik a közös feladatok ellátására történő felkészülés feladatainak időszakos egyeztetésében;
- 17) segíti a minisztériumok, országos hatáskörű szervek, valamint az önkormányzatok súlyos balesetek elleni védekezéssel kapcsolatos jogalkalmazó tevékenységét;

- 18) véleményt ad az ágazati jogszabályok és belső normák előkészítése során, kezdeményezi azok kiadását, módosítását, összhangjának megteremtését, továbbá az európai uniós normák és a nemzetközi egyezmények alapulvételével szervezi és végzi a különböző súlyos balesetek elleni védekezéssel kapcsolatos jogszabályok és belső normák tervezeteinek kidolgozását és felülvizsgálatát;
- 19) a Kat. IV. fejezetének hatálya alá tartozó üzemek vonatkozásában végzi az iparbiztonsági hatóság iparfelügyeleti feladatait;
- 20) a súlyos balesetek elleni védekezés területén az aktuális szakmai feladatok egységes értelmezése érdekében a területi és helyi hivatásos katasztrófavédelmi szervek szakemberei részére továbbképzéseket, szakmai tájékoztatókat szervez;
- 21) részt vesz az iparbiztonsági készenléti ügyeleti szolgálat feladatainak ellátásában;
- 22) együttműködik a Nemzeti Közszerológati Egyetemmel, valamint a Katasztrófavédelmi Oktatási Központtal a veszélyes anyagokkal és veszélyes üzemekkel kapcsolatos kutatási és képzési tevékenységben;
- 23) a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemekről, a végrehajtott feladatokról négyévente nemzeti jelentést készít, amelyet az EU döntéshozatali tevékenység rendjének megfelelően küld meg az Európai Bizottságnak;
- 24) ellátja a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek veszélyének kezeléséről szóló 2012/18/EU irányelv (a továbbiakban: Seveso III. Irányelv) illetékes Hatósági és Nemzeti Kapcsolattartó feladatait, valamint közreműködik az Európai Bizottság Közös Kutatóközpont Főigazgatóság (JRC) súlyos balesetek elleni védekezéssel kapcsolatos tevékenységében, továbbá szakmai segítséget nyújt a Seveso III. Irányelv és az ENSZ EGB Ipari Baleseti (Helsinki) Egyezmény nemzetközi feladatainak végrehajtásában a nemzetközi szakterület részére.

3. A létfontosságú rendszerek és létesítmények (kritikus infrastruktúra) azonosítása, kijelölése és védelme^{28 29}

3.1. Értelmezés

Létfontosságú rendszerelem: a törvény 1–3. mellékletében meghatározott ágazatok valamelyikébe tartozó eszköz, létesítmény vagy rendszer olyan rendszerelem, amely elengedhetetlen a létfontosságú társadalmi feladatok ellátásához – az egészségügyhöz, a lakosság személy- és vagyonbiztonságához, a gazdasági és szociális közszolgáltatások biztosításához stb. –, és kiesése jelentős káros következményekkel járna.

Létfontosságú rendszerelem védelme: a létfontosságú rendszerelem funkciójának, folyamatos működésének és sértetlenségének biztosítását célzó, a fenyegetettség, a kockázat, a sebezhetőség enyhítésére vagy semlegesítésére irányuló valamennyi tevékenység.

Azonosítás: az a folyamat, amely során a lehetséges létfontosságú rendszerelemeket kockázatelemzés, valamint az ágazati és horizontális kritériumok alapján meghatározzák.

Azonosítási vizsgálat: az a folyamat, amelynek eredményeképpen az üzemeltető magára vonatkoztatva, az ágazati és horizontális kritériumok teljesülésének lehetőségét elemezve és értékelve azonosítási jelentésében nemzeti vagy európai létfontosságú rendszerelemmé

²⁸ 2012. évi CLXVI. törvény a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről

²⁹ 65/2013. (III.8.) Korm. rendelet a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló 2012. évi CLXVI. törvény végrehajtásáról

történő kijelölésre, a kijelölés visszavonására vagy a kijelölés fenntartására vonatkozó javaslatot tesz.

Kockázatelemzés: fenyegetettségi és kockázati tényezők vizsgálata a rendszerelemek sebezhetőségének, valamint a megzavarásuk vagy megsemmisítésük által okozott következmények értékelése céljából.

3.2. A lehetséges létfontosságú rendszerelemek azonosítása

A lehetséges létfontosságú rendszerelem üzemeltetője az azonosítási vizsgálat eredményéről azonosítási jelentést készít.

Az azonosítási jelentés tartalmazza:

- 1) a vizsgált lehetséges létfontosságú rendszerelem megnevezését, a kockázatelemzést, valamint annak eredményét és a nemzeti vagy európai létfontosságú rendszerelemmé történő kijelölésre irányuló javaslatot, vagy a kijelölés visszavonására, vagy a kijelölés fenntartására vonatkozó javaslatot,
- 2) az üzemeltetőnek az azonosítási jelentés teljességére vonatkozó nyilatkozatát, valamint
- 3) az azonosítási vizsgálat kezdő- és zárónapját,
- 4) a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló 2012. évi CLXVI. törvény (a továbbiakban: Lrtv.) 2/A. § (2) bekezdésében meghatározott szempontrendszerre vonatkozó elemzést, ha a lehetséges rendszerelem tekintetében megállapítható, hogy az Lrtv. 1–3. mellékletében meghatározott azon alágazatba tartozik, amely az Lrtv. 4. melléklet alapján megfeleltethető a hálózati és információs rendszerek biztonságának az egész Unióban egységesen magas szintjét biztosító intézkedésekről szóló, 2016. július 6-ai (EU) 2016/1148 európai parlamenti és tanácsi irányelv szerinti valamely ágazatnak vagy alágazatnak,
- 5) az üzemeltető nevét, székhelyét, levelezési címét, cégjegyzékszámát, statisztikai számjele és adóazonosító számát, képviselőjének nevét, telefonszáma, e-mail-címét,
- 6) a nemzeti létfontosságú rendszerelemek, szolgáltatások megnevezését és címét, valamint azon európai létfontosságú rendszerelemek, szolgáltatások megnevezését és címét, amelyek esetében Magyarország érintett fél.

Amennyiben az üzemeltető az azonosítási jelentés elkészítésére és benyújtására vonatkozó kötelezettségének nem tesz eleget, a Kormány által rendeletben kijelölt, ágazati felelősséggel rendelkező kijelölő hatóság (a továbbiakban: kijelölő hatóság) határidő tűzésével felszólítja az üzemeltetőt az azonosítási jelentés elkészítésére és benyújtására. Ha az üzemeltető a kijelölő hatóság felszólítására egyetlen rendszerelemet sem azonosított lehetséges létfontosságú rendszerelemként, ebben az esetben is be kell nyújtani az azonosítási jelentést. A kijelölt ágazati javaslattevő hatóság (a továbbiakban: javaslattevő hatóság) részére a kijelölő hatóság köteles megküldeni véleményezés céljából az azonosítási jelentést. A javaslattevő hatóság az azonosítási jelentés beérkezésétől számított 30 napon belül megvizsgálja az azonosítási jelentést, és a kockázatelemzéssel kapcsolatos javaslatait megküldi a kijelölő hatóságnak. A javaslattevő hatóság kezdeményezheti, hogy a kijelölő hatóság döntsön az üzemeltető kötelezéséről.

Az üzemeltető 8 napon belül írásban értesíti a kijelölő hatóságot a tevékenységében bekövetkezett minden olyan változásról, amely érinti a létfontosságú rendszerelem azonosítását.

A kijelölt létfontosságú rendszerelem üzemeltetője a nemzeti létfontosságú rendszerelemmé történő kijelölést követően köteles új azonosítási jelentés készíteni, amelyet az előző azonosítási jelentés kijelölő hatóságához történő benyújtásától számított 5 év elteltével, az azt követő 15 napon belül kell benyújtania a kijelölő hatóságnak.

A Kormány a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervét a közrend, közbiztonság, lakosságvédelem, alkotmányvédelem, nemzetbiztonság, terrorelhárítás szempontjaira tekintettel, a nemzeti létfontosságú rendszerelemmé történő kijelölés vonatkozásában általános javaslattevő hatóságként kijelöli. Az ágazati kijelölő hatóság – az általános javaslattevő hatóság Lrtv. 10. § (2) bekezdése szerinti ügyindító javaslatának megküldését követően – hivatalból lefolytatja a kijelölési eljárást és a kijelölés visszavonására irányuló eljárást az ügyindító javaslatban szereplő létfontosságú rendszerelem, szolgáltatások, üzemeltetők vonatkozásában.

3.3. A nemzeti létfontosságú rendszerelemek kijelölése

Nemzeti létfontosságú rendszerelem: olyan létfontosságú rendszerelem, amelynek kiesése – a létfontosságú társadalmi feladatok folyamatos ellátásának hiánya miatt – jelentős káros hatást fejtene ki Magyarországon.

Nemzeti létfontosságú rendszerelemmé történő kijelölést vagy a kijelölés visszavonását

- az üzemeltető vagy
- kormányrendeletben javaslattevő hatóság

kezdemenyezheti a meghatározott ágazatokhoz tartozás alapján, az ágazati kijelölő hatóság, az azonosítási eljárás lefolytatása után, azonosítási jelentés benyújtásával. Az ágazati kijelölő hatóság a kijelölés visszavonásáról hivatalból is dönthet.

A kijelölő hatóság a nemzeti létfontosságú rendszerelemmé történő kijelölésről, valamint a kijelölés visszavonásáról – az ágazaton kívüli honvédelmi létfontosságú rendszerelem kijelölésére irányuló eljárás speciális szabályai szerinti kivételekkel – szakhatóság bevonásával dönt. Ha kijelölő hatóságként a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi, területi vagy helyi szerve jár el, a horizontális kritériumok teljesülése fennállásának a kérdését a hatósági eljárás során a kijelölő hatóság vizsgálja. A nemzeti létfontosságú rendszerelemmé történő kijelölésre, valamint a kijelölés visszavonására vonatkozó eljárásban előzetes szakhatósági állásfoglalásnak nincs helye.

A kijelölő hatóság az ágazati és horizontális kritériumok alapján a közigazgatási hatósági eljárás szabályainak megfelelően határozatban dönt a nemzeti létfontosságú rendszerelem kijelöléséről vagy a kijelölés visszavonásáról. Meghatározza:

- az üzemeltetői biztonsági terv kidolgozásának kezdetét és határidejét;
- valamint a létfontosságú rendszerelem védelmével összefüggő, a rendszerelem egyedi sajátosságaihoz, környezetéhez, a rendszerelem által potenciálisan előidézhető veszély mértékéhez igazodó feltételeket írhat elő az üzemeltető számára.

Üzemeltető: az a természetes, jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, aki vagy amely az eszköz, létesítmény, rendszer rendszerelemének tulajdonosa, engedélyese, rendelkezésre jogosultja vagy napi működéséért felelős.

Ágazati kritérium: azok a szempontok, az azokhoz tartozó küszöbértékek, műszaki vagy funkcionális tulajdonságok, amelyek egy eszköz, létesítmény rendszerelemének megzavarása vagy megsemmisítése (a továbbiakban együtt: kiesés) által kiváltott hatásra vonatkoznak, és amelyek teljesülése esetén az eszköz, létesítmény, rendszer vagy azok része létfontosságú rendszerelemmé jelölhető ki azzal szoros összefüggésben, hogy mely ágazatba tartozik.

Horizontális kritérium: azok a szempontok, az azokhoz tartozó küszöbértékek, műszaki vagy funkcionális tulajdonságok, amelyek egy eszköz, létesítmény rendszerelemének kiesése által kiváltott hatásra vonatkoznak, és amelyek teljesülése esetén – figyelemmel a bekövetkező emberiélet-veszteségekre, az egészségre gyakorolt hatásra, a gazdasági és társadalmi hatásokra, a természetre és az épített környezetre gyakorolt hatásra – az eszköz, létesítmény, rendszer vagy azok része létfontosságú rendszerelemmé jelölhető ki attól függetlenül, hogy mely ágazatba tartozik.

3.4. Az európai létfontosságú rendszerelemek kijelölése

Európai létfontosságú rendszerelem: olyan létfontosságú rendszerelem, amelynek kiesése jelentős hatással lenne – az ágazatokon átnyúló kölcsönös függőségből következő hatásokat is ideértve – legalább két EGT-államra.

EGT-állam: az Európai Unió tagállama és az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más állam.

Európai létfontosságú rendszerelem kijelölésére vagy a kijelölés visszavonására irányuló folyamat:

- 1) Az üzemeltetőnek vagy a javaslattevő hatóságnak a nemzeti létfontosságú rendszerelemmé történő kijelölésre (vagy a kijelölés visszavonására) irányuló eljárás megindításával együtt, vagy önállóan előterjesztett kérelme, vagy EGT-állam kezdeményezése alapján indulhat meg.
- 2) Az európai létfontosságú rendszerelemmé kijelölésre irányuló kérelmet vagy kezdeményezést – a javaslattevő hatóság bevonásával – az ágazati kijelölő hatóság megvizsgálja, és álláspontjáról, az ágazatért felelős miniszter útján tájékoztatja a katasztrófák elleni védekezésért felelős minisztert.
- 3) A nemzetközi szerződés megkötését a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter, az adott ágazat szerint feladat- és hatáskörrel rendelkező miniszterrel együtt kezdeményezi.
- 4) Az ágazati kijelölő hatóság a nemzetközi szerződés hatálybalépésétől számított 30 napon belül, a közigazgatási hatósági eljárás szabályainak megfelelően határozatot hoz, amelyben meghatározza az üzemeltető kötelezettségeit, a végrehajtás határidejét és ellenőrzésének rendjét.

A katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter az európai létfontosságú rendszerelemmé történő kijelölés folyamatában a horizontális kritériumok teljesülésének lehetőségét vizsgálja. Amennyiben az európai létfontosságú rendszerelemmé történő kijelölés vagy a kijelölés visszavonása kérdésében az ágazatért felelős miniszter és a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter ellentétes álláspontot képvisel, a végleges álláspontról a Kormány dönt.

Az európai létfontosságú rendszerelemmé történő kijelölés, valamint a kijelölés visszavonására vonatkozó eljárásban a kérelem kormányablaknál történő előterjesztése

kizárt. A kijelölő hatóság az európai létfontosságú rendszerelemmé történő kijelölés tényéről és időpontjáról, valamint a kijelölés visszavonásának tényéről és időpontjáról tájékoztatja az EDR kormányzati célú hírközlési szolgáltatóját. A szolgáltató a tudomására jutott adatokat harmadik személy számára nem teheti hozzáférhetővé.

3.5. Kijelölési vagy kijelölés visszavonási eljárás közös előírásai

A nemzeti és az európai létfontosságú rendszerelemek

- kijelölési és
- kijelölés visszavonási

közigazgatási hatósági eljárásban, a hatóságok és szakhatóságok részéről csak olyan személy vehet részt, akinek a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvényben meghatározott nemzetbiztonsági ellenőrzését elvégezték, és akivel szemben kockázati tényező nem merült fel.

Az adatok kezelésének célja:

- az azonosítási eljárás, a kijelölési eljárás, a kijelölés visszavonására vonatkozó eljárás lefolytatásának biztosítása;
- a létfontosságú rendszerelemek védelmével kapcsolatos kötelezettségek teljesítése hatósági ellenőrzésének biztosítása;
- a kijelölési eljárás során a határozatban előírt feltételeknek való megfelelés rendszeres hatósági ellenőrzésének biztosítása.

A Kormányrendeletben erre kijelölt szerv (nyilvántartó hatóság) nyilvántartja és kezeli:

- 1) az üzemeltető nevét, székhelyét vagy lakcímét, levelezési címét, cégjegyzékszámát vagy az egyéni vállalkozói nyilvántartási számát, statisztikai számjelét és adóazonosító számát, képviselőjének nevét, telefon- és telefax számát, e-mail címét;
- 2) a biztonsági összekötő személy természetes személyazonosító adatait, telefon- és telefax számát, e-mail címét, szakirányú végzettségét, a végzettséget igazoló okirat sorszáma;
- 3) a nemzeti létfontosságú rendszerelemek és azon európai létfontosságú rendszerelemek megnevezését, amelyek esetében Magyarország érintett fél;
- 4) az üzemeltetői biztonsági tervet;
- 5) az ágazati kijelölő hatóságnak az európai létfontosságú rendszerelem vagy a nemzeti létfontosságú rendszerelem kijelölése visszavonásáról szóló határozatát.

A nyilvántartó hatóság a nyilvántartásból adatot a következők szerint továbbíthat:

- 1) az azonosítási, a kijelölési, a kijelölés visszavonási eljárásban részt vevő javaslattevő hatóság, ágazati kijelölő hatóság, szakhatóságok részére az azonosítási eljárás, a kijelölési eljárás, a kijelölés visszavonására vonatkozó eljárás lefolytatásának biztosítása céljából;
- 2) az európai vagy a nemzeti létfontosságú rendszerelem ellenőrzését koordináló szerv (a továbbiakban: ellenőrzést koordináló szerv) részére a koordinációs feladatok biztosítása céljából;
- 3) az európai vagy a nemzeti létfontosságú rendszerelem helyszíni ellenőrzését lefolytató szerv (a továbbiakban: helyszíni ellenőrzést lefolytató szerv) részére a helyszíni ellenőrzés lefolytatása céljából;
- 4) az európai vagy a nemzeti létfontosságú rendszerelem hatósági ellenőrzésére jogszabály alapján feladat- és hatáskörrel rendelkező hatóságok részére a hatósági ellenőrzések lefolytatása céljából.

Az európai vagy a nemzeti létfontosságú rendszerelem adatait a nyilvántartásból, valamint a kijelölési eljárásban érintett valamennyi hatóság nyilvántartásából

- az ágazati kijelölő hatóságnak rendszerelem kijelölése visszavonásáról szóló határozatának jogerőre emelkedése után egy évvel, vagy
- a kijelölést elutasító határozat jogerőre emelkedésekor

törölni kell, és erről az üzemeltetőt írásban értesíteni kell. Az ágazati kijelölő hatóság a kijelölés visszavonására vagy elutasítására vonatkozó jogerős határozatot haladéktalanul köteles megküldeni a nyilvántartó hatóságnak és valamennyi érintett hatóságnak.

Az európai vagy a nemzeti létfontosságú rendszerelem üzemeltetője az ágazati kijelölő hatóság határozatában meghatározott határidőn (hatvan napon) belül az üzemeltetői biztonsági tervet, és azt másolatban megküldi a nyilvántartó hatóságnak, valamint az ágazati kijelölő hatóságnak. Az üzemeltetői biztonsági tervben:

- 1) meg kell jelölni a létfontosságú rendszerelemeket, azt a szervezeti és eszközrendszert, amely biztosítja azok védelmét;
- 2) meg kell jelölni azokat a biztonsági intézkedéseket, amelyek kialakítása és működtetése biztosítja az európai vagy a nemzeti létfontosságú rendszerelem védelmét;
- 3) meg kell határozni azokat az ideiglenes intézkedéseket, amelyeket a különböző kockázati és veszélyszinteknek megfelelően fogyanatosítani kell;
- 4) rögzíteni kell az európai vagy a nemzeti létfontosságú rendszerelem védelmét szolgáló meglévő vagy kialakítás alatt álló biztonsági megoldásokkal kapcsolatos eljárást;
- 5) a tervvel összhangban meg kell szervezni az európai vagy a nemzeti létfontosságú rendszerelem működésének védelmét és folyamatosságát.

Amennyiben az üzemeltető az európai vagy nemzeti létfontosságú rendszerelemmé történő kijelöléskor rendelkezik olyan biztonsági dokumentummal, amely az üzemeltetői biztonsági terv tartalmi elemeit magába foglalja, az ágazati kijelölő hatóság határozatában rendelkezhet úgy, hogy a biztonsági dokumentum az üzemeltetői biztonsági tervet helyettesíti. Ebben az esetben a biztonsági dokumentumot kell megküldeni a nyilvántartó hatóságnak nyilvántartásba vétel céljából.

Az európai vagy a nemzeti létfontosságú rendszerelem üzemeltetője módosítja az üzemeltetői biztonsági tervet:

- ha tevékenységében olyan változás áll be, amely érinti a létfontosságú rendszerelem európai létfontosságú rendszerelemmé vagy nemzeti létfontosságú rendszerelemmé történő kijelölését vagy azonosítását,
- a védelmét,

továbbá:

- az üzemeltetői biztonsági tervben meghatározott, bekövetkezett rendkívüli eseményekről haladéktalanul tájékoztatja a hivatásos katasztrófavédelmi szerv területi szervének ügyeleti szolgálatát.

Az európai vagy a nemzeti létfontosságú rendszerelem üzemeltetője gondoskodik a biztonsági összekötő személy foglalkoztatásáról, és folyamatosan biztosítja a tevékenységéhez szükséges feltételeket. Biztonsági összekötőnek az a büntetlen előéletű személy jelölhető ki, aki kormányrendeletben meghatározott képzettséggel rendelkezik, és a büntetlen előéletre

vonatkozó követelmény teljesülését igazolja. Feladata: a kapcsolattartás az üzemeltető és a kijelölési eljárásban részt vevő hatóságok, szakhatóságok között.

Az európai vagy a nemzeti létfontosságú rendszerelem üzemeltetőjét terhelik:

- 1) az üzemeltetői biztonsági terv elkészítésének és módosításának költségei;
- 2) a biztonsági összekötő személy foglalkoztatásának, valamint
- 3) az üzemeltetői biztonsági tervben foglalt, a létfontosságú rendszerelemek védelmét szolgáló szervezeti és eszközrendszerrel kapcsolatban felmerült költségei.
- 4) az üzemeltetői biztonsági tervben foglaltakon kívüli védelmi intézkedésre, vagy a védelmi intézkedés költségeinek megfizetésére nem köteles.

3.5.1. A biztonsági összekötő személy képzési követelményei és foglalkoztatásának feltételei

A biztonsági összekötő személy az üzemeltető alkalmazottja lehet, vagy megbízási szerződés keretében láthatja el a feladatait. A biztonsági összekötő személyre vonatkozó szabályokat az üzemeltető az ügyrendjében, szabályzatában, illetve egyéb belső, a szervezetre alkalmazandó dokumentumban, valamint megbízási szerződésben rögzíti, azzal, hogy a biztonsági összekötő személy közvetlenül az üzemeltető legfelső vezetésének tartozik felelősséggel.

A honvédelmi ágazaton belüli létfontosságú rendszerelemek esetében az előírt követelmények alól a honvédelmi szerv által, a honvédelmi szerv alaptevékenységébe tartozó feladatok ellátása körében legalább öt évig foglalkoztatott, felsőfokú végzettségű személy mentesül. A mentesülés feltételeinek való megfelelést az érintett igazolja.

A követelmények alól, a korábban rendvédelmi szerv által, a rendvédelmi szerv alaptevékenységébe tartozó feladatok ellátása körében legalább öt évig foglalkoztatott felsőfokú végzettségű személy mentesül. A mentesülés feltételeinek való megfelelést az érintett igazolja.

Amennyiben az üzemeltető a képzési követelményeknek megfelelő személy alkalmazásáról már gondoskodott, biztonsági összekötő személynek ez a személy kinevezhető. Az alkalmasság feltételeinek való megfelelést az érintett igazolja.

3.5.2. Ellenőrzés

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve – a honvédelmi létfontosságú rendszerelemek kivételével – az ellenőrzést koordináló szerv, az európai vagy a nemzeti létfontosságú rendszerelemet rendszeresen ellenőrzi. A honvédelmi létfontosságú rendszerelemek tekintetében az ellenőrzést koordináló, illetve a helyszíni ellenőrzést lefolytató szervet a Kormány rendeletben jelöli ki. A helyszíni ellenőrzést lefolytató szerv az európai vagy a nemzeti létfontosságú rendszerelemet legalább két évente helyszíni ellenőrzéssel ellenőrzi. A helyszíni ellenőrzést a nemzetbiztonsági szempontok figyelembevételével kell lefolytatni.

A helyszíni ellenőrzést lefolytató szerv és a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve a megismert személyes adatokat – ha a hatósági ellenőrzése során azt állapítja meg, hogy a biztonsági összekötő a büntetlen előélet követelményének nem felel meg – a szükséges eljárás lefolytatása céljából az ágazati kijelölő hatóságnak átadja. A megismert személyes adatokat:

- a helyszíni ellenőrzést lefolytató szerv a helyszíni ellenőrzés, valamint az ágazati kijelölő hatóságnak történő adattovábbítás időtartamára;

- a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve a hatósági ellenőrzés, valamint az ágazati kijelölő hatóságnak történő adattovábbítás időtartamára;
- az ágazati kijelölő hatóság az eljárásban a hatósági ellenőrzés időtartamára, valamint a határozat jogerőre emelkedéséig kezeli.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv a komplex ellenőrzés keretében ellenőrzi

- a nyilvántartó hatóság által az Lrtv. 5. § (1) bekezdése szerint nyilvántartott és kezelt adatok valódiságát,
- az üzemeltetői biztonsági tervben foglalt, a létfontosságú rendszerelem teljes körű személyi, fizikai, adminisztratív védelmének, a folyamatos működést veszélyeztető kockázatoknak és kezelésüknek a teljeskörűségét.

Amennyiben az európai vagy a nemzeti létfontosságú rendszerelem üzemeltetője nem tesz eleget az előírásoknak, az ágazati kijelölő hatóság határozatban:

- felszólítja az európai vagy a nemzeti létfontosságú rendszerelem üzemeltetőjét a kötelezettségei betartására,
- kötelezi az üzemeltetői biztonsági terv módosítására vagy új üzemeltetői biztonsági terv készítésére,
- kormányrendeletben meghatározott mértékű bírságot szabhat ki.

3.5.3. Az üzemeltetővel szemben kiszabható közigazgatási bírság összege, a bírság kiszabásának szabályai

Az üzemeltetővel szemben kiszabható Lrtv. szerinti bírság kiszabását a létfontosságú rendszerelemmel kapcsolatos hatósági eljárásokban részt vevő hatóságok is kezdeményezhetik a kijelölő hatóságnál. A bírság ugyanazon tényállás mellett – az azonnal megszüntethető szabálytalanságok kivételével – a bírságot kiszabó végleges határozat közlését követő két hónap elteltével szabható ki ismételten. A bírság összegét a bírság kiszabásáról rendelkező döntés véglegessé válásától számított 15 napon belül kell megfizetni a kijelölő hatóság által megadott bírság letéti számla javára. Több szabálytalanság együttes fennállása esetén a bírság mértéke az egyes szabálytalanságokért kiszabható bírságok összege, amely nem haladhatja meg a tízmillió forintos felső határt.

3.6. Nyilvántartási és adatbiztonsági előírások

A Kormány a kijelölt európai és nemzeti létfontosságú rendszerelemek, illetve az alapvető szolgáltatást nyújtó szereplők nyilvántartásának vezetésére és a nyilvántartás adatainak kezelésére – az ágazaton belüli, illetve a rendszerelem vagy létesítmény szerint illetékes ágazat kijelölő hatóság által ki nem jelölt ágazaton kívüli honvédelmi létfontosságú rendszerelemek kivételével – a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervét jelöli ki. Azon ágazaton kívüli honvédelmi létfontosságú rendszerelemek esetében, amelyek más ágazatban is kijelölésre kerültek létfontosságú rendszerelemmé, a nyilvántartás vezetése és a nyilvántartás adatainak kezelése a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve és a honvédelmi ágazat nyilvántartó hatósága által egyidejűleg történik. A honvédelmi ágazat nyilvántartó hatósága a kijelölő határozatot – az ágazaton belüli honvédelmi létfontosságú rendszerelemek kivételével – tájékoztatásul megküldi a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve részére. Az üzemeltető a nyilvántartott adatokban bekövetkezett változásokról 72 órán belül elektronikus úton tájékoztatja a nyilvántartó hatóságot és egyidejűleg a kijelölő hatóságot.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve a nyilvántartásból – az elektronikus információs rendszerek biztonságának felügyeletét ellátó hatóság, az (EU) 2016/1148 európai parlamenti és tanácsi irányelv alapján kormányrendeletben kijelölt egyedüli kapcsolattartó pont (a továbbiakban: egyedüli kapcsolattartó pont), valamint az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról szóló 2013. évi L. törvény (a továbbiakban: Ibtv.) 19. § (1) és (2) bekezdése szerinti eseménykezelő központ számára – az Lrtv. 5. § (4) bekezdése g) pontjában foglalt feladatának végrehajtása céljából, valamint a honvédelmi ágazat javaslattevő hatósága részére az Lrtv. 5. § (4) bekezdés h) és i) pontjában foglalt feladatának végrehajtása céljából a nyilvántartáshoz hozzáférést biztosít.

Az Lrtv. 5. § (4) bekezdése szerinti szervek adatokat írásban, az adatigénylési cél meghatározásával és az átvenni kívánt adatok körének pontos megjelölésével kérhetnek a nyilvántartó hatóságtól. Az adatszolgáltatást 15 napon belül teljesíteni kell.

3.7. Együttműködés

A hatósági és szakhatósági eljárásban a hivatásos katasztrófavédelmi központi és területi szervek kötelesek együttműködni a jogszabályban meghatározott szervekkel.

A szervek az azonosítási jelentés alapján lefolytatott véleményalkotásuk, valamint a komplex ellenőrzésen történt részvételük esetén a kijelölés alapjául szolgáló körülmények fennállásán kívül vizsgálják a létfontosságú rendszerelemek, az azokhoz tartozó közterületek, valamint az azokat felügyelő, működtető személyek azon fizikai, humán és informatikai biztonsági feltételeinek meglétét, amelyek garantálják az azonosított kockázatokkal szembeni védelmet, a rendeltetésszerű működést, a szándékos és nem szándékos károkozás elkerülését.

Az ellenőrzési terv elkészítése érdekében az érintett szervek az együttműködés keretében, minden évben legkésőbb a tárgyév megelőző év október 15. napjáig megküldik a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve részére az ellenőrzési terv elkészítéséhez szükséges javaslataikat, amelyeket egyúttal a saját ellenőrzési rendszerükben is megjelenítenek.

Az üzemeltető az együttműködés keretében katasztrófaveszély vagy katasztrófa esetén haladéktalanul köteles a kijelölő hatóságot és a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szervét, honvédelmi létfontosságú rendszerelem esetén a fentiek felül a Magyar Honvédség Központi Ügyeletét értesíteni.

3.8. Komplex gyakorlat

Az Lrtv. szerinti komplex gyakorlatot a 8. § (1) bekezdése szerinti éves ellenőrzési tervben kell szerepeltetni. A komplex gyakorlattal érintett üzemeltetőket a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi szerve a tárgyév január 15-ig értesíti.

A komplex gyakorlaton az üzemeltető mellett részt kell vennie az ágazati kijelölő hatóságnak, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi-, illetve az üzemeltető működési helye szerint illetékes területi-, vagy helyi szervének és a biztonsági összekötő személynek. A komplex gyakorlaton részt vehet az üzemeltető felügyeleti szerve, valamint a rendkívüli esemény felszámolásában részt vevő, az üzemeltető irányítása vagy vezetése alatt álló egyéb szervezet.

Amennyiben a komplex gyakorlat eredménye nem megfelelő minősítésű, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi vagy területi szerve határidő tűzésével annak megismétlésére kötelezi az üzemeltetőt, azzal, hogy az ismételt komplex gyakorlat megtartásának elmulasztása, vagy ismételten nem megfelelő minősítése esetén bírság kiszabásának van helye.

Amennyiben a komplex gyakorlat során a hivatásos katasztrófavédelmi szerv központi vagy területi szerve azt észleli, hogy az informatikai biztonsági szabályzat felülvizsgálata szükséges, az informatikai biztonsági szabályzat felülvizsgálatát kezdeményezi az elektronikus információs rendszerek biztonságának felügyeletét ellátó hatóságnál.

3.9. Ágazati és alágazati felelősségbe tartozó elemek

Energia:

- 1) villamos energia:
 - villamosenergia-átviteli hálózat üzemeltetése;
 - villamosenergia-átviteli rendszerirányítás;
 - villamosenergia-elosztás;
 - villamos energia termelése;
 - Black Start szolgáltatás.
- 2) kőolaj:
 - kőolajkésztermék-gyártás;
 - kőolajkésztermék gyártásához szükséges tárolás.
- 3) földgáz:
 - földgázszállítás;
 - rendszerirányítás;
 - földgázelosztás;
 - földgáztárolás.

Távhő: távhőszolgáltatás

Közlekedés:

- 1) légi:
 - légiforgalmi irányító ATC szolgálat;
 - repülőtér védelmi-ellenőrzési szolgáltatás;
- 2) földi kiszolgálás:
 - vasúti
 - vasúti pályahálózat-működtetési szolgáltatás;
 - vasúti pályahálózat kapacitás elosztási szolgáltatás;
 - vasúti személyszállítási szolgáltatás;
 - vasúti áru fuvarozási szolgáltatás;
 - logisztikaiközpont-üzemeltetés;
- 3) közúti:
 - forgalomirányítási rendszer.

Ivóvízellátás:

- közműves ivóvízellátás.

Egészségügy:

- egészségügyi szolgáltatás,
- gyógyszerellátás.

Pénzügy:

- banki szolgáltatások
- multilaterális vagy szervezett kereskedési rendszerek üzemeltetése;
- központi szerződő fél szolgáltatás.

Digitális infrastruktúra:

- 1) helyhez kötött internet-hozzáférési (elérési) szolgáltatás;
- 2) nomadikus internet-hozzáférési (elérési) szolgáltatás;
- 3) mobilinternet-hozzáférési (elérési) szolgáltatás;
- 4) adatkicserélő (IXP) szolgáltatás;
- 5) DNS-szolgáltatás;
- 6) legfelső szintű domain név (TLD) nyilvántartó szolgáltatás.

3.10. A kritikus infrastruktúra védelmének lehetőségei**Fizikai védelem:**

- őrzés-védelem,
- biztonságtechnikai rendszerek.

Biztonsági irányítási rendszer:

- 1) műszaki biztonsági követelmények teljesítése,
- 2) felkészülés baleseti eseménysorokra,
- 3) védelmi tervek,
- 4) veszélyhelyzeti beavatkozó és riasztó eszközök.

Titokvédelem:

- adatvédelem,
- biztonsági ellenőrzés.

A kritikus infrastruktúra védelmének fontosabb feladatai

- 1) felmérés, elemzés, az eredmények folyamatos karbantartása,
- 2) tervezés, ellenőrzés,
- 3) érintett szervek és a lakosság felkészítése,
- 4) ügyeleti és monitoring rendszerek fenntartása, tájékoztatás biztosítása,
- 5) készenléti egységek szervezése és fenntartása,
- 6) rendszerbiztonság növelése, üzemfolytonosság fokozása,
- 7) szükséges energia ellátó rendszerek biztosítása,
- 8) legfontosabb infrastrukturális elemek fizikai védelme, szükség szerinti megerősítése,
- 9) titokvédelmi előírások betartása,
- 10) nemzetközi együttműködés.

A tervezés további feladatai:

Időben fel kell mérni

- a helyi erőforrások korlátait és
- a kiegészítésükre, pótlásukra bevonható további erőket, eszközöket,

figyelemmel a szolgáltatások működőképességének helyreállításáig tartó időszakra és a feladatok mennyiségére.

Katasztrófavédelmi főbb feladatok lehetnek:

- 1) az érintett gazdálkodó szervezetek bevonásával a kritikus infrastruktúra elemeinek folyamatos vizsgálata,
- 2) a működéshez szükséges feltételek kidolgozásában való közreműködés,
- 3) a közigazgatás és a lakosság felkészítése,
- 4) részvétel az üzemi védelmi szervezetek felkészítésében,

- 5) az alkalmazandó lakosságvédelmi rendszabályok és szükséges teendők tervezése,
- 6) az esetlegesen bekövetkező kritikus helyzetek gyors és hatékony kezelése.

3.10.1. Hálózati és információs rendszerek biztonsága

Az elektronikus információs rendszerek biztonságának felügyeletét ellátó hatóságként (a továbbiakban: hatóság) a Kormány az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról szóló 2013. évi L. törvény (Ibtv.) alapján a Nemzetbiztonsági Szakszolgálatot jelölte ki.

A hatóság közigazgatási hatósági jogkörében eljárva kizárólag a jogszabályoknak van alávetve, hatósági eljárása során és hatósági döntéseinek tartalmával összefüggésben – a feladat elvégzésére vagy a mulasztás pótlására irányuló utasítás kivételével – nem utasítható.

A Kormány a honvédelmi célú elektronikus információs rendszerek biztonságának felügyeletét ellátó hatóságként a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat főigazgatóját jelöli ki.

Az elektronikus információbiztonsági szabályok érvényesülésének biztosítására, az európai és nemzeti létfontosságú rendszerelemek nyilvántartására és a nyilvántartás adatainak kezelésére kijelölt szerv és a hatóság, valamint az Ibtv. 19. § (1) bekezdése szerinti eseménykezelő központ kölcsönösen tájékoztatják egymást az európai vagy hazai létfontosságú rendszerek és rendszerelemek kapcsán feltárt, az elektronikus információbiztonságot érintő megállapításaikról. A tájékoztatást haladéktalanul meg kell tenni, ha annak tárgya az elektronikus információbiztonságot fenyegető veszélyforrást tár fel, vagy biztonsági eseményre utal. Az értesítés alapján az érintett szervezetek a hatáskörükbe tartozó intézkedést – egymással koordinálva – azonnal megkezdik.

A BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság az egyes kiberbiztonsági tárgyú és egyéb kormányrendeletek módosításáról szóló 375/2020. (VII. 30.) Korm. rendelet hatálybalépését követő napon köteles a Nemzetbiztonsági Szakszolgálatnak átadni az európai vagy nemzeti létfontosságú rendszerelemmé a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló törvény alapján kijelölt rendszerelemek elektronikus információs rendszereivel kapcsolatos adatokat és a folyamatban lévő eljárásokat. A BM OKF két évente tájékoztatást nyújt az egyedüli kapcsolattartó pont részére a jogszabály 29/A. § (2) bekezdése szerinti jelentéshez.

A hálózati és információs rendszerek biztonságának az egész Unióban egységesen magas szintjét biztosító intézkedésekről szóló, 2016. július 6-i (EU) 2016/1148 európai parlamenti és tanácsi irányelv (továbbiakban: NIS irányelv) hazai jogrendbe történő átültetése megtörtént, 2018. 05. 10-től hatályos. Ettől kezdve az alapvető és bejelentés köteles szolgáltatást nyújtókkal kapcsolatos **hatósági és eseménykezelési feladatokat a BM OKF látja el.**

A NIS irányelv két szolgáltatói kört nevesít, az **alapvető**-, illetve a **bejelentés köteles** szolgáltatást nyújtókat.

Alapvető szolgáltatást nyújtnak minősülnek azoknak a létfontosságú rendszereknek az üzemeltetői, amelyeket az irányelv által meghatározott ágazatokban – energia, pénzügy, egészségügy, víz, közlekedés, infokommunikációs technológiák – jelöltek ki. Az alapvető szolgáltatást nyújtók beazonosítására a létfontosságú rendszerek és létesítmények azonosításáról, kijelöléséről és védelméről szóló 2012. évi CLXVI. törvény, valamint végrehajtási rendeletei vonatkoznak.

A **bejelentés köteles szolgáltatást** nyújtókkal – online piactér, keresőszolgáltatás, felhőalapú számítástechnikai szolgáltatás – kapcsolatos hatósági és eseménykezelési feladatok végrehajtása az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs

társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény (az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről) és a bejelentés köteles szolgáltatást nyújtókról szóló 410/2017. (XII. 15.) kormányrendelet alapján történik.

3.10.2. Kritikus Infrastruktúra Koordinációs Főosztály

Koordináció területén:

- 1) a kritikus infrastruktúra védelem feladatrendszerén belül képviseli a belbiztonsági, katasztrófavédelmi szempontrendszer érvényesítését;
- 2) végzi a kritikus infrastruktúra azonosításával, kijelölésével, védelmével, nyilvántartásával és ellenőrzésével kapcsolatos katasztrófavédelmi koordinációs feladatokat, szakirányítja a katasztrófavédelem területi és helyi szervei hatósági, szakhatósági, ellenőrzési feladatainak ellátását;
- 3) a jogszabályban meghatározott ágazatban másodfokú ágazati kijelölő hatósági feladatokat lát el;
- 4) ellátja a Rotációs Kikapcsolási Renddel, valamint az alapvető és létfontosságú villamosenergia-felhasználók kijelölési eljárásával kapcsolatos koordinációs és másodfokú hatósági feladatokat, felügyeli és ellenőrzi a területi szervek ezirányú tevékenységét;
- 5) a katasztrófák elleni védekezés feladatkörében – a Nemzetközi Főosztállyal együttműködve – ellátja a KIV Nemzeti Kapcsolattartó Pont (CIP POC) feladatokat az Európai Bizottság és az Európai Unió tagállamai felé;
- 6) ellátja a KIV-vel kapcsolatos uniós (CIWIN, ERN CIP, CIP POC) katasztrófavédelmi feladatokat, valamint közreműködik a transzatlanti (EU-USA-Kanada) és az EU-n belüli regionális dimenziók előtérbe helyezésében;
- 7) kezdeményezi a nemzetközi szerződésnek nem minősülő katasztrófavédelmi tárgyú megállapodások előkészítését;
- 8) koordinálja a hivatásos katasztrófavédelmi szervek üzemeltetői biztonsági tervei kidolgozását, felügyeli a területi szervek ezirányú tevékenységét;
- 9) koordinálja a hivatásos katasztrófavédelmi szervek biztonsági összekötő személyei kijelölésére irányuló eljárásokat, felügyeli a területi szervek ezirányú tevékenységét;
- 10) delegált szakértő útján részt vesz az NFM Krízis Munkacsoport, valamint a MAVIR Zrt. Krízis Munkabizottság munkájában;
- 11) szakterületi kérdésekben a rendvédelmi szervek részvételével Kritikus Infrastruktúra Védelmi Munkaműhelyt vezet;
- 12) időszakosan kezdeményezi a nemzeti és európai KIV-ek azonosítását elősegítő ágazati és horizontális kritériumok felülvizsgálatát;
- 13) tervezi a KIV-vel összefüggő katasztrófavédelmi tárgyú országos szintű gyakorlatokat, és véleményezi a területi szintű KIV gyakorlatokat;
- 14) kapcsolatot tart a kritikus infrastruktúra tulajdonosával, üzemeltetőjével, a kiemelt energia és közlekedési ágazat, valamint az informatikai és távközlési szolgáltatóval, továbbá az információbiztonsági és hálózatbiztonsági feladatokat ellátó szervezetekkel;
- 15) támogatja a területi szerveket, valamint a fővárosi és megyei védelmi bizottságokat a KIV-vel kapcsolatos feladataik tervezésében, szervezésében és végrehajtásában;
- 16) részt vesz az Országos Iparbiztonsági Főfelügyelőség által végrehajtandó létesítményi ellenőrzések tervezésében és végrehajtásában, szükség esetén a helyszíni ellenőrzésben;

- 17) elősegíti a hazai és nemzetközi tapasztalatok alapján kidolgozott nemzeti szakmai irányelvek gyakorlati alkalmazását;
- 18) a Nemzeti Közszerológati Egyetemmel, a Katasztrófavédelmi Oktatási Központtal, a Katasztrófavédelmi Kutató Intézettel, a Katasztrófavédelmi Tudományos Tanáccsal és az Iparbiztonsági Tanácsadó Testülettel együttműködésben közreműködik a kritikus infrastruktúra védelemmel összefüggő oktatási, képzési, felkészítési, tudományos kutatási és műszaki fejlesztési tevékenység összehangolásában, a biztonsági összekötő személyek képzésében;
- 19) figyelemmel kíséri a szakterületre vonatkozó európai uniós normákat, nemzetközi egyezményeket, jogszabályokat, közjogi szervezetszabályozó eszközöket, szükség esetén módosításokat, jogszabály-alkotási folyamatot kezdeményez.

Hatósági tevékenységi körében:

- 1) az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról szóló 2013. évi L. törvény hatósági nyilvántartásra vonatkozó szabályai szerinti nyilvántartást vezet a hatáskörébe tartozó szervezetekről, rendszerekről;
- 2) az európai vagy nemzeti létfontosságú rendszerré, létesítménnyé törvény alapján kijelölt rendszerek elektronikus információs rendszerei és azt működtető szervei tekintetében:
 - döntést hoz az osztályba sorolás és a biztonsági szint megállapítása vonatkozásában,
 - elrendeli a lefolytatott ellenőrzés során a feltárt vagy tudomására jutott biztonsági hiányosságok elhárítását,
 - a központi költségvetési és az európai uniós forrásból megvalósuló fejlesztési projektek tervezési szakaszában az információbiztonsági követelmények teljesítése érdekében ajánlásokat tesz,
 - a fejlesztési projektek tervezési szakaszában szükség szerint biztosítja a szakmai részvételt,
 - ellenőrzi az osztályba sorolás és a biztonsági szint megállapítását, ehhez kapcsolódóan a jogszabályban meghatározott követelmények teljesülését,
 - ellenőrzi a jogszabályokban foglalt biztonsági követelmények és az ezekhez kapcsolódó eljárási szabályok teljesülését,
 - ellenőrzi a feltárt vagy tudomására jutott biztonsági hiányosságok elhárításának eredményességét,
 - ellenőrzi a központi költségvetési és az európai uniós forrásból megvalósuló fejlesztési projektek tervezési szakaszában az információbiztonsági követelmények megtartását, beépülését;
- 3) az európai vagy nemzeti létfontosságú rendszerré, létesítménnyé törvény alapján kijelölt rendszerek elektronikus információs rendszerei és azt működtető szervei tekintetében:
 - a rendelkezésre álló információk alapján kockázatelemzést végez,
 - lefolytatja a hozzá érkező biztonsági eseményekkel kapcsolatos bejelentések kivizsgálására irányuló hatósági eljárást,
 - intézkedési tervet készít a sérülékenység megszüntetése érdekében;
- 4) kapcsolatot tart és együttműködik a létfontosságú elektronikus információs rendszerek és létesítmények védelmében érintett nemzetbiztonsági szolgálatokkal és bűnüldöző szervekkel, egyéb hatóságokkal, iparági szereplőkkel, valamint a nemzeti, az ágazati eseménykezelő központokkal és a külföldi eseménykezelő központok nemzetközi szervezeteivel;

- 5) részt vesz a hazai és nemzetközi információbiztonsági, kibervédelmi, valamint létfontosságú információs infrastruktúra védelmével kapcsolatos gyakorlatokon;
- 6) tevékenységével elősegíti és támogatja az információs társadalom biztonságátudatosságának növelését.

Eseménykezelési tevékenységi körében:

- 1) Létfontosságú Rendszerek és Létesítmények Informatikai Biztonsági Eseménykezelő Központ néven hálózatbiztonsági központot működtet,
- 2) a hatáskörébe tartozó elektronikus információs rendszerek tekintetében nyilvántartást vezet:
 - az együttműködő szervezetekkel való kapcsolattartáshoz szükséges elérhetőségekről,
 - a biztonsági esemény kapcsán megtett intézkedésekről és azok eredményéről,
- 3) eseménykezelési tevékenysége során:
 - haladéktalanul értesíti az érintetteket a tudomására jutott biztonsági eseményekről,
 - szakmai támogatást nyújt az érintettek számára,
 - tájékoztatót tart a biztonsági események kezelése vonatkozásában,
 - az észlelt, valamint a tudomására jutott biztonsági eseményekről a Kormányzati Eseménykezelő Központot haladéktalanul tájékoztatja.

Tájékoztató-tudatosító tevékenysége során:

- 1) az elektronikus információs rendszereket veszélyeztető sérülékenységekkel és fenyegető kockázatokkal összefüggésben tájékoztatja az üzemeltetőket, a hatóságokat és az eseménykezelő központokat;
- 2) nem kötelező érvényű állásfoglalásokat, ajánlásokat ad ki;
- 3) részt vesz az információbiztonság tudatosításáért felelős intézmények tudatosítási programjában, valamint szakértői-oktatói tevékenységet végez;
- 4) információtechnológiai, hálózatbiztonsági és biztonságiesemény-kezelési együttműködési fórumot működtethet.

Rendkívüli események kezelése feladatkörében:

- 1) a létfontosságú létesítmények, rendszerek és rendszerelemeket érintő rendkívüli események, így különösen extrém időjárási viszonyok, erőszakos külső támadások, kiber és szándékos, ember okozta incidensek esetén, a helyszínen vesz részt a helyzet kezelésének koordinálásában a normál biztonsági működési állapot visszaállításáig;
- 2) a területi szervek útján koordinálja a jogszabályi kötelezettségen alapuló helyszíni és koordinált supervisor ellenőrzéseket;
- 3) közreműködik a DISASTER akciók végrehajtásában;
- 4) közreműködik a Nukleárisbaleset-elhárítási Osztály sugárfelderítő tevékenységében.

4. Nukleárisbaleset-elhárítás

Az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény határozza meg az atomenergia békés felhasználás szabályok teljes rendszerét.

Az atomenergiával, a sugárzások hatásával foglalkozó tudományterületek a laikus ember számára ma még az egyik legismeretlenebb, nehezen ellenőrizhető, sőt misztikus ismerethalmazt jelentik. Ez az egyetlen olyan súlyosan károsító hatás, amelyet érzékszerveinkkel nem kontrollálhatunk, így a laikus vagy semmibe veszi, vagy páni félelem tölti el már csak a hallatán is. A lakosság, a hozzá nem értők függése a szakemberektől – sőt kiszolgáltatottságuk – a legteljesebb mértékben megvalósul.

A nukleáris eredetű veszélyek forrásai lehetnek:

- 1) a hazai nukleáris energia rendszerek a Paksi Atomerőmű Rt. és az erőmű területén települt négy KKÁT (Kiegészített Kazetták Átmeneti Tárolója), a Központi Fizikai Kutató és Izotóp Intézet kutató reaktora és a Budapesti Műszaki Egyetem Nukleáris Technikai Intézet tanreaktora, potenciális veszélyforrás;
- 2) a határon túli atomerőművek esetleges üzemzavarai, balesetei;
- 3) a nukleáris és radioaktív anyagok szállítása;
- 4) a meghibásodott és a légkörbe visszatérő műholdak, esetleges aszteroid becsapódások okozta radioaktív szennyezés;
- 5) a nukleáris fegyverekkel kapcsolatos véletlen baleset vagy tudatos alkalmazás.

Nukleáris veszélyhelyzet: az atomenergia békés felhasználását szolgáló létesítményben, berendezésben radioaktív anyaggal végzett tevékenység során, nukleáris űrobjektum becsapódását követően, vagy a nukleáris anyagok és a radioaktív anyagok szállítása, fuvarozása során a biztonságot kedvezőtlenül befolyásoló és a lakosság nem tervezett sugárterhelését előidéző esemény, amelynek elhárítására, következményeinek csökkentése érdekében lakosságvédelmi korlátozó és védelmi intézkedéseket kell bevezetni.

A nukleáris veszélyhelyzet fennállását és annak megszűnését a Kormány, illetőleg fennállását, halasztást nem tűrő esetben – illetékességi területén a nukleáris létesítménytől kapott információ alapján – a megyei, fővárosi védelmi bizottság elnöke állapítja meg. A nukleáris veszélyhelyzet kinyilvánításakor a KKB NVK a baleset-elhárítási rendszer részbeni vagy teljes működtetését rendeli el.

4.1. Az Országos Nukleárisbaleset-elhárítási Rendszer

A nukleárisbaleset-elhárítási rendszer irányítását a KKB NVK látja el. A döntés-előkészítő és döntéshozó tevékenységéhez szükséges információ biztosítása érdekében Országos Sugárfigyelő, Jelző és Ellenőrző Rendszer (a továbbiakban: Sugárfigyelő Rendszer) működik.

A nukleáris veszélyhelyzet kinyilvánításakor a KKB NVK a nukleáris létesítményen kívüli intézkedések megtételére jogosult; amennyiben a nukleáris balesetet szenvedett létesítmény vezetője kéri, vagy azt a kialakult helyzet indokolja, a létesítmény vezetőjével egyetértésben elrendelheti a kijelölt szervezetek alkalmazását a létesítményen belül is. A nukleárisbaleset-elhárítási rendszer működése nem csökkenti a nukleáris létesítmény üzemeltetőjének baleset-elhárítással kapcsolatos felelősségét. A nukleárisbaleset-elhárítási rendszer irányítási, vezetési rendjének és működésének részletes szabályait, valamint az országos baleset-elhárítási és intézkedési tervrendszer kidolgozásának követelményeit jogszabály alapján a KKB állapítja meg.

Nukleáris veszélyhelyzetben:

- 1) a nukleárisbaleset-elhárítással kapcsolatos nemzetközi együttműködés, tudományos kutatás és műszaki fejlesztés területén a katasztrófavédelmi, rendészeti és tűzvédelmi, illetve a védekezési feladatok a katasztrófavédelmet felügyelő minisztérium, a nukleáris biztonsággal, sugárbiztonsággal összefüggő feladatok az OAH hatáskörébe tartoznak;
- 2) a KKB NVK kiegészül az OAH főigazgatója által kijelölt egy vagy több szakemberrel;
- 3) a Nukleáris Védekezési Munkabizottság vezetője egyúttal ellátja a KKB NVK szakmai vezetőhelyettesi feladatokat, az OAH szakértői csoportot működtet;

- 4) a nukleáris biztonsági és a sugárvédelmi helyzet értékelése az OAH feladata. Az értékeléshez és döntés-előkészítéshez adatokat és információkat az OAH-ban működő Baleseti Elemző és Értékelő Központ és Nemzetközi Kapcsolattartási Pont; a BM OKF NVK keretében működő Nukleáris Baleseti Értékelő Központ; valamint az Egészségügyi Minisztérium bázisán működő Országos Környezeti Sugárvédelmi Ellenőrző Rendszer Információs Központja biztosítja.

A védekezési munkabizottság működésének megkezdéséig:

- a KKB NVK feladata a nukleáris veszélyhelyzet következményeinek elhárítására vonatkozó, a lakosság közvetlen védelmét szolgáló kormánybizottsági operatív döntések előkészítése és a végrehajtás központi irányítása;
- a nukleáris veszélyhelyzet következményeinek halasztást nem tűrő elhárítására vonatkozó döntéseket a balesetet szenvedett létesítmény vezetőjétől (külföldön történt baleset esetén az OAH-tól) kapott tájékoztatás és javaslat alapján a megyei (fővárosi) védelmi bizottság elnöke, illetve az illetékes polgármester hozhat.

A nukleáris veszélyhelyzetre való felkészülésre és következményeinek elhárítására a KKB Tudományos Tanács szakmailag önálló szekciójaként Nukleárisbaleset-elhárítási Tudományos Tanács alakul. Vezetőjét – a KKB elnökének egyetértésével – az OAH főigazgatója bízza meg. A Nukleárisbaleset-elhárítási Tudományos Tanács működési feltételeit az OAH főigazgatója biztosítja.

A Nukleárisbaleset-elhárítási Tudományos Tanács a nukleáris veszélyhelyzetre való felkészülés során:

- 1) figyelemmel kíséri a nukleáris létesítmények technológiai színvonalát, biztonsági rendszereik fejlesztését, és azokról kétévenként tájékoztató anyagot készít a KKB és szervei, valamint a rendszer más vezető szervei részére;
- 2) értékeli és folyamatosan pontosítja Magyarország nukleáris veszélyeztetettségét;
- 3) elkészíti javaslatát a nukleárisbaleset-elhárítás középtávú műszaki-fejlesztési tervére, és évenkénti bontásban az éves költségvetési tervek készítéséhez igazodóan megjelöli a fő fejlesztési területeket;
- 4) megalapozza a baleset és a következmények elhárítására szolgáló kormánybizottsági döntések műszaki-tudományos hátterét;
- 5) a nukleáris veszélyhelyzet esetén:
 - a Kormánybizottság felkérésére javaslatot készít a felmerülő új kérdések és problémák tudományos megválaszolására, illetve megoldására;
- 6) a következmények felszámolásakor és a helyreállítás során:
 - a KKB elnökének felkérésére részt vesz a baleset okainak kivizsgálásában.

4.1.1. Sugárfigyelő, Jelző és Ellenőrző Rendszer (Sugárfigyelő Rendszer)

A sugárzási helyzet folyamatos figyelése, jelzése és ellenőrzése – az országos nukleárisbaleset-elhárítási rendszer részeként – a Sugárfigyelő Rendszer feladata. A Sugárfigyelő Rendszer a baleset-elhárítási rendszerben közreműködő minisztériumok és országos hatáskörű szervek által kijelölt szervezetekből áll, felépítését és működési rendjét a KKB állapítja meg. Részeként – a BM OKF NVK-n belül – Nemzeti Nukleáris Baleseti Információs és Értékelő Központ működik.

A Sugárfigyelő Rendszer feladatai:

- 1) az ország sugárzási viszonyainak, helyzetének folyamatos figyelése, jelzése és ellenőrzése;

- 2) a bármely okból bekövetkező nukleáris veszélyhelyzet sugárzási viszonyainak felmérése (felderítés, értékelés), előrejelzése és jelentése;
- 3) a nukleáris veszélyhelyzet fokozatának megfelelő riasztás és értesítés megalapozása;
- 4) a KKB és szervei, valamint a baleset-elhárítási rendszer más vezető szervei elsődleges és folyamatos tájékoztatása;
- 5) a lakosság életkörülményei és munkafeltételei fenntartásához, illetőleg a létfontosságú anyagi javak (ivóvíz, élelmiszer stb.) védelméhez, valamint a baleset-elhárítási tevékenység megalapozásához szükséges adatok és információk biztosítása;
- 6) normál időszakban a Sugárfigyelő Rendszer Nukleáris Baleseti Információs és Értékelő Központja útján a távmérő hálózat működésével nyert adatokkal hozzájárul – a lakossági sugárterhelés alakulásának nyomon követése érdekében – az Országos Környezeti Sugárvédelmi Ellenőrző Rendszer Információs Központja által végzett adatgyűjtéshez;
- 7) nukleáris veszélyhelyzetben – a másként szabályozott esetektől eltekintve – az ország nemzetközi értesítési kötelezettségének teljesítéséhez radioaktív szennyezettségre jellemző adatok biztosítása, a sugárfigyelő rendszer tárcáknál működő mérőhelyei és értékelő központjai szakvéleményére alapozva;
- 8) nukleáris veszélyhelyzetben – a lakosság életének és egészségének megóvásához szükséges baleset-elhárítási intézkedések sugárvédelmi megalapozása érdekében – támaszkodik az Országos Környezeti Sugárvédelmi Ellenőrző Rendszer Információs Központjának közreműködésére és szakvéleményére.

4.1.2. Ágazati feladatok

Az országos jellegű nukleáris veszélyhelyzet elhárításának ágazaton belüli összehangolása és irányítása az érintett minisztereknek (országos hatáskörű szervek vezetőinek) feladata. A nukleáris veszélyhelyzet felmérésére, hatásainak figyelemmel kísérésére, csökkentésére és elhárítására az érintett miniszterek, országos hatáskörű szervek vezetői, valamint a megyei, fővárosi védelmi bizottságok elnökei a felügyeletük, illetve irányításuk alá tartozó szerveket és szervezeteket jelölnék ki. Az ágazati rendszer irányítási, működési rendjét az érintett miniszterek és országos hatáskörű szervek vezetői állapítják meg. A megyei, fővárosi védelmi bizottságok – a KKB útmutatója alapján – a nukleáris veszélyhelyzetre vonatkozóan a szervezeti és Működési Szabályzataikat kiegészítik.

Az ágazatok feladatai:

- 1) az ágazat nukleáris veszélyeztetettségének értékelése;
- 2) az ágazat saját működését biztosító, továbbá a lakosság védelmét segítő nukleáris veszélyhelyzeti feladatainak megállapítása;
- 3) az előző pontok függvényében az ágazati nukleárisbaleset-elhárítási szerv (vagy szervezet) létrehozása, és a végrehajtásban részt vevő erők és eszközök kijelölése;
- 4) a baleset-elhárítási és intézkedési terv kidolgozása és folyamatos karbantartása;
- 5) az ágazati szerv (vagy szervezet) felkészítése a baleset-elhárítási és intézkedési tervekben foglaltak végrehajtására;
- 6) a területi szervek munkájának segítése az ágazatot érintő szakmai irányelvek (útmutatók) kiadásával;
- 7) nukleáris veszélyhelyzetben a baleset-elhárítási és intézkedési tervben rögzített feladatoknak a mindenkori helyzethez igazított végrehajtása;
- 8) az ágazati szintű lakossági tájékoztatás személyi és szervezeti feltételeinek megteremtése, valamint végrehajtása;

- 9) naptári évenként a feladatok teljesítésének értékelése és a következő év feladatainak meghatározása, valamint azokról a KKB tájékoztatása;
- 10) a nukleárisbaleset-elhárításra bármely forrásból biztosított pénzeszközök rendeltetésszerű felhasználása, és arról a Kormánybizottság igénye szerint tájékoztatás adása.

(A nukleáris veszélyhelyzet elhárítására kijelölt katonai erők és rendvédelmi szervek tevékenységének közvetlen irányítására külön intézkedések az irányadók.)

4.1.3. A területi szervek feladatai

A nukleáris veszélyhelyzet területi feladatai végrehajtásának irányítását a megyei és a fővárosi védelmi bizottság látja el. Feladatai:

- 1) a főváros és a megyék nukleáris veszélyeztetettségének értékelése és az abból következő feladatok meghatározása;
- 2) a megyei, fővárosi védelmi bizottságok nukleáris veszélyhelyzeti speciális szerveinek létrehozása, valamint a végrehajtásban részt vevő erők és eszközök kijelölése a Kormánybizottságban érintett központi szervekkel egyeztetetten;
- 3) a baleset-elhárítási és intézkedési terv kimunkálása és annak naprakészen tartása, a települési tervek felügyelete;
- 4) a nukleáris veszélyhelyzet esetén a baleset-elhárítási és intézkedési terv szerint működő szervek, szervezetek felkészítése;
- 5) az alárendelt szervek munkájának segítése szakmai anyagok kiadásával;
- 6) nukleáris veszélyhelyzetben az elhárítási feladatok végrehajtása;
- 7) a naptári év végéig az éves munka értékelése és a következő év feladatainak megtervezése a KKB tájékoztatása mellett;
- 8) a nukleárisbaleset-elhárításra biztosított pénzeszközök rendeltetésszerű felhasználása, arról a KKB felkérésére tájékoztatás adása;
- 9) a fővárosi és megyei szintű lakossági tájékoztatás személyi, szervezeti és technikai feltételeinek biztosítása.

4.1.4. Az atomenergia alkalmazóinak feladatai és kötelezettségei

Az atomenergia alkalmazása során baleset-elhárítási és intézkedési terv készítésére kötelezett nukleáris létesítmények, valamint technológiai, teleterápiás, laboratóriumi vagy kalibráló sugárforrást alkalmazó létesítmények, továbbá radioaktív hulladéktárolók feladatai és kötelezettségei:

- 1) a nukleáris veszélyhelyzet kialakulása lehetőségeinek és várható következményeinek vizsgálata tudományos eljárások alkalmazásával;
- 2) a vizsgálat eredményéből következő feladatok megállapítása és baleset-elhárítási szervezet létrehozása, valamint a működés és fejlesztés anyagi-pénzügyi feltételeinek megteremtése;
- 3) a lakosság hiteles és időben történő tájékoztatása érdekében a személyi, tárgyi és szervezeti feltételeknek a biztosítása;
- 4) az előbbi pontokból következő feladatok, valamint külső segítségnyújtással kapcsolatos feltételek beépítése a baleset-elhárítási és intézkedési tervbe;
- 5) a baleset-elhárítási szervezet felkészítése a baleset-elhárítási és intézkedési tervben rögzített feladatok végrehajtására;
- 6) a nukleáris létesítmények esetén a KKB tájékoztatása évente a baleset-elhárítási tevékenységről;
- 7) a nukleáris veszélyhelyzet esetén a feladatok végrehajtása;

- 8) nukleáris veszélyhelyzet vagy annak várható kifejlődése esetén – a baleset-elhárítási és intézkedési tervben meghatározott módon – a baleset-elhárítási rendszer központi, területi és helyi szervei vezetőinek azonnali tájékoztatása a rendkívüli eseményről;
- 9) halasztást nem tűrő esetben javaslat adása az érintett védelmi bizottságok elnökei részére a lakosság védelme érdekében fogantatandó konkrét intézkedésekre;
- 10) a lakosság hiteles és időben történő tájékoztatása érdekében a Lakossági Tájékoztatási Munkacsoporttal egyeztetett sajtótájékoztatónak tartása.

4.2. Radiológiai események kezelése

Minden olyan anyag, eszköz, amely sugárterhelést okozhat, sugárforrás. A radioaktív anyag füst, por vagy folyékony halmazállapotban megjelenő szennyező anyag, és ha ez az anyag egy személy vagy tárgy külső bőrfelületére vagy felszínére kerül, akkor az szennyezett. A sugárforrást abban az esetben kell veszélyesnek tekinteni, ha kikerült az ellenőrzés alól és súlyos egészségügyi hatást kiváltó sugárterhelést okozhat.

A radioaktív anyag külső és belső veszélyforrásként jelenik meg, amelyek a következők lehetnek:

- 1) bizonyos típusú radioaktív anyagok (pl. gamma kibocsátók) olyan sugárzást bocsátanak ki, amelyek külsőleg veszélyesek az emberi szervezetre (ebben az esetben a veszélyt a külső sugárterhelés jelenti);
- 2) egy veszélyes sugárforrás csupán néhány percig tartó hordása (pl. kézben, zsebben) súlyos egészségügyi hatásokat eredményezhet;
- 3) a szennyező anyag a bőrfelületre jut, és súlyos égéseket okoz;
- 4) a radioaktív anyag akkor is veszélyt jelent, ha belégzés (inhaláció) vagy lenyelés útján, illetve nyílt seben keresztül bejut a szervezetbe (belső szennyeződés kialakulása);
- 5) a radioaktív anyagok belégzése a tűz vagy robbanás központjától számított területen belül, igen nagyméretű veszélyes sugárforrást érintő esemény esetén, potenciálisan előidézheti súlyos egészségügyi káros hatások kialakulását;
- 6) a szennyező anyagok véletlen lenyelése (pl. étkezés szennyezett kézzel) szintén okozhat súlyos egészségügyi hatásokat;
- 7) az igen nagymértékű veszélyes sugárforrást érintő tűz, robbanás vagy emberi tevékenység olyan felszíni szennyeződési szintet eredményezhet, amely indokoltá teheti az emberek áttelepítését, vagy a terület megtisztítását a hosszan tartó sugárterhelés (évekig tartó) lehetséges egészségügyi hatásai miatt;
- 8) másik probléma lehet a szennyezett vízforrás.

A beavatkozó tevékenység után visszamaradt szennyezett hulladék, például a mentésítéshez használt víz, nem jelenthet egészségügyi kockázatot.

Az eddigi komoly nukleáris és radiológiai veszélyhelyzetek (balesetek) a lakosságban olyan helytelen vagy indokolatlan reakciókat váltottak ki, amelyeknek hátrányos pszichológiai és gazdasági következményei lettek.

4.2.1. A lakosság és a beavatkozásban részt vevő állomány védelme

A lakosság és a beavatkozó állomány képes védekezni radiológiai veszélyhelyzetben, még akkor is, ha nincs sugárfelderítő műszere, de betartja a végrehajtási utasításban előírt védelmi irányelveket, amelyek főbb elvei:

- 1) a feltehetően radioaktívnak tekinthető tárgyak elkerülése;

- 2) a potenciálisan veszélyesnek tekinthető radioaktív sugárforrás körzetében csak életmentő műveletek végzése;
- 3) a rendelkezésre álló légzésvédelmi eszközök viselése (vagy a füst kerülése), a veszélyes sugárforrást érintő tűz vagy robbanás belső vagy külső zárt területet meghatározó távolság területén (főleg a beavatkozókat érinti);
- 4) a száj kézzel való meg nem érintése, amíg le nem mosta a kezét és arcát, (leülés, evés, ivás, dohányzás stb. tiltása);
- 5) ha lehetséges, azonnal sugármentesítés (zuhanyozás) és a ruházat cseréje.

A radioaktív anyagok esetleges jelenléte nem akadályozhatja meg a beavatkozó állomány (veszélyhelyzeti szolgálatok) életmentő és más kritikus feladatokat végző tevékenységét. Ez a tevékenység egyáltalán nem, vagy igen kis kockázatot jelent a beavatkozó állomány számára, ha betartja a személyi védelemre vonatkozó utasítás sort. Azokat, akik munkavégzés során jelentősen szennyeződhetnek vagy besugárzást kaptak, monitorozni, vagyis műszeresen ellenőrizni kell, hogy milyen mértékű a szennyeződésük. Ha a monitorozás közvetlenül a munkavégzés után nem végezhető el, akkor a lehető legrövidebb időn belül zuhanyozzanak le, és vegyenek fel tiszta ruhát.

A potenciálisan besugárzottak és/vagy szennyezett személyek esetében esetleges későbbi kezelésük szempontjából szükség lehet egy orvosi felmérés elvégzésére. Ezért azokat, akik a radiológiai veszélyhelyzet kezelésében valamilyen módon részt vettek, nyilvántartásba kell venni (regisztrálni kell). Azért, hogy a javasolt intézkedések hatékonyan legyenek végrehajtva, világos, egyértelmű lakossági tájékoztatásra, utasításokra van szükség. Ez a fentiekén kívül csillapítja a lehetséges aggodalmakat és minimalizálja a pszichológiai és gazdasági következményeket.

A lakosságot és a beavatkozókat ezen kívül figyelmeztetni kell, hogy:

- a radiológiai értékelő személynek a lehető legrövidebb időn belül el kell végezni a radiológiai helyzetértékelését;
- nem hivatalos forrásból származó tanácsok, javaslatok félrevezetőek lehetnek;
- és csak a hivatalos forrásokból származó információkra reagáljanak.

Tudni kell, hogy a veszélyhelyzeti szolgálatoknál rendszeresített gammadózis-teljesítményt mérő műszerek (beleértve a proporcionális számlálókat is) nem képesek felderíteni a radioaktív anyagok valamennyi formájának veszélyes szintjeit. A radiológiai veszélyek teljes körű értékelését csak jól képzett és megfelelő felszerelésekkel rendelkező radiológiai szakemberek képesek elvégezni. Ezért mindaddig pontosan követni kell a személyi védelem és a lakosságvédelem irányelveit, amíg a radiológiai értékelő szakember el nem végzi a radiológiai helyzet felmérését, és meg nem teszi speciális ajánlásait, javaslatait.

4.3. Veszélyes Üzemek Főosztály nukleárisbaleset-elhárítási tevékenysége

- 1) Ellátja a KML szakmai felügyeletét, továbbá végzi a KML technikai korszerűsítésére irányuló javaslatok kidolgozását, valamint szakmai támogatást nyújt a továbbképzésük, szükség esetén ellenőrzéseik, beavatkozásaik végrehajtásához;
- 2) végzi a Katasztrófavédelmi Sugárfelderítő Egység (a továbbiakban: KSE) nukleáris és radioaktív anyagokkal kapcsolatos, továbbá mobil vezetési pontként működő tevékenységének szakmai felügyeletét, valamint nukleáris és radioaktív anyagok jelenlétében történő beavatkozások elemzését, szükség esetén szakmai támogatást nyújt beavatkozásaik végrehajtásához, részt vesz a KSE technikai korszerűsítésére irányuló javaslatok kidolgozásában, továbbképzésük végrehajtásában;

- 3) ellátja a Nukleáris Baleseti Információs és Értékelő Központ országos nukleárisbaleset-elhárítási rendszerről szóló kormányrendeletben meghatározott feladatait;
- 4) ellátja az ország nukleárisbaleset-elhárítási korai előrejelzés központi és a nemzetközi radiológiai monitoring adatcsere rendszer nemzeti központ feladatait, továbbá tervezi, szervezi és koordinálja a nemzeti RODOS Központ működését, a hazai és a nemzetközi radiológiai adatcserét, illetve szükség esetén elemzi és értékeli a rendelkezésére álló hazai és nemzetközi radiológiai mérési adatokat, eredményeket;
- 5) adatokat és információt biztosít a lakosság normál és rendkívüli időszaki tájékoztatásához az országos és a nemzetközi háttérsugárzási helyzettel kapcsolatban, végzi az országos sugárzási helyzet értékelését, ennek érdekében iparbiztonsági készenléti ügyeleti szolgálatot szervez;
- 6) adatokat és információt biztosít az országos nukleáris biztonsági és a sugárvédelmi helyzetértékeléshez és döntés-előkészítéshez;
- 7) közreműködik az Országos Környezeti és Sugárellenőrző Rendszer működésében és az adatszolgáltatásban;
- 8) közreműködik a nukleáris biztonsággal és a nukleárisbaleset-elhárítással kapcsolatos bizottságok munkájában;
- 9) együttműködik az OAH-al a nukleárisbaleset-elhárítással kapcsolatos kutatási és műszaki fejlesztési, továbbá az OAH-al kötött együttműködési megállapodásban foglalt feladatok ellátásában;
- 10) együttműködik a Nemzeti Közzolgálati Egyetemmel, valamint a Katasztrófavédelmi Oktatási Központtal a nukleárisbaleset-elhárítással kapcsolatos kutatási és képzési tevékenységében;
- 11) részt vesz a hazai és nemzetközi nukleárisbaleset-elhárítási gyakorlatokon, továbbképzéseken és konferenciákon;
- 12) közreműködik a központi veszélyelhárítási terv részét képező Országos Nukleárisbaleset-elhárítási Intézkedési Terv kidolgozásában és karbantartásában;
- 13) közreműködik a Magyar Honvédség által működtetett Atom, Biológiai, Vegyi Riasztási és Értesítési Rendszer feladatainak végrehajtásában;
- 14) ellátja a nukleárisbaleset-elhárítással kapcsolatos szakhatósági feladatokat, valamint szakmailag irányítja a katasztrófavédelem területi szerveinek a radiológiai tevékenységek engedélyezésével kapcsolatos szakhatósági feladatait;
- 15) részt vesz a nukleáris fűtőelemek szállításával kapcsolatos hatáskörébe utalt feladatok ellátásában;
- 16) szakértői segítséget nyújt a HUNOR mentőszervezet veszélyhelyzeti felderítési képességének fejlesztéséhez.

5. Veszélyes anyagok szállításának ellenőrzése

A veszélyes áruk közúti szállításának ellenőrzését, a jogszabálysértés szankcionálását a hivatásos katasztrófavédelmi szerv számára jogszabály eddig is biztosította. A Kat. a veszélyes áruk szállításának ellenőrzését a BM OKF és területi szervei részére valamennyi nemzetközi egyezmény (ADR, RID - SZMGSSZ -, ADN, ADNR, IMDG, ICAO) hatálya alá tartozó veszélyes áru szállításának ellenőrzésére, valamint a szállítás megfelelő előkészítése érdekében a telephelyen belüli kontrolljára is kiterjesztette. A társhatóságokkal végzett rendszeres ellenőrzések mellett a katasztrófavédelem megkapta a jogosultságot az önálló végrehajtásra. A szállítási szabályok megsértése miatt katasztrófavédelmi bírságot szabhat ki.

5.1. Általános rendelkezések

Az eljárásrendet a BM OKF-nek, mint másodfokon eljáró hatóságnak, a megyei katasztrófavédelmi igazgatóságoknak és a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóságnak (a továbbiakban: területi szervek) mint első fokon eljáró hatóságnak, valamint a katasztrófavédelmi kirendeltségeknek (a továbbiakban: helyi szervek) a jogszabályokban meghatározott feladataik ellátása során kell alkalmazni. A veszélyes áru szállítások ellenőrzésével, szankcionálásával kapcsolatos feladatok ellátásának rendjét, a helyi sajátosságoknak megfelelően, a területi szervek igazgatói által kiadott eljárásrend határozza meg. Az eljárásrendben foglaltak maradéktalan végrehajtásáért az érintett személyi állomány felel.

Az ellenőrzési feladatokban részt vevő személyek közül, ellenőrzési csoportonként legalább egy főnek Veszélyes áru (ADR) ügyintézői OKJ-s bizonyítvánnyal, és a vasúti, vízi szállítás ellenőrzése esetén az előzőn kívül, az adott szállítási alágazathoz szükséges kiegészítő képzéssel, vagy az adott szállítási alágazatra érvényes veszélyesáru szállítási biztonsági tanácsadói bizonyítvánnyal is kell rendelkeznie. A hivatásos katasztrófavédelmi szervek által végzett önálló, az adott szállítási alágazatra vonatkozó ellenőrzés az előírt technikai eszközök, felszerelések megléte mellett hajtható végre.

Az intézkedésben foglalt önálló ellenőrzési feladatokat a BM OKF, a területi szervek, valamint a helyi szervek állományába tartozó személy végezhet. Az önálló ellenőrzési feladatok végrehajtásában ellenőrzési csoportonként legalább kettő főnek kell részt vennie. A társhatóságokkal történő közös ellenőrzéseken a hivatásos katasztrófavédelmi szervek részéről részt vevő személynek, illetve több személy esetén legalább egy főnek rendelkeznie kell az előírt képesítéssel.

A veszélyes áruk vasúti szállítása során a hivatásos katasztrófavédelmi szerv feladat- és hatáskörébe tartozik:

- a veszélyes áruk vasúti szállításra történő előkészítésére, valamint a vasúton beérkezett veszélyes áruk továbbítására vonatkozó jogszabályi előírások betartásának ellenőrzése;
- a veszélyes áruk vasútüzemi létesítmények területén végzett átrakásának, tárolásának ellenőrzése.

A jogszabályban előírt veszélyes áruk vasúti szállítására vonatkozó előírások megsértőivel szemben bírság szabható ki. A bírságolási eljárást a hivatásos katasztrófavédelmi szerv folytatja le.

A veszélyes vagy szennyező áru belvízi szállításának hatósági ellenőrzését a veszélyes áruk belvízi szállításának ellenőrzésére vonatkozó jogszabályokban meghatározottak szerint a hajózási hatóság, a rendőrség vízi rendészeti szerve és a hivatásos katasztrófavédelmi szerv látja el. A meghatározottak mellett a katasztrófavédelmi szerv feladat- és hatáskörébe tartozik:

- a veszélyes áruk belvízi szállításra történő előkészítésének, valamint a belvízi úton beérkezett veszélyes áruk továbbítására vonatkozó jogszabályi előírások betartásának ellenőrzése;
- a veszélyes áruk kikötők területén végzett átrakásának, tárolásának ellenőrzése.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv jogszabályban meghatározott feladatkörében ellenőrzi:

- a veszélyes áruk légi szállításra történő előkészítésére, valamint a légi úton beérkezett veszélyes áruk nem közvetlenül légi úton történő továbbítására vonatkozó jogszabályi előírások betartását,

- a veszélyes áruk repülőtér területén végzett átrakását, tárolását, kivéve a légi jármű fedélzetére történő átrakást.

Ha a hivatásos katasztrófavédelmi szerv az ellenőrzés során jogszabálysértést állapít meg, a külön jogszabályban foglaltak szerinti intézkedést és bírságot alkalmaz. A tett jogszerű intézkedésből eredő kárért a jogszabálysértővel szemben a hivatásos katasztrófavédelmi szerv felelősséggel nem tartozik. Az ellenőrzési jogkör az állami célú légiközlekedésre nem terjed ki.

5.2. A közúti, vasúti, vízi, légi szállítás ellenőrzése³⁰

A veszélyes áruk közúton, vasúton vagy vízi úton történő továbbításának, valamint e szállítások telephelyi előkészítésének – lehetőség szerint teljes részletességgel történő – ellenőrzését a területi és helyi szervek, illetékességi területükön – az illetékességi területre vonatkozó általános és speciális szabályok betartásával – kötelesek végezni, a meghatározott biztonsági előírások betartásával. Az ellenőrzéseket a területi és helyi szervek a vonatkozó jogszabályokban meghatározottak szerint önállóan, vagy az illetékes társhatóságokkal közösen hajtják végre. A vasúti pályán közlekedő vonatok kizárólag a vasúti hatósággal közösen ellenőrizhetők. Vámmzárral ellátott jármű, konténer rakományának ellenőrzését csak a vámhatóság képviselőjének jelenlétében lehet végrehajtani.

Az ellenőrzést úgy kell végezni, hogy az ne veszélyeztessen sem személyeket, sem javakat, sem a környezetet, illetve ne zavarja jelentősen a közúti közlekedést. Az ellenőrzésnek ki kell terjednie – elsősorban a telephelyi ellenőrzés során – a közbiztonsági intézkedések ellenőrzésére is. A Vasúti Árufuvarozás Szabályzata (VÁSZ) szabályok előírásai alapján a veszélyes áruk szállításában résztvevőknek az ellenőrzéshez szükséges minden, saját feladataikra vonatkozó információt haladéktalanul az illetékes hatóság, illetve képviselője rendelkezésére kell bocsátaniuk. Amennyiben az illetékes hatóságok azt tapasztalják, hogy a VÁSZ szabályok előírásait nem tartották be, megtilthatják a küldemény feladását, vagy megszakíthatják az áru továbbítását, amíg a hiányosságokat ki nem küszöbölik, illetve más, megfelelő intézkedést is hozhatnak. A jármű feltartóztatása történhet a helyszínen, vagy biztonsági okokból kiválasztott más helyen. Ezek az intézkedések azonban nem zavarhatják jelentősen a közlekedést.

5.2.1. Az országos, a területi és a helyi szervek

A területi szerv: a veszélyes áruk közúti továbbítására, illetve a közúti, a vasúti, illetve a vízi szállítások telephelyi előkészítésre vonatkozó rendszeres ellenőrzések ütemezett végrehajtására a helyi szervekkel egyeztetve, szállítási alágazatonként, havonta tervet készít. A tervet a VÁSZ adatbázis alkalmazásával, a tárgyhónapot megelőző hónap utolsó munkanapjáig az ellenőrzés idejének és helyének pontos megjelölésével kell elkészíteni és feltölteni a VÁSZ adatbázisba. A társhatóságokkal közös ellenőrzések tervezése során a részt vevő társhatóságokat is fel kell tüntetni a tervben. Az ellenőrzések tervezése során lehetőség szerint – a hivatali munkarendtől eltérően – a veszélyes áru szállítási szokásokhoz igazodva, a kora reggeli, illetve az esti órákban is kell ellenőrzést tervezni és végrehajtani.

- 1) A vasúti társaság, illetve a vízi szállítás vagy fuvarozást végző vállalkozás által tett bejelentés alapján az előzetesen tervezett ellenőrzések végrehajtásától függetlenül, külön intézkedik a vasúti, illetve a vízi szállítások ellenőrzésének végrehajtására. Ebben az esetben a honlapon a területi szerv jelzi a szállítmány ellenőrzés alá vonásának szándékát. Az adott szállítmány vonatkozásában az útvonala által érintett többi területi szerv lehetőleg már újabb ellenőrzést ne folytasson, kivéve, ha az

³⁰ A hatályos BM OKF Főigazgatói intézkedés alapján

- ellenőrzési szándékot rögzítő területi szerv az ellenőrzés megíiusulását külön jelzi.
- 2) A vasúti és a vízi szállításokkal kapcsolatban a vasúti társaság, illetve a vízi szállítást vagy fuvarozást végző vállalkozás által faxon, vagy e-mailben megküldött bejelentésre, illetve annak módosítására vonatkozó bejelentését haladéktalanul feltölti a BM OKF honlapjára. A területi szerv ügyelete a vasúti és a vízi szállításokkal kapcsolatos – a BM OKF honlapjára beérkezett vagy faxon, illetve e-mailben megküldött – bejelentéseket kísérje figyelemmel, és arról tájékoztassa a területi szerv iparbiztonsági főfelügyelőségét.
 - 3) A több szomszédos megyére, de más-más útvonalra kiterjedő, a veszélyes áruk közúti továbbítására vonatkozó ellenőrzéseket az alábbiak szerint szervezi és hajtja végre. A területi szervnek évente legalább négy alkalommal kell részt venni több területi szervet érintő ellenőrzéseken, amelyek közül kettőt önállóan szervez és hajt végre. A saját szervezésű, több igazgatóság illetékességi területére kiterjedő ellenőrzéshez legalább két, elsősorban szomszédos területi szervet kell bevonni.
 - 4) A több igazgatóság illetékességi területére kiterjedő ellenőrzés koordinálását végző területi szervnek írásos tervet kell készítenie az ellenőrzésben érintett többi területi szervvel történt előzetes egyeztetés alapján. A tervnek tartalmaznia kell az ellenőrzés céljának, időpontjának, időtartamának, a részt vevő szervezeteknek (amennyiben bevonásra kerülnek a társhatóságok is) és az ellenőrzési helyszíneknek (területi szervenként lebontva) a meghatározását. A több igazgatóság illetékességi területére kiterjedő ellenőrzések – területi szervek együttműködése alapján történő – tervezésénél az ellenőrzések elkerülésére lehetőséget adó útvonalakat is figyelembe kell venni. Igény esetén 24 órás ellenőrzés is szervezhető. A több igazgatóság illetékességi területére kiterjedő ellenőrzés tervét az ellenőrzés előtt legalább 2 munkanappal korábban a VÁSZ adatbázisba fel kell tölteni. Az egyes területi szervezeteknek a több igazgatóság illetékességi területére kiterjedő ellenőrzésben való részvételükkor, a saját illetékességi területükön kell ellenőrizniük. A határátkelőhellyel rendelkező megyékben – lehetőség szerint – a határátlépő helyeken vagy azok közelében, egy időben történő ellenőrzés végrehajtását is meg kell szervezni.
 - 5) A több igazgatóság illetékességi területére kiterjedő ellenőrzések eredményeiről a koordináló területi szerv a részt vevő területi szervek által megküldött adatok beérkezését követő 2 munkanapon belül összefoglaló jelentést készít a függelékben szereplő szempontok szerint, az adatoknak a melléklet szerinti táblázatban történő szerepeltetésével, amelyet a VÁSZ adatbázisban kell rögzíteni. Az összefoglaló jelentés elkészítése érdekében a részt vevő területi szervek az ellenőrzést követő 8 munkanapon belül a függelék szerinti adatokat, valamint a saját ellenőrzésük szöveges értékelését kötelesek megküldeni a koordináló területi szerv részére.
 - 6) Közúti ellenőrzéseknek a mezőgazdasági vegyszerek és üzemanyagok mezőgazdasági vontatóval vagy lassú járművel vontatott pótkocsival történő közúti szállításának ellenőrzésére is ki kell terjednie.
 - 7) Vízi szállítás ellenőrzése során, a menetben lévő hajót annak feltartóztatása nélkül kell ellenőrzés alá vonni.
 - 8) Az ellenőrzések alkalmával a veszélyes hulladék szállítására vonatkozó szabályok betartását is ellenőrizni kell. Az ellenőrzött veszélyes hulladék VÁSZ szabályok hatálya alá tartozása esetén, a veszélyes hulladékok szállításával kapcsolatos előírásokon túlmenően ugyanúgy kell eljárni, mint más veszélyes áru ellenőrzése és szankcionálása során. A veszélyes hulladék szállításával kapcsolatos szabálytalanság feltárása esetén a szabálytalanságról a területileg illetékes környezetvédelmi hatóságot is tájékoztatni kell,

- 9) az ellenőrzést végzők ellenőrzésük során, szükség esetén a szállított áruból mintát vehetnek, ha annak beazonosíthatósága vagy veszélyessége az iratokból, dokumentumokból nem állapítható meg, de a VÁSZ szabályok hatálya alá tartozása valószínűsíthető.
- 10) A területi szerveknek – lehetőség szerint a társhatóságok területi szerveivel közösen – illetékességi területükön ki kell jelölniük olyan helyeket, ahol a veszélyesáruszállítás ellenőrzését végre lehet hajtani, illetve olyan helyeket, amelyek alkalmasak arra, hogy a visszatartás elrendelése (kényszervárákoztatás) során a visszatartott jármű a közlekedés és a környezet biztonságának veszélyeztetése nélkül tartózkodjon.
- 11) a területi szerveknek a tolmácsok, szakfordítók adatait legalább az elérhetőségük, a beszélt idegen nyelv, valamint a kirendelhetőségük feltüntetésével a Statinfo programban kell nyilvántartani, ahonnan a VÁSZ adatbázis megfelelő részébe kell feltölteniük és változás esetén frissíteniük. A tolmácsokkal az igénybevételükre vonatkozóan, javasolt a területi szerveknek előzetesen keretjellegű megállapodást (mit vállalnak, milyen feltételek mellett stb.) kötniük. A tolmácsok díjazása a területi szerv megelőlegezésével, számla ellenében történik. A vonatkozó jogszabály előírásainak megfelelően azonban e díj, eljárási költség címén a bírság fizetésére kötelestől behajtható, amennyiben a bírság megfizetésére nem természetes személy köteles.
- 12) az ellenőrzések adatait az ellenőrzést követően lehetőleg az ellenőrzés napján, de legkésőbb 2 munkanapon belül a VÁSZ adatbázisba fel kell tölteni. Az ellenőrzések tapasztalatait félévente rendszeresen értékelni kell. Az értékelés és a VÁSZ adatbázisba feltöltött adatok alapján készített szöveges jelentést a BM OKF Országos Iparbiztonsági Főfelügyelősége részére az aktuális félévet követő hónap 10-ig kell megküldeni. A BM OKF Országos Iparbiztonsági Főfelügyelősége a VÁSZ adatbázisba feltöltött statisztikai adatokat összesíti, és minden év február 25-ig a Nemzeti Közlekedési Hatóság részére megküldi.

5.2.2. Szabálytalan szállítás

A szabálytalan szállítások kiszűrése érdekében szűrőpróbaszerűen a nem jelölt járműveket is meg kell vizsgálni a rakomány, illetve a jármű- és a fuvarokmány ellenőrzése céljából. E járművek esetében, ha megállapításra került, hogy a rakomány nem tartozik a veszélyes áruk szállítására vonatkozó szabályok hatálya alá, és egyéb szabálytalanság nem merült fel, a vizsgálatot be kell szüntetni.

Egyéb szabálytalanság gyanúja esetén (pl.: ittasság, a jármű szemmel látható rossz műszaki állapota, sérült vázmár) haladéktalanul tájékoztatni kell a szabálytalanság szempontjából hatáskörrel rendelkező illetékes társhatóságot, amely a további eljárásról intézkedik. A közúti ellenőrzések során a központi közlekedési közigazgatási bírságnilvántartásban vizsgálni kell, hogy a járművezetőnek vagy az üzemeltetőnek van-e kifizetetlen bírság tartozása. Bírság tartozás fennállása esetén, a közúti közlekedéssel kapcsolatos egyes bírságok kivetésének részletes szabályairól és a bírságok felhasználásának rendjéről szóló jogszabály szerint kell eljárni. Ezen ellenőrzések során a rendszeresített iratminta alkalmazandó.

A veszélyes áruk vasúti és vízi szállításának ellenőrzése során feltárt szabálytalanságot ellenőrzési jegyzőkönyvekben kell szerepeltetni. A jegyzőkönyvben részletesen rögzíteni kell a tényállást, a körülményeket, a bizonyítékokat, valamint a jármű személyzetének részére biztosítani kell a jogot nyilatkozattételre. Nem jelölt járművek vizsgálatának dokumentálásához a függelék alkalmazása szükséges.

A veszélyesáru-szállítás telephelyi ellenőrzését az ellenőrzési jegyzőkönyv minta alapján, az előírások szerint kell végezni. Az ellenőrzés szempontjai az adott telephely jellegétől függően változtathatók. A telephelyen talált veszélyesáru-szállítására használt járművek ellenőrzését az ellenőrzési jegyzék kitöltésével kell végrehajtani, hasonlóan a közúton végzett ellenőrzésekhez. A telephelyi ellenőrzések alkalmával az ellenőrzést végzőknek az ellenőrzési jegyzőkönyvben kell részletezniük mind a telephelyen, mind a telephelyhez tartozó járműveken tapasztalt szabálytalanságokat. A jegyzőkönyvet kizárólag abban az esetben kell felvenni, ha a telephelyen ellenőrzött szabálytalan jármű nem a telephelyhez tartozik. A telephelyi ellenőrzéseket előzetes értesítés nélkül is végre lehet hajtani. Amennyiben 1 éven belül az adott telephely utóellenőrzésére kerül sor, a tapasztaltak rögzítésére az egyszerűsített jegyzőkönyv is használható.

A feltárt szabálytalanság jellegétől függően, a szabálytalanságról minden esetben fényképfelvételt, illetve dokumentum esetén másolatot kell készíteni, a csatolt dokumentumokon a jegyzőkönyvhöz való tartozást fel kell tüntetni (pl. x. sz. melléklet a ... számú jegyzőkönyvhöz) a későbbiek során történő egyértelmű bizonyítás érdekében. Az így készült bizonyítékok egy példányát a jármű vezetőjének (vagy az ügyfél helyszínen lévő képviselőjének) át kell adni, a másik példányt pedig az iratokhoz kell csatolni. Amennyiben az ellenőrzés során az ügyfél vagy képviselője nincsen jelen, úgy az ellenőrzési jegyzőkönyvet az ellenőrző szerv postai úton továbbítja az ellenőrzöttnek 10 napon belül.

Az aláírás esetleges megtagadását feljegyzés formájában a jegyzőkönyvre, illetve közúti szállítás esetén az ellenőrzési jegyzékre is rá kell vezetni és azt, az ellenőrzést végzőknek külön is alá kell írniuk. A fényképfelvételt – lehetőség szerint – úgy kell készíteni, hogy a szabálytalanság beazonosítható legyen az ellenőrzött járművel. Amennyiben a szabálytalanság jellege nem teszi lehetővé a fényképpel történő dokumentálást (pl. felszerelés, irat hiánya), vagy a helyszínen nem áll rendelkezésre fénykép készítésére alkalmas eszköz, úgy a szabálytalanságot a jegyzőkönyvben pontosan és részletesen rögzíteni kell. A szabálytalanságok videó- és/vagy hangfelvételen is rögzíthetők, az írásban felvett jegyzőkönyv mellett.

Az ellenőrzést akadályozó, az ellen ellenszegülő vagy erőszakos cselekményt elkövető, támadólag fellépő személy ellen, az ellenőrző a jogszabályban rögzített kényszerítő eszközt alkalmazhat (testi kényszer, gáz-spray, rendőrbot, bilincs), az ellenőrzöttet a hatóság kiérkezéséig (de legfeljebb 2 óráig) visszatarthatja. Az eljárással kapcsolatban az ellenőrzött panasszal élhet.

Helyszínen történő bírság kiszabása, valamint jegyzőkönyv felvétele esetén az eljárás lefolytatásához – a függelékben szereplő végzés kiadásával – tolmácsot kell a helyszínre rendelni, amennyiben külföldi jármű ellenőrzésekor szabálytalanság állapítható meg, és a jármű személyzetének tagjai sem magyarul, sem pedig olyan idegen nyelven nem beszélnek, mint az ellenőrzést végző. Közúti szállítás ellenőrzése során, szükség esetén tájékoztató jelleggel a járművezető által beszélt idegen nyelven fellelhető ellenőrzési jegyzék is használható.

5.3. Bírságolási eljárás, intézkedések, szankciók

Szabálytalanság esetén az ellenőrzést végzőnek, az adott eset körülményeire tekintettel, a lakosság, a közlekedés, a környezet biztonságára legkisebb kockázatot jelentő intézkedést kell megtennie a szabálytalanság megszüntetésére. Az ellenőrzést végzőnek, amennyiben az ellenőrzés során a veszélyes áruk szállításával kapcsolatos szabálytalanságot állapít meg, a közúti áru fuvarozáshoz és személyszállításhoz, illetve a közúti közlekedéshez kapcsolódó

egyes rendelkezések megsértése esetén kiszabható bírságok összegéről, valamint a bírságolással összefüggő hatósági feladatokról szóló jogszabályok alapján kell megtennie a szükséges intézkedéseket.

- 1) Szabálytalanság feltárása esetén az ellenőrzést végző területi szerv, ha azt a jogszabályok lehetővé teszik, – írásban – felhívja a szabálytalanságért felelős vállalkozás (az ügyfél) vezetőjének figyelmét a jogszabálysértésre (a továbbiakban: szignalizáció). A szignalizációval együtt az ellenőrzési jegyzék, illetve jegyzőkönyv másolatát is meg kell küldeni vagy át kell adni az ügyfélnek, vagy képviselőjének. Nem szignalizálható szabálytalanság esetén az ellenőrzést végző területi szerv hivatalból – értesítéssel – megindítja az eljárást.
- 2) A bírságolási eljárást a területi szerv folytatja le. Bírságról szóló elsőfokú határozatot csak a területi szervek állományába tartozó személy adhat ki. Abban az esetben, ha a helyi szervek állományába tartozó ellenőr tár fel szabálytalanságot, akkor az eljárás további lefolytatása érdekében az ügyet a keletkezett dokumentumokkal együtt át kell adnia a területi szerv részére. Amennyiben a határozat vagy végzés kiadása a helyszínen indokolt és szükséges, illetve az ellenőrzést a helyi szerv végezte, akkor az ellenőrzés eredményéről az ellenőr haladéktalanul értesíti a területi szervet, aki intézkedik a döntés kiadmányozásáról a meghatározott ügyintézési határidőn belül, amennyiben azonnali határozat kiadására nem került sor. Ha a bírságolási eljárás során a tényállás tisztázásához bizonyos tárgyak megtekintése vagy tanú meghallgatása válik szükségessé, úgy a szemletárgy bemutatása érdekében, valamint tanú meghallgatásához a függelékben szereplő végzést kell kiadni. A bírságról szóló határozat helyszínen történő kiadásának érdekében a területi szervek állományába tartozó ellenőröket kiadmányozási és iktatási joggal, valamint a területi szervek hivatalos körbélyegzőjével kell ellátni, amelyek feltételeit a területi szervek igazgatóinak belső szabályozóban kell meghatározniuk.
- 3) Abban az esetben – külföldi ügyfél esetén –, ha a határozat kiadására nem a helyszínen kerül sor, a területi szervnek gondoskodnia kell a határozatnak angol nyelvre történő lefordíttatásáról, és a magyar nyelvű változattal együtt postai úton történő megküldéséről. A határozat külföldre történő kiküldése esetén a BM OKF számlaszámának feltüntetésénél a nemzetközi utalásra vonatkozó részt kell a határozatban szerepeltetni. Azonnal befizetésre kerülő bírság esetén a nemzetközi utalásra vonatkozó rész mellőzhető. Egyes esetekben a bírságról szóló határozatot a helyszínen is ki lehet adni az iratminta szerint, amennyiben a pénzbírság megfizetése miatt kerül sor a visszatartásra. Ebben az esetben a járművet kizárólag a bírság megfizetésének igazolása után lehet továbbengedni.
- 4) Az ellenőrzött közúti jármű visszatartására a korábban felmért és azonosított várakozó helyek közül egyet ki kell jelölni, amely célszerűen az ellenőrzés helye, vagy az ahhoz lehető legközelebbi várakozó hely legyen. A visszatartott közúti jármű forgalmi engedélyét és egyéb úti okmányait, fuvarokmányt (pl.: CMR) – kivéve a járművezető személyes iratait – a visszatartás időtartamára el kell venni. Az iratok átvételének és visszaadásának igazolására a függelék szerinti írásbeli tájékoztatót két példányban kell kitölteni és a járművezetővel aláíratni, amelyből egy példányt a gépjárművezető részére át kell adni. A visszatartott jármű vezetőjét – külföldi esetén angol, német vagy orosz nyelven is – a függelék szerint tájékoztatni kell a várakozási helyről, annak megközelítési útvonaláról, illetve a járművezető által megteendő intézkedésekről. A várakozásra kötelezett járművet el kell kísérni a kijelölt helyre. Amennyiben a várakozási hely nem az ellenőrzés helye, csak ezt követően lehet a járművezetőt és a járművet magára hagyni. A jármű csak akkor hagyhatja el a kijelölt

helyet, ha az okmányok visszaadásra kerültek. A kényszervárákoztatás elrendelésétől kezdődően 2 munkanaponként a várákoztatott járművet és annak személyzetét ellenőrizni kell, hogy a személyzet nem hagyta-e őrizetlenül a veszélyes árut szállító járművet, illetve a szállítmány biztonságos elhelyezése (felügyelete) fennáll-e.

- 5) A feltartóztatott közúti vagy vízi jármű vezetőjét tájékoztatni kell arról, hogy milyen módon kell jeleznie a szabálytalanság megszüntetését, ha a jármű feltartóztatására azonnal elhárítandó/elhárítható hiba, műszaki hiányosság miatt került sor. A hiányosságok kiküszöbölésének megtörténtéről a jármű vezetőjének jelzése után az ellenőrnek meg kell győződnie, és csak ezt követően lehet a járművet továbbengedni. Erre a feladatra az ügyeleket nem lehet bevonni.
- 6) Az intézkedés függeléke szerinti tájékoztatóban szerepeltetni kell az elvett iratok visszaadásának módját, helyét, amennyiben az nem az ellenőrzési vagy a várákoztatási hely. Az iratok visszaszolgáltatására, ha arra várhatóan az ellenőrzés idején, illetve a munkaidőn túl kerül sor, a területi szervek ügyeleit kell igénybe venni. Ebben az esetben az ügyeletest az iratok átadásával egyidejűleg tájékoztatni kell az eljárásról, az iratok visszaadásának feltételeiről.
- 7) Munkanapokon a munkaidő megkezdését követően a szolgálatot leadó ügyeletesnek vissza kell adnia az iratokat az illetékes ellenőr részére. Az ügyeletes a szolgálati ideje alatt lezárult eljárást követően köteles az iratoknak az ellenőr részére történő lehető legrövidebb időn belüli eljuttatásáról gondoskodni. A munkaidőn túli ügyintézés esetén az ellenőrnek az elismervényt előre el kell készítenie a kiadmányozási és iktatási követelményeknek megfelelően, amelyet a területi szerv ügyeletese részére át kell adnia.
- 8) Az ellenőrzött vasúti jármű visszatartására műszaki hiányosság miatt kerülhet sor. A visszatartás elrendeléséről szóló, a függelékben szereplő végzést a továbbítást végző vasúti társaság részére kell kiállítani, amelyről tájékoztatni kell a pályahálózat működtetését végző vasúti társaság irányítóját. A hiányosságok kiküszöbölésének megtörténtéről, a pályahálózat működtetését végző vasúti társaság irányítójának jelzése után az ellenőrnek meg kell győződnie, és csak ezt követően lehet a vasúti járművet továbbengedni.

Az ellenőrzést végző területi szervnek meg kell keresnie a szabálytalanság jellegétől függően az ügyfél telephelye (székhelye) szerint illetékes területi szervet, amennyiben nem állapítható meg egyértelműen a szabálytalanságért felelős kiléte, illetve annak adatai, valamint a tényállás további tisztázása szükséges, és az ellenőrzést végző területi szerv illetékességgel nem rendelkezik. A tényállás tisztázása során az érintett területi szerveknek együtt kell működniük, és kölcsönösen tájékoztatniuk kell egymást.

- 1) A megkeresett területi szerv a tényállás tisztázása érdekében nyilatkozattételre, adatszolgáltatásra szólíthatja fel az eljárásban érintett vállalkozás vezetőjét, valamint szükség esetén tanúmeghallgatást, szemletárgy megtekintését, illetve hatósági ellenőrzést folytathat le, amelyekről tájékoztatnia kell a megkereső területi szervet.
- 2) A kiszabott bírság postán történő befizethetősége érdekében a határozathoz mellékelni kell – a BM OKF számlaszámával és azonosító adataival ellátott – készpénzáttutalási megbízás nyomtatványt (ún. postai sárga csekket), amelyre a befizető adatain kívül a közlemény rovatban fel kell tüntetni a szállítási alágazatnak megfelelő „ADR/RID/ADN bírság” szövegezést, a számlatulajdonos nevét (megnevezését), valamint a határozatot kiadó területi szerv nevét, a kiszabott bírság összegét.

- 3) A benyújtott fellebbezést – függetlenül attól, hogy időközben a bírságot befizették-e, vagy sem – az ügy összes iratával, a fellebbezésről kialakított álláspontjával együtt a területi szervnek fel kell terjesztenie – amennyiben saját hatáskörben módosításra vagy visszavonásra, kijavításra, kiegészítésre nem kerül sor – a másodfokú eljárás lefolytatása érdekében a BM OKF Országos Iparbiztonsági Főfelügyelőségre.
- 4) A benyújtott fellebbezések tekintetében felterjesztés előtt a területi szerv vizsgálja az illeték lerovását és a fellebbezés elkészítségét, valamint dönt ezek kérdésében (hiánypótlási felhívás, igazolási kérelem elbírálása, megszüntető végzés kiadása stb.). Az elsőfokú hatóság vizsgálja és dönt továbbá a költségmentességre irányuló kérelem tárgyában is.

A területi szervnek határozatot kell kiadnia, amennyiben az elsőfokú határozatát saját hatáskörében módosítja (kijavítja, kiegészíti) vagy visszavonja. A területi szerv által a fellebbezés alapján kiadott, a bírság összegét érintő határozat egy példányát a BM OKF Költségvetési Főosztályára meg kell küldeni a befizetés azonosítása céljából, valamint a határozatokat – azok kiadmányozását követő – legkésőbb 2 munkanapon belül a VÁSZ adatbázisba fel kell tölteni. Az elsőfokú határozatot kiadó szervnek a bírság behajtása érdekében, a BM OKF Költségvetési Főosztálya által a VÁSZ adatbázisba feltöltött adatok alapján, a bírságot be nem fizetővel szemben végrehajtási eljárást kell kezdeményeznie.

5.4. A veszélyesáru- szállítása során bekövetkezett baleset, rendkívüli esemény

A veszélyesáruk-szállításával kapcsolatos tevékenység közben bekövetkezett baleset vagy rendkívüli esemény (továbbiakban: baleset) során, amennyiben a veszélyesáru kiszabadult, vagy a veszélyesáru kiszabadulás közvetlen veszélye áll fenn (pl. jármű borulása), illetve a személyekben, anyagi javakban, környezetben kár keletkezett, vagy közvetlen tűzoltói beavatkozás történt, a baleset helye szerint illetékes területi szerv köteles soron kívüli ellenőrzés végrehajtásával az eseményt kivizsgálni, és annak során a függelék szerinti baleseti adatlapot felvenni.

A veszélyesárut szállító jármű balesete során végzett soron kívüli ellenőrzést (továbbiakban: baleseti ellenőrzés) a területi szervek igazgatói intézkedésben szabályozzák. A baleseti ellenőrzést végző állományban minden esetben lennie kell legalább egy bizonyítvánnyal rendelkező munkatársnak.

- A baleseti ellenőrzésnél fényképfelvételeket kell készíteni, és amennyiben a lehetőség adott, akkor a baleset körülményeinek vizsgálatán túlmenően hasonló ellenőrzést kell lefolytatni, mint a veszélyesáru továbbítás ellenőrzése alkalmával.
- A baleset során keletkezett dokumentumokat, fényképeket a balesetet követően 2 munkanapon belül a VÁSZ adatbázis megfelelő részébe fel kell tölteni.
- Amennyiben a baleseti ellenőrzést nem a baleset helye szerint illetékes területi szerv állományába tartozó végezte, úgy a baleseti ellenőrzés során keletkezett teljes dokumentációt legkésőbb a balesetet követő 2 munkanapon belül a baleset helye szerint illetékes területi szerv részére át kell adnia.

5.4.1. Az ellenőrzés során vizsgálandó területek

Az ellenőrzés során vizsgálni kell:

- 1) a szállítás vagy a ki- és berakás alatt észlelt súlyos baleseteket, rendkívüli eseményeket vagy súlyos szabálytalanságokat, azok okának felderítését, az arról készült jelentéseket;

- 2) a szállítás vagy a ki- és berakás biztonságát veszélyeztető baleset vagy rendkívüli esemény esetére megfelelő veszélyelhárítási eljárások alkalmazását;
- 3) a balesetek, rendkívüli események vagy súlyos szabálytalanságok ismétlődésének megakadályozását célzó megfelelő eljárások alkalmazását;
- 4) amennyiben a vállalkozásnak nincs veszélyesáru-szállítási biztonsági tanácsadója, a vállalkozás vezetőjének kötelessége és felelőssége a baleset körülményeinek kivizsgálása és dokumentálása.

A jogszabályi előírás alapján a veszélyesáru-szállítási biztonsági tanácsadóktól kapott jelentéseket a baleset helye szerinti, illetékes területi szervnek értékelnie kell a baleseti adatlap megállapításainak figyelembevételével.

- A biztonsági tanácsadó által készített jelentésben tapasztalt ellentmondások, az eseménnyel kapcsolatban szolgáltatott hiányos adatok, illetve a mulasztás megelőzéséhez szükséges intézkedések elégtelensége esetén a biztonsági tanácsadó figyelmét jelentésének kiegészítésére kell felhívni.
- A VÁSZ szabályok szerinti események esetén a biztonsági tanácsadó jelentésének kézhezvételétől számított 5 munkanapon belül a baleset helye szerint illetékes területi szerv összefoglaló jelentést készít, amelyet ugyancsak feltölt a VÁSZ adatbázisba.

A baleseti ellenőrzés során feltárt VÁSZ szabályok megsértése esetén a szabálytalanságot felelőssel szemben a baleset helye szerint illetékes területi szervnek kell lefolytatnia a bírságolási eljárást. A baleset helye szerint illetékes területi szerv köteles a balesetben részt vett, veszélyes áru szállítását végző gazdálkodó szervezet vezetőjét felszólítani – határidő kitűzésével – a jogszabályban foglalt kötelezettségének teljesítésére, amennyiben a biztonsági tanácsadó jelentése nem érkezett meg. A felelősökkel (a vállalkozás vezetőjével, illetve biztonsági tanácsadójával) szemben a jogszabályban foglaltak szerint bírságolási eljárást kell lefolytatni, ha a felszólítás ellenére – a kitűzött határidőre – nem érkezett meg a jelentés. Ebben az esetben az elsőfokú bírságolási eljárást a baleset helye szerint illetékes területi szerv folytatja le (külföldi járművel történt baleset esetén ezt a pontot figyelmen kívül kell hagyni).

A baleset helye szerint illetékes területi szervnek kezdeményeznie kell a gazdálkodó szervezet telephelye szerint illetékes területi szervnél a gazdálkodó szervezet soron kívüli telephelyi ellenőrzését, amennyiben az értékelés az érintett gazdálkodó szervezetnek a veszélyesáru-szállítás biztonságával kapcsolatos szervezeti, működési problémáit tárja fel. A telephelyi ellenőrzések tapasztalatairól és a megtett intézkedésekről készített feljegyzést a telephelyi ellenőrzést végző szervnek 2 munkanapon belül a VÁSZ adatbázis megfelelő rovatába fel kell tölteni.

Amennyiben a veszélyes áruk szállításával kapcsolatos tevékenységek közben bekövetkezett baleset vagy rendkívüli esemény során a veszélyes áru szabaddá vált, személyekben, anyagi javakban vagy a környezetben kárt okoz, az érintett vállalkozás biztonsági tanácsadójának vizsgálatot kell végeznie, majd jelentést kell készítenie a vállalkozás vezetője és a BM OKF-nek a baleset helye szerint illetékes területi szerve részére. A jelentésben fel kell tüntetni a baleset körülményeit, részletesen fel kell tární és elemezni kell az azt előidéző okokat, valamint a hasonló esemény vagy mulasztás megelőzéséhez szükséges intézkedéseket.

5.5. Veszélyes Szállítmányok Főosztály

Feladatkörében eljárva:

- 1) figyelemmel kíséri a veszélyes áru szállításával kapcsolatos tendenciákat, amelyek alapján javaslatot tesz az ellenőrzési és bírságolási módszertan, illetve gyakorlat javítására;

- 2) a veszélyes áru szállításával kapcsolatos megelőzés hatékonyságának növelése érdekében belső szabályozó kiadását kezdeményezi, és részt vesz a kidolgozásában;
- 3) szakirányítja a veszélyes áru közúti, vasúti, vízi szállításának, továbbá az e szállításokkal, valamint a veszélyes áru légi szállításával érintett telephelyek ellenőrzésével és szankcionálásával kapcsolatos katasztrófavédelmi hatósági feladatok végrehajtását;
- 4) szakirányítja a veszélyes áru közúti, vasúti, vízi és légi szállítása, illetve e szállítások kapcsán telephelyen bekövetkezett balesetek kivizsgálásával kapcsolatos katasztrófavédelmi hatósági feladatok végrehajtását;
- 5) a társfőosztályokkal együttműködve végzi a veszélyes áru közúti, vasúti, vízi és légi szállítása során, illetve e szállítások kapcsán telephelyen bekövetkezett balesetekre vonatkozó jelentések feldolgozását;
- 6) részt vesz a területi szervek által a veszélyesáru-szállítás ellenőrzésével kapcsolatos, a hatósági adatszolgáltatási rendszerben tárolt adatok feldolgozásában, értékelésében és a kapcsolódó jelentések összeállításában;
- 7) ellátja a BM OKF számára jogszabályban meghatározott esetekben a veszélyesáru-szállítással kapcsolatos hatósági feladatokat;
- 8) szakmai segítséget nyújt a területi szervek részére a veszélyes áruk vasúti, vízi szállításának, továbbá az e szállításokkal, valamint a veszélyes áruk légi szállításával érintett telephelyek ellenőrzése során tapasztalt szabálytalanságok szankcionálásával összefüggő közigazgatási ügyekben történő peres és nem peres képviselet ellátásához;
- 9) végzi az alárendelt szervek veszélyes áru közúti, vasúti, vízi szállítások, továbbá e szállításokkal, valamint a veszélyes áru légi szállításával érintett telephelyek ellenőrzésének felüellenőrzését;
- 10) folyamatosan kapcsolatot tart a veszélyes áru szállításának ellenőrzésében érintett társszervekkel, illetve az azokat felügyelő minisztériumokkal, az érintett szakmai, társadalmi, érdek-képviseleti szervezetekkel;
- 11) szakirányítja a veszélyesáru-szállítás nyomon követésével kapcsolatos jogszabályban, illetve belső szabályozókban foglalt iparbiztonsági feladatok végrehajtását;
- 12) szükség esetén szakmai tanácsot, tájékoztatást ad a veszélyesáru-szállítás ellenőrzésével kapcsolatos feladatok ellátásához;
- 13) figyelemmel kíséri a szakterület jogalkalmazási gyakorlatát, szükség esetén javaslatot tesz annak fejlesztésére, elősegíti az alárendelt szervek egységes jogalkalmazási gyakorlatát;
- 14) szakirányítja a veszélyesáru-szállítványok bejelentésével kapcsolatos katasztrófavédelmi hatósági feladatokat;
- 15) felügyeli a közlekedési bírságnylévántartó rendszer alkalmazásával kapcsolatos katasztrófavédelmi hatósági feladatok végrehajtását;
- 16) közreműködik a nukleáris fűtőelemek szállításával kapcsolatos feladatok végrehajtásában;
- 17) ellátja a KML-ek és KSE-k veszélyesáru-szállítás ellenőrzéséhez kapcsolódó szakfeladatainak szakmai felügyeletét, az ezzel kapcsolatos technikai korszerűsítésre irányuló javaslatok kidolgozását, közreműködik a továbbképzések végrehajtásában, szükség esetén ellenőrzéseik, veszélyesáru jelenlétében történő beavatkozásaik végrehajtásához szakmai támogatást nyújt;

- 18) előkészíti a veszélyes áru közúti, vasúti, vízi szállításával kapcsolatban a katasztrófavédelmi hatóság helyi szerve által más katasztrófavédelmi hatóság illetékességi területén végzett önálló ellenőrzési tevékenység végrehajtására vonatkozó előzetes jóváhagyást;
- 19) ellátja a jogszabályban meghatározott, a veszélyes áruk szállítása során bekövetkezett eseményekről szóló jelentéssel kapcsolatos nemzetközi vonatkozású illetékes hatósági feladatokat;
- 20) tervezi, szervezi és irányítja a szakterületet érintő országos DISASTER akciók végrehajtását;
- 21) együttműködik a Nemzeti Közszerológati Egyetemmel, a veszélyes anyagokkal és veszélyesáru-szállítással kapcsolatos kutatási és képzési tevékenységében;
- 22) együttműködik a Katasztrófavédelmi Oktatási Központtal, a veszélyes anyagokkal és veszélyesáru-szállítással kapcsolatos képzési, valamint a Katasztrófavédelmi Kutató Intézetrel annak kutatási tevékenységében;
- 23) gyűjti a vasúti társaságok által a vasútbiztonsági tanúsítványra, a biztonsági engedélyre, a biztonságirányítási rendszerekre, a biztonsági jelentésre, valamint az egyes hatósági engedélyezési eljárásokra vonatkozó részletes szabályokról szóló rendelet szerint a BM OKF-hez beküldött éves jelentéseket.

6. Vízügy, vízvéddelem

A vízgazdálkodási feladatok szakmai irányítását és felügyeletét az Országos Vízügyi Főigazgatóság és annak területi szervei végzik. A 223/2014. (IX. 4.) Kormányrendelet alapján a vízügyi és vízvédelmi hatósági, szakhatósági feladatok ellátása – az Országos Vízügyi Főigazgatóság és területi szervei jogutódjaként a BM OKF és a jogszabályban megjelölt 12 területi katasztrófavédelmi igazgatóság hatáskörébe tartozik.

A Vízügyi és Vízvédelmi Főosztály

Feladatkörében eljárva:

- 1) jogszabályban meghatározott ügyekben első-, illetve másodfokú vízügyi, vízvédelmi hatóságként és szakhatóságként jár el, lefolytatja a hatósági, szakhatósági eljárásokat, kiadmányozásra előkészíti a hatósági döntéseket;
- 2) ellátja a jogszabályban meghatározott vízvédelmi igazgatási feladatokat;
- 3) felügyeleti szervként végzi a területi szervek hatósági munkájának ellenőrzését, elkészíti az ellenőrzések megállapításait tartalmazó jelentéseket;
- 4) koordinálja és felügyeli a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások során eljáró hatóság tevékenységét, szükség esetén szakmai iránymutatást ad;
- 5) előkészíti a vízügyi és vízvédelmi hatósági ellenőrzések országos terveit, koordinálja azok végrehajtását;
- 6) felügyeleti intézkedést vagy ügyészi fellépést kezdeményez más hatóság jogszabálysértő határozatának felülvizsgálatára;
- 7) ellátja a hivatásos katasztrófavédelmi szervek hatáskörébe tartozó vízügyi és vízvédelmi hatósági nyilvántartási feladatok felügyeletét, szükség szerinti országos koordinációját, javaslatot tesz azok fejlesztésére;
- 8) közreműködik a jogszabályokban meghatározott elektronikus adatszolgáltatási rendszerekkel kapcsolatos feladatok ellátásában, szakterülete vonatkozásában ellátja az országos koordinációt;

- 9) végzi az Országos Statisztikai Adatszolgáltatási Program részére az adatok biztosítását a szakterülete vonatkozásában;
- 10) szakvéleményt készít a gyógyfürdő medencék vízforgatás alóli felmentésre irányuló kérelmekhez az Országos Tisztifőorvosi Hivatal által lefolytatott hatósági engedélyezési eljárásokban;
- 11) ellátja a vízügyi szakterületet érintő közigazgatási peres és nem peres ügyek vitelét, közreműködik a Jogi Főosztály által vitt perek vitelében, igény szerint közreműködik az előterjesztett nyilatkozatok szakmai megalapozásában, véleményezi a nyilatkozatokat, az igazságügyi szakértői véleményeket;
- 12) figyelemmel kíséri a vízbázisvédelemmel, a vízellátással és csatornázással, a szennyvíztisztítással, a szennyvíziszap elhelyezésével összefüggő programokat, az Ivóvízminőség-javító Program, valamint a Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és -Tisztítási Megvalósítási Program megvalósítását;
- 13) közreműködik a határokon áterjedő, a felszíni és felszín alatti vizek állapotát befolyásoló hatásokkal kapcsolatos feladatokban;
- 14) a Nemzetközi Főosztály bevonásával közreműködik a határvízi együttműködéssel kapcsolatos feladatokban, közreműködik az együttműködésből (kétoldalú szerződésekből) eredő kötelezettségek teljesítésében, az ezzel összefüggő tapasztalatok hasznosításában;
- 15) részt vesz az EU víz-keretirányelv végrehajtásával kapcsolatos külön jogszabályban meghatározott feladatokban;
- 16) közreműködik a vízügyi és vízvédelmi hatósági és szakhatósági feladatokat érintő jogszabálytervezetek véleményezésében;
- 17) az Országos Vízügyi Főigazgatósággal együttműködésben külön ügyrend szerinti ügyeleti rendszerben közreműködik a Nemzetközi Duna-védelmi Egyezmény keretében létrehozott Duna-menti Riasztó Rendszer működtetésével kapcsolatos feladatokban;
- 18) figyelemmel kíséri a jogszabályok megfelelő alkalmazását, alkalmazhatóságát, érvényesülését, indokolt esetben kezdeményezi a felülvizsgálatukat;
- 19) felelős az egységes jogalkalmazás kialakításáért, ennek érdekében tervezi és szervezi a hatósági és bevont állomány továbbképzését, módszertani útmutatókat, szakmai kiadványokat, iratmintákat készít, az intranetes felületen információs mappát működtet;
- 20) elkészíti a vízügyi és vízvédelmi hatósági és szakhatósági feladatokról szóló jelentéseket, a tevékenységet jellemző adatok összesítését, figyeli a tendenciákat, amely alapján vezetői intézkedést, szükség szerint jogszabály vagy belső szabályozó módosítását kezdeményezi;
- 21) véleményezi, illetőleg előkészíti a közvélemény tájékoztatására irányuló ügyiratokat, közreműködik az ezzel kapcsolatos feladatokban;
- 22) vezetői feladatszabásnak és együttműködési megállapodásban rögzítetteknek megfelelően együttműködik a vízügyi és vízvédelmi hatósági tevékenységhez kapcsolódó feladatokat ellátó más közigazgatási, állami, illetve tudományos szervezetekkel.

6.1. A vízügyi irányítás rendszere

6.1.1. Az Országos Vízügyi Főigazgatóság (továbbiakban: OVF)

Az OVF:

- 1) irányítja, koordinálja és ellenőrzi a területi vízügyi igazgatóságok szakmai tevékenységét, és részt vesz a területi vízügyi igazgatóságok stratégiai céljainak kialakításában;
- 2) ellátja a vizek kártételei elleni védelemmel, és ennek részeként az Országos Műszaki Irányító Törzs vezetésével kapcsolatos feladatokat;
- 3) ellátja a területi vízügyi igazgatóságok vízrajzi tevékenységének országos szintű irányításával, a vízrajzi tevékenység egységességét biztosító szakfelügyelet ellátásával, a vízrajzi tevékenység összehangolásával és fejlesztésével kapcsolatos feladatokat;
- 4) ellátja az egységes vízügyi nyilvántartást biztosító Vízgazdálkodási Információs Rendszer (a továbbiakban: VIZIR) országos vonatkozású üzemeltetésével és fejlesztésével kapcsolatos feladatokat;
- 5) a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény előírásaival összhangban, a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény előírásai alapján, a VIZIR adatainak felhasználásával elvégzi a vízkészleteink mennyiségi és minőségi számbavételével kapcsolatos feladatokat;
- 6) ellátja a közműves vízellátással és szennyvízkezeléssel kapcsolatos feladatokat;
- 7) végzi a vízügyi tárgyú nemzetközi kapcsolatok koordinálásával kapcsolatos feladatokat;
- 8) végzi az egyes európai uniós források felhasználásával megvalósuló vízügyi projektek tervezésével, a források felhasználásával megvalósuló központi, pályázati, valamint kiemelt kormányzati projektek megvalósításával kapcsolatos feladatokat;
- 9) ellátja az egyéb, jogszabály vagy a miniszter által a feladatkörébe utalt feladatokat.

Az OVF irányítja:

- 1) a területi vízügyi igazgatóságok vagyonkezelésében lévő felszíni vizek, vízfolyások és csatornák, vízgazdálkodási rendszerek és védművek fenntartását, üzemeltetését, rekonstrukcióját és fejlesztését;
- 2) a területi vízügyi igazgatóságok fenntartásában, üzemeltetésében lévő vízfolyásokon és csatornákon az öntözési célú vízszolgáltatást;
- 3) a területi vízügyi igazgatóságok felszíni és a felszín alatti vízkészletekkel való gazdálkodását;
- 4) a távlati ivóvízbázisokkal kapcsolatos vízügyi igazgatósági feladatellátást;
- 5) a VIZIR működtetésével kapcsolatos területi vízügyi igazgatósági feladatellátást, gondoskodva a más információs rendszerekkel történő országos és nemzetközi adatszeréről, valamint adatszolgáltatásról;
- 6) a területi vízügyi igazgatóságok uniós jogi aktusból következő vízgazdálkodási feladatait;
- 7) a Startmunka program keretében megvalósuló vízügyi közfoglalkoztatási feladatok ellátását, valamint
- 8) az Ivóvízminőség-javító Program végrehajtását.

Az OVF részt vesz:

- az országos vízgazdálkodási stratégia és koncepció, valamint az egyéb ágazati stratégiák és koncepciók szakmai megalapozásában, valamint

- a jogszabályokhoz kapcsolódó előzetes és utólagos hatásvizsgálatok, valamint háttéranyagok elkészítésében.

Az OVF egyéb feladatkörében:

- 1) ellátja a vízügyi múzeumi és levéltári feladatokat, továbbá felügyeli a területi vízügyi igazgatásra vonatkozó oktatási, kutatási, múzeumi és levéltári tevékenységekkel kapcsolatos feladatokat;
- 2) véleményezi a kiemelt térségre és megyére készülő területfejlesztési koncepciót és programot, valamint területrendezési tervet;
- 3) közreműködik a vízvédelmi politika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról szóló, 2000. október 23-i 2000/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv végrehajtásához kapcsolódó vízgazdálkodási vonatkozású feladatokban;
- 4) végzi a vízgyűjtő-gazdálkodással kapcsolatosan jogszabály által feladatkörébe utalt feladatokat;
- 5) előkészíti a települési szennyvíz kezeléséről szóló, 1991. május 21-i 91/271/EGK tanácsi irányelv által meghatározott jelentést;
- 6) előkészíti a Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és -tisztítási Megvalósítási Program kétévenkénti felülvizsgálatával összefüggő szakmai anyagot;
- 7) ellátja a Települési Szennyvíz Információs Rendszer szakmai feladatait, elvégzi a szakmai honlap karbantartását, fejlesztését, valamint az adatszolgáltatáshoz szükséges fejlesztéseket;
- 8) gondoskodik a víziközmű online adatfeldolgozó és információs rendszer üzemeltetéséről és fejlesztéséről;
- 9) végzi a szomszédos országokkal létesített vízgazdálkodási egyezmények végrehajtásából eredő feladatokat és biztosítja a képviselőket;
- 10) közreműködik a többoldalú nemzetközi együttműködések vízgazdálkodási és vízvédelmi feladatainak végrehajtásából származó feladatokban;
- 11) a szakterülete vonatkozásában közreműködik az országhatáron áttérjedő környezeti hatások vizsgálatáról szóló, Espoóban (Finnország) 1991. február 26. napján aláírt egyezmény, illetve az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló, 2011. december 13-i 2011/92/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv szerinti nemzetközi eljárásokban;
- 12) ellátja a Duna menti országok nemzetközi vízminőségi riasztórendszer ügyeleti működtetésével kapcsolatos feladatokat;
- 13) közreműködik a vízgazdálkodási szakterületi feladatok ellátását támogató hatástanulmányok, vizsgálatok elvégzésében, jelentések készítésében, illetve alkalmazott kutatások folytatásában, alapozó kutatási tevékenységek koordinációjában és monitorozásában;
- 14) háttéranyagokat, helyzetelemzéseket, felméréseket és statisztikai elemzéseket készít szakterületi stratégiák és tervek kialakításához, valamint egyedi döntésekhez;
- 15) ellátja a Nemzeti Környezeti Térinformatikai Rendszer létrehozásáról és működtetéséről szóló jogszabály végrehajtásával kapcsolatos feladatkörébe tartozó feladatokat;
- 16) ellátja a vizek többletéből eredő kockázattal érintett területek meghatározásáról, a veszély- és kockázati térképek, valamint a kockázatkezelési tervek készítéséről, tartalmáról szóló jogszabály végrehajtásával kapcsolatos feladatkörébe utalt feladatokat.

Az OVF a területi vízügyi igazgatóságok középírányító szerveként:

- 1) egyetértése esetén jóváhagyásra továbbítja a fejezetet irányító szerv részére a területi vízügyi igazgatóságok szervezeti és Működési Szabályzatát;
- 2) gyakorolja a területi vízügyi igazgatóságok vezetője tekintetében – a kinevezés, felmentés, megbízás vagy megbízás visszavonása jogának kivételével – a munkáltatói jogköröket;
- 3) jogszabályban meghatározott esetekben gyakorolja a területi vízügyi igazgatóságok döntéseinek előzetes egyetértése vagy utólagos jóváhagyása jogkörét;
- 4) egyedi utasítást adhat feladat elvégzésére vagy mulasztás pótlására;
- 5) a területi vízügyi igazgatóságokat jelentéstételre vagy beszámolóra kötelezheti;
- 6) kezeli a területi vízügyi igazgatóságok kezelésében lévő közérdekű adatokat és közérdekből nyilvános adatokat, valamint a b)–e) pont szerinti irányítási jogkörök gyakorlásához szükséges, törvényben meghatározott személyes adatokat.

6.1.2. A területi vízügyi igazgatóságok

A területi vízügyi igazgatóság

- 1) ellátja a vizek kártételei elleni védelemmel, a vízkárelhárítással (árvíz- és belvízvédkezéssel, vízhiány kárelhárítással, valamint a vízminőségi kárelhárítással) összefüggő, jogszabályban meghatározott feladatokat, ennek keretében:
 - végzi az elsőrendű árvízvédelmi létesítmények fejlesztését és fenntartását, azokon a védekezést, az árvízmentesítést, ha az kettőnél több települést érint, továbbá a védelmi szakfelszerelés karbantartását és fejlesztését;
 - irányítja és ellátja a vízkárelhárítás műszaki, igazgatási teendőit;
 - tervezi, szervezi és szakmailag irányítja a védekezés területi feladatainak ellátását;
 - irányítja a helyi önkormányzatok, valamint a víztársulatok vízkárelhárítási tevékenységét, ebben a jogkörében eljárva – elrendelt védekezési készsűlttség esetén – a vízkárelhárítási szakmai feladatok tekintetében utasítási jogkörrel rendelkezik;
 - adatokat szolgáltat a helyi önkormányzatok számára a vizek kártételei elleni védelemmel összefüggő, a közigazgatási feladatok ellátásához szükséges tervek elkészítéséhez, vagy törvény felhatalmazása alapján elkészíti, felülvizsgálja a terveket;
 - összehangolja a védőművek építését, fejlesztését, továbbá lebonyolítja a beruházási tevékenységeket;
 - végzi a vízhiány kárelhárítást az állami tulajdonú vízilétesítmények tekintetében;
 - végzi a vízminőségi kárelhárítást, ideértve a tevékenység műveleti (operatív) irányítását, valamint – szükség és technikai lehetőség esetén – annak végrehajtását;
- 2) üzemelteti és fejleszt a vízrajzi észlelőhálózatot, ennek részeként víztest monitoringot tart fenn, vízrajzi adatokat gyűjt és dolgoz fel;
- 3) ellátja a VIZIR területi nyilvántartásának és vízgazdálkodási adatgyűjtésének üzemeltetési és fejlesztési feladatait, a gyűjtött adatokat feldolgozza, értékeli és tárolja, továbbá együttműködik az országos vonatkozású feladatok teljesítésében;
- 4) ellátja a távlati ivóvízbázisok vízkészletének felhasználható állapotban tartásával kapcsolatos feladatokat;
- 5) ellátja a vizeink állapotértékelésével kapcsolatos területi feladatokat;

- 6) ellátja a közműves vízellátással és szennyvízkezeléssel, ideértve a települési ivóvízminőség-javítással, valamint a települési szennyvizek tisztításával és ártalommentes elhelyezésével kapcsolatos nemzeti és regionális programok elkészítésével kapcsolatban a feladatkörébe utalt feladatokat;
- 7) részt vesz a vízügyi tárgyú nemzetközi kapcsolatok fenntartásával összefüggő feladatok ellátásában;
- 8) ellátja az egyes európai uniós források felhasználásával megvalósuló projektek tervezésével, a források felhasználásával megvalósuló központi, pályázati, valamint kiemelt kormányzati projektek megvalósításával kapcsolatos feladatokat;
- 9) ellátja a víztársulatok szakmai felügyeletével kapcsolatos feladatokat;
- 10) szervezi és irányítja a vízügyi igazgatás keretén belül megvalósuló közfoglalkoztatási programok végrehajtását;
- 11) múzeumi, levéltári, oktatási tevékenységgel kapcsolatos feladatokat lát el;
- 12) ellátja az egyéb, jogszabály vagy a miniszter által a feladatkörébe utalt feladatokat.

A területi vízügyi igazgatóság vagyongazdálkodási feladatai körében fenntartja, üzemelteti és fejleszti az egyes állami tulajdonú vagyontárgyakat (medrek, vízilétesítmények, erdők), így különösen a vízrajzi törzshálózatot, illetve az állami alapfeladatokat ellátó vízrajzi üzemi hálózatot, a távlati ivóvízbázisok mérő- és megfigyelő rendszerét, az üzemeltetési monitorozó rendszereket, az ár- és belvízvédelmi létesítményeket, a vízelvezető műveket, az öntözési célú vízilétesítményeket, a vízepítési műtárgyakat, a vízlépcsőket, a folyók duzzasztott tereit, a vízelosztó és többes rendeltetésű rendszereket, továbbá a vízkészlet-gazdálkodási feladatokat ellátó vízátfutató, vízpótló műveket. A távlati ivóvízbázisok mérő- és megfigyelő rendszere mellett a területi vízügyi igazgatóság fenntartja a kezelésébe tartozó felszín alatti területi vízminőségi monitoring hálózat vízilétesítményeit is.

A területi vízügyi igazgatóság végzi:

- 1) a vagyonkezelésében lévő vízilétesítmények fenntartását, üzemeltetését és fejlesztését;
- 2) a vagyonkezelésében lévő állami tulajdonú vízfolyások, holtágak és természetes állóvizek szabályozását, mederfenntartását, partvédelmét;
- 3) a kitűzési terv szerint és a hajózási hatóság egyetértésével a hajózható folyószakaszokon, a természetes tavakon és csatornákon a hajóút kijelölését, kitűzését és fenntartását;
- 4) a védekezési célokat szolgáló gépek, felszerelések, hordozható szivattyúk, szállító járművek, hajópark üzemképességének biztosítását;
- 5) a vizek medrében található nádasok vízminőség-védelmi nádgazdálkodását;
- 6) az állami tulajdonban lévő vízilétesítményeken a mezőgazdasági vízszolgáltatást;
- 7) háttéranyagok készítését szakterületi stratégiák és tervek kialakításához és egyedi döntésekhez, helyzetelemzések, felmérések és statisztikai elemzések készítését;
- 8) a vízgyűjtő-gazdálkodással kapcsolatosan jogszabály által feladatkörébe utalt feladatokat.

A területi vízügyi igazgatóság gondoskodik:

- 1) az állami, az önkormányzati és a magántulajdonban lévő vízkárelhárítási vagy mezőgazdasági célú vízilétesítmények fenntartói, üzemeltetési, rekonstrukciós és fejlesztési összhangjának megteremtéséről;
- 2) az Ivóvízminőség-javító Program és a Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és -tisztítási Megvalósítási Program szakmai végrehajtásának felügyeletéről, továbbá

- 3) a vízkészletekkel való gazdálkodás körében:
- a vízkészletek térbeli, időbeli, mennyiségi és minőségi számbavételéről és azok elosztásáról;
 - a vizek hasznosítási lehetőségeinek megőrzéséről a természetes vizek hasznosíthatósági feltételeinek rendszeres ellenőrzésével, a vízhasználatot akadályozó vízminőségi károk megelőzésével, csökkentésével és elhárításával;
 - a vizek mennyiségi és minőségi védelme érdekében a távlati ivóvízbázisok megóvásáról, védőidomainak, illetve védőterületének meghatározásáról, valamint ingatlan-nyilvántartási bejegyzéséről, valamint
 - a laboratóriumainak működtetéséről a vízrajzi, vízkészlet-gazdálkodási és vízminőségi kárelhárítási feladatai ellátása érdekében.

A területi vízügyi igazgatóság részt vesz:

- 1) a vízellátást és szennyvízkezelést érintő szakmai pályázatok, projektek értékelésében;
- 2) az országos vízgazdálkodási stratégia és koncepció, valamint az egyéb ágazati stratégiák és koncepciók szakmai megalapozásában;
- 3) a vízhasználatok ellenőrzésében, és az ebben a feladatkörben hatáskörrel rendelkező hatóságnál intézkedést kezdeményezhet, továbbá
- 4) ügyfélként a vagyonkezelésébe tartozó, vagy az azokra hatást jelentő vízhasználatok, vízellátási létesítmények és vízimunkák vízjogi engedélyezési (elvi, létesítési, üzemeltetési, fennmaradási) eljárásában.

A területi vízügyi igazgatóság közreműködik:

- 1) a vízvédelmi politika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról szóló, 2000. október 23-i 2000/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv végrehajtásához kapcsolódó vízgazdálkodási vonatkozású feladatokban;
- 2) a települési szennyvíz kezeléséről szóló, 1991. május 21-i 91/271/EGK tanácsi irányelv által meghatározott jelentés előkészítésében, a Nemzeti Települési Szennyvízelvezetési és -tisztítási Megvalósítási Program kétévenkénti felülvizsgálatával összefüggő szakmai anyag elkészítésében;
- 3) a Települési Szennyvíz Információs Rendszer ügyfélszolgálatának szakmai feladatainak ellátásában;
- 4) a vízkészletjárulék befizetésével, vagy annak elmulasztásával összefüggésben indult hatósági eljárásban;
- 5) a szomszédos országokkal létesített vízgazdálkodási egyezmények végrehajtásában;
- 6) a többoldalú nemzetközi együttműködések vízgazdálkodási feladatainak végrehajtásában.

A területi vízügyi igazgatóság véleményezi a kiemelt térségre és a megyére készülő területfejlesztési koncepciót és programot, valamint területrendezési tervet, továbbá a településrendezési eszközöket. A területi vízügyi igazgatóság együttműködik a helyi önkormányzatokkal és a víztársulatokkal a vízgazdálkodási feladatok megoldásában.

A területi vízügyi igazgatóság a működési területén a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvénynek a belügyminiszter ágazati végrehajtásáról szóló miniszteri rendelete szerinti őri munkakörbe beosztottak (a továbbiakban: vízügyi őr) útján gondoskodik a vagyonkezelésében lévő árvízvédelmi, belvízvédelmi és vízkormányzó létesítmények, folyók, vízfolyások, csatornák, tavak, tározók és az ezekhez kapcsolódó műtárgyak, létesítmények és azok tartozékai, valamint az erdők felügyeletéről, fenntartásáról, üzemeltetéséről, karbantartásáról és állagvédelméről, az egyéb vízgazdálkodási létesítmények felügyeletéről, vagyonvédelméről, továbbá az egyes vízrajzi elemek észleléséről.

6.2. A vízügyi, vízvédelmi hatósági rendszer szervezete, elemei

A 223/2014. (IX.4.) Kormányrendelet alapján **területi vízügyi hatóságként**, továbbá **területi vízvédelmi hatóságként** és – ha a Kormányrendelet eltérően nem rendelkezik – **első fokon**

1. a Győr-Moson-Sopron Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság,
2. a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság,
3. a Bács-Kiskun Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság,
4. a Fejér Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság,
5. a Baranya Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság,
6. a Vas Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság,
7. a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság,
8. a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság,
9. a Hajdú-Bihar Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság,
10. a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság,
11. a Csongrád Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság, és
12. a Békés Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság

(az 1–12. pontban foglaltak a továbbiakban együtt: hatóság) jár el.

A Kormány országos vízügyi hatóságként, valamint országos vízvédelmi hatóságként (országos illetékességgel) a BM OKF-et jelölte ki, amely a területi hatóság elsőfokú eljárása esetén másodfokon jár el, és felette az ÁKR szerinti felügyeleti jogkört gyakorol. Az első- és másodfokú hatóság a vízvédelmi szakkérdéseket (tekintettel a környezetet veszélyeztető hatásokon belül a vizek terhelésére és állapotromlására is) minden területi vízügyi hatósági és országos vízügyi hatósági eljárásban szakkérdésként vizsgálja.

Részt vesz a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól szóló törvény szerinti, a belső piaci információs rendszeren keresztül megvalósított igazgatási együttműködésben a belső piaci információs rendszer keretében történő igazgatási együttműködésről és a 2008/49/EK bizottsági határozat hatályon kívül helyezéséről szóló, 2012. október 25-i 1024/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendeletben és Kormányrendeletben meghatározott szabályok szerint.

A Tisza-völgy árvízi biztonságának növelését, valamint az érintett térség terület- és vidékfejlesztését szolgáló program (a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése) közérdekűségéről és megvalósításáról szóló 2004. évi LXVII. törvény alapján megvalósuló vízilétesítmények és vízimunkák engedélyezése esetén vízügyi hatóságként első fokon a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság jár el.

A sajátos építményszakfajta körébe tartozó honvédelmi és katonai célú építményekre vonatkozó építésügyi hatósági engedélyezési eljárások szabályairól szóló Kormányrendeletben meghatározott építmények és ingatlanok esetében területi vízügyi hatóságként, valamint vízvédelmi hatóságként – országos illetékességgel – első fokon a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság jár el.

Ezekben az eljárásokban:

- csak olyan ügyintéző vehet részt, aki a biztonsági vezető által a nemzeti minősített adatra kiállított személyi biztonsági tanúsítvánnyal vagy a külföldi minősített adatra a Nemzeti Biztonsági Felügyelet által kiállított személyi biztonsági tanúsítvánnyal rendelkezik,
- ettől eltérően, érintettségük esetén – egyes közérdeken alapuló kényszerítő indok alapján eljáró – szakhatóságok működnek közre.

A vízkészletjárulékkel kapcsolatos bevallási és adatszolgáltatási eljárásokban

- természetes személy ügyfél esetében a lakóhelye szerint,
- gazdálkodó szervezet ügyfél esetében a székhelye szerint

illetékes vízügyi hatóság jár el első fokon.

Több vízügyi hatóság illetékességi területén elhelyezkedő regionális vízközmű-rendszer esetén az üzemeltetési körülmények teljesítésének ellenőrzését (hatósági ellenőrzés) a szolgáltató székhelye szerint illetékes vízügyi hatóság végzi. Az ez alapján induló hatósági engedélyezésre, engedély-módosításra az általános illetékességi szabályok irányadók.

A BM OKF a vízvédelmi hatósági és szakhatósági feladat- és hatáskörök tekintetében az Országos Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főfelügyelőség jogutódja. A vízvédelmi kérdésekben a 12 megjelölt igazgatóság a területi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség jogutódja.

A vízvédelmi hatóságok – a környezetvédelmi feladat- és hatáskör részeként – ellátják a jogszabályban meghatározott környezetvédelmi közigazgatási hatósági feladatokat is.

7. Kommunális hulladék kezelésével kapcsolatos feladatok

A BM OKF a nem rendszeres hulladékszállítás, a kéményseprőipari közszolgáltatás, valamint a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz begyűjtésével kapcsolatos közszolgáltatás biztosítása érdekében végzi a közérdekű szolgáltató kijelölésére vonatkozó hatósági feladatokat, valamint koordinálja a szükségellátás megszervezésével és elvégzésével kapcsolatos tevékenységet.

A hivatásos katasztrófavédelmi szervek tevékenysége azokra a területekre terjed ki, ahol a szolgáltató vagy a települési önkormányzat a szolgáltatási szerződést felmondta, és belátható időn belül megszűnik az ellátás, valamint látható, hogy nem biztosított a közszolgáltatás. Ilyen esetekben a kötelező közszolgáltatást végrehajtó szolgáltató kijelöléséről, tevékenységének felügyeletéről van szó, amelynek menete:

- 1) A települési önkormányzat bejelenti, hogy a hulladékszállítás megszűnt, vagy meghatározható időn belül megszűnik.
- 2) A bejelentés beérkezésétől kezdődik a 15 napos eljárási határidő, nem hosszabbítható, nincs felfüggesztési ok. Az eljárásokat településenként külön eljárásban kell lefolytatni, függetlenül attól, hogy gazdasági vagy célszerűségi okból ugyanazon időben bejelentett szolgáltatás megszűnés miatt egy közszolgáltató kerül kijelölésre.
- 3) A bejelentésről értesíteni kell a BM OKF Iparbiztonsági Főfelügyelőt, a Hatósági-koordinációs és Művelet-elemzési Főosztályvezető útján a főigazgató-helyettest és a munkacsoportot. A bejelentést követően, meg kell keresni az iratminta szerint a polgármesteri hivatalt, a volt szolgáltatót, a potenciális önkéntes és kijelölhető szolgáltatókat, valamint a fővárosi vagy megyei kormányhivatalt, a fővárosi vagy megyei kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szervét, a Regionális Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőséget, az Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Főfelügyelőséget.
- 4) A megkeresés eredményességétől függően meg kell szervezni az önkormányzat polgármesterének és a szolgáltatóknak a meghallgatását, és a megkeresések alapján feltehetően potenciálisan kijelölhető szolgáltatóknál el kell végezni a helyszíni szemlét.

- 5) A megkeresések és a meghallgatások eredményét jelentésben összefoglalva meg kell küldeni a BM OKF iparbiztonsági főfelügyelőnek és a munkacsoportnak, javaslattal a potenciális ideiglenes szolgáltató kijelölésére. A jelentés mellékleteként fel kell terjeszteni a határozattervezetet. A megindított hatósági eljárásról naponta előrehaladási jelentést kell küldeni a hatósági-koordinációs és művelet-elemzési főosztályvezető útján a főigazgató-helyettesnek.
- 6) A végleges jóváhagyott határozatot az érdekelteknek haladéktalanul meg kell küldeni.

IV.

TŰZVÉDELEM

1. A tűz elleni védekezés fogalma és szabályozása

Magyarországon a tűz elleni védekezés rendszerét, a tűzvédelmi feladatokat, jogokat és kötelezettségeket a törvény³¹ (továbbiakban: Tűzvédelmi törvény) és végrehajtási rendeletei szabályozzák. A tűzvédelem lényegét és tartalmát az **1. számú ábra** szemlélteti.

A tűz elleni védekezés részletesen szabályozott tevékenység, anyagi jogi és eljárási szabályait törvények, kormány- és miniszteri rendeletek széles köre szabályozza. A tűzvédelem szervezeti és működési rendjét közjogi szervezetszabályozó eszközök is érinthetik. A tűzvédelmi biztonságossági követelmények meghatározásában jelentős szerepet töltenek be az építési termékek, tűzoltó-technikai termékek, tűz- vagy robbanásveszélyes készülékek, gépek, berendezések tűzvédelmi, biztonságossági tulajdonságait, jellemzőit megállapító műszaki előírások, amelyek lehetnek európai uniós jogi aktusok, jogszabályok, harmonizált, európai vagy nemzeti szabványok, európai műszaki értékelések, nemzeti műszaki értékelések, hatályos építőipari műszaki engedélyek vagy műszaki irányelvek.

Szükség szerint egyedi hatósági határozatok is megállapíthatnak tűzvédelmi követelményeket. A tűzvédelmi viszonyok konkrét létesítményi szintű szabályozásának fontos eszközei a gazdálkodó szervek vezetői által kiadott Tűzvédelmi Szabályzatok, illetve a lakó vagy üdülőegységek Tűzvédelmi Házirendjei. A tűzvédelmi hatóságok, hivatásos tűzoltóságok szakmai tevékenységének részletes szabályait, egységes rendjét a jogszabályon túl a normatív irányítás más eszközei, normatív intézkedések, utasítások, parancsok stb. is meghatározzák.

1.1. Az állami szervek, az önkormányzatok, a gazdálkodó szervek és a magánszemélyek tűzvédelmi feladatai

1.1.1. A tűz elleni védekezésre kötelezettek köre

A tűz elleni védekezésről, mint közfeladatról gondoskodni kell mindenkinek. A Tűzvédelmi törvény szerinti kötelezetteket és főbb kötelezettségeiket a **2. számú ábra** mutatja be.

1.1.2. Az önkormányzatok tűzvédelmi feladatai

A Tűzvédelmi törvény rendelkezései szerint az önkormányzatoknak és szerveiknek alapvetően tüzmegelőzési, lakosságtájékoztatási és az önkormányzati tűzoltóság fenntartásával kapcsolatos feladataik vannak.

A településen az oltóvíz nyelési lehetőségek biztosítása az önkormányzat feladata. Az önkormányzatok részt vesznek a lakosság tűzvédelmi felvilágosításában, a tűzvédelmi propagandában. A telefonon történő tűzjelzés lehetőségét biztosítani kell minden településről a hívásfogadó központ, a katasztrófavédelmi igazgatóság műveletirányító ügyelete vagy a tűzoltóság (a továbbiakban együtt: jelzésfogadó) részére. A települési önkormányzat

31 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról

polgármesteri hivatala, illetve a közös önkormányzati hivatal a hozzá beérkezett tűzjelzést köteles haladéktalanul a jelzésfogadó felé továbbítani.

A települési önkormányzat képviselő-testülete hozzájárulhat a hivatásos tűzoltóság, valamint hozzájárul – a település védelmében szerepet ellátó – az önkormányzati tűzoltóság és az önkéntes tűzoltó egyesület fenntartásához. Önkormányzati tűzoltóság, illetve önkéntes tűzoltó egyesület alapításában vehet részt, gondoskodik az önkormányzati tűzoltóság **fenntartásáról**, működtetéséről és fejlesztéséről. Az önkormányzati tűzoltósággal rendelkező települési önkormányzat képviselő-testülete elrendelheti az irányítása alá tartozó tűzoltóság rendkívüli készenléti szolgálatát, beszámoltatja az önkormányzati tűzoltóparancsnokot, továbbá a belügyminiszter előzetes tájékoztatása mellett megszüntetheti az önkormányzati tűzoltóságot.

1.1.3. A magánszemélyek tűzvédelmi feladatai

A magánszemélyeknek meg kell ismerniük és meg kell tartaniuk a tulajdonukban, használatukban levő épületek, lakások, kémények, járművek tűzvédelmi biztonsági előírásait. Kötelesek gondoskodni a műszaki berendezéseik, készülékeik biztonságos használatáról, jogszabályban előírt tűzvédelmi felülvizsgálatáról és biztosítani a tűzvédelmi hatósági ellenőrzés lehetőségét.

Kötelesek gondoskodni arról, hogy a nevelésük, felügyeletük, gondozásuk alatt álló személyek a szükséges tűzvédelmi ismereteket megszerezzék, és tevékenységük során ne okozzanak tüzet vagy közvetlen tűzveszélyt. Teljesíteniük kell a tüzesetek és a műszaki mentést igénylő káresetek jelzésével, valamint a tűz oltásával és a műszaki mentéssel kapcsolatos tájékoztatási, közreműködési és segítségnyújtási kötelezettségeiket. Amennyiben gazdálkodó tevékenységet folytatnak, kötelesek az azzal kapcsolatos tűzvédelmi rendelkezéseket megtartani.

1.1.4. A gazdálkodó szervek tűzvédelmi feladatai

A gazdálkodóknak (szervezeteknek és személyeknek) gondoskodniuk kell a jogszabályokban, hatósági határozatban meghatározott tűzvédelmi előírások megtartásáról, valamint a tevékenységi körükkel kapcsolatos veszélyhelyzetek megelőzésének és elhárításának feltételeiről.

Kötelesek:

- 1) a közvetlen tűzvédelmüket szolgáló – jogszabályban, hatósági határozatban előírt – tűzvédelmi berendezést, készüléket, felszerelést, technikai eszközt állandóan üzemképes állapotban tartani, időszaki ellenőrzésükről, felülvizsgálatukról gondoskodni;
- 2) a tevékenységi körükkel kapcsolatos tüzesetek megelőzésének és oltásának, valamint a műszaki mentés feltételeit biztosítani;
- 3) a tűzoltáshoz szükséges oltóvizet és egyéb oltóanyagokat biztosítani;
- 4) a tűzoltóság részére a helyszíni gyakorlatok megtartását lehetővé tenni;
- 5) a tűzvédelmi hatósági ellenőrzést lehetővé tenni;
- 6) a törvényben meghatározott esetekben tűzvédelmi szabályzatot készíteni;
- 7) jogszabályban meghatározott lakó- és üdülőépületek használati szabályait meghatározni;
- 8) gondoskodni arról, hogy a munkavállalók a tűzvédelmi szabályzatban foglaltakat megismerjék és megtartsák;
- 9) gondoskodni a tűzvédelem szervezeti és személyi feltételeiről;

- 10) teljesíteni a törvényben meghatározott bejelentési, adatszolgáltatási kötelezettségeiket;
- 11) gondoskodni az új tűz- vagy robbanásveszélyes technológiák tűzvédelmi vizsgálatáról;
- 12) biztosítani a munkavállalók tűzvédelmi oktatását, illetve a tűzvédelmi szakvizsgákra vonatkozó szabályok megtartását;
- 13) teljesíteni a tűzjelzéssel, tűzoltással és mentéssel kapcsolatos – jogszabályban, hatósági döntésben meghatározott – kötelezettségeket;
- 14) beépített tűzjelző vagy tűzoltó berendezés létesítését, változtatását, megszüntetését előzetesen engedélyeztetni;
- 15) gondoskodni a tulajdonukban lévő erdők és parlagterületek tűzvédelméről;
- 16) szaktanfolyamokon, továbbképzések során oktatni az általános és a tananyaghoz kapcsolódó tűzvédelmi ismereteket;
- 17) kormányrendeletben meghatározott feltételek vagy a tűzvédelmi hatóság előírása esetén létesítményi tűzoltóságot fenntartani.

A Tűzvédelmi törvény további kötelezettségeket ír elő az oktatási intézmények vezetőinek, valamint a tervezők, felelős műszaki vezetők, kivitelezők és tűzvédelmi szolgáltatást végzők részére.

1.1.5. A tűzvédelmi szabályzat

A tűzvédelmi szabályzatot a Tűzvédelmi törvény és a vonatkozó BM rendelet³² alapján kell elkészíteni. A törvény rendelkezései szerint a gazdálkodó tevékenységet folytató magánszemélyeknek, szervezeteknek tűzvédelmi szabályzatot kell készíteni, ha:

- a munkavégzésben részt vevő családtagokkal együtt ötnél több munkavállalót foglalkoztatnak;
- az általuk üzemeltetett, bérlet épületrész, épület területén található olyan helyiség, amelynek a legnagyobb befogadóképessége meghaladja az 50 főt; vagy
- kereskedelmi szálláshelyet üzemeltetnek.

A BM rendelet tételesen meghatározza a kötelezettek részére a szabályzat tartalmi követelményeit, a kiadott szabályzat megismertetési kötelezettségeit, annak dokumentálását, valamint a szabályzat naprakészen tartásának kötelezettségét.

Lakó- és üdülő épületekre nem kell tűzvédelmi szabályzatot készíteni, azonban a háromnál több építményszinttel rendelkező és tíznél több lakó- és üdülőegységet magában foglaló épületre, épületrészre a közös képviselő vagy az intézőbizottság elnöke, ezek hiányában az épület, épületrész tulajdonosa köteles írásban kidolgozni és **Tűzvédelmi Házirend** elnevezéssel kiadni az épületre, épületrészre vonatkozó tűzvédelmi használati szabályokat, továbbá gondoskodni ezek megismertetéséről, megtartásáról és megtartatásáról.

1.1.6. A Tűzriadó Terv

A Tűzvédelmi Szabályzat készítésére kötelezett szervezet vagy személy a szabályzat mellékleteként Tűzriadó Tervet köteles készíteni:

az általa üzemeltetett, bérlet épületrészre, épületre, ha az:

- 1) menekülésben korlátozott személyek elhelyezésére, ellátására, kezelésére, nevelésére, oktatására, gondozására szolgál;

32 30/1996. (XII. 6.) BM rendelet a tűzvédelmi szabályzat készítéséről

- 2) oktatási intézmény működésére szolgál, amelynek megengedett maximális befogadóképessége meghaladja az 50 főt;
- 3) tömegtartózkodás céljára szolgáló helyiséggel rendelkezik, vagy az épületrészen, épületen egyidejűleg 300-nál több fő tartózkodhat;
- 4) 20-nál több férőhellyel rendelkező kereskedelmi szálláshellyel rendelkezik;

az általa üzemeltetett, bérelt épületrészre, épületre, szabadterre, ha az:

- olyan zenés szórakozóhely működésére szolgál, amely megengedett maximális befogadóképessége meghaladja az 50 főt;
- 1000 kg vagy 1000 liter mennyiséget meghaladó robbanásveszélyes osztályba tartozó anyag előállítására, feldolgozására, tárolására szolgál, és az anyag robbanásveszélyes állapotban fordulhat elő (e tekintetben az üzemanyag-töltő állomásokon a kimérő szerkezetekhez kapcsolódó technológiai tartályokban tárolt üzemanyagot figyelmen kívül kell hagyni).

A Tűzriadó Terv tartalmi követelményeit a BM rendelet szintén részletesen meghatározza, miszerint a Terv alaposan kidolgozott **szöveges és rajzos részből álljon**. Rendelkezik továbbá a **megismertetés és a naprakészen tartás** kötelezettségére vonatkozóan is.

A Tűzriadó Tervben foglaltak végrehajtását szükség szerint, de **legalább évente gyakoroltatni** kell az érintettekkel, amelyről annak időpontja előtt 15 nappal a tűzvédelmi hatóságot kötelező értesíteni. A tűzriadó gyakorlat szervezője **a gyakorlat eredményét köteles értékelni** és azt írásban rögzíteni, illetve a gyakorlat során tapasztalt hibák, **hiányosságok megszüntetésére 15 napon belül írásban kell intézkedni**.

1.1.7. A tűzvédelmi szakember foglalkoztatása

A tűzvédelmi szabályzat készítésére kötelezettek a tűzvédelem biztosításáról megfelelő szervezettel, **tűzvédelmi szakképesítéssel rendelkező személlyel** vagy szolgáltatás igénybevételeivel kötelesek gondoskodni, ha:

- 1) fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes osztályba tartozó anyagot állítanak elő, dolgoznak fel, tárolnak és az egy telephelyen előállított, feldolgozott, tárolt anyag együttes, egyidejű mennyisége meghaladja az 1000 kg vagy 1000 liter mennyiséget;
- 2) mérsékelten tűzveszélyes osztályba tartozó anyagot, terméket tárolnak, és az egy telephelyen a szabadtéri és az épületen belüli tárolásra szolgáló összesített alapterület meghaladja az 1000 m²-t;
- 3) olyan épületrészt, épületet üzemeltetnek, bérelnek:
 - amelyben tömegtartózkodásra szolgáló helyiség található;
 - amely összesített befogadóképessége meghaladja az 500 főt, vagy
 - amelyben menekülésben korlátozott személyek elhelyezése, ellátása, kezelése, nevelése, oktatása, gondozása történik, és e személyek egyidejű létszáma meghaladja a 20 főt;
- 4) a gazdálkodó szervezet főfoglalkozású létesítményi tűzoltóság működtetésére kötelezett.

A jogszabály³³ a foglalkoztatott tűzvédelmi szakember tekintetében **képesítési követelményeket** határoz meg. A gazdálkodó szerv Tűzvédelmi Szabályzatát és a Tűzriadó

33 9/2015. (III. 25.) BM rendelet a hivatásos katasztrófavédelmi szerveknél, az önkormányzati és létesítményi tűzoltóságoknál, az önkéntes tűzoltó egyesületeknél, valamint az ezirányú szakágazatokban foglalkoztatottak szakmai képesítési követelményeiről és szakmai képzéseiről

Tervet csak a képesítési követelményeknek megfelelő szakember készítheti el, és a vezető adja azt ki.

1.2. A tűzoltóság szervezete, működése és irányítási rendszere

1.2.1. A tűzoltóság szervezeti és irányítási rendszere

A tűzoltóság a tűz elleni védekezésre létrehozott és fenntartott szervezetrendszer, amelynek szervei a **hivatásos tűzoltóság, az önkormányzati tűzoltóság, a létesítményi tűzoltóság és a beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesületek** (önkéntes tűzoltóság). Nem tűzoltóságok, de a települések tűzvédelmében fontos szerepet töltenek be a szakfeladatot is ellátó közreműködő önkéntes tűzoltó egyesületek.

Az állami tűzoltósági feladatokat is ellátó **hivatásos katasztrófavédelmi szervezet** fő részei:

- központi szerv a BM OKF,
- területi szervek a megyei/fővárosi katasztrófavédelmi igazgatóságok,
- helyi (térségi) szervek: a katasztrófavédelmi kirendeltségek, a hivatásos tűzoltóságok és katasztrófavédelmi őrsök.

A belügyminiszter és a BM OKF főigazgató a tűzoltóság szervezetével és működésével kapcsolatos irányítási jogköreit a Tűzvédelmi törvény határozza meg.

A tűzoltóság szervezeti és irányítási rendszerét a **3. számú ábra** mutatja be.

1.2.2. A hivatásos tűzoltóság és szerveinek jogállása

A **hivatásos tűzoltóság** tűzoltási, műszaki mentési és tűzmegelezési feladatok elvégzésére létrehozott, önálló működési területtel rendelkező állami tűzoltóság. A **katasztrófavédelmi őrs** a hivatásos tűzoltóságok elsődleges tűzoltási és műszaki mentési, tűzmegelezési feladatok elvégzésére létrehozott szervezeti egysége.

A hivatásos tűzoltóság a hivatásos katasztrófavédelmi szerv helyi szerve, állami tűzoltóság, amelyet a BM OKF főigazgató javaslatára a belügyminiszter alapíthat. Parancsnokát a BM OKF főigazgatója nevezi ki, az érintett települési önkormányzatok képviselő-testületei véleményének kikérését követően.

A tűzoltóparancsnok vagy kijelölt helyettese évente beszámol a hivatásos tűzoltóság működési területén működő települési önkormányzatok képviselő-testületének a településsel kapcsolatos tűzvédelmi helyzetről és feladatokról. Amennyiben az érintett önkormányzatoknak súlyos kifogásai vannak a beszámolókkal kapcsolatban, kezdeményezésükre a tűzoltóság felettes szerve vizsgálatot folytat és intézkedéseket tesz.

A hivatásos tűzoltóság személyi állománya hivatásos szolgálati viszonyban állók, rendvédelmi igazgatási alkalmazottak vagy munkavállalók.

A hivatásos tűzoltóság feladatai:

- 1) tűzoltási és műszaki mentési tevékenységet végez;
- 2) közreműködik közvetlen tűz- és robbanásveszély esetén a biztonsági intézkedések végrehajtásában;
- 3) állandó készenléti jellegű szolgálatot tart;
- 4) a Kormány által rendeletben meghatározott tűzvédelmi hatósági feladatokat lát el;
- 5) székhelyén az önkormányzat kérésére közreműködik egyes, speciális felkészültséget vagy eszközöket igénylő, a középületek biztonságos üzemeltetését szolgáló feladatok ellátásában;

- 6) ellenőrzi az önkormányzati tűzoltóság, a létesítményi tűzoltóság, a beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesület és a közreműködő önkéntes tűzoltó egyesület tűzoltó szakmai tevékenységét.

Minden hivatásos tűzoltóság BM OKF főigazgatói intézkedésben³⁴ meghatározott településeken felelős elsődleges beavatkozóként a tűzoltási és műszaki mentési szolgáltatás biztosításáért. A működési területen a tűzoltóságok székhely településeitől távol lévő településeken, térségekben **katasztrófavédelmi őrök** létrehozásával, működtetésével **vagy más tűzoltóságokkal történő megállapodás** alapján történik a megfelelő időben történő segítségnyújtás biztosítása.

1.2.3. Az önkormányzati tűzoltóság jogállása

Az önkormányzati tűzoltóság tűzoltási és műszaki mentési feladatok elvégzésére létrehozott, elsődleges művelleti körzettel rendelkező önkéntes tűzoltóság.

Az önkormányzati tűzoltóság fő ismérvei:

- 1) az önkormányzati tűzoltóságot a települési önkormányzatok, önkormányzati társulások és a tűzoltó egyesületek közösen, vagy az önkormányzatok, illetve társulásaik önállóan alapítják;
- 2) működési formája köztestület;
- 3) a hivatásos tűzoltósággal kötött együttműködési megállapodás alapján, a hivatásos tűzoltóság szakmai irányításával működik;
- 4) tűzoltási és műszaki mentési célokra folyamatosan igénybe vehető készenléti szolgálatot lát el.

Az önkormányzati tűzoltóság kérheti a közhasznúsági nyilvántartásba vételét.

Az önkormányzati tűzoltóságok szakmai irányításának és felügyeletének rendjét BM OKF főigazgatói utasítás³⁵ szabályozza. A tűzoltóparancsnokot a köztestület nevezi ki, a megyei katasztrófavédelmi igazgató egyetértésével. Tagjai lehetnek főállású és önkéntes vállalás alapján tűzoltói feladatot ellátók.

A tűzoltóságnak a tüzesethez, műszaki mentéshez a beérkezett jelzést követően legalább egy gépjárműfecskendővel, és minimum négy fő létszámmal, 8 percen belül meg kell kezdeni a kivonulást, és a jelzéstől számítva 25 percen belül ki kell érkezni a káreset helyszínére. Az önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges művelleti körzetét BM OKF főigazgatói intézkedés³⁶ határozza meg.

Az önkormányzati tűzoltóság tagjainak alapvető jogosultságaival kapcsolatosan a Tűzvédelmi törvény rendelkezik. Szakmai feladataira, szervezetére, működésére, együttműködési megállapodásaira, vonulási területére, finanszírozási elveinek meghatározására, elsődleges művelleti körzetén kívüli vonulási költségei megtérítésére vonatkozó részletes szabályokat

34 21/2020. BM OKF főigazgatói intézkedés a hivatásos tűzoltó-parancsnokságok működési területéről, valamint az önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges művelleti körzetének közzétételéről

35 8/2014.(III. 21.) BM OKF főigazgatói utasítás az önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok szakmai irányításáról és felügyeleti ellenőrzésének rendjéről

36 28/2018. BM OKF főigazgatói intézkedés a hivatásos tűzoltó-parancsnokságok és az önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges művelleti körzetének közzétételéről. A hivatásos tűzoltó-parancsnokságok működési területéről, valamint az önkormányzati tűzoltó-parancsnokságok elsődleges művelleti körzetének közzétételéről szóló aktuális BM OKF főigazgatói intézkedés (jelenleg a 21/2020. BM OKF főigazgatói intézkedés)

Kormányrendelet³⁷ határozza meg. Ugyanez a Kormányrendelet határozza meg az önkormányzatok részére a tűzoltóságok működéséhez való hozzájárulás elveit.

Az önkormányzati tűzoltóságok legkisebb létszámáról, elhelyezési feltételei és felszerelési minimális mennyiségéről, minőségéről, valamint a szolgálatellátás rendjéről, továbbá az egyenruházatra, rangfokozati jelzésekre, egyéni védőfelszerelésekre, személyi és anyagi feltételekre, a tűzoltók egészségi alkalmasságának minimum követelményeire vonatkozó szabályokat miniszteri rendelet³⁸ határozza meg.

1.2.4. A létesítményi tűzoltóság jogállása

A létesítményi tűzoltóság tűzoltási és műszaki mentési feladatok elvégzésére, gazdálkodó szervezet által létrehozott, önálló működési területtel nem rendelkező tűzoltóság. A létesítményi tűzoltóságok rendeltetése a gazdálkodó szervezetek tevékenységével összefüggő tűzoltási és más műszaki mentési feladatok elsődleges ellátása.

Létesítményi tűzoltóságot kell működtetni ott, ahol:

- a Kormányrendelet³⁹ 2. mellékletében foglalt tűzszakasz alapterülete és a 3-7. mellékletei szerint számított tűzterhelése indokolja, az ott meghatározott minimális készenléti létszámmal;
- az üzemi technológiai folyamat vagy egyéb helyi sajátosság alapján szükséges, és az illetékes katasztrófavédelmi kirendeltség javaslatára a katasztrófavédelmi igazgatóság határozatában előírja.

Főfoglalkozású létesítményi tűzoltóságot kell működtetni:

- az atomerőműben;
- jogszabály alapján felső vagy alsó küszöbértékűnek minősülő veszélyes üzemben, ha a biztonsági jelentésben vagy a biztonsági elemzésben feltárt kockázat vagy dominóhatás miatt szükséges, (a tűzszakasz méret és tűzterhelés figyelembevételével);
- ahol az üzemi technológiai folyamat vagy egyéb helyi sajátosság alapján szükséges, és az illetékes katasztrófavédelmi kirendeltség javaslata alapján a katasztrófavédelmi igazgatóság előírja.

A létesítményi tűzoltóságok létrehozásának és működésük alapelveit a Tűzvédelmi törvény, részletes szabályait Kormányrendelet szabályozza.

A létesítményi tűzoltóság létszámára, gépjárműveire, felszerelésére, oltó- és mentesítő anyagra, valamint tartalékaira vonatkozó követelményeket az illetékes katasztrófavédelmi igazgatóság határozatban állapítja meg, azzal a megszorítással, hogy a tűzoltóság létszáma négy főnél kevesebb nem lehet. Ugyancsak a katasztrófavédelmi igazgatóság jogosult a létesítményi tűzoltóság létrehozási és fenntartási kötelezettség alól felmentést adni.

A Kormányrendelet meghatározza azoknak a létesítményeknek a körét, ahol nem kötelező, de kötelezés nélkül – a katasztrófavédelmi igazgatóság által meghatározott feltételeknek

37 239/2011. (XI.18. Korm. r. az önkormányzati és létesítményi tűzoltóságokra, valamint a hivatásos tűzoltóság, önkormányzati tűzoltóság és önkéntes tűzoltó egyesület fenntartásához való hozzájárulásra vonatkozó szabályokról

38 48/2011. (XII. 15.) BM rendelet az önkormányzati tűzoltóság legkisebb létszámáról, létesítményei és felszerelési minimális mennyiségéről, minőségéről és a szolgálat ellátásáról

39 239/2011. (XI.18.) Korm. r. az önkormányzati és létesítményi tűzoltóságokra, valamint a hivatásos tűzoltóság, önkormányzati tűzoltóság és önkéntes tűzoltó egyesület fenntartásához való hozzájárulásra vonatkozó szabályokról

megfelelően – tartható fenn létesítményi tűzoltóság. A Kormányrendelet meghatározza azokat a feladatokat, amelyek ellátására a létesítményi tűzoltóságnak alkalmasnak kell lenni, és amelyeket a működése során el kell látnia. A létesítményi tűzoltóságnak vonulási területén biztosítani kell, hogy munkaidőben a riasztástól számított öt percen belül meg tudja kezdeni a kivonulást, és tíz percen belül ki kell érkeznie a tüzeset, illetőleg a műszaki mentés helyszínére. A főfoglalkozású létesítményi tűzoltóságnak a riasztástól számítva két percen belül kell megkezdeni a kivonulást, és 10 percen belül ki kell érnie vonulási területének bármely pontjára. A létesítményi tűzoltóság szakmai irányításának és ellenőrzésének rendjéről BM OKF főigazgatói utasítás⁴⁰ rendelkezik.

1.2.5. Az önkéntes tűzoltó egyesületek kategóriái és szaktevékenységük szabályai

Az önkéntes tűzoltó egyesület (a továbbiakban: ÖTE) a tűz megelőzési, valamint a tűzoltási és műszaki mentési feladatok ellátásában közreműködő vagy részt vevő olyan egyesület, amely alapszabályában ezt tevékenysége céljaként rögzítette. Az ÖTE-k szervi jogállását és alapvető működési szabályait az egyesülési jogról szóló törvény⁴¹ határozza meg. Az önkéntes tűzoltó egyesületek szaktevékenységére vonatkozó alapvető szabályokat, a szaktevékenységet ellátó tagokra vonatkozó jogokat és követelményeket, az együttműködés lehetőségeit és szabályait, valamint a működési, fejlesztési feltételekre vonatkozó szabályokat a Tűzvédelmi törvény szabályozza. Az ÖTE szaktevékenységet csak akkor végezhet, ha arra írásban megállapodást köt a hivatásos tűzoltósággal. Szaktevékenységük tekintetében a megállapodás szerinti **tevékenységi területtel rendelkeznek**. Szaktevékenységüket a területi és helyi katasztrófavédelmi szervek irányítják, felügyelik és ellenőrzik. Szaktevékenységük irányítására és felügyeletére vonatkozó rendelkezéseket BM OKF utasítás⁴² határozza meg.

A Tűzvédelmi törvény megkülönböztet közreműködő és beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesületeket.

A közreműködő önkéntes tűzoltó egyesület a vállalt tevékenységi területen tűzoltási, műszaki mentési feladatokban közreműködő egyesület (nem része a tűzoltóság fogalomnak). Beavatkozási készségeiket figyelembe véve a BM OKF főigazgatói utasítás I.-III. megállapodási kategóriába sorolja az ÖTE-ket.

Feladataik szaktevékenységük körében:

- 1) Tűz megelőzési feladat: közreműködés a lakosság tájékoztatásában.
- 2) A tűzoltás, műszaki mentéssel kapcsolatos közreműködés:
 - a segélykérés továbbítás,
 - minden tőle elvárható megtétele a tűzoltásban - mentésben,
 - az észlelők helyszínen maradásra kérése,
 - a helyszínen tartózkodó személyek segítségnyújtásra kérése,
 - a tűzoltásvezető utasításai szerinti feladatok ellátása.

A beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesület a vállalt tevékenységi területen a hivatásos katasztrófavédelmi szervvel kötött megállapodás alapján tűzoltási, műszaki mentési feladatokat végző egyesület (önkéntes tűzoltóság).

40 2/2013. (II. 16.) BM OKF utasítás a létesítményi tűzoltóság szakmai irányításáról és felügyeleti ellenőrzésének rendjéről

41 2011. évi CLXXV. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról

42 7/2018. (VIII. 23.) BM OKF utasítás az önkéntes tűzoltó egyesületek támogatásának, tűzoltó szakmai irányításának és felügyeletének katasztrófavédelmi feladatairól

Megfelelősége bizonyítását követően részére az Országos Tűzoltósági Főfelügyelő **beavatkozó tevékenységi területet** jelöl ki, ahol **elsődlegesen beavatkozó tűzoltóságként** tevékenykedik. A beavatkozó önkéntes tűzoltóság jogállását, létrehozásának és működésének részletes szabályait a Tűzvédelmi törvény és BM OKF utasítás⁴³ szabályozzák.

1.3. A tűzvédelmi hatósági és szakhatósági tevékenység szabályai

1.3.1. A tűzvédelmi hatósági tevékenység általános és különös szabályai

A Tűzvédelmi törvény rendelkezései szerint a tűzvédelmi hatóság jogszabályban meghatározott esetekben engedélyezi a kérelmezett jog gyakorlását, a hatáskörébe utalt ügyekben ellenőrzi a kötelezettségek betartását, az előírások megsértése esetén korlátozza vagy megtiltja az üzemeltetést, a tevékenység folytatását, a kötelezettségeiket megsértőkkel szemben figyelmeztetést alkalmaz, vagy tűzvédelmi bírságot szab ki, valamint a tüzesettel kapcsolatban tűzvizsgálati eljárást folytat le, és tüzeseti hatósági bizonyítványt ad ki.

A tűzvédelmi hatóság hatáskörébe utalt első- és másodfokú hatósági és szakhatósági eljárások során alkalmazandó általános és különös eljárási szabályokat törvények és Kormányrendeletek⁴⁴ határozzák meg.

A tűzvédelmi hatóságok jogköreik gyakorlása során **az általános közigazgatási rendtartásról szóló törvény**⁴⁵ és a vonatkozó különös eljárási szabályok rendelkezései szerint járnak el.

A tűzvédelmi hatósági eljárás Kormányrendeletben meghatározott sajátosságai:

- Amennyiben az ügyfél kérelme jog megszerzésére irányul és ellenérdekű ügyfél az elsőfokú eljárásban nem vett részt, az ügyfelet nem illeti meg a kérelmezett jog gyakorlása, ha a tűzvédelmi hatóság az előírt határidőben nem hoz döntést.
- A tűzvédelmi hatóság legfeljebb két ízben hívhatja fel a kérelmezőt hiánypótlásra.
- A jogszabály az ügyfelek részére kérelemre fizetési kedvezmény, illetve végrehajtási határidő hosszabbítási lehetőségeket biztosít, amelyek lényege, hogy a kötelezett a teljesítési határidő lejárta előtt benyújtott kérelmében kérheti a pénzfizetési kötelezettség teljesítésére halasztás vagy a részletekben történő teljesítés engedélyezését, valamint a meghatározott cselekményre előírt teljesítési határidő meghosszabbítását. A kérelmében igazolnia kell, hogy rajta kívül álló ok lehetetlenné teszi a határidőre való teljesítést, vagy az számára aránytalan nehézséget jelentene. A meghatározott cselekmény teljesítési határidejét a hatóság legfeljebb a teljesítésre eredetileg megállapított időtartammal engedheti meghosszabbítani.

A Kormányrendelet különös eljárási rendelkezéseket tartalmaz a műszaki előírástól (Országos Tűzvédelmi Szabályzattól, Tűzvédelmi Műszaki I-től, nemzeti szabványtól) való eltérés szabályaira, az atomenergia alkalmazása során alkalmazandó speciális eljárási szabályokra, a tűzvédelmi szakértői tevékenység végzése feletti hatósági felügyeletre, valamint az erdőtűzek megelőzésével kapcsolatos tűzvédelmi hatósági feladatokra.

43 2/2014. (I. 17.) BM OKF utasítás az önkéntes tűzoltó egyesület önálló beavatkozásának feltételeiről és a beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesület (önkéntes tűzoltóság) tevékenységéről

44 a 489/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet a tűzvédelmi hatósági eljárások általános és különös szabályairól, a 490/2017. (XII. 29.) Korm. r., a tüzesetek vizsgálatára vonatkozó eljárási szabályokról, a 491/2017. (XII. 29.) Korm. r., a beépített tűzjelző, illetve tűzoltó berendezések létesítésének, használatbavételének és megszüntetésének engedélyezésére irányuló hatósági eljárás részletes szabályairól a 2015. évi CCXI. tv., a kéményseprőipari tevékenységről a 99/2016. (V. 13.) Korm. rendelet a kéményseprőipari tevékenységről szóló törvény végrehajtásáról

45 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról

Meghatározza a bejelentésköteles tűzvédelmi szolgáltatási tevékenység végzése feletti **hatósági felügyeleti eljárások és intézkedések** tartalmát ezen belül:

- 1) bejelentésköteles tűzvédelmi szolgáltatási tevékenységet végzőkről közzétett nyilvántartás tartalmát;
- 2) a munkáltatók kötelességeit a tűzvédelmi szakvizsgára kötelezett munkakörökkel kapcsolatosan;
- 3) a tűzvédelmi szakvizsga oktatásszervezőkkel szemben alkalmazható intézkedéseket,
- 4) a szakvizsgáztató személyekkel kapcsolatos intézkedéseket;
- 5) a szakvizsgával rendelkező személy bizonyítványának érvénytelenné nyilvánításának eseteit;
- 6) a tűzoltó készülék karbantartása tevékenység végzésének, valamint az OKF azonosító jel használatának hatósági megtiltási okait.

1.3.2. A tűzvédelmi hatóságok hatásköre és illetékessége

A Kormány rendeleteiben meghatározott ügyekben elsőfokú tűzvédelmi hatósági⁴⁶ és szakhatósági⁴⁷ hatásköröket telepít a katasztrófavédelmi kirendeltségekhez, a katasztrófavédelmi igazgatóságokhoz és a BM OKF-hez.

A Magyar Honvédség létesítményeiben a tűzvédelmi hatósági jogköröket a HM Hatósági Hivatala külön jogszabály rendelkezései szerint gyakorolja.

A tűzvédelmi hatósági jogkört gyakorló katasztrófavédelmi kirendeltségek illetékességi területét miniszteri rendelet⁴⁸ állapítja meg.

1.3.3. Az első- és másodfokú tűzvédelmi hatósági jogkörök

A katasztrófavédelmi kirendeltségek elsőfokú tűzvédelmi hatósági jogkörei

Tűzvédelmi hatóságként első fokon (a Kormányrendeletben meghatározott kivételekkel) a katasztrófavédelem helyi szervei, az illetékes katasztrófavédelmi kirendeltségek járnak el, és hatósági jogkörükben az **alábbi jogosultságokat gyakorolják**:

- 1) Eljárnak az OTSZ-ben meghatározott azon engedélyezési ügyekben, amelyeket a Kormányrendelet nem utal a katasztrófavédelmi igazgatóság vagy a BM OKF hatáskörébe.
- 2) Eljárnak a beépített tűzjelző, tűzoltó berendezések engedélyezési ügyeiben (létesítés, használatbavétel, átalakítás, megszüntetés stb.).
- 3) Ellenőrzik a létesítmény, az építmény, a helyiség vagy a szabadterület területén a tűzvédelmi létesítési és használati szabályok, valamint a járműveken a használati szabályok betartását.
- 4) Ellenőrzik a Tűzvédelmi törvény 12. § (1) bekezdésének hatálya alá nem tartozó (bejelentési kötelezettség alá nem tartozó) tűzvédelmi szolgáltatási tevékenységeket.
- 5) Eljárnak a Tűzvédelmi törvény 20.§-ban meghatározott (tűzvédelmi helyzetre kiható változás) bejelentési kötelezettségek ügyeiben.
- 6) A jogszabályok keretei között megállapítják a tűzvédelmi kötelezettségeket.
- 7) Az üzemeltetést, a tevékenységet a tűzvédelmi követelmények érvényesítéséig, de legalább a szabálytalanság megállapításától számított 24 órára megtilthatják, ha:

46 259/2011. (XII. 7.) Korm. rendelet a tűzvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervezetekről, a tűzvédelmi bírságról és a tűzvédelemmel foglalkozók kötelező élet- és balesetbiztosításáról

47 531/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet az egyes közérdeken alapuló kényszerítő indok alapján eljáró szakhatóságok kijelöléséről

48 43/2011. (XI. 30.) BM rendelet a katasztrófavédelmi kirendeltségek illetékességi területéről

- a megengedett maximális befogadóképességet 15%-nál nagyobb mértékben meghaladják, vagy azt az arra kötelezettek a Tűzvédelmi Szabályzatban nem állapították meg, vagy a kiürítési feltételeket nem biztosítják;
 - a Tűzvédelmi törvény 20. § (1) bekezdése szerinti (változás) bejelentési kötelezettségnek nem tettek eleget, vagy az engedélyezett tevékenységtől kedvezőtlenül eltérnek;
 - tűzvédelmi szabály megszegésével az életet, a testi épséget vagy a vagyonsbiztonságot közvetlenül veszélyeztetik;
 - a ponyvaszerkezetű építményre vonatkozó tűzvédelmi előírásokat a rendezvény szervezője nem, vagy nem a hatályos jogszabályi előírásoknak megfelelően határozta meg.
- 8) Azt a munkavállalót, aki a munkakörével kapcsolatos tűzvédelmi előírásokat, illetve a tűzjelzésre vagy tűzoltásra szolgáló eszközök, felszerelések használatát nem ismeri, a szükséges ismeretek megszerzéséig az ott folytatott tevékenységtől eltiltják.
 - 9) A szabadtéri rendezvény megtartását megtilthatják, a rendezvény azonnali befejezését rendelhetik el, ha a meghatározott tűzvédelmi előírások nem garantálják a biztonságot, vagy nem tartják be azokat.
 - 10) Lefolytatják a jogszabályban előírt hatósági egyeztetéseket.
 - 11) Lefolytatják a tűzoltó készülékek karbantartása tevékenység tűzvédelmi jogszabályban foglaltak szerinti végzésének helyszíni ellenőrzését.
 - 12) Eljárnak a kéményseprőipari közszolgáltatásról szóló törvény⁴⁹ 7 §. (2) bekezdés a), b), d), és e) pontjaiban meghatározott hatósági felügyeleti eljárásokban.

A hivatásos tűzoltó-parancsnokságok, mint a katasztrófavédelmi kirendeltség szervezeti keretében működő szervezeti egységek, közreműködnek tűzvédelmi hatósági tevékenységek végrehajtásában, különösen a helyszíni hatósági ellenőrzési feladatokban. Tűzoltó szakmai tevékenységükkel kapcsolatosan észlelt jogszabálysértések esetén észrevételezési és jelentési kötelezettségük van.

A katasztrófavédelmi igazgatóságok elsőfokú tűzvédelmi hatósági hatáskörei

A megyei/fővárosi katasztrófavédelmi igazgatóságok elsőfokú tűzvédelmi hatóságként – a Kormányrendeletben meghatározott kivételekkel – eljárnak:

- 1) A Tűzvédelmi törvény 12.§ (1) a)-d) pontjaiban meghatározott bejelentés köteles tűzvédelmi szolgáltatásokkal kapcsolatos közigazgatási hatósági eljárásokban (kivétel van).
- 2) A Kormányrendeletben⁵⁰ meghatározott esetekben megtiltják a tűzvédelmi szakvizsga megtartását, továbbá döntenek a tűzvédelmi szakvizsga bizonyítványok érvénytelenítéséről.
- 3) A polgári repülőterek, a metró és földalatti vasúti létesítmények, valamint az Országház, Országgyűlési Irodaház, Miniszterelnökség létesítményei tekintetében elsőfokú tűzvédelmi hatóságként járnak el.
- 4) A létesítmény, az építmény, a helyiség vagy szabadterületén a tűzvédelmi létesítési és használati szabályok, valamint a járművön a tűzvédelmi használati szabályok betartását ellenőrzik.
- 5) A kéményseprőipari tevékenységről szóló törvényben meghatározott hatósági felügyeleti eljárásokban (a katasztrófavédelmi kirendeltségek jogkörébe tartozó ügyek kivételével) járnak el.

49 2015. évi CCXI. törvény a kéményseprő - ipari tevékenységről

50 489/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet a tűzvédelmi hatósági eljárások általános és különös szabályairól.

- 6) Eltérést engedélyezhetnek az épületek, építmények tűzvédelmi használati előírásai, valamint a tűzoltóságok beavatkozásával kapcsolatos követelmények alól.
- 7) Lefolytatják a tűzvizsgálati eljárást (a Magyar Honvédség és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok vagyontárgyai kivételével).
- 8) Az alább felsorolt esetekben eljárnak az építmények beépített tűzjelző és tűzoltó berendezéseinek engedélyezési ügyeiben (az első végleges használatbavételig):
 - magas építmények;
 - a 20 000 m² összesített szint alapterületűnél nagyobb, 14,00 métert meghaladó legfelső építményszinttel rendelkező építmények;
 - a 4000 főnél nagyobb befogadóképességű művelődési, kulturális rendeltetésű közhasználatú építmények;
 - a 10000 főnél nagyobb befogadóképességű sport rendeltetésű közhasználatú építmények;
 - az 50 MW és annál nagyobb teljesítményű erőművek;
 - a fekvőbeteg-ellátásra, továbbá a menekülésben korlátozottak elhelyezésére szolgáló építmények, amennyiben az elhelyezés 14,00 méter felett történik.
- 9) Eljárnak azon beépített tűzoltó berendezések létesítési és használatbavételi ügyeiben, amelyek tervezése és kivitelezése jogszabályban, nemzeti szabványban teljeskörűen nem szabályozott.
- 10) Eljárnak a Kormányrendeletben meghatározott nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások megvalósítása során.
- 11) Jogosultak a Kormányrendeletben meghatározott nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások megvalósításával kapcsolatos helyszíni szemlék és hatósági ellenőrzések lefolytatására, akkor is, ha kormányrendelet a BM OKF hatáskörébe utalja az eljárást.

Szolgáltatás-felügyeleti hatóságként eljárnak a hatáskörükhöz kapcsolódó szolgáltatók tekintetében a vonatkozó jogszabályok^{51 52} rendelkezései szerint.

A BM OKF elsőfokú tűzvédelmi hatósági hatáskörei

Elsőfokú tűzvédelmi hatóságként a BM OKF főigazgatója:

- 1) Engedélyezi azon tűzoltó-technikai termék forgalmazását, aminek tűzvédelmi biztonságossági követelményeire nincs irányadó jogszabály, honosított harmonizált szabvány.
- 2) Eltérést engedélyezhet az épületek, építmények tűzvédelmi létesítési előírásai alól.
- 3) Elbírálja a vonatkozó műszaki követelmény előírásától eltérő, de azzal legalább egyenértékű biztonságot nyújtó műszaki megoldást.
- 4) A külön jogszabályban⁵³ meghatározott esetekben dönt a védelem egyenértékűségéről.
- 5) Eljár a Tűzvédelmi törvény szerinti tűzvédelmi szakértői tevékenységekkel összefüggő közigazgatási hatósági ügyekben.
- 6) Eljár a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok tűzvédelmi ügyeiben.
- 7) Eljár a területi szervek, valamint a Katasztrófavédelmi Oktatási Központ tűzvédelmi szakvizsgával összefüggő oktatásszervezői tevékenységével és az általuk szervezett tűzvédelmi szakvizsgáztatással kapcsolatos közigazgatási hatósági eljárásokban,

51 2009. évi LXXVI. tv. a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályai

52 50/2011. (XII. 20.) BM rendelet a bejelentés köteles tűzvédelmi szolgáltatási tevékenységek megkezdésének és folytatásának részletes szabályairól

53 2009. évi VII. törvény az Európai Közösség létrehozásáról szóló szerződésnek az áruk szabad áramlását biztosító rendelkezéseivel kapcsolódó kölcsönös elismerés alkalmazásáról

Kormányrendeletben meghatározott esetben megtiltja a tűzvédelmi szakvizsga megtartását, és dönt a tűzvédelmi szakvizsga bizonyítványok érvénytelenítéséről.

- 8) Eljár a számítógépes szimulációs programmal végzett, egyedileg tervezett megoldás jóváhagyására indított eljárásban.
- 9) Az építményszerkezetek tűzvédelmi követelményeknek való megfelelése igazolására kiadott nyilatkozatokkal összefüggésben:
 - személyes adatokat nem tartalmazó nyilvántartást vezet a kiadott nyilatkozatokról,
 - ellenőrzi a kiadott nyilatkozatok megfelelését.

A vonatkozó Kormányrendeletben meghatározott hatósági jogkörökön túl számos jogszabály határoz meg tűzvédelmi hatóságok részére feladatokat és hatásköröket. A teljesség igénye nélkül ilyen külön jogszabályok tartalmazznak olyan jogköröket, mint pl.: az egyes közigazgatási szankciók⁵⁴ alkalmazása, a hatósági nyilvántartás vezetése, a hatósági bizonyítvány kiadása, a hatósági igazolvány kiállítása, az önkormányzati és létesítményi tűzoltósággal kapcsolatos hatósági feladatok, a tűzvédelmi szakvéleményezés, a tűzvédelmi termékek tanúsító szervezeteinek kijelölése, az ózonréteget károsító és üvegházhatású gázokkal kapcsolatos tűzvédelmi hatósági feladatok⁵⁵ stb.

1.3.4. A jogorvoslati fórum szabályozása

A katasztrófavédelmi kirendeltségek hatósági jogkörébe tartozó ügyekben – ha kormányrendelet másként nem rendelkezik – másodfokon a területileg illetékes katasztrófavédelmi igazgatóság jár el. A katasztrófavédelmi igazgatóság elsőfokú döntése esetén másodfokon a BM OKF jogosult eljárni. Azokban a tűzvédelmi ügyekben, amelyekben első fokon a BM OKF járt el, az Ákr. rendelkezése szerint fellebbezésnek nincs helye, bírósági úton támadható.

1.3.5. A tűzvédelmi hatósági ellenőrzés rendje

A jogszabályokban, hatósági határozatokban előírt tűzvédelmi előírások érvényesülésének egyik fontos kontrollja a tűzvédelmi hatósági ellenőrzés. A 259/2011. (XII. 7.) Korm. rendelet rendelkezései szerint:

Az illetékes katasztrófavédelmi kirendeltség:

- 1) ellenőrzi a létesítmény, az építmény, a helyiség vagy a szabadterületen a tűzvédelmi létesítési és használati szabályok betartását;
- 2) a járműveken a tűzvédelmi használati szabályok betartását (eltérő rendelkezések hiányában);
- 3) ellenőrzi a Tűzvédelmi törvény 12. § (1) bekezdésének hatálya alá nem tartozó (nem bejelentés köteles) tűzvédelmi szolgáltatási tevékenységeket;
- 4) lefolytatja a tűzoltó készülékek karbantartása tevékenység tűzvédelmi jogszabályban foglaltak szerinti végzésének helyszíni ellenőrzését;
- 5) eljár a kéményseprőipari tevékenységről szóló 2015. évi CCXI. törvény 7. § (2) bekezdés a), b), d) és e) pontjaiban meghatározott hatósági eljárásokban;
- 6) külön jogszabály rendelkezése szerint lefolytatja a helyszíni piacfelügyeleti ellenőrzéseket.

⁵⁴ 2017. évi CLXXIX. törvény a közigazgatási szabályszegések szankcióinak átmeneti szabályairól, valamint a közigazgatási eljárásjog reformjával összefüggésben egyes törvények módosításáról és egyes jogszabályok hatályon kívül helyezéséről

⁵⁵ 14/2015. (II. 10.) Korm. rendelet a fluortartalmú üvegházhatású gázokkal és az ózonréteget lebontó anyagokkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről

A katasztrófavédelmi igazgatóság:

- 1) ellenőrzi a létesítmény, az építmény, a helyiség vagy szabadterület területén a tűzvédelmi létesítési és használati szabályok betartását;
- 2) a járműveken a tűzvédelmi használati szabályok betartását;
- 3) jogosult a Kormányrendeletben meghatározott nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások megvalósításával kapcsolatos helyszíni szemlék és hatósági ellenőrzések lefolytatására (akkor is, ha jogszabály az ügyben a tűzvédelmi hatósági jogkört a BM OKF-hez utalta);
- 4) ellenőrzi a tűzvédelmi szakvizsga oktatásszervezők és vizsgáztatók tevékenységét.

Tűzvédelmi hatósági ellenőrzési tevékenységet tűzvédelmi hatósági hatásköréhez kapcsolódóan végez a BM OKF is.

A zenés, táncos rendezvények helyszíneinek és a rendezvények megtartásának biztonsági ellenőrzése külön Kormányrendelet⁵⁶ szerint történik. A katasztrófavédelmi kirendeltségek részére ellenőrzési feladatokat határoznak meg kormányrendeletek egyes bejelentés köteles ipari, szolgáltató és kereskedelmi tevékenységekkel, szálláshelyekkel, vásárokkal, piacokkal kapcsolatosan. A katasztrófavédelmi igazgatóságok hatósági ellenőrzési tevékenységébe a KMSZ, a KML és a Katasztrófavédelmi Sugárfelderítő Egység is bevonható.

Az ellenőrzés tervezésére, lefolytatására és dokumentálására az Ákr. szabályait kell alkalmazni. A tűzvédelmi hatósági eljárások általános és különös szabályait tartalmazó Kormányrendelet⁵⁷ számos, a hatósági ellenőrzést is érintő eljárási szabályt határoz meg. A hatósági ellenőrzéssel kapcsolatosan a létesítmények kimutatásba vételére, az iratkezelés sajátos szabályaira, az ellenőrzési tevékenység tervezésére az ellenőrzés megtartására és dokumentálására vonatkozó egységes követelményeket BM OKF főigazgatói intézkedés⁵⁸ határozza meg.

Az Ákr. rendelkezéseivel összhangban a tűzvédelmi hatóság az ügyfél kérelmére hatósági ellenőrzést folytat le, és szabálytalanság hiányában hatósági bizonyítványt ad ki.

Az ellenőrzésen tapasztalt tűzvédelmi jogszabálysértésekkel, hiányosságokkal, mulasztásokkal kapcsolatosan az ellenőrző tűzvédelmi hatóságot intézkedési kötelezettség terheli.

1.3.6. A tűzvizsgálat fogalma, célja és eljárási rendje

A tűzvizsgálat a tűz keletkezéséhez vezető folyamat, a tűz terjedésére vonatkozó körülmények, valamint a személyi felelősség megállapításához szükséges körülmények vizsgálatára irányuló hatósági tevékenység. Elsődleges célja olyan tűzmegelőzési, tűzoltási beavatkozási tapasztalatok megszerzése, következtetések levonása, amelyek alkalmasak a tűzmegelőzési ismeretek bővítésére és a mentési beavatkozási feltételek javítására.

A Kormányrendelet⁵⁹ előírásai szerint a tűzvizsgálati hatósági eljárás lefolytatása a tüzeset keletkezési helye szerint illetékes katasztrófavédelmi igazgatóság hatáskörébe tartozik (a Magyar Honvédség és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok létesítményei kivételével).

56 23/2011. (III. 8.) Korm. rendelet a zenés, táncos rendezvények működésének biztonságosabbá tételéről

57 489/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet a tűzvédelmi hatósági eljárások általános és különös szabályairól

58 9/2018 BM OKF főigazgatói intézkedés a katasztrófavédelem központi, területi és helyi szervei hatósági és szakhatósági tevékenységének rendjéről.

59 259/2011. (XII. 7.) Korm. rendelet a tűzvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervezetekről, a tűzvédelmi bírságról és a tűzvédelemmel foglalkozók kötelező élet- és balesetbiztosításáról

A tűzvizsgálati eljárást az Ákr. rendelkezései, a Tűzvédelmi törvény, a vonatkozó Kormányrendelet⁶⁰, valamint a miniszteri rendeletben⁶¹ meghatározott szabályok szerint kell lefolytatni. A jogszabályi követelmények egységes gyakorlati érvényesítésére, az eljárási kérdések szabályozására és az iratok követelményeire BM OKF főigazgatói intézkedés⁶² rendelkezik.

A tűzoltóságok a tudomásukra jutott tüzesetekről kötelesek adatokat gyűjteni és szolgáltatni, függetlenül attól, hogy indult-e tűzvizsgálati eljárás vagy sem. A kötelezően gyűjtendő adatok körét, a rögzítés és a továbbítás rendjét a BM rendelet határozza meg. Az adatgyűjtés személyes adatkörben csak a névre, lakcímre és más elérhetőségre terjedhet ki.

A tűzvizsgálati eljárást az illetékes tűzvédelmi hatóság hivatalból köteles lefolytatni az alábbi okok alapján:

BM rendelet előírásai szerint, amennyiben:

- 1) a tüzesettel összefüggésben bűncselekmény gyanúja merül fel;
- 2) a tüzeset következtében haláleset történt;
- 3) a tüzeset riasztási fokozata III - as vagy annál magasabb volt;
- 4) a hatóság vezetője szakmai szempontból indokoltnak tartja.

A BM OKF főigazgatói intézkedés előírása alapján, amennyiben:

- 1) a tüzesettel összefüggésben súlyos, életveszélyes sérülés történt;
- 2) tűzoltási, tűz megelőzési belső szabályozó eszköz, műszaki irányelv vagy egyéb jogszabály módosítását indokoló esemény történt;
- 3) a tűzvizsgálat megállapításaitól szakmai tapasztalat megszerzése várható;
- 4) a tűz által érintett területen a tűzvizsgáló által becsült elsődleges kárérték meghaladja az ötven millió forintot.

Az igazgató saját hatáskörben elrendelheti a tűzvizsgálati eljárás lefolytatását, különösen, ha:

- 1) a sorozatos tüzesetek vélhetően valamely tűzvédelmi előírás elégtelenségére, pontatlanságára vezethetők vissza;
- 2) a sorozatos tüzesetek (vélhetően) egy bizonyos készülékre, berendezésre, technológiára, háztartási készülékre stb. vezethetők vissza;
- 3) olyan készülékre, berendezésre, technológiára visszavezethető tüzeset, amelynek elterjedése várható, és a készülékre, berendezésre, technológiára tűzvédelmi, tűzoltási szabályok kialakítása, megállapítása indokolt;
- 4) a tüzesetek során építőanyaggal, épületszerkezetekkel, építési módokkal kapcsolatban tapasztalt olyan hiányosság, amely tűzvédelmi intézkedést, tűzoltási szabályok kialakítását, belső szabályzó, vagy TvMI kiadását teszi indokolttá;
- 5) a tüzeset során a beépített tűzvédelmi berendezés nem az elvárható hatékonysággal működött;
- 6) a közszolgáltatás folyamatosságára, a közszolgáltatást igénybe vevők biztonságára, egészségére hatással bíró tüzeset történt.

A beavatkozást irányító tűzoltásvezetőt a tűzvizsgálat megindítására okot adó körülmények tekintetében jelentési kötelezettség terheli. A tűzvizsgálati eljárás során a hatóság haladéktalanul tűzvizsgálati helyszíni szemlét tart. A helyszíni szemlét az igazgató által

60 490/2017.(XII. 29.) Korm. rendelet a tüzesetek vizsgálatára vonatkozó eljárási szabályokról

61 44/2011. (XII. 5.) BM rendelet a tüzesetek vizsgálatára vonatkozó szabályokról

62 56/2016. BM OKF főigazgatói intézkedés a tüzesetek vizsgálatára vonatkozó egyes eljárási kérdések szabályozásáról

kijelölt, az előírt felkészültségű és gyakorlottságú személy végzi. Indokolt esetben az igazgató által összeállított szemlebizottság végzi a szemlét, amelybe az országos tűzoltósági főfelügyelő is tagokat jelölhet.

A polgári nemzetbiztonsági szolgálatok vagy a Magyar Honvédség vagyontárgyaiban keletkezett tüzesetekre vonatkozóan különös eljárási szabályokat kell alkalmazni.

A tüzeseti helyszíni szemle

A helyszíni szemlére vonatkozó egységes szakmai és eljárási követelményeket a tűzvizsgáló jogait és kötelezettségeit, valamint az alkalmazandó iratmintákat – a vonatkozó jogszabályokkal összhangban – BM OKF főigazgatói intézkedés a mellékleteiben határozza meg. A helyszíni szemlétől elvárás a „forrónyomos” helyszíni vizsgálat, amely során elvégzi a tanúk meghallgatását, a szükségessé váló más eljárási részcselekményeket és az iratok kiadmányozásra történő előkészítését. Az eljárás lefolytatója felelős a szükséges és lehetséges eljárási cselekmények elvégzéséért. A helyszíni szemléről készített jegyzőkönyv tartalmi követelményeit a BM rendelet és BM OKF főigazgatói intézkedés tételesen meghatározza.

A helyszínelő a szemle, illetve a vizsgálat során jogosult:

- 1) a tűzoltásvezetőtől a tűzvizsgálati tevékenységhez kapcsolódó segítséget kérni;
- 2) tájékoztatást kérni a beavatkozó tűzoltóktól, az ügyféltől, a tanútól, valamint a helyszínen tartózkodó olyan személytől, akinek az üggyel kapcsolatos releváns tényről, adatról tudomása lehet;
- 3) meghatározni, hogy a szemlén kik vehetnek részt, és a helyszínen kik tartózkodhatnak;
- 4) a szemle befejezéséről vagy felfüggesztéséről dönteni.

A katasztrófavédelmi szerv, amennyiben a tüzesettel összefüggésben bűncselekmény gyanúja merül fel, vagy a tüzeset következtében haláleset történt, haladéktalanul köteles a rendőrség ügyeletét, illetve, ha a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy katoná, az illetékes katonai nyomozó hatóságot értesíteni. A tűzoltóság, a tűzvizsgáló vagy a rendőrség kiérkezéséig köteles biztosítani a tüzeset helyszínét, továbbá azoknak a tárgyaknak, eszközöknek az őrzését, amelyek a bűncselekmény gyanújának bizonyítékául szolgálnak. Az ilyen helyszínbiztosítási feladathoz a Tűzvédelmi törvény különleges intézkedési jogköröket biztosít a tűzoltóság tagjának.

Bűncselekmény gyanúja vagy haláleset esetén a tűzvizsgálati helyszíni szemlét rendőrségi helyszíni szemlével egy időben kell lefolytatni, más eljárási cselekményeket (ügyfél vagy tanúk meghallgatása stb.) a rendőrséggel egyeztetve kell végezni. A tűzvizsgáló feladata elsősorban a tűz keletkezéséhez vezető folyamat és a tűz terjedési körülményeinek megállapítása. A tűzvizsgáló az eljárás során segítséget kérhet a rendőrségtől a tüzeset helyszínének biztosítása, a nyomok megőrzése, rögzítése, valamint a tüzeset helyszínén az ügyfelek, tanúk felkutatása, azonosítása, helyszínen tartása céljából.

A tűzvizsgálati eljárás lefolytatására és a tüzeseti hatósági bizonyítványra vonatkozó szabályokat a Kormányrendelet, a tűzvizsgálattal kapcsolatos biztosítási cselekményekre, a tűzvizsgálatot lefolytató személyekre, az ügyekre vonatkozó követelményeket, valamint a tűzvizsgálathoz kapcsolódó szakmai értékelés szempontjait a BM rendelet határozza meg.

A tűzvizsgálat megállapításainak összegzése

A BM rendelet és a kapcsolódó BM OKF főigazgatói intézkedés⁶³ rendelkezései szerint a tűzvizsgálat során összegyűjtött bizonyítékok felhasználásával összefoglaló jelentést kell készíteni. Az összefoglaló jelentés a tűzvizsgálati eljárásról készült tűzvizsgálati jelentés tervezetének minősülő szakmai dokumentum, amelyet a tűzvizsgáló a BM rendeletben³¹ meghatározott szakmai szempontok alapján állít össze. Az összefoglaló jelentés alapján a hatóság vezetője dönt a tűzvizsgálat kiegészítéséről, vagy záradékolja az összefoglaló jelentést, és meghatározza a további, teendő intézkedéseket.

A tűzvizsgálati eljárás lezárása

A tűzvizsgálati eljárás a tűzvizsgálati jelentés kiadásával zárul. A tűzvizsgálati jelentés az eljárást lezáró hatósági döntés, amelynek rendelkező része rövid, tömör megfogalmazásban tartalmazza a tűz keletkezéséhez vezető folyamat leírását és a tűz terjedésére vonatkozó megállapításokat. A tűzvizsgálati jelentés az ügyfél számára jogot, kötelezettséget nem állapít meg.

1.3.7. A szakhatósági jogállás jellemzése, a tűzvédelmi szakhatósági hatáskörök

A közigazgatási eljárásban a hatósági döntés számos ügytípusban több közigazgatási szerv közreműködését igényli. Vannak olyan bonyolultabb közigazgatási ügyek, amelyek eldöntéséhez több igazgatási ágazat jogszabályait, technikai normáit kell figyelembe venni. E különféle jogszabályok alkalmazására különböző igazgatási ágazathoz tartozó közigazgatási szervek hivatottak. Ezeknek a közigazgatási ügyeknek az elintézéséhez valamennyi érintett szerv „engedélyét”, jóváhagyását, állásfoglalását be kell szerezni. A közigazgatási eljárások gyors, egyszerű intézése érdekében egy sajátos eljárással – a szakhatóságok bevonásával – megoldható, hogy egy hatósági döntésben nyerjen megfogalmazást valamennyi érintett hatóság által előírt követelmény. Erre akkor kerülhet sor, ha azt törvény, vagy kormányrendelet elrendeli.

A szakhatósági jogállás jellemzői

A szakhatóság az egyes hatósági ügyekben közreműködő társhatóság. A szakhatóság közreműködése törvényben, kormányrendeletben meghatározott esetekben kötelező. Ha az Ákr. eltérően nem rendelkezik, a szakhatóságokra is a hatóságra vonatkozó eljárási szabályokat kell alkalmazni. A szakhatóságot az ügyféllel jogviszonyban álló hatóság keresi meg, kivéve azokat az eseteket, amikor az ügyfelek a szakhatóság előzetes hozzájárulását kérik. A szakhatóság csak olyan ügyekben járhat el, amelyekre jogszabály megállapítja a hatáskörét, illetve, ha a törvény vagy kormányrendelet hatáskörébe utalja az adott kérdés vizsgálatát és az ügyben illetékes. A szakhatóság a hatáskörébe tartozó részkérdésben tisztázza a tényállást és indokolással alátámasztott érdemi állásfoglalást alakít ki, amelyben a hatósági engedély kiadásához „a hozzájárulását megadja”, „kikötésekkel járul hozzá”, vagy „megtagadja a hozzájárulást”. A hatóság és a szakhatóságok, valamint a szakhatóságok egymás között egyeztetés útján állapítják meg az engedélyezési feltételeket. A szakhatóság mellőzése esetén az egyeztetet a hatósággal, és kiadja a szakhatósági állásfoglalást. A szakhatóság állásfoglalása köti az eljáró hatóságokat, és az ügybe bevont szakhatóságok megnevezését, állásfoglalását, valamint annak indokolását kötelesek a hatósági határozatba belefoglalni. A hatóság a határozatát az ügyben eljáró szakhatóság részére köteles megküldeni.

63 56/2016. BM OKF főigazgatói intézkedés a tüzesetek vizsgálatára vonatkozó egyes eljárási kérdések szabályozásáról

A szakhatósági eljárás lefolytatására a jogszabály határidőt állapíthat meg. A vonatkozó Kormányrendelet⁶⁴ az egyes szakhatósági ügyekre meghatározza az eljárási határidőket azzal, hogy ahol nem jelöl meg eljárási határidőt, ott az eljárási határidő a szakhatóság részére 15 nap. Az ügyintézési határidő nem hosszabbítható meg. A szakhatósági eljárási határidőbe minden eljárási cselekmény (szemle, hiánypótlás) beszámít. A tűzvédelmi szakhatóság legfeljebb 2 ízben hívhatja fel az ügyfelet hiánypótlásra.

Ha törvény vagy kormányrendelet nem tiltja, az ügyfél kérelmére a szakhatóság előzetes szakhatósági hozzájárulást adhat ki, amit az ügyfél – Főszabályként 1 évig – a hatósági eljárásban felhasználhat. Az előzetes szakhatósági hozzájárulás az érvényességi ideje alatt köti a szakhatóságot.

A szakhatóság az állásfoglalásának tartalmát a határozat jogerőre emelkedéséig, jogsértés esetén egy alkalommal módosíthatja. Módosíthatja az állásfoglalását keresetlevél alapján is, amit a hatóság határozatába foglal.

A szakhatóság állásfoglalása, előzetes hozzájárulása és végzése ellen önálló jogorvoslatnak nincs helye, azok a határozat elleni jogorvoslat körében támadhatók. Építési ügyekben a szakhatóság hozzájárulását megadottnak kell tekinteni, ha a szakhatóság az előírt határidőn belül nem ad ki állásfoglalást (jogszerű hallgatás lehetősége). Amennyiben jogszabály előírja adott ügyben a szakhatóság közreműködését, és a hatóság nem vonta be a szakhatóságot, vagy az állásfoglalását a határozatban nem vette figyelembe, az ügyben kiadott érdemi határozatot semmisnek kell tekinteni és vissza kell vonni, kivéve, ha a megkeresni elmulasztott szakhatóság utólag megadta a hozzájárulását.

A kormányrendelet arról is rendelkezik, hogy építési ügyekben a használatbavételi engedélyezési eljárásba szakhatóságot akkor kell bevonni, ha az építési engedélyezési eljárás során a szakhatóság kikötéssel vagy feltételekkel járult hozzá, vagy ha az építési tevékenység folyamán az engedélyezett tervektől eltértek, és az eltérés a szakhatóság állásfoglalásának tartalmát érinti.

A tűzvédelmi szakhatósági jogkörök

Az egyes közérdeken alapuló kényszerítő indok alapján eljáró szakhatóságok kijelöléséről szóló kormányrendelet a mellékleteiben határozza meg a bevonandó szakhatóságokat és azok hatáskörét az alábbiak szerint:

A jogszabály 1. számú melléklet táblázata – 19 hatósági ügyfajtára – határozza meg az első- és másodfokon eljáró szakhatóságokat, a bevonás kötelező eseteit, az egyes elbírálendő szakkérdések meghatározását, valamint a szakhatóság számára nyitva álló ügyintézési határidőket.

A 2. számú melléklet az összevont telepítési eljárásban közreműködő szakhatóságokat jelöli ki.

A 3. számú melléklet azokat a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások eseteit határozza meg, ahol a BM OKF jár el tűzvédelmi szakhatósággént. A nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások esetén a 3. számú mellékletben meghatározottak kivételével a katasztrófavédelmi igazgatóságok járnak el szakhatósággént.

64 531/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet az egyes közérdeken alapuló kényszerítő indok alapján eljáró szakhatóságok kijelöléséről

A tűzvédelmi szakhatósági tevékenységek egységes eljárásrendjét az Ákr. és a vonatkozó jogszabályok figyelembevételével, valamint az alkalmazandó iratmintákat BM OKF főigazgatói intézkedésben⁶⁵ koordinálja.

Az építési engedélyezési eljárásokba kormányrendelet alapján szakhatóságként bevonandó tűzvédelmi hatóságokat és a bevonás szabályait a kormányrendelet 1. melléklet 4. Építési ügyek cím alatt tartalmazza.

Nem szakhatósági ügy, és fontos attól elhatárolni, hogy a rendőrség, az ügyészség, a bíróság vagy más hatóság felkérése vagy kirendelése esetén a BM OKF vagy a katasztrófavédelmi igazgatóság a vonatkozó Kormányrendelet⁶⁶ szerinti – tűzvédelemmel kapcsolatos – szakvéleményt ad.

1.3.8. A tűzvédelem szankciórendszere, a tűzvédelmi bírság alkalmazása

Amennyiben a tűzvédelmi hatóság hatósági ellenőrzése során jogsértést tapasztal, 8 napon belül megindítja az elsőfokú hatósági eljárást, amely során szankciót alkalmaz, és jogszabályban meghatározott esetekben megteszi a szükséges intézkedést. Az eljárás megindításáról értesíti az ügyfelet, kivéve, ha 8 napon belül meghozza döntését.

A tűzvédelemben alkalmazott szankciók

A közigazgatási szabályszegések szankciói⁶⁷:

- 1) **A figyelmeztetés**, amelynek szabályait a **szankció törvény** tartalmazza. A kis- és középvállalkozások hatósági ellenőrzése során feltárt hiányosságok tekintetében a szankciók alkalmazásánál a KKV tv.⁶⁸ 12/A§. rendelkezéseinek figyelembevételével lehetőség szerint ezt alkalmazza a hatóság.
- 2) **A közigazgatási bírság**, ezen belül:
 - tűzvédelmi bírság a Kormányrendelet²³ szerint (helyszíni bírságolás formájában is),
 - szolgáltatás felügyeletét ellátó hatóság által kiszabható bírság⁶⁹ a bejelentés elmulasztása esetén.
- 3) **Az elkobzás** a törvény szabályai szerint (tűzvédelmi ügyekben nem jellemző).
- 4) **A törvényben vagy kormányrendeletben⁷⁰ meghatározott egyéb szankciók:**
 - a Kormányrendeltben meghatározott esetekben az üzemeltetést, a tevékenységet a tűzvédelmi követelmények érvényesítéséig, de legalább a szabálytalanság megállapításától számított 24 órára megtilthatja;
 - a munkavállalót a szükséges tűzvédelmi ismeretek megszerzéséig az ott folytatott tevékenységtől eltiltja (fellebbezésre tekintet nélkül azonnali végrehajtás);

65 9/2018. számú BM OKF főigazgatói intézkedés a katasztrófavédelem központi, területi és helyi szervei hatósági és szakhatósági tevékenységének rendjéről

66 282/2007. (X. 26.) Korm. rendelet a szakterületek ágazati követelményeiért felelős szervek kijelöléséről, valamint a meghatározott szak kérdésekben kizárólagosan eljáró és egyes szakterületeken szakvéleményt adó szervekről

67 2017. évi CLXXIX. törvény a közigazgatási szabályszegések szankcióinak átmeneti szabályairól, valamint a közigazgatási eljárásjog reformjával összefüggésben egyes törvények módosításáról és egyes jogszabályok hatályon kívül helyezéséről (továbbiakban: szankció törvény)

68 2004. évi XXXIV. törvény a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról

69 186/2009. (IX. 10.) Korm. r. a bejelentés köteles szolgáltatási tevékenységek tekintetében a bejelentés elmulasztása esetén fizetendő bírságról, továbbá a szolgáltatás felügyeletét ellátó hatóságok általános kijelöléséről

70 259/2011. (XII. 7.) Korm. rendelet a tűzvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervezetekről, a tűzvédelmi bírságról és a tűzvédelemmel foglalkozók kötelező élet- és balesetbiztosításáról

- az OTSZ-ben (Országos Tűzvédelmi Szabályzat) meghatározott esetben a szabadtéri rendezvény megtartását megtilthatja, illetve a rendezvény azonnali befejezését rendelheti el;
- megtiltja a tűzvédelmi szakvizsgával kapcsolatos oktatást, a tűzvédelmi szakvizsga megtartását, és dönt a tűzvédelmi szakvizsga bizonyítványok érvénytelenítéséről;
- bejelentésköteles tűzvédelmi szolgáltatót a tevékenység végzésétől eltilthatja;
- tűzvédelmi szakértő, szakértői tevékenység végzésétől történő eltiltása;
- kéményseprőipari szolgáltatónak a tevékenység gyakorlásától történő eltiltása;
- égéstermék-elvezető üzemeltetésének megtiltása.

2019. 01. 1-jétől a hatályba lépő törvény⁷¹ szerint a fentiekén túl a közigazgatási szankciók körébe fognak még tartozni a „Közigazgatási óvadék” és a „Tevékenység végzésétől történő eltiltás” szankciók.

További szankciók:

- 1) **A közigazgatási eljárási bírság** az Ákr. szerint a közigazgatási eljárás során meghatározott kötelezettségek megszegése esetén.
- 2) **Szabálysértési szankciók:** a helyszíni bírság és a szabálysértési feljelentés, amelyek alkalmazására a szabálysértésről szóló törvény⁷² rendelkezései szerint kerülhet sor.
- 3) **Büntetőjogi szankciók:** a BTK (2012. évi C. tv.) törvényi tényállásai közül a tűz okozással is elkövethető bűncselekmények elkövetőivel szemben a bűnüldöző szervek és a bíróság alkalmazza a büntető eljárás szabályairól szóló 2017. évi XC. törvény rendelkezései szerint.
- 4) **Munkajogi szankciók:** a munkáltató szabályozása (és eljárása) szerint. Alkalmazásukra a Munka Törvénykönyve, a kormánytisztviselők jogállásáról, a köztisztviselők jogállásáról és a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvények rendelkezései szerint kerülhet sor.
- 5) **Polgári jogi szankciók:** A Polgári Törvénykönyv rendelkezései szerint alkalmazhatók, a Tűzvédelmi törvény kapcsolódó rendelkezéseit is figyelembe véve.

A tűzvédelmi hatóság által alkalmazható egyes szankciók egységes eljárásrendjét és az alkalmazandó iratmintákat BM OKF főigazgatói intézkedés⁷³ határozza meg.

A figyelmeztetés alkalmazása

Amennyiben a hatóság a hatósági ellenőrzés befejezéseként megállapítja, hogy az ügyfél a jogszabályban, illetve hatósági döntésben foglalt előírásokat megsértette, és a szabálytalanság a jogellenes magatartás megszüntetésével vagy a jogszerű állapot helyreállításával orvosolható, **figyelmeztetést tartalmazó döntésben** felhívja az ügyfél figyelmét a jogszabálysértésre, és megfelelő határidő megállapításával, valamint a jogkövetkezményekre történő figyelmeztetéssel kötelezi annak megszüntetésére. Figyelmeztetés szankciót alkalmaz a tűzvédelmi hatóság, ha a fenti jogszabálysértés első alkalommal fordult elő.

Ha a figyelmeztetés alkalmazása kizárt, vagy a figyelmeztetésben meghatározott határidő eredménytelenül eltelt, a hatóság tűzvédelmi bírságot szab ki, vagy a hatáskörrel, illetékességgel rendelkező hatóságnál megkereséssel eljárást kezdeményez. A megkeresett

⁷¹ 2017. évi CXXV. törvény a közigazgatási szabályszegések szankcióinak átmeneti szabályozásáról

⁷² 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről.

⁷³ 9/2018. BM OKF főig. intézkedés, a katasztrófavédelem központi, területi és helyi szerveit érintő hatósági és szakhatósági tevékenység végzéséről.

szerv saját intézkedéséről vagy az intézkedés mellőzésének okáról a megkereső hatóságot 30 napon belül tájékoztatja.

Nem alkalmazható a figyelmeztetés, ha:

- 1) a jogszabályban foglalt előírások megsértése kizárólag újabb hatósági eljárás lefolytatásával orvosolható;
- 2) a tűzvédelmi bírság kiszabását a 259/2011. (XII. 7.) Korm. rendelet már a szabálytalanság első alkalommal való megállapítása esetén kötelezővé teszi;
- 3) a hatóság ugyanazon ügyféllel szemben két éven belül már szabott ki tűzvédelmi bírságot a figyelmeztetést tartalmazó felhívás eredménytelensége miatt;
- 4) a hatóság ugyanazon ügyféllel szemben ugyanazon jogszabálysértés elkövetése miatt két éven belül már alkalmazott figyelmeztetést tartalmazó felhívást;
- 5) az ügyfél a közhiteles hatósági nyilvántartásba való, jogszabály által előírt bejelentési kötelezettségének nem tett eleget.

A hatóság a figyelmeztetésekkel kapcsolatos körülmények ellenőrzése céljából a törvényben tételesen meghatározott tartalmú nyilvántartást vezet.

A tűzvédelmi bírság alkalmazása

A tűzvédelmi hatóság tűzvédelmi bírság fizetésére kötelezhet magánszemélyeket és szervezeteket a kormányrendelet⁷⁴ mellékletében meghatározott tűzvédelmi szabálytalanságok esetén. A kormányrendelet a mellékletében tételesen felsorolja a bírsággal sújtható szabálytalanságokat és az egyes szabálytalanságok esetén kiszabható bírságösszegek alsó és felső határát.

A hatóság a bírság kiszabása során az eset összes körülményeire tekintettel dönt a bírság kiszabásáról és a bírság összegének meghatározásáról. **A hatóság mérlegelési lehetőségei**, hogy kiszab-e bírságot, valamint, hogy mekkora legyen a tényleges bírság összege az alsó és felső határ között. **Nem lehet azonban mérlegelés tárgya** a bírság kiszabása azoknál a szabálytalanságoknál, ahol a kormányrendelet úgy rendelkezik (2–9., 13–17., 19–20., 22–26., 31–32. és 38. tényállás pontok), valamint, **ha a szabálytalanság ismételten fordul elő**.

A bírság összegének meghatározása során figyelembe kell venni, hogy milyen a jogsértéssel okozott hátrány és annak visszafordíthatósága, a jogsértéssel érintettek körének nagysága, a jogsértő állapot időtartama, a jogsértő magatartás ismétlődése és gyakorisága, a jogsértést elkövető együttműködő magatartása, valamint a jogsértést elkövető gazdasági súlya.

Több szabálytalanság esetén a bírságösszegek összeadódnak, ilyenkor a kiszabható bírság felső határa 10 millió Ft.

A bírság megfizetése nem mentesít más felelősségi formák alól, és nem mentesít a szabálytalanság megszüntetés kötelezettsége alól. A bírság meg nem fizetése esetén az összeget késedelmi pótlék terheli, és azt adók módjára behajtandó köztartozásként hajtja be az adóhatóság.

A tűzvédelmi bírságolás eljárásrendje:

A tűzvédelmi bírság kiszabása során a hatóság az eset összes körülményeire tekintettel dönt a bírság kiszabásáról és annak mértékéről. Bírságolási hatáskörrel az a tűzvédelmi hatóság rendelkezik, amelynek eljárásához a szabálytalanság közvetlenül kapcsolódik, valamint a

⁷⁴ 259/2011. (XII. 7.) Korm. rendelet a tűzvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervezetekről, a tűzvédelmi bírságról és a tűzvédelemmel foglalkozók kötelező élet- és balesetbiztosításáról

helyszín tűzvédelmi hatósági ellenőrzésére jogosult hatóság, továbbá a 41. pont szerinti esetekben a BM OKF.

Az eljárás lefolytatására vonatkozó részletes szabályokat a kormányrendelet, az egységes eljárásrendet pedig a BM OKF főigazgatói intézkedés⁷⁵ tartalmazza.

Határidők az eljárás megindítására (jogvesztő határidők):

Eseti szabálytalanságok esetén a szabálytalanságnak a hatóság tudomására jutásától számított 1 éven belül, illetve a jogsértés bekövetkezésétől számított 5 éven belül indíthatja meg a hatóság a bírságolási eljárást. Az 1 éves határidőt az eljárási cselekmények megszakítják és újraindul. A jogvesztő határidő kezdete állapot szabálytalanság esetén a szabályszegő magatartás abbahagyásától, illetve a szabálytalan állapot megszűnésétől számítható.

A tűzvédelmi bírság helyszíni bírságként is kiszabható a kormányrendeletben meghatározott esetekben és feltételekkel. A helyszíni bírság kiszabását megelőzően az ügyfelet tájékoztatni kell, hogy a jogsértés teljes mértékben való elismerésével lemond a helyszíni bírsággal szemben őt megillető jogorvoslati jogról, tájékoztatni kell a hatóság által megállapított bizonyítékokról, és a helyszíni bírság meg nem fizetése esetén a végrehajtás megindításáról.

A helyszíni bírság kiszabásáról szóló döntést jegyzőkönyvbe kell foglalni, amelynek indokolásában elegendő az ügyfélnek a jogsértés elismeréséről szóló írásbeli nyilatkozatát rögzíteni az ügyfél aláírásával együtt.

Ha tűzvédelmi hatóság megállapítja, hogy az ügyfél a tűzvédelmi bírság befizetési kötelezettségének időben nem tett eleget, végzésben elrendeli a határozat végrehajtását, és megkeresi az állami adóhatóságot (NAV) a végrehajtás foganatosítására.

1.3.9. A tűzvédelmi piacfelügyeleti tevékenység szabályai

A termékek piacfelügyeletére vonatkozó alapvető szabályokat a piacfelügyeleti törvény⁷⁶ és a kapcsolódó kormányrendelet⁷⁷ határozza meg. Az építési termékek, a tűzoltó-technikai termékek, továbbá a tűz- vagy robbanásveszélyes készülékek, gépek, berendezések, (továbbiakban: termékek) tűzvédelmi megfelelősége tekintetében kormányrendelet⁷⁸ rendelkezései szerint a BM OKF jár el piacfelügyeleti hatósággént. Külön jogszabály⁷⁹ rendelkezései szerint a BM OKF jár el piacfelügyeleti hatósággént a nyitott égésterű tüzelőberendezés üzemeltetése során keletkező szén-monoxid érzékelésre szolgáló berendezés műszaki előírásoknak való megfelelősége tekintetében is. A vonatkozó kormányrendelet, a tűzvédelemmel összefüggő piacfelügyeleti hatósági feladatokhoz kapcsolódó helyszíni ellenőrzések lefolytatására a katasztrófavédelmi kirendeltséget is feljogosítja. A piacfelügyeleti eljárás - ha a BM OKF vagy a katasztrófavédelmi kirendeltség az ellenőrzése során kapcsolódó jogszabálysértést tapasztal - hivatalból indul meg és az ügyintézési határidő 60 nap. Amennyiben a BM OKF mint piacfelügyeleti hatóság megállapítja, hogy a rendeltetésszerűen használt termék tűzvédelmi szempontból veszélyezteteti a biztonságot, vagy ha a termék a forgalomba hozatalhoz, forgalmazáshoz, beépítéshez szükséges irattal nem rendelkezik, megtiltja annak forgalomba hozatalát, forgalmazását,

75 9/2018. BM OKF főig. intézkedés, a katasztrófavédelem központi, területi és helyi szerveit érintő hatósági és szakhatósági tevékenység végzéséről

76 2012. évi LXXXVIII. törvény a termékek piacfelügyeletéről

77 6/2013. (I. 18.) Korm. rendelet a piacfelügyeleti tevékenység részletes szabályairól

78 367/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság piacfelügyeleti eljárásának részletes szabályairól

79 2015. évi CCXI. törvény a kéményseprőipari tevékenységről 5§ [8-10]

beépítését, felhasználását és piacfelügyeleti bírságot szabhat ki. A fogyasztók, felhasználók széles körét érintő veszély elhárítása érdekében a BM OKF az ügydöntő határozat meghozataláig terjedő időtartamra, fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtandó végzésben tájékoztatási kötelezettségeket és forgalmazási korlátozásokat rendelhet el.

A piacfelügyeleti eljárások részletes szabályait a hivatkozott kormányrendeletek tartalmazzák. A termékek tűzvédelmi megfelelőségének igazolására vonatkozó szabályokat BM rendeletek⁸⁰ határozzák meg. Az építési termékek teljesítmény igazolásának részletes szabályairól a 305/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet és annak előírásaival összhangban kormányrendelet⁸¹ rendelkezik. A jogszabályi kötelezés alapján felszerelt szén-monoxid érzékelő berendezésnek a vonatkozó műszaki követelményekről szóló miniszeri rendeletnek⁸² való megfelelőségét a kéményseprőipari szerv, a kéményseprőipari szolgáltató/közszolgáltató, vagy a tűzvédelmi hatóság ellenőrzése során jogszabályban meghatározott módon kell igazolni. Amennyiben a szén-monoxid érzékelő berendezés megfelelőségének igazolása nem történik meg, erről az ellenőrzést végző értesíti az illetékes piacfelügyeleti hatóságot a szükséges adatok megadásával. A BM OKF a piacfelügyeleti eljárás alá vont szén-monoxid érzékelőkről nyilvántartást vezet, amit a honlapján közzétesz.

A tűzvédelmi szolgáltatási tevékenység megkezdése, folytatása és felügyelete

A tűzvédelmi szolgáltatók az ország, vagy annak egy-egy térségének tűzvédelme szempontjából kiemelt jelentőséggel és felelősséggel rendelkeznek. A Tűzvédelmi törvény egyes tűzvédelmi szolgáltatási tevékenységek végzésének lehetőségét előzetes bejelentéshez köti, és így lehetővé teszi, hogy e szolgáltatási tevékenységek folytatását a hatóság felügyelje. E tekintetben szolgáltatás felügyeleti hatóságként a katasztrófavédelmi igazgatóságok – kivételesen a BM OKF – jogosult eljárni.

A törvény szerint a bejelentési kötelezettség alá tartozó tűzvédelmi szolgáltatások:

- 1) a tűzoltó készülékek karbantartásával és felülvizsgálatával kapcsolatos,
- 2) a hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a tűzoltóság vagy tűzoltósági szolgáltatást nyújtó vállalkozás által készenlétben tartott tűzvédelmi technika felülvizsgálatával, javításával összefüggő,
- 3) tűzvédelmi szakvizsgával összefüggő oktatásszervezési, valamint a
- 4) tűzvédelmi szakvizsgáztatási tevékenységek.

Aki ilyen tevékenységet kíván folytatni, köteles az erre irányuló szándékát a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól szóló törvényben⁸³, továbbá a bejelentésköteles tűzvédelmi szolgáltatási tevékenységek megkezdésének és folytatásának részletes szabályairól szóló rendeletben⁸⁴ meghatározott szabályok szerint a tűzvédelmi hatóságnak bejelenteni. A szolgáltató a bejelentett adataiban történő változást is köteles bejelenteni. Ilyen szolgáltatói tevékenységet csak az folytathat, aki megfelel a

80 22/2009. (VII. 23.) ÖM rendelet a tűzvédelmi megfelelőségi tanúsítvány beszerzésére vonatkozó szabályokról, valamint a

492/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet az egyes műszaki termékek tűzvédelmi megfelelőségét vizsgáló, ellenőrző és tanúsító szervezetek kijelöléséről.

81 275/2013. (VII. 16.) Korm. rendelet az építési termék építménybe történő betervezésének és beépítésének, ennek során a teljesítmény igazolásának részletes szabályairól

82 12/2014.(II.21.) BM rendelet a szén – monoxid érzékelő berendezésekre vonatkozó műszaki követelményekről

83 2009. évi LXXXVI. törvény a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól

84 50/2011. (XII. 20.) BM rendelet a bejelentés köteles tűzvédelmi szolgáltatási tevékenységek megkezdésének és folytatásának részletes szabályairól

vonatkozó törvényben meghatározott követelményeknek, rendelkezik a miniszteri rendeletben meghatározott szakmai képesítéssel, és megfelel az ott meghatározott egyéb feltételeknek.

A tűzvédelmi hatóság az ilyen tevékenység végzésére jogosult szolgáltatókról nyilvántartást vezet, elérhetőségi adataikat nyilvánosan közzéteszi, és tevékenységüket rendszeresen ellenőrzi. Kormányrendelet⁸⁵ szabályozza, hogy szolgáltatás felügyeleti ellenőrzései során tapasztalt jogszabálysértő működés, vagy műszaki követelménytől eltérő tevékenység esetén milyen esetekben alkalmazhat szankciót, például a szolgáltatási tevékenységtől történő eltiltást, a tűzvédelmi szakvizsga oktatásszervezés, illetve a szakvizsga megtiltását stb.

Amennyiben a szolgáltatás felügyeletét ellátó hatóság ellenőrzése során megállapítja, hogy a szolgáltató a bejelentésköteles tevékenységet bejelentés nélkül ténylegesen folytatja, ideértve azt az esetet is, ha a szolgáltató a bejelentés előírt adataiban bekövetkezett változás bejelentését elmulasztotta, a szolgáltatási törvényben meghatározottak szerint jár el és külön jogszabály⁸⁶ szerinti bírságot szab ki.

A kéményseprőipari tevékenységről szóló törvény⁸⁷ bejelentés köteles szolgáltatásként határozza meg a **kéményseprőipari tevékenység folytatását**, ahol szolgáltatás felügyeleti hatósággként a tűzvédelmi hatóságot jelöli ki. A bejelentésköteles tűzvédelmi szolgáltatásokkal kapcsolatos szabályok egységes alkalmazását BM OKF főigazgatói intézkedés⁸⁸ segíti.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv, a tűzoltóság vagy tűzoltósági szolgáltatást nyújtó vállalkozás által készenlétdben tartott tűzvédelmi technika felülvizsgálatával, javításával összefüggő, műszaki felülvizsgálat, javítás követelményeit és ezen tevékenység végzésének részletes feltételeit miniszteri rendelet⁸⁹ határozza meg.

A törvény alapján bejelentéshez kötött tűzvédelmi szolgáltatásokon túl számos tűzvédelmi szolgáltatási tevékenységet végeznek, amelyek bejelentés nélkül végezhetők. A szolgáltatók kötelesek a megrendelt tűzvédelmi tevékenységet szakszerűen végezni, és fokozott felelősség terheli őket a tűzvédelmi követelmények megfelelő érvényre juttatása tekintetében. Az ilyen szolgáltatók tevékenységét hatósági jogkörükben a katasztrófavédelmi kirendeltségek jogosultak ellenőrizni. Szabálytalan és a tűzvédelmi érdekeket veszélyeztető működés esetén az ellenőrző hatóság szankciót alkalmaz.

A bejelentéshez nem kötött tűzvédelmi szolgáltatók (a teljesség igénye nélkül):

- 1) a gazdálkodó szervezetek tűzvédelmi viszonyainak tervezésére, szervezésére, szabályozására, valamint ellenőrzésére irányuló tűzvédelmi szakágazati szolgáltatás;
- 2) a tűzoltó vízforrások felülvizsgálatának végzése;
- 3) a beépített tűzjelző és tűzoltó berendezések kivitelezésének, karbantartásának, javításának, telepítésének, felülvizsgálatának végzése;
- 4) tűzátjelzés fogadása, tűzjelző vagy tűzoltó központok, valamint tűzjelző és tűzoltó központok távfelügyelete szolgáltatás végzése;
- 5) a beépített hő- és füstelvezető rendszerek telepítésének, felülvizsgálatának, karbantartásának, javításának végzése;
- 6) az erősáramú berendezések időszakos felülvizsgálatának végzése stb.

85 489/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet a tűzvédelmi hatósági eljárások általános és különös szabályairól

86 186/2009. (IX. 10.) Korm. r. a bejelentés köteles szolgáltatási tevékenységek tekintetében a bejelentés elmulasztása esetén fizetendő bírságról, továbbá a szolgáltatás felügyeletét ellátó hatóságok általános kijelöléséről

87 2015. évi CCXI. törvény a kéményseprőipari tevékenységről

88 9/2018. BM OKF főigazgatói intézkedés 6A melléklet

89 15/2010. (V. 12.) ÖM rendelet a tűzoltási, műszaki mentési tevékenységhez kapcsolódó tűzvédelmi technika alkalmazhatóságáról

A tűzvédelmi szakértői működés feltételei, a szakértői szakterületek

A tűzvédelmi szakértői tevékenység olyan ok-okozati összefüggések magas szakmai színvonalú értékelése, vitatott események megítélése, hibák, károk, és ezek okainak feltárása, valamint mindezekkel kapcsolatos vélemények, tűzvédelmi dokumentációk készítése, amely az épített környezet tűz elleni védelmével, a bekövetkezett tűzesettel, a tűzoltó technikai eszközökkel kapcsolatos műszaki jelenségekkel függ össze.

A tűzvédelmi szakértői tevékenységet és a névjegyzékbe vétel feltételeit a Tűzvédelmi törvény és a tűzvédelmi szakértői tevékenység szabályairól szóló BM rendelet⁹⁰ szabályozza, összhangban az igazságügyi szakértői tevékenységről szóló rendelkezésekkel^{91,92}. A tűzvédelmi szakértői szakterületeket az **1. számú táblázat** tartalmazza.

A Tűzvédelmi törvény rendelkezései szerint a tűzvédelmi szakértői tevékenység bejelentésköteles tevékenység. A BM OKF mint hatóság névjegyzéket vezet a tűzvédelmi szakértőkről, felügyeli és ellenőrzi tevékenységüket. A tűzvédelmi szakértői tevékenység hatósági felügyeletének szabályait, az ellenőrzése során tapasztalt jogszabálysértések esetén tehető hatósági intézkedéseket és azok rendjét kormányrendelet⁹³ határozza meg.

A tűzvédelmi tervezői tevékenység

Jogszabályban meghatározott esetben az építészeti-műszaki tervdokumentáció része a tűzvédelmi dokumentáció, amely tartalmazza a Tűzvédelmi törvény és annak végrehajtási rendeletében előírt tűzvédelmi követelményeknek való megfelelés dokumentálását tervekkel és műszaki leírásokkal. A vonatkozó kormányrendelet⁹⁴ szerint tűzvédelmi dokumentációt kötelező készíteni, ha:

- az általános és sajátos építésügyi hatósági eljárásokban a vonatkozó jogszabály tűzvédelmi szakhatóság bevonását írja elő, illetve ha
- az építmény kettő vagy több pinceszintet tartalmaz.

A tűzvédelmi dokumentációt csak az a természetes személy készítheti, aki tűzvédelmi szakértő vagy tűzvédelmi tervezői jogosultsággal rendelkezik. A tűzvédelmi tervezői jogosultság a tűzvédelmi tervezői névjegyzéket vezető szerv (mérnök kamara, építész kamara) engedélyével gyakorolható. A kormányrendelet meghatározza a tűzvédelmi tervezői tevékenység folytatásához szükséges engedély feltételeit. A tűzvédelmi tervezői névjegyzéket vezető szerv az engedély megadásával egyidejűleg névjegyzékbe veszi a jogosultságot szerzett természetes személyt.

A tűzvédelmi tervezői szakterületek:

- **Beépített tűzjelző berendezés tervezői tevékenység**, a beépített tűzjelző berendezés létesítésének, átalakításának engedélyezési eljárásához és a kivitelezéshez szükséges dokumentáció elkészítése.
- **Beépített tűzoltó berendezés tervezői tevékenység**, a beépített tűzoltó berendezés létesítésének, átalakításának engedélyezési eljárásához és a kivitelezéshez szükséges dokumentáció elkészítése.
- **Építésügyi tűzvédelmi tervezői tevékenység**, a Tűzvédelmi törvény 21. § (1) bekezdésében meghatározott tűzvédelmi dokumentáció elkészítése.

90 47/2011. (XII. 15.) BM rendelet a tűzvédelmi szakértői tevékenység szabályairól

91 2005. évi XLVII. törvény az igazságügyi szakértői tevékenységről

92 9/2006. (II. 27.) IM rendelet az igazságügyi szakértői szakterületekről, valamint az azokhoz kapcsolódó képesítési és egyéb szakmai feltételekről

93 489/2017. (XII. 29.) Korm. rendelet a tűzvédelmi hatósági eljárások általános és különös szabályairól

94 375/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet a tűzvédelmi tervezői tevékenység folytatásának szabályairól

A tűzvédelmi tervezői felelősséghez kapcsolódó követelmények, hogy a tűzvédelmi tervezőnek, szakértőnek a jogosultságát igazoló azonosító számmal és aláírásával kell ellátnia az általa készített tűzvédelmi dokumentációt. A beépített tűzjelző vagy beépített tűzoltó berendezés tervezőnek az általa készített terveket, iratokat és számításokat, a tervezői nyilatkozatot alá kell írnia, és ezzel azonos helyen fel kell tüntetnie szakképesítését, értesítési címét, valamint a tervezői névjegyzékben szereplő nyilvántartási számát. Összeférhetetlenségi szabály, hogy nem folytathat tűzvédelmi tervezői tevékenységet a tűzvédelmi dokumentáció engedélyezésében, szakhatósági bírálatában vagy az annak alapján megvalósítandó építmény, berendezés kivitelezésében és annak használatbavétele során hatósági feladatot ellátó személy.

Ajánlott irodalom

A fejezet szövegében lábjegyzetben meghatározott jogszabályok, közjogi szervezetszabályozó eszközök és belső irányítási normák.

2. Az Országos Tűzvédelmi Szabályzat előírásai és követelményei

2.1. Általános tűzvédelmi műszaki követelmények

2.1.1. A tűzvédelemmel kapcsolatos műszaki követelmények és azok alkalmazása

A tűzvédelem műszaki követelményeinek érvényesülése fontos közérdek. Az alapvető műszaki követelményeket műszaki tartalmú jogszabályok határozzák meg. A jogalkotás elvei szerint elvárás, hogy jogszabály ne tartalmazzon részletes műszaki, technikai előírásokat. Ezt az elvet követi az Országos Tűzvédelmi Szabályzat⁹⁵ (OTSZ) is, miszerint elsősorban a tűzvédelem érdekében szükséges jogi elvárásokat, műszaki követelményeket, az elérendő biztonsági szintet határozza meg. A tűzvédelmi biztonságossági követelmények és az OTSZ-ben meghatározott védelmi célok megvalósításának részletszabályait, méretezési, számítási eljárásait más – részletes műszaki követelményeket tartalmazó – normák, szabványok és tűzvédelmi műszaki követelmények tartalmazzák, vagy a tervező saját kreatív eljárása, mérnöki módszere szerint oldja meg.

Tűzvédelmi, biztonságossági követelmény alatt az építési termék, tűzoltó-technikai termék, tűz- vagy robbanásveszélyes készülék, gép, berendezés tűzvédelmi, biztonságossági tulajdonságát, jellemzőjét megállapító műszaki előírást kell érteni. A tűzvédelmi biztonságossági követelményeket meghatározó műszaki előírások, műszaki tartalmú alapidokumentumok, amelyek lehetnek európai uniós jogi aktusok, jogszabályok, harmonizált, európai vagy nemzeti szabványok, európai műszaki értékelések, nemzeti műszaki értékelések, hatályos építőipari műszaki engedélyek vagy műszaki irányelvek.

A Tűzvédelmi törvény rendelkezései szerint az OTSZ meghatározza az épületek, építmények létesítési és használati, valamint a tűzoltóságok beavatkozásával kapcsolatos tűzvédelmi követelményeket, az elérendő biztonsági szintet.

Az OTSZ-ben meghatározott biztonsági követelmények figyelembevételével a tűzvédelmi műszaki irányelvek kidolgozásáért felelős bizottság – Tűzvédelmi Műszaki Bizottság – (továbbiakban: Bizottság) kidolgozza az OTSZ-ben meghatározott biztonsági szintnek megfelelő egyes műszaki megoldásokat, számítási módszereket tartalmazó Tűzvédelmi

95 54/2014 (XII. 5.) BM rendelet az Országos Tűzvédelmi Szabályzatról

Műszaki Irányelveket (TvMI). A Bizottság által szakmailag kidolgozott TvMI-eket a BM OKF főigazgatója adja ki, és azok folyamatos gondozása, korszerűsítése a Bizottság⁹⁶ feladata.

Az OTSZ-ben meghatározott biztonsági szint tehát elérhető:

- tűzvédelmet érintő nemzeti szabvány betartásával,
- a tűzvédelmi műszaki irányelvekben kidolgozott műszaki megoldások, számítási módszerek alkalmazásával, vagy
- a tűzvédelmi műszaki irányelvektől vagy a nemzeti szabványtól részben vagy teljesen eltérő megoldással, ha az azonos biztonsági szintet a tervező igazolja, és a hatóság azt elbírálja és jóváhagyja.

Az OTSZ-ben meghatározott követelményeket kell megtartani a létesítmény, építmény, építményrész tervezése és kivitelezése, átalakítása, bővítése, korszerűsítése, helyreállítása, felújítása, használata, a rendeltetés módosítása; a beépített tűzvédelmi berendezés létesítése, átalakítása, megszüntetése, használata; gép, berendezés, eszköz használata, tárolása; anyagok előállítása, használata, tárolása; a szabadtéri rendezvények tartása, és más, tűzvédelmet érintő használat, tevékenység során.

Meglévő építmények, építményrészek átalakítása, bővítése, korszerűsítése, helyreállítása, felújítása, rendeltetésének módosítása esetén az OTSZ követelményeit az átalakítás mértékének, körének és az építmény, építményrész tűzvédelmi helyzetét befolyásoló hatásainak figyelembevételével kell alkalmazni.

Fontos alkalmazási szabály, hogy amennyiben az OTSZ nem tartalmaz a fenti esetekre előírást, akkor a vonatkozó műszaki követelmények tűzvédelmi rendelkezéseit vagy azzal egyenértékű megoldást, kialakítást kell alkalmazni.

A műszaki követelmények alkalmazásának önkéntességét és rugalmasságát – a tervezői szabadság és felelősség érvényesülését – biztosítja, hogy az OTSZ-ben foglalt előírásoktól – Kormányrendeletben⁹⁷ meghatározott kivételekkel – a tűzvédelmi hatóság eltérést engedélyezhet, ha a tervező igazolja az ott meghatározott védelmi célok és az elérendő biztonsági szint teljesülését.

A Tűzvédelmi Műszaki Irányelvek kiadása és alkalmazása

A TvMI az OTSZ-ben meghatározott tűzvédelmi követelményeknek, az elérendő biztonsági szintnek megfelelő, egyes műszaki megoldásokat, számítási módszereket tartalmazó műszaki dokumentum.

A TvMI-k kidolgozását a BM rendeletben meghatározott Tűzvédelmi Műszaki Bizottság végzi, és kiadására a BM OKF főigazgatója jogosult. A kiadott TvMI-k a BM OKF honlapján nyilvánosan elérhetők, és rendszeresen frissítésre kerülnek.

A TvMI-k olyan választható műszaki megoldásokat, számítási módszereket tartalmaznak, amelyekkel teljesül az OTSZ-ben meghatározott elvárt biztonsági szint. A TvMI-be tehát bekerülnek azok a választható megoldási lehetőségek, amelyekre hivatkozás van az OTSZ-ben és az általuk leírt megoldások alkalmazásával az OTSZ követelményei (külön bizonyítás nélkül) megtartottnak tekintendők.

96 53/2014. (XII. 5.) r. a Tűzvédelmi Műszaki Bizottság létrehozásának, összetételének, feladatkörének és működésének részletes szabályairól

97 489/2017. (XII. 29.) Korm. r. a tűzvédelmi hatósági eljárás általános és különös szabályairól

A szabványok alkalmazása

A szabvány egy elismert szabványügyi testület által ismételt vagy folyamatos alkalmazás céljára elfogadott műszaki előírás, amelynek betartása nem kötelező, és amely lehet: nemzetközi szabvány, európai szabvány, harmonizált szabvány, nemzeti szabvány.

A szabványok jogszabállyal ellentétes előírást nem tartalmazhatnak.

Az OTSZ alkalmazása szempontjából kiemelt jelentősége van az Európai Bizottság által az Európai Unió Hivatalos Lapjában kihirdetett harmonizált európai szabványoknak, amelyeket minden európai uniós országnak, Magyarországnak is kötelező átvennie. Jelentőségük abban áll, hogy a harmonizált szabványok az Európai Bizottság megrendelésére, kimondottan a műszaki direktívában nevesített, alapvető biztonsági követelmények alapján készített műszaki előírások. Az azokban foglalt megoldásokat az egész Európai Unióban lehet alkalmazni, és azt mindenkinek el kell fogadnia. Az elvárható biztonságot a harmonizált szabvány szerinti műszaki megoldás adja. Harmonizált szabvány hiányában a nemzeti szabályozás is megfelelő alap ahhoz a vélelemhez, hogy az alapvető biztonságossági követelmények teljesülnek.

A szabványok alkalmazása szempontjából az önkéntességet⁹⁸ minden esetben biztosítani kell. Ennek során jogszabály elrendelheti ezek alkalmazását, de meg kell teremteni annak lehetőségét, hogy a szabványban foglalttal azonos biztonsági szintű, de az abban foglaltaktól eltérő műszaki megoldás is megvalósulhasson. A szabványelőírástól eltérő megoldás védelmi céloknak való megfelelését és legalább a szabványkövetelménnyel azonos biztonsági szint teljesülését a tervezőnek (alkalmazónak) kell bizonyítani, és ahhoz tűzvédelmi ügyekben a hatóság elbírálása, valamint jóváhagyása szükséges.

Az OTSZ szabályozási szerkezete

Az OTSZ általános rendelkezés része tartalmazza a jogszabály alkalmazására vonatkozó előírásokat, és külön fejezetben definiálja az alkalmazott szakmai fogalmakat. Az OTSZ-ben foglalt követelmények az alábbi csoportokba sorolhatók:

- létesítési előírások,
- tűzoltóságok beavatkozásával kapcsolatos követelmények,
- tűzvédelmi használati előírások.

Az OTSZ-ben meghatározott követelmények jellegüket tekintve:

- részben általános követelmények,
- részben kockázattól függő követelmények,
- részben rendeltetéshez kapcsolódó követelmények.

Konkrét probléma rendezése során mindhárom jellegű követelmény előírásait figyelembe kell venni.

2.1.2. A tűzvédelemmel kapcsolatos védelmi célok rendszere és a tűzvédelmi tervezés kiindulási feltételei

A védelmi célok rendszere

Az OTSZ a tűzvédelmi követelményeket meghatározott és rendszerezett védelmi célokhoz rendeli. A védelmi célok fő területei az életvédelmi és az értékvédelmi célok. Az értékvédelmi célok között határozottan különbséget tesz a közösségi értékvédelmi és tulajdonosi értékvédelmi célok között. Az értékvédelmi célok elkülönítése a kockázatvállalás szempontjából egyfajta prioritást alapoz meg, és lehetőséget teremt a rugalmasabb

98 1995. évi XXVIII. törvény a nemzeti szabványosításról

tulajdonosi/beruházói döntésekre. Az OTSZ a rugalmas tulajdonosi döntések határát egyértelműen meghúzza azzal a szabállyal, hogy a tulajdonosi értékvédelmi célok teljesülése érdekében tett tulajdonosi intézkedések nem befolyásolhatják kedvezőtlenül az életvédelmi és a közösségi értékvédelmi célok teljesülését.

Az életvédelmi célokhoz tartoznak különösen:

- 1) a veszélyeztetett személyek menekülésének, mentésének biztosítása,
- 2) a menekülés és a mentés során az életfeltételek biztosítása,
- 3) a tűzoltói beavatkozás résztvevőinek védelme és
- 4) a tűzoltói beavatkozás feltételeinek biztosítása.

A közösségi értékvédelmi célokhoz tartoznak különösen:

- 1) a lakáscélú ingatlanállomány védelme,
- 2) a létfontosságú rendszerek egyes elemeinek védelme,
- 3) a társadalom alapvető ellátását biztosító intézmények védelme,
- 4) a kulturális örökség megóvása, védelme és
- 5) a környezet – talaj, élővilág, levegő, víz – megóvása, védelme, a visszafordíthatatlan vagy az aránytalanul nagy ráfordítással megszüntethető károsodás elkerülése.

A tulajdonosi értékvédelmi célokhoz tartoznak különösen:

- 1) a működés, üzemelés folyamatosságának fenntartása,
- 2) a tulajdon, raktárkészlet, állatállomány védelme,
- 3) az eszközök, berendezések védelme, működőképességük fenntartása,
- 4) a piacvesztés elkerülése és
- 5) a beruházói, biztosítási, üzemeltetési költségek optimalizálása.

A tűzvédelmi tervezés kiindulási feltételei

A tervezéssel kapcsolatos kiindulási feltételekkel az OTSZ meghatározza azokat a kereteket, peremfeltételeket, amelyeket a tervező tűzvédelmi szempontból alapul vehet a tervezés során. Ezek a feltevések (fikciók), amelyeket az elbírálás során a tűzvédelmi hatóság is alapul vesz, az alábbiak:

- 1) a tervezés során az építmény tűzvédelmi megoldásait egyidejűleg egyetlen, az építmény tetszőleges pontján keletkező tűz károsító hatásainak figyelembevételével kell tervezni és méretezni;
- 2) azt kell feltételezni, hogy az építményt a tűz keletkezésekor rendeltetésszerűen használják;
- 3) abból kell kiindulni, hogy a veszélyeztetett személyek létszáma és menekülési képessége a rendeltetésnek megfelelő, továbbá
- 4) a tűzzel egyidejűleg más veszélyt, kárt, a tűzvédelmi megoldások működésképtelenségét okozó esemény nem következik be.

Az OTSZ kötelezi a tervezőt, hogy a tűzvédelmi megoldások közötti összefüggések, kapcsolatok, kapcsolódások tervezése során legyen kellően gondos, és vegye figyelembe az esetlegesen bekövetkező működésképtelenséget előidéző hibák hatását is.

2.1.3. A tűzveszélyességi osztályba sorolás szabályai

A tűzvédelmi rendelkezések alkalmazása során a tűzvédelmi követelményeket az anyagok és keverékek esetén azok tűzveszélyességi osztálya alapján kell megállapítani.

Az anyagok tűzveszélyességi osztályba sorolása

A tűzveszélyességi osztály az anyagra, keverékre vonatkozó besorolás, amely az anyag, keverék fizikai, kémiai tulajdonságát alapul véve, tűzvédelmi szempontból a viselkedését, veszélyességét jellemzi. Az anyagok tűzveszélyességi szintjét tehát főképp azok tűzveszélyességi osztálya fejezi ki. Az OTSZ az anyagok előállításával, tárolásával, forgalmazásával, szállításával, felhasználásával kapcsolatos tűzvédelmi követelmények jellegét, szigorúságát főképp azok tűzveszélyességi osztályától függően határozza meg. Az anyagok tűzveszélyességi osztályba sorolását elsősorban a halmazállapottól függő – vizsgálattal meghatározott – anyagjellemzők alapján végezzük el. Fontos összefüggés, hogy az anyagok besorolásának szabályai összhangban vannak a kémiai biztonságról szóló törvény anyag- és keverékbesorolási szabályaival, az építési termékek tűzvédelmi osztályaival, valamint a tűzveszélyességi osztályba sorolás korábbi szabályaival.

Az OTSZ az anyagokra vonatkozóan az alábbi három tűzveszélyességi osztályt különbözteti meg:

- „**Fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes**” tűzveszélyességi osztály,
- „**Mérsékeltén tűzveszélyes**” tűzveszélyességi osztály,
- „**Nem tűzveszélyes**” tűzveszélyességi osztály.

Az anyagok és keverékek tűzveszélyességi osztályba sorolására az alábbi szabályok vonatkoznak:

Fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes osztályba tartoznak:

1) A CLP rendelet szerinti:

- instabil robbanóanyagok, továbbá az 1.1-1.5. alosztályba tartozó robbanóanyagok,
- 1. és 2. kategóriába tartozó tűzveszélyes gázok, valamint az A és B kategóriába tartozó kémiailag instabil gázok,
- 1. és 2. kategóriába tartozó aeroszolok,
- 1. és 2. kategóriába tartozó tűzveszélyes szilárd anyagok,
- A, B, C vagy D típusú önreaktív anyagok és keverékek,
- 1. kategóriába tartozó piroforos folyadék,
- 1. kategóriába tartozó piroforos szilárd anyag,
- 1. vagy 2. kategóriába tartozó, vízzel érintkezve tűzveszélyes gázokat kibocsátó anyagok és keverékek,
- 1. kategóriába tartozó oxidáló folyadék,
- 1. kategóriába tartozó oxidáló szilárd anyag vagy
- **A, B, C vagy D típusú szerves peroxid,**

2) A CLP rendelet szerinti 1., 2. vagy 3. kategóriába tartozó tűzveszélyes folyadékok közül:

- a 21 °C alatti zárttéri lobbanásponttal rendelkező folyadék,
- a legalább 21 °C zárttéri és legfeljebb 55 °C nyílttéri lobbanásponttal rendelkező folyadék, az olyan vizes diszperziós rendszer kivételével, amelynek lobbanáspontja szabványos módszerrel nem állapítható meg, és éghetőanyag-tartalma 25%-nál nagyobb, víztartalma pedig 50%-nál kisebb,
- **az a folyadék, amelynek üzemi hőmérséklete meghaladja a 35 °C-ot, és nagyobb, mint a nyílttéri lobbanáspont 20 °C-kal csökkentett értéke, a legalább 50 °C nyílttéri lobbanásponttal rendelkező gázolaj, tüzelőolaj és világításra használt petróleum kivételével,**

- 3) ***A nem a fenti CLP –be sorolt, valamint nem a mérsékelten tűzveszélyes osztályba sorolt anyagok és keverékek közül az, amely:***
- éghető gáz,
 - éghető gőz, köd,
 - por, valamint egyéb kis méretű szilárd anyag levegővel képzett robbanásveszélyes keveréke,
 - 21 °C alatti zárttéri lobbasponttal rendelkező folyadék és olvadék,
 - legalább 21 °C zárttéri lobbasponttal rendelkező folyadék és olvadék, ha nyílttéri lobbaspontja legfeljebb 55 °C, valamint
 - **folyadék és olvadék, és amelynek az üzemi hőmérséklete meghaladja a 35 °C-ot, és nagyobb, mint a nyílttéri lobbaspontjának 20 °C-kal csökkentett értéke.**

Mérsékelten tűzveszélyes osztályba tartoznak:

- 1) ***A CLP rendelet szerinti veszélyességi osztályok egyikébe sorolt anyagok és keverékek közül:***
- az 1.6. alosztályba tartozó robbanóanyag,
 - az 1. kategóriába tartozó oxidáló gáz,
 - az E, F és G típusú önreaktív anyagok és keverékek,
 - az 1. és 2. kategóriába tartozó önmelegedő anyagok és keverékek,
 - a 3. kategóriába tartozó, vízzel érintkezve tűzveszélyes gázokat kibocsátó anyagok és keverékek,
 - a 2. és 3. kategóriába tartozó oxidáló folyadék,
 - a 2. és 3. kategóriába tartozó oxidáló szilárd anyag,
 - **az E, F és G típusú szerves peroxid,**
- 2) ***A CLP rendelet szerinti veszélyességi osztályok egyikébe sorolt anyagok és keverékek közül az 1., 2. vagy 3. kategóriába tartozó tűzveszélyes folyadékok közül***
- az 55 °C-nál nagyobb nyílttéri lobbasponttal rendelkező folyadék,
 - az a folyadék, amelynek az üzemi hőmérséklete meghaladja a 35 °C-ot, és a nyílttéri lobbaspontjánál legalább 20 °C-kal kisebb,
 - az olyan vizes diszperziós rendszer, amelynek lobbaspontja szabványos módszerrel nem állapítható meg, és éghetőanyag-tartalma 25%-nál nagyobb, víztartalma pedig 50%-nál kisebb, valamint
 - a legalább 50 °C nyílttéri lobbasponttal rendelkező gázolaj, tüzelőolaj és világításra használt petróleum,
- 3) ***A CLP rendeletbe nem tartozó anyagok és keverékek közül:***
- az a szilárd éghető anyag, amely nem tartozik fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes osztályba,
 - az a gáz, amely önmaga nem ég, de az égést táplálja, a levegő kivételével,
 - a vonatkozó műszaki követelmény szerinti eljárással meghatározott, 150 °C-nál magasabb gyulladási hőmérsékletű, B-F tűzvédelmi osztályú építőanyag,
 - az a vizes diszperziós rendszer, amelynek lobbaspontja szabványos módszerrel nem állapítható meg, és éghetőanyag-tartalma 25%-nál nagyobb, víztartalma pedig 50%-nál kisebb,
 - az 55 °C feletti nyílttéri lobbasponttal rendelkező folyadék és olvadék,
 - **az a folyadék és olvadék, amelynek üzemi hőmérséklete meghaladja a 35 °C-ot, és a nyílttéri lobbaspontjánál legalább 20 °C-kal kisebb.**

Nem tűzveszélyes osztályba tartozik:

- a nem éghető anyag, ha nem tartozik a fokozottan tűz- vagy robbanás veszélyes vagy a mérsékelt tűzveszélyes osztályba,
- az A1 vagy A2 tűzvédelmi osztályú építőanyag és
- **a CLP rendelet szerinti 3. kategóriába tartozó aeroszol.**

Az anyagok és keverékek tűzveszélyességi osztályokba sorolása során tehát két szempont szerint vizsgáljuk a követelményeket: egyrészt vizsgáljuk minden tűzveszélyességi osztálynál, hogy a CLP szerint besorolt anyagról van-e szó, például a biztonsági adatlap alapján) vagy CLP-n kívüli anyagot sorolunk-e be.

Az éghető folyadékok tűzveszélyességi fokozatai:

Az éghető folyadékokat és olvadékokat a tűzveszélyességi osztály mellett a tűzveszélyességi fokozattal is jellemezzük, amit nemzetközi előírások tesznek szükségessé. Az éghető folyadékok szabványos⁹⁹ tűzveszélyességi fokozatba sorolásának főbb jellemzőit a **2. számú táblázat** tartalmazza. Az OTSZ az I. és II. tűzveszélyességi fokozatú folyadékokat a besorolási paraméterek azonossága miatt „fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes folyadék” megnevezéssel szabályozza.

2.1.4. A kockázati osztályok és a kockázati osztályba sorolás szabályai

A tűzvédelmi létesítési szabályok meghatározása során a követelményeket:

- a kockázati egységek és a speciális építmények esetén azok kockázati osztálya alapján,
- az épületek, az önálló épületrészek esetén azok mértékadó kockázati osztálya alapján kell megállapítani.

Az építményeket alkotó terek és térrészek tűzvédelmi követelményeket befolyásoló kockázatának megállapításához meg kell határozni:

- az adott épületet, önálló épületrészt alkotó kockázati egységeket,
- a kockázati egységek kockázati osztályait, és azok figyelembevételével
- az épület, önálló épületrész mértékadó kockázati osztályát, továbbá
- a speciális építmény¹⁰⁰ esetén annak kockázati osztályát.

A kockázati egységek kiterjedését és azok kockázati osztályát a tűzvédelmi dokumentációt készítő személy határozza meg.

A kockázati egységek lényege és meghatározása

A kockázati egység az építmény vagy annak tűzterjedésgátlás szempontjából körülhatárolt része, amelyen belül a kockázati osztályt meghatározó körülményeket a tervezés során azonos mértékben és módon veszik figyelembe.

A kockázati egység lehet:

- 1) egy önálló rendeltetési egység,
- 2) szomszédos önálló rendeltetési egységek csoportja,¹⁰¹
- 3) speciális építmény,
- 4) az épületnek, az önálló épületrésznek, a speciális építménynek a tűzvédelmi dokumentáció készítéséért felelős személy által meghatározott része.

99 MSZ 9790

100 OTSZ 4.§ 121 p.

101 OTSZ 11.§

A kockázati egység részét képezheti a rendeltetési egységhez tartozó:

- 1) közlekedő helyiség,
- 2) rendeltetéssel összefüggő tárolásra szolgáló tároló helyiség,
- 3) legfeljebb 4 parkoló állással rendelkező gépkocsitároló-helyiség,
- 4) villamos, valamint gépészeti helyiség,
- 5) ipari, mezőgazdasági, tárolási alaprendeltetés esetén a rendeltetéssel összefüggő szociális helyiség és az üzemviteli, adminisztratív tevékenységek ellátását biztosító helyiség.

A kockázati egység kiterjedésének meghatározása

A tűzvédelmi dokumentáció készítéséért felelős személy a kockázati egység kiterjedésének meghatározása során az alábbi tűzvédelmet befolyásoló tényezőket veszi figyelembe:

- 1) a rendeltetést;
- 2) a helyiségek befogadóképességét és az egyes helyiségek közötti helyiségkapcsolatokat;
- 3) a helyiségek elhelyezkedését a kijáratok szinthez képest;
- 4) a benttartózkodó személyek menekülési képességét, helyismeretét, ébrenlétét;
- 5) a személyek mentésének eszközigényét, a mentést segítőkre szükséges és rendelkezésre álló létszámát;
- 6) az előállított, felhasznált, keletkező, tárolt anyagok mennyiségét, tűzveszélyességi jellemzőit és osztályát, olthatóságát;
- 7) az előállítás, használat, tárolás tűzveszélyességet befolyásoló körülményeit;
- 8) a tárolt, kiállított, bemutatott, a rendeltetéshez tartozó tevékenységgel érintett anyagokat, tárgyakat közösségi értékvédelmi szempontból, továbbá pótolhatóságát;
- 9) meglévő építmény esetén az építmény adottságait;
- 10) létfontosságú rendszerelem esetén annak jellemzőit;
- 11) a tevékenység körülményeit, jellemző adottságait, az adott technológiából adódó állapotokat és azok jellemzőit;
- 12) a beépített tűzjelző és tűzoltó berendezéssel való ellátottságot.

Azonos kockázati egységbe helyezhetők az OTSZ-ben meghatározott feltételek esetén:

- a lakások egymással,
- a lakó, a közösségi, a tárolási, az ipari és a mezőgazdasági rendeltetésű önálló rendeltetési egységek egymással, ha az OTSZ vonatkozó táblázata szerinti feltételek teljesülnek, és a beépített tűzjelző vagy tűzoltó berendezés létesítési kötelezettsége esetén a berendezést a befogadó tűzszakasz teljes területén kiépítik, (a lakások kivételével).

A fenti azonos kockázati egységbe helyezés esetén a kockázati egység alaprendeltetése megegyezik a kockázati egységen belüli, azonos alaprendeltetésű önálló rendeltetési egységek alaprendeltetésenként összesített alapterülete alapján a legnagyobb területet elfoglaló alaprendeltetéssel, ha annak alapterülete meghaladja a teljes alapterület 50%-át. Egyéb esetben a kockázati egységet vegyes alaprendeltetésűnek kell tekinteni.

A kockázati osztályok és azok meghatározása

A kockázati osztály a tűz esetén a veszélyeztetettséget, a bekövetkező kár, veszteség súlyosságát, a tűz következtében fellépő további veszélyek mértékét kifejező besorolás. **A kockázat mértéke** szerint a kockázati egység, a speciális építmény, az épület, önálló épületrész, az alábbi kockázati osztályok valamelyikébe sorolható:

MEGNEVEZÉSE, JELÖLÉSE:

- 1) NAGYON ALACSONY KOCKÁZATI OSZTÁLY: **NAK**
- 2) ALACSONY KOCKÁZATI OSZTÁLY: **AK**
- 3) KÖZEPES KOCKÁZATI OSZTÁLY: **KK**
- 4) **MAGAS KOCKÁZATI OSZTÁLY: MK**

A kockázati osztály meghatározásának szabályai

A kockázati egységek kockázati osztályának meghatározási szabályai jelentős részben az adott **kockázati egységek alaprendeltetéséhez** kapcsolódnak.

A kockázati osztály meghatározásának alapszabályai és módszerei:

- 1) A nem ipari, mezőgazdasági vagy tárolási rendeltetésű kockázati egység kockázati osztályát az OTSZ vonatkozó melléklete, táblázatai alapján kell meghatározni.
- 2) A speciális építmény kockázati osztályát az OTSZ XII. fejezet rendelkezései alapján kell meghatározni.
- 3) Az OTSZ 1. sz. mellékletében szereplő tárolási célú rendeltetési egység esetén a vonatkozó táblázatok alapján kell meghatározni.
- 4) Az OTSZ 1.sz. mellékletében nem szereplő ipari és mezőgazdasági alaprendeltetés, valamint az ipari-mezőgazdasági alaprendeltetéstől és speciális rendeltetéstől eltérő rendeltetések esetén a kockázati osztályt a tűzvédelmi dokumentáció készítéséért felelős személy a kockázati egység meghatározásához figyelembe veendő felsorolt jellemzők és a tűzvédelmi helyzetet befolyásoló egyéb körülmények vizsgálatával, mérlegelésével, határozza meg. Ehhez a vonatkozó TvMI (14.1:2020.01.22.) megoldási lehetőségeket tartalmaz.

A mértékadó kockázati osztály

A mértékadó kockázati osztály az építmény, az önálló épületrész, speciális építmény egészére vonatkozó besorolás, amely megegyezik az abban elhelyezkedő kockázati egységek kockázati osztályai közül a legszigorúbbal. Ez a mértékadó kockázati osztály meghatározás **fő szabálya**.

Az épület, az önálló épületrész mértékadó kockázati osztályát a **Főszabály szerint** megállapított kockázati osztály szerint kell besorolni, de ha azok szint száma:

- meghaladja a 4 építményszintet legalább: **AK**,
- meghaladja a 7 építményszintet legalább: **KK**,
- meghaladja a 15 építményszintet: **MK**

osztályba kell sorolni.

Az építményszintek számának gyakorlati meghatározásánál az OTSZ határoz meg figyelmen kívül hagyható területeket.

2.2. A létesítés általános követelményei

2.2.1. Az építőanyagokkal és építményszerkezetekkel szemben támasztott tűzvédelmi követelmények

A tűz elleni védekezés egyik legfontosabb feladata, hogy olyan építmények, létesítmények készüljenek, amelyekben biztonsággal lehet dolgozni, élni, amelyek kielégítik a tűzbiztonsági, élet- és vagyonvédelmi előírásokat.

Alapvető követelmény, hogy tűz esetén az építmény állékonysága egy előírt – de korlátozott – időtartamra biztosítsa a bennlévők biztonságos menekülését, mentésük lehetőségét és a

tűzoltói beavatkozást, továbbá, hogy a tűz más építményt, ingatlant vagy tulajdont a lehető legkisebb mértékben veszélyeztessen. Ennek biztosításában meghatározó szerepe van az épület tervezőjének, felelős műszaki vezetőjének és kivitelezőjének.

Az építési termékek teljesítmény igazolása

Az építmények létesítési biztonsága szempontjából fontos kérdés, hogy a beépíteni tervezett, illetve felhasznált építőanyagoknak milyen a különböző hatásokkal szembeni – így például a tűzhatással szembeni viselkedése, tulajdonsága.

A 305/2011/EU rendeletnek (továbbiakban: CPR) egységes forgalombahozatali előírásai szerint az építési termékek teljesítményének meghatározása a gyártó kötelessége, aki azt **teljesítmény nyilatkozattal** igazolja és meghatározott esetekben CE jelöléssel jelzi.

A CPR rendelet hatálya alá nem tartozó építményszerkezet műszaki előírásban meghatározott tűzvédelmi követelményeknek való megfelelését az alábbi módok valamelyike szerint kell igazolni:

- 1) Magyarországon vagy az Európai Unióban akkreditált **vizsgáló laboratórium** által elvégzett **vizsgálati jelentés**, vagy a vizsgáló laboratórium ez alapján kiadott nyilatkozata,
- 2) a vonatkozó **Eurocode szabványok alapján** elvégzett tűzállósági vagy tűzvédelmi **méretezés**, a méretezésnek megfelelő kivitelezést igazoló felelős műszaki vezető építési napló bejegyzése,
- 3) **szakértői intézet** vagy akkreditált vizsgáló laboratórium igazolása alapján a **felelős műszaki vezető építési napló bejegyzése**,
- 4) a **jogszabályi előírásoknak** való megfelelés igazolására a **felelős műszaki vezető építési napló bejegyzése**, amennyiben az adott összetételű építményszerkezet tűzvédelmi teljesítményét a jogszabály vagy tűzvédelmi műszaki irányelv meghatározza,
- 5) a vonatkozó miniszteri rendeletben¹⁰² meghatározott esetben a **tűzvédelmi szakértő vagy a tűzvédelmi tervező nyilatkozata**.

A Tűzvédelmi törvény követelményei szerint a beépítésre tervezett építési termékek, építményszerkezetek tűzvédelmi tulajdonságait a fentiek szerint kell igazolni. Az építési termékek betervezésével, beépítésével, kivitelezésével, valamint ezek során a termékek teljesítményének igazolásával kapcsolatos részletes szabályokat Kormányrendelet¹⁰³ határozza meg.

Az építési termékek tűzvédelmi osztályai

Az építőanyagokat a tűzvédelmi előírások alkalmazása szempontjából a tűzveszélyességi anyagvizsgálatok során nyert mérési adatok, valamint meghatározott paraméterek és az osztályba sorolással kapcsolatos szabványban rögzített besorolási kritériumok alapján tűzvédelmi osztályokba sorolják.

A vonatkozó műszaki követelmény táblázatos formában tartalmazza azokat a szempontokat, amelyek szerint az osztályba sorolás elvégezhető. A vonatkozó szabvány **7-7 tűzvédelmi osztályt** különböztet meg, az építési anyagokra általában, valamint külön a padlóburkolatokra és a csőszigetelésekre.

¹⁰² 55/2013. (X. 2.) BM rendelet az egyes építményszerkezetek tűzvédelmi követelményeknek való megfeleléségének a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szóló 1996. évi XXXI. törvény 13. § (4) bekezdés e) pontja szerinti igazolásának eseteiről és módjáról

¹⁰³ 275/2013. (VII. 16.) Korm. rendelet az építési termék építménybe történő betervezésének és beépítésének, ennek során a teljesítmény igazolásának részletes szabályairól

Ezeket a tűzvédelmi osztályokat a következőképpen jelölik:

- **-A1; A2; B; C; D; E; F** (építésianyagok általában)
- **-A1fl; A2 fl; B fl; C fl; D fl; E fl; F fl** (padlóburkolatok)
- **-A1L; A2L; BL; CL; DL; EL; FL** (csőszigetelések)

A fő tűzvédelmi osztályok meghatározása mellett:

- az **A2–E, A2L–EL** tűzvédelmi osztályok esetén a **füstképződés, és az olvadékképződés,**
- az **A2fl–Dfl** tűzvédelmi osztályok esetén a **füstképződés** kritériumainak figyelembevételével további alkategóriákat határoznak meg,

A füstképződési alkategóriák jelzései: s1; s2; s3.

Az olvadékképződési alkategóriák jelzései: d0, d1, d2.

Az OTSZ általános szerkezeti követelmények körében határozza meg, hogy építőanyagként nem használhatók fel - a vonatkozó műszaki követelményeknek megfelelő vizsgálattal meghatározott -150 C°-nál alacsonyabb gyulladási hőmérsékletű anyagok, ami alól kivétel a kátrány, a bitumen, továbbá a kiszáradt festék- és ragasztóanyagok.

Az F, Ffl és FL tűzvédelmi osztályú építőanyagok, építési termékek, valamint az F, Ffl és FL tűzvédelmi osztályú építőanyagot tartalmazó többretegű építési termékek beépíthetőségére vonatkozóan az OTSZ korlátozásokat határoz meg.

Az építményszerkezetek tűzvédelmi jellemzői

Az építményeket különböző építményszerkezetek alkotják, amely szerkezetek építési termékek (beleértve a készleteket is) összeépítésével kerülnek létrehozásra. Az építményszerkezetek fő tűzvédelmi jellemzőiként azok **tűzvédelmi osztályát**, és az egyes szerkezetek **tűzvédelmi teljesítmény jellemzőit** kell szem előtt tartani. Az alkalmazni tervezett építményszerkezetek tűzvédelmi jellemzőire vonatkozó alapvető követelményeket az OTSZ határozza meg. A meglévő és az OTSZ-ben részleteiben nem értelmezett építményszerkezeti tűzvédelmi jellemzők meghatározásához, alkalmazásához a vonatkozó TvMI tartalmaz iránymutatást.

Az építményszerkezetek tűzvédelmi osztályai

A betervezhetőség és a beépíthetőség szempontjából -néhány kivételtől eltekintve -az építményszerkezeteknek is meg kell határozni – és igazolni kell a **tűzvédelmi osztályát**. Az osztályba sorolás kritériumainak meghatározásához és a gyakorlati tervezői munkához a vonatkozó TvMI tartalmaz irányelveket és megoldásokat, a szerkezetek funkciói, alkotóanyagai és a kialakítás figyelembevételével. Jelölésükre az építési termékek tűzvédelmi osztályainál megismert („A1 –től F”-ig, illetve „d” és „s”) jelölési rendet kell alkalmazni.

Az építményszerkezetek tűzállósági teljesítmény jellemzői

A különböző építményszerkezetek az alábbi tűzvédelmi teljesítmény jellemzők közül valamelyiknek – vagy funkciójuktól függően többnek – kell, hogy megfeleljenek:

- 1) **teherhordó képesség** (jele: **R**): a szerkezeti elemek azon képessége, hogy egy bizonyos ideig egy vagy több oldalukon fennálló meghatározott mechanikai igénybevétel mellett ellenállnak a tűz hatásának szerkezeti stabilitásuk bármilyen vesztesége nélkül;
- 2) **integritás** (jele: **E**): az építményszerkezetnek egy elválasztó funkcióval rendelkező képessége, amikor a szerkezet egyik oldalán történő tűzkitétellel szemben ellenáll anélkül, hogy a tűz a lángok vagy a forró gázok átjutása következtében áttérjedne a

másik oldalra, s azok a ki nem tett felületen vagy a felülettel szomszédos bármely anyagon gyulladást okozhatnak;

- 3) **szigetelés** (jele: **I**): az építményszerkezet azon képessége, hogy ellenáll a csak egyik oldalon bekövetkező tűzkitétnek anélkül, hogy szignifikáns hőátadás eredményeként a tűz átjutása bekövetkezne a kitett felületről a ki nem tett felületre;
- 4) **sugárzás** (jele: **W**): az építményszerkezeti elemek azon képessége, amely egy oldalon történő tűzkitét esetén vagy a szerkezeten keresztül, vagy a ki nem tett felülettől a szomszédos anyagok felé irányuló jelentős hőszugárzás csökkentése eredményeként csökkenti a tűz átmenetének valószínűségét;
- 5) **mechanikai hatás** (jele: **M**): az építményszerkezeteknek az a képessége, hogy ütésnek ellenállnak abban az esetben, ha a tűzben egy másik komponens szerkezeti hibája következtében az illető szerkezethez ütődik;
- 6) **önzáródás** (jele: **C**): egy ajtó- vagy egy zárszerkezet azon képessége, hogy automatikusan becsukódik, és ezáltal lezár egy nyílást;
- 7) **füstáteresztés** (jele: **S**): építményszerkezetek azon képessége, hogy csökkentik vagy eliminálják a gázok vagy a füst átjutását az építményszerkezet egyik oldaláról a másikra;
- 8) **„koromtűz”-zel szembeni ellenálló képesség** (jele: **G**): kémények és égéstermék-elvezetők ellenálló képessége koromlerakódásból származó tűzzel szemben;
- 9) **üzemképesség fenntartása** (jele: **P** vagy **PH**): tűz esetén kábelek áramellátási és/vagy jelátviteli képességének folyamatos fennmaradása;
- 10) **tűzvédő képesség** (jele: **K**): fal- és mennyezetburkolatok, valamint álmennyezetek azon képessége, amely a mögöttük/fölöttük lévő anyagnak egy bizonyos ideig védelmet biztosít (tűzzel, szenesedéssel és más hőkárosodással szemben).

Az osztályozási időtartam változatok (határértékek) lehetnek: 15, 30, 60, 90, 120 és 180 perc. Az OTSZ szerkezettípusonként határoz meg határérték (időtartam) követelményeket.

Alapvető követelmény, hogy az igazolt teljesítmények alapján az építési termékeket és az építményszerkezeteket a tervezés során úgy kell megválasztani, hogy:

- 1) a kockázat függvényében a tartószerkezetek teherhordó képességüket, a térelhatároló szerkezetek integritásukat és hőszigetelő képességüket –a várható tűzhatást figyelembe véve –az OTSZ szerinti időtartamig megőrizték,
- 2) a tűzvédelmi célú építményszerkezetek, építési termékek tűz esetén szerepüket az OTSZ szerinti időtartamig töltsék be, funkciójukat tartsák meg és a tűz jelenlétére hatékonyan reagáljanak,
- 3) a tűz és kísérőjelenségei terjedését funkciójuknak megfelelően gátolják, nehezítsék vagy irányítsák, valamint
- 4) a belőlük fejlődő hő, füst és égéstermékek mennyisége a lehető legkisebb legyen.

Az építmények általános szerkezeti követelményei

Az OTSZ **tűzeseti állékonysági követelményként** határozza meg, hogy az épületek, speciális építmények tervezése és megvalósítása során figyelembe kell venni a tűzesetek során keletkező hő és füst káros hatásait.

A tartószerkezeteket úgy kell megtervezni, kivitelezni, hogy tűz esetén az OTSZ-ben előírt időtartamig:

- azok teherhordó képessége megmaradjon;
- szerkezeti állékonyságával biztosítsa a védelmi szerkezetek rendeltetésének ellátását;
- a tűzzakasz vagy önálló épületrész a tűz és kísérő jelenségei elleni védelmi képességét be tudja tölteni.

Az OTSZ egyes – tételesen felsorolt – építmények építményszerkezeteivel szemben nem támaszt tűzvédelmi követelményt.

Az építmények tűzeseti állékonyságával kapcsolatosan általános követelmény, hogy az építmények szerkezeti állékonyságát biztosító tartószerkezeti elemek feleljenek meg az OTSZ vonatkozó táblázatában meghatározott tűzvédelmi osztály és tűzállósági teljesítmény, valamint az OTSZ külön meghatározott követelményeinek.

Az OTSZ a szerkezeti követelmények körében elvárásokat határoz meg továbbá:

- 1) az épületnek minősülő, illetve annak nem minősülő konténerekkel;
- 2) az időjárás elleni védelmet biztosító előtető, tető építményszerkezeteivel;
- 3) az építmények szerkezeti állékonyságát biztosító tartószerkezeti elemekkel;
- 4) az áthidalók tűzvédelmi osztály- és tűzállósági teljesítmény követelményével;
- 5) a földszintes vagy alappincézett földszintes, kizárólag ipari, mezőgazdasági vagy tárolási alaprendeltetésű kockázati egységeket tartalmazó épület szerkezeteivel;
- 6) a tűzállósági teljesítmény nélküli szintosztó födém, lakáson belüli galéria és az azt kiszolgáló lépcsőszerkezeteivel;
- 7) a tűzeseti fogyasztók és kapcsolódó rendszerelemek rögzítésével, felszerelésével kapcsolatban.

Elvárásként fogalmazza meg, hogy:

- az egyes építményszerkezetekre vonatkozó követelményeket az építményszerkezetek építményen belül betöltött statikai szerepének, a teherátadás rendjének, az építményszerkezet tönkremenetele által más építményszerkezetre gyakorolt hatásainak figyelembevételével határozzák meg;
- az egyes építményszerkezetek alátámasztására, gyámolítására, függesztésére, merevítésére nem alkalmazható az adott szerkezet tűzállósági követelményénél kisebb tűzállóságú szerkezet;
- az épület, illetve az épület egy dilatációs egységének globális merevségét biztosító építményszerkezetek, így különösen a pillérek, födémek, keretszerkezetek, merevítések elemei mindegyikére a merevítésben részt vevő, legnagyobb tűzállósági követelményű szerkezeti elem tűzállósági teljesítményét kell alkalmazni.

A korábbiakhoz képest engedmény, hogy a legfeljebb 4 szintes, NAK vagy AK mértékadó kockázati osztályba tartozó épületek tartószerkezete létesíthető az elvárt tűzállósági teljesítménynek megfelelő faanyagú szerkezetből, ha annak tűzvédelmi osztálya legalább D-s2, d0, és a szerkezeti kapcsolatok elvárt tűzállósági teljesítményét biztosítják.

A szerkezeti követelmények kielégítésére alkalmazható megoldások tekintetében a vonatkozó TvMI tartalmaz iránymutatást.

2.2.3. A tűzterjedés elleni védelem megoldásai

Az építmények tűzvédelmi biztonsága szempontjából fontos, hogy egy keletkezett tűznek az épületen belül, az épületek között, valamint az épületek és szabadterek között minél kevesebb áttérjedési lehetősége legyen.

A tűzterjedés elleni védelem olyan megoldások összessége, amelyek folytonos alkalmazásával a tűz áttérjedése a védett építményre, építményrészre, szabadtéri tárolási egységre meggátolható a következő módszerek valamelyikével:

- 1) **tűztávolság tartásával;**
- 2) **tűzgátló építményszerkezet kialakításával;**
- 3) **beépített tűzterjedésgátló berendezés beépítésével; vagy**
- 4) **egyéb, a tűzterjedési vagy tűzállósági határértéket biztosító kialakítással.**

Ilyen szempontból alapkövetelmény, hogy korlátozni kell a tűz és kísérelésjelei áttérjedését:

- 1) a szomszédos építményekre;
- 2) a menekülési útvonalakra;
- 3) a szomszédos tűzszakaszokra;
- 4) a szomszédos önálló rendeltetési egységekre;
- 5) a tűz keletkezési helyétől eltérő építményszintekre;
- 6) a tűzgátló szerkezetekkel határolt terekre és
- 7) az átmeneti védett terekre.

A tűzterjedés elleni védelem alkalmazható módzataira a vonatkozó TvMI¹⁰⁴ tartalmaz megoldási lehetőségeket.

Tűzterjedés elleni védelem a szomszédos építmények és szabadtéri tárolási egységek között

A tűz áttérjedését meg kell gátolni:

- 1) az azonos vagy szomszédos telken álló, szomszédos épületek között;
- 2) a szabadtéri tárolóterület, tárolási egysége és a szomszédos épület között;
- 3) a szabadtéri tárolóterület szomszédos tárolási egységeiből kialakított tűzszakaszok között;
- 4) a speciális építmények és a szomszédos épület vagy speciális építmény között, ha azt az OTSZ előírja.

A tűzterjedés elleni védelem biztosítható: tűztávolság tartásával, vagy az OTSZ-ben meghatározott körülmények esetén **tűzfal létesítésével**, valamint azonos telken a **homlokzat és a tető** tűztávolságon belüli részének tűzterjedés ellen védő kialakításával.

A tűztávolság biztosítása

A tűztávolság a külön tűzszakaszba tartozó szomszédos építmények, szomszédos szabadtéri tárolási egységek, szomszédos építmény és szabadtéri tárolási egység között megengedett legkisebb, vízszintesen mért távolság.

A szükséges tűztávolság megállapítása az OTSZ vonatkozó táblázatai¹⁰⁵ alapján, speciális építmény esetén az OTSZ külön fejezete¹⁰⁶ szerint vagy számítással lehetséges.

A szabadtéri tárolóterület tűztávolságának táblázat szerinti meghatározása esetén szomszédos tárolási egységek között az egyes tárolási egységekhez hozzárendelt tűztávolságok közül a nagyobbakat kell biztosítani.

A tűzterjedés elleni védelem építményrészek között

A tűzterjedés elleni védelem megfelelő megoldását kell biztosítani:

- a szomszédos tűzszakaszok között és
- a szomszédos kockázati egységek között.

Továbbá, ha az OTSZ rendelkezései azt előírják:

- 1) a homlokzaton és a tetőn,
- 2) a speciális építményen belül,

104 TvMI2 4: 2020. 01. 22. Tűzterjedés elleni védelem

105 OTSZ 3. melléklet 1-3. táblázata

106 OTSZ XII. fejezet

- 3) az azonos tűzszakaszba tartozó szomszédos helyiségek, helyiségcsoportok között,
- 4) az azonos tűzszakaszba tartozó építményszintek között.

A tűzgátló építményszerkezeteknek a tűzterjedés elleni védelem céljából való alkalmazása esetén az OTSZ-ben meghatározott¹⁰⁷ tűzvédelmi osztály és tűzállósági teljesítmény követelményeket kell teljesíteni.

A tűzterjedés elleni védelem beépített tűzterjedésgátló berendezéssel is megoldható, aminek meg kell felelnie az OTSZ-ben külön meghatározott követelményeknek¹⁰⁸.

A tűzszakaszolás követelményei

A tűzszakasz az épület, a speciális építmény, a szabadtéri tárolóterület meghatározott része, amelyet a szomszédos építmény- és térrésztől tűzterjedés ellen védetten alakítanak ki. A tűzszakasz terület az egy adott tűzszakaszhoz tartozó helyiségek nettó alapterületének összessége m²-ben.

Tűzszakaszokat kell kialakítani:

- 1) a kockázati egységen belül, ha annak alapterülete meghaladja az OTSZ táblázata szerint megengedett legnagyobb tűzszakasz méretet;
- 2) a szabadtéri tárolóterület tárolási egységeiből, ha azok összesített alapterülete, kiterjedése meghaladja az OTSZ szerint megengedett legnagyobb tűzszakasz méretet;
- 3) a speciális építményben az OTSZ külön fejezete¹⁰⁹ szerint;
- 4) közműalagútban, ha annak szükségességét a tűzvédelmi szakhatóság a tűzterjedés gátlása céljából előírja.

Az építmény tűzszakaszainak legnagyobb megengedett méretét (alapterület/térfogat) az OTSZ az alaprendeltetés és a beépített tűzvédelmi berendezés kiépítettsége figyelembevételével határozza meg¹¹⁰.

A szabadtéri tárolóterület tárolási egységeiből kialakított tűzszakasz megengedett legnagyobb kiterjedése:

- kizárólag nem tűzveszélyes anyag, termék esetén, ha azt éghető anyagú csomagolás, tárolóeszköz nélkül tárolják 10.000 m²;
- nem tűzveszélyes anyag, termék esetén, ha azt éghető anyagú csomagolással vagy éghető anyagú tárolóeszköz alkalmazásával tárolják 4.000 m²;
- tűzveszélyes anyag, termék esetén a csomagolás éghetőségétől függetlenül 2.000 m².

Az OTSZ előírásokat tartalmaz arra,¹¹¹ hogy az eltérő rendeltetésű önálló rendeltetési egységek azonos kockázati egységbe helyezése esetén hogyan kell a tűzszakasz megengedett legnagyobb alapterületét meghatározni. Követelményeket határoz meg továbbá arra is, hogy milyen lehet a tűzszakaszok csatlakozása épületek külső szerkezetein.

A homlokzati tűzterjedés elleni védelem követelményei

A külső térelhatároló fal azonos tűzszakaszhoz tartozó szakaszát – az OTSZ-ben meghatározott kivételekkel¹¹² – homlokzati tűzterjedés elleni védelem biztosításával kell kialakítani.

107 OTSZ 2. melléklet 1. táblázata

108 OTSZ 19.§ (2)

109 OTSZ XII. fejezet

110 Az OTSZ 5. melléklete, speciális építmények esetén az OTSZ XII. fejezete.

111 OTSZ 21.§ (4)

112 OTSZ 24.§ (2)

A homlokzati tűzterjedés elleni védelem magába foglalja:

- a külső térelhatároló fal, a hőszigetelő anyag és a falburkolati, bevonati, külső hőszigetelő kompozit rendszerének tűzvédelmi osztályára, valamint megszakítására előírt követelmények teljesítését;
- átszellőztetett légréses fal kialakítása esetén a légrésen belüli tűzterjedés megakadályozását, valamint
- az OTSZ által előírt homlokzati tűzterjedési határérték teljesítését.

A homlokzati tűzterjedési határérték

A homlokzati tűzterjedési határérték a vonatkozó műszaki követelményeknek megfelelő vizsgálat kezdetétől számított – a tűznek a homlokzati építményszerkezeteken történő terjedésére jellemző határállapot bekövetkezéséig eltelt – idő. Az OTSZ követelményeket határoz meg bizonyos homlokzati kialakítások tűzterjedési határértékeire vonatkozóan.

A tűzfalak és tűzgátló lezárások

A tűzgátló építményszerkezeteket tűzterjedés elleni védelem céljából alkalmazzák azért, hogy a tűz áttérjedését az általa elválasztott térrészek között meghatározott ideig meggátolja. A tűzgátló építményszerkezetek között megkülönböztetünk **tűzgátló alapszerkezeteket, tűzgátló lezárásokat és tűzterjedés elleni gátakat.**

A **tűzgátló alapszerkezetek** közé tartoznak:

- 1) **a tűzfal**, amely a vonatkozó műszaki követelménynek megfelelő tűzállósági határértékű, A1 tűzvédelmi osztályú térelhatároló folytonos függőleges falszerkezet, amit úgy alakítanak ki, hogy az általa elválasztott tűzszakaszok vagy építmények egyikének állékonyágvesztése, illetve az ebből adódó oldalirányú erőhatás esetén is megőrizze tűzterjedéstgátló képességeit;
- 2) **a tűzgátló fal** olyan falszerkezet, amely az általa elválasztott tűzszakaszok, önálló rendeltetési egységek vagy helyiségek között a tűz áttérjedését meghatározott ideig meggátolja;
- 3) **a tűzgátló födém** olyan födémszerkezet, amely az általa elválasztott tűzszakaszok vagy helyiségek között a tűz áttérjedését meghatározott ideig meggátolja;
- 4) **a tűzgátló válaszfal**, tűzgátló lezárások nélkül kialakított, nem teherhordó falszerkezet, amely (a tömör falfelületen vizsgálva) az általa elválasztott helyiségek között a tűz áttérjedését meghatározott – a tűzgátló falra előírt időtartamnál rövidebb – ideig meggátolja.

A tűzgátló lezárások

A tűzgátló lezárás építményszerkezetek nyílásainak, áttöréseinek, valamint vezetékek, vezetékrendszerek átvezetésének tűzterjedést gátló elzárását biztosító műszaki megoldás, amely a tűz nyíláson, áttörésen, valamint a vezetéken keresztüli terjedését meghatározott ideig meggátolja. Ebbe a körbe tartoznak a tűzgátló nyílászárók, a tűzgátló záróelemek, a tűzgátló réskitöltő-réslezáró rendszerek és a tűzgátló lineáris hézagtömítések.

A tűzgátló nyílászáró, a tűzgátló ajtó, ablak, kapu, függönykapu, redőnykapu, zsalu és a technológiai szállítópálya átvezető nyílását lezáró tűzgátló lezárás, amely csukott állapotban a tűz áttérjedését meghatározott ideig meggátolja.

A beépített tűzterjedésgátló berendezés, tűzgátló építményszerkezet helyett, tűzterjedés elleni védelem céljából alkalmazott beépített automatikus tűzvédelmi berendezés, amely a tűz áttérjedését a helyettesített tűzgátló építményszerkezettel védendő térrészben meghatározott ideig meggátolja.

Az OTSZ részletesen meghatározza az egyes tűzgátló szerkezetek és lezárások kialakítási követelményeit, a vonatkozó TvMI pedig iránymutatást tartalmaz az alkalmazható műszaki megoldásokra.

2.2.4. A kiürítés, menekülés, menekítés követelményei

Az építmények, szabadterek biztonsága szempontjából kiemelt jelentőségű követelmény, hogy az ott tartózkodó emberek veszély esetén egészségkárosodás nélkül, mielőbb biztonságos térbe jussanak. A kiürítés és menekülés biztosításának követelményeit az OTSZ határozza meg. A megvalósítás módozataira és a számítási eljárásokra a vonatkozó TvMI¹¹³ tartalmazza az alkalmazásra ajánlott műszaki megoldási lehetőségeket.

A kiürítés és a menekülési útvonal fogalmai

A kiürítés az épületben, speciális építményben tartózkodó személyek eltávoztása, eltávolítása tűz esetén, ami magába foglalja a menekülést és a mentést.

A kiürítés első szakasza a menekülés azon része, amely a tartózkodási helytől a menekülési útvonal eléréséig, vagy ha a menekülési útvonal igénybevétele nélkül biztosítható, az átmeneti védett térbe vagy a biztonságos térbe jutásig tart.

A kiürítés második szakasza a menekülés azon része, amely a menekülési útvonal elérésétől a biztonságos térbe vagy átmeneti védett térbe jutásig tart.

A menekülési útvonal a menekülő személyek által igénybe vett közlekedési útvonal, amely kialakításával tűz esetén a kiürítés második szakaszában – lakás esetén a lakásbejáratot, tömegtartózkodásra szolgáló helyiség esetén a helyiség kiürítésére szolgáló nyílászárót követő útvonalon – biztosítja a menekülő személyek biztonságát a meneküléshez szükséges időtartamig.

Az építményben tartózkodók védelme érdekében **alapvető biztonsági követelmények**, hogy biztosítani kell:

- 1) a menekülési útvonal elérhetőségét az építmény bármely pontjáról azon időtartam alatt, ameddig a menekülési útvonalhoz vezető úton az életfeltételek biztosítottak;
- 2) a menekülési útvonal késedelem nélküli használatát, felismerhetőségét, megvilágítását, akadályok feloldását, az átbocsátóképességet;
- 3) a menekülési útvonal védelmét a tűz és kísérőjelenségei ellen;
- 4) a menekülési képességtől függően meghatározott időn vagy távolságon belül a biztonságos térbe vagy az átmeneti védett térbe jutást vagy a tartózkodási hely védelmét.

A kockázattól függően kell fokozott elvárásként biztosítani:

- 1) a tűzről való megfelelő tartalmú, késedelem nélküli, a kiürítés szakaszaihoz igazított tájékoztatást;
- 2) az alternatív menekülési lehetőséget, a többirányú kiürítést;
- 3) a pánik kialakulásának valószínűségét csökkentő műszaki megoldásokat, és
- 4) az építmény környezetében a kijutáshoz, az építmény elhagyásához szükséges és alkalmas területet.

113 TvMI 2.3: 2020. 01. 22. Kiürítés

TvMI 2.3: 2020. 01. 22. Számítógépes tűz – és füstterjedési, valamint menekülési szimuláció

Az életvédelmi követelmények teljesítése érdekében az épületeket úgy kell kialakítani, hogy tűz esetén:

- a benntartózkodó személyek **a tartózkodási helyüket** képező helyiséget elégséges számú, átbecsátóképességű és megfelelő helyen beépített kijáraton **elhagyhassák**, továbbá a tartózkodási helytől mérve a megengedett elérési távolságon belül **menekülési útvonalra, biztonságos térbe vagy átmeneti védett térbe juthassanak;**
- **a nem menthető személyek tartózkodási helye kielégítő védelmet nyújtson** a tűz és kísérőjelenségei ellen.

A létesítés során külön figyelmet kell fordítani a **menekülésben korlátozott személyek menekülési és mentési lehetőségeire.**

A menekülésben korlátozott személyek speciális intézménye olyan menekülésben korlátozott személyek elhelyezésére, ellátására, kezelésére, nevelésére, oktatására, gondozására szolgáló intézmény, amelyben az ott tartózkodó ilyen személyek menekülési képességét az életkoron kívül egyéb tényező is kedvezőtlenül befolyásolja.

Az ilyen rendeltetésű épületekben – a speciálisnak nem minősülő általános iskolák kivételével –, valamint ahol a rendeltetés alapján az OTSZ előírja, a menekülésben korlátozott személyek részére a nem menthető személyek kivételével:

- a kijárat szinten biztonságos térbe jutást;
- a kijárat szinttől eltérő építményszinten pedig átmeneti védett térbe jutást kell biztosítani.

A menekülésben korlátozott személyek számára létesített átmeneti védett térből a mentés lehetőségét biztosítani kell.

Az átmeneti védett tér követelményei

Az átmeneti védett tér **lehet önálló helyiség**, önálló menekülési útvonallal rendelkező **tűzszakasz, füstmentes lépcsőház pihenő része vagy tetőfödém.**

Az átmeneti védett teret úgy kell elhelyezni és kialakítani, hogy az oda menekült, menekített személyek biztonságos térbe mentése menekülési útvonalon keresztül végrehajtható legyen, továbbá annak befogadóképessége megfeleljen az adott építményszinten egyidejűleg tartózkodó, menekülésben korlátozott személyek maximális létszámának. A részletes követelményeket az OTSZ tartalmazza, és a tűzvédelmi szakhatóság további követelményeket határozhat meg. Az átmeneti védett tér kialakítási lehetőségeire a vonatkozó TvMI több műszaki megoldási lehetőséget tartalmaz.

A tartózkodási hely védelme

Az előkészítéssel menthető vagy előkészítéssel sem menthető személyek tartózkodási helyét:

- 1) a szomszédos helyiségektől tűzgátló építményszerkezetekkel kell határolni,
- 2) a homlokzati tűzterjedés ellen védetten kell kialakítani,
- 3) biztonsági világítással kell ellátni, és
- 4) úgy kell kialakítani, hogy a rendeltetésszerű működés fenntartása, az ehhez szükséges berendezések, rendszerek működése biztosított legyen.

Ezeknek a megoldásoknak a megfelelőségét a tűzvédelmi szakhatósággal előzetesen egyeztetni kell.

A menekülési útvonal követelményei

A menekülési útvonal lehet:

- 1) közlekedési útvonalat képező helyiség,
- 2) lépcsőház,
- 3) szabadlépcső vagy
- 4) átrium, nyitott folyosó, függőfolyosó.

Főszabályként csúszda, felvonó – kivéve a menekülési felvonót –, mozgólépcső, valamint 25%-nál meredekebb lejtő menekülés céljából nem vehető figyelembe. Vészlétrát, vészhágcsót menekülés céljára ipari, mezőgazdasági vagy tárolási rendeltetés esetén, valamint gépészeti helyiség, gépészeti tér esetén lehet használni.

A menekülési útvonal építményszerkezetei tűzvédelmi jellemzőinek meg kell felelniük az OTSZ táblázata¹¹⁴ szerinti követelményeknek.

A menekülési útvonal hő és füst elleni védelmét, valamint az útvonal biztonsági világítással, menekülési jelekkel és menekülési útirányjelző rendszerrel történő ellátását az OTSZ vonatkozó rendelkezései szerint kell megoldani, a vonatkozó TvMI figyelembevételével.

Az OTSZ követelményeket határoz meg a menekülési útvonalon beépített nyílászárókra, a menekülésre szolgáló lépcsőkre, lépcsőházakra, a kényszertartózkodásra és tömegtartózkodásra szolgáló helyiségek, nézőterek, előadótermek, rendezvénytermek kiüríthetőség szempontjából biztonságos kialakítására.

A kiüríthetőség bizonyítása és igazolása

A kiürítési számítás során a vonatkozó TvMI¹¹⁵-ben meghatározott megoldásokkal az OTSZ vonatkozó követelményei és táblázata¹¹⁶ szerinti kiürítési normaidők teljesülését kell igazolni. Számítógépes szimuláció alkalmazása esetén ellenőrizni és igazolni kell, hogy a menekülő személyek a vizsgált épületet, épületrészt a kiürítés megengedett időtartamán belül vagy a füstterjedés figyelembevételével biztonságosan el tudják-e hagyni.

2.2.5. A tűzoltó egységek beavatkozását biztosító követelmények

A megelőző tűzvédelmi feladatok és a hozzájuk kapcsolódó jogszabályi követelmények fontos területe annak biztosítása, hogy tűz esetén a tűzoltóság beavatkozásának feltételei a létesítmények területén biztosítva legyenek. A tűzoltó egységek beavatkozásával kapcsolatos követelményeket az OTSZ határozza meg. A követelmények megvalósítási lehetőségeire a vonatkozó TvMI¹¹⁷ tartalmaz alkalmazható megoldási lehetőségeket.

A tűzoltói beavatkozás helyi feltételeivel kapcsolatos általános követelmények

A tűzoltói beavatkozás hatékonysága céljából biztosítani kell:

- 1) az építmény akadálytalan megközelítését tűzoltó gépjárművel,
- 2) az építmény környezetében és az építményen belül a rendeltetésnek megfelelő oltóanyag-ellátást;
- 3) a veszélyforrások felismerésének lehetőségét;
- 4) a tűzoltói beavatkozást segítő berendezéseket, eszközöket és azok tűzoltóság általi kezelhetőségét.

114 OTSZ 2. melléklet 1. táblázata

115 TvMI 2.3: 2020. 01. 22. Kiürítés

116 OTSZ 7. melléklet 4. táblázata

117 TvMI 4.2: 2020. 01. 22. Tűzoltó egységek beavatkozását biztosító követelmények

A kockázattól függően kell fokozott követelmények szerint biztosítani:

- a tűzoltóság késedelem nélküli riasztását, a megfelelően részletes tájékoztatást a tűz helyszínéről és a beavatkozást befolyásoló körülményekről;
- az építmény környezetében a tűzoltó gépjárművek, technikai eszközök működéséhez, működtetéséhez szükséges és igénybe vehető területet, és
- a károkozás nélküli bejutás lehetőségét az építménybe.

A tűzoltási felvonulási út és terület

A tűzoltási felvonulási út, a tűzoltási felvonulási terület megközelítésére szolgáló, megfelelő teherbírású, szilárd burkolatú, a tűzoltó gépjárművek közlekedésére alkalmas út.

A tűzoltási felvonulási terület az OTSZ-ben meghatározott, az építmények tűzoltására, mentésre szolgáló, a homlokzat előtt létesített, megfelelő teherbírású, szilárd burkolatú terület, amely a beavatkozáshoz szükséges tűzoltástechnikai eszközök és a tűzoltó egységek rendeltetésszerű működésének feltételeit biztosítja.

A tűzoltó egységek vonulása és működése érdekében tűzoltási felvonulási területet és útvonalat kell biztosítani:

- 1) a 14 m szintmagasság feletti legfelső építményszintű épületek,
- 2) a 3000 m² – szintenkénti összesített – alapterületet meghaladó kereskedelmi, vegyes rendeltetésű épületek,
- 3) az 5000 fő vagy azt meghaladó befogadóképességű sportlétesítmények,
- 4) a 300 fő összes befogadóképességet meghaladó kiskorúak oktatási intézményei vagy
- 5) a 300 fő összes befogadóképességet meghaladó kórházak, menekülésben korlátozott személyeket ellátó intézmények esetében.

A tűzoltási felvonulási terület és útvonal kialakítását a tűzvédelmi szakhatóság a helyi adottságoknak megfelelően – saját és segítségnyújtó egységek emelőinek, gépjárműfecskeendőinek paraméterei alapján – a szakhatósági állásfoglalásában határozza meg az építési engedélyezési eljárás keretében. A tűzoltási felvonulási terület és út lezárásának módját a tűzvédelmi hatósággal szintén egyeztetni kell.

A 30 000 m²-nél nagyobb alapterületű létesítményeknél a létesítmény két külön oldalhatárán álló olyan bejáratot kell létesíteni, amely alkalmas a tűzoltó gépjárművek közlekedésére.

A tűzoltási felvonulási terület főbb paraméterei

A tűzoltási felvonulási terület elengedhetetlen kritériumai:

A tűzoltási felvonulási terület hossza az épület mentési oldali homlokzatának teljes hosszán biztosítsa a beavatkozás és mentés feltételeit, szélessége legalább 6 méter legyen. A tűzvédelmi szakhatósággal egyeztetett homlokzati mentési pontok előtt legalább 7,5 méter széles – jól látható módon jelölt – talpalási helyet kell kialakítani. A mentési homlokzattól a terület hosszanti tengely-távolsága 8–14 méter legyen. Ha a 14 méter szintmagasság feletti legfelső építményszintű épületek homlokzati síkja előtt a tűzoltási felvonulási terület felé eső homlokzathoz alacsonyabb épületrész csatlakozik, akkor annak homlokzatsíkja az OTSZ mellékletben foglalt táblázatban meghatározott távolságra lehet. A tűzoltási felvonulási területen, valamint a tűzoltói vízszerezési helyeken gépjárműparkolót kialakítani nem szabad. Ezeket a helyeket a parkolási tilalmat táblával és a tűzvédelmi szakhatóság előírása esetén útburkolati jellel kell jelölni. A tűzoltási felvonulási területen a talpalási helyeknél a magasból mentő jármű működését légvezetékek és azok tartó és függesztő elemei nem korlátozhatják. A tűzoltási felvonulási terület lejtése legfeljebb 5% lehet. Amennyiben a tűzoltási felvonulási területen vagy a felvonulási terület és a mentésre alkalmas homlokzat közötti területen faszor

telepítésére kerül sor, a fák egymás közötti távolsága a mentési oldalon legalább 15 méter lehet, ugyanez a szabály vonatkozik a villamos vagy egyéb tartóoszlopok elhelyezésére is.

A tűzoltási felvonulási terület további fontos, de részben helyettesíthető kritériumai:

A kötelezett épületek tűzoltási felvonulási terület felé eső homlokzatán a tűzvédelmi szakhatósággal egyeztetett helyen, a földszint feletti szinteken, de legfeljebb az 50 méteres padlószint magasságú szintig, építményszintenként és tűzszakaszonként legalább egy homlokzati mentési pontot kell biztosítani. A mentési pontnak az adott szinten és tűzszakaszban tartózkodók által megközelíthetőnek kell lennie. A homlokzati mentési pont méret és kialakítási követelményeit az OTSZ határozza meg. A mentésre szolgáló nyílászárók helyét a homlokzaton és az épületen belül a mentésre szolgáló nyílászárót tartalmazó helyiség, helyiségcsoport bejáratánál jól látható és maradandó módon kell jelölni. A tűzoltási felvonulási területet megközelítő tűzoltási felvonulási útnak olyannak kell lennie, hogy a tűzoltó gépjárművek és a magasból mentő is a helyszínt biztonságosan, tolatás nélkül el tudják hagyni. A tűzoltáshoz szükséges vízellátási követelmények szempontjából az épület tűzoltási felvonulási területétől az általános érvényű előírásokon túl:

- legalább 1 tűzcsapnak a megközelítési útvonalon mérten legfeljebb 50 méterre kell lennie, és
- az 50 méternél hosszabb tűzoltási felvonulási terület esetén a tűzcsapok legfeljebb 50 méterenként helyezhetők el.

Ellensúlyt biztosító követelmények a kritériumok hiányosságai esetére

Amennyiben a tűzoltási felvonulási terület **elengedhetetlen kritériumai közül 1 kritérium nem teljesül**, vagy **a részben helyettesíthető kritériumok közül 4 vagy több kritérium nem teljesül**, akkor úgy kell tekinteni, hogy **a tűzoltási felvonulási terület nem biztosított**.

Amennyiben a **részben helyettesíthető kritériumok közül legfeljebb 3 kritérium nem teljesül**, akkor **maradéktalanul nem teljesültnek kell tekinteni** a tűzoltási felvonulási területre vonatkozó előírásokat.

A tűzoltási felvonulási terület létesítésére kötelezett épületek esetében – a 30 méter szintmagasság feletti legfelső építményszintű épületek kivételével –, ha a tűzoltási felvonulási területre vonatkozó előírások maradéktalanul nem biztosíthatók, ellensúlyozásként az alábbi követelményeket kell alkalmazni:

- egy lépcsőház létesítése esetén előtérrel kialakított, túlnyomásos szellőztetésű vagy természetes szellőzésű füstmentes lépcsőházat kell kialakítani;
- több lépcsőház létesítése esetén az egyik lépcsőházat füstmentes lépcsőházként kell kialakítani, és a kiürítésre figyelembe vett lépcsőházak között az átjárást minden szinten biztosítani kell.

Amennyiben nem lehet biztosítotttnak tekinteni a tűzoltási felvonulási területet, az alábbi követelményeket kell kielégíteni:

- 1) **Ha nem létesíthető tűzoltási felvonulási terület**, akkor MK mértékadó kockázati osztálynak megfelelő építményszerkezeteket kell alkalmazni, az épület teljes területére kiterjedő, a vonatkozó előírásoknak megfelelő automatikus tűzjelző és oltóberendezést kell létesíteni a lakóépületek kivételével. Valamennyi kiürítésre figyelembe vett lépcsőházat füstmentes lépcsőházként kell kialakítani, és a lépcsőházak között az átjárást valamennyi szinten biztosítani kell. Lakóépületek esetén a közösségi terekre kiterjedő automatikus tűzjelző berendezést kell létesíteni.

- 2) **A meglévő lakóépületek emeletráépítése, tetőtér-beépítése** esetében MK mértékadó kockázati osztálynak megfelelő építményszerkezeteket kell alkalmazni, valamennyi kiürítésre figyelembe vett lépcsőházat füstmentes lépcsőházként kell kialakítani, és a lépcsőházak között az átjárást az újonnan létesülő szinten biztosítani kell.
- 3) Amennyiben **a 30 méter szintmagasság feletti** legfelső építményszintű épületek esetében a tűzoltási felvonulási területre vonatkozó előírások **maradéktalanul nem biztosíthatók**:
- Egy lépcsőház létesítése esetén előtérrel kialakított, túlnyomásos szellőztetésű vagy természetes szellőzésű füstmentes lépcsőházat kell kialakítani.
 - Az épületben szintenként legalább 2 tűzszakaszt kell kialakítani, és kétszintenként vízszintesen is tűzszakaszolni kell. Valamennyi tűzszakaszban legalább 1-1 előtérrel kialakított túlnyomásos szellőztetésű vagy természetes szellőzésű füstmentes lépcsőházat kell létesíteni, a hozzá kapcsolódó biztonsági felvonóval. A lépcsőházak között az átjárási lehetőséget minden szinten biztosítani szükséges.
 - **Amennyiben a 30 méter feletti legfelső építményszintű épületnél nem létesíthető tűzoltási felvonulási terület**, akkor a fenti tűzszakaszoláson, valamint a biztonsági felvonón túl, az épület teljes területére kiterjedő, beépített, automatikus tűzjelző és oltóberendezést kell létesíteni, valamennyi lépcsőházat előtérrel kialakított, túlnyomásos szellőztetésű vagy természetes szellőzésű füstmentes lépcsőházként kell kialakítani, és a lépcsőházak között az átjárást valamennyi szinten biztosítani kell. A fentieken túl közösségi épület esetén, annak teljes területén evakuációs hangosító rendszert kell kiépíteni.

A tűzoltáshoz szükséges oltóanyag biztosítása

A gazdálkodó szervek kötelesek a létesítményeikben a tűzoltáshoz szükséges oltóvíz (vagy más, az ott keletkező tűz oltására alkalmas oltóanyag) biztosításáról gondoskodni.

Tűzoltás céljára a szükséges oltóvíz-intenzitást a mértékadó tűzszakasz alapterülete alapján az OTSZ táblázata¹¹⁸ szerint kell meghatározni. Mértékadó tűzszakasznak a létesítmény legnagyobb oltóvízigényű tűzszakaszát kell tekinteni. Az 1200 m²-nél nagyobb alapterületű, állattartásra szolgáló épületeknél a szükséges oltóvíz-intenzitás 1800 liter/perc.

Az oltóvizet folyamatosan – a létesítmény mértékadó tűzszakaszára – a mértékadó tűzszakaszt befogadó kockázati egység kockázati osztálya függvényében:

- 1) NAK osztály esetén legalább fél órán keresztül;
- 2) AK osztály esetén legalább egy órán keresztül;
- 3) KK osztály esetén legalább másfél órán keresztül;
- 4) MK osztály esetén legalább két órán keresztül kell biztosítani.

Külön határozza meg az OTSZ a 10 MVA-nál nagyobb beépített névleges összteljesítmény feletti transzformátorállomásoknál, a kommunális hulladéklerakó szabadtéri tároló területére, valamint a mértékadó tűzszakasz teljes területére kiépített vízzel oltó berendezés esetén szükséges oltóvíz mennyiséget.

A tűzoltó vízforrások, fali tűzcsapok telepítési helyét a létesítés, átalakítás, bővítés esetén egyeztetni kell a tűzvédelmi szakhatósággal.

Az oltóvíz biztosításának módjai

A mértékadó tűzszakasz területére meghatározott vízmennyiséget vízvezetékről vagy – ha az másképp nem oldható meg – oltóvíz tározóból kell biztosítani. Oltóvízként számításba vehetők – a tűzvédelmi hatóság engedélyével – azok a nem időszakos természetes felszíni vizek (folyók, patakok, tavak) is, amelyek a védendő építménytől – a megközelítési útvonalon mérve – 200 méternél nincsenek nagyobb távolságra. Az oltóvíz szomszédos létesítményeknél – a tűzvédelmi hatóság engedélyével – közösen is biztosítható. A vízszerezési helyeket úgy kell kialakítani, hogy azok tűzoltó gépjárművel mindenkor megközelíthetők, és az előírt oltóvíz mennyiség akadálytalanul kivehető legyen az időjárástól és természetes felszíni vizek esetén a vízállástól függetlenül. A kábel- és közműalagútnál, valamint a közműfolyosóknál tűzszakaszonként két helyen kell biztosítani az oltóanyagok bejuttatásának lehetőségét.

Az oltóvízhálózat kialakítása

Az oltóvizet biztosító vízvezeték-hálózat belső átmérőjét az oltóvíz-intenzitás és a kifolyási nyomásigény alapján, valamint a közműrendszer kialakítását figyelembe véve kell méretezni. Egyirányú táplálás esetén a vezeték legalább NA 100, körvezeték esetén pedig legalább NA 80 legyen. A tűzvédelmi hatóság engedélyével az oltóvizet biztosító vízvezeték-hálózat a fentiekől eltérően méretezhető az 1000 főnél kevesebb állandó lakosú településen, az OTSZ által meghatározott kitételekkel.

A tűzcsapok kialakítása

Vezetékes vízellátás létesítése esetén az oltóvizet föld feletti tűzcsapokkal kell biztosítani. Az oltóvizet biztosító vízvezeték-hálózat felújítása, átalakítása során érintett meglévő földalatti tűzcsapokat föld feletti tűzcsapokra kell kicserélni.

A létesítmény oltóvizet szállító vízvezeték-hálózatában a vízkivétel szempontjából legkedvezőtlenebb tűzcsapnál – 200 mm² kiáramlási keresztmetszetenél – fali tűzcsapnál legalább 200 kPa (2 bar) kifolyási nyomást kell biztosítani. A 30 méter szintmagasság feletti legfelső építményszintű épületek esetén a vízkivétel szempontjából legkedvezőtlenebb fali tűzcsapnál 600 kPa (6 bar) kifolyási nyomást kell biztosítani. Ilyen épületekben a tűzcsapnál biztosítani kell a tűzoltó egységek számára külön egy 52-C méretű csatlakozási lehetőséget.

Az éghető folyadékot feldolgozó létesítményeknél, valamint az I. – II. tűzvesélyességi fokozatba tartozó éghető folyadékot 1000 m³-nél nagyobb tárolási egységekben tároló tartálytelepeken, valamint azon gáztároló esetében, ahol a nyomás alatti vagy mélyhűtött robbanásveszélyes osztályba tartozó gázt tároló tartály befogadóképessége meghaladja a 200 tonnát, olyan oltóvízvezeték-hálózatot kell létesíteni, amely a vízkivétel szempontjából legkedvezőtlenebb tűzcsapnál legalább 1200 kPa (12 bar) kifolyási nyomást biztosít.

A tűzcsapok a védendő szabadtéri éghetőanyag-tároló területétől, építménytől a megközelítési útvonalon mérten 100 m-nél távolabb és – a tűzcsapcsoportok kivételével – egymáshoz 5 m-nél közelebb nem helyezhetők el. A tűzcsapok kialakításának módját és telepítési helyét a tűzvédelmi hatósággal egyeztetni kell.

A létesítményben nem szükséges tűzcsapokat kiépíteni, ha a közterület tűzcsapai az oltáshoz szükséges vízmennyiséget biztosítják, és a fenti távolsági követelmények is teljesülnek.

A tűzcsapoknál a tűzoltó gépjárművek részére úgy kell felállási helyet biztosítani, hogy azok mellett legalább 2,75 m közlekedési út szabadon maradjon.

Az OTSZ követelményeket határoz meg a tűzcsap biztonsági házzal, a kupak kapocccsal, a kifolyó csonk megoldásaival, a tűzcsapok további szerelvényeivel, valamint a földalatti tűzcsap használhatóságával kapcsolatosan.

A fali tűzcsapok kialakítása

Vezetékes vízellátás esetén – a legfeljebb 14 méter legfelső padlósínt magasságú lakóépületek kivételével – fali tűzcsapot is kell létesíteni:

- ahol azt jogszabály előírja;
- egynél több szintes gépjárműtárolók esetében, vagy
- az MK osztályba tartozó 200 m²-nél, a KK osztályba tartozó 500 m²-nél és az AK osztályba tartozó 1000 m²-nél nagyobb alapterületű kockázati egységekben.

Nem kell fali tűzcsapot létesíteni a nyitott vagy részben nyitott építményekben, a hűtőházak hűtött tereiben, az állattartásra szolgáló épületekben, valamint az ömlesztett terménytároló épületek tároló részein.

Nem szabad fali tűzcsapot létesíteni azokban a tűzszakaszokban, ahol a víz használata életveszélyt, tüzet, robbanást okozhat, vagy a tűz terjedését elősegítheti.

A fenti helyeken, továbbá ahol a víz nem alkalmas az építményben keletkező tűz oltására, a fali tűzcsap helyett az ott lévő anyag oltására alkalmas – a tűzvédelmi hatósággal egyeztetett – tűzoltó berendezést, eszközt, készüléket, felszerelést és anyagot kell a helyszínen készenlétben tartani. Füstmentes lépcsőházakban és előtereikben fali tűzcsap nem helyezhető el.

A fali tűzcsaphálózatot az OTSZ vonatkozó táblázata¹¹⁹ szerint kell kialakítani és méretezni. A fali tűzcsapokat úgy kell elhelyezni, hogy azok a védett terület legtávolabbi részein is tudják biztosítani a tűz oltását, valamint a fali tűzcsapok lefedjék a tűzszakasz teljes területét. Egy helyiségen belül 5 m vízsugár figyelembe vehető, ha az építményszerkezet vagy beépített bútor, berendezés a vízsugár odajutását nem akadályozza. A fali tűzcsapok elhelyezésénél figyelembe kell venni, hogy a fali tűzcsap csak az adott tűzszakasz védelmét biztosíthatja, másik tűzszakasz védelmére nem tervezhető be.

A fali tűzcsapok létesítésekor a kifolyási nyomás szempontjából legkedvezőtlenebb helyen ellenőrzésre szolgáló nyomásmérőt kell elhelyezni. A fali tűzcsapok használatbavétele előtt a kivitelező köteles nyomáspróbát és teljesítménymérést – az egyidejűség figyelembevételével – végezni vagy végeztetni, és annak eredményét a tűzvédelmi szakhatóság részére igazolni.

Az OTSZ hatálybalépése előtt létesített száraz felszálló tűzivíz vezetéket időszakosan továbbra is felül kell vizsgáltatni, azt elbontani csak akkor lehet, ha helyette nedves fali tűzcsap hálózat épül ki. A meglévő száraz felszálló tűzivíz vezeték a tűzvédelmi hatóság engedélyével átalakítható az OTSZ-ben meghatározott szempontok szerint.

Az oltóvíz tározók

Az oltóvíz biztosítására – ha az más módon nem oldható meg – **önálló víztárolót** (medencét, tartályt) kell létesíteni. A víztároló befogadóképessége nem lehet kisebb 30 m³-nél, alsó szintje pedig legfeljebb 7 m-rel lehet mélyebben a talajszintnél.

A víztároló és a védeni kívánt építmény, szabadterület közötti távolság – a megközelítési úton mérve – nem haladhatja meg a 200 métert.

Oltóvízként figyelembe vehető a **hűtőtorony vízmedencéjének** vagy az egyéb, **technológiai víznek** – a tűzoltásra való felhasználás miatt – a technológiai berendezésben veszélyt nem előidéző mennyisége vagy a **település közüzemi vízműve víztárolójának** tűzoltási célra biztosított vízmennyisége is, ha azokon a tűzoltóság járműveinek csatlakozására megfelelő vízkivételi lehetőség van kiépítve.

119 OTSZ 8. melléklet 2. táblázat

A tűzoltási célra figyelembe vehető víztározót az OTSZ-ben meghatározott számú és kialakítású szívócsővezetékekkel kell ellátni.

A tűzoltósági kulcsszéf

A tűzoltósági kulcsszéf, a beépített tűzjelző berendezés által vezérelt tűzvédelmi műszaki megoldás, amely biztosítja a tűzoltósági beavatkozás során az épületbe és annak helyiségeibe történő akadálytalan bejutást.

Ha az épület területén beépített tűzjelző berendezés létesül, kulcsszéfeket kell telepíteni:

- 1) a 10 000 m²-nél nagyobb alapterületű ipari, mezőgazdasági, termelő, tároló és feldolgozó létesítmények esetében;
- 2) bármely rendeltetésű, 30 méter feletti szintmagasságú épületben;
- 3) a 6 000 m²-nél nagyobb alapterületű közösségi épületekben;
- 4) a 10 000 m²-nél nagyobb alapterületű kereskedelmi épületekben, logisztikai központokban;
- 5) a 10 000 m²-nél nagyobb alapterületű műemlék és nemzeti értékek elhelyezésére szolgáló épületekben, valamint
- 6) ott, ahol a tűzvédelmi szakhatóság előírja a roncsolásmentes bejutás érdekében.

A tűzoltósági beavatkozási központ

A tűzoltósági beavatkozási központ olyan helyiség, amelyből a tűzoltói beavatkozáshoz szükséges és azt elősegítő tűzvédelmi berendezések vezérelhetők, az épületfelügyeleti rendszereken keresztül a tűzvédelmi berendezések üzemállapota figyelemmel kísérhető.

Tűzoltósági beavatkozási központot a tűzvédelmi szakhatóság által meghatározott létesítményekben kell kialakítani.

A tűzoltósági rádióerősítő

A sikeres tűzoltói kárhelyi működés egyik fontos feltétele, hogy az adott helyszínen biztosítva legyenek a belső és a külső hírforgalmazás lehetőségei a tűzoltóság eszközeivel. A KK és az MK kockázati osztályba tartozó épületek használatba vételi eljárása során ezért vizsgálni kell a kárelhárítás során együttműködő szervek rádióforgalmazási feltételeinek megfelelőségét. A létesítmény rádiós ellátottságát, annak megfelelőségét – a létesítmény használatbavételét megelőzően – az illetékes katasztrófavédelmi szerv a rádió távközlési rendszer szolgáltatójával együtt ellenőrzi. A KK és az MK kockázati osztályba tartozó épületekben a hivatásos tűzoltó egységek által használt mindenkor rádió távközlési rendszer vonatkozásában a beltéri kézi rádió berendezés számára az üzemszerű állapotot biztosító berendezés kiépítését a beruházónak, a folyamatos működtetéshez szükséges feltételeket az üzemeltetőnek kell biztosítania.

A tűzoltó felvonó

A tűzoltó felvonó, tűz esetén kizárólag a tűzoltóság által használható biztonsági felvonó.

Tűzoltó felvonót kell létesíteni magas épületben, a 3-nál több pinceszinttel rendelkező épületben, továbbá ott, ahol a tűzvédelmi szakhatóság előírja a tűzoltói beavatkozás biztosítása érdekében. A tűzoltó felvonó elhelyezését egyeztetni kell a tűzvédelmi szakhatósággal.

A tűzoltók napelemek veszélyei elleni védelme

Az építményeken alkalmazott napelemek veszélyt jelenthetnek a beavatkozó tűzoltókra, tekintettel arra, hogy azok az épület áramtalanítása után is áramot termelnek, és fennállhat az áramütés veszélye. Ezért a napelemtábla közvetlen közelében ki kell alakítani elektromos

távkioldású és kézi lekapcsolási lehetőségeket. A távkioldó egység kapcsolóját az építmény elektromos főkapcsolója közvetlen közelében kell elhelyezni, és a kapcsoló felett jól észrevehető módon „napelem áramtalanítás” feliratot kell elhelyezni.

2.2.6. A hő és füst elleni védelem

Építményekben keletkezett tűz esetén a tűz során keletkező hő és füst nagymértékben veszélyezteti az ott tartózkodó személyek és a beavatkozó tűzoltók életét, testi épségét, valamint az építmény szerkezeteit és az érintett vagyontárgyakat, ezért fontos az ellen megfelelően védekezni.

A hő és füst elleni védelem a tűz esetén fejlődő hő és füst terjedését korlátozó, az elvezetését, valamint a füstmentesítést biztosító megoldások összessége. **A hő- és füstelvezetés** a védett helyiségbe jutó vagy ott keletkező hő és füst szabadba vezetését biztosító megoldások összessége. **A hő- és füstelvezető szerkezet** olyan szerkezet, amely tűz esetén nyitott állapotában lehetővé teszi a hő és füst természetes úton történő kiáramlását a szabadba. **A hő- és füstelvezető berendezés** olyan berendezés, amely tűz esetén a hő és füst szabadba áramlását gépi úton, kényszeráramoltatással biztosítja. **A füstmentesítés** a védett helyiségbe a füst veszélyes mértékű bejutását meggátló megoldások összessége.

Az OTSZ **alapkövetelményként** határozza meg, hogy a tűz során fejlődő hő és füst káros hatásai miatt hő és füst elleni védelemmel biztosítani kell:

- 1) a menekülő személyek védelmét;
- 2) a tartószerkezetekre ható hőterhelés csökkentését;
- 3) a tűzfészek észlelhetőségét és legalább egy irányból való megközelíthetőségét, valamint
- 4) a beruházó döntése, kockázatvállalása függvényében az értéktárgyak védelmét.

A hő és füst elleni védelem megvalósításának műszaki lehetőségeire a vonatkozó TvMI¹²⁰ tartalmaz megoldási lehetőségeket.

Az OTSZ rendelkezései szerint hő- és füstelvezetést kell létesíteni:

- 1) 1200 m²-nél nagyobb alapterületű helyiségben;
- 2) tömegtartózkodásra szolgáló helyiségben;
- 3) menekülési útvonalon (a füstmentes lépcsőház, a füstmentes lépcsőházi előtér és a tűzgátló előtér kivételével);
- 4) 100 m²-nél nagyobb alapterületű pinceszintű helyiségekben;
- 5) fedett átriumokban;
- 6) ott, ahol a rendeltetés alapján az OTSZ előírja;
- 7) speciális építmény esetén a XII. fejezet alapján, vagy
- 8) ott, ahol a rendeltetés és a füstfejlődés jellemzői alapján, a kiürítés és a tűzoltó beavatkozás feltételeinek biztosítása céljából a tűzvédelmi szakhatóság előírja.

Az OTSZ tételesen felsorolja, hogy a fentiekől eltérően, hol nem kötelező hő- és füstelvezetést létesíteni.

Füstmentesítési megoldást kell létesíteni:

- a több pincszintet kiszolgáló lépcsőházban,
- ahol a tűzvédelmi szakhatóság a rendeltetés és a füstfejlődés jellemzői alapján, a kiürítés és a tűzoltó beavatkozás feltételeinek biztosítása céljából előírja, vagy
- ahol az OTSZ a rendeltetés alapján vagy a kiürítés biztosítása céljából kötelezővé teszi.

120 TvMI 3.3: 2020. 01. 22. Hő – és füst elleni védelem

Az OTSZ részletesen meghatározza a követelményeket a hő- és füstelvezetés biztosítására, működtetésére, vezérlésére, a hő- és füstelvezető szerkezetre és a berendezésre, beépítési helyre, a légpótlásra, füstmentes lépcsőházi helyiségkapcsolatokra, valamint a füstszakaszolásra vonatkozóan.

2.2.7. A robbanás elleni védelem

A **fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes** osztályba tartozó anyagok előállítása, feldolgozása, használata, tárolása és forgalmazása során az érintett térrészben, helyiségben, építményben, ipari technológiai egységben, továbbá az e tevékenységekkel összefüggő tervezés és kivitelezés során a robbanás elleni védelmet tervezéssel és **védelmi intézkedésekkel** kell biztosítani és a **védelmi intézkedéseket dokumentálni** kell.

A robbanás elleni védelem kialakításához el kell végezni a robbanásveszélyes terek robbanásvédelmi zónába sorolását. Ott, ahol fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes osztályba tartozó anyag előállítása, feldolgozása, használata, tárolása és forgalmazása történik, a robbanásveszélyes zónák nagyságát, alakját, minőségét és a telepített berendezések megengedett legmagasabb felületi hőmérsékletét meg kell határozni.

Robbanásveszélyes térben csak olyan villamos és nem villamos berendezések alkalmazhatóak, amelyek a robbanásveszélyes zónának megfelelő robbanásbiztos védelmi móddal rendelkeznek.

A robbanás elleni védelem megoldásaira az iránymutatást a vonatkozó TvMI (13.1.2020.01.22.) tartalmazza.

2.2.8. A villamos és villámvédelmi berendezések általános tűzvédelmi követelményei

A villamos, a villámvédelmi és elektrosztatikus feltöltődés elleni védelem szakmai műszaki biztonsági követelményeit jogszabályok és szabványok részletesen meghatározzák. Az alapvető tűzvédelmi követelményeiket az OTSZ határozza meg, és azok teljesítésére a vonatkozó TvMI¹²¹ alkalmazható megoldásokat tartalmaz.

A kisfeszültségű erősáramú villamos berendezések tűzvédelmi létesítési követelményei

A villamos berendezések létesítésére és üzemeltetésére vonatkozó villamos szakmai műszaki követelményeken¹²² túl az OTSZ XIII. fejezete foglalkozik a kisfeszültségű¹²³ erősáramú villamos berendezésekre vonatkozó **tűzvédelmi létesítési követelményekkel**.

Az OTSZ rendelkezései szerint az építmény minden, központi normál és biztonsági tápforrásról táplált villamos berendezését, valamint a központi szünetmentes energiaforrásokat úgy kell kialakítani, hogy az építmény egésze egy helyről lekapcsolható legyen. Az építményrészek külön lekapcsolásának szükségességét és kialakítását a tűzvédelmi szakhatósággal egyeztetni kell. A tűzeseti lekapcsolást úgy kell kialakítani, hogy a tűzeseti beavatkozás során a tűzeseti fogyasztók csoportjai külön legyenek lekapcsolhatók, működtetésük az egyéb áramkörök lekapcsolása esetén is biztosítható legyen. A több tűzszakaszon áthaladó vezetékrendszer úgy kell kialakítani, hogy a tűzeseti lekapcsolással érintett tűzszakaszban beavatkozó tűzoltókat áramütés ne veszélyeztesse. A csoportosan elhelyezett villamos kapcsolók, főkapcsolók és túláramvédelmi készülékek rendeltetését, továbbá e kapcsolók ki- és bekapcsolt helyzetét jelölni kell.

121 TvMI 7.4: 2020.01. 22. Villamos berendezések villámvédelem és elektrosztatikus feltöltődés elleni védelem

122 40/2017. (XII. 4.) NGM rendelet az összekötő és felhasználói berendezésekről, valamint a potenciálisan robbanásveszélyes közegben működő villamos berendezésekről és védelmi rendszerekről

123 Váltakozó áram esetén 1000 V-nál, egyenáram esetén 1500 V- nál nem nagyobb feszültségű

Az OTSZ külön szempontrendszert tartalmaz arra az esetre, ha a KK és az MK osztályba tartozó épület villamosenergia-ellátását közép feszültségű rendszer – az épületben több szinten áthaladó közép feszültségű kábel és több szinten elhelyezett transzformátor – biztosítja. Részletesen meghatározza a tűzeseti fogyasztók működőképességére vonatkozó követelményeket.

A villámvédelem követelményei

Az építmények villámcsapások hatásaival szembeni védelmét a rendeltetés figyelembevételével az emberi élet elvesztésének, a közszolgáltatás kiesésének és a kulturális örökség elvesztésének kockázata szempontjából szükséges biztosítani.

Az új építmény, valamint a meglévő építmény rendeltetésének megváltozása során, vagy annak az eredeti alapterület 40%-át meghaladó mértékű bővítése esetén a villámvédelmet norma szerinti¹²⁴ villámvédelemmel (jelölése: NV) kell biztosítani.

A meglévő, nem norma szerinti¹²⁵ villámvédelem megfelelő karbantartás és felülvizsgálat mellett továbbra is alkalmazható, esetleges bővítésének meg kell felelnie a villámvédelem létesítésekor vagy az utolsó felülvizsgálatakor érvényes műszaki követelménynek. Ha viszont a meglévő építmény eredetileg nem norma szerinti villámvédelmét norma szerintivé alakítják át, akkor arra az NV követelményeket kell alkalmazni.

Kötelező villámvédelmi berendezést létesíteni az OTSZ vonatkozó mellékletében¹²⁶ megjelölt építmények esetében, az ott meghatározott védelmi szint biztosításával, továbbá abban az építményben, ahol a villámcsapások hatásaival szembeni védelem csak így biztosítható.

Az OTSZ tételesen felsorolja, hogy hol nem kell villámvédelmet kialakítani, valamint követelményeket határoz meg ideiglenes építmények, felvonulási épületek villámvédelmével kapcsolatosan. A villámvédelem létesítési követelményeinek kielégítéséhez a vonatkozó TvMI¹²⁷ megoldási lehetőségeket tartalmaz.

Az elektrosztatikus feltöltődés elleni védelem

Azokban a helyiségekben, szabadtereken, robbanásveszélyes zónákban, ahol robbanásveszélyes osztályba tartozó anyagokat állítanak elő, dolgoznak fel, használnak, tárolnak vagy forgalomba hoznak, és az elektrosztatikus feltöltődés tüzet vagy robbanást okozhat, elektrosztatikus feltöltődés elleni védelmet kell biztosítani.

Az elektrosztatikus feltöltődés elleni védelem akkor megfelelő, ha a tervezést, létesítést, üzemeltetést és karbantartást a vonatkozó műszaki követelmény¹²⁸ szerint vagy azzal legalább egyenértékű biztonságot nyújtó módon végzik, és az elektrosztatikus feltöltődés elleni védelmet a felülvizsgáló megfelelőnek minősíti.

Biztonsági világítás, biztonsági jelzések és menekülési útirányt jelző rendszer

A biztonsági világítás a menekülési, kiürítési folyamathoz szükséges látási feltételeket elősegítő világítás.

124 MSZ EN 62305

125 MSZ 274, illetve a vonatkozó korábbi OTSZ előírások

126 OTSZ 12. melléklet

127 TvMI 7.3: 2020.01. 22. Villamos berendezések villámvédelem és elektrosztatikus feltöltődés elleni védelem

128 MSZ EN 61340

Biztonsági világítást kell létesíteni:

- 1) KK és MK osztályú épület menekülési útvonalán;
- 2) óvoda, iskola, gyermekjóléti, gyermekfoglalkoztató, kényszertartózkodásra szolgáló intézmény menekülési útvonalán;
- 3) átmeneti védett térben és a tűzoltó egységek részére a helyiség megközelítésére használt útvonalon;
- 4) biztonsági felvonó előterében;
- 5) tűzoltósági beavatkozási központban;
- 6) tűzeseti leválasztó főkapcsolót tartalmazó helyiségben;
- 7) tűzjelző központ helyiségében;
- 8) beépített tűzoltó berendezés elzáró szerelvényét tartalmazó helyiségben és megközelítési útvonalán;
- 9) 300 fő feletti befogadóképességű helyiségben;
- 10) ahol az OTSZ előírja, továbbá
- 11) ahol a tűzvédelmi szakhatóság a menekülés biztosítása érdekében előírja.

Kívülről vagy belülről megvilágított **magasan vagy** – ha nem lehetséges – **középmagasan elhelyezett menekülési jeleket** kell létesíteni:

- az AK, KK és MK osztályú épület menekülési útvonalán, vagy
- a 100 fő feletti befogadóképességű helyiségben.

Alacsonyan telepített menekülési jeleket kell létesíteni – a füstmentes lépcsőházak kivételével – a magasan telepített biztonsági jelek kiegészítéseként:

- az 1000 fő feletti befogadóképességű helyiség menekülési útvonalán, vagy
- ahol azt az OTSZ előírja.

A menekülési jelek megvilágításának a használat időtartama alatt folyamatos üzeműnek kell lennie abban az épületrészben, ahol a menekülő személyek nem rendelkeznek helyismerettel.

A tömegtartózkodásra szolgáló helyiségben és a nem menthető vagy előkészítéssel menthető személyek elhelyezésére szolgáló helyiségekben **pánik elleni világítást** kell létesíteni, amely a pánik megelőzésére szolgál, és olyan világítást szolgáltat, amely az emberek számára lehetővé teszi az olyan helyre való eljutást, ahonnan egyértelműen felismerhető egy menekülési út.

Menekülési útirányt jelző rendszert kell létesíteni:

- a 3000 fő feletti befogadóképességű helyiség menekülési útvonalán és
- ott, ahol a tűzvédelmi szakhatóság a menekülés biztosítása, a füstfejlődés jellemzői alapján előírja.

Kívülről vagy belülről megvilágított, vagy **utánvilágító tűzvédelmi jelekkel** kell megjelölni:

- 1) az elhelyezett tűzoltó készülékeket;
- 2) a fali tűzcsapokat, tűzcsapszerelvény-szekrényeket, a száraz oltóvízvezeték betáplálási és vízkivételi pontjait;
- 3) bármely tartózkodási helyről nem látható tűzjelző kézi jelzésadókat;
- 4) a kézi indítású tűzoltó-technikai termékek kezelőszerkezeteit és
- 5) a beépített tűzoltó berendezés oltóközpontjainak bejáratát.

A helyiség bejáratánál, a helyiségben vagy az érintett szabadtéren kívülről vagy belülről megvilágított, vagy **utánvilágító tiltó jellel kell** jelölni:

- a gyújtóforrás alkalmazásnak és az adott területre vitelének tilalmát,
- a dohányzás tilalmát, továbbá
- a vízzel oltás tilalmát.

A robbanásveszélyre figyelmeztető, valamint a fenti figyelmeztető és tiltó rendelkezéseket tartalmazó biztonsági jeleket a 20 m²-nél kisebb helyiségben elegendő csak azok bejáratánál elhelyezni.

Megfelelő biztonsági jellel kell figyelmeztetni:

- a 20 liternél/kilogrammnál több robbanásveszélyes anyag jelenlétére;
- a radioaktív anyag jelenlétére, és
- az épület főbejárata mellett kívülről a napelem jelenlétére.

A közművek főelzáró szerelvényeinek helyét az építmény főbejáratánál jelezni kell.

Az OTSZ meghatározza a jelölések elhelyezésére és kialakítására vonatkozó részletes követelményeket a tűzvédelmi eszközökre, az épület szintszámának jelölésére, a tűzgátló ajtók, füstgátló ajtók jelölésére, a vészkijáratok jelölésére, a felvonók jelölésére, **a feliratok idegen nyelven** történő elhelyezésére.

A menekülési jelek telepítésénél minden esetben figyelembe kell venni a helyiség belmagasságát, valamint az ott található anyagok füstfejlesztő képességét.

Fontos követelmény, hogy az épület átalakítása, felújítása, átépítése, kijáratok útvonalak időleges vagy tartós használaton kívül kerülése esetén **a téves jelzést adó menekülési jelek** működését szüneteltetni kell. Amennyiben a biztonsági jel kikapcsolt állapotában is hordoz információt, az ne legyen látható.

2.2.9. A beépített tűzjelző és tűzoltó berendezések létesítési szabályai

1) A beépített tűzjelző és tűzoltó berendezések létesítésének közös szabályai

Beépített tűzjelző berendezést, illetve beépített tűzoltó berendezést kell létesíteni:

- az OTSZ mellékletében¹²⁹ meghatározott esetekben, vagy
- ahol azt a fennálló veszélyhelyzetre, az építmény nemzetgazdasági, műemlékvédelmi vagy adatvédelmi jellegére, az építményben tartózkodók biztonságára, a tűzoltóság vonulási távolságára, valamint a létfontosságú rendszerelem védelmére tekintettel a tűzvédelmi hatóság előírja.

A beépített tűzvédelmi berendezés létesítéséhez, használatbavételéhez, meglévő berendezés bővítéséhez, átalakításához, megszüntetéséhez Főszabály szerint **a tűzvédelmi hatóság engedélyét kell kérni, kivéve, ha** a meglévő berendezés átalakítása, bővítése, megszüntetése esetén a tűzvédelmi hatóság az engedély **szükségtelenségéről írásban nyilatkozik**. Az üzembehelyezési eljárást ilyen esetben is le kell folytatni. Az engedélyezési eljárás szabályait kormányrendelet¹³⁰ határozza meg.

A berendezés gyártója, a gyártó meghatalmazott képviselője, az importőr vagy a forgalmazó köteles a berendezés használatához, ellenőrzéséhez, felülvizsgálatához, karbantartásához szükséges információkat és iratokat a megrendelő vagy képviselője részére biztosítani.

¹²⁹ OTSZ 14. melléklet

¹³⁰ 491/2017.(XII. 29.) Korm.rendelet a beépített tűzjelző, illetve tűzoltó berendezések létesítésének, használatbavételének és megszüntetésének engedélyezésére irányuló hatósági eljárás részletes szabályairól

Az OTSZ meghatározza a **tűz- és hibaátjelzés** kötelező eseteit, miszerint az állandó felügyelet biztosítása mellett, a tűzjelzést automatikus átjelzéssel kell továbbítani az elsőfokú tűzvédelmi hatóság által meghatározott helyre az alábbi esetekben:

- 30 méter feletti legfelső használati szintű épületből;
- fekvőbetegellátásra szolgáló intézményből;
- felszín alatti vasútvonal alagútjából és állomásából.

A tűzvédelmi hatóság olyan távfelügyeleti szolgáltatóhoz történő tűzátjelzést fogad el, amelyik képes a tűzátjelzéseket a **katasztrófavédelem központi tűzátjelzést fogadó központjába** továbbítani, és arra megállapodással rendelkezik. Az országos tűzátjelzést fogadó rendszer üzemeltetéséhez kapcsolódó szabályokat BM OKF főigazgatói intézkedés¹³¹ határozza meg.

A beépített tűzjelző berendezés, beépített tűzoltó **berendezés kezelését** megfelelő jogosultsággal rendelkező, képesített személy végezheti. Az üzemeltetést végző személy szükség szerinti oktatásának megtörténtét rögzíteni kell a berendezés üzemeltetési naplójában, vagy arról jegyzőkönyvet kell felvenni. Az OTSZ követelményeket határoz meg a berendezés üzembe helyezésével kapcsolatosan.

A használatba vett és már üzemelő berendezések üzemeltetői ellenőrzésének, felülvizsgálatának és karbantartásának követelményeit az OTSZ külön fejezetben¹³² szabályozza, amelyhez a vonatkozó TvMI¹³³ módszereket, eljárásokat, feltételeket határoz meg.

2) A beépített tűzjelző berendezés létesítési követelményei

A **beépített tűzjelző berendezés** az építményben vagy szabadtéren elhelyezett, helyhez kötött, a tűz kifejlődésének korai szakaszában észlelést, jelzést és megfelelő tűzvédelmi intézkedést önműködően végző berendezés. A berendezés létesítési követelményeit az OTSZ határozza meg, a követelmények kielégítésére vonatkozó megoldásokat a vonatkozó TvMI¹³⁴ tartalmazza. A beépített tűzjelző berendezés tervezésénél fontos kiindulási alapok a **védelmi jelleg és a védelmi szint**.

A **berendezés részegységeinek elhelyezését és jelölését** a gyártói utasításban foglaltak szerint kell elvégezni.

3) A beépített tűzoltó berendezés létesítési követelményei

A **beépített tűzoltó berendezés** az építményben vagy szabadtéren elhelyezett, helyhez kötött, a tűz oltására, a beavatkozás könnyítésére, a tűz terjedésének megakadályozására, a tűzkár csökkentésére alkalmazott – tűzoltó vízforrásnak nem minősülő – önműködő vagy kézi indítású, vagy mindkét módon indítható berendezés. A berendezés létesítési követelményeit az OTSZ határozza meg, a követelmények kielégítésére alkalmas megoldásokat a vonatkozó TvMI¹³⁵ tartalmazza. Ha a beépített tűzoltó berendezés alkalmazhatóságát harmonizált műszaki előírás, nemzeti műszaki értékelés vagy műszaki követelmény nem szabályozza, akkor az alkalmazhatóságot tüztesztel kell igazolni.

131 29/2015. BM OKF főig. intézkedés, az országos tűzjelzést fogadó rendszer üzemeltetéséhez kapcsolódó feladatok rendjéről

132 OTSZ XX. fejezet és a 18. sz melléklet.

133 TvMI 12.3.2020.01.22. Felülvizsgálat, karbantartás

134 TvMI 5.2.2020.01.22. Beépített tűzjelző berendezés tervezése, telepítése

135 TvMI 6.3: 2020.01.22. Beépített tűzoltó berendezések

A beépített tűzoltó berendezéssel védett helyiségben vagy annak közelében – sprinkler és vízköddel oltó berendezések kivételével – az OTSZ-ben meghatározott **feliratokat**¹³⁶ **kell elhelyezni.**

Az ismert egészségkárosító hatást elérő vagy meghaladó oltó-, hajtóanyag-koncentrációt alkalmazó, **a teljes légtér elárasztására tervezett beépített tűzoltó berendezéseknek** emberek által bejárható helyiségbe, térbe történő beépítése esetén:

- olyan riasztóberendezést kell létesíteni, amely az oltóberendezés működésbe lépése előtt – kiürítési időt is számításba véve – figyelmeztető jelzést ad, kivéve, ha a belépés csak kikapcsolt oltóberendezés mellett lehetséges, és
- az oltóanyag kiáramlásának megakadályozására alkalmas blokkoló szerkezetet vagy kapcsolót kell beépíteni.

A fenti biztonsági megoldásokat kell akkor is alkalmazni, ha az egészségkárosító hatás határértékét jelentő koncentráció nincs meghatározva.

A beépített tűzjelző berendezés, beépített tűzoltó **berendezés üzemeltetését, kezelését, felügyeletét, üzemeltetői ellenőrzését** megfelelő jogosultsággal rendelkező, **képesített személy** végezheti. A jogosult személyt a tevékenység végzéséhez szükséges ismeretekről a tűzjelző berendezés üzembe helyezésekor és a berendezésen eszközölt, az üzemeltetést érintő változtatás alkalmával kell kioktatni, és az oktatás tényét rögzíteni kell a berendezés üzemeltetési naplójában, vagy arról jegyzőkönyvet kell felvenni.

Az OTSZ követelményeket határoz meg a berendezés üzembe helyezésével, használatba vételével kapcsolatosan. A berendezés üzembe helyezésére csak az üzembe helyező mérnök jogosult, aki az üzembe helyezés tényéről, annak körülményeiről, megállapításairól üzembe helyezői jegyzőkönyvet és nyilatkozatot állít ki.

A használatba vett és már üzemelő berendezések üzemeltetői ellenőrzésének, felülvizsgálatának és karbantartásának követelményeit az OTSZ külön fejezetben szabályozza, amelyhez a vonatkozó TvMI módszereket, eljárásokat, feltételeket határoz meg.

2.2.10. Az éghető folyadékok és gázok tárolására, kimérésére vonatkozó létesítési követelmények

Az éghető folyadékok és olvadékok tűzveszélyességi csoportosítására a vonatkozó műszaki követelmények¹³⁷ szerinti I-IV. tűzveszélyességi fokozatba sorolást alkalmazzuk. Ha különböző tűzveszélyességi fokozatú folyadékokat együtt tárolnak, és a kevésbé tűzveszélyes folyadék tárolási területére a veszélyesebb anyag gőzei bejuthatnak, akkor a biztonsági szerelvényezést a veszélyesebb anyagnak megfelelő módon kell kialakítani.

Az OTSZ követelményeket határoz meg az éghetőfolyadék tároló tartályok elhelyezési és védőtávolságaira, az üzemanyag-töltő állomás létesítésére, valamint a PB-gáz cseretelep telepítési távolságaira.

A PB-gáz cseretelepeket a tárolható PB-gáz mennyisége alapján 1-4 kategóriába és kategórián felüli csoportba sorolja az OTSZ. A cseretelep kategóriákat a jegyzet **3. számú táblázata** tartalmazza. A szabadtéri és épületben történő cseretelep kialakítás tűzvédelmi követelményeit az OTSZ¹³⁸ határozza meg.

136 OTSZ 166.§

137 MSZ 9790

138 OTSZ 175§

2.3. A használat tűzvédelmi szabályai

A létesítési szabályok mellett a használatra vonatkozó tűzvédelmi követelmények betartása is elengedhetetlen. Az építmények, szabadterek, berendezések, technológiák megfelelő szintű tűzbiztonságát csak a kettő együtt tudja biztosítani. A használat tűzvédelmi szabályait az épület használatbavételétől kezdve az üzemeltetés és a technológiák alkalmazása során folyamatosan érvényesíteni kell. A hatályos OTSZ használati szabályait a már meglévő, üzemelő létesítmények, építmények, szabadterek és tevékenységek során is meg kell tartani.

2.3.1. A használat általános követelményei

Az általános követelmények körében az OTSZ olyan tűzvédelmi használati, üzemeltetési, műszaki és magatartási szabályokat határoz meg, amelyek érvényesítése az anyagok használata, technológiák alkalmazása során általában és értelemszerűen mindenhol kötelező.

Általános elvi követelmények, hogy az épületek, szabadterek és az ott folyó tevékenységek során az üzemeltetőnek, tulajdonosnak, bérlőnek kell gondoskodnia arról, hogy:

- 1) az építmény, építményrész létesítésekor hatályos előírások által elvárt biztonsági szintet a használat, valamint az átalakítások, változtatások során fenntartsa;
- 2) a használati tűzvédelmi előírásokat betartsa;
- 3) tevékenységével tüzet, robbanást, robbanásveszélyt ne okozzon;
- 4) folyamatosan biztosítsa a tűz észlelésének, jelzésének, oltásának, a kiürítésnek, a tűzvédelmi berendezések, eszközök, felszerelések, tűzoltó technikai eszközök működésének, hozzáférhetőségének, észlelhetőségének jogszabály vagy hatóság által előírt feltételeit;
- 5) a tűzvédelmi célú dokumentumokat naprakész állapotban, hozzáférhető helyen tartsa;
- 6) a tűzvédelmi célú jelölések észlelhetőségét, egyértelműségét fenntartsa;
- 7) a robbanás elleni védelmet, az alkalmazott berendezések robbanásbiztos kialakítását és működőképességét a robbanásveszélyes technológia teljes élettartama során fenntartsa.

Az általános követelményeken túl az alkalmazott tűzvédelem során természetesen a konkrét építményekre, létesítményekre, tevékenységekre vonatkozó további speciális tűzvédelmi követelményeket is érvényesíteni kell, amit jogszabályok és műszaki követelmények határoznak meg. Az általános használati szabályok konkrét helyi viszonyok között történő érvényesítését a gazdálkodó szervek vezetői – ha erre jogszabály kötelezi – a Tűzvédelmi Szabályzatban kötelesek meghatározni.

Az OTSZ általános használati követelményei

A tűzvédelmi szabályoknak megfelelő használat követelményei

A tűzvédelmi szabályoknak megfelelő használat követelményei:

Az építményt, építményrészt, szabadteret csak a **rendeltetéshez tartozó tűzvédelmi követelményeknek megfelelően** szabad használni. Bármilyen tevékenységet csak a **tűzvédelmi követelményeknek megfelelő szabadtéren, helyiségben, tűzszakaszban, rendeltetési egységben, építményben** szabad folytatni.

A munkaterületen tartható anyagok, eszközök általános követelményei:

Minden helyiségben, építményben és szabadtéren csak az **ott folytatott folyamatos tevékenységhez szükséges anyag és eszköz tartható**. Az építmények, szabadterek **tűztávolságán belüli területein** tárolási tevékenység nem végezhető, kivéve, ha a tárolt

anyag mennyisége, minősége, elhelyezése nem növeli a tűz áttérjedésének veszélyét. Ezeket a területeket a hulladékoktól, száraz aljnövényzettől mentesen kell tartani. **Robbanásveszélyes térben csak olyan készülék, eszköz, berendezés, erő- és munkagép** helyezhető el és használható, amely az alkalmazási helyén a megállapított robbanásveszélyes zóna minőségének, valamint hőmérsékleti osztályának vagy mértékadó legmagasabb hőmérsékletének megfelel, és amit a robbanásvédelem szabályai szerint gyártottak, felülvizsgáltak, karbantartottak, javítottak.

A hulladékok eltávolítása, munkahelyi rend általános tűzvédelmi szabályai:

A helyiségből, a szabadteréből, a gépről, a berendezésről, az eszközről, a készülékről a tevékenység során keletkezett fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes és mérsékelten tűzveszélyes osztályba tartozó anyagot, **hulladékot folyamatosan, de legalább műszakonként, valamint a tevékenység befejezése után** el kell távolítani. A fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes, mérsékelten tűzveszélyes osztályba tartozó folyadékkal, zsírral szennyezett hulladékot **jól záró fedővel ellátott, nem tűzveszélyes anyagú** edényben kell gyűjteni, majd erre a célra kijelölt helyen kell tárolni.

A fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes osztályba tartozó folyadékot, fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes és mérsékelten tűzveszélyes osztályba tartozó és égést tápláló gázt szállító csőrendszerrel és tárolóedénnyel, továbbá minden gépnél, berendezésnél és készüléknél **a tűz- vagy robbanásveszélyes folyadék csepegését, elfolyását vagy a gáz szivárgását meg kell akadályozni**. A szétfolyt, kiszivárgott anyagot haladéktalanul fel kell itatni, a helyiséget ki kell szellőztetni, és a felitatott anyagot erre a célra kijelölt helyen kell tárolni.

Az üzemszerűen csepegő, fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes osztályba tartozó folyadékot nem tűzveszélyes osztályba tartozó anyagú edénybe kell felfogni. A felfogó edényt szükség szerint, de legalább a műszak befejezésével ki kell üríteni, és az erre a célra kijelölt helyen kell tárolni. A fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes osztályba tartozó folyadékot alkalmasszerűen csak szabadban, vagy hatékonyan szellőztetett helyiségben szabad használni, ahol egyidejűleg gyújtóforrás nincs.

A biztonsági jelölések általános használati szabályai

A helyiségek –szükség szerint az építmények, létesítmények– bejáratánál és a helyiségekben jól látható helyen a **fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyre, valamint a vonatkozó előírásokra** figyelmeztető és tiltó rendelkezéseket tartalmazó biztonsági jelet kell elhelyezni. **A közmű nyitó- és zárószerkezetét**, valamint annak nyitott és zárt állapotát jól láthatóan meg kell jelölni. **A tűzoltó vízforrásokat** a vonatkozó műszaki követelmény szerinti jelzőtáblával kell jelölni. **A mentésre szolgáló nyílászárók helyét** –a lakóépületek, lakórendeltetésű épületrészek, lakások kivételével– a homlokzaton és az épületen belül a mentésre szolgáló nyílászárót tartalmazó helyiség, helyiségcsoport bejáratánál jól látható és maradandó módon jelölni kell.

A megközelíthetőség biztosítása:

Az építményben, helyiségben és szabadterén a villamos berendezés kapcsolójának, a közmű nyitó- és zárószerkezetének, a tűzjelző kézi jelzésadójának, a nyomásfokozó szivattyúnak, valamint a hő- és füstelvezető kezelőszerkezetének, nyílásainak, továbbá a tűzoltó vízforrások, fali tűzcsapok, tűzoltó készülékek, tűzoltó technikai termékek, felszerelések, berendezések **hozzáférhetőségét, akadálytalan megközelíthetőségét állandóan biztosítani kell, azokat eltorlaszolni még átmenetileg sem szabad**.

A kialakított **homlokzati mentési pontok megközelíthetőségét** az adott szinten és tűzszakaszban tartózkodók részére biztosítani kell.

Ruha, lábbeli, eszközhasználati korlátok:

Ha fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes osztályba tartozó anyag robbanásveszélyes állapotban fordul elő a helyiségben, **olyan ruha, lábbeli és eszköz nem használható, amely gyújtási veszélyt jelenthet. Olajos, zsíros munkaruha, védőruha** –ruhatár-rendszerű öltöző kivételével –csak fémszekrényben helyezhető el.

Az ajtók biztonságos használata:

Ahol jogszabály önműködő csukószerkezet alkalmazását írja elő, ott **az ajtót csukva kell tartani**. Ha ez üzemeltetési okokból nem lehetséges, vagy a fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes osztályba tartozó anyag robbanásveszélyes állapotban fordul elő, akkor a nyitvatartás ideje alatt állandó helyszíni felügyeletről kell gondoskodni, vagy biztosítani kell, hogy az ajtó tűzjelző jelére csukódjon.

A munkahelyi ellenőrzés kötelezettsége:

A munkahelyeken a tevékenység közben és annak befejezése után a munkát végzőnek ellenőrizni kell a tűzvédelmi használati szabályok megtartását, és a szabálytalanságokat meg kell szüntetni.

Speciális építmények használati szabályai

Az OTSZ általános használati követelményeket határoz meg speciális építmények közül a felszín alatti vasútvonalak és meglévő állomásainak használatára, a ponyvaszerkezetű építményekre és az állvány jellegű építményekre.

A tűzveszélyes tevékenység végzésének általános követelményei

Tűzveszélyes tevékenységnek nevezzük azt a tevékenységet, amely a környezetében lévő éghető anyag gyulladási hőmérsékletét, lobbanáspontját meghaladó hőmérséklettel vagy nyílt lánggal, továbbá gyújtóforrásként számításba vehető izzással, parázslással, szikrázással jár. Tűzveszélyes tevékenységet tilos olyan helyen végezni, ahol az tüzet, vagy robbanást okozhat.

Állandó jellegű tűzveszélyes tevékenység csak a tűzvédelmi követelményeknek megfelelő, erre a célra alkalmas helyen végezhető pl. megfelelően kialakított és használt hegesztőműhely. **Alkalomszerű tűzveszélyes tevékenységet** – Főszabályként –, csak a helyszín adottságainak ismeretében, előzetesen írásban meghatározott feltételek alapján szabad végezni.

Az írásos feltételek meghatározása és ellenőrzése

A feltételek megállapítása a munkavégzésre közvetlenül utasítást adó, a munkát végző személyek tevékenységét közvetlenül irányító személy feladata, ha nincs ilyen személy, akkor a munkát végző kötelezettsége. A munkát közvetlenül irányító személy – ha az a tevékenység végzéséhez az szükséges feltétel – köteles ellenőrizni a munkát végző személyek tűzvédelmi szakvizsga bizonyítványának meglétét, érvényességét. Amennyiben érvényes szakvizsga bizonyítvány szükséges, annak hiánya esetén a munkavégzésre szóló utasítás nem adható ki.

A külső szervezet vagy személy által végzett tűzveszélyes tevékenység feltételeit a tevékenység helye szerinti létesítmény vezetőjével vagy megbízottjával egyeztetni kell, aki ezt szükség szerint – a helyi sajátosságnak megfelelő – tűzvédelmi előírásokkal egészíti ki.

Az alkalomszerű tűzveszélyes tevékenységre vonatkozó feltételeknek tartalmazniuk kell a tevékenység időpontját, helyét, leírását, a munkavégző nevét és – tűzvédelmi szakvizsgához kötött munkakör esetében – a bizonyítvány számát, valamint a vonatkozó tűzvédelmi szabályokat és előírásokat.

Ha az alkalmoszerű tűzveszélyes tevékenységet végző magánszemély azt saját tulajdonában lévő létesítményben, épületben, szabadterén folytatja, úgy a feltételek írásbeli meghatározása nem szükséges, de tűzoltó készülékről a munkát végző köteles gondoskodni.

A tűzveszélyes tevékenység biztonságos végzése

Jogszabályban¹³⁹ meghatározott szakvizsgához kötött tűzveszélyes tevékenységet **csak érvényes tűzvédelmi szakvizsgával** rendelkező, egyéb tűzveszélyes tevékenységet a tűzvédelmi szabályokra, **előírásokra kioktatott személy** végezhet.

A tűzveszélyes környezetben végzett tűzveszélyes tevékenységhez a munka kezdetétől annak befejezéséig, **az ott keletkező tűz oltására alkalmas tűzoltó felszerelést, készüléket**, valamint – **szükség esetén műszeres – felügyeletet** kell biztosítani. **A tűzveszélyes tevékenység befejezése után** a munkát végző személyek a helyszínt és annak környezetét tűzvédelmi szempontból kötelesek **átvizsgálni**, és minden olyan körülményt megszüntetni, ami tüzet okozhat. A munkavégzésre közvetlenül utasítást adó, a munkát végző személyek tevékenységét közvetlenül irányító személynek, ha nincs ilyen személy, akkor a munkát végzőnek **a munkavégzés helyszínét át kell adni tevékenység helye szerinti létesítmény vezetőjének** vagy megbízottjának. Az átadás-átvétel időpontját az **engedélyen fel kell tüntetni és aláírással igazolni kell**.

A dohányzás, nyílt láng, gyújtóforrás használatának szabályai:

Égő dohánytermék, gyufát és egyéb gyújtóforrást tilos olyan helyre tenni vagy ott eldobni, ahol az tüzet vagy robbanást okozhat. Dohányozni, nyílt lángot használni nem szabad olyan helyiségben, szabadterén, ahol fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes osztályba tartozó anyagot állítanak elő, tárolnak, dolgoznak fel, használnak. A dohányzás és a nyílt láng használatának tilalmát biztonsági jellel kell jelölni. Fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes osztályba tartozó anyag gyártására, feldolgozására, tárolására szolgáló helyiségbe vagy szabadterbe gyújtóeszközt, gyújtóforrást bevenni csak az alkalmoszerű tűzveszélyes tevékenységre jogosító, írásban meghatározott feltételek alapján szabad.

A szállítás általános tűzvédelmi szabályai

Veszélyes áruk szállítása esetén az OTSZ erre vonatkozó előírásait csak abban az esetben kell alkalmazni, ha a veszélyes áruk szállításáról szóló nemzetközi egyezmények (ADR, RID, ADN stb.) tűzvédelmi előírásai másként nem rendelkeznek.

Ahol a fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes osztályú anyag **robbanásveszélyes állapotban** fordul elő, ott csak robbanásveszélyes terekre **minősített járművek** használhatók, amelyeknél a biztonsági előírások megtartása és rendeltetésszerű használata esetén tűz- vagy robbanásveszély nem következhet be.

A fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes osztályba tartozó anyagot szállító **járművön**, valamint a mérsékelt tűzveszélyes osztályba tartozó anyagot szállító **jármű rakodóterén** **dohányozni, nyílt lángot használni nem szabad**. **A járművek** fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes és mérsékelt tűzveszélyes osztályba tartozó **rakományát a veszélyes mértékű felmelegedéstől**, valamint az egyéb, tüzet vagy robbanást előidézhető veszélyektől **védni kell**. A fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes és mérsékelt tűzveszélyes osztályba tartozó anyagot szállító **járművön a járművezetőn és a járműkísérőn kívül más személy nem tartózkodhat**.

139 45/2011. (XII. 7.) BM rendelet a tűzvédelmi szakvizsgára kötelezett foglalkozási ágakról, munkakörökről, a tűzvédelmi szakvizsgával összefüggő oktatásszervezésről és a tűzvédelmi szakvizsga részletes szabályairól

A vasúti mozdonyok a fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes osztályba tartozó anyag szabadtéri tárolóját és a fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes osztályba tartozó anyagot feldolgozó technológiai berendezést a vonatkozó műszaki követelményekben meghatározottak szerint, az ezekben nem szabályozott esetekben legfeljebb 50 méterre közelíthetik meg. A megközelítés határát feltűnő módon meg kell jelölni.

Tűzvédelmi szempontból veszélyes folyadékok és gázok szállítása

Fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes, mérsékelten tűzveszélyes osztályba tartozó folyadékot, a robbanásveszélyes és mérsékelten tűzveszélyes osztályba tartozó gázt, égést tápláló gázt csak a nemzetközi vagy egyéb tűzvédelmi előírásnak megfelelő, hibátlan állapotban levő, tömören zárható vagy zárt edényben, valamint konténerben, tartályban, tartányban és erre a célra engedélyezett típusú tartálykocsikon szabad szállítani. Az erre a célra használt zárt edényeket a járművön kiöntőnyílásukkal felfelé fordítva úgy kell elhelyezni és rögzíteni, hogy azok a szállítás közben ne mozduljanak el és ne sérüljenek meg. Fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes, mérsékelten tűzveszélyes osztályba tartozó folyadékot, a robbanásveszélyes és mérsékelten tűzveszélyes osztályba tartozó gázt, valamint égést tápláló gázt szállító tartálykocsi, tehergépjármű mindkét oldalán és hátsó részén jól láthatóan a veszélyre utaló feliratot vagy biztonsági jelet kell elhelyezni (kivéve az ADR, RID, ADN stb. szállítást).

A tárolás általános tűzvédelmi szabályai

Helyiségben, építményben és szabadterén csak az ott folytatott folyamatos tevékenységhez szükséges fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes vagy mérsékelten tűzveszélyes osztályba tartozó anyag tárolható. Az építményben tárolt anyag, termék mennyisége nem haladhatja meg a tervezéskor alapul vett anyagmennyiséget. **Tűzgátló előtérben**, füstmentes lépcsőházban és előtérben mindennemű tárolás **tilos**.

A fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes osztályba tartozó anyagot –ha azt nem nyomástartó edényzetben hozták forgalomba – a mérsékelten tűzveszélyes osztályba tartozó anyagra vonatkozó követelmények szerint csak zárt csomagolásban lehet tárolni. Öngyulladásra hajlamos anyagot egyéb fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes és mérsékelten tűzveszélyes osztályba tartozó anyaggal, továbbá olyan anyagokat, amelyek egymásra való hatása hőt fejleszthet, tüzet vagy robbanást okozhat, egy egységben nem szabad tárolni. Az öngyulladásra hajlamos anyag hőmérsékletét legalább naponta vagy –ha azt az anyag tulajdonságai szükségessé teszi –gyakrabban, vagy folyamatosan ellenőrizni kell, és a veszélyes felmelegedést meg kell akadályozni.

Padlástéren mérsékelten tűzveszélyes, vagy nem tűzveszélyes szilárd anyagok csak olyan módon és mennyiségben helyezhetők el, hogy azok a tetőszerkezet, valamint a kémény megközelítését ne akadályozzák, szükség esetén eltávolíthatók legyenek a tetőszerkezet éghető anyagú elemeitől, és a kéménytől legalább 1 méter távolságra helyezkedjenek el.

Minden tárolásra szolgáló területet éghető hulladéktól, száraz növényzettől mentesen kell tartani.

Ipari, mezőgazdasági, tároló létesítményben való raktározás, tárolás esetén:

- 200 m² feletti tároló helyiség földem- vagy tetőszerkezete, valamint a tárolt anyag között legalább 1 méter távolságot kell biztosítani;
- a helyiségben tárolt anyag tárolási magassága nem haladhatja meg a füstköteny alsó síkjának vonalát, kivéve, ha már létesítéskor ettől eltérő tárolás engedélyezése történt, vagy számítással igazolható az eltérő tárolás;
- a tárolt anyag és a füstköteny függőleges síkja között 1 méter távolságot kell tartani.

A fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes osztályba tartozó anyagok tárolási előírásai

Fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes osztályba tartozó anyag nem tárolható **padlástérben, tetőtérben, pinceszinti, alagsori helyiségben**, továbbá 300 liter vagy 300 kg mennyiség felett egyéb, nem tárolásra tervezett helyiségben.

Huzamos tartózkodásra szolgáló helyiségekben és a gépjárműtárolókban gázpalackot tárolni tilos. **Többszintes lakóépületben** - az egy lakóegységet tartalmazó lakóépületek kivételével – lakóegységenként legfeljebb egy darab, maximum 11,5 kg töltetű propán-bután gázpalack használható vagy tárolható. Gázpalack használata és tárolása tilos olyan földszintesnél magasabb építményben, ahol az esetleges gázrobbanás a tartószerkezet összeomlását idézheti elő.

A fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes osztályba tartozó anyagot, valamint a mérsékelt tűzveszélyes osztályba tartozó folyadékot **csak zárt csomagolásban, edényben** szabad tárolni, szállítani és forgalomba hozni. A fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes osztályba tartozó anyag, egyedi és gyűjtőcsomagolásán – ha jogszabály ettől eltérően nem rendelkezik – az anyag **robbanásra vagy heves égésre való hajlamát szövegesen vagy piktogrammal** kell jelölni. A jelölést a gyártó vagy a csomagoló, a kiszerelő vagy a forgalomba hozó, valamint – a felhasználáshoz külföldről közvetlenül érkező anyag, fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes osztályba tartozó folyadék esetében – a felhasználó szervezet köteles elvégezni.

A fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes osztályba tartozó **anyagot kiszerelni, csomagolni** csak jogszabályban meghatározottak szerint, ennek hiányában szabadterén vagy olyan helyen szabad, ahol nincs gyújtóforrás, és folyadék esetén a hatékony szellőzést biztosították.

Kereskedelmi rendeltetésű épületek, önálló rendeltetési egységek talajszint feletti eladótéreiben propán-bután gázpalackot maximum 20 kg mennyiségben lehet forgalmazni. Passzív tárolás esetén, amikor a fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes folyadékok és aeroszolok tárolása bontatlan, zárt, gyári csomagolásban és edényzetben vagy szállításra minősített csomagolásban és edényzetben történik, az OTSZ-ben meghatározott feltételek esetén kedvezőbb tárolási mennyiségek is megengedettek.

A tűzoltó készülékek, felszerelések biztosítása

Tűzoltó készüléket kell készenlétben tartani az OTSZ melléklete¹⁴⁰ szerint

- az önálló rendeltetési egységekben legalább szintenként,
- ahol az OTSZ előírja, és
- más jogszabályokban, műszaki követelményekben meghatározott esetekben.

Ha jogszabály másként nem rendelkezik, **nem kell tűzoltó készüléket elhelyezni a lakás vagy nem kereskedelmi szálláshelyként működő üdülő** céljára szolgáló építményekben, tűzszakaszokban és a hozzájuk tartozó szabad területeken is **kivéve** a lakóépületekben kialakított **egyéb rendeltetésű helyiségeket**, amelyek tekintetében – gazdálkodó vagy rendeltetési egységenként – a szükséges oltásteljesítményű tűzoltó készülékeket biztosítani kell.

Az OTSZ szerint készenlétben tartandó tűzoltó készülékek esetében **az oltásteljesítményekhez tartozó oltóanyagegység-mennyiségeket és az oltóanyagegység követelményeket** OTSZ a mellékletében határozza meg, és jelen jegyzet **4. számú táblázata** tartalmazza.

140 OTSZ 16. melléklet 2. táblázat

A közúti járműveken kötelezően elhelyezendő tűzoltó készülékekre külön jogszabály határoz meg követelményeket.

A tűzvédelmi hatóság a fentiekben meghatározottakon túl további tűzoltó készülékek, eszközök, felszerelések és anyagok elhelyezését is előírhatja.

A készenlétben tartott tűzoltó készüléket jól láthatóan, könnyen hozzáférhetően, úgy kell elhelyezni, hogy a tűzoltó készülék a legkedvezőtlenebb helyen keletkező tűz oltására a legrövidebb idő alatt felhasználható legyen, és állandóan használható, üzemképes állapotban kell tartani.

Tűzoltási út, terület, közlekedési, menekülési és egyéb utak használata

A létesítmények közlekedési, tűzoltási felvonulási útvonalait, területeit, valamint oltóanyagszerzési helyekhez vezető útjait **állandóan szabadon** és olyan állapotban kell tartani, amely az időjárási viszonyoktól függetlenül alkalmas a tűzoltó gépjárművek közlekedésére és működtetésére. A tűzoltási felvonulási területen a járművek megállását meg kell tiltani.

Alapvető követelmények, hogy az épületekben, épületrészekben, szabadtereken kialakított **menekülési útvonalak átbocsátóképessége nem szűkíthető le** a menekülést biztosító szélesség alá. Az 500 m²-t meghaladó alapterületű üzemi helyiségben vagy raktárhelyiségben a padlón **jól látható és tartós módon meg kell jelölni** a legalább 2,4 m széles közlekedési utakat, a falsík, a beépített gépsor, technológiai berendezések által határolt közlekedő és az állványos raktározási terület kivételével.

A személyek tartózkodására, közlekedésére szolgáló és üzemelés alatt álló helyiségek **kiürítésre szolgáló ajtóit lezárni, üzemszerűen zárva tartani akkor lehet, ha** az ajtó vészeseti nyithatóságát biztosítják. Abban az esetben, ha a rendeltetés, a tevékenység jellege a belső nyithatóságot kizárja, az ajtó külső nyithatóságát a tűzvédelmi hatóság által meghatározott módon biztosítani kell.

Az épületek **menekülési útvonalain fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes és mérsékelten tűzveszélyes osztályba tartozó anyagok nem helyezhetőek el, nem tárolhatóak.** Ez alól kivételt képeznek a beépített építési termékek és biztonsági jelek, valamint azok az installációk, dekorációk, szőnyegek, falikárpitok és egyéb, nem tárolásra szolgáló, valamint a helyiség rendeltetésével összefüggő tárgyak, amelyek az elhelyezéssel érintett fal vagy a padló felületének szintenként legfeljebb 15%-át fedik le.

A menekülésre számításba vett közlekedőkben, nem füstmentes lépcsőházakban és a pinceszinti helyiségekben elhelyezett installációk, dekorációk, anyagok a hő- és füstelvezetés hatékonyságát nem ronthatják. A tömegtartózkodásra szolgáló vagy a vonatkozó jogszabály szerinti zenés, táncos rendezvények tartására szolgáló helyiségben égéskésleltető szerrel hatékonyan kezelt dekorációs anyagok vagy akkreditált laboratórium által igazolt, a vonatkozó műszaki követelmény szerinti 1-es osztálynak megfelelő függönyök alkalmazhatók.

A rendeltetés szerinti használati követelmények

Az OTSZ részletesen határoz meg általános használati követelményeket¹⁴¹ a következőkre:

- 1) a tűzoltási út, terület és egyéb utak használatára;
- 2) a tüzelő-, fűtőberendezések biztonságos használatára;
- 3) a szellőztetés általános tűzvédelmi követelményeire;
- 4) a hő- és füstelvezetés használati követelményeire;

141 OTSZ 193§ - 230§

- 5) a csatornahálózat használatára;
- 6) villamos berendezés tűzvédelmi használati követelményeire;
- 7) a gépi berendezések tűzvédelmi használati követelményeire;
- 8) a beépített tűzjelző és beépített tűzoltó berendezések használatára, üzemeltetésére;
- 9) a lakó- és szállásépületek használati követelményeire;
- 10) a járművek általános használati követelményeire;
- 11) a közösségi létesítmények, kiállítás, vásár használati követelményeire;
- 12) a mezőgazdasági tevékenységek tűzvédelmi használati követelményeire.

Külön fejezetben szabályozza az OTSZ¹⁴² a tűzvédelmi műszaki megoldások, **eszközök, berendezések, felszerelések ellenőrzésének, karbantartásának és felülvizsgálatának szabályait**. A felülvizsgálatok, karbantartások módszereire, eljárásaira TvMI¹⁴³ **tartalmaz alkalmazható megoldásokat**.

2.3.2. A szabadtéri rendezvények tűzvédelmi követelményei

Az OTSZ alkalmazása szempontjából szabadtéri rendezvénynek az 1000 főt vagy az 5000 m² területet meghaladó, épületen kívüli területen megtartott szervezett eseményt nevezzük, (ide nem értve a létesítmény működési engedélyével összefüggő rendezvényeket). A szabadtéri rendezvény területének a természetes vagy mesterséges módon, a mozgást korlátozva körülhatárolt rendezvény esetén a körülhatárolással közrezárt területet, a nem körülhatárolt terület esetén a rendezvény szervezője által felelősen kijelölt területet kell tekinteni. A szabadtéri rendezvények biztonsági követelményeire a TvMI tartalmaz megoldásokat. Az OTSZ követelményei a szabadtéri rendezvényekkel kapcsolatosan kiterjednek a menekülés biztosítására, a biztonsági személyzetre, a megfelelő tájékoztatás, kommunikáció biztosítására, a terület megközelíthetőségére, a tűzoltó készülékek, eszközök biztosítására, amennyiben színpad van, annak védelmére. Kiemeli a szabályozás, hogy a felvonulás- vagy versenyjellegű szabadtéri rendezvények esetén a szabadtéri rendezvényekre vonatkozó tűzvédelmi szabályokat csak a gyülekezési pontok esetében kell alkalmazni.

Részletes követelményeket határoz meg a szabadtéri zenés, táncos rendezvényekre, valamint a kiemelt szabadtéri zenés, táncos rendezvényekre, ahol 10 000 főt meghaladó vagy a 20 000 m²-nél nagyobb területen épületen kívül tartják a rendezvényt.

2.3.3. Az éghető folyadékok és gázok használati szabályai

Éghető folyadékok tárolása és szállítása

Kisebb mennyiségű éghető folyadékok tároló, szállító edénye lehet fiola, palack vagy flakon, folyadéküveg, üveggallon, doboz vagy kanna, valamint hordó. Nagyobb mennyiségű tárolásra álló hengeres, fekvő hengeres vagy más alakos tartályokat, szállításra pedig főképp vasúti vagy közúti tartályos járműveket, konténertartályokat, esetleg tartályhajókat alkalmaznak.

Éghető folyadékok csak a folyadék hatásának ellenálló, a folyadékra gyújtási veszélyt nem jelentő, jól zárható edényekben tárolhatók, szállíthatók. A sérülékeny edények gyűjtőcsomagolásának vagy védőburkolásának sérülés (törés, felszakadás) ellen védelmet kell nyújtania. Az edények csak kiöntőnyílásukkal felfelé, lezárt állapotban tárolhatók és szállíthatók. Kiürített, de ki nem tisztított edények tárolására és szállítására a megtöltöttekre vonatkozó előírások irányadók. Az OTSZ-ben meghatározott tárolható anyagmennyiség a tárolóedények ürtartalmának összesített értékét jelenti.

142 OTSZ XX. FEJEZET és a 18. melléklet

143 TvMI 12.3:2020.01.22. Felülvizsgálat és karbantartás

Épületen belüli „kis mennyiségű” szállítóedényes tárolás, szállítás

Tilalmak, korlátozások

Olyan helyiségekben, amelyek nem éghető folyadék tárolására szolgálnak, a tárolt éghető folyadék megengedett legnagyobb mennyisége a – vonatkozó szabályok megtartása mellett is – legfeljebb 300 liter lehet.

Az OTSZ-ben meghatározott passzív tárolás szabályai szerint a tárolható mennyiség a 3000 litert is elérheti. Fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes osztályba tartozó aeroszol és folyadék pincszinten, padlástérben, menekülési útvonalon nem tárolható.

Személyszállító felvonó éghető folyadék szállítására legfeljebb 20 liter mennyiségig, és legfeljebb 1 személy kíséretében használható.

Éghető folyadék tárolás céljára védőszekrényként alkalmazhatók fémszekrény, robbanásgátló szekrény és folyadéktárolásra alkalmas tűzálló szekrény, továbbá amit a vonatkozó műszaki követelmény erre a célra megenged.

Felítató anyagok és szóró eszközök biztosítása

20 litert meghaladó mennyiségű fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes folyadék egy helyiségen belüli tárolása esetén legalább 1 db szóró eszközt, továbbá

- legfeljebb 1 liter űrtartalmú tárolóedény alkalmazásánál legalább 0,02 m³ mennyiségű felítató anyagot,
- 1 litert meghaladó űrtartalmú tárolóedény alkalmazásánál legalább 0,05 m³ mennyiségű felítató anyagot kell a tárolás helyétől legfeljebb 15 méter távolságra tartani.
- A 4-nél több parkoló állásos gépkocsitároló-helyiségben legalább 1db szóró eszközt és legalább 0,05 m³ mennyiségű felítató anyagot kell hozzáférhető helyen tartani.

Tárolás lakásban és garázsban

Lakóépületben fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes folyadékok maximum 20 liter űrtartalmú tárolóeszközben tárolhatók. **Többlakásos épületben** lévő lakásban legfeljebb **10 liter** fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes folyadék, valamint aeroszol és legfeljebb 30 liter mérsékelt tűzveszélyes osztályú folyadék tárolható. **Önálló, egylakásos lakóépületben** legfeljebb **20 liter** fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes folyadék, valamint aeroszol és legfeljebb **60 liter** mérsékelt tűzveszélyes folyadék tárolható.

Lakóépülethez, lakórendeltetésű épületrészhez tartozó gépkocsitároló-helyiségben a gépkocsikba épített üzemanyagtartályon kívül **parkoló állásonként és tároló helyiségenként** legfeljebb 5 liter, a gépkocsi vagy más robbanómotoros gép üzemeltetéséhez és a háztartásban használatos éghető folyadék tárolható.

A nem a lakórendeltetéshez tartozó gépjárműtároló-helyiségben vagy tárolóhelyen éghető folyadék, éghető gáz –a gépjárműbe épített üzemanyagtartály kivételével – nem tárolható.

Tárolás és forgalmazás kereskedelmi rendeltetés esetén

Kereskedelmi rendeltetésű helyiségben az OTSZ-ben – a helyiség alapterületétől, a helyiséget határoló építményszerkezetek jellegétől, és a kereskedelmi egységet befogadó tűzszakasz területének beépített oltóberendezéssel történő védelmétől függően – meghatározott mennyiségű, bontatlan csomagolású fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes folyadék és aeroszol tárolható, forgalmazható.

Pinceszinti kereskedelmi rendeltetésű helyiségben fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes folyadék és robbanásveszélyes osztályú aeroszol nem tárolható és nem forgalmazható.

Tárolás egyéb közösségi rendeltetés esetén

Kereskedelminek nem minősülő közösségi rendeltetés esetén csak a rendeltetésnek megfelelő tevékenységhez szükséges, legfeljebb az OTSZ mellékletében meghatározott mennyiségű fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes folyadék és robbanásveszélyes osztályú aeroszol tárolható.

Az így tárolt anyagok maximális tárolási mennyisége:

- fémszekrényben **20 liter**,
- robbanásgátló szekrényben **50 liter**,
- folyadéktárolásra alkalmas tűzálló szekrényben **60 liter**.

Szekrényes védelem hiányában legfeljebb 5 liter anyagmennyiség tárolható helyiségenként.

Az éghető folyadékok szállítása

Az éghető folyadék szállítására vonatkozó előírásokat –a veszélyes áruk szállítására vonatkozó nemzetközi előírások hatálya alá nem tartozó esetekre– hazai műszaki követelmények határozzák meg. Tömegközlekedésre használatos járművön éghető folyadékot tartalmazó edények nem szállíthatók, kivéve éghető folyadék összetevőt tartalmazó élelmiszereket, háztartási cikkeket, lakkokat, festékanyagokat, valamint ezek oldószereit, személyenként legfeljebb 5 liter mennyiségben. Szállítás közben az éghető folyadékot tartalmazó edényeket úgy kell elhelyezni, hogy azok ne borulhassanak fel vagy sérülhessenek meg.

Éghető folyadékot tartalmazó üvegedények és az ezeket tartalmazó göngyölegek egymásra helyezve nem szállíthatók. Kézi erővel legfeljebb 20 liter éghető folyadék szállítható.

Éghető folyadékok és olvadékok tárolása fekvő, hengeres acéltartályokban

Az éghető folyadékok nagy mennyiségű tárolása tároló létesítményben történik. **A tároló létesítmény lehet:** tároló telep, tárolótér és egyedi építmény, berendezés.

Az egyedi építmény, berendezés lehet: fekvő hengeres tartály, álló hengeres tartály, alakos tartály, szállítóedény, vasúti, illetve közúti töltő- és/vagy lefejtő berendezés, szivattyútér, szivattyúház stb.

A tárolókra és a tárolásra műszaki követelmények¹⁴⁴ rendelkeznek. Többkamrás tartályok használatakor azok rekeszeiben nem tárolhatók olyan folyadékok, amelyek egymással veszélyes reakcióba léphetnek. A tartályok közelében hordozható tűzoltó készüléket kell készenlétben tartani. A tűzoltó készülékek mennyiségének meghatározása a mértékadó tűzfelület alapján történik. A tűzoltó készülék földalatti tartályok esetén legalább 34A és 144B oltásteljesítményű, föld feletti tartályok esetén pedig legalább 55A és 233B oltásteljesítményű legyen.

A tárolóhelyen esetleg szabadba kikerült és szétfolyt folyadékot haladéktalanul fel kell itatni. Erre a célra a tárolótéren tartály csoportonként 0,1 m³ száraz homok vagy 0,05 m³ száraz, nem éghető abszorbens felitató anyagot kell tartani.

144 MSZ 9790, MSZ 9901. MSZ 9909, MSZ 9910 MSZ 15633

Éghető folyadékok tárolása kamrában

Az éghető folyadékot tároló kamra létesítési és üzemeltetési szabályait a vonatkozó műszaki követelmény¹⁴⁵ határozza meg. A kamrában az elcsepegett folyadék felitatására alkalmas eszközt, felitató anyagot vagy 0,5 m³ száraz homokot és 1 db szórólapátot kell készenlétben tartani. Ha a kamrában fokozottan tűz- vagy robbanásveszélyes folyadékok kimérését végzik, akkor ott 1 db, legalább 2 m² nagyságú tűzoltó takarót kell elhelyezni.

A kamra bejárata közelében – a kamrán kívül – 2 db, egymás mellé épített kamrák esetén a további kamrákhoz 1-1 db, legalább 55A és 233B oltásteljesítményű tűzoltó készüléket kell elhelyezni. A kamra ajtajának külső felületén 1 db, a tűz- vagy robbanásveszélyre figyelmeztető feliratot, piktogramot kell maradandó módon elhelyezni.

Az OTSZ részletes követelményeket határoz meg az üzemanyagtöltő állomás biztonságos üzemeltetésére.

A PB-gáz cseretelep üzemeltetési előírásai

A PB-gáz cseretelepek –tárolt mennyiségtől függő -kategóriába sorolását a jegyzet **3. számú táblázata** tartalmazza. Az „1”-„2” kategóriájú cseretelepek kivételével a palackok kiadása és bevételezése csak testhezálló, az üzemeltető által beszerzett védőruhában, fedett fővel és szikrát nem okozó, antisztatikus lábbeliben végezhető. Műszáruházat nem viselhető.

Az „1” kategóriájú cseretelepek 5 m-es körzetén belül –konyhakerti és dísznövény, valamint szőlő, gyepek és élő fa kivételével– növényzet nem lehet. Egyéb kategóriájú cseretelepeken növényzet élő fa, gyepek kivételével nem lehet.

A „2”-„4” kategóriájú cseretelepeket szűkségvilágítás céljára el kell látni legalább 1 db, a „kategórián felülit” legalább 2 db robbanásbiztos védettséggű hordozható kézilámpával. Azokon a cseretelepeken, ahol acél palackok tárolása és forgalmazása is történik, a robbanásveszélyes övezetekben csak szikrát nem okozó szerszámokkal lehet dolgozni, acél szerszámok használata tilos.

A cseretelep kezelése, palackok visszavétele, kiadása tűzvédelmi szakvizsgálóval nem rendelkező személyre nem ruházható át.

Palackból a PB-gáz átfejtése csak a legfeljebb 5 kg töltetű turista palackba, a műszaki biztonsági hatóság engedélyének birtokában végezhető. Egyéb esetekben palackból a PB-gáz nem fejtethető át, a cseretelepeken palacktöltés nem végezhető.

A gázpalack mechanikai igénybevételnek, különösen ütésnek vagy dobásnak nem tehető ki. A padozathoz lefagyott gázpalack legfeljebb 40 C°-os vízzel lazítható fel, majd gondoskodni kell a padozat víztelenítéséről.

Az „1”-nél magasabb kategóriába tartozó cseretelepen a PB-gázpalackokon és a forgalmazáshoz előírt felszerelésen kívül egyéb anyag nem helyezhető el.

A cseretelepeket az OTSZ mellékletében meghatározott tűzoltó készülékkel kell ellátni.

A cseretelepen jól látható helyen és időtálló kivitelben el kell helyezni a tűzoltóság telefonszámát, illetve az egységes segélykérő telefonszámot.

A cseretelepeken keletkező tűz eloltására, a tűz közelében levő palackok védelmére vonatkozóan az üzemeltető írásban –ha kötelezett tűzvédelmi szabályzat készítésére, akkor annak mellékleteként – intézkedik, és szükség esetén az abban foglaltak szerint jár el.

A gázpalackot sérültnek kell tekinteni és továbbiakban nem használható, ha:

- 1) legalább 1 méter magasságból kemény talajra esett;
- 2) égésnyomok látszanak rajta;
- 3) éles bemetszésű sérülése vagy horpadása van;
- 4) a szállítójárművet közlekedési baleset érte, vagy
- 5) átalakítás nyomai észlelhetők rajta.

Az üzemeltetés során keletkezett sérülésről az illetékes töltővállalatot, cseretelepet tájékoztatni kell. Az üzemanyag-töltő állomás területén létesített PB-gáz cseretelep üzemeltetése a cseretelepre vonatkozó fenti előírások figyelembevételével történhet. Itt a töltött és a kiürült PB-gázpalackok egy PB-gázpalack-tárolón belül együtt is tárolhatók úgy, hogy a kiürült PB-gázpalackokat meg kell jelölni.

Ajánlott irodalom

A szövegben és a lábjegyzetekben megjelölt jogszabályok és műszaki követelmények.

3. A tűzoltás és a műszaki mentés

3.1. A hivatásos tűzoltó-parancsnokságok és szerveik szolgálat-szervezése

A hivatásos tűzoltó-parancsnokságok és katasztrófavédelmi őrsök készenléti szerállományára és a szolgálat szervezésére vonatkozó szabályokat jogszabályok keretei között BM OKF főigazgatói intézkedés¹⁴⁶ határozza meg.

A megyei/fővárosi igazgató felelős az illetékességi területén működő hivatásos tűzoltó egységek szolgálat-szervezésének – állománytáblázat szerinti – megvalósításáért. Az intézkedés meghatározza a készenléti szerek párhuzamosításának elvi szabályait, a szerek kezelői létszámára, a szerek parancsnokaira és azok helyettesítésére vonatkozó szabályokat, a szerek számától függő szolgálat-szervezési elveket, az őrsök szolgálat-szervezésére, valamint működési területen kívülre elrendelt vonulásának elvi követelményeit, illetve a tartalékszerek üzemben tartásának és szükség szerinti átcsoportosításának szabályait.

A főigazgatói intézkedés mellékleteiben meghatározza a hivatásos tűzoltó-parancsnokságok és katasztrófavédelmi őrsök:

- szolgálatának átadás-átvételi rendjét;
- készenléti szerállománytábláját és
- szolgálati okmányait.

A hivatásos tűzoltó-parancsnokságoknál folyamatos ügyeleti szolgálat ellátására szervezett, valamint a készenléti jellegű beosztásokban, váltásos szolgálati időrendszerben foglalkoztatottak szolgálatteljesítési időkeretére vonatkozó szabályokat külön BM OKF főigazgatói intézkedés¹⁴⁷ határozza meg.

146 33/2020 BM OKF főig. intézkedés a hivatásos tűzoltó – parancsnokságok és katasztrófavédelmi őrsök készenléti szerállományáról és a szolgálat szervezésének szabályairól.

147 57/2016. BM OKF főig. intézkedés a hivatásos katasztrófavédelmi szerveknél folyamatos ügyeleti szolgálat ellátására szervezett, valamint a készenléti jellegű beosztásokban, váltásos szolgálati időrendszerben foglalkoztatottak szolgálatteljesítési időkeretének

3.2. A tűzoltás, műszaki mentés szervezete és vezetése

3.2.1. A tűzoltási feladat és a műszaki mentés fogalma

A tűzoltási feladat a veszélyeztetett személyek mentését, a tűz terjedésének megakadályozását, az anyagi javak védelmét, a tűz eloltását és a szükséges biztonsági intézkedések megtételét, továbbá a tűz közvetlen veszélyének elhárítását foglalja magában.

A műszaki mentés természeti csapás, baleset, káreset, rendellenes technológiai folyamat, műszaki meghibásodás, veszélyes anyag szabadba jutása vagy egyéb cselekmény által előidézett veszélyhelyzet során az emberélet, a testi épség és az anyagi javak védelme érdekében a tűzoltóság részéről – a rendelkezésére álló, illetőleg az általa igénybe vett eszközökkel – végzett elsődleges beavatkozási tevékenység.

3.2.2. A tűzoltásra és műszaki mentésre jogosultak

A tűzoltás és a műszaki mentés szaktevékenység, szakszerű végzéséhez tűzoltó szakmai ismeretekre, tudásra, a követelmények megtartására és gyakorlati készségekre van szükség. A tevékenység sajátossága, hogy a tűzoltók gyakorlatilag minden egyes tűz- és káresetnél különböző veszélyeknek vannak kitéve. Nem elég tehát az, hogy egy beavatkozást végző tűzoltó ismerje a szakfelszereléseket, el tudjon végezni egy szerelési feladatot, hanem határozott, pontos és tudatos munkaszervezésre, irányításra is szükség van. Ezt szolgálják, illetve határozzák meg a Tűzvédelmi törvény, a kapcsolódó BM rendelet¹⁴⁸ és a BM OKF főigazgatói intézkedések, utasítások¹⁴⁹ előírásai.

A tűzoltás szervezete

A tűzoltási szervezet a tűz oltásával kapcsolatos feladatok végrehajtása érdekében, a vonatkozó rendelkezések megtartásával, a tűzoltóság tagjaiból létrehozott vezetőkől és végrehajtókból áll. A tűzoltási szervezetbe – a feladatok jellegétől függően – más szervezetek és személyek is bevonhatók. A tűzoltás szervezetét a tűzoltásvezető vezeti.

A tűzoltásvezető (a továbbiakban: TV) a beavatkozások során az alábbi beosztásokat szervezheti:

- 1) tűzoltásvezető-helyettes (a továbbiakban: TVH),
- 2) háttérparancsnok (a továbbiakban: H),
- 3) biztonsági tiszt (a továbbiakban: BT)
- 4) háttérparancsnok-helyettes (a továbbiakban: HH),
- 5) törzstiszt (a továbbiakban: TT),
- 6) szakaszparancsnok (a továbbiakban: SZ),
- 7) rajparancsnok (a továbbiakban: R),
- 8) mentési csoport parancsnok (a továbbiakban: M),
- 9) összekötő (a továbbiakban: Ö),
- 10) eligazító (a továbbiakban: E).

A tűzoltásvezető ugyanazon beosztásokra több, illetőleg további más – általa szükségesnek ítélt – beosztásokat is szervezhet, mint a felsoroltak. Mivel – elnevezéséből is adódik – ő

148 39/2011. (XI. 15.) BM rendelet a tűzoltóság tűzoltási és műszaki mentési tevékenységének általános szabályairól

149 6/2016. (VI. 24.) BM OKF utasítása a Tűzoltás-taktikai Szabályzat és a Műszaki Mentési Szabályzat kiadásáról és a 7/2016. BM OKF főigazgatói intézkedés a hivatásos tűzoltó – parancsnokságok és katasztrófavédelmi őrsők készenléti szerálmányáról és szolgálat-szervezési szabályairól

szervezi és irányítja a tűz oltását, ezért ő dönt a beosztásokról, arról, hogy el kell-e látni ilyen beosztásokat, ki lássa el, illetve van-e esetleg szükség ezeken felül egyéb beosztásokra.

3.2.3. A tűzoltás, műszaki mentés irányítási módjai

A tűzoltás vezetése alapos szakmai felkészültséget, gyors döntési és határozott intézkedési képességet igényel. Nagyon sok körülmény határozza meg, hogy éppen az adott helyzetben mire is van szükség, amiről a tűzoltásvezető joga és kötelessége dönteni. A tűzoltásvezető a tűzoltás megszervezése érdekében többféle vezetési mód közül választhat.

A tűzeset felszámolását végzők vezetése a következő módokon történhet:

- 1) **Alapirányítással**, ha a beavatkozó erőket a tűzoltásvezető egyedül irányítja.
- 2) **Csoportirányítással**, ha a tűzoltást végzőket és az azok működését segítőket csak megosztva, a beavatkozás hátterének biztosításával lehet irányítani.
- 3) **Vezetési törzsszel**, ha az esemény nagysága, bonyolultsága, a helyszín tagoltsága a beavatkozó erők létszáma, illetőleg egyéb körülmények a feladatok szélesebb körű megosztását indokolják.
- 4) A vezetési törzs irányító tevékenységének támogatására szükség lehet **törzskar létrehozására**, amelynek az a lényege, hogy azon káresemények esetén, amelyek elhárítása a katasztrófavédelem rendelkezésre álló hivatásos erőivel nem hajtható végre, és az esemény Magyarország lakosságának személyi és anyagi biztonságát jelentős mértékben érinti, továbbá nagysága, időbeli lefolyása, bonyolultsága, a helyszín tagoltsága, a beavatkozó erők létszáma vagy egyéb körülmények a végrehajtandó feladatok szélesebb körű megosztását, speciális képességek igénybevételét, illetve jelentős számú civil szervezetek bevonását teszik szükségessé, valamint katasztrófaveszély nem áll fenn és veszélyhelyzet nem került kihirdetésre, **a vezetési törzs munkájának támogatására törzskart** kell létrehozni. Ez többek között lehet Magyarország területén bekövetkezett kritikus infrastruktúrát érintő támadás, földrengés, tűz, árvíz, belvíz, tömegszerencsétlenség, súlyos ipari szerencsétlenség, veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos baleset stb.

3.2.4. A tűzoltás, műszaki mentés vezetésére jogosultak köre

A tűzoltásvezetői feladatokat nem láthatja el bárki, még a tűzoltóságok állományából is csak a külön jogszabályban meghatározott megfelelő szakmai iskolai végzettséggel, megfelelő tűzoltói gyakorlattal és érvényes foglalkozás-egészségügyi alkalmassági vizsgálatral rendelkező személy.

Tűzoltásvezetői feladatokat az alábbi szolgálati beosztásban szolgálatot ellátó személyek láthatnak el:

- 1) **a beavatkozó önkéntes tűzoltóság** részéről együttműködési megállapodásban meghatározott személy;
- 2) **a létesítményi tűzoltóság** rajparancsnoka, szolgálatparancsnoka, tűzoltási szakterület vezetője, parancsnok-helyettese, parancsnoka;
- 3) **az önkormányzati tűzoltóság** rajparancsnoka, parancsnok-helyettese, parancsnoka;
- 4) **a hivatásos tűzoltóságoknál** szerparancsnok, rajparancsnok, szolgálatparancsnok, tűzoltóparancsnok, a tűzoltóparancsnok által a tűzoltóság állományából megbízott olyan személy, aki tűzoltó szakképesítéssel, legalább szakmunkás bizonyítvánnyal és minimum 5 éves tűzoltási, műszaki mentési gyakorlattal rendelkezik;

- 5) **a katasztrófavédelmi kirendeltségeknél** a katasztrófavédelmi kirendeltség vezetője által az állományból megbízott, személy(ek), aki(k) felsőszintű tűzoltó szakképesítéssel és minimum 5 éves tűzoltási, műszaki mentési gyakorlattal rendelkezik, valamint a katasztrófavédelmi kirendeltség vezetője;
- 6) **a katasztrófavédelmi igazgatóságoknál:**
 - a katasztrófavédelmi műveleti szolgálat (KMSZ) szolgálatszervezés szerinti vezetője,
 - a tűzoltósági főfelügyelő,
 - az igazgató által az állományból megbízott személy(ek), aki(k) felsőszintű tűzoltó szakképesítéssel és minimum 5 éves tűzoltási, műszaki mentési gyakorlattal rendelkeznek,
 - az igazgató;
 - **a BM OKF-nél** a főigazgató által az állományból megbízott, személy(ek),
 - valamint a főigazgató.

3.3. A tűzoltás, műszaki mentés szakmai szabályai

3.3.1. A kivonulás rendje

A kivonulás rendje az egyes riasztási fokozatokhoz kapcsolódóan a riasztott erők irányítására jogosultak kötelező kivonulási rendjét határozza meg, az alábbiak szerint:

- 1) **az I-es riasztási fokozat** elrendelésekor a szerparancsnok, a rajparancsnok vagy a szolgálatparancsnok, valamint az eset jellegének megfelelő, rendelkezésre álló készenléti szer köteles vonulni;
- 2) **a II-es és III-as riasztási fokozat** elrendelésekor az **előző fokozatban felsorolt** személyeken és a hozzájuk tartozó eszközökön kívül a katasztrófavédelmi igazgatóság KMSZ-e, valamint a hivatásos tűzoltóság parancsnoka, vagy akadályoztatása esetén az általa megbízott tűzoltás vezetésére jogosult személy vagy a katasztrófavédelmi kirendeltség vezetője, akadályoztatása esetén az általa megbízott, a kirendeltség állományába tartozó tűzoltás vezetésére jogosult személy;
- 3) **a IV-es riasztási fokozat** elrendelésekor **az előző fokozatokban meghatározott** személyeken felül az illetékességi terület szerinti katasztrófavédelmi igazgatóság **tűzoltósági főfelügyelője**, akadályoztatása esetén az ügyrendben meghatározott tűzoltás vezetésére jogosult helyettese;
- 4) **az V-ös riasztási fokozat** elrendelésekor **az előző fokozatokban meghatározott** személyeken felül az illetékességi terület szerinti **katasztrófavédelmi igazgató**, akadályoztatása esetén az ügyrendben meghatározott tűzoltás vezetésére jogosult helyettese, valamint a **BM OKF személyi állományából** a főigazgató utasítására az általa **megbízott** tűzoltás vezetésére jogosult személy

köteles vonulni.

A KMSZ köteles vonulni minden közérdeklődésre számot tartó eseményhez, a riasztási fokozattól függetlenül.

3.3.2. A tűzoltás vezetését végzők jogai és kötelességei

A tűzoltásvezető a tűz oltásának egyszemélyi felelős vezetője, előljárója a riasztott és a tűzoltásban részt vevő tűzoltóknak. A tűzoltás vezetését végzők a biztonsági és a munkavédelmi szabályok alapján a tűzoltásban résztvevők baleset- és életvédelméről minden helyzetben kötelesek intézkedni, illetve annak megtartásáról és megtartatásáról gondoskodni.

A tűzoltásvezető jogai:

- 1) a tűzoltás vezetését indokolt esetben megosztani;
- 2) a tűzoltás szervezetében meghatározott, és egyéb beosztások betöltésére a tűzoltásban résztvevők közül bárkinek parancsot adni;
- 3) elrendelni a szükséges erők, eszközök riasztását, valamint szükség esetén további tűzoltói erők riasztását igényelni;
- 4) a tűzoltás érdekében az esemény felszámolásához szükséges szervezetek kirendelését igényelni, azokat alkalmazni, tartalékba helyezni, számukra közvetlen vezetőjük útján utasítást adni;
- 5) a tűzoltáshoz természetes és jogi személyek, valamint jogi személyiség nélküli szervezetek közvetlen részvételét, a rendelkezésükre álló adatok közlését, valamint azok járművei, eszközei, felszerelései, anyagai rendelkezésre bocsátását igényelni;
- 6) a karitatív szervezetek egységeinek közreműködését kérni;
- 7) a tüzeset helyszínét zárt területté nyilvánítani, azok helyén és környezetében minden olyan tevékenységet vagy mozgást korlátozni, megtiltani, amely a tűzoltást akadályozza vagy hátrányosan befolyásolja, továbbá elrendelni az illetéktelen vagy veszélyeztetett személyek, állatok és anyagi javak eltávolítását, a terület kiürítését;
- 8) a tűzoltás vagy életmentés érdekében – a diplomáciai vagy nemzetközi jogon alapuló más mentesség figyelembevételével – természetes és jogi személyek, valamint jogi személyiség nélküli szervezetek tulajdonában, használatában, kezelésében álló területre, létesítménybe behatolást elrendelni;
- 9) bontást elrendelni, különösen ha azt a felderítés, az életmentés, a robbanásveszély, a tűz megközelítése (a behatolás), a tűz terjedésének megakadályozása, a füst, gáz, gőz eltávolítása, az omlásveszély megelőzése, az utómunkálat indokolja;
- 10) szükség szerint meghatározott felkészültségű szakember segítségét igényelni.

A tűzoltásvezető kötelességei:

- 1) az esemény jellege alapján – indokolt esetben – meghatározni, illetőleg módosítani a riasztási fokozatot;
- 2) a megállapított riasztási fokozat alapján meghatározni a vonulási útvonalat és a vonulási sorrendet;
- 3) a tűzoltás érdekében intézkedni a rendelkezésre álló erők és eszközök szakszerű alkalmazására;
- 4) meghatározni a tűzoltásban résztvevők számára a személyi és csapat védőfelszerelések körét és használatát elrendelni;
- 5) zárt térbe történő behatolás elrendelésével egy időben intézkedik a létszám és a felszerelések ellenőrzéséről és annak nyilvántartásáról;
- 6) azokban az esetekben, ha a keletkezett tűznek nemzetgazdasági szempontból nincs jelentősége, vagy eloltása a megmentett értékkel együtt nem jár, döntenek - a gazdasági (erő-, eszköz-, oltóanyag-felhasználás) és környezetvédelmi szempontok figyelembevételével - a tűz oltásáról vagy a teljes elégés felügyeletéről úgy, hogy a tüzesettel összefüggésben járulékos kár ne keletkezzen;
- 7) meghatározni a tűz oltásával kapcsolatos feladatokat és ezek végrehajtásának sorrendjét, az alkalmazandó oltóanyagot, oltási módot;
- 8) meghatározni a lehető legbiztonságosabb és az egészséget legkevésbé veszélyeztető munkavégzés feltételeit;
- 9) meghatározni a tűzoltás-előkészítés módozatát:
 - tartályról történő sugárszereléskor: az oltáshoz szükséges sugár nemét (víz, hab, por), a vízsugár formáját (kötött, szórt, porlasztott, magasnyomású), a habképző anyag (nedvesítés, nehéz-, közép-, könnyűhab szerinti) alkalmazását,

- alapvezeték-szereléskor: az osztó helyét, a táplálás-szerelés módját,
 - táplálás-szereléskor: a vízforrást (vagy adjon utasítást a vízforrás felderítésére), a táplálás módját;
- 10) a megfelelő tájékoztatás érdekében jelenteni az első visszajelzés során:
 - a kiérkezést, a tüzeset helyét, nagyságát, mi ég,
 - mit veszélyeztet a tűz (életveszély, robbanásveszély stb.),
 - az adott riasztási fokozaton felüli erők, eszközök kirendelésének szükségességét,
 - a beavatkozás módját;
 - 11) a további visszajelzések során:
 - a tűz alakulását,
 - a tűz körülhatárolását,
 - a lánggal való égés megszüntetését (lefedetítés), a tűz eloltását,
 - az utómunkálatok megkezdését, befejezését, a bevonulás megkezdését,
 - az egyéb rendkívüli eseményeket;
 - a bevonulás megkezdését;
 - a társ- és közreműködő szervek helyszínre érkezését;
 - a sérültek, elhunytak számát;
 - 12) meghatározni a tűzoltás vezetésének módját;
 - 13) kijelölni a vezetési pontot, és azt indokolt esetben piros színű villogó fénnel jelölni;
 - 14) intézkedéseinek, utasításainak végrehajtását folyamatosan számon kérni, ellenőrizni, illetőleg ellenőriztetni;
 - 15) a terület lezárását (kötél-, műanyag szalag kordonnal, a közlekedési pontokon őrkkel stb.) elvégeztetni a rendőrség, a polgári védelem, a honvédség, a létesítményi tűzvédelmi szervezet tagjai, illetőleg más szervezetek és a polgári személyek bevonásával;
 - 16) gondoskodni – ha az indokolt – a biztonsági zóna határának jelöléséről, a kiürítés végrehajtásáról, a biztonsági zónán belüli mozgásról;
 - 17) a beavatkozás során – a személyi állomány igénybevételeitől függően köteles – gondoskodni a beosztottak pihentetéséről,
 - 18) a tűzoltásban közvetlenül részt vevő raj(ok) váltásáról,
 - 19) az utómunkálatot végzők vagy felügyeletet ellátók váltásáról, pihenő-, szükség esetén melegeledőhely biztosításáról, védőitallal, ruházattal és étellel való ellátásról;
 - 20) intézkedést, javaslatot tenni anyagi, technikai, tűzvédelmi hatósági és szakfelügyeleti téren felmerült kérdések megoldására, valamint a tűzoltásban kiemelkedő munkát végzők munkájának elismerésére és a mulasztást elkövetők fegyelmi felelősségre vonására;
 - 21) szükség esetén tűzvizsgálót kér a helyszínre;
 - 22) jelentést tesz a tüzeset helyszínére kiérkező előljárónak a kialakult helyzetről, a tett intézkedésekről, a várható eseményekről.

3.3.3. A tűzoltás és műszaki mentés irányításának átadás-átvétel szabályai

A tűzoltás, műszaki mentés irányítása a tűzoltásvezető feladata, egy-egy eset során azonban bekövetkezhetnek olyan események, amelyek előre nem láthatók, ezért nem garantált, hogy a tűzoltásvezető az első pillanattól az utolsóig képes feladatainak ellátására. Ezért meg kellett teremteni a lehetőségét annak, hogy bizonyos esetekben ez a beosztás átadható, illetve átvehető legyen. **A hivatásos tűzoltóság a működési területén felelős a tűzoltás vezetéséért.** Amennyiben a működési terület szerinti tűzoltóság egysége nincs a helyszínen, akkor a **helyszínre elsőnek érkező tűzoltás vezetésére jogosult felelős a tűzoltás vezetéséért.** Vannak helyzetek, amikor a kárhelyre elsőnek érkező tűzoltásvezetőtől a később érkező

magasabb szakmai szintű szervezettől érkező vezető jogszabályi rendelkezés alapján köteles a tűzoltás, műszaki mentés irányítását átvenni.

Ha ezután alacsonyabb szintű szervezettől érkezik tűzoltás vezetésére jogosult személy, akkor részére a vezetést át lehet adni. Ha a tűzoltás vezetéséért felelős tűzoltóság tűzoltásvezetésre jogosult tagja azonos vagy magasabb szintű szervezettől érkezik, akkor számára a tűzoltás vezetését át kell adni, és annak át kell vennie, illetve átveheti az alábbiak szerinti sorrendben.

A tűzoltás vezetésének átadás-átvétele a következő sorrendben történik:

1. változat:

- 1) a nem főfoglalkozású létesítményi tűzoltóságtól a vezetést **átveheti** az önkormányzati tűzoltóság (a továbbiakban: ÖTP),
- 2) az ÖTP-től a vezetést **köteles átvenni** a hivatásos tűzoltóság (a továbbiakban: HTP), ha van tűzoltásvezetésre jogosult személy,
- 3) a HTP-től a vezetést **átveheti** az illetékességi terület szerinti Katasztrófavédelmi Kirendeltség (a továbbiakban KvK),
- 4) a KvK-től a vezetést **átveheti** az illetékességi terület szerinti KI,
- 5) a KI-től a vezetést **átveheti** a BM OKF;

2. változat:

- 1) főfoglalkozású létesítményi tűzoltóságtól a vezetést **átveheti** a HTP,
- 2) a HTP-től a KvK,
- 3) a KvK-től az illetékességi terület szerinti KI,
- 4) a KI-től a BM OKF;

3. változat:

- 1) a beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesülettől a vezetést **köteles átvenni** az ÖTP vagy a HTP;
- 2) az ÖTP-től a vezetést **köteles átvenni** a HTP, ha van tűzoltásvezetésre jogosult személy,
- 3) a HTP-től a vezetést **átveheti** a KvK;
- 4) a KvK-től a vezetést **átveheti** az illetékességi terület szerinti KI;
- 5) a KI-től a vezetést **átveheti** a BM OKF.

Az átadás-átvétel sorrendje az egyes szerveken belül a már előzőekben – a tűzoltás vezetésére jogosultak köre cím alatt felsorolt – beosztások sorrendje szerint történik. A helyszínre érkező magasabb beosztású – vonulásra kötelezett és tűzoltás irányítására jogosult – személy a felderítés és helyzetértékelés alapján dönt a tűzoltás vezetésének átvételéről. A tűzoltás vezetője a tűzoltás vezetését helyzetértékelése alapján az arra jogosultnak visszaadhatja.

A tűzoltás vezetését a vonulásra kötelezettnek és a tűzoltásvezetésre jogosultnak át kell vennie, ha a tűzoltásvezető a feladatát nem tudja ellátni. Ha a tűzoltásvezetőnél magasabb beosztású tűzoltás vezetésére jogosult személy nincs a helyszínen, és a tűzoltásvezető a feladatát nem tudja ellátni, akkor a tűzoltás vezetésére jogosult alacsonyabb beosztású személynek át kell vennie a tűzoltás vezetését.

A tűzoltás vezetésére – és átvételére – jogosult személy a helyzetértékelést követően a tűzoltás vezetésének átvétele nélkül is felelős mindazért, ami az esemény felszámolásával kapcsolatban a helyszínen történik, kivéve a főfoglalkozású létesítményi tűzoltóság működési területén.

A tűzoltás vezetésének átvételét vagy át nem vételét – félreérthetetlen módon – a tűzoltás vezetőjének a tudomására kell hozni, és azt a műveletirányító ügyeletnek jelenteni kell, továbbá azt közölni kell a tűzoltás vezetésének szervezetébe bevontakkal.

A tűzoltás vezetésének átvétele nélkül sem az átvételre jogosult, sem más, a tűzoltás szervezetén kívüli személy parancsot vagy utasítást a tűzoltásban résztvevőknek nem adhat.

3.3.4. A tűzoltás és a műszaki mentés folyamata és általános szabályai

Minden tűzoltás és műszaki mentés során vannak olyan feladatok, illetve teendők, amelyeket az eset jellegétől függetlenül el kell végezni. Például lennie kell egy jelzésnek, amire a tűzoltóság reagál. Oda kell vonulni az esethez, illetve ott is vannak bizonyos rögzített szabályok, amelyeket mindig meg kell tartani ahhoz, hogy a munka biztonságos, mégis gyors és hatékony legyen. A tűzjelzés beérkezésétől kezdődő tűzoltói tevékenységnek van olyan szabályozott folyamata, ami szinte protokollszerűen szabályozott, és amelynek az események, körülmények sajátosságait is figyelembe véve követni kell. E folyamat fő elemei az alábbiak:

A tűzjelzés

A tűzoltóság részére érkező – tüzesetre, égésre, égés gyanújára, tűzveszélyre vonatkozó – bármilyen formájú közlés tűzjelzésnek minősül, amit írásban (káreset-felvételi lapon vagy számítógépen) kell rögzíteni. A tűzjelzést a megyei igazgatóság Műveletirányító Ügyelete köteles értékelni és a Pajzs program és a Döntéstámogatási Térinformatikai Rendszer, valamint a Műveletirányító Terv (MT) és a Tűzoltási és Műszaki Mentési Terv (TMMT) figyelembevételével meghatározni a riasztási fokozatot, illetőleg intézkedni egyéb, az esemény felszámolásához szükséges szervek értesítésére. Tehát egy jelzés esetén – az előzetes információk alapján – meg kell határozni, hogy kik milyen eszközökkel vonuljanak a helyszínre, amelyet az ügyelet elektronikus úton továbbít a működési terület szerinti tűzoltóság és más érintettek számára.

A riasztás

A riasztás a készenléti jellegű szolgálatba beosztott személyi állomány (erők) és az általuk kezelt gépjárművek (szerek), felszerelések, oltó- és segédanyagok (eszközök) vonulására szóló felhívása. A riasztást a riasztólámpa működtetését követően az arra rendszeresített hang- és vizuális jelek alkalmazásával kell elrendelni. Ezek hiányában a riasztást élőszóban kell végrehajtani.

Az adott szer riasztásának befejezése után a legrövidebb időn belül fel kell készülni a vonulásra. Az állandó készenléti jellegű szolgálat a riasztáskori tartózkodási helyét 2 percen belül köteles elhagyni. A csere-felépítményes gépjárművek riasztási normaideje 6 perc.

A riasztáskori tartózkodási hely elhagyására legfeljebb 6 perc áll rendelkezésre, amennyiben a riasztás gyakorlat végrehajtása, sportfoglalkozás végrehajtása, málházási tevékenység végzése, rendezvényen történő részvétel, szerkarbantartás végzése, üzemanyag és oltóanyag utánpótlása, a szerek rendeltetésüktől eltérő használata során érkezett (késleltetett riasztás).

A tüzeset felszámolásához szükséges erőket az alábbi riasztási fokozatokkal kell kifejezni.

I-es a riasztási fokozat, amelyben a beavatkozáshoz legfeljebb 2 raj, amely fél rajokkal is kiadható,

II-es a riasztási fokozat, amelyben a beavatkozáshoz 2,5–3 raj,

III-as a riasztási fokozat, amelyben a beavatkozáshoz 3,5–4 raj,

IV-es a riasztási fokozat, amelyben a beavatkozáshoz 4,5–6 raj,

V-ös a riasztási fokozat, amelyben a beavatkozáshoz 6-nál több raj riasztása szükséges.

A riasztandó különleges gépjárművek fajtáját és darabszámát a riasztást elrendelő határozza meg. Ebben az esetben a riasztási fokozat megnevezése után a „**KIEMELT**” szót kell alkalmazni.

A vonulás

A vonulás – a káreset-felvételi lap adatai alapján – a riasztott tűzoltó erők és eszközök riasztáskori tartózkodási helyének elhagyásától a jelzésben meghatározott esemény helyszínére érkezéséig tart.

A vonulást a megkülönböztető fény- és hangjelzés egyidejű használatával, a legelőnyösebb útvonalon, a lehető leggyorsabban, a közlekedésrendészeti szabályok megtartásával kell végrehajtani. A megkülönböztető fény- és hangjelzést használó tűzoltó gépjárműnek elsőbbsége van a többi járművel szemben, azonban fokozott figyelemmel kell kísérni az adott forgalmi helyzetet, és ha nem kapja meg az elsőbbségét, a járművezetőnek tudnia kell rá reagálni. A tűzjelzés alapján a szer parancsnoka a vonulás idejére az egyéni védőfelszerelések kötelező viselése alól – a vonulás időtartama és a tüzeset jellegének figyelembevételével – a védősisak kivételével, könnyítést engedélyezhet. Vízi jármű vonulásakor és működésekor a Hajózási Szabályzat előírásait kell betartani. Az azonos helyről induló járműveknek az intézkedésre jogosult parancsnok által meghatározott sorrendben és útvonalon kell vonulniuk. A vonulás során a parancsnoknak a beosztottait tájékoztatni kell, és fel kell készítenie a várható feladatokra.

A káreset-felvételi lapot a vonuló szer parancsnoka vegye magához, amit az eseményt követően a tüzeseti és műszaki mentési adatlaphoz csatol. A vonulás megkezdésétől a bevonulás befejezéséig a vonuló egységet – a BM OKF utasításban meghatározott – visszajelzési kötelezettség terheli.

A tűzoltás előkészítése

A tűzoltás előkészítésekor a helyszínre riasztott raj(ok) elsődleges feladatait kell megszervezni és végrehajtani, a tűzoltás megkezdése és a folyamatos tűzoltás biztosítása érdekében. A tűzoltásvezetőnek a tűzjelzés, az MT és a TMMT adatai, a helyismeret, valamint a vonulás közben szerzett információk alapján döntenie kell a szükséges védőfelszerelések használatának elrendeléséről, a szer(ek) működési helyének kijelöléséről, a tűzoltás-előkészítés módozatának megválasztásáról.

A működési hely megválasztásánál a tűzoltásvezetőnek figyelembe kell vennie:

- 1) a tűzoltásban részt vevő erők, eszközök biztonságát, épségének megőrzését;
- 2) azt, hogy a szer(ek) helyének megváltoztatására lehetőleg ne kerüljön sor;
- 3) azt, hogy a később érkező szer(ek), felszerelés(ek) működési (felállítási) helye biztosítható legyen;
- 4) hogy hogyan oldható meg az oltóanyagpótlás módja, továbbá
- 5) az oltóanyag helyét, alkalmasságát, valamint
- 6) a helyszínen lévő építmények romhatárát.

A tűzoltás előkészítésének módozatát a tűzoltásvezetőnek kell elrendelnie, ami a körülményektől függően lehet:

- 1) **sugárszerelés** tartályról, ha az életmentéshez, illetve a felderítéshez szükséges, a beavatkozással robbanásveszély vagy jelentős kárnövekedés megakadályozható, a tartályvízzel a tűz eloltható, a sugár működtethetőségének ideje alatt a folyamatos oltóanyag-ellátás biztosítható;

- 2) **alapvezeték-szerelés** – az osztóhelyének és a táplálás módjának meghatározásával – ha az elsődleges információk alapján várhatóan több sugár működésére lesz szükség, amelyek helye – az osztó kivételével – pontosan nem határozható meg;
- 3) **táplálásszerelés elrendelése** (az oltóvízforrás megjelölésével), ha az elsődleges információk az előbbi módozatok alkalmazását nem teszik lehetővé, és előre látható a nagy mennyiségű, folyamatos oltóanyagigény;
- 4) egyéb eszközök és felszerelések előkészítése.

A tűzoltás előkészítése akkor fejeződik be, amikor az előző pontban meghatározott szerelés(ek) megtörténtek, és a folyamatos – a tűzoltáshoz szükséges – oltóanyag-ellátás biztosított.

A felderítés

A felderítés az életmentéssel és a tűzoltással kapcsolatos feladatok meghatározásához, azok biztonságos és hatékony végrehajtásához szükséges adatgyűjtés és tájékozódás, amely a tűzjelzéstől az utómunkálatok befejezéséig tart. A felderítésnek ki kell terjednie az élet-, robbanás- és omlásveszély, valamint veszélyes anyag jelenlétének megállapítására, a tűz körülményeire, környezetére, az időjárási viszonyokra, valamint az egyéb befolyásoló tényezőkre.

A felderítés legyen alkalmas:

- 1) az adott és a várható helyzet felmérésére,
- 2) a helyes megoldás megválasztására és a szükséges feladatok meghatározására,
- 3) a tűzoltás egyes szakaszai során felmerülő speciális feladatok megoldására,
- 4) a beavatkozók biztonsága érdekében a szükséges óvintézkedések meghozatalára.

Helyszíni felderítés nélkül a beavatkozás megkezdésére nem adható parancs, mivel bármikor előfordulhatnak olyan veszélyes körülmények, amelyekről az előzetes információk alapján nincs tudomása a tűzoltásvezetőnek, viszont a beavatkozást jelentős mértékben befolyásolhatják (pl.: robbanásveszély, omlásveszély, olyan személyek, akik nem képesek jelezni, de életük gyors mentés segítségével megmenthető stb.). A tüzeset helyszínén a felderítést lehetőleg a tűzoltásvezető és legalább 1 fő tűzoltó végezze. Amennyiben a helyszín bonyolultsága, a megteendő intézkedések összetettsége indokolja, a tűzoltásvezető felderítő csoporto(ka)t jelölhet ki. A felderítő csoport minimális létszáma 2 fő. A felderítés szakszerű végrehajtása és az ennek alapján meghozott döntések felelőssége ez utóbbi esetben is a tűzoltásvezetőt terhelik.

A felderítés saját munkaterületén minden tűzoltónak kötelessége. Ennek során észlelteket a közvetlen parancsnokának jelentenie kell. A speciális vagy külön meghatározott felkészültséget, hely- és szakismeretet igénylő esetekben a felderítést lehetőleg felelős szakember vagy arra alkalmas (helyszínt, technológiát, anyagtulajdonságokat ismerő) személy bevonásával kell elvégezni. A felderítés az adott és várható helyzet figyelembevételével, a tűzoltásvezető által meghatározott módon és a meghatározott védőfelszerelések és eszközök alkalmazásával hajtható végre.

Az életmentés

Az életveszélybe került személy(ek) mentését – mint az első és legfontosabb feladatot – akár anyagi kár okozásával is el kell végezni, mert az emberi élet megmentése minden másnál előbbre való.

Közvetlen életveszélyben lévőnek kell tekinteni mindazokat, akik olyan helyzetben, állapotban, körülmények között vannak, amelyek alkalmasak az emberi életfunkciók

megszüntetésére vagy súlyos károsítására, és ezekből saját erejüknél fogva nem képesek kimenekülni.

Közvetett életveszélyben lévőknek kell tekinteni azokat, akik a közvetlen életveszélyből saját erejüknél fogva képesek menekülni, továbbá mindazokat, akik az életmentés nélkül közvetlen életveszélybe kerülhetnek.

A mentési sorrendet a tűzoltásvezető dönti el. A veszélyeztetett személy mentését – annak akarata ellenére is – végre kell hajtani. A mentést, ha kényszerítő körülmény másként nem indokolja, legalább két személynek kell végrehajtania.

A tűzoltásvezető az életmentés elrendelésekor döntsön:

- a közvetlenül és (vagy) közvetetten életveszélybe kerültek mentéséről, a kiürítési és mentési útvonalak kijelöléséről, biztosításának módjáról, a mentés sorrendjéről, módjáról, eszközeiről;
- a mentést végrehajtók parancsnokának kijelöléséről.

Olyan mentési módot kell választani, ami a mentendő és a mentést végző személyekre nézve a legkisebb kockázattal jár. Mentésre, kiürítésre mindig a legbiztonságosabb, legkedvezőbb természetes útvonalat kell választani. Ennek hiányában a tűzoltóság, illetőleg más szervezet mentőeszközei használhatók. A mentési útvonalak biztonságát a mentés teljes ideje alatt biztosítani kell.

A tűzoltás

A tűzoltás során a szükséges erőket, eszközöket, oltóanyagokat tervszerűen kell alkalmazni. A tűz terjedését meg kell akadályozni, az égést meg kell szüntetni, illetőleg az égés feltételét (feltételeit) ki kell zárni. A tűzoltásban résztvevőket határozott, pontos, félreérthetetlen parancsokkal kell utasítani, a nem megfelelő módon kiadott parancsból származó bármilyen kárért a tűzoltásvezető a felelős.

Az oltási módszer(ek) közül azt (azokat) kell alkalmazni, amellyel (amelyekkel) a tűzoltás az emberéletet, a testi épséget a lehető legkisebb mértékben veszélyezteti, és a lehető legrövidebb idő alatt, a lehető legkisebb kárral, a lehető legkevesebb erővel, eszközzel, a lehető leggazdaságosabban végezhető el. A tűzoltás történhet támadással, védelemmel és a kettő együttes alkalmazásával.

A tűzoltás alapvető formája a támadás, amely a tűz szakszerű eloltására irányul. Védelemmel kell a tűzoltást megkezdeni akkor, amikor a helyszínen rendelkezésre álló erők, eszközök, az oltóanyag mennyisége csak a tűz terjedésének megakadályozására elegendő. A támadást és a védelmet együtt kell alkalmazni, ha az oltósugarak vonala mögött a tűz fellángolásának, terjedésének lehetősége fennáll. A bevetett sugarakat úgy kell elhelyezni, hogy azok az oltás érdekében átcsoportosíthatók és élet- vagy balesetveszély esetén visszavonhatók legyenek.

A tűzoltás főbb szakaszai a tűz körülhatárolása, lefeketítése és a tűz eloltása. A tüzet **akkor kell körülhatároltnak tekinteni**, ha annak bármilyen irányú terjedési lehetősége kizárt. A tüzet **akkor kell lefeketítettnek tekinteni**, amikor a felületen a parázsló égés a jellemző, és az égett terület összefüggő fellángolásának lehetősége kizárt. **A tűzoltás akkor fejeződik be**, amikor a visszagyulladás lehetősége kizárt, az égés minden látható formája – lánggal égés, izzás, parázslás – megszűnt.

Az oltóvízforrás kiválasztása

A tűzoltáshoz azt a vízforrást kell választani, amelyik a rendelkezésre álló erővel és eszközzel hatékonyan használható, és a tervezett vízmennyiség a működés várható ideje alatt folyamatosan biztosítható. A tartalék gépjárműfecskendő(k) tartózkodási helyét a már

működő fecskendő(k)nél vagy újabb vízforrásoknál úgy kell kijelölni, hogy zavar esetén az üzemképtelenné vált gépjárműfecskendő(k) a legkisebb időkieséssel pótolható(k) legyen(ek). A vízforrásra állított működő vagy tartalék fecskendő(k) biztonságáról, a tűz hatásaitól való védelemről gondoskodni kell.

Az égő, zárt helyiség, terület megközelítése

Az égő, zárt helyiségbe, területre a behatolást a tűzoltásvezető utasítása szerint kell végrehajtani. A behatolásra kijelöltekről (szolgálati hely, levegőnyomás belépéskor, várható kilépési idő) nyilvántartást kell vezetni. A tűzoltásvezető szükség szerint dönt a biztonsági tisztí beosztás létrehozásáról. A zárt helyiségbe, területre a behatolás elsősorban a bejáratokon keresztül történjen, és törekedni kell a lehető legkisebb károkozásra. Ha a bejáratok igénybevételének akadálya van, a behatolást az egyéb nyílászárókon vagy az épületszerkezeten bontott nyílásokon is végre lehet hajtani. A behatolókat a szűrőlámg hatásának kivédésére fel kell készíteni, részükre a megfelelő védőeszközöket és a visszavonulás lehetőségét biztosítani kell. Veszélyt jelző feliratú, jelzésű, illetve olyan helyiségbe történő behatoláskor, amelyben veszélyhelyzet feltételezhető – ha rendelkezésre áll – a helyismerettel rendelkező szakember segítségét, közreműködését kell igénybe venni. Le- és felhatolásra elsődlegesen a természetes feljáró(ka)t kell használni. A felvonók közül csak biztonsági felvonó vehető igénybe, vagy a tűz által nem érintett tűzszakaszban lévő felvonó, ha annak működését az elektromos leválasztás, illetve egyéb körülmény nem akadályozza. Az égéstermékek, valamint a felgyülemlett hő elvezetéséről gondoskodni kell.

A bontási munkálatok

Bármilyen bontási, megbontási munkálatot csak a tűzoltásvezető engedélyével, utasítására szabad végezni. A bontási, megbontási munkálatok megkezdésekor gondoskodni kell a veszélyeztetett terület kiürítéséről, lezárásáról és a feladatot végrehajtók kijelöléséről, eligazításáról. Az épület-, építmény tartószerkezetének bontása lehetőleg statikus szakember véleményének kikérésével – a szükséges biztonsági feltételek megteremtése mellett – csak a tűzoltásvezető irányításával történhet. Előfordulhat olyan helyzet, hogy a szakember igénybevételére már nincs idő, mód vagy lehetőség. Ekkor el lehet tekinteni tőle, de a felelősség, illetve az irányítás ilyenkor is a tűzoltásvezetőé.

Az állatok és a tárgyak mentése

Állatok, tárgyak és anyagok mentésénél emberélet és testi épség nem veszélyeztethető. Fentebb említettük, hogy a tűzoltás, műszaki mentés során az emberi élet védelme mindennél fontosabb. Ezért az állatok, tárgyak mentése nem rendelhető el, ha az az életet vagy a testi épséget veszélyezteti. Az állatok és tárgyak mentése csak az életmentés befejezése után végezhető, kivételt képez az olyan anyag, ami az emberekre, az oltásban résztvevőkre közvetlen életveszélyt jelent vagy tömegszerencsétlenséget, katasztrófát idézhet elő. Az állatok, a tárgyak és az anyagok mentését csak a tűzoltás vezetője rendelheti el. A mentést szakember bevonásával, véleménye figyelembevételével, tűzoltói irányítással kell végrehajtani. A megmentett állatok, tárgyak és anyagok őrzésére a körülmények figyelembevételével – az együttműködő szervek, tulajdonosok, illetékes vezetők stb. útján – kell intézkedni. A mentési sorrendet a tűzoltásvezető dönti el, az állatok értéke és az állatjóléti szempontok, a tárgyak, anyagok mentésénél pedig az értékük, esetleg pótolhatatlanságuk figyelembevételével.

Az utómunkálatok

Utómunkálat a tűz eloltása utáni tevékenység, amely a helyszínen, valamint annak közvetlen környezetében a további kárnövekedés megakadályozására, illetve baleset- és egyéb veszély elhárítására irányul. Az utómunkálatok végzésére csak a legszükségesebb erőt,

eszközt lehet igénybe venni. Befejezését követően gondoskodni kell a helyszín vagyonvédelmi biztosításáról. A tulajdonos, használó, bérlő távollétében a rendőrséget vagy az önkormányzatot kell igénybe venni.

A tűzvizsgálathoz kapcsolódó feladatok

A működés teljes időtartama alatt, ha az életmentést, tűzoltást nem hátráltatja, de legkésőbb az utómunkálatok idején a tűzoltásvezető a jogszabályban meghatározottak szerint intézkedjen a tüzesettel kapcsolatos – jogszabályban meghatározott¹⁵⁰ – adatok gyűjtésére, dokumentálására, a tűzvizsgálat szükségességének megítélésére és szükség szerint a tűzvizsgáló kirendelésének kezdeményezésére. Törekedjen a tűzvizsgálatot elősegítő adatok megszerzésére, a tűz keletkezési helyét, idejét, okát alátámasztó bizonyítékok megőrzésére, lehetőség szerint a helyszín eredeti állapotának biztosításáról, megőrzéséről és a tűzvizsgálatot biztosító cselekmények elvégzéséről. Bűncselekmény gyanúja esetén a Tűzvédelmi törvényben meghatározottak szerint kell eljárni az ott meghatározott különleges helyszíni intézkedési jogok megfelelő gyakorlásával.

A bevonulás, bevonulás utáni feladatok, a készenlét visszaállítása

A bevonulás megkezdése előtt intézkedni kell a felhasznált felszerelések, eszközök meglétének, állapotának, működőképességének ellenőrzésére és a víztartály, illetve más oltóanyag feltöltésére. Az adott szer és felszerelés végleges készenlétbe állítását az állomáshelyre érkezéskor a legrövidebb idő alatt el kell végezni. Pótolni kell az elhasznált üzem- és oltóanyagokat, át kell vizsgálni a beavatkozás során használt gépjárműveket, eszközöket, személyi felszereléseket, majd azokat meg kell tisztítani, és a szükséges karbantartást el kell végezni. Gondoskodni kell a járművek, felszerelések szükség szerinti javíttatásáról, illetve cseréjéről.

3.3.5. A műszaki mentés során végrehajtandó feladatok

A műszaki mentési tevékenység alatt az élet- és a vagyonmentést, valamint az alapvető élet- és vagyonbiztonság érdekében végrehajtott tűzoltói feladatokat kell érteni, különösen:

- 1) az épületkároknál, építménybaleseteknél;
- 2) a közlekedési baleseteknél;
- 3) a természetes vizekben bekövetkezett baleseteknél;
- 4) a csatornáknál, kutakban és egyéb víztározókban bekövetkezett baleseteknél;
- 5) a közüzemi berendezések, közművek meghibásodásával összefüggő veszélyhelyzeteknél, baleseteknél;
- 6) a magasban, mélyben, földalatti üregekben (barlangokban, szakadékokban) bekövetkezett baleseteknél;
- 7) a veszélyes anyagok szabadba jutásánál, nukleáris baleset során;
- 8) a természeti csapások során és minden hasonló esetben.

A tűzoltóság elsődleges beavatkozása addig tart, amíg a közvetlen veszélyhelyzet meg nem szűnt, vagy az esemény felszámolásának irányítását az irányításra jogosult szervezet át nem vette. A tűzoltóság ezután a jogszabály szerinti feladatait az átvételre jogosult szervezet irányítása mellett végzi.

150 44/2011. (XII. 5.) BM rendelet a tüzesetek vizsgálatára vonatkozó szabályokról

A műszaki mentés során végrehajtandó főbb feladatok:

- 1) az életmentés, a közvetett és közvetlen élet- és balesetveszély elhárítása;
- 2) az állatok, tárgyak és anyagi javak mentése értékük, pótolhatatlanságuk, az állatjóléti szempontokra vagy funkcionális fontosságukra tekintettel;
- 3) az esemény által okozott további környezeti károk mérséklése;
- 4) a közlekedési forgalom helyreállításának elősegítése.

A hivatásos katasztrófavédelmi szerv radiológiai, biológiai, vegyi felderítést és mentesítést végez, amennyiben az a műszaki mentésre vonatkozó jelzés vagy a helyszíni felderítés alapján indokolt. Különös figyelemmel és körültekintéssel kell eljárni a személyek felkutatásánál, mentésénél, figyelembe kell venni az orvos vagy a mentők véleményét. Tömeges balesetnél az egészségügyi kárhely parancsnok javaslata alapján gondoskodni kell a balesetet szenvedettek segítségnyújtási, ellátási helyének kijelöléséről.

A műszaki mentés vezetése és szervezete

A tűzoltóság a műszaki mentési tevékenységet végezheti:

- önállóan saját állományával és technikai eszközeivel,
- együttműködve más szervekkel, szervezetekkel mellérendeltségi viszonyban,
- együttműködve más szervekkel, szervezetekkel, tűzoltói irányítással.

A tűzoltóság önállóan hajtja végre a feladatokat a beavatkozás helyszínére történő érkezésekor, ha:

- más beavatkozó szerv még nincs a helyszínen és a késedelmes beavatkozás emberi életet veszélyeztetne,
- jelentős kárnövekedés következne be, vagy
- eszközei, személyi állománya alkalmas a feladat elvégzésére.

A tűzoltóság más szervvel, szervezettel együttműködve, de önálló feladatként, részfeladatként végzi a műszaki mentési tevékenységet, ha:

- a műszaki mentési tevékenység irányítása, vezetése más szerv, szervezet feladata, vagy
- a műszaki mentéshez további személyi és tárgyi feltételekre is szükség van.

A tűzoltóság együttműködve más szervekkel, szervezetekkel, tűzoltói irányítással végzi a feladatát, ha annak végrehajtásához más személyekre és eszközökre is szükség van, de a szakmai feladat tűzoltói irányítást igényel.

A műszaki mentés vezetője a mentésvezető, aki felelős a feladatok gyors és szakszerű végrehajtásáért, a hozzá beosztott személyi állomány és technikai eszközök balesetmentes működéséért. Ha indokolt, meg kell alakítani a **vezetési törzset**. A műszaki mentésnél szervezhető beosztások a mentésvezető és mentésvezető-helyettes, a többi beosztás megegyezik a tűzoltásnál szervezhető beosztásokkal. A mentésvezető az esemény jellegétől függően, vagy a beavatkozás helyszínén a feladatokkal összhangban további beosztásokat is szervezhet, vagy a részfeladatok alapján a szervezetet szükséges mértékben csökkentheti. A helyszínen a tűzoltó egységek, valamint a tűzoltó egységekhez beosztott külső személyek közvetlen irányítását (vezetését) csak a tűzoltó egység parancsnoka végezheti.

A műszaki mentés tevékenység részletes szabályait BM OKF utasítás¹⁵¹ határozza meg.

151 6/2016. (VI. 24.) BM OKF utasítása a Tűzoltás-taktikai Szabályzat és a Műszaki Mentési Szabályzat kiadásáról

A műszaki mentéssel kapcsolatos alapvető feladatok

A felderítés során meg kell állapítani, hogy van-e életveszély, illetve milyen jellegű veszélyekkel kell számolni. Meg kell állapítani a veszélyeztetett terület nagyságát, a terület határait, a biztonsági zónát. Dönteni kell a feladatok végrehajtási sorrendjéről, azok egyidejűségéről, a szükséges erők, technikai eszközök biztosításának módjáról, kirendeléséről. Meg kell határozni az egészségre, testi épségre legkevésbé veszélyes munkafeltételek lehetőségét.

A beavatkozás során meg kell határozni a feladat-végrehajtás műveleteinek és a kapcsolattartás formáit. A műszaki mentési feladat az életveszély-elhárítás kivételével csak úgy hajtható végre, hogy az a műszaki mentésben résztvevők testi épségét ne veszélyeztesse. A beosztott személyi állomány tagjai csak akkor hajthatnak végre önálló elhatározással feladatot, ha életük, testi épségük veszélybe kerül. A műszaki mentési feladat végrehajtása során az abban résztvevők kötelesek védeni a saját és egymás testi épségét. Az élet vagy testi épség előre látható veszélyeztetése esetén a feladatot önkéntes jelentkezés alapján kell végrehajtani, ha erre lehetőség nincs, a mentésvezető dönt a kijelölésről. Az élet, testi épség kockázatásával járó feladat végrehajtását a mentésvezető lehetőleg személyesen irányítsa. Amennyiben a feladat végrehajtása során akadályozó körülmény merül fel, azt minden résztvevő köteles haladéktalanul jelenteni a közvetlen irányító parancsnoknak. A tűzoltóság tevékenysége a műszaki mentés során addig tart, amíg az élet- és vagyonbiztonsági intézkedésekkel az előre látható életveszély, a kárnövekedés bekövetkezése csak a tűzoltóság eszközeivel, valamint szaktudásával hárítható el.

3.4. A tűzoltást és műszaki mentést segítő tervek

3.4.1. A tűzoltási és műszaki mentési terv fogalma, főbb tartalmi követelményei

A tűzoltási és műszaki mentési terv (a továbbiakban: TMMT) a tűzoltáshoz műszaki mentéshez szükséges tűzoltói erő, eszközszükségletet és szervezési megoldásokat tartalmazó, tűzoltást és műszaki mentést segítő terv, amely az adott létesítmény, terület mentő-tűzvédelmi szempontból legfontosabb adatait tartalmazza, rajzzal és szöveggel kiegészített formában. A TMMT készítési kötelezettséget, a terv tartalmi formai követelményeit és alkalmazási szabályait a Tűzvédelmi törvény, a tűzoltás, műszaki mentés általános szabályait tartalmazó BM rendelet¹⁵² és BM OKF főigazgatói intézkedés¹⁵³ (továbbiakban: intézkedés) határozzák meg.

A tűzvédelmi szempontból kiemelt fontosságú létesítményekre, területekre, valamint – a veszélyes katonai objektumokkal kapcsolatos hatósági eljárás rendjéről szóló Kormányrendeletben meghatározott – veszélyes katonai objektumokra az emberi élet és a vagyon védelme érdekében TMMT-t kell készíteni. A TMMT elkészítéséért a működési terület szerinti hivatásos tűzoltóság parancsnoka felelős, a készítésbe bevonva az igazgatóság tűzoltósági főfelügyelőjét és szükség esetén a hatósági osztályvezetőjét. A TMMT-t úgy kell elkészíteni, hogy az tartalmilag összhangban legyen a létesítményben az emberi élet és a vagyonvédelem érdekében más jogszabályokban előírt egyéb tervekkel (pl.: belső védelmi tervvel, súlyos káresemény elhárítási tervvel, tűzriadó tervvel stb.).

Az érintett gazdálkodó szervek a TMMT készítésében kötelesek adatszolgáltatással közreműködni. A létesítmény és a hozzá tartozó terület felett a rendelkezési jogot gyakorló a

152 39/2011. (XI. 15.) BM rendelet a tűzoltóság tűzoltási és műszaki mentési tevékenységének általános szabályairól

153 20/2018. BM OKF főigazgatói intézkedés A tűzoltási, műszaki mentési tervre kötelezett létesítmények, területek köréről, valamint a Tűzoltási Műszaki Mentési Terv tartalmi és formai követelményeiről

tűzoltóság írásos megkeresésére a TMMT elkészítéséhez szükséges műszaki és kapcsolattartási adatokat 30 napon belül köteles a hivatásos tűzoltóság rendelkezésére bocsátani elektronikus úton, szöveges, rajzos, illetve nyomtatott formában. A hivatásos tűzoltóság a részére átadott adatokat harmadik fél részére nem adhatja át, azokat a csak TMMT-k készítéséhez használhatja fel.

A TMMT készítésére történő kijelölésnél a hivatásos tűzoltóságnak figyelembe kell venni:

- 1) mélyépítésű létesítmények esetén a talajszint alatti helyiségek számát és azok befogadó képességét, méretét, rendeltetését;
- 2) szállásépületeknél a befogadóképességet és az építményszint magasságát;
- 3) közösségi épületek esetén az épület nemzetgazdasági, kulturális jellegét, a tűzszakaszok nagyságát, a befogadóképességet és a benntartózkodók menekülési képességét;
- 4) ipari épületek, területek esetén azok veszélyességi besorolását, a tűzszakaszok méretét, a gyártott, felhasznált, tárolt anyagok veszélyességét és mennyiségét;
- 5) honvédségi építmények esetén a BM OKF és a Magyar Honvédség megállapodása szerint;
- 6) éghető folyadék tároló tartálytelepek esetén a tartályos tárolási kapacitás mértékét;
- 7) tárolási épületek, területek esetén a tárolt anyagok veszélyességi besorolását és mennyiségét, a tárolási tűzszakasz méretét;
- 8) egyéb létesítmények, területek közül az 50 m-t meghaladó építményszint magasságú építményeket, a robbanóanyagokkal, pirotechnikai anyagokkal foglalkozó üzemeket, valamint a nyilvános repülőteret igénybe vevő főbb légijármű-típusokat.

A fentieken kívül a tűzoltóparancsnok által indokoltnak tartott épületekre, létesítményekre is készülhet TMMT.

A TMMT részletes tartalmi, formai követelményeit az intézkedés határozza meg, miszerint a Terv – egyezményes jelekkel készített – **helyszínrajzon** rögzített, és tűzvédelmi, műszaki, valamint kapcsolattartási adatokat tartalmazó **szöveges információs** részekből áll. Az általános tartalmi követelményeken túl további tartalmi kellékeket határoz meg az intézkedés az éghető folyadéktároló tartálytelepek, a nyilvános repülőtereket igénybe vevő légijármű-típusok, a robbanó és pirotechnikai tevékenységet végző létesítmények, az atomerőművek és kutatóreaktorok kiegészítő fűtőelemei átmeneti száraz tárolóira készített TMMT tartalmára vonatkozóan.

Az elkészített TMMT-t a működési terület szerinti katasztrófavédelmi igazgató hagyja jóvá. A jóváhagyva visszaküldött TMMT-t a hivatásos tűzoltóság parancsnok a KAP-online (Katasztrófavédelmi Adatszolgáltató Program) TMMT adatszolgáltatási felületén rögzíti. A szomszédos megye közigazgatási területén elhelyezkedő településeken található létesítményekre készített TMMT-t a szomszédos megye igazgatójának elektronikusan meg kell küldeni.

A TMMT-t elektronikus vagy nyomtatott formában el kell helyezni a létesítmény vagy terület helye alapján működési terület szerinti:

- igazgatóság fő- és műveletirányító ügyeletein,
- a hivatásos tűzoltóság ügyeleti helyiségeiben és
- a hivatásos tűzoltóság gépjárműfecskeknél.

A TMMT-t az elkészültét követően, elektronikus formában meg kell küldeni a település szerint elsődleges műveleti körzet alapján illetékes önkormányzati tűzoltóságnak, és a vállalt tevékenységi terület szerinti beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesületnek. A TMMT-t érintő

adatokban történt változást a létesítmény vezetője köteles 8 munkanapon belül a működési terület szerinti hivatásos tűzoltóság részére megküldeni, ami alapján a Tervet naprakészen kell tartani.

3.4.2. A tűzoltóságok országos műveletirányító tervének készítése és alkalmazása

A tűzoltóságok országos Műveletirányító Terve (a továbbiakban: MT) tüzesetek eloltására, műszaki mentést igénylő események felszámolására és a katasztrófák elleni védekezésre irányuló terv. Az MT a BM OKF, annak területi és helyi szervei, az önkormányzati, a létesítményi tűzoltóságok és a beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesületek, valamint az alapszabályukban tűzoltási és műszaki mentési tevékenységet vállaló önkéntes tűzoltó egyesületek, továbbá – önkéntes adatszolgáltatás alapján – a gazdálkodó szervezetek, személyek (egyéni cég és egyéni vállalkozó) erői és eszközei igénybevételének rendjét határozza meg.

Az MT készítés szabályait, az MT adatlapok, valamint az MT kötet formai és tartalmi követelményeit BM OKF főigazgatói intézkedés¹⁵⁴ határozza meg.

Az MT meghatározott településekre elkészített adatlapokból áll, amely hivatásos tűzoltó-parancsnokságokként MT kötetbe kerül rendezésre. A hivatásos tűzoltóságok (HTP) által elkészített MT kötetet a HTP-k ügyeletén, papíralapon kell elhelyezni. Amennyiben a betervezett gépjárműfecskeendőkben beépített mobil informatikai eszköz rendelkezésre áll, akkor az MT köteteket azon kell tárolni.

A Megyei és a Fővárosi Műveletirányító Terv (a továbbiakban együtt: MMT) a HTP-k MT köteteiből áll. Az MMT-nek tartalmaznia kell a HTP-k MT kötetein felül az illetékességi területtel rendelkező katasztrófavédelmi igazgatóság állományából rendelkezésre álló erőket, eszközöket. A jóváhagyott MMT kötetet nyomtatott formában az illetékességi terület szerinti katasztrófavédelmi igazgatóság fő- és műveletirányító ügyeletén kell elhelyezni.

Az Országos Műveletirányító Terv (a továbbiakban: OMT) az egységes szerkezetbe foglalt MMT kötetekből épül fel. Az OMT-t elektronikusan a BM OKF Központi Főügyeletén kell elhelyezni.

A HTP-k kötelesek a működési területükre MT kötetet készíteni, és azt a KAP-online rendszeren naprakész állapotban tartani. A HTP-k a későbbiekben létrehozott vagy módosított MT adatlapokat haladéktalanul feltöltik a KAP-online rendszerre. Az illetékességi terület szerinti katasztrófavédelmi igazgatóság tűzoltósági főfelügyelője a feltöltött MT adatlapokat megvizsgálja, majd 5 munkanapon belül elektronikusan jóváhagyja vagy módosításra visszaküldi a készítő HTP-nek. A módosításra visszaküldött MT adatlapot a készítő HTP-nek 5 munkanapon belül kijavítva újra fel kell töltenie a KAP-online rendszerre.

Az elektronikusan jóváhagyott MT adatlapok alapján a HTP elkészíti nyomtatott formában az MT kötetét.

A Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóságnak Budapest területére a szektorok szerint kell MT adatlapot készítenie.

A HTP-k az elkészült MT kötetet két példányban, nyomtatott formában, kötelesek jóváhagyásra felterjeszteni az illetékességi terület szerinti katasztrófavédelmi igazgatónak.

Amennyiben a HTP működési területe átnyúlik egy másik megye közigazgatási területére, akkor az MT kötet jóváhagyásához szükséges a közigazgatási terület szerint illetékes

154 23 / 2014. számú BM OKF főigazgatói intézkedés, a tűzoltóságok országos műveletirányító tervéről, annak tartalmi és formai követelményeiről szóló szabályzat kiadásáról

katasztrófavédelmi igazgatóság egyetértése is. Az egyetértést a jóváhagyó katasztrófavédelmi igazgatóság szerzi be.

Az MT kötetbe történő tervezésről az MT kötetet készítő HTP írásban tájékoztatja az érintett településen működő önkormányzati, létesítményi tűzoltóságokat, valamint a beavatkozó és a közreműködő tűzoltó egyesületeket, illetve azokat a hivatásos tűzoltóságok működési területén gazdálkodó szervezeteket és egyéni vállalkozókat, akiktől az MT kötetet készítő hivatásos tűzoltóságok – tűzoltási vagy műszaki mentési célra – járműveket, eszközöket, felszereléseket, anyagokat terveznek igénybe venni.

Az MT kötetet készítő HTP az MT adatlap adattartalmában bekövetkező változásokat soron kívül átvezeti a KAP-online rendszerre, amelyről az érintetteket haladéktalanul tájékoztatja.

A katasztrófavédelmi igazgatóságok KMSZ és KML gépjárműveit az MT adatlapokon a katasztrófavédelmi igazgatóság illetékességi területén tervezik. A műszaki mentőbázisok konténereinek betervezése esetén azokhoz a hordozó gépjárműveket is szükséges tervezni.

A HTP-k működési területükön kívülre az MT adatlapon tervezetteken túl is kötelesek vonulni, ha azt számukra a BM OKF Központi Főügyelete rendeli el. A műszaki mentő bázis különleges technikai eszközeinek riasztását – működési területén és azon túl is – a BM OKF Központi Főügyelete közvetlenül is elrendelheti.

A főfoglalkozású létesítményi tűzoltóságokat – önkéntes kötelezettségvállalás esetén – vonulási területükön kívülre az illetékességi terület szerinti katasztrófavédelmi igazgató által kijelölt területen tervezni kell, amennyiben a működési terület szerinti HTP-vel kötött együttműködési megállapodásban vállalják azt.

Azon önkormányzati tűzoltóságokat, amelyek vállalják az elsődleges műveleti körzetükön kívüli vonulást, legfeljebb II-es kiemelt riasztási fokozatig kell az MT adatlapon tervezni, a Döntéstámogató Térinformatikai Rendszerben lévő távolságmátrix alapján. Az elsődleges műveleti körzeten kívüli vonulás vállalását a vállalt települések felsorolásával a HTP-vel kötött együttműködési megállapodásokban rögzíteni kell.

A beavatkozó önkéntes tűzoltó egyesület csak a vállalt tevékenységi területén tervezhető.

3.5. A hivatásos tűzoltóságok részére tartandó szakterületi gyakorlatok rendszere, szervezése

A hivatásos tűzoltó – parancsnokságoknál készenléti jellegű szolgálatot ellátó tűzoltói állomány napi továbbképzésének szabályait és a gyakorlatok tartásának rendjét BM OKF főigazgatói intézkedés¹⁵⁵ határozza meg.

3.5.1. A tűzoltósági szakterület által tartandó gyakorlatok rendszere

A hivatásos tűzoltó-parancsnokságoknak és az alárendeltségükbe tartozó katasztrófavédelmi őrök a mentő-tűzvédelmi feladataik biztonságos és hatékony végrehajtása, valamint az állomány szerelési készségének szinten tartása és fejlesztése érdekében BM OKF főigazgatói intézkedésben meghatározott gyakorisággal gyakorlatokat kell tartaniuk.

A gyakorlatokról éves gyakorlattervet kell készíteni, amely tartalmazza a gyakorlatok helyét (létesítmény neve, címe), típusát és pontos idejét (naptári nap, óra, perc). A gyakorlatterv elkészítéséért a tűzoltóság parancsnoka a felelős, és az egyes gyakorlatok részletes tervét a tűzoltóság parancsnoka hagyja jóvá. A tűzoltóság az éves gyakorlattervét minden év december 15 -ig feltölti a KAP- online rendszerre.

155 60/2016. BM OKF főigazgatói intézkedés a készenléti jellegű szolgálatot ellátó tűzoltó állomány napi továbbképzésének, valamint a tűzoltósági szakterület által tartandó gyakorlatok rendszerének szabályairól

A gyakorlatok során a vezetői és a végrehajtó állománynak az elméletben elsajátított ismeretanyagot kell begyakorolnia. A gyakorlatokat úgy kell tervezni és végrehajtani, hogy azok során az állomány megfelelő ismeretet, jártasságot, illetőleg készséget szerezzen. A gyakorlatok tervezésénél, végrehajtásánál a tüzesetek és műszaki mentések tapasztalatait is hasznosítani kell.

A gyakorlatok megszervezéséért, lebonyolításáért, az állomány részvételéért, a munka- és környezetvédelmi előírások betartásáért a gyakorlat vezetője a felelős. A veszélyes anyagok jelenlétében történő beavatkozásokra való felkészülés céljából szervezett gyakorlatokat az illetékes KML bevonásával kell megszervezni.

A hivatásos tűzoltó-parancsnokság gyakorlatai során a BM OKF főigazgatói intézkedésben meghatározott esetekben és rendben be kell vonni a terület szerinti katasztrófavédelmi őrsöt, önkormányzati és a létesítményi tűzoltóságokat, illetve be lehet vonni az önkéntes tűzoltó egyesületeket.

A Tűzvédelmi törvény rendelkezései szerint a gazdálkodó szervek kötelesek a tűzoltóság részére a tűz oltására, a műszaki mentésre szolgáló felkészítés érdekében – előzetes egyeztetés alapján – a helyszíni gyakorlatok megtartását lehetővé tenni és abban közreműködni. A gyakorlatok a létesítmény termelését, munkáját csak a szükséges mértékig és ideig akadályozhatják.

A gyakorlat rádióforgalma a tűzoltás és műszaki mentés rádióforgalmát nem zavarhatja, nem befolyásolhatja. A gyakorlat befejezése után, illetve a tűzoltási gyakorlat megkezdése előtt, a vízforrások üzemképességéről és az egyéb oltóanyagok elérhetőségéről meg kell győződni. Azon gyakorlatok esetében, amelyeken tűzgyújtás is történik, a gyakorlattervet – a hatályos környezetvédelmi jogszabályok alapján – a környezetvédelmi hatósággal egyeztetni, illetve engedélyeztetni kell.

A gyakorlatvezető bármely fajta gyakorlatot (felkészítő és ellenőrző is) köteles leállítani, ha:

- a végrehajtók a gyakorlat alkalmával olyan hibát követnek el, amely közvetve vagy közvetlenül, valós balesetveszélyes helyzetet idéz elő;
- a gyakorlat végrehajtása közben baleset történt;
- a részt vevő erők közül bármelyiket káreseményhez riasztják.

3.5.2. A gyakorlatok fajtái

Felkészítő gyakorlatok: a vezetési gyakorlat, a szerelési gyakorlat, a tűzoltótechnika-kezelői gyakorlat, a helyismereti foglalkozás, a szituációs begyakorló gyakorlat és a tűzoltási gyakorlat.

Ellenőrző gyakorlatok: a helyi szintű ellenőrző gyakorlat és a területi szintű ellenőrző gyakorlat.

A felkészítő gyakorlatok általános céljai:

- 1) az elméleti képzésen elsajátított ismeretek begyakoroltatása, gyakorlati kiegészítése;
- 2) a szerelési készség fejlesztése;
- 3) a kisgépek, speciális műszerek és védőfelszerelések, valamint a különböző járműtechnikák működtetésének, kezelésének gyakorlása;
- 4) az egyes feladatok különböző megoldási módszereinek kipróbálása, gyakoroltatása a legjobb módszer kiválasztása érdekében;
- 5) a működési területen TMMT-vel rendelkező létesítmények dokumentációiban foglaltak megismerése;

- 6) a határozott, magabiztos, magas fokon szervezett beavatkozásra való felkészítés, a felmerült hibák és pozitívumok feldolgozása a tapasztalatok levonása révén;
- 7) a káresetek során előforduló rendkívüli körülmények közötti (füst és egyéb égéstermék, mérgező gőzök-gázok, hőszugárzás stb.) feladatellátás szimulálása;
- 8) a gyakorlatot vezető és irányító parancsnoki állomány gyakorlatszerzése, a társszervekkel való együttműködés, közös beavatkozás begyakorlása a magasabb szintű irányítás különböző formáiban.

Az ellenőrző gyakorlatok általános célja:

- a felkészítő gyakorlatok során elsajátított ismeretek megfelelő szintű alkalmazásáról való meggyőződés,
- visszajelzés a gyakorlatot végrehajtó állomány számára a felkészültségük szintjéről.

Az ellenőrző gyakorlatokat a befejezésük után a helyszínen szóban és írásban is értékelni kell, aminek követelményeit a BM OKF főigazgatói intézkedés részletesen meghatározza.

Az egyes felkészítő gyakorlatfajták céljai és értékelése

A vezetési gyakorlat célja a gépjárművezetők vezetési készségének növelése, valamint az, hogy jártasságot szerezzenek a tűzoltó gépjárművek speciális körülmények közötti menettulajdonságait illetően.

A szerelési gyakorlat célja a tűzoltás és műszaki mentés során alkalmazandó rendszeresített tűzoltó felszerelések, eszközök használatának, a végrehajtás fogásainak készség szintű elsajátítása.

A tűzoltótechnika-kezelői gyakorlat célja a kezelői képesítéssel rendelkező személyi állomány részére a rendszeresített kisgépek (hidraulikus mentőkészlet, motoros láncfűrész, motoros gyorsdaraboló, mobil szivattyúk stb.), eszközök, felszerelések (mentőszerszámok, emelők, emelőpárnák stb.), gépjárműfecskeendők és különleges szerek kezelésének, működtetésének, használatának gyakoroltatása, lehetőség szerint a rá jellemző alkalmazási, működtetési környezet imitálásával.

A helyismereti foglalkozás célja, hogy az állomány ismerje meg – a tűzoltóság működési területén található kiemelt veszélyességű létesítmények, küszöbérték alatti üzemek, veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemek vonatkozásában – mindazon lényeges körülményeket, amelyek a megelőző és mentő-tűzvédelemmel, továbbá a súlyos káresemény elhárítási tervben és a belső védelmi tervben meghatározott feladatokkal kapcsolatba hozhatók.

A szituációs begyakorló gyakorlat célja az állomány taktikai bevetettségének szinten tartása, fejlesztése, az országos és nemzetközi tapasztalatok adaptálása, hogy az állomány az adott létesítményben vagy feltételezett káreseti helyszínen a leghatékonyabb beavatkozási feladatokat begyakorolja, a gyakorlat során szerzett tapasztalatokat feldolgozza, a tanulságokat hasznosítsa.

A tűzoltási gyakorlat célja a választott anyag égésének körülményeihez (erős füst, nagy hőterhelés stb.) szoktatni az állományt, és gyakoroltatni a legcélszerűbb oltási eljárás, eszköz, oltóanyag alkalmazását.

A felkészítő gyakorlatok során, amennyiben a gyakorlatvezető azt tapasztalja, hogy a végrehajtók nem a kapott utasításnak megfelelően avatkoznak be, vagy a gyakorlat végrehajtása során szakmai hibákat követnek el, akkor a gyakorlati szituáció függvényében dönthet a gyakorlat megszakításáról és a hiba javítása utáni folytatásról, vagy tovább engedheti azt, majd a gyakorlat értékelésénél a hibákra felhívja a végrehajtók figyelmét, továbbá dönthet a gyakorlat azonnali megismétléséről is.

A felkészítő gyakorlatok végrehajtását a befejezésük után a gyakorlat vezetője a helyszínen, a beosztásoknak megfelelően szóban, továbbá a gyakorlattervvel rendelkező felkészítő gyakorlatokat összefoglalóan, a gyakorlattervben írásban is értékeli. A felkészítő gyakorlatokat nem kell minősíteni.

Az ellenőrző gyakorlatok céljai és értékelése

Az ellenőrző gyakorlatok célja a felkészítő gyakorlatok során elsajátított ismeretek megfelelő szintű alkalmazásáról való meggyőződés, valamint visszajelzés a gyakorlatot végrehajtó állomány számára a felkészültségük szintjéről.

Az ellenőrző gyakorlatokat a befejezésük után a helyszínen szóban és írásban is értékelni kell, aminek követelményeit a BM OKF főigazgatói intézkedés részletesen meghatározza.

Az ellenőrző gyakorlatokat az értékelés alapján minősíteni kell, amely során a minősítés lehet: **megfelelt**, vagy nem megfelelt. A nem megfeleltre minősített ellenőrző gyakorlatot egy hónapon belül meg kell ismételni, lehetőleg azonos helyszínen és hasonló feltételezés mellett.

Ajánlott irodalom:

1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról
39/2011. (XI. 15.) BM rendelet a tűzoltóság tűzoltási és műszaki mentési tevékenységének általános szabályairól

14/1999. (X. 22.) IM rendelet a tűzvédelem és a műszaki mentés különös szabályairól a büntetés-végrehajtási szervezetnél

6/2003. (VI. 20.) MEHVM rendelet a tűzvédelem és a műszaki mentés polgári nemzetbiztonsági szolgálatokra vonatkozó különös szabályairól

15/2017. (X. 20.) HM rendelet a tűzvédelem és a műszaki mentés honvédelmi ágazatra vonatkozó különös szabályairól

6/2016. (VI. 24.) BM OKF utasítása a Tűzoltás-taktikai Szabályzat és a Műszaki Mentési Szabályzat kiadásáról

7/2016. BM OKF főigazgatói intézkedés a hivatásos tűzoltó-parancsnokságok és katasztrófavédelmi őrök készenléti szerállományáról és szolgálat szervezési szabályairól

4. A kéményseprőipari szolgáltatási tevékenység

4.1. A hivatásos katasztrófavédelmi szerv kéményseprőipari tevékenységének jogi alapja

A kéményseprőipari tevékenység végzése, a hozzá kapcsolódó jogszabályi rendelkezések, valamint hatósági felügyeleti és intézkedési jogkörök elsősorban az élet és vagyonbiztonságot szolgálják, azon túl, hogy a környezetvédelem, levegőtisztaság és az energiatakarékosság szempontjából is nagy jelentőségűek.

A kéményseprőipari tevékenység alapvető szabályai körében a **törvény**¹⁵⁶ (a továbbiakban: Kstv.) meghatározza a kéményseprőipari tevékenységgel kapcsolatos fogalomértelmezéseket, a kéményseprőipari tevékenységre vonatkozó alapvető szabályokat, az ingatlanok használóinak a kéménysepréssel kapcsolatos kötelezettségeit és jogait, a kéményseprőipari szerv és a kéményseprőipari szolgáltató adatkezelési tevékenységének alapvető szabályait, valamint a kéményseprőipari tevékenységgel kapcsolatos tűzvédelmi hatósági feladatokat.

A Kstv. alapján **Kormányrendelet**¹⁵⁷ jelöli ki a kéményseprőipari szervként a hivatásos katasztrófavédelmi szervet.

¹⁵⁶ 2015. évi CCXI. törvény a kéményseprőipari tevékenységről

¹⁵⁷ 401/2015. (XII. 15.) Korm. rendelet a kéményseprőipari szerv kijelöléséről

Külön Kormányrendelet¹⁵⁸ a Kstv. végrehajtási rendeleteként szabályozza az élet- és a vagyonbiztonság közvetlen veszélyeztetése esetén értesítendő hatóságokat és a kötelező értesítés eseteit, a kéményseprőipari tevékenységgel összefüggő hatósági eljárás rendjét, a kéményseprőipari tevékenységet ellátó kötelező értesítési feladatait, valamint a kéményseprőipari tevékenységet ellátó feladatait a tűzvédelmi hatóság megkeresése alapján. A magasabb szintű jogszabályok alapján **BM rendelet¹⁵⁹** határozza meg **a kéményseprőipari tevékenység ellátásának szakmai szabályait, ezen belül különösen:**

- 1) a kéményseprőipari tevékenységhez szükséges személyi, szakmai és tárgyi feltételeket;
- 2) a kéményseprőipari tevékenység ellátásának rendjét, gyakoriságát;
- 3) az égéstermék-elvezetővel kapcsolatos műszaki, szakmai követelményeket;
- 4) az égéstermék-elvezetők és a tüzelőberendezések műszaki adatainak nyilvántartását;
- 5) a kéményseprőipari tevékenységhez szükséges formanyomtatványokat;
- 6) a kéményseprőipari tevékenységről szóló statisztikai adatlapot és alkalmazását;
- 7) az ingatlanok tulajdonosainak és használoinak kötelezettségeit;
- 8) a kéményseprőipari tevékenységet ellátó panaszkezelési eljárását;
- 9) az ingatlan használojával való kapcsolattartás módját, rendjét;
- 10) a kéményseprőipari szerv tevékenységéért fizetendő költségtérítést és kiszállási díjat;
- 11) a kéményseprőipari szerv és a kéményseprőipari szolgáltató közötti, a tevékenység ellátásához szükséges adatok és dokumentumok átadásának rendjét.

4.2. A kéményseprőipari szolgáltatás rendszere és felügyelete

Kéményseprőipari szolgáltatói tevékenységet elláthatnak a katasztrófavédelem kéményseprőipari szervezetei, valamint átmenetileg az önkormányzatokkal meglévő szerződés lejártáig a kéményseprőipari (közszolgáltatók), valamint a kéményseprőipari szolgáltatók.

A kéményseprőipari szolgáltatások ellátása

A kéményseprőipari tevékenységet – a törvényben meghatározott kivétellel – **kéményseprőipari szerv közfeladatként végzi**

- a természetes személy tulajdonában lévő és gazdálkodó szervezet székhelyeként, telephelyeként, fióktelepeként be nem jegyzett ingatlan esetében;
- a kizárólag a természetes személy – telephelyként nem bejegyzett – ingatlanokból álló társasház, lakásszövetkezeti lakóépület esetében, amelyben az égéstermék-elvezető – társasházi osztatlan közös tulajdonban van;
- társasház, lakásszövetkezeti lakóépület esetében.

A kéményseprőipari tevékenység sormunka keretében és sormunka keretén kívül ellátandó feladatokból áll.

A kéményseprőipari szerv közfeladatába nem tartozó ingatlanok esetében a kéményseprőipari tevékenységet **kéményseprőipari szolgáltatók** látják el.

A szolgáltatás ellátásának időintervallumaira, az értesítési kötelezettségekre, a szolgáltatás megrendelésére, valamint a munkadíjra és kiszállási díjra, illetve díjmentességre vonatkozóan a törvény és végrehajtási rendeletei rendelkeznek.

158 99/2016. (V. 13.) Korm. rendelet a kéményseprőipari tevékenységről szóló törvény végrehajtásáról

159 21/2016. (VI. 9.) BM rendelet a kéményseprőipari tevékenység ellátásának szakmai szabályairól

A kéményseprőipari tevékenységet ellátó – az alábbi életet és a vagyonbiztonságot közvetlenül fenyegető – veszély észlelése esetén soron kívül, de legkésőbb három munkanapon belül köteles értesíteni az elsőfokú tűzvédelmi hatóságot, valamint gázfogyasztó készülék esetében a földgázelosztót, ha:

- 1) nem megfelelő tömörségű a használatban lévő égéstermék-elvezető;
- 2) a használatban lévő vagy tartalék égéstermék-elvezető nem megfelelő állékonyságú;
- 3) a tüzelőberendezés működése közben az égéstermék öt percen túl tartósan visszaáramlik;
- 4) a ki nem égethető, használatban lévő égéstermék-elvezető belső felületén szurokréteg rakódott le;
- 5) a szilárd tüzelőanyaggal üzemeltethető tüzelőberendezéshez csatlakozó használatban lévő égéstermék-elvezetőnél az E–F tűzvédelmi osztályú – nád, szalma, faszindely és egyéb éghető anyagú – tetőhéjalás esetén hiányzik a szikrafogó;
- 6) a B–F tűzvédelmi osztályba tartozó építményszerkezetet – a falába beépítve – tartalmazó égéstermék-elvezetőt használnak;
- 7) a műszaki vizsgálat során megállapított nem megfelelő minősítés ellenére vagy jogszabály szerinti műszaki vizsgálat nélkül működtetnek égéstermék-elvezetőt;
- 8) a tűzveszélyt jelentő, nem megfelelő anyagú vagy nem megfelelő tömörségű összekötő elem használata, a tisztítóajtó, tisztítóidom nem megfelelő záródása, vagy
- 9) az égéstermék 1000 ppm-t meghaladó szén-monoxid tartalma miatt.

A kéményseprőipari tevékenységgel kapcsolatos tűzvédelmi hatósági feladatok

Kéményseprőipari szakkérdésekben a hatósági feladatokat a tűzvédelmi hatóság látja el a Tűzvédelmi törvényben foglaltak alkalmazásával.

Tűzvédelmi hatóság hatáskörében az illetékes katasztrófavédelmi kirendeltség jár el:

- 1) az élet- és a vagyonbiztonság közvetlen veszélyeztetése esetében;
- 2) az ingatlan tulajdonosával szemben a jogszabályban a kéményseprőipari tevékenységgel kapcsolatban meghatározott kötelezettség nem teljesítése esetén, és legfeljebb harmincezer forint összegű bírságot szabhat ki;
- 3) a kéményseprőipari szolgáltató által kiállított, a kéményseprőipari tevékenység elvégzésének eredményét tartalmazó dokumentum kiadására vonatkozó vitás ügyekben, annak tartalmát kérelemre felülvizsgálja;
- 4) kérelemre felülvizsgálja és megváltoztathatja az égéstermék-elvezető használati és műszaki állapota kéményseprőipari szolgáltató általi felmérésének tartalmát.

Az illetékes katasztrófavédelmi igazgatóság elsőfokú tűzvédelmi hatósági jogkörében jogosult eljárni az ingatlan használójának, tulajdonosának a kéményseprőipari szolgáltató által nem orvosolt és ismét benyújtott panaszja ügyében.

A kéményseprőipari szolgáltatói tevékenység felügyelete

A kéményseprőipari szolgáltatás végzésére az jogosult, aki ebbéli szándékát a hatóság részére bejelentette. **A szolgáltatás-felügyeleti jogkörrel** – jogszabályok keretei között – a tűzvédelmi hatóságok (a katasztrófavédelmi igazgatóságok) rendelkeznek. A szolgáltatás-felügyeletet ellátó tűzvédelmi hatóságok a bejelentett kéményseprőipari szolgáltatókról nyilvántartást vezetnek. A nyilvántartásba jogszabályban meghatározott szakmai, személyi, tárgyi és gazdasági feltételeknek megfelelő azon kéményseprőipari szolgáltató vehető fel, amely a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól szóló törvényben meghatározott módon kérte a nyilvántartásba történő felvételét. A

nyilvántartásba fel nem vett kéményseprőipari szolgáltató kéményseprőipari tevékenységet nem végezhet.

A tűzvédelmi hatóság szolgáltatás-felügyeleti jogkörében:

- 1) Vizsgálja a kéményseprőipari szolgáltatónál a kéményseprőipari tevékenység szakmai, személyi és tárgyi feltételeinek fennállását, valamint a kéményseprőipari szolgáltató tevékenységét.
- 2) Eljár a kéményseprőipari tevékenységre vonatkozó szabályokat megszegő kéményseprőipari szolgáltatóval szemben, amely során:
- 3) a szabálytalanság első alkalommal történő elkövetése esetén figyelmeztetésben részesíti,
- 4) ugyanazon szabálytalanság ismételt elkövetése esetén legfeljebb egymillió-ötszázezer forint összegű bírságot szabhat ki,
- 5) a tevékenység végzésétől jogszabályban meghatározott esetekben és időtartamban eltiltja.

A jogszabály meghatározza, hogy a tűzvédelmi hatóság a hatósági eljárásban milyen további ellenőrzési, adatigénylési és adatkezelési jogosultságokkal rendelkezik.

Ajánlott irodalom:

A lábjegyzetben, tananyagban szereplő jogszabályok, hivatkozások.

Nemzeti Közszerológati Egyetem: Schweickhardt Gotthilf: „A katasztrófavédelem rendszere” c. tankönyv, Dialóg Campus Kiadó, 2018.

Nemzeti Közszerológati Egyetem: Endródi István: „Polgári védelmi szakismeret I.” NKE Szolgáltató Nonprofit Kft. Katasztrófavédelmi Intézet Katasztrófavédelmi Művelési Tanszék, 2015-01-01.

Nemzeti Közszerológati Egyetem: Bognár Balázs-Kátai-Urbán Lajos-Kossa György-Kozma Sándor-Szakál Béla-Vass Gyula: „Iparbiztonságtan I.”, Katasztrófavédelmi Intézet Iparbiztonsági Tanszék 2018.

Nemzeti Közszerológati Egyetem: Horváth Hermina - Kátai-Urbán Lajos - Kozma Sándor - Sárosi György - Vass Gyula: „Iparbiztonságtan II.”, Dialóg Campus Kiadó, Katasztrófavédelmi Intézet Iparbiztonsági Tanszék 2018.

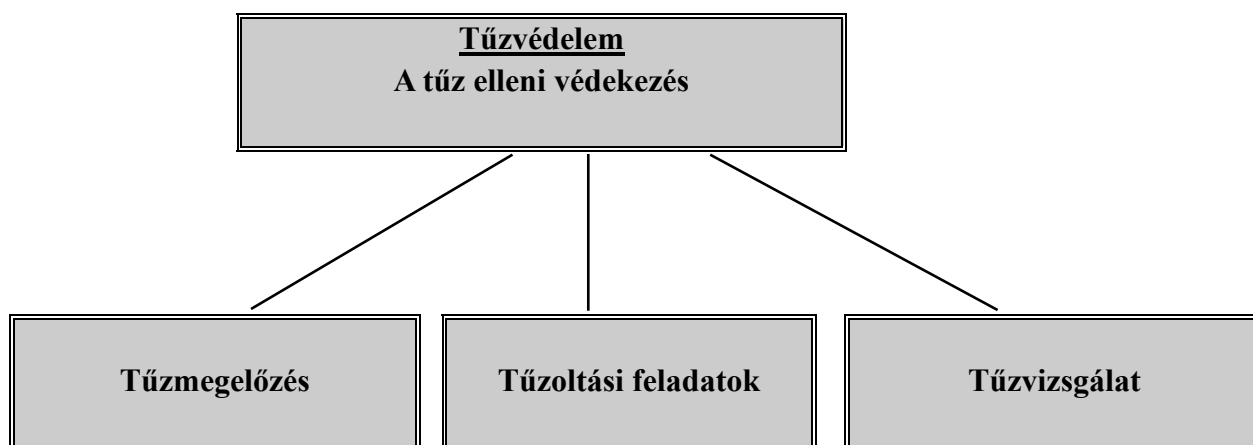
Nemzeti Közszerológati Egyetem: Zoltán Ferenc: „Tűzoltás taktikai alapismeretek”, jegyzet, 2009-01-01. (<http://hdl.handle.net/11410/8487>)

Nemzeti Közszerológati Egyetem: Restás Ágoston: "Alkalmazott tűzoltás", NKE Katasztrófavédelmi Intézet, 2015.

ÁBRÁK ÉS TÁBLÁZATOK

1. számú ábra

A TŰZ ELLENI VÉDEKEZÉS FELADATRENDSZERE

- a tüzek keletkezésének megelőzésére, tovaterjedésének megakadályozására, illetőleg a tűzoltás alapvető feltételeinek biztosítására vonatkozó,
- a létesítés és a használat során megtartandó tűzvédelmi jogszabályok, szabványok, hatósági előírások rendszere és
- az azok érvényesítésére irányuló tevékenység.

- a veszélyeztetett személyek mentése,
- a tűz terjedésének megakadályozása,
- az anyagi javak védelme,
- a tűz eloltása és a szükséges biztonsági intézkedések megtétele,
- továbbá a tűz közvetlen veszélyének elhárítása.

- a tűz keletkezési idejének, helyének és okának felderítésére irányuló hatósági tevékenység,
- amelynek célja olyan tűzmegelőzési, tűzoltási, beavatkozási tapasztalatok megszerzése, következtetések levonása, amelyek alkalmasak a tűzmegelőzési ismeretek bővítésére és a mentési, beavatkozási feltételek javítására.

2. számú ábra

TŰZ ELLENI VÉDEKEZÉSRE KÖTELEZETTEK FŐ FELADATAI

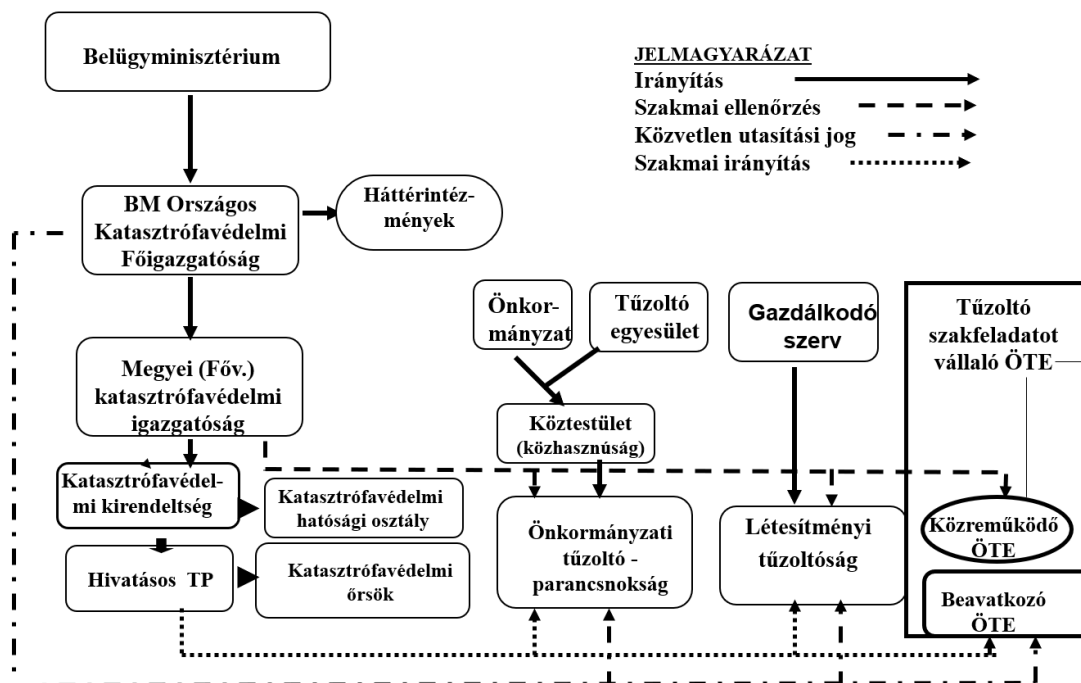
TELEPÜLÉSI ÖNKORMÁNYZATOK
Önkormányzati tűzoltóság létrehozása, fenntartása, hozzájárulás más tűzoltóságok és az ÖTE működéséhez.
Településrendezéssel kapcsolatos tűzvédelmi feladatok, oltóvíz biztosítása, tűzjelzés feltételei.
A lakosság felvilágosítása, tájékoztatása.
Intézményeik és vagyonuk védelméről történő gondoskodás.

MAGÁNSZEMÉLYEK
Lakás, jármű, berendezés tűz megelőzési szabályainak megismerése, megtartása, gondozására bízott személyek védelme.
Tűzvédelmi felülvizsgálatok biztosítása, tűzvédelmi ellenőrzés tűrése.
Tűzjelzésre, tűzoltásra vonatkozó kötelességek megismerése, megtartása.

A GAZDÁLKODÓ TEVÉKENYSÉGET FOLYTATÓ MAGÁNSZEMÉLYEK ÉS SZERVEZETEK (VÁLLALKOZÁS, INTÉZMÉNY, GAZDASÁGI TÁRSASÁG STB.)	
A tűzvédelmi követelmények megtartása	A törvényben meghatározott esetekben tűzvédelmi szervezet, tűzvédelmi szakember vagy szolgáltatás
Veszélyhelyzet megelőzése és elhárítása, személyi és tárgyi feltételeinek biztosítása	Létesítményi tűzoltóság létrehozása, fenntartása (ha kötelezett)
A tűzvédelem helyi szabályozása	Új tűz- vagy robbanásveszélyes technológia vizsgálata
Tűzjelzési lehetőség biztosítása	Bejelentési kötelezettségek teljesítése
A munkavállalók tűzvédelmi oktatása	Oltóvíz, oltóanyag biztosítása
Tűzvédelmi szakvizsgálóval kapcsolatos feladatok	Parlagterületek tűzvédelmének biztosítása
	Hatósági ellenőrzés- és gyakorlatok tűrése

3. számú ábra

A TŰZOLTÓSÁG SZERVEZETI ÉS IRÁNYÍTÁSI RENDSZERE

1. számú táblázat

TŰZVÉDELMI SZAKÉRTŐI SZAKTERÜLETEK

Igazságügyi szakértői szakterületek a 9/2006. (II. 27.) IM rendelet szerint	Kapcsolódó tűzvédelmi szakértői szakterületek
1. Építmények tűzvédelme	a) Építész tűzvédelmi szakértő
	b) Elektromos tűzvédelmi szakértő
	c) Gépész tűzvédelmi szakértő
2. Tűzoltó technikai eszközök	a) Tűzoltó készülék szakértő
	b) Beépített tűzjelző berendezés szakértő
	c) Beépített tűzoltó berendezés szakértő
3. Ipari tűzvédelem	a) Olajipari tűzvédelmi szakértő
	b) Gázipari tűzvédelmi szakértő
	c) Vegyszer tűzvédelmi szakértő
4. Tűzvizsgálat	a) Tűzvizsgálati szakértő

2. számú táblázat

FOLYADÉKOK ÉS OLVADÉKOK TŰZVESZÉLYESSÉGI FOKOZATBA SOROLÁSA AZ MSZ 9790 SZABVÁNY ALAPJÁN

Tűzveszélyességi fokozat ↓	Anyagi jellemző, állandó →	Zárttéri és nyílttéri lobbanáspont	Nyílttéri lobbanáspont és üzemi hőmérséklet
I.		$T_{lpzt} < 21^{\circ}\text{C}$	$T_{ü} \geq T_{lpnyt}$ és $T_{ü} > 35^{\circ}\text{C}$
II.		$T_{lpzt} \geq 21^{\circ}\text{C}$ $T_{lpnyt} \leq 55^{\circ}\text{C}$	$T_{lpnyt} > T_{ü} > T_{lpnyt} - 20^{\circ}\text{C}$ és $T_{ü} > 35^{\circ}\text{C}$
III.		$T_{lpnyt} > 55^{\circ}\text{C}$ $T_{lpnyt} \leq 150^{\circ}\text{C}$ a legalább 50°C nyílttéri lobbanáspontú gázolajok, tüzelőolajok, a világításra használatos petróleum	$T_{lpnyt} - 20^{\circ}\text{C} \geq T_{ü} \geq T_{lpnyt} - 50^{\circ}\text{C}$ és $T_{ü} > 35^{\circ}\text{C}$
IV.		$T_{lpnyt} > 150^{\circ}\text{C}$	$T_{ü} < T_{lpnyt} - 50^{\circ}\text{C}$ és $T_{ü} > 35^{\circ}\text{C}$

3. számú táblázat

A PB-GÁZ CSERETELEPEK KATEGÓRIA SZERINTI CSOPORTOSÍTÁSA

	Kategória	Tárolt, kezelt mennyiséghatárok
1	„1” kategória	legfeljebb 1150 kg PB-gáz ¹
2	„2” kategória	1151-3000 kg PB-gáz
3	„3” kategória	3001-8000 kg PB-gáz
4	„4” kategória	8001-50 000 kg PB-gáz
5	„kategórián felüli”	50 000 kg fölött PB-gáz

¹ az üzemanyagtöltő állomás területén létesített cseretelepen maximum 1800 kg gáz tárolható

4. számú táblázat¹⁶⁰

A TŰZOLTÓ KÉSZÜLÉK SZÜKSÉGLET MEGHATÁROZÁSA

AZ OLTÓANYAGEGYSÉGEK MEGHATÁROZÁSA

Oltóanyag -egység [OE]	MSZ EN 3-7 szabvány szerinti tűzosztály		MSZ EN 1866 szabvány szerinti tűzosztály
	A	B	
1	5A	21B	
2	8A	34B	
3		55B	
4	13A	70B	
5		89B	
6	21A	113B	
9	27A	144B	
10	34A		
12	43A	183B	
15	55A	233B	
16			I B
17			II B
18			III B
19			IV B

AZ OLTÓANYAGEGYSÉG KÖVETELMÉNYEK MEGHATÁROZÁSA

Önálló rendeltetési egység vagy szabadter alapterületig m ²	Általános esetben	Robbanásveszélyes anyag tárolása
50	2	6
100	3	9
200	4	12
300	5	15
400	6	18
500	7	21
600	8	24
700	9	27
800	10	30
900	11	33
1.000	12	36
minden további 250	+2	+6